

סֵפֶר

אוֹצֵר הַקּוֹנְטְרָסִים

חֵלֶק כֹּד

וְהוּא לְקוּטֵי קוֹנְטְרָסִים יְקָרִים מִפֶּז וּמִפְּנִינִים, שְׁנֵדֶפְסוּ וְנִתְפָּשְׁטוּ כְּכֹר בְּעוֹלָם, הַמְדַבְּרִים עַל כָּל מִינֵי נוֹשָׂאִים בְּחַיֵּי הָאָדָם, מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו בְּרוּחַנִיּוֹת וּבִגְשָׁמִיּוֹת, וּמְחַזְּקִים וּמְאַמְצִים וּמְכַנְיָסִים בּוֹ תַקְוָה וְאוֹר וְחַיּוּת וְלִהְיֶמְשִׁיךְ בְּחַיּוֹ. וְיוֹרָה לוֹ דְרָכִים וְעֲצוֹת קְלוֹת וְנַעֲמוֹת אִיךָ לַעֲבֹד אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּטוֹב וּבְנַעֲמִים וּבְאִשֶׁר אֲמַתִּי, וְלִהְיוֹת דְּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁרִי לוֹ !

*

בְּנוֹי וּמְיֻסָּד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אוֹר הַגְּנוּז וְהַצֶּפּוֹן

בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָא, אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוֹתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַקְּדוֹשׁ, אוֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִיס לִיה

רַבֵּי נֵתָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוֹתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,

וּמְשַׁלֵּב בְּפִסְוֻקֵי תוֹרָה, גְּבִיאִים, כְּתוּבִים וּמְאַמְרֵי חֻמְיָנוּ
הַקְּדוֹשִׁים מִגְּמָרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ.

* * *

הוֹבָא לְדָפוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

הכתובת להשיג את הספר הקדוש הזה
וכל ספרי אדמו"ר מוהר"ן מברסלב זי"ע
וספרי תלמידיו הקדושים

בארץ ישראל
יבנאל עיר ברסלב
גליל

בארצות הברית
מתיבתא היכל הקודש - חסידי ברסלב

Mesifita Heichal Hakodesh
1129-42nd street
Brooklyn N.Y. 11219

מוסדות "היכל הקודש" חסידי ברסלב בארץ ובחו"ל
שע"י עמותת "ישמח צדיק - קהילת ברסלב בגליל"
בנשיאות כ"ק מוהרא"ש שליט"א - הצדיק מיבנאל
רח' רבי נחמן מברסלב 1, ת.ד. 421 יבנאל, 15225
טלפון רב קווי: 04-6708356 - פקס: 04-6708359
Web site: www.moharosh.org E-Mail: breslevcity@gmail.com

עַל-יְדֵי הָעֲצוֹת שֶׁנִּתְגַּלִּין בְּעוֹלָם,
דִּהְיִנוּ שְׂיודְעִין בְּעוֹלָם לְתַן עֲצָה
לְנַפְשָׁם כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵה שְׂצָרֵיךְ,
עַל-יְדֵי-זֶה גְדֻלָּה הָאֱמוּנָה, בְּבַחֲיַנֵּת
(ישעיה כה, א) : "אוֹדָה שְׂמֶךְ כִּי עָשִׂיתָ
פֶּלֶא עֲצוֹת מִרְחוֹק אֱמוּנָה אֲמֵן",
שֶׁעַל-יְדֵי הָעֲצוֹת גְדֻלָּה הָאֱמוּנָה.

(לקוטי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ה')

אוֹצֵר הַקּוֹנְטְרָסִים

חֶלֶק כֹּד

ה	אֲמוּנַת צְדִיקִים . . . . .
כז	כַּח הַתְּפִלָּה . . . . .
נא	אֲשֶׁר הַתְּפִלָּה . . . . .
עא	מֵה שְׁחָשׁוּב . . . . .
צג	בַּר מְצֻוָּה . . . . .
קמט	עֲזוֹת פָּנִים . . . . .
קסט	כָּל הַכְּבוֹד . . . . .
קצה	מְרֻבָּה צְדָקָה . . . . .
ריז	לְאֵן אֶתְּהָ רֵץ . . . . .
רמא	עִם חֲזֵק . . . . .
רסא	תְּסַתְּפְלוּ טוֹב . . . . .
רפג	לֵב חֲזֵק . . . . .
שז	תְּקוּן הָעוֹלָם . . . . .
שטו	כְּתִית לְמֵאוֹר . . . . .
שלט	סֵדֶר דְּרֹךְ הַלְמוּד . . . . .

קוֹנוֹטְרָס

אַמוֹנַת צְדִיקִים

יְבָאֵר אֶת גְּדֹל הַתּוֹעֵלֶת שֶׁל מִי שֶׁזּוֹכֶה לְהִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה בְּצְדִיקִים, וּבוֹטָח בְּגְדֹל כַּחֵם, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה גַם הוּא יִזְכֶּה לְחִזּוֹר בְּתְשׁוּבָה אֲמִתִּית וְלִילֵךְ בְּדַרְכָּם, וַיִּמְשֵׁךְ עֲלֵיהֶם אֹר מִהָאֶרֶת הַצְדִיקִים הָאֲמִתִּים, אֲשֶׁר גְּדֻלָּתָם מִי יִתָּאֵר; אֲשֶׁר מִי שֶׁמִּתְחַזֵּק בְּאַמוּנַת צְדִיקִים, וְאֵז יִמְשִׁיךְ עָלָיו קִדְשָׁה מֵהֶם, וַיֵּאִירוּ עָלָיו אֹרוֹ וַיִּתְבַּרֵךְ בְּגִלּוּי רַב וְנוֹרָא מְאֹד.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נֵתָן מִבְּרֶסְלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלַב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסְלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁהַעֲקֹר בְּזֵה הָעוֹלָם
הוּא אֲמוּנַת חֲכָמִים, כִּי בְּלִי אֲמוּנַת חֲכָמִים
אָדָם אָבוֹד לְגַמְרֵי, וְחֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים
אָמְרוּ (מְכִילֵתָא בְּשַׁלַּח) עַל הַפָּסוּק (שְׁמוֹת יד):
"וַיֹּאמְרוּ בְּהוֹרֹתָהּ וּבְמִשְׁהָ עֲבָדוּ" וְגו', אִם
בְּמִשְׁהָ הָאֲמִינוּ, קַל וְחֹמֶר בְּהוֹרֹתָהּ, בָּא זֶה
לְלַמְדֵּךְ, שְׁכָל מִי שֶׁמֵּאֲמִין בְּרוּעָה נֶאֱמָר
כְּאֵלוֹ מֵאֲמִין בְּמֵאֲמַר מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה
הָעוֹלָם. כִּיּוֹצֵא בְּדַבָּר אֵתָּה אוֹמֵר (בְּמִדְבָּר
כ"א): "וַיְדַבֵּר הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבְמִשְׁהָ", אִם
בְּאֱלֹהִים דִּבְרוּ קַל וְחֹמֶר בְּמִשְׁהָ? אֵלֶּא זֶה
בָּא לְלַמְדֵּךְ, שְׁכָל מִי שֶׁמֵּדַבֵּר בְּרוּעָה נֶאֱמָר,
כְּאֵלוֹ מְדַבֵּר בְּמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם.
רוֹאִים מְזֵה, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְאֲמוּנָה
בְּהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵלֶּא עַל-יְדֵי אֲמוּנַת
צְדִיקִים, וּמִי שֶׁמֵּדַבֵּר עַל צְדִיקִים, מְדַבֵּר
עַל הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתיג)

קונטרס

אַמוֹנַת צְדִיקִים

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עָלֵינוּ לְהִתְחַזֵּק בְּ"אַמוֹנַת צְדִיקִים", כִּי הַצְּדִיקִים הֵם הַמְּגִלִּים אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ. לְזֹאת, עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׁבָעוּלָם, לְהִתְחַזֵּק בְּ"אַמוֹנַת צְדִיקִים", וּלְהַשְׁתַּדֵּל לְהִתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם. כִּי בְּאַמַּת בְּזוּהַ הָעוֹלָם עוֹבְרִים עַל הָאָדָם כָּל-כָּף הַרְבֵּה מִשְׁבָּרִים וְגִלִּים, יְסוּרִים מִיְסוּרִים שׁוֹנִים, וְאֵין אָדָם שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עָלָיו אֵיזָה מִשְׁבָּר בְּחַיִּים — בְּכָל־לַיּוֹת, בְּפְרָטִיּוֹת וּבְפְרָטֵי פְרָטִיּוֹת, וְאֵינוּ יוֹדֵעַ אֵיךְ לָצֵאת מִזֶּה. וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חָמַל עַל עַם יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹלַח אֲלֵיהֶם בְּכָל הַיּוֹר וְדוֹר צְדִיקִים הַדְּבוּקִים בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, וְהֵם מוֹסְרִים נַפְשָׁם בְּעִבּוֹר נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי הָאֲחֻרִּיּוֹת שֶׁל הַצְּדִיקִים כָּל־פִּי כָּל־ל הָעוֹלָם זֶה נוֹרָא וְאִים, אֲשֶׁר אֵין לָנוּ שׁוֹם הַשְּׂגָה, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּשִׁבִיל צְדִיק אֶחָד, וְכֵן אוֹמְרִים חַכְמֵינוּ

הַקְדוּשִׁים (עֵין תַּעֲנִית י.): כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבִיל צְדִיק אֶחָד; וְעוֹד אוֹמְרִים (תְּחִינָה יב.): הָאֶרֶץ עוֹמֶדֶת עַל עַמּוּד אֶחָד וְצְדִיק שְׁמוֹ. וְלָכֵן עָלִינוּ לְמִסַּר אֶת נַפְשֵׁנוּ, שְׁתֵּהִיָּה לָנוּ "אַמוֹנַת צְדִיקִים", וּבְזִכּוֹת הָאַמוֹנַת צְדִיקִים שְׁתֵּהִיָּה לָנוּ נִזְכָּה לְהִתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם, וְעַל-יְדֵי שְׁנִזְכָּה לְהִתְקַרֵּב לְצְדִיקִים, גַּם הֵם יֵאִירוּ בָּנוּ מִהָאֹר אֵין סוּף שְׁמַאִיר בָּהֶם. וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ח'), שְׂאָדָם צָרִיף לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר הַצְּדִיק הָאֵמֶת, וְאָסוּר לוֹ לְהִתְיַאֵשׁ כְּרָגַע, עַד שְׂיִמְצָא אוֹתוֹ; כִּי אוֹרֵף זְמַן רַב, עַד שְׂמוּצָאִים אֶת הַצְּדִיק הָאֵמֶת. וְכֵן אוֹמַר מוֹהַר"ן ז"ל (לְקוּטֵי-הַלְכוֹת, הַשְּׂמֵת הַבֶּקֶר, הַלְכָה ד', אוֹת ו'), שְׂאָדָם צָרִיף לְגַדֵּד שְׁנָה מֵעֵינָיו וּמַעֲפֵעֵפִיו תְּנוּמָה לְשׁוֹטֵט וּלְבַקֵּשׁ אַחַר הַצְּדִיק. וְכֵן צָרִיף לְהִתְפַּלֵּל הַרְבֵּה תְּפִלוֹת וְתַחֲנוּנִים, שְׂיִזְכָּה לְמִצָּא אֶת הַצְּדִיק הָאֵמֶת, אֲשֶׁר הוּא יָכוֹל לְרַפְּאוֹת אוֹתוֹ, לְהַכְנִיס גַּם בּוֹ הַשְּׂגוֹת אֱלֻקוֹת. כִּי בְּאֵמֶת אֲנַחְנוּ כָּל-כָּף רְחוּקִים מִזֶּה, כְּפִי שְׂכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ יוֹדֵעַ מַה שְּׁעוֹבֵר עָלָיו בְּחַיִּים, עַד שְׂמַגִּיעִים זְמַנִּים שְׂמִתְיַאֲשִׁים מִהַחַיִּים, וְחוֹשְׁבִים כְּאִלוֹ אֵינָנוּ שְׁוִים שׁוֹם דָּבָר, וְכְאִלוֹ מֵאֲתָנוּ כְּבָר לֹא יֵהִיָּה שׁוֹם דָּבָר, אֲבָל אִם מִתְחַזְּקִים בְּ"אַמוֹנַת צְדִיקִים" וּמִתְקַרְבִּים אֲלֵיהֶם, הַצְּדִיק מְעוֹרֵר מִהַשְּׁנָה, כְּמוֹבָא בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ס'), שְׂהַצְּדִיק מְעוֹרֵר מִהַשְּׁנָה;

כי יש בני-אדם הישנים את ימיהם, ואפלו שלומדים ומתפללים, הכל בחינת שנה, שאינם מרגישים את הקדוש-ברוך-הוא. כי אדם צריך להתעורר ולהיות ער להרגיש את הבורא יתברך שמו, שהוא עמו, אתו ואצלו, ותמיד לציר בדעתו איך שאין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אור האין סוף ברוך הוא, והוא נמצא ובלעדיו אין שום נמצא, ואף פעם לא יתיאש מחייו. ולכל זה זוכים על-ידי הצדיק, אשר פוקח את העינים להתעורר ולראות אלקות מכל דבר גשמי וחקרי, ולדבק עצמו בו יתברך. ואיך זוכים להגיע לכל זה? על-ידי שמדברים בשפת האם שלנו, וכל זמן שאין אדם מדבר אליו יתברך, סימן שהוא רחוק לגמרי מהצדיק, ואין לו עדין "אמונת צדיקים"; כי אם היתה לאדם "אמונת צדיקים", אזי היה לומד בספריהם, והיה שוקד על דבריהם, והיה מקים את עצותיהם, אף כל זמן שאדם מרגיש את עצמו שבור ורצוץ, מיאש ומדכא, סימן שהוא עדין רחוק מהצדיקים, שיש בכחם לעורר את כל העולם כלו בתשובה. ואם רחוקים מהצדיקים, ואין זוכים ל"אמונת צדיקים", סימן שאין לו אמונה בהקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (שמות יד, לא): "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", שואלים חכמינו הקדושים (מכילתא בשלח): אם במשה האמינו, בהקדוש-ברוך-הוא לא כל שכן? אלא אי

אפשר להגיע לאמונה בהקדוש-ברוך-הוא, אלא על-ידי משה עבדו; כי משה רבנו הכניס בעם ישראל אמונה ברוך ומזככת: "אתה הראת לדעת, כי הוי"ה הוא אלהים, אין עוד מלבדו" (דברים ד, לה); משה רבנו האיר לעם ישראל אמתת מציאותו יתברך, עד שפתחו פיהם ודברו אליו יתברך. וזה הסימן אם אדם מקרב לצדיקים אמתיים — אם מדבר אל הקדוש-ברוך-הוא בשפת האם שלו, ומבקש ממנו יתברך כל צרכיו, סימן שמקרב אל הצדיק, שהוא מעורר מהשנה, אבל אם אין אדם משיח אליו יתברך, ואינו שואל צרכיו ממנו יתברך, סימן שעדין הוא רחוק מהצדיק, ואם הוא רחוק מהצדיק, סימן שרחוק מהקדוש-ברוך-הוא. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נתחזק ב"אמונת צדיקים", ונשתדל להתקרב אליהם ולצית אותם, שעל-ידי-זה גם בנו יפנס מהאור שמאיר עליהם. כי כל זמן שאדם מלבש בלבוש גשמי וחרמי, לא יכולים לתאר ולשער את גדל מעלת הצדיקים, כי הצדיקים דבוקים בהקדוש-ברוך-הוא מהרגע שהם באים אל השכל, כבר משתוקקים אליו יתברך; מימי קטנותם עובדים על עצמם לקדש ולטהר מח מחשבתם, שיהיה דבוק בהקדוש-ברוך-הוא, ולא יסיחו דעתם ממנו יתברך כרגע, ואנו המלכלכים והמזזהמים, הרחוקים והפגומים וכו', אין לנו השגה בזה, שהעינים תהיינה

דְּבוּקוֹת בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, לְרְאוֹת רַק אֶת הַשְּׂכִינָה,
 שֶׁהָאֲזָנִים תִּשְׁמַעְנָה רַק אֶת קוֹל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא;
 אֵיזוֹ זְכוּת הִיא זֹו — שְׁאָדָם זוֹכֶה לְשִׁמְעַע בְּכָל יוֹם,
 בְּכָל שָׁעָה, בְּכָל רֶגַע כְּרוּזִים מִכָּל הָעוֹלָם! וּלְזֶה זוֹכֶה
 הַצְּדִיק, שְׁנוֹשֵׁם רַק אֱלֻקוֹת, מְדַבֵּר רַק אֱלֻקוֹת, כְּמוֹ
 שְׁאוּמֵר רַבְּנוֹ ז"ל (לְקוּשֵׁי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן לד), שֶׁהַצְּדִיק
 נִקְרָא מְלֶאפּוּם, עַל שֵׁם שְׁמֵלָא פּוּם, שְׁפִיו מְלֶא
 אֱלֻקוֹת; תָּמִיד מְדַבֵּר רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ! אֵיזוֹ זְכוּת
 לְהִגִּיעַ לְמַדְרָגוֹת כְּאֵלוֹ, לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, וְאֲנַחְנוּ כְּלָנוּ רְחוּקִים מִזֶּה. כְּמוֹבֵא בְּדִבְרֵי רַבְּנוֹ
 ז"ל (לְקוּשֵׁי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן לט), שֶׁהַצְּדִיק יָכוֹל לְהִבִּיאַ
 אֶת כְּלָנוּ אֶל הַמַּדְרָגָה הַזֹּו, שְׁגַם אֲנַחְנוּ נִזְכֶּה לְרְאוֹת
 אֶת הַשְּׂכִינָה, לְשִׁמְעַע אֶת הַשְּׂכִינָה, לְהִרְגִישׁ אֶת הַשְּׂכִינָה
 וּלְדַבֵּר אֶל הַשְּׂכִינָה, אֲבָל אֲנַחְנוּ רְחוּקִים מִ"אַמוֹנַת
 צְדִיקִים", לְזֹאת יֵשׁ לָנוּ לְכֶסֶף וּלְהִתְגַּעְגַּע וּלְהַשְׁתַּוְּקֵק
 מְאֹד, מִי יִתֵּן וְהָיָה לָנוּ מְנַהֵיג הַדּוֹר, רוֹעֵה נְאֻמָּן,
 שִׁיְהִיָּה לוֹ זֶה הַכַּחַ, שְׁיֻכַּל לְהָאִיר גַּם בָּנוּ, הַשְּׂגוֹת
 רוּחָנִיּוֹת כְּאֵלוֹ, שְׁיִרְוּדִים וּנְפוּלִים כְּמִנּוּ, גַּם-כֵּן נִזְכֶּה
 לְהִתְקַרֵּב אֶל מְנַהֵיג אֱמֶתִי כְּמִשֶּׁה רַבְּנוֹ, וְיִהְיֶה בְּכַחוֹ
 לְהָאִיר אֶפְלוֹ בְּפַחוֹת שְׁבַפְחוֹתִים, גְּלוּי אֱלֻקוֹת בְּמַדְרָגָה
 הַכִּי עֲלִיּוֹנָה. כְּמֵאמָרָם ז"ל (מְכִילְתָּא בְּשַׁלַּח): רְאֵתָה שְׁפַחָה
 עַל הַיָּם, מִה שְׁלֹא רָאָה יְחֻזְקָאֵל בֵּין בּוּזִי; כִּי הוּא הָאִיר
 גְּלוּי אֱלֻקוֹת, עַד שְׁאֶפְלוֹ הַמַּדְרָגוֹת הַפְּחוֹתוֹת, גַּם-כֵּן

זְכוּ לְרֹאוֹת אֱלֹקוֹת. וְרֹאֵי לָנוּ לְבָכוֹת וּלְהִתְגַּעְגַּע
וּלְהִתְחַנֵּן בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, מְתִי נֹזֶכֶה לְזֶה,
שֶׁתְּהִיָּה לָנוּ זֹה הַדַּעַת לְהַפִּיר אֶת הַבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ
מִכָּל פֶּרֶט וּפְרָט בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁזֶּה מִדְּרַגַּת הַצַּדִּיקִים.
לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ וְהִתְחַזְּקוּ בִּ"אַמוֹנַת
צַדִּיקִים", וְרֹאֵי וְהִתְבוֹנְנוּ אֶת גְּדֹל זְכוּתָם! כִּי רוֹאִים
אֶפְלוּ אַחַר הַסְּתַלְקוֹתָם כָּל מֵה שֶׁנַּעֲשָׂה, וּמִמְשִׁיכִים
בְּרָכוֹת וַיִּשְׁוּעוֹת אֶל כָּל אֱלוֹ הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ נִמְשָׁכִים
אֲלֵיהֶם בַּחַיִּים חַיּוֹתָם, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (בְּרָכוֹת יח:): גְּדוֹלִים
צַדִּיקִים בְּמִיתָתָם יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶם; כִּי בְּחַיֵּי הַצַּדִּיק יֵשׁ
רְשָׁעִים אַרְוָרִים הַחוֹלְקִים עָלָיו, יֵשׁ לִיצָנִים
הַמְּתַלּוֹצְצִים מִמֶּנּוּ, יֵשׁ קְלָפוֹת וְסִטְרָא אַחֲרָא
שֶׁמַּעֲלִימִים וּמְכַסִּים וּמְסַתִּירִים אוֹתוֹ. כִּי עַל-יְדֵי שֶׁאָדָם
חוֹטֵא, וּבִפְרָט בַּפְּגָם הַבְּרִית — הוֹצֵאת זָרַע לְבִטְלָה,
רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, שֶׁהַחֲטָא הַמְּגַנֵּה הַזֶּה מְטַמֵּם אֶת
הַמַּח, מְטַמֵּם אֶת הַשָּׂכָל, מְעַקֵּם אֶת הַלֵּב, וּבוֹרָא
קְלָפוֹת וּמְשַׁחִיתִים, שֶׁמְסוֹבְבִים אוֹתוֹ, וּמַעֲלִימִים
וּמְסַתִּירִים מִמֶּנּוּ, שְׁלֵא יֵרָאֶה גְּדֹלַת הַצַּדִּיקִים, וּמִשָּׁם
נִמְשָׁכִים כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים שֶׁל כָּל אָדָם; כִּי אִם
אָדָם הָיָה יוֹדֵעַ מֵה זֶה צַדִּיק, וּמֵה יְכוּלִים לְזָכוֹת עַל
יְדוֹ, אֲזִי לֹא הָיוּ שׁוֹמְעִים שׁוֹם מִחֻלְקַת עָלָיו, כְּמוֹ
שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ה'): וְתֵאמִין
שֶׁכָּל מִצְוֹתָא וּמְרִיבָה, כָּל רִיב שֶׁאֵתָהּ שׁוֹמֵעַ עַל

הצדיק, בא רק בשבילך, כדי לרחק אותך מהקדושה; כי אתה עשית חטא ועון כזה, שנאמר עליו (משלי ב, יט): "כל באיה לא ישובון ולא ישיגו ארחות חיים"; כי הפוגם בברית, רחמנא לצלן, אין לו תקנה, עם כל זאת, אמר מוהרנ"ת ז"ל (לקוטי הלכות, הלכות תפלין, הלכה ד), שזה נסיון האדם; מצד אחד — אין שום יאוש בעולם, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב, סימן עב), שאסור להתיאש בשום פנים ואופן, ואף שהגיע למצבים הכי קשים ורחוקים, שנתרחק מהקדוש-ברוך-הוא, אסור להתיאש, ואין שום יאוש בעולם כלל, אלא הצדיק יכול לקרב את כלם אל הקדוש-ברוך-הוא, אם רק נתחזק ב"אמונת צדיקים", ונתקרב אליהם ונלף בדרךם, גם לנו יכול להיות תקוה, אבל מצד שני — מאחר שעשינו חטאים ועוונות כל-כף מגנים, מעשים אשר לא יעשו, בשביל הבחירה והנסיון מקימים על הצדיק רשעים ארורים, נואפים ככלבים, שהם מתלוצצים מהצדיק ומתלמידיו, ובני-אדם מתרחקים ממנו, ועל-ידי-זה אין להם תקוה. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נתחיל לחשב מה עשינו עד עתה, את מי נטעה? רק את עצמנו, לא את זולתנו. אם אדם מטעה, הוא מטעה את עצמו בלבד ולא את אחרים; כי סוף כל סוף הוא צריך לשוב אל הקדוש-ברוך-הוא — אם ברצונו או שלא ברצונו,

יַעֲזֹב אֶת זֶה הָעוֹלָם, וּבְאֵילוֹ פָּנִים יָשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ,
 כְּשֶׁעָבַר אֶת זֶה הָעוֹלָם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְאִף פַּעַם לֹא דִבֵּר
 עִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִף פַּעַם לֹא נִעְמַד לַחֲשֹׁב:
 רָגַע, מֵאִין בָּאתִי, לָאֵן אָנִי הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי אָנִי עֹתִיד
 לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן?! כִּמָּה חַיִּים בָּזָה הָעוֹלָם? שִׁבְעִים
 שָׁנָה, כְּמוֹ שִׁפְתוֹב (תהלים ז, י): "יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם
 שִׁבְעִים שָׁנָה", וּבְאֵמֶת מְרַב טַפְשׁוֹת וְסִכְלוֹת יְכוּלִים
 לַעֲבֹר אֶת זֶה הָעוֹלָם, וְלֹא לְהִתְיַשֵּׁב רָגַע אֶחָד הֵיכֵן אָנוּ
 נִמְצָאִים. אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י'),
 שֶׁהַכֹּל בָּא מִחֶמֶת מְרָה שְׁחוּרָה וְעֲצָבוֹת וְדַכְאוֹן,
 שֶׁתּוֹפֵס אֶת הָאָדָם, וּמֵאִין זֶה בָּא? כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא בַּפְּגָם
 הַבְּרִית, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק
 א', סימן קסט), שְׁמִי שְׁפוּגִים בַּבְּרִית, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן,
 הַקְּלָפָה שֶׁל יִלְלָה נִמְצָאת אֶצְלוֹ וְנִדְבַקְתָּ בּוֹ, שֶׁהוּא
 תָּמִיד בְּעֲצָבוֹת וּבְדַכְאוֹן, שָׁבוּר וְרָצוּץ, וּכְשֶׁזוֹכָה וְהוּא
 שָׁמַח, אֲזִי נִתְבַּטְּלִים מִמֶּנּוּ כָּל הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחֲרָא
 וְכָל הָרוּחוֹת רָעוֹת וְהַשְׂדִּים, אֲבָל עַל זֶה צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ
 הַרְבֵּה רַחֲמִים מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, שְׁיִזְכֶּה לְ"אֲמוּנַת
 צְדִיקִים", כִּי זֶה הַנְּסִיּוֹן שֶׁל הָאָדָם שְׁפָגֵם בַּבְּרִית,
 שֶׁהוּא מִכְרַח לְשִׁמְעַ לִיצָנִים הַמְדַבְּרִים עַל הַצְּדִיק. וְאִם
 יֵשׁ לוֹ שִׁכְל, הוּא אוֹמֵר: "מָה יֵשׁ לִי עִם אֱלֹהֵי הַרְשָׁעִים
 הָאֲרוּרִים, הַמְתְּלוֹצְצִים מִהַצְּדִיק?! מָה יוֹעִילוּ לִי, מָה
 יַעֲזְרוּ לִי?! כְּשֶׁאֶשְׁכַּב בְּקֶבֶר, מִי יַעֲזֹר לִי?! מִי יִדְאָג

לי?! יותר טוב לי להתחזק ב"אמונת צדיקים" ולהתקרב אליהם, ועל ידם גם לי תהיה תקווה". אבל אם אין לאדם שכל, והולך אחר הליצנים שאינם חסרים, ומצויים בכל מקום, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (ספורי-מעשיות, מעשה ג' מהחגר), שהשדים והרוחות הם הליצנים; ועל-כן אם רואים בני-אדם מתלוצצים, צריכים לידע, אשר הם סתם שדים ורוחות, רק מלבשים בדמיות בני-אדם, שזה שדין יהודאין; כי מי שמתלוצץ מצדיקים הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, שאין לפני מראה עיניהם כלום — רק אלקות, תדעו לכם, שהוא משדים ורוחות. וכך אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כח), שיש שדין יהודאין, שאפלו שמחדשים חדושים, ובונים בנינים בפלפולם, אבל אם מתלוצצים מהצדיקים זהו שד יהודאי, וצריכים לברח ממנו. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נתחזק באמונת צדיקים, וגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם (חלין ז:). ואומרים חכמינו הקדושים (ירושלמי יומא א, א): כשם שאפר הפרה מכפר, כך מיתת צדיקים מכפרת. וזאת אנו רואים, שהמון פשרים יראים וחרדים לדבר ה', הולכים אל הציון הקדוש של הצדיק ביום ההלולא שלו, להתפלל שם; כי נשמות ישראל כלם צדיקים, כמו שכתוב (ישעיה ס, יג): "ועמך כלם צדיקים". ועל-כן ביום ההלולא של הצדיק באים

אֶל קָבְרוֹ, וְשׁוֹפְכִים נִפְשָׁם לְהִקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הִקְדוֹשִׁים (שָׁם וּבְיִקְרָא רַבָּה כ, ז): כָּשֶׁם שְׁיוֹם הַכַּפּוּרִים מִכַּפֵּר, כֶּף מִיתָתָם שֶׁל צַדִּיקִים מְכַפֶּרֶת. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ וְנִתְחַזַּק בִּ"אַמוֹנַת צַדִּיקִים"! בָּאוּ וְנִתְקָרַב אֶל צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּם הַדְּבָקִים בְּהִקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּבְזָכוֹתָם גַּם אֲנַחְנוּ נִזְכֶּה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, גַּם אֲנַחְנוּ נִזְכֶּה לְהִתְיַשֵּׁב בְּזֶה הָעוֹלָם, לִידַע מַה הַתְּכָלִית?! מַה יֵּשׁ לָנוּ לְתַקֵּן בְּזֶה הָעוֹלָם?! כִּי בְּיַדָּאֵי כָּל יְהוּדֵי וִיהוּדֵי יֵשׁ לוֹ שְׁלִיחוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי כָּל יְהוּדֵי וִיהוּדֵי יֵשׁ לוֹ נִקְדָּה שְׂאִין בְּחִבְרוֹ, כְּמוֹ שְׂאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ל"ד); כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ נִקְדָּה שְׂאִין בְּשָׁנֵי, וְלֹא יִתְכַּן שְׁתֵּהִיָּה לוֹ אוֹתָהּ נִקְדָּה. וּכְמֵאֲמָרָם ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה נב, ג): כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ עוֹלָם בְּפָנָי עֲצָמוֹ; וְכֵן אוֹמְרִים (רוֹת רַבָּה ג, ד): כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק יֵשׁ לוֹ מְדוּר בְּפָנָי עֲצָמוֹ; כָּל יְהוּדֵי יֵשׁ לוֹ שְׁלִיחוֹת מְסִימָת לְהוֹצִיא מֵהַכַּח אֶל הַפְּעַל בְּזֶה הָעוֹלָם, וְעַל-כֵּן לֹא שָׂיף לְקַנֵּא זֶה בְּזֶה וּלְדַבֵּר זֶה עַל זֶה. כִּי מֵאִין בָּא שְׂאֶחָד יְדַבֵּר עַל זִוְלָתוֹ לְשׁוֹן-הָרַע, רְכִילוֹת וְלִיצְנוּת? כִּי הוּא מְקַנֵּא בּוֹ. הוּא רוֹאֵה שֶׁהוּא מְצַלִּיחַ וְהוּא לֹא מְצַלִּיחַ. כִּי כָּל יְהוּדֵי וִיהוּדֵי יֵשׁ לוֹ כַּחוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּלִתֵּי מַגְבָּלִים, כָּל יְהוּדֵי יְכוּל לְהַפִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ וּלְקַרְבָּם לְהִקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁזֶה מַה שְׂאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הִקְדוֹשִׁים (יוֹמָא פ"ו): יְחִיד שְׂשָׁב

מוחלים לכל העולם כלו; אם יש אדם החש עצמו יחיד, ואצלו זהו סוף העולם, הגעתי למצבים כאלו, שאינני יודע היאך לצאת מהם, אני נמצא עתה בשפל המצב, אין גרוע יותר ממני, ולוקח עצמו בידי, וחוזר בתשובה אמתית להקדוש-ברוך-הוא מעמקא דלבא, דיקא אדם כזה יכול לזכות לעשות התעוררות כזו בין כל נשמות ישראל, שהקדוש-ברוך-הוא יסלח לכלם. לזאת, באו נהיה היחיד הזה, שנתעורר כל-כף בתשובה אליו ותברך, עד שבזכותנו יסלח הקדוש-ברוך-הוא לכל העולם כלו. אבל איך זוכים לזה — למצא את הנקדה השיכה ללבנו ביעת הזאת? איך זוכים למצא את הדרך שלנו? את השביל שלנו? איך זוכים לידע מה השליחות שלנו? אנו אבודים! אף אומר רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק א', סימן קפח), שכל האבודות של כל הנשמות נמצאות אצל הצדיק, ואם אדם רוצה למצא אבדתו, שיבוא אל הצדיק. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נתחזק ב"אמונת צדיקים"! באו נברח מכל הליצנים המתלווצצים מצדיקים! כי כף אומרים חכמינו הקדושים (במדבר רבה ג, א): מה התמרה הזו עושה תמרים ועושה קוצים, וכל מי שמבקש לגבות תמרים, הקוצים שיש בה — שולטים בו, כף הצדיקים, כל מי שאינו משמר עצמו מהם, נשיכתן נשיכת שועל, ועקיפתן עקיפת עקרב,

ולחישתן לחישת שרף, ואף כל דבריהם כגחלי אש.
 כי אוי לאדם הנוגע בצדיק, אשר אז יקבל את ענשו
 מקדם או אחר-כך, ולבסוף מת במיתה משנה, רחמנא
 לצלן. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נשוב בתשובה
 על שפגמנו באמונת חכמים, ב"אמונת צדיקים", נחזר
 בתשובה, שצערנו את הצדיקים, כי מי יודע איזה ענש
 נקבל; כי מה זה צדיק? רוחניות אלקות, שנתלבש
 בלבוש גשמי, ויש בכחו להדליק את כל נשמות
 ישראל להקדוש-ברוך-הוא. ואנחנו מגשמים ומזהמים
 ופגומים בכל מיני חטאת נעורים, יש לנו עזות לדבר
 עליהם?! אנו מתלוצצים מהם?! מה אפנו?! היכן
 שכלנו?! באו נתחזק ב"אמונת צדיקים", ואז גם לנו
 תהיה תקנה לתקן הכל. ואם רואים איזה טפש מדבר
 על הצדיק, צריכים לברח מפנו, כי אור פיו מטמא,
 כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן מג),
 שאור הרשעים מזיק ומוליד נאוף — מי ששומע
 דבריהם; כי סימן זה תקחו בידיכם: המתלוצץ
 מצדיקים הוא נואף. וזהו שאומר דוד המלך (תהלים נה,
 כא): "שלח ידו בשלמיו — חלל בריתו"; אם אתה
 רואה אחד המדבר על הצדיק, סימן שחלל את הברית
 שלו, כי אי אפשר בשום אופן להיות דבוק בצדיק,
 להתחזק ב"אמונת צדיקים", אלא כששומר את
 הברית, או יש לו שאיפה לשוב בתשובה על מעשיו

הרעים. אבל אם אדם פורץ גדרו, ואינו מתבייש לדבר על הצדיק, הוא מגלה את הזהמה שעשה, את הלכלוך שלו! לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נחזור בתשובה על פגם "אמונת צדיקים" שהיה לנו עד עתה, ושלא התעוררנו בתשובה, כי אם היינו מקרבים אל הצדיקים, הם היו מעוררים אותנו מהשנה, ומקרבים אותנו אל הקדוש-ברוך-הוא; כי זה הכח של הצדיקים — שיכולים לקחת פגרי מתים ולהחיות אותם. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו ונתחזק ב"אמונת צדיקים", ובזכותם גם אנחנו נזכה לחזור בתשובה, וגם אנו נהיה צדיקים. וכך אומרים חכמינו הקדושים (במדבר רבה א, ג): מה התמרה וארז יש להן תאוה, אף צדיקים יש להם תאוה, ומה תאותם? הקדוש-ברוך-הוא. כל תאות הצדיקים זהו רק — איך יכולים לזכות לעלות יותר ויותר מעלה מעלה. וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ו'), שהצדיקים זוכים לגלוי אלקות במדרגה הכי עליונה, ומשתוקקים לעלות עוד יותר ועוד יותר למעלה, כי הוא יתברך אין סוף ואין תכלית, וממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ומה ההפרש בין ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, הינו בין המלוי ובין הסבוב? אלא ממלא כל עלמין, הינו שאדם הכניס בעצמו אלקותו יתברך, שזה הפנימי, אבל יש עדין אור מקיף, שלא נכנס בו, שזה סובב

כָּל עֲלָמִין, וְאָדָם צָרִיף לְקַחַת אֶת ה' סוֹבֵב שֶׁהוּא
 הַמְקִיף, וְלִהְכַנְסוֹ אֶל הַפְּנִימִי, וְלַעֲשׂוֹת מִהַמְקִיף
 פְּנִימִי, וְכֵן אַחֲר־כֵּן יֵשׁ לוֹ מְקִיפִים אַחֲרִים, כַּמֶּאֱמַר
 רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כ"א; וּבְחֶלֶק ב', סִימָן ז');
 כִּי יֵשׁ מְקִיפִים וּפְנִימִיִּים, וְצָרִיכִים לַעֲשׂוֹת מִהַמְקִיפִים
 פְּנִימִיִּים. לְזֹאת הַצְּדִיקִים שְׂזוֹכִים בְּהַתְּגַלּוּת אֱלֹקוֹת,
 בַּמְּדֻרְגָה הַכִּי עֲלִיוֹנָה, הֵם חוֹזְרִים בְּכֹל יוֹם בְּתִשְׁבָּה
 פֶּן גִּשְׁמוּ אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּפֶן וְאוֹלֵי עֲדִין לֹא הִגִּיעוּ
 לְמְדֻרְגוֹת אֱלוֹ, וְאֲשֶׁרֵי הָאָדָם הַמְתַּקְרֵב לְצְדִיקִים אֱלוֹ,
 שֶׁכֹּל תְּשׁוּקָתָם רַק הַשְּׂגַת אֱלֹקוֹת, לַעֲלוֹת מֵעֲלָה מֵעֲלָה.
 וְצְדִיקִים כָּאֱלוֹ הֵם מְמַשִּׁיכִים אֶת הַשְּׂכִינָה בְּעוֹלָם.
 לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בֵּאוּ נִתְחַזֵּק בְּ"אֱמוּנַת
 צְדִיקִים", וְעַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה גַם-כֵּן לְהַתְּקַרֵּב אֲלֵיהֶם,
 וְאִם נִזְכָּה לְהִיּוֹת מְקַרְבִּים אֶל הַצְּדִיקִים, וְתִהְיֶה לָנוּ
 אֱמוּנַת חַכְמִים, עַל-יְדֵי-זֶה סוּף כָּל סוּף גַּם אָנוּ נַעֲזֹב
 אֶת הַשְּׂטִיּוֹת שְׁלָנוּ, וְנִחְזֹר בְּתִשְׁבָּה, וְגַם אֲנַחְנוּ נִהְיֶה
 צְדִיקִים, וְנוֹכַל לְהַחֲזִיר אַחֲרֵים בְּתִשְׁבָּה. וְזֶה תְּלוּי רַק
 בָּנוּ; אִם רַק נִקַּח עֲצָמָנוּ בְּיַדֵּנוּ, וְנַעֲזֹב אֶת הַשְּׂטִיּוֹת
 שְׁלָנוּ, וְנִתְחַזֵּק בְּ"אֱמוּנַת צְדִיקִים", נִזְכָּה לְהִיּוֹת
 כְּמוֹהֶם. וְכֵן אוֹמְרִים חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בַּמְדָּבָר רַבָּה ג, א):
 מִה הַתְּמַרָּה עוֹשֶׂה פְרוּת, כֵּן הַצְּדִיקִים עוֹשִׂים פְרוּת.
 מִה הַתְּמַרָּה אֵין לָהּ תְּחִלּוּפִים, כֵּן הַצְּדִיקִים אֵין לָהֶם
 תְּחִלִּיף בְּשַׁעֲה שְׂמֵתִים. וְזוֹ הַמְּעֲלָה שְׂאָדָם הוֹלֵף לְקַבְּרֵי

צדיקים, ובפרט ביום ההלולא שלהם, שאז זה כיום חפתם, והם נותנים מתנות לכל אלו שבאים לציון הקדוש שלהם. לזאת מעלה גדולה ללכת כל השנה לקברי הצדיקים, ומכל שכן ביום ההלולא של הצדיק, אז הוא עת רצון בשמים, כי אז הצדיק עולה מעלה מעלה יותר ויותר, ולפני שעולה מעלה מעלה הוא יורד מטה מטה, והוא פוקד את כל אלו שבאו לקברו הקדוש, וממשיך עליהם ישועות גדולות. אבל לזה צריכים "אמונת צדיקים". לזאת, בני ובנות היקרים! אל תהיו בטלנים, אדרבה! באו נתחזק ב"אמונת צדיקים", נבקר בקברי צדיקים, ונשפך לבנו על קברם, שבזכות הצדיקים הקדושים אשר בארץ המה, גם אנו נזכה לשוב בתשובה שלמה. ורבנו ז"ל אומר (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן יז), שאצל הצדיק יש אויר הנח והנף, כי במקום הצדיק — שם מאיר אור נורא ונפלא מאד. ולכן זה דבר גדול מאד, לבוא מדי פעם בפעם אל קברי הצדיקים. וכל זה ענין השתטחות על קברי צדיקים, שמעלת הענין שגבה וגבהה מאד. ומכל שכן וכל שכן שהקדוש-ברוך-הוא חומל על עם ישראל, ובכל דור ודור שולח לנו צדיקים שיש בכחם להוריד את השכינה אל זה העולם הגשמי והחמרי, עד שכל בני-אדם גם-כן יזכו לחזור בתשובה. אבל בשביל הבחירה והנפיון הקים עליהם רשעים ארורים,

המדברים עליהם כל דבר אסור, וזה מונע מלבוא אל הצדיק; כי אם בני-אדם היו יודעים שגם היום יש צדיקים, היו רצים ובאים אליהם, ומשמשים אותם ועוזרים להם, ובזה שעוזרים לצדיקים — נעזרים בעצמם. וכך אמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה לח, ט): הקמיר הקדוש-ברוך-הוא בכבודו של צדיק יותר מכבודו; ולכן מי שמדבר על צדיקים, יקבל ענש חמור וקשה. ואנו עדים, שבני-אדם נפטרים צעירים, ואין יודעים ממה זה, ובמקום לפשפש במעשים: "פן ואולי חתמתי פעם על איזה צדיק", "פן ואולי זלזלתי פעם באיזה צדיק", "פן ואולי דברתי פעם על איזה צדיק"; אזי מחפשים כל מיני עברות וחטאים אחרים, ואין נכנס בהם רגע אחד מחשבה: "פן ואולי דברתי על הצדיק!" "פן ואולי פגעתי בכבוד הצדיק", שהקדוש-ברוך-הוא אומר: חביב עלי כבודן של צדיקים יותר מכבודי; וכן אומרים (בראשית רבה פו, ז): בכל מקום שהצדיקים הולכים — השכינה הולכת עליהם. לזאת, מי שמבזה את הצדיק, הוא מזלזל בשכינה, ואם מזלזל בשכינה — אוי לו, שמקבל את הענש. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו ונתחזק ב"אמונת צדיקים", ונשתדל להתקרב אל הצדיקים ולכבד אותם, ולעזר להם, ובפרט כשהצדיקים צריכים עזרה, באו ונעזר להם, כי בזה שאנחנו עוזרים לצדיק,

אזי אנחנו עוזרים, כביכול, לשכינה. וזה מה שאומרים חכמינו הקדושים (תנחומא וירא ט): אשריהם הצדיקים ואשרי דבקהם; וי להם לרשעים, וי לדבקהם; אדם נפר למי מקרב, אם מתקרב ומתחבר לצדיקים אמתיים הדבוקים באין סוף ברוך הוא, שכל רצונם וכסופם זה רק אלקות, כל רצונם רק להחזיר את כל עם ישראל אל הקדוש-ברוך-הוא, לבסוף גם הוא יזכה לחזור בתשובה, גם הוא יזכה להגיע אל המדרגה הזו. אבל אם, חס ושלום, נמשך אחר רשעים ארורים, המדברים על הצדיקים, ומתלווצצים מדבורים אלו, אוי לו ואוי לנפשו, ובאילו פנים יחזר אל הקדוש-ברוך-הוא, מחמת שהתלווצץ מהצדיקים. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נתחזק ב"אמונת צדיקים"! באו נחזר בתשובה ונדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, נבקש מהקדוש-ברוך-הוא שזנכה להיות מקרבים אל הצדיק בחיים חיותו, כי גם אנחנו יכולים לזכות להגיע למדרגות הכי עליונות. וכך אומרים חכמינו הקדושים (במדבר רבה ח, ב): אמר הקדוש-ברוך-הוא, הצדיקים אוהבים אותי, ואף אני אוהב אותם, ולמה אוהב הקדוש-ברוך-הוא צדיקים? כי אינם נחלה ואינם משפחה, אפה מוצא הכהנים הלויים בית אב הם, אם יבקש אדם להיות כהן — אינו יכול, להיות לוי — אינו יכול, למה? שלא היה אביו לא

כֹּהֵן וְלֹא לֹוי, אֲבָל אִם מִבְּקֵשׁ אָדָם לְהִיּוֹת צַדִּיק, אֲפֹלוּ גֹוי — יָכוֹל הוּא, כִּי הַבְּחִירָה בְּיָדוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד, לְפִיכֶךָ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֶבְם. עַד כְּדֵי כֶּךָ יָכוֹל אָדָם לְזַכּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁהוּא גֹוי וְנִתְעוֹרַר מֵהַצַּדִּיק וְנִתְגַּיֵר, יָכוֹל גַּם הוּא לְהַגִּיעַ לְמַדְרַגַת הַצַּדִּיק, כֹּהֵן וְלֹוי אֵינּוּ יָכוֹל לְהִיּוֹת, כִּי אֵין לוֹ בֵּית אָב, אֲבָל צַדִּיק כָּל אֶחָד יָכוֹל לְהִיּוֹת, אִם רַק מִתְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, שֶׁכָּל תְּשׁוּקָתוֹ רַק אֵיךְ לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בַתְּשׁוּבָה. כִּי הַצַּדִּיק אוֹהֵב מְאֹד אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְתָמִיד מְשׁוֹתֵק אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמִבְּקֵשׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְרוֹצֵה לְהַחֲזִיר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ. וְסֵפֶר רַבְּנוֹ ז"ל (סְפָרֵי-מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשֵׂה ז', מֵהַזְּכוּב וְעַכְבִּישׁ), שֶׁקֹּדֶם שֶׁיִּרְדֶּה נִשְׁמָתוֹ לְזֶה הָעוֹלָם, צָעַק הַסֵּמ"ךְ-מ"ם, אִם הַנִּשְׁמָה הַזֹּאת תִּרְדֶּה, אֵין לִי כִכָּר מֵה לְעֲשׂוֹת, כִּי הַצַּדִּיק יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם בַּתְּשׁוּבָה, אִם רַק מִתְקַרְבִּים אֵלָיו. אָמְרוּ לוֹ: הַצַּדִּיק הַזֶּה מִכָּרַח לָרְדֶת, וְאִתָּה תִמָּצָא לְעֲצֻמָּךְ עֲצָה, וְחֲזֹר עִם אֵיזֶה זֶקֶן שֶׁצָּחַק צָחוּק גָּדוֹל, וְאָמַר, הַנִּשְׁמָה הַזֹּאת כִּכָּר יָכוֹלָה לָרְדֶת; כִּי זֶה הִיָּתָה עֲצַת הַסֵּמ"ךְ-מ"ם, שֶׁיַּעֲשׂוּ צָחוּק מֵהַצַּדִּיקִים הָאֵמֶתִּים הַדְּבוּקִים בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁיַּעֲשׂוּ לִיָּצִי לִיָּצְנוֹת מֵהֶם, וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּנֵי-אָדָם הָרוֹצִים לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק יִתְרַחֲקוּ. לְכֵן אוֹמַר רַבְּנוֹ ז"ל (סְפָר הַמִּדּוֹת, אוֹת צַדִּיק, חֶלֶק א', סִימָן סט): מִי שֶׁאוֹהֵב אֶת

הַצְדִּיק, צָרִיף לְשֹׁמֵר אֶת הַצְדִּיק שְׁלֹא יֵצֵא עָלָיו שֵׁם רַע; כִּי כִּן אֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ע'): יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם, שְׁעַל-יְדֵי דְבוּרֵיהֶם וּמַעֲשֵׂיהֶם גּוֹרְמִים, שְׂיִתְרַחֲקוּ מֵהַצְדִּיק. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, אִף שְׂאֲנַחְנוּ פְּגוּמִים, אִף שְׂאֲנַחְנוּ מְלַכְלָכִים, אִף שְׁעֲשִׂינוּ כָּל דְּבַר אָסוּר, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, עַל-כָּל-פְּנִים, שְׂתִּהְיֶה לָּנוּ "אַמוֹנַת צְדִיקִים", וְנִתְחַזַּק בְּאַמוֹנַת חֲכָמִים, וְלֹא יִהְיֶה לָּנוּ חֶלֶק בְּאֵלוֹ הַמְּבֻזִים אֶת הַצְדִּיק, אֵלּוֹ הָעוֹשִׂים צָחוּק מֵהַצְדִּיק, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה גַם אֲנַחְנוּ לְהִיּוֹת כְּלֵי שְׂהַצְדִּיק יִשְׁפִיעַ בָּנוּ שְׁפַע בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּגִשְׁמִיּוֹת וְשְׁפַע רוּחַנִּיּוֹת, שְׁגַם אֲנַחְנוּ נִרְגִּישׁ אֶת הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, אֲשֶׁר אֵין עוֹד מַעְלָה יוֹתֵר גְּדוּלָה מִזֶּה, שְׂאָדָם מְסֻתוּבָב בְּזֶה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי, וּמְרַגֵּשׁ אֶת אֱלֻקוֹת, אֵינוֹ רוֹאֶה כְּלוּם רַק אֱלֻקוֹת, שְׂזוֹ מְדַרְגֵּת הַצְדִּיקִים. וְעַל-כֵּן כְּשֶׂאָדָם זוֹכֶה וּמִתְקָרֵב אֶל הַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, וְהַצְדִּיקִים מְאִירִים גַּם בּוֹ אֹר אֱלֻקִּי, אִזּוֹ יוֹרֵשׁ עוֹלָם הַבָּא בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵין לָכֶם עוֹד תַּעֲנוּג יוֹתֵר גְּדוֹל מִזֶּה, מְלֻזְכוֹת לְהִרְגִּישׁ אֶת הַשְּׂכִינָה, וּלְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, שְׂזוֹ הַמְּדַרְגָּה הַכִּי עֲלִיּוֹנָה, שְׂאָדָם עִם כָּל הַצְרוֹת וְהַמְרִירוֹת וְהַיְסוּרִים שְׁעוֹבְרִים עָלָיו, עִם כָּל שְׂבִירַת הַלֵּב שְׁלוֹ, עִם כָּל הַלְּכוּף שְׁלוֹ, בָּא אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּמְדַבֵּר אֵלָיו וְאֹמֵר לוֹ: רַבּוֹנוּ שְׁלֵ

עוֹלָם, אֵינְנִי עוֹזֵב אוֹתְךָ, אֲנִי מִשְׁתוֹקֵק אֵלֶיךָ, אֲנִי רוֹצֶה
לְלַמֵּד תּוֹרָה וּלְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת; אֲשֶׁר־
הָאָדָם שֵׁשׁ לוֹ אֲמוֹנַת חֲכָמִים, שְׂבֻזְכוֹת זֶה גַם הוּא
יִהְיֶה צְדִיק, וַיִּירֶשׁ הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא גַם יַחַד,
וַיִּהְיֶה הַכִּי מֵאֲשֶׁר בָּזָה וּבָבָא, אֲשֶׁר־לוֹ!

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קונטרס

כח התפלה

יגלה נוראות נפלאות ממעלת כח התפלה, ואיך
שאיך שום תכלית בזה העולם, רק לעסק יומם
ולילה בתפלה, ועל-ידי-זה יזכה לעבור את זה
העולם בטוב ובנעימים, אשרי לו!

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁחַכְמִינוּ הַקְדוּשִׁים
אוֹמְרִים (תְּנַחוּמָא בְּשִׁלְח): לָמָּה נִמְשְׁלוּ
יִשְׂרָאֵל לְתוֹלְעֵת? לוֹמַר לָךְ, מַה תּוֹלְעֵת
הַזֶּה אֵינוֹ מִכָּה אֶת הָאֲרָזִים אֲלֵא בְּפִיו,
וְהוּא רַף וּמִכָּה אֶת הַקֶּשֶׁה, כִּי אֵין לָהֶם
לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא תְּפִלָּה. וְזֶה הַסּוּד שְׁמָסַר
לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל, לְדַעַת שְׂאִין כִּחְנוּ אֲלֵא
בְּפֶה, וְאִם נִהְיֶה חֲזָקִים בְּתְּפִלָּה, נִכְבֵּשׂ אֶת
כָּל הַמְּלַחְמוֹת, מְלַחְמַת הַיָּצוֹר.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתיד)

קוֹנְטֵרַס

כַּח הַתְּפִלָּה

.א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזַכֵּר, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא מְחַיֶּה וּמְהַיֶּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָהּ, וְדוֹמֵם,
צוֹמַח, חַי, מְדַבֵּר — הַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת, וְאִם אָדָם מְכַנֵּס
בְּדַעְתּוֹ יְדִיעוֹת אֱלוֹ, שֶׁהַכֹּל זֶה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזִי
יֹדֵעַ שְׂאִין לוֹ לְמִי לְפָנֹת בְּזֶה הָעוֹלָם אֵלָּא אֱלֹו יִתְבָּרַךְ.
רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סב): אִם אָדָם
הֵיךָ יֹדֵעַ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא אִתּוֹ, עָמוּ וְאֶצְלוֹ,
אֲזִי תָמִיד הֵיךָ מְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵלָּא אָדָם
אֵינוֹ יֹדֵעַ בִּידְעָה בְּרוּרָה וּמְזַכֵּכֶת שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
נִמְצָא פֹה אִתּוֹ, וְזֶה שֶׁרֵשׁ שֶׁל כָּל הַבְּעִיּוֹת שְׂיֵשׁ לְאָדָם,
כִּי אֵינוֹ יֹדֵעַ מַה זֶה "כַּח הַתְּפִלָּה". כִּי אִם אָדָם הֵיךָ
יֹדֵעַ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא אִתּוֹ, וְאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל,
וְאֵין לוֹ לְמִי לְפָנֹת בְּעֵת צָרָה, רַק אֱלֹו יִתְבָּרַךְ, אֲזִי הֵיךָ
מִתְגַּלֶּה אֱלֹו "כַּח הַתְּפִלָּה", וְתָמִיד הֵיךָ בָּא וּמִתְפַּלֵּל

אל הקדוש-ברוך-הוא. ובאמת חכמינו הקדושים
אומרים (ויקרא רבה, פרשה טז, סימן ט'): אם הניבו שפתיו של
אדם בתפלה, יהא מבטח שנשמעת תפלתו, אם כוון לבו
בתפלה, הוא מבטח שנשמעת תפלתו; אדם צריך
להרגיל עצמו כל היום וכל הלילה אימתי שיכול —
לפתח את פיו ולדבר אל הקדוש-ברוך-הוא בשפת
האם שלו, שאין לה מדה טובה מזו. מה אנו רואים?
כשבאה על בני-אדם צרה, או יסורים, או מרירות,
עניות או הרפתקאות, אינם יודעים אל מי לפנות, הם
רצים ומתרוצצים אל כל בני-אדם, אולי התקנה שלהם
נמצאת אצל זה או אצל זה, ושוכחים שהתקנה שלנו
תלויה רק בידי הקדוש-ברוך-הוא. בשביל זה אומרים
חכמינו הקדושים (ירושלמי ברכות ט, א): אם באה צרה על
האדם, לא יפנה לא אל גבריאל, ולא אל מיכאל, אלא
אל הקדוש-ברוך-הוא בעצמו; הינו מי שיש לו כח
להשביע מלאכים, שבודאי כחו גדול מאד, שיכול
להתעסק בקבלה מעשית, עם כל זאת מגלים לנו
חכמינו הקדושים שלא יצוח — לא למיכאל ולא
לגבריאל, אלא להקדוש-ברוך-הוא בעצמו. כי רק הוא
יתברך יכול להוציאנו מהצרות שאליהן נקלענו. ובאמת
הקדוש-ברוך-הוא אב הרחמן ומרחם על כל יהודי
ויהודי. ולמה באמת עוברים על בני-אדם צרות
ויסורים? למה אדם מסתכסך בכל מיני סכסוכים

וְעִנְיָנִים בְּלִתי רְצוּיִים? אֵלָא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְתַאווֶה לְתַפְלָתְךָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אֲזִי מְסַבֵּב סְבוּבִים כְּאֵלֹו שְׂיִצְטָרֵךְ לְצַעֵק אֵלָיו, שְׂיִצְטָרֵךְ לְבָכוֹת לְפָנָיו. וְאֵצֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְאֹד מְאֹד חֲשׁוּבָה תְּפִלָּה עִם דְּמָעוֹת. וְכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת ל ב:): שְׂעָרֵי תְּפִלָּה נִנְעָלוּ, אֲבָל שְׂעָרֵי דְמָעוֹת לֹא נִנְעָלוּ; הֵינּוּ אִם חָטָא אָדָם וְעָשָׂה מַעֲשִׂים רָעִים כְּאֵלֹו, שְׂכַבְר נִדְמָה לוֹ שְׂשַׂעָרֵי הַתְּפִלָּה נִעְוָלִים בְּפָנָיו, עָלָיו לְדַעַת שְׂשַׂעָרֵי דְמָעוֹת אִף פַּעַם לֹא יִסְגְּרוּ בְּפָנָיו. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּשָׁעָה שְׂעוּבָרְת עֲלֵיכֶם אֵיזוֹ צָרָה אוֹ אֵיזָה מְשִׁיבָר, אֵל תְּפָלוּ בִּיאוּשׁ, וְאַל תִּשְׁבְּרוּ בְּשׁוּם פָּנִים וְאַפֵּן, אֵלָא הִרְגִּילוּ עֲצֻמְכֶם לְלַכֵּת לְמָקוֹם פָּנוּי שְׂאִין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, בְּאֵיזָה חֶדֶר בְּאֵיזָה בֵּית-הַכְּנֶסֶת, בְּאֵיזָה יַעַר אוֹ שָׂדֶה שְׂאִין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וְשָׁם תִּפְתְּחוּ אֶת פִּיכֶם, וּתְסַפְּרוּ לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כָּל אֲשֶׁר מַעִיק לְכֶם, וְאִף שְׂבֵהתְחַלָּה יְדָמָה לְכֶם כְּאֵלֹו אֵין מִי שְׂשׁוּמַע אֶתְכֶם לְגַמְרֵי, כִּי אָדָם מִחֲמַת שְׂחָטָא, מִחוּ מְבָהֵל וּמְבַלְבֵּל, הִדְעַת אֵינָה מִיִּשְׁבֵּת כָּלֵל, הֵלֵב שָׁלוֹ מְעַקֵּם בְּעַקְמוּמִיּוֹת, וְהוּא מְלֵא קְשִׁיּוֹת וְסִפְקוֹת עַל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְלֵא טְעָנוֹת עָלָיו יְתַבְרֵךְ, וּמִחֲמַת זֹאת בְּנֵי-אָדָם אֵינָם יוֹדְעִים מֵהוּ "כֹּחַ הַתְּפִלָּה", וּמִתְרַשְׁלִים בָּהּ; כִּי אִם אָדָם הָיָה יוֹדֵעַ מֵה זֶה תְּפִלָּה, וּמֵה יְכוּלִים לְפַעַל אֵצֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — לֹא הָיוּ זְזִים מִתְּפִלָּה, תְּמִיד הָיוּ

מתפללים רק אל הקדוש-ברוך-הוא, וכל מה שהיו צריכים היו מבקשים רק ממנו יתברך. אף מחמת שנכנסה באדם כפירות ואפיקורסות, ואינו מרגיש שהקדוש-ברוך-הוא נמצא כאן אתו, עמו ואצלו, על-ידי-זה מתרשל מתפלה. וכמוכא בספר המדות (אות אמונה, סימן כב): הפשע של האדם מכניס כפירה לאדם; בזה שאדם חוטא, הוא מלא כפירות ואפיקורסות. כמו שכתוב (ישעיה נט, ב): "כי עונתיכם היו מבדלים ביניכם לבין אלקיכם"; על-ידי כל חטא ועון שאדם חוטא, גורם שנעשית מחיצה בינו לבין הקדוש-ברוך-הוא, עד שנדמה לו שאין מי ששומע אותו, אין מי שצריך אותו, אין מי שיתענין בו, וכך אדם נופל ביאוש ובדכאון ובשברון לב, ורץ אל פלוני או אל אלמוני, כאלו ישועתו תלויה בידי, ומזה נעשה שמסתסכך עם זה או עם זה, ויש לו אחר-כך כל מיני אכזבות בחיים. כי כשאדם צריך טובות מבני-אדם — אוי לו ואוי לנפשו. כי אוי לאדם שצריך את הטובה של בשר-ודם! בשר-ודם יש לו טבע של חיה טורפת, אין בו טפת רחמנות, לא אכפת לו מהזולת. ואנחנו עדים שכל הגלות המרה שאנו סובלים, זה רק מחמת שבני-אדם גורמים את זאת לעצמם. כי אין להם שמץ של רחמנות, שאחד ירחם על זולתו. ומהיכן זה בא? מלב האבן שיש באדם. כל אחד מאתנו לבו לב אבן, לא

אֲכַפֶּת לוֹ מִהַזוּלָת, אֲדַרְבֵּה יַעֲשֶׂה רַשְׁעוֹת לַזוּלָת, יַעֲשֶׂה דִיקָא בְּמַתְכּוֹן; כִּי יֵשׁ טֹבַע רַע בְּבִנְי־אָדָם, שֶׁהוּא רַע וְרַשָּׁע רַק לְהַצִּיק לַזוּלָת עַל לֹא דְבָר. וּבְאַמַּת רַשְׁעוֹת זֹו שִׁישׁ בֵּין בְּנֵי־אָדָם הִיא אֲשֶׁר גּוֹרֶמֶת אֶת הַגְּלוּת הַמָּרָה שְׂאֲנוּ נִמְצְאִים בָּהּ. לָכֵן אָמַר הַנְּבִיא — מַה יְהִיָּה בְּעֵת הַגְּאֻלָּה? "וְהִסִּירוּתִי אֶת לֵב הָאָבֶן מִכֶּם, וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בְּשׂוֹר" (יִחְזַקְאֵל יֵא, י"ט). אָדָם יִרְגִישׁ אֶת הַשְּׁנִי, אָדָם יִרְצֶה לַעְזוֹר לַשְּׁנִי, וּבְרַגַע שְׂאָדָם רוֹצֶה לַעְזוֹר לַשְּׁנִי, נִפְתַּח לוֹ הַלֵּב אֶל אָבִינוּ שְׂבִשְׂמִים. לָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּבֹא בַתְּרֵא י'), שְׂרַבִּי אֶלְעָזָר קָדָם שְׁהַלֵּךְ לְהַתְּפַלֵּל גִּתָּן צְדָקָה. כִּי בָּזָה שְׂאָדָם עֲזוֹר לַזוּלָת — נִפְתַּח לוֹ הַלֵּב לְקַבֵּל בּוֹ אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, כִּי הוּא יִתְבַּרְךְ אֵינוּ שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁל חֶסֶד, בְּמָקוֹם שֶׁל רַחֲמִים, בְּמָקוֹם שֶׁל בּוֹשָׁה. לָכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (יְבָמוֹת ע"ט): שְׁלֹשָׁה סִימָנִין יֵשׁ בְּאַמָּה זֹו: הַרְחַמְנִים, וְהַבִּישְׁנִים וְגוֹמְלֵי חֶסְדִים; אִם רוֹאִים יְהוּדֵי שֶׁהוּא רַחֲמָן עַל הַזוּלָת, וְהוּא מִתְבַּיֵּשׁ מִהַזוּלָת לֹא לְהַצִּיק לוֹ, וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לַזוּלָת, סִימָן שְׁזָה יְהוּדֵי טְהוֹר, יְהוּדֵי שְׂאָף פַּעַם לֹא הִתְבּוּלֵל בְּמִשְׁפַּחְתּוֹ אֵיזָה גּוֹי אַרְוֹר טָמֵא, וְהוּא מִשְׁכָּן לְשְׁכִינַת עֲזוֹ יִתְבַּרְךְ. אֲבָל אִם אֲנַחְנוּ רוֹאִים אָדָם שֶׁהוּא אֲכֻזָּרִי לַשְּׁנִי, אֵין לוֹ טַפַּת רַחֲמָנוּת, סִימָן שְׂבִאֵיזָה מָקוֹם נִתְעַרַב בְּמִשְׁפַּחָה אֵיזָה גּוֹי אַרְוֹר טָמֵא. וְכֵן אִם רוֹאִים אָדָם שְׂאֵינוּ מִתְבַּיֵּשׁ מִהַשְּׁנִי, הוּא עֲזוֹ פָּנִים, צְרִיכִים לְדַעַת, שְׂבִאֵיזָה

מקום במשפחה התערב שם גוי ארור טמא, וכן אם
 רואים איזה אדם שאינו רוצה לעשות חסד לזולת, סימן
 שאינו מזרע ישראל, ואיזה גוי ארור טמא נתערב
 במשפחה במשך הדורות, ואוי לאותה בוששה וכלימה
 שיש לאדם זה, שאין לו שום בוששה — לא מהקדוש-
 ברוך-הוא ולא מבשר ודם, אין לו שמץ של רחמנות,
 אין לו כלל לב לעשות חסד עם הזולת. איך הוא יכול
 אחר-כך להבין את "כח התפלה"?! אדרבה! המח
 שלו מבלבל לגמרי, הלב שלו מעקם בעקמומיות
 ובקשיות ובספקות על הקדוש-ברוך-הוא. והוא חוטא
 ומחטיא את הרבים, ועלינו לברח מבני-אדם כאלו,
 רשעים ארורים. לזאת, בני ובנותי היקרים! תפקחו את
 העינים, ותתחילו להסתכל על רוחניות חיות אלקות,
 שהקדוש-ברוך-הוא מחיה ומנהיג ומקיים את כל
 הבריאה כלה, ותתחילו להיות אנשי חסד. מי שרק בא
 אליכם לעזרה — תעזרו לו. פי כף כתוב בזהר (וירא
 קד): את מי שהקדוש-ברוך-הוא אוהב, הוא שולח לו
 מתנה עני לזכות בו; ותקבלו את העני בסבר פנים
 יפות, ובזה שאדם פותח את ידיו לעני, אומר רבנו ז"ל
 (לקויטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ד') על הפסוק (דברים ט, ח): "פתח
 תפתח" — בזה שאתה פותח את ידך פה למטה ועוזר
 לעני, אתה פותח דלת בשמים, שמתקבל תפלתך. בזה
 שאדם מתבייש מהזולת לא לעשות לו רשעות, בזה

ממשיך על עצמו את זיו השכינה, שמתביש מהקדוש-ברוך-הוא, שיודע שהקדוש-ברוך-הוא נמצא פה אִתּוֹ. בזה שאדם רחמן ומרחם על הבריות — מרחמים עליו מן השמים. בשביל זה אומרים חכמינו הקדושים (שפת קנא): כל המרחם על הבריות — מרחמין עליו מן השמים, וכל שאינו מרחם על הבריות — אין מרחמים עליו מהשמים; אנו רואים בני-אדם שיש להם טענות, ואומרים: התפללנו, בקשנו, ואין לנו שום ישועה, איך יכול להיות? אלא פנראה, שבין אדם לחברו אין להם לב להרגיש את זולתם, לרחם עליו, לגמל חסד עמו; כי מי שיש לו לב יהודי, לב חם, הוא יודע "פח התפלה", יודע שאין לו בזה העולם רק הקדוש-ברוך-הוא, וכל אשר צריך מבקש רק את הקדוש-ברוך-הוא, כי אוי ואבוי לאדם שבוטח בזולתו, ודוד המלך צועק (תהלים קמו): "אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה"; אדם זה אינו יכול לעזור לעצמו, וכיצד יעזור לך?! אוי לאדם שצריך לצפות לשלחן אחרים. וכמאמרם ז"ל (ביצה לב): כל המצפה על שלחן אחרים, עולם חשך בעדו; וזו הגלות המרה שלנו, שכל אחד חושב שהטובה שלו נמצאת בידי הזולת, וכשרואה שאף אחד אינו רוצה לעזור, הוא נשבר לגמרי. ובאמת אין לך טעות יותר גדולה מזו, כי אנחנו תלויים ועומדים רק בידו יתברך, וככל שאנחנו נבא אל

הקדוש-ברוך-הוא ונבקש אותו — נראה ישועה. וכל הצרות והיסורים והמרירות שעוברים עלינו, הם רק מפני שהקדוש-ברוך-הוא מתאווה לתפלתנו, שנבוא ונספר לפניו מה מעיק לנו, מה כואב לנו, ומי מצער אותנו. הקדוש-ברוך-הוא אב הרחמן, אבל מבקש מאתנו: כשם שאני רחמן, תהיו גם אתם רחמנים. כמאמרם ז"ל (ירושלמי ברכות ה, ג): כמה דאנא רחמן בשמים, כך תהוון רחמנין בארעא; כי הקדוש-ברוך-הוא משלם לאדם מדה כנגד מדה. אם אנחנו נפוצץ את לב האבן שלנו, ונתחיל להרגיש את הצער והיסורים של הזולת, אזי במדה שאדם מודד — בה מודדים לו (מגלה יב:); אז הקדוש-ברוך-הוא יתענין גם בצרה שלנו; לזאת, בני ובנותי היקרים! עליכם לזכור, שאין לנו על מי להשען, אלא על אבינו שבשמים, כל מה שאנחנו צריכים, זה רק תפלה, להיות רגיל לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא בכל יום ובכל שעה ובכל רגע. אדם צריך להחזיר בעצמו, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך נמצא ובלעדיו אין שום נמצא, וככל שאני מחזיר בעצמי ידיעה זו, אני אפתח פי ואדבר אליו יתברך. ואף שבהתחלה ידמה לי, שאין מי ששומע אותי, ואין מי שצריך אותי — הכל דמיון, כי הקדוש-ברוך-הוא פה, ושומע תפלת כל פה, אלא מרב עוונותינו, הלב שלנו אטום. והראיה שאין לנו שום

הַרְגֵשׁ לַזוּלָת, כִּי אִם הָיָה לָנוּ הַרְגֵשׁ לַזוּלָת, לֹא הֵיְתָה נִכְנָסֶת בָּנוּ כְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת כְּאֵלוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ אוֹתָנוּ. וְזֶה תְּלוּי בְּזֶה; חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (תַּנָּא דְּבִי אֱלֹהֵינוּ זִוטָא, פֶּרֶק ו'): כִּיּוֹן שְׂרָאָה מִשָּׁה שְׂמֵדָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁל חֶסֶד וְשֶׁל רַחֲמָנוּת, מִיָּד נִתְעַטֵּף וְעֵמֵד בַּתְּפִלָּה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אֲנַחְנוּ רוֹצִים לְצִאת מֵהַגְּלוּת הַמְּרָה הַזֹּאת, בָּאוּ וְנִתְחִיל לְרַחֵם אֶחָד עַל הַשָּׁנִי, בָּאוּ וְנַעֲזֹר זֶה לְזֶה! כִּי מֵאֵז שֶׁיִּצְאֻ עִם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, כְּתוּב (שְׁמוֹת יב, לח): "וְגַם עֲרַב-רַב עָלוּ אִתָּם", וּמֵהָעֲרַב-רַב הָאֵלוֹ אֲנַחְנוּ סוֹבְלִים בְּמִשְׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת, שֶׁנִּתְעַרְבוּ בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל גּוֹיִים, עֲרָלִים, טְמֵאִים, בְּעָלֵי מִדַּת אֲכֻזְרִיּוֹת, שֶׁהֵם אֲשֶׁר גּוֹרְמִים לָנוּ אֶת כָּל הַצָּרוֹת. כִּי יְהוּדֵי טְהוֹר — מִדַּתוֹ חֶסֶד וְרַחֲמִים. וְגוֹי — מִדַּתוֹ רִשְׁעוֹת וְאֲכֻזְרִיּוֹת. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אֲנַחְנוּ נַעֲקֹר מֵהַלֵּב שֶׁלָּנוּ אֶת הָרַע וְהַרִשְׁעוֹת שֶׁנִּמְצָא בָּנוּ, וְנִתְחִיל לַעֲזֹר לַזוּלָת, בְּזֶה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִתְחִיל לַעֲזֹר לָנוּ. כִּי מִדַּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הֵיא רַחֲמִים. וְכִּי אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אוֹתִיּוֹת דְּרַבֵּי עֲקִיבָא ה'): אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּמִדַּת הַרַחֲמִים בְּרָאתִי אֶת הָעוֹלָם, וּבְמִדַּת הַרַחֲמִים אָנִי מְנַהִיגוֹ, וְעַתִּיד אָנִי לְחַדְּשׁוֹ בְּמִדַּת הַרַחֲמִים. לָמָּה אֲנַחְנוּ רוֹאִים, שֶׁבְּנֵי-אָדָם מִסְתּוֹכְבִים שְׁבוּרִים וְרִצּוּצִים, עֲצוּבִים וּמְדַכְּאִים, עַד שֶׁמִּתְאַשִּׁים

לגמרי מהחיים? כי אין להם למי לפנות, נדמה להם
 כאלו הקדוש-ברוך-הוא מסתתר בשמים, כאלו
 הקדוש-ברוך-הוא עזב את העולם, ואין לה עוד דמיון
 גדול מזה; כי מי שיש לו עינים לראות ואזנים לשמע,
 ואף להרגיש, הוא יודע בידיעה ברורה ומזככת,
 שהקדוש-ברוך-הוא נמצא פה אתנו, עמנו ואצלנו. ומה
 שאנחנו רואים, ומה שאנחנו מרגישים ושומעים, הכל
 זה אלקות, ואלקות זה הכל; כי כל הבריאה כלה היא
 כסוי ולבוש לגבי האין סוף ברוך הוא. הקדוש-ברוך-
 הוא הלביש עצמו בלבוש כזה שלמראה עינינו: דומם,
 צומח, חי, מדבר, אבל באמת הכל זה אלקות ואלקות
 זה הכל. ומזה נתהוה שבני-אדם שוכחים מהקדוש-
 ברוך-הוא, עד כדי כך, שנוכסה בהם רשעות לעשות
 רע לשני. וככל שאדם עושה יותר רע לשני, יותר עוקר
 את עצמו מהקדוש-ברוך-הוא. לזאת, בני ובנותי
 היקרים! באו ונתחזק יחד, ונשוב בתשובה שלמה. באו
 ונתחיל לעשות חסד אחד עם השני, באו ונרגיש את
 הצער והכאב של השני, באו ונתרחק מרשעים
 אכזריים, באו ונברח אל הקדוש-ברוך-הוא. וכיצד?
 פשוט מאד, אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן פד),
 שהתפלה היא השער והפתח להכנס אל הקדוש-ברוך-
 הוא. מה אנו רואים? בני-אדם מסתובבים שבורים
 ורצוצים, מיאשים, מאין בא דבר כזה? אלא נתקיים

אֲצֵלָם (בראשית יט, יא): "וְאֵת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר פָּתַח הַבַּיִת
הִכּוּ בַּסִּנּוּרִים מִקֶּטֶן וְעַד גָּדוֹל, וַיִּלְאוּ לְמִצָּא הַפֶּתַח";
בְּנֵי-אָדָם מִסְתּוֹבְבִים בְּזֶה הָעוֹלָם עוֹרִים, לֹא רוֹאִים אֶת
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִינָם מְרַגִּישִׁים אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְּרַשׁ שׁוּחַר טוֹב תְּהִלִּים
קמו): אֵין צֶעַר גָּדוֹל, וְאֵין יִסּוּרִים גְּדוֹלִים וְקָשִׁים כְּעוֹרוֹן
עֵינַיִם; אֵין דְּבַר קָשֶׁה מְזֵה, שְׁאָדָם עוֹר, וְאֵינוּ רוֹאֵה
רוּחַנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת; כִּי אִם אָדָם הֵיךָ רוֹאֵה אֶת
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁנִמְצָא אֹתוֹ, עָמוּ וְאָצְלוּ, אִם אָדָם
הֵיךָ יוֹדֵעַ אֶת הַרְחֻמְנוּת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לֹא הֵיךָ
צָרִיךְ — לֹא אֶת פְּלוֹנִי וְלֹא אֶת אֶלְמוֹנִי. אֲפֹלוּ לֹא אֶת
גְּבֵרֵי־אֵל, וְאֲפֹלוּ לֹא אֶת מִיכָאֵל, אֲלָא אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא בְּעֵצְמוֹ. אֲלָא כִּיּוֹן שְׁאָדָם אֵינוּ מְרַגִּישׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, מִשֵּׁם בָּאוֹת כָּל הַצָּרוֹת שֶׁלוֹ, מִשֵּׁם בָּא שֶׁהוּא
עוֹזֵב אֶת עֵצְמוֹ וּמִתְיַאֵשׁ, וְהַכֵּל מִחֲמַת גְּאוּת וַיִּשׁוּת שִׁישׁ
בְּאָדָם; כִּי אִם אָדָם חוֹטֵא, נִכְנָסֶת בּוֹ גְּאוּת וַיִּשׁוּת,
וְחוֹשֵׁב תָּמִיד — רַק אֲנִי, וְשׁוֹב אֲנִי, וְאִם אֵין נוֹתְנִים
לְאֲנִי שֶׁלוֹ, אֲזִי מִתְרַגֵּז. עַל-כֵּן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
(קִהְלֶת רַבָּה, פְּרָשָׁה ד', סִימָן יח): לְעוֹלָם לֹא יַעֲמֵד אָדָם בְּמָקוֹם
גְּבוּהָ וַיִּתְפַּלֵּל, אֲלָא בְּמָקוֹם נָמוּךְ; כִּי כְּשֶׁאָדָם שָׁבוּר
בְּעֵצְמוֹ, וּמִכִּיר אֶת עֵצְמוֹ הַיָּטֵב, וַיּוֹדֵעַ מֵה שֶׁעָשָׂה עַד
עַתָּה, וַיֵּשׁ לוֹ לֵב נִשְׁבָּר, אֲזִי תִפְלֹתוֹ מִתְקַבֵּלֶת בְּשָׂמִים.
בְּשִׁבִיל זֶה אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סִנְהֶדְרִין מג:): מִי

כח התפלה

שדעתו שפלה — אין תפלתו נמאסת, שנאמר (תהלים נא, יט): "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה"; לזאת, בני ובנותי היקרים! באו ותתחזקו, באו ותחזרו בתשובה שלמה! באו ותתחילו לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, ואף שבהתחלה יהיה נדמה לכם שאין מי ששומע אתכם, אבל אם תהיו עקשנים גדולים, ולא תעזבו את עצמכם, לבסוף תראו נסים נגלים שיעשה עמכם הקדוש-ברוך-הוא, כמובא (לקויטי-מוהר"ן, חלק ט', סימן ז'), שכל הנסים תלויים רק בתפלה; מי שמתפלל יותר אל הקדוש-ברוך-הוא, הוא מלמד בנסים. לזאת הצדיקים הקדושים, שדבוקים באין סוף ברוך הוא, וכל מחשבתם רק הקדוש-ברוך-הוא, כל הסתכלותם רק הקדוש-ברוך-הוא, כל שמיעתם רק הקדוש-ברוך-הוא, הם נקראים מלמדי נסים, למה? כי תמיד עוסקים בשירות ובתשפחות אל הבורא יתברך שמו. לזאת, בני ובנותי היקרים! גם אתם יכולים לזכות לזה, כדכתיב (ישעיהו ס, יג): "ועמך כלם צדיקים"; כל יהודי הוא צדיק, כל יהודי אשר הוא רחמן, בישן וגומל חסד — הוא צדיק. על-כן אומרים חכמינו הקדושים (תנחומא וירא א): אמר להם הקדוש-ברוך-הוא לישראל, הווי זהירים בתפלה, שאין מדה אחרת יפה הימנה, והיא גדולה מכל הקרבנות. ואפלו אין אדם כדאי לענות בתפלתו, ולעשות חסד עמו, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים,

כח התפלה

מא

אני עושה חסד עמו. בני ובנותי היקרים! כך מכריז הקדוש-ברוך-הוא: אם אדם מתאמץ בתפלה, ובא אלי כל יום ויום, ואינו עוזב אותו, אלא צועק: "אבא, אבא, תרחם עלי! אבא, אבא, תושיע אותי"! אינו זז משם עד שרואה ישועה. בני ובנותי היקרים! למה אתם צריכים לרוץ אל פלוני ואל אלמוני, אל זה או אל זה, שאינו יכול לעזור לכם, אלא יכול רק לקלקל לכם! מדוע לא תברחו אל הקדוש-ברוך-הוא?! כי יש לכם אבא בשמים, אבא רחמן, אבא שלא יעזב אתכם, ויעשה לכם כל מה שאתם צריכים; אשרי מי שבורח תמיד רק אליו יתברך, ואז לא יחסר לו שום דבר!

ב.

בני היקרים! הוי ידוע, שאין לכם מדה טובה יותר מתפלה. לזאת ערב ובקר וצהרים, צריכים לבוא לבית-הכנסת ולהתפלל ערבית, שחרית ומנחה, אשר אלו התפלות הקבועות שתקנו אנשי כנסת הגדולה. וצריכים להזהר מאד מאד לא להתפלל ביחידות, אלא לבוא להתפלל אל הקדוש-ברוך-הוא במנין, שאז אפלו הרשע הכי גדול תפלותיו מתקבלות בשמים, כמאמרם [ו"ל (איכה רבה, פרשה ג', סימן ח'): כל המתפלל בצבור למה הדבר דומה? לבני-אדם שעשו עטרה למלך, בא עני

כח התפלה

אחד ונתן חלקו בתוכו, מה המלך? אומר? בשביל זה אני לא אקבל את העטרה? אלא מיד מקבלת המלך ונותנה בראשו; כך אם עומדים עשרה בתפלה, ועומד רשע ביניהם, מה הקדוש-ברוך-הוא אומר: בשביל רשע לא אקבל תפלתם, אלא תכף-ומיד מקבל תפלתם. לזאת, בני היקרים! ראו לבקר בבית-הכנסת ערב ובקר וצהרים, ולהתפלל במנין ובצבור דיקא, כמאמרם ו"ל (ברכות ח.): אימתי עת רצון? בשעה שהצבור מתפללין, לפיכך צריך אדם להשכים לתפלה, שאין לה גדולה מן התפלה; ואלו הן התפלות הקבועות, שאדם צריך להזהר לבא ערב, בקר וצהרים לבית-המדרש ולבית-הכנסת להתפלל אל הקדוש-ברוך-הוא, אבל מלבד זאת, אדם צריך להרגיל עצמו לדבר בשפת האם שלו. ואם הייתם יודעים מהו "כח התפלה", לא הייתם עוזבים את הקדוש-ברוך-הוא כרגע, ואף שנדמה לכם כאלו אבד מנוס מכם, כאלו אין צריכים אתכם, זה בא מעוונות; כי באמת מה שישך שהקדוש-ברוך-הוא אינו צריך אתכם, הרי ממי אתם חיים! מי מחיה אתכם! מי מהוה אתכם! מי מקיים אתכם אם לא הקדוש-ברוך-הוא! ולמה אין אדם מרגיש את זאת? מחמת רבוי עוונותיו. לזאת, בני ובנותי היקרים! הגיע הזמן שנגחזר בתשובה שלמה! ומהו הסימן שתפלתנו נתקבלה בשמים, שתשובתנו רצויה למעלה? אם יפתח

לנו הלב, ונתחיל להרגיש את כאב הזולת, אז נכון יהיה לבנו בטוח, שתשובתנו ותפלתנו מקבלת בשמים; כי כמו שאדם מתנהג בזה העולם, כך מתנהגים עמו בעולם העליון. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו ותקבלו על עצמכם מהיום והלאה לעשות חסד עם בני-אדם, לרחם על בני-אדם, תקבלו את כל אחד בסבר פנים יפות, תקדימו שלום לכל אדם, אל תחכו ששהוא יקדים לכם שלום, אלא אתם תקדימו בשלומו. ומגלים לנו חכמינו הקדושים (ברכות יז), על רבי יוחנן בן זכאי, שמעולם לא הקדימו אדם שלום, אפלו נכרי בשוק; תמיד הקדים את בני-אדם בשלום. לזאת, היא לו כח לפעל אצל הקדוש-ברוך-הוא כל אשר רצה. כי "כח התפלה" תלוי רק כפי שאדם בשלום ובאהבה עם שאר בני-אדם. ומה אנו רואים? שבני-אדם יש בהם מדת אכזריות, בני-אדם מציקים אחד לזולתו, מצערים זה את זה, ואחר-כך באים ובוכים למה הגיע להם ענש, למה הקדוש-ברוך-הוא אינו שומע אותם? ! שוכחים שהם עושים צרות ויסורים לזולתם על לא דבר, גונבים וגוזלים מהזולת, מציקים ומצערים את הזולת, ועכשו באים בטענות אל הקדוש-ברוך-הוא — למה אינו שומע תפלתם? ! לזאת אנו סובלים גלות מרה מאד, וכל אחד צועק מרב חשך ואפלה, מרב טמטום הדעת, מרב קשיות וספקות שיש לבני-אדם, עד שנעשה חשך

על פני כל העולם, וכל אחד משתדל רק להשתלט על זולתו, כל אחד חושב שלעולם יחיה, אזי מרע לשני, אבל בו ברגע שאדם בא אל הקדוש-ברוך-הוא, ומתחיל לדבר אליו יתברך בשפת האם שלו, אזי מדליק נר, וככל שמדבר יותר אל הקדוש-ברוך-הוא, מדליק עוד ועוד נר, וככל שמתגבר בתפלה, כך מתחיל להדליק יותר נרות, ומתחיל להאיר לו, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קיב) על הפסוק (תהלים יב): "סביב רשעים יתהלכון", סביב הרשע מסתובבים כל מיני קלפות, שמעלימים ומסתירים את הקדוש-ברוך-הוא, וברגע שנעלם ונסתר הקדוש-ברוך-הוא מבני-אדם, אזי נמצא בגלות גדולה. אבל אם אדם מתעקש ובא אל הקדוש-ברוך-הוא בלב אמת, ומדבר דבורי אמת אליו יתברך, וצועק אל הקדוש-ברוך-הוא, שירחם עליו, ומקבל על עצמו קבלות טובות, שמהיום והלאה יהיה איש טוב, איש חסד, איש רחמן, הקדוש-ברוך-הוא מאיר לו אור כזה, שמתחיל לשרף את הקלפות, וככל ששורף את הקלפות, כך מתגלה אליו האור אין סוף, וברגע שמתגלה לאדם אור אין סוף, כל חיי אחרים לגמרי, ואינו רוצה אף אחד, רק את הקדוש-ברוך-הוא. לזאת, בני ובנותי היקרים! עליכם להתחזק בכל אשר עובר עליכם, ושום דבר בעולם לא ישבר אתכם, אפלו שנפלתם לצרה כזו, שנדמה לכם

שְׁאֵבֵד מָנוּס וְתִקְוָה מָכֶם, אֶל תִּגִּידוּ זֹאת, כִּי הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא אָב הַרְחֵמֵן וְשׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה, אִם לֹא
 תִתְיַאֲשׁוּ וְתִבְרַחוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ — יִשְׁמַע תְּפִלְתְּכֶם;
 עַל-כֵּן תִּרְאוּ לְבָרַח לְשַׁעַר הַשָּׁמַיִם, וְתִשְׁפְּכוּ שֵׁם לְבַכְּכֶם
 אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אוֹ שִׁתְּרֵאוּ לְבָרַח אֶל אֵיזָה שְׂדֵה,
 אוֹ יַעַר אוֹ הַר, וְשֵׁם תְּשִׁיחוּ לְבַכְּכֶם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְתִרְאוּ
 אֵיזוֹ יְשׁוּעָה תִהְיֶה לָכֶם. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
 חֶלֶק ב', סִימָן פג), שֶׁזוֹ תִהְיֶה עֲבוֹדַת מְשִׁיחַ צְדִקְנוּ, אֲשֶׁר
 הוּא יַחְדִּיר בְּעוֹלָם אֶת הָעֵנָן הַזֶּה שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְדַבֵּר
 רַק אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. בְּשִׁבִיל זֶה נִקְרָא "מְשִׁיחַ"
 — עַל שֵׁם 'מְשִׁיחַ' אֱלֹמִים; הֵינוּ עַד עַכְשָׁיו אָדָם הָיָה
 אֵלֵם, הֵגֵם שֶׁיְכוֹל הָיָה לְדַבֵּר עִם בְּנֵי-אָדָם שְׁעוֹת עַל גְּבִי
 שְׁעוֹת לְשׁוֹן-הַרְעָה, רְכִילוֹת וְלִיצְנוּת, דְּבָרִים בְּטָלִים, נְבוּל
 פֶּה, חֵס וְשָׁלוֹם, אֲבָל אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵינוֹ יְכוֹל
 לְדַבֵּר אֲפֹלוּ רָגַע אֶחָד, וְהוּא בְּבַחֲיַנַּת אֵלֵם. אַף מְשִׁיחַ
 — יִפְתַּח אֶת פֶּה הָאָדָם, שִׁיתְחִיל לְשִׁיחַ אֶל הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, לְכֵן כָּתוּב (צְפַנְיָה ג, ט): "כִּי אֲזִ אֶהְפֹּךְ אֶל
 עַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה לְקֹרֵא כָּלֵם בְּשֵׁם ה'"; מְשִׁיחַ צְדִקְנוּ
 נִקְרָא עַל שֵׁם מְשִׁיחַ אֱלֹמִים, שִׁיִּפְתַּח אֶת פֶּה הַיְהוּדִי
 לְדַבֵּר וְלְשִׁיחַ לְבוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל
 (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ס'), שֶׁהַצְּדִיק יֵשׁ לוֹ כַּחוֹת לְעוֹרֵר
 בְּנֵי-אָדָם מִהַשְׁנָה, לְהוֹצִיאֵם מִהַחֲשֵׁךְ, וְלִפְתַּח לָהֶם אֶת
 הַפֶּה שֶׁגַּם הֵם יְדַבְּרוּ אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. לְזֹאת, בְּנֵי

ובנותי היקרים! אל תתיאשו אפלו שאתם יודעים
 שעברתם על כל התורה כלה, רחמנא לצלן, עם כל זאת
 עליכם לזכור שיְדוּוּ שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פְּרוּסָה תַּחַת
 כְּנֵפֵי הַחַיּוֹת, כְּדֵי לְקַבֵּל בְּעֲלֵי תְּשׁוּבָה (פְּסָחִים קיט.).
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצַפֶּה וּמַחֲכֶה שְׂאֵדָם יָשׁוּב אֵלָיו
 בְּתְּשׁוּבָה. וְאֶפְלוּ שְׂכָבֵר נִכְנָס בְּעַמֶּק בּוֹר וְדוּת, שֶׁנִּפְל
 וְנִכְשַׁל בְּכָל מִיָּנִי עֲוֹנוֹת שְׁבַעֲוֹלָם, עֲדִין אֵין שׁוּם יְאוּשׁ
 בְּעוֹלָם כָּלָל, עֲדִין יָכוֹל לְצֹאת מִהַבּוֹר שְׁלוֹ, מִהַפַּח שְׁלוֹ,
 מִהַחֲשֵׁף שְׁלוֹ. וּמֵבִיא רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מִוֵּהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן
 ט'; וְחֶלֶק ב', סִימָן קיב) אֶת דְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שְׁבַת קד.):
 בָּא לְטַמָּא פּוֹתְחִין לוֹ, מַהוּ הַפְּרוּשׁ בָּזֶה? אֵלָּא אֶפְלוּ
 אָדָם שֶׁנִּפְל בְּעַמֶּקֶּא דְּתַהוּמָא רַבָּא, וְנַעֲלָם וְנִסְתָּר מִמְּנוּ
 אוֹר הַשְּׂכִינָה, וְהוּא בָּא לְטַמָּא אֶת עֲצָמוֹ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָב הַרְחֵמֵן וּפּוֹתֵחַ לוֹ פְּתָחִים אֵיךְ
 לְצֹאת מִהַחֲשֵׁף, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לוֹ: אֶף שְׂאֵנִי
 יוֹדֵעַ שְׂאֵתָה עוֹשֶׂה נֶגֶד רְצוֹנִי, אַתָּה מְחַלֵּל שְׁבַת, אוֹכֵל
 טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת, מְטַמָּא עֲצָמֶךָ בְּגִלוּי עֲרִיּוֹת, רַחֲמָנָא
 לְצַלָּן, אַתָּה בָּא לְטַמָּא אֶת נִשְׁמָתְךָ, וּמְטַמָּא עֲצָמֶךָ בְּכָל
 מִיָּנִי טְמָאוֹת, אֶף-עַל-פִּי-כֵן — בָּא אֵלַי, בְּנִי! בּוֹאִי
 אֵלַי, בְּתִי! כִּי הֵבֵא לְטַמָּא — פּוֹתְחִים לוֹ תִּכְף פְּתָחִים
 לְשׁוּב בְּתְּשׁוּבָה. לְזֹאת, בְּנִי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אֵל
 תְּתִיאֲשׁוּ, אֶף שְׁעֲשִׂיתֶם אֶת הַדְּבָר הַכִּי גְרוּעַ וְהַכִּי רַע,
 אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלָל, אֵלָּא בְּאוֹ וְהַתְּפִלָּה אֵל

הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וַיִּשְׁמַע תְּפִלַּתְכֶם. וְאוֹמְרִים חַכְמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים (סִנְהֶדְרִין מִדּ:): כָּל הַמְּאַמֵּץ עֲצָמוֹ בַּתְּפִלָּה
מִלְמַטָּה, אֵין לוֹ צָרִים מִלְמַעְלָה. אִם אָדָם מִתְעַקֵּשׁ
בַּתְּפִלָּה לְמַטָּה, אֵין לוֹ שׁוֹם קְטְרוּגִים בְּשָׁמַיִם, אֲדַרְבָּה
— כָּל הַמְּקַטְרְגִים נִתְבַּטְּלִים מִמֶּנּוּ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים! רְאוּ מָה לְפָנֵיכֶם, אַף שְׂאֲנֵי יוֹדַע שְׁעוֹבְרִים
עֲלֵיכֶם מְרִירוֹת וְיִסוּרִים, עֲגָמַת נֶפֶשׁ, דַּחְקוֹת וְחוּבוֹת,
וְאַתֶּם מִתְּפוּצָצִים מְרַב צֶעַר וְיִסוּרִים, עֲלֵיכֶם לְזִכֹּר שְׂאֵין
זוֹ עֲצָה לְהִתְיַאֵשׁ וּלְהִגְבִּיחַ יָדַיִם בְּיִאוּשׁ, כִּי עֲלֵיכֶם
לְדַעַת, אֲשֶׁר כָּל הַסֶּבֶל שֶׁנִּקְלַעְתֶּם אֵלָיו, זֶה רַק מִפְּנֵי
שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתְאַוֶּה לְתְּפִלַּתְכֶם, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא רוֹצֵה לְשִׁמְעַ אֶתְכֶם. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!
אֵל תִּשְׁבְּרוּ, וְאֵל תִּבְרְחוּ מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֵל תִּלְכוּ
אֶל שׁוֹם צָבוּעַ, אֶל שׁוֹם רַמְאֵי וְשִׁקְרָן, שְׂאֵינוֹ יָכוֹל לַעְזוֹר
לָכֶם, אֶלָּא לְהוֹצִיא מִכֶּם כֶּסֶפְכֶם, יוֹתֵר טוֹב לְבָרַח אֶל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, רַק תִּפְתָּחוּ פִּיכֶם וּתְדַבְּרוּ אֵלָיו
יְתִבְרַךְ, וְאִז תִּרְאוּ שֵׁישׁ לָכֶם אֲבָא בְּשָׁמַיִם, אֲבָא שְׁרוּצָה
לַעְזוֹר לָכֶם, אֲבָא שְׁמִתְחַנֵּן אֵלֵיכֶם: "בֵּאוּ וְחִזְרוּ אֵלַי".
וְאִז תִּרְאוּ אֵיךְ תִּהְיֶינָה לָכֶם יְשׁוּעוֹת, וְכֹל מָה שְׂאַתֶּם
צָרִיכִים תִּקְבְּלוּ מִמֶּנּוּ יְתִבְרַךְ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים! זְכְרוּ הֵיטֵב, שְׂאֵין לָכֶם בְּזָה הָעוֹלָם אַף אֶחָד
רַק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֹכֵל שְׂאַתֶּם מְרַגִּישִׁים עֲצָמְכֶם
יוֹתֵר יְרוּדִים, יוֹתֵר נְפוּלִים, יוֹתֵר מְלַכְלָכִים, תִּדְעוּ לָכֶם,

כח התפלה

שְׁתַּפְּלִתְכֶם פּוֹעֵלֶת בַּשָּׁמַיִם, וְעוֹשֶׂה רַעַשׁ גָּדוֹל בְּכָל
הָעוֹלָמוֹת. וְכִךְ כָּתוּב בַּזֹּהַר (בְּלֶק קצ"ה): שֶׁל שְׁפָעִים
כָּתוּב תְּפִלָּה בְּסֵפֶר תְּהִלִּים: "תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה" (תְּהִלִּים צ'),
"תְּפִלָּה לְדָוִד" (תְּהִלִּים פו'), "תְּפִלָּה לְעֲנִי" (תְּהִלִּים קב); מֹשֶׁה
רַבְּנוֹ כָּשֶׁה תְּפִלָּה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אָנוּ יְכוּלִים לְתַאֵר
לְעֲצָמָנוּ אִיזוֹ תְּפִלָּה זוֹ הִיְתָה, מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, שֶׁהָיָה דְבוּק
בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, שֶׁלֹּא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ
כָּרְגַע מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הָיָה 'בְּעֵלָה דְמִטְרוֹנִיתָא',
הֵיכָן שֶׁהָלַךְ הָיָה הוֹלֵךְ עִם הַשְּׂכִינָה, וְכִשֶּׁהוּא הַתְּפִלָּה
אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, אִיזָה רֶשֶׁם זֶה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם! דָּוִד הַמֶּלֶךְ
כָּשֶׁה תְּפִלָּה, אָנוּ יְכוּלִים לְתַאֵר לְעֲצָמָנוּ אִיזוֹ תְּפִלָּה זוֹ
הִיְתָה. דָּוִד הַמֶּלֶךְ שָׁר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא יוֹמָם וְלַיְלָה לַיְלָה וַיּוֹם, דָּוִד הַמֶּלֶךְ הָיָה נֶרְדָּף מִכָּל
מִיַּי רְשָׁעִים אֲרוּרִים, מִכָּל מִיַּי לִיְצָנִים וּפּוֹחֲזִים, וְעַם
כָּל זֹאת לֹא נִשְׁבֵּר, וְהָיָה דְבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרֵךְ,
וְשָׁר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְבוֹרֵא יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ, וְשׁוֹם דָּבָר
לֹא הָיָה יְכוּל לְהוֹצִיא אוֹתוֹ מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.
וְתַתְּאֲרוּ לְעֲצָמְכֶם אִיזוֹ תְּפִלָּה הִיְתָה תְּפִלַּת דָּוִד. עִם כָּל
זֹאת, מְסִים הַזֹּהַר: בֵּא וְאַרְאֵה לָךְ, שֶׁיֵּשׁ תְּפִלָּה אֲשֶׁר הִיא
יּוֹתֵר חֲשׂוּבָה בַּשָּׁמַיִם מִתְּפִלָּתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוֹ וְתְּפִלָּתוֹ
שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְאִיזוֹהִי? תְּפִלַּת הָעֲנִי. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
(תְּהִלִּים קב): "תְּפִלָּה לְעֲנִי כִי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי הַיְיָ יִשְׁפֹּף
שִׁיחוֹ"; עֲנִי בְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, עֲנִי בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוֹחַנִיּוֹת,

ויושב באיזו פנה ומתחיל לבקש מהקדוש-ברוך-הוא, מתחיל לבכות לפניו יתברך, ולשפף צקון לחשו, להפיל תחנונו ובקשתו לפני הבורא יתברך שמו, מה הוא אומר? "כי יעטרך", היא עביד עטופא לכל צלותא, העני הזה עוטרך את התפלה של משה ושל דוד ומעלה אותן. לזאת, בני ובנותי היקרים! אל תתיאשו מן הרחמים, ואל תפלו ביאוש ובמרה שחורה, ואל תפחדו משום רשע, ואל תפחדו משום גזרה רעה, אלא תבואו ותתפללו להקדוש-ברוך-הוא והוא יבטל את כל הגזרות רעות וקשות שנגזרו עליכם, הוא יבטל מכם את כל הדינים קשים, וכל מה שרצו הרשעים ארורים לראות בכם, יפל על ראשם ויתבטלו לגמרי. לזאת תקחו עצמכם בידיכם, ותבואו להתפלל אל הקדוש-ברוך-הוא בשפת האם שלכם, מלבד השלש תפלות: שחרית, מנחה, ערבית, תרגילו עצמכם לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא. ואם הייתם יודעים מה זה דבור אחד לדבר אליו יתברך, הייתם מתמידים ומדברים עוד דבור ועוד דבור. כי כל זמן שאדם חי יכול להפך את כל העולמות כלם, אבל אחר-כך כשיוצא מזה העולם — מאחר כבר. לזאת, כל זמן שאנו חיים, לא נתיאש מהתפלה והרחמים, באו נתפלל אל הקדוש-ברוך-הוא, נשיח ונספר לפניו יתברך. ואיך נזכה לזה? רק אם נעקר את הרשעות והאכזריות שנמצאת בנו, ונתחיל

לְרַחֵם עַל זִוְלַתְנוּ, וְנִתְחִיל לְעֶזֶר לְזוּלַת, אֲזַ כְּשֵׁם שְׁאֲנוּ
 עֹזְרִים לְאַחֲרִים, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יַעֲזֹר לָנוּ. וְאִם
 תַּחֲדִירוּ אֶת זֹאת הַיֵּטֵב בְּלִבְכֶם, יִהְיֶה לָכֶם טוֹב בְּעוֹלָם
 הַזֶּה וְטוֹב בְּעוֹלָם הַבָּא, וְתִהְיֶה הַכִּי מְאֻשְׁרִים בְּעֵלְמָא
 הַדִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי; אֲשֶׁרִי מִי שְׁמִכְנִים דְּבוּרִים אֱלוֹ
 בְּתוֹךְ לְבוֹ, וְאֲזַ טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים לְנִצְחָ נְצָחִים!

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטֵרַס
אֲשֶׁר הִתְפַּלֵּה

יִגְלֶה וַיִּפְרָסֶם אֶת הָאִשֶׁר הִגְדוּל הַמַּגִּיעַ לְאָדָם הָעוֹסֵק
תָּמִיד בְּתִפְלָה וּבִבְקִשָּׁה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְאִיךָ שְׁחִיּוּ הֵם
חַיִּים רוֹחֲנִיִּים, עֲרָבִים וְנַעֲיָמִים, וְזוֹכָה שְׂאִיר עָלָיו אוֹר
הַשְּׂכִינָה בְּאוֹר נוֹרָא וְנִפְלָא עַד מְאֹד.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל־פִּי דְבָרֵי
רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אוֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוּן
בּוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ
וְעַל־פִּי דְבָרֵי תְלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ
הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אוֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִים לִיה
רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ
וּמְשַׁלֵּב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאַמְרֵי
חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדַפּוּס עַל־יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר אֵין עוֹד אֲשֶׁר רוֹחֲנֵי
לְאָדָם כְּמוֹ תְּפִלָּה, וְזֶה כָּל הַכַּחַשׁ שֶׁל כָּל בַּר
יִשְׂרָאֵל, וּכְמֵאַמְרָם ו'ל (מִדְּרַשׁ תְּהִלִּים כב): דָּוִד
הִמְלִיךְ אוֹמֵר (תְּהִלִּים כב): "וְאֲנֹכִי תוֹלַעַת וְלֹא
אִישׁ", מֵהַתּוֹלַעַת הַזֶּה אֵין לָהּ אֵלָּא פִּיָּהּ, כִּי
יִשְׂרָאֵל אֵין לָהֶם אֵלָּא תְּפִלַּת הַפֶּה. מֵהַתּוֹלַעַת
עוֹקֶרֶת אֶת הָאֵילָן בְּפִיָּהּ, כִּי יִשְׂרָאֵל עוֹקֶרֶין
בְּפִיָּהֶם וּבְתְּפִלָּתָם גְּזֵרוֹת רָעוֹת, שְׂמֵחַ שְׂבִין
עֲלֵיהֶם אֲמוֹת הָעוֹלָם. וְלִכֵּן אֲשֶׁרֵי הָאָדָם
שְׂאִינוֹ מְטַעֵה אֶת עַצְמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם כָּלֵל, אֵלָּא
בְּשָׂעָה שְׂעוֹבֵר עָלָיו אֵיזָה מִשְׁבֵּר, הוּא בּוֹרַח
רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּי זֶה הָאֲשֶׁר הֵכִי גְדוֹל
לְאָדָם.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתטו)

קונטרס

אשר התפלה

א.

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! כִּי כָּל עֲנִיַן הַתְּפִלָּה וְהַבְּקָשָׁה, שֶׁהָאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר וּלְשִׁיחַ וּלְהַתְּפַלֵּל וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, זֶה לֹא הָאֲשֶׁר הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר, כִּי בְּלִי תְּפִלָּה אָדָם אָבוֹד לְגַמְרִי, כִּי כְּשֵׁאִין לוֹ לִפְנֵי מִי לְשַׁפֵּךְ אֶת לְבָבוֹ, אֲזִי מְרַגֵּישׁ עֲצָמוֹ אֲמָלֵל וּבוֹדֵד, וְלִבּוֹ עָקָם בְּכָל מִיַּי עֲקוּמוּמִיּוֹת, עַד שֶׁהוּא שָׁבוֹר כְּחָרָס הַנְּשֻׁבֵר, כִּי אֵין לוֹ אֵל מִי לִפְנוֹת בְּעֵת צָרְתוֹ וּמְכֹאֲוָבִיו. מֵה שֵׁאִין כֵּן, כְּשֶׁהָאָדָם מְרַגֵּיל עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרְךָ, וּמְסַפֵּר לִפְנָיו אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ, וּמְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרְךָ כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וּמִתְּפַלֵּל וּמִתְּחַנֵּן וּמְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים כָּל מֵה שֶׁהוּא צָרִיךְ, וּמְרַבֵּה בְּדַבָּר זֶה, אֲזִי הוּא הֵכִי מְאֹשֶׁר, כִּי יֵשׁ לוֹ אֵל מִי לִפְנוֹת בְּעֵת קִטְנוּתוֹ וּמְרִירוֹתוֹ וְצָרְתוֹ הַקָּשָׁה, וְאֵף שְׁמֹרֵב חֲלִישוֹת וּבְלָבוּל דַּעְתוֹ וּכְאִבּוֹ

העצום נדמה לו כאלו כל דבוריו שמדבר ומשיח עמו
יתברך — הם לבטלה, חס ושלום, וכאלו אין מי
ששומע אותו, אל תחשב זאת כרגע, אהובי, בני היקר!
כי הוא יתברך אין סוף, וכמו שאין מי שישגיגו יתברך,
כמו-כן אין מי שישגיג גדלת ענין התפלה ומעלתה,
שבשר ודם, איש גם ומגשם, עב בתכלית העביות,
מעמיד עצמו בזה העולם המלא הסתרות וכסויים,
המלא קלפות ודינים, ומתחיל לדבר עמו יתברך
בעקשנות גדולה, בתמימות ובפשיטות גמורה, אין
אתה יכול לתאר ולשער כלל בשכל אנושי מה שנעשה
למעלה בכל העולמות מהדבורים ומהשיחות האלו,
אילו שעשועים הוא מעלה, איזו נחת רוח ויחודים
עליונים הוא גורם, כי למעלה בכל העולמות מאד
מתחשבים עם כל מה שהאדם המסתובב בזה עולם
העשה עושה, כדי לגלות את אמתת מציאותו יתברך;
כי כל זה הוא הבחירה בזה העולם, כי רואים הכל
בדיוק הפך מהמציאות, איך שלאילו הרשעים וקלי
העולם הולך הכל בטוב, ולאילו הצדיקים האמתיים
הולך הכל להפוך, לאילו מאיר מזלם, ויש להם מכל
טוב, ולא חסר להם שום דבר, ולאילו נחשף מזלם, והם
חסרים מכל טוב, ועוברים עליהם כל מיני משברים
וגלים, צרות ויסורים, ואף-על-פי-כן בא האדם הגשמי,
ומתחיל לדבר עמו יתברך בתמימות ובפשיטות גמורה,

אשר התפלה

נה

בַּעֲקֻשָׁנוֹת גְּדוּלָה, וְאִינוּ מִתְפַּעֵל מִכָּל הַקְטָנוֹת וְהִירִידוֹת
וְהַנְפִילוֹת שְׁלוֹ, וּמִכָּל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, הוּא מְדַבֵּר
וּמְשִׁיחַ רַק עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ, בְּזֶה דִּיקָא מְגַלָּה אֶת אֲמַתַּת
מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּעוֹלָם, וְאִיךָ שְׂאִין עוֹלָה בְּדַעְתּוֹ זוּלָתוֹ
יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, כִּי רַק אֱלֹהֵי הוּא פּוֹנֶה וּמִתְפַּלֵּל וּמְדַבֵּר
וּמְשִׁיחַ, אֵין לְתֹאֵר וּלְשַׁעַר וּלְסִפּוֹר כָּלֵל מֵה נַעֲשֶׂה מִכָּל
זֶה, אֲשֶׁרֵי מִי שְׁחֲזַק בְּדַבָּר זֶה, וְאִזּוֹ יִזְכֶּה לְכָל מִינֵי
עֲשִׂירוֹת רוּחָנִית וְגִשְׁמִית, וְיִהְיֶה הַכִּי מְאֹשֶׁר בְּחַיָּיו;
אֲשֶׁרֵי לוֹ בְּזֶה, וְאֲשֶׁרֵי לוֹ בְּבֹא!

ב.

צְרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֲהוּבֵי, בְּנֵי הַיָּקָר! אֲשֶׁר רַבְּנוּ הַקְדוֹשׁ
וְהַנּוֹרָא גָּלָה לָנוּ, שְׁעַנְיָן הַהִתְבוֹדְדוֹת הוּא מַעֲלָה גְּדוּלָה
וְעֲלִיוֹנָה יוֹתֵר מֵהַכָּל, דִּהְיִנוּ שְׁיִקְבַּע לְעַצְמוֹ עַל-כָּל-פָּנִים
שְׁעָה אוֹ יוֹתֵר, וְיִכְנַס לְאִיזָה חֹדֵר אוֹ לְשָׂדֶה וְיִתְבוֹדֵד
לְבַדּוֹ, וְיִפְרֹשׁ שִׁיחָתוֹ בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ בְּטַעֲנוֹת
וּבְאֲמַתְלָאוֹת, בְּדַבְרֵי חֵן, בְּרִצּוּי וּבְפִיוֹס, וְיִבְקֹשׁ וְיִתְחַנֵּן
לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, שְׁיִקְרְבֵהוּ אֱלֹהֵי וְלַעֲבוּדָתוֹ בְּאֲמַת, וְכֵן
יְדַבֵּר וְיִשְׁיחַ עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּלִשׁוֹן שְׁמִדְבָרִים בָּהּ, דִּהְיִנוּ
כָּל אֶחָד כְּפִי לְשׁוֹנוֹ וּשְׁפַת הָאֵם שְׁלוֹ, כִּי בְּאִפְן כְּזֶה
הָאָדָם יְכוֹל בְּנִקְל לְדַבֵּר, לְסִפּוֹר וְלְשִׁיחַ כָּל אֲשֶׁר עִם
לְבָבוֹ, כִּי הֵלֵב נִמְשָׁךְ וְקָרוֹב יוֹתֵר אֶל הַלִּשׁוֹן וְהַשְּׁפָה

אשר התפלה

שהוא רגיל בה, וכך יחזק את עצמו, וישיח ויספר
לפניו יתברך — הן בחרטה ובתשובה על העבר, והן
בבקשות ובתחנונים לזכות להתקרב אליו יתברך מהיום
והלואה וכיוצא בזה, כל אחד כפי מדרגתו, ויתמיד בזה
מאד מאד מדי יום ביומו, ויבקש ממנו יתברך כל צרכו,
ודבר זה עולה על הכל, כי בלא תפלה האדם אבוד
לגמרי, ואינו יודע מה לעשות, אבל כשפירגיל את עצמו
ליחד לעצמו חדר מיחד במקום שאין שם בני-אדם, או
בשדה או ביער, והולך ומדבר עמו יתברך, כאשר ידבר
איש אל רעהו והבן אל אביו, ומרבה בכל מיני לשונות
לדבר עמו יתברך, אין לתאר ואין לשער גדל מעלתו,
ודבר זה הוא השער והפתח להכנס אליו יתברך; וספר
לנו רבנו הקדוש והנורא, אשר כל הצדיקים לא זכו
להגיע אל מדרגתם, אלא על-ידי שהרגילו את עצמם
לדבר תמיד עמו יתברך בשפת האם שלהם, ועל-ידי-זה
לאט לאט שברו את כל המניעות וההסתרות, וזכו
להתקרב אליו יתברך בהתקרבות נוראה ונפלאה כזו,
עד שהאיר עליהם אורו האין סוף ברוך הוא בהתגלות
נוראה ונפלאה מאד.

על-כן ראה, אהובי, בני היקר! למהר ולרוץ עכשו
לאיזה מקום פנוי, שאין שם בני-אדם, בחדר, או
בשדה, או ביער, ותפרש את כל שיחתך ואת כל מה

אשר התפלה

נד

שְׁעוּבֵר עָלֶיךָ בְּפָרְטֵי פְּרָטִיּוֹת, וְזוֹ נִקְרָאת הַתְּבוּדוֹת,
שֶׁהָאָדָם מִתְּבוּדָד עִמּוֹ יִתְּבַרֵךְ, וּמִפְּרֵשׁ אֶת כָּל שִׁיחָתוֹ
אֵלָיו יִתְּבַרֵךְ, וְזֶה שֶׁרֵשׁ כָּל הַתְּפִלָּה, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא
הַדְּבָקוֹת בּוֹ יִתְּבַרֵךְ, כִּי בְּזֶה שֶׁהָאָדָם מְדַבֵּר וּמִתְּפַלֵּל
אֵלָיו יִתְּבַרֵךְ, בְּזֶה הוּא מְדַבֵּק בּוֹ יִתְּבַרֵךְ; וְעַל-כֵּן אַף
שְׁעוּבָרִים עָלֶיךָ עֲכָשׁוּ מִשְׁבָּרִים וְגַלִּים, וְאַתָּה נִמְצָא
בְּצָרוֹת מְרוֹת וְקָשׁוֹת מְאֹד, עָלֶיךָ לְדַעַת, כִּי אֵי אֶפְשָׁר
לְצֵאת מִזֶּה, רַק עַל-יְדֵי רַבּוּי שִׁיחָה, תְּפִלָּה, בְּקִשָּׁה
וּתְחִנָּה אֵלָיו יִתְּבַרֵךְ. וְאִם תִּהְיֶה חֲזָק בְּזֶה, אֲזַי בְּוַדַּאי
תִּפְעַל אֲצִלוֹ יִתְּבַרֵךְ כָּל מָה שֶׁאַתָּה צָרִיךְ. הֶעֱקַר רְאֵה
לְהִיּוֹת עֲקָשָׁן גָּדוֹל עַל זֶה, וְאֵל תִּפְּל בְּדַעְתְּךָ כָּלֵל, וְאִז
תִּרְאֶה נוֹרְאוֹת נִפְלְאוֹת שִׁיעֲשֶׂה עִמָּךְ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
כִּי תִפְּלָה עוֹמְדָת בְּרוּם רוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם; אֲשֶׁרִי מִי
שִׁיאֲחֹז בְּעִבּוּדָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּו.

ג.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! אֲשֶׁר מְעַלֵּת
הַשִּׁיחָה בֵּינֵנוּ לְבֵין קוֹנֵנוּ וְהַדְּבֹוֹר עִמּוֹ יִתְּבַרֵךְ, זֶה עוֹלָה
עַל כָּל הַתְּפִלוֹת, הַתְּחִנּוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת הַסְּדוּרוֹת מְכַבֵּר, כִּי
הַתְּפִלוֹת, הַתְּחִנּוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת הַסְּדוּרוֹת מְכַבֵּר, יוֹדְעִים
אוֹתָם כָּל הַמְּחַבְּלִים וְהַמְּקַטְרְגִים, וְהֵם אוֹרְבִים בְּדַרְכֵים
שֶׁל אֵלוֹ הַתְּפִלוֹת, מִחֲמַת שִׁיּוֹדְעִים מֵהֵם מְכַבֵּר, כְּמוֹ

אשר התפלה

לְמַשָּׁל: עַל הַדֶּרֶךְ הַכְּבוֹשָׁה הַיְדוּעָה וּמִפְרֶסֶמֶת לְכָל, שָׁם
 אֲוֹרְבִים רוֹצְחִים וְגִזְלָנִים תְּמִיד, מִחֲמַת שְׂיֹדְעִים מִדֶּרֶךְ
 זו כָּבֵר, אָבֵל כְּשֶׁהוֹלְכִים בְּנִתִיב וּבְדֶרֶךְ חֲדָשָׁה, שְׁלֹא
 נֹדְעָה עֲדִין, שָׁם אֵין יוֹדְעִים לְאַרְבַּ כָּלֵל, כְּמו־כֵן
 הַשְּׂיחָה שְׂאֲדָם מְשִׁיחַ וּמְדַבֵּר מֵעֲצָמוֹ בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ,
 וּמַגִּלָּה לוֹ אֶת פְּנִימִיּוֹת לְבָבוֹ, וְכָל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, זוֹהִי
 דֶּרֶךְ חֲדָשָׁה וַתְּפִלָּה חֲדָשָׁה שֶׁהָאָדָם אוֹמְרָה בְּלִבּוֹ
 מִחֲדָשׁ, עַל-כֵּן אֵין הַמְקַטְרָגִים מְצוּיִים כָּל-כָּף לְאַרְבַּ
 שָׁם, וְאֶפְלוֹ הַמְּחַשְׁבוֹת הַזְּרוֹת כָּבֵר לֹא יִבְלָבוּ אוֹתוֹ, כִּי
 זֶהוּ דָבָר חֲדָשׁ; כִּי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל בְּאֶמְצַע הַתְּפִלוֹת הַרְגִילוֹת
 נִכְנָסִים בּוֹ כָּל מִינֵי מְחַשְׁבוֹת זְרוֹת, הַמְּבַלְבְּלוֹת אוֹתוֹ
 וּמְבַטְלוֹת אֶת תְּפִלָּתוֹ, עַד שְׁעַל-פִּי-רֹב כְּשֶׁהוּא מִתְּפַלֵּל,
 אֵינוֹ מְקַשֵּׁר מְחַשְׁבֹתוֹ אֶל דְּבוּרוֹ. וְכָל זֶה מִחֲמַת רַבּוּי
 עוֹנוֹתָיו. אָבֵל בְּזֶה שְׂאֲדָם מְרַגֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, וְעוֹשֶׂה תְּפִלוֹת חֲדָשׁוֹת וְדְבוּרִים חֲדָשִׁים שְׂאֵף
 פַּעַם לֹא דִבֵּר, כִּי בְּהִכָּרַח כְּשֶׁהָאָדָם מְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 הוּא מְדַבֵּר בְּכָל פַּעַם דְּבוּרִים, תְּחִנּוֹת וּבִקְשׁוֹת חֲדָשׁוֹת,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה אֵין הַסְטֵרָא אַחֲרָא וְהַקְּלָפוֹת הַדְּבוּקִים בּוֹ
 מִחֲמַת עוֹנוֹתָיו, אֲוֹרְבִים לוֹ כָּל-כָּף, מִחֲמַת שֶׁהוּא עוֹשֶׂה
 תְּפִלָּה חֲדָשָׁה.

וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר! לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמְךָ
 לְבוֹא בְּכָל יוֹם אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּלְדַבֵּר לְפָנָיו אֶת כָּל אֲשֶׁר

אֲשֶׁר הַתְּפִלָּה

נט

עם לְבַבְךָ, וּתְסַפֵּר לְפָנָיו יְתַבְרַךְ הַכֹּל לְכֹל בְּפִרְטֵי פְרִטִיּוֹת, וְתַתְּנֶנָּה עַל עֲוֹנוֹתֶיךָ, וְתוֹצִיא וּתְגַלֶּה אֶת רְצוֹנְךָ וְכִסּוּפְךָ שֵׁשׁ לְךָ אֱלֹהֵי יְתַבְרַךְ, וְזֶה עֵקֶר "אֲשֶׁר הַתְּפִלָּה". וְצָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, שְׂאֵם תְּהִיָּה עֲקֻשָּׁן גָּדוֹל עַל זֶה, וְתִדְבֵּר בְּכֹל יוֹם עִמּוֹ יְתַבְרַךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוֹת גְּמוּרָה, אֲזִי לְבִסוּף יִזְדַּכֵּךְ מִחֶךָ, בְּאִפֵּן שֶׁכְּשֶׁתְּפַלֵּל הַתְּפִלוֹת הַקְּבוּעוֹת בְּכֹל יוֹם, שֶׁהֵן תְּפִלַּת שְׁחִרִית, מְנַחָה, מְעָרִיב, חֲצוֹת, עַל-יְדֵי הַתְּפִלָּה וְהַהֲתַבּוּדוֹת תִּזְכֶּה שֶׁיִּזְדַּכֵּךְ מִחֶךָ כָּךְ, עַד שֶׁמִּחַ שְׁבַתְךָ תְּהִיָּה מְקַשֶּׁרֶת אֶל הַדְּבוּרִים שֶׁל הַתְּפִלוֹת הַקְּבוּעוֹת שֶׁאַתָּה מְתַפְּלֵל; כִּי זֹה מַעֲלֵת הַתְּפִלָּה וְהַבְּקָשָׁה, שֶׁהָאָדָם מְזַכֵּךְ וּמְטַהֵר אֶת מִחוּ, עַד שֶׁכְּשֶׁזּוֹכֶה בְּאַמֶּת לְהַתְּפַלֵּל אֶת הַתְּפִלוֹת — שְׁחִרִית, מְנַחָה, מְעָרִיב, חֲצוֹת, אֲזִי זוֹכֶה לְקַשֵּׁר מִחַ שְׁבַתוֹ אֶל דְּבוּרָיו, וּלְהַקְשִׁיב אֶל מַה שֶּׁהוּא אוֹמֵר, אֲשֶׁר זֶהוּ בְּאַמֶּת "אֲשֶׁר הַתְּפִלָּה" — כְּשֶׁאָדָם מְכוֹן פְּרוֹשׁ הַמְּלוֹת. אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לָזֶה, כִּי אִם עַל-יְדֵי שְׁיִרְבָּה בְּתְפִלָּה וּבְהֲתַבּוּדוֹת בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם, וַיְשִׁיחַ וַיִּדְבֵּר עִמּוֹ יְתַבְרַךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּרַבּוֹת הַזְּמַן, יוֹרִיד מֵעֲצָמוֹ אֶת הַהִסְתָּרוֹת וְהַקְּלָפוֹת, עַד שֶׁתְּפִלָּתוֹ תְּהִיָּה מְבֻרָרֶת, וַיֵּאִירוּ לוֹ כָּל תְּבוֹת הַתְּפִלָּה; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאִינוּ מְטַעֶה אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם כָּלֵל, רַק עוֹסֵק בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם שְׁעוֹת עַל גְּבֵי שְׁעוֹת בְּשִׁיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וְאֵז יִזְכֶּה לְהַכְּנִס אֱלֹהֵי יְתַבְרַךְ. וְכְשֶׁיָּבֹא

להתפלל את התפלות הקבועות שלו: שחרית, מנחה, מעריב חצות, יתפללם בדבקות עצומה, אשר אין לך עוד אשר כמו "אשר התפלה".

ד.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר! אשר רבנו הקדוש והנורא גלה לנו, שעקר התפלה הוא הדבקות בהשם יתברך, ועל-כן טוב יותר להתפלל בלשון ובשפה שמדברים בה, כי אז הלב סמוך ודבוק מאד בדבורי התפלה, ויכול לדבק את עצמו ביותר אל השם יתברך, על-ידי כל דבור ודבור שמדבר. אמנם כבר תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה סדר התפלה, שהיא שחרית, מנחה, מעריב, וזה מחמת שלא כל אדם יכול לסדר סדר תפלה לעצמו, כמובא (עין ברמב"ם, הלכות תפלה, פרק א', הלכה ד'), על-כן אנו חייבים להתפלל בלשון הקדש, כמו שסדרו לנו אנשי כנסת הגדולה, והעקר הוא רק לכון פרוש המלות כפשוטו, שזה עקר התפלה, שמתפללים לפני השם יתברך על כל דבר ודבר, ועל-ידי-זה מדבקים בו יתברך. אף מחמת שהאדם חטא הרבה מאד, ובפרטיות בפגם הברית, שעל-ידי-זה קלקל את מחו לגמרי, וקשה וכבד לו לכון פרוש המלות, עד שעל-פי-רב בשעה שמתפלל, מחשבתו משוטטת במקומות אחרים, ויכול לבלבל את סדר התפלה הקדושה והנוראה

שְׁנִקְבְּעָה לָנוּ מֵאֲנָשִׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה — שְׁחָרִית, מְנַחָה, מְעַרִיב, חֲצוֹת, וּמַחְשֶׁבֶתוֹ חוֹשֶׁבֶת בְּצַרְכֵּי הַגְּשָׁמִים וְכוּ', וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא מְתַרְשֵׁל בְּתַפְלָה. לְזֹאת צָרִיךְ הָאָדָם לְהִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר בְּכָל יוֹם עִמּוֹ יְתַבְרֶךְ, כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ עִם רֵעֵהוּ בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלוֹ, וַיִּרְבֶּה בְּזֶה, וְעַל־יְדֵי־זֶה שְׂיִהְיֶה רָגִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ יְתַבְרֶךְ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, וַיִּסְפֹּר לְפָנָיו יְתַבְרֶךְ אֶת כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וַיּוֹצִיא מִפִּי אֶת הַרְצוֹנוֹת וְהַכְּסוּפִים שְׂיִשׁ לוֹ אַחֲרָיו יְתַבְרֶךְ, וַיִּהְיֶה רָגִיל בְּזֶה מְדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה סוּף כָּל סוּף לְזַכּוֹת הַמַּחֲזִין וְלְטַהֲרַת הַמַּחְשָׁבָה, עַד שְׂכַשְׂתִּפְלִל אֶת הַתְּפִלוֹת הַקְּבוּעוֹת שֶׁל אֲנָשִׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה, שֶׁהֵן: שְׁחָרִית, מְנַחָה, מְעַרִיב, וְסֹדֵר תְּקוּן חֲצוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה יִתְעַלֶּה מְעַלָּה מְעַלָּה, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא הַשְּׁעַר וְהַפֶּתַח לְהַכְּנִס אֵלָיו יְתַבְרֶךְ, וְאֲשָׁרֵי מִי שְׂזוּכָה לְהַתְּפִלֵּל אֶת הַתְּפִלוֹת הַקְּבוּעוֹת בְּכָל יוֹם לֹאט לֹאט, וְלִכְנוֹן פְּרוּשׁ הַמְּלוֹת, אֲשֶׁר זֶהוּ "אֲשֶׁר הַתְּפִלָּה". אֲבָל בְּהַכְּרַח גַּם לְפָרֵשׁ הַרְבֵּה שִׁיחָתוֹ אֵלָיו יְתַבְרֶךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלוֹ, בְּאִפְּן שְׂיִוְכַל לְזַכֵּךְ אֶת עֲצָמוֹ, עַד שֶׁתִּהְיֶה תְּפִלָּתוֹ תְּפִלָּה מְזַכֶּכֶת. וְזֶה כָּל הָעֲנִיָּן שֶׁל הַתְּבוּדוֹת וְשִׁיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, שְׂגָלָה לָנוּ רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֲשֶׁר מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ יַכְנִיִס דְּבַר זֶה בְּעוֹלָם, וְאֲשָׁרֵי מִי שְׂמַקְדִים עוֹד עִכְשָׁו, וְעוֹסֵק בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה וְהַנּוֹרָאָה

אשר התפלה

הזו — להיות רגיל לדבר עמו יתברך בתמימות
 ובפשטות גמורה במקום פנוי שאין שם בני-אדם,
 ועל-ידי-זה יזכה לזכוף ולטהרת המחין, עד שפשיבוא
 להתפלל את התפלות הקבועות, שהן: שחרית, מנחה,
 מעריב, חצות, יאירו לו אותיות התפלה, ויזכה לדבק
 את עצמו בו יתברך.

ה.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר! אשר רבנו הקדוש
 והנורא גלה לנו, אשר לכל אחד ואחד מבני ישראל יש
 הנהגות מיוחדות, שצריך לנהג כפי שצריך לתקן מה
 שפגם כפי שרש נשמתו, אבל ענין ההתבודדות —
 לשפף שיחתו לפני השם יתברך בכל יום, ולדבר עמו
 בלשון שמדברים בה, זוהי הנהגה כללית, שמחייב בה
 כל אחד מישראל בכל יום כל ימי חייו, כי בזה האדם
 מזכך ומטהר את עצמו, ויכול לזכות על-ידי-זה להפך
 את מדותיו הרעות, ולבטלן לגמרי, וכן יזכה להתפלל
 את התפלות הקבועות במחשבות נקיות ובכוננת פרוש
 המלות, וכן יזכה על-ידי העבודה הקדושה הזו של
 תפלה והתבודדות לזכוף ולטהרת המחין, שיביין את
 התורה הקדושה בנקל. כי על-ידי שאדם מרגיל את
 עצמו לדבר עמו יתברך בכל יום ויום, על-ידי-זה לאט

לֹאט מוֹרִיד אֶת הַחֲשָׁכוֹת וְהַמְּסַכִּים שֶׁהַמְּשִׁיךְ עָלָיו מְרַבּוּי עוֹנוֹתָיו, וּמַעֲט מִן הָאוֹר דּוֹחָה הַרְבֵּה מִן הַחֲשֶׁךְ, עַל-יְדֵי כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁהוּא מְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ, הוּא מִמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ אוֹר הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי הַתְּפִלָּה וְהַתְּהִלָּה הֵם אֶחָד עִם הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים י'): "הוּא תְהִלָּתְךָ וְהוּא אֱלֹהֶיךָ"; שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ וְהַתְּהִלָּה זֶה דְּבָר אֶחָד, וּכְשֶׁאָדָם מְרַבֵּה לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה מֵאִיר עָלָיו אוֹרוֹ הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וְעַל-יְדֵי כָּל דְּבוּר וְדְבוּר מִמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ עוֹד אוֹר, וְעַל-יְדֵי הָאוֹר מִמִּילָא נִדְחָה הַחֲשֶׁךְ לְגַמְרִי, וְזוֹכָה לְזִכּוּף וּלְטָהָרֵת הַמַּחֲיִין, וְעַל-יְדֵי-זֶה יְכוּל לְלַמֵּד הַרְבֵּה בְּמַעוֹט זְמַן וּלְהַבִּין הַכֹּל; עַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר! לְהִיּוֹת חֲזַק בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֹּה, וְזֶהוּ "אֲשֶׁר הַתְּפִלָּה", אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד עֲרֵבוֹת וְנַעֲיֵמוֹת, יְדִידוֹת, זִיו וְחַיּוֹת לְאָדָם כְּמִי שֶׁרָגִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ, כִּי אַז הוּא אַף פַּעַם אֵינּוּ לְבַד, וַיֵּשׁ לוֹ תְּמִיד אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ וּבָא הוּא מְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכָה לְיִשׁוּב הַדַּעַת וּלְטָהָרֵת הַמַּחֲיִין, וְזוֹכָה לְהַגִּיעַ לְכָל הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁבְּעוֹלָם; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁאֵינּוּ מְטַעָה אֶת עֲצָמוֹ, וּמַצִּיֵּת אֶת רַבְּנוֹ ז"ל בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֹּה שֶׁל הַתְּבוּדוֹת וְהַתְּפִלָּה בֵּינּוּ לְבֵין קוֹנוֹ, שָׂאז יִזְכָּה לְרֵאוֹת נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם; אֲשֶׁרִי לוֹ!

ו.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! אֲשֶׁר בָּזָה הָעוֹלָם
עוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִשְׁבָּרִים וְגַלִּים, וְאִי אֶפְשָׁר
לוֹ לְבָרוּחַ מְצֻרוֹתָיו אֲלָא אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, שְׁיִהְיֶה רַגִּיל לְדַבֵּר
בְּכָל יוֹם וַיּוֹם עִמוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה,
כַּאֲשֶׁר גָּלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל, אֲשֶׁר זָהוּ עֵקֶר הַשַּׁעַר וְהַפֶּתַח
לְהַכְּנִס אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ — כְּשִׁזְזָה לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ
לְבוֹא לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, בְּחֶדְר
מִיחָד, אוֹ בְּשֻׁדָּה, אוֹ בַּיַּעַר, וּמִתְחִיל לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרֵּךְ
בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִיל בָּהּ בְּשִׁפְתַּת הָאֵם שְׁלוֹ, וּמְסַפֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר
עִם לְבָבוֹ, וְשׁוֹפֵךְ אֶת נַפְשׁוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, אֵין לְתַאֵר וְאֵין
לְשַׁעַר מַה נַּעֲשֶׂה מְזֶה לְמַעְלָה. וְאֵם תִּהְיֶה עֶקֶשׁן גָּדוֹל
עַל דְּבַר זֶה, בְּכָל יוֹם וַיּוֹם לָבוֹא אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, אֲזִי סוֹף
כָּל סוֹף יִתְהַפֵּךְ כָּל הָרַע, וַיֵּאִיר לָךְ אוֹר גָּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד,
וְאִסוּר לְהִיּוֹת חֲלָשׁ בְּדַבֵּר זֶה. וְרַבְּנוּ ז"ל גָּלָה לָנוּ מְשַׁל
נִפְלָא עַל זֶה, מַגְּבוּר אֶחָד, שְׁחִגַּר מְתַנָּיו לְכַבֵּשׁ חוֹמָה
חֲזָקָה, וְהֵנָּה כְּשָׂבָא אֶל הַשַּׁעַר, הָיָה אָרוּג עַל הַשַּׁעַר
מְטוּהַ שֶׁל קוּרֵי עֶכְבָּיִשׁ, שְׁסַתֵּם אֶת הַשַּׁעַר, וְכִי יֵשׁ
שְׁטוֹת יוֹתֵר גְּדוֹלָה מְזוֹ, שְׁיִחְזוֹר מִמְּלַחְמָתוֹ, מִחֲמַת
הַמְטוּהַ שֶׁל קוּרֵי הָעֶכְבָּיִשׁ?! וְסִיִּם רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ
וְהַנוֹרָא: כֵּן הוּא בְּתַפְלָה, כְּשִׁאָדָם בָּא לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
עַל-יְדֵי-זֶה הוּא יוֹצֵא לְמַלְחָמָה לְכַבֵּשׁ וּלְנַצֵּחַ, וְהַדְּבוּר

יש לו כח עצום לנצח במלחמה, אך תכף-ומיד כשבא לדבר אליו יתברך, אזי באה לו חלישות הדעת, ונזכרים לו כל עוונותיו ופגמיו העצומים, שעשה עד עכשו, ואז נכנסת בו איזו בוששה, כאלו ענין תפלה ובקשה אינו שייך אליו, וכאלו אין שומעים אותו מלמעלה, וכאלו אין רוצים אותו, וכאלו כבר עסק בזה ימים ושנים ולא נענה, וכדומה כל מיני מחשבות של ספקות באמונה, ונופל ונשבר לגמרי. וכל זה הוא פדגמת הגבור הנ"ל, שחגר מתניו לכבש חומה חזקה, וכשכבר בא אל החומה, ורואה קורי עכביש, הוא בורח ונמלט. כן הוא כשאדם בא להתפלל אליו יתברך, וכשנכנסת בו חלישות הדעת או ספקות באמונה, חס ושלום, או שאר קרירות — הוא בורח, הרי הוא נדמה לגבור הנ"ל; ובאמת הכל הבל, וצריך על זה עזות דקדשה, ולהיות חזק ואמין בזה — לדבר עמו יתברך מדי יום ביומו בעקשנות גדולה, ואז כשיהיה חזק בדבר זה, יזכה לנצח במלחמה, ויכבש מה שצריך לכבש, ויפעל אצלו יתברך כל מה שצריך לפעל; העקר ראה להיות חזק ואמין בעבודה הקדושה והנוראה הזו של תפלה ובקשה ימים ושנים, ואז דיקא תראה נוראות ונפלאות שיעשה עמך הקדוש-ברוך-הוא.

ז.

צָרִיף שֶׁתַּחֲזֹק אֶת עֲצָמָךְ, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר! לְדַבֵּר
וּלְשִׁיחַ עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בְּעֵקֶשׁ שְׁנוֹת גְּדוּלָּה,
וּתְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ אֶת כָּל מַה שְּׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וְאַף
שֶׁנִּדְמָה לָּךְ, שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ יוֹם אַחֵר יוֹם, שְׁאַתָּה מְקַיֵּם
זֹאת, וְעַדִּין אֵינְךָ פּוֹעֵל מְאוּמָה בְּשִׂיחָתְךָ וּבִתְפִלָּתְךָ
וּבְדַבּוּרֶיךָ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵל תִּפְּל מִזֶּה כָּלֵל, כִּי בְּאַמַּת
בְּיָדָי הַדְּבּוּרִים עוֹשִׂים רָשָׁם, וְכָל דְּבּוּר וְדְבּוּר הוּא
הַצְּלָחָה נִצְחִית, וְהוּא כָּלִי לְהַמְשִׁכַת עֲרֻבוֹת נְעִימוֹת זֵיו
יְדִידוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּזֶה הָעוֹלָם. וְגַלְּה לָנוּ רַבְּנוּ
ז"ל, שֶׁהוּא עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל, כְּמוֹ מַיִם הַיּוֹרְדִים עַל הָאָבֶן,
אֶף-עַל-פִּי שֶׁנִּדְמָה כִּי אֵין לַמַּיִם כַּח כֹּנֶגֶד הָאָבֶן הַקָּשָׁה,
וְאֵין נִכָּר רָשָׁם הַמַּיִם עַל הָאָבֶן, אֶף-עַל-פִּי-כֵן כְּשֶׁהַמַּיִם
יּוֹרְדִים עַל הָאָבֶן כַּמָּה וְכַמָּה זְמַנִּים רְצוּפִים, הֵם עוֹשִׂים
נִקְבַּ בְּאָבֶן, כַּנִּרְאָה בְּחַיִּשׁ; כְּמוֹ-כֵן אֶפְלוּ לְבוֹ שֶׁל הָאָדָם
לֵב אָבֶן, וְקָשָׁה וְכִבֵּד לוֹ לְהַשִּׁיג הַשְּׂגוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ,
וְאֵין נִכָּר בּוֹ רָשָׁם דְּבּוּרוֹ וּתְפִלָּתוֹ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן יִרְאָה
לְהִיּוֹת חֲזָק וְאַמִּיץ בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֹּה, וּבְרֻבוֹת
הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים יִנְקַב לְבוֹ לֵב הָאָבֶן, עַל-יְדֵי שִׂיחָתוֹ
וְדַבּוּרוֹ שֶׁיִּדְבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ; אֲבָל עָלֶיךָ, אֶהוּבִי, בְּנֵי
הַיָּקָר, לְהִיּוֹת עֲקָשָׁן גְּדוּל עַל זֶה, וְדֶרֶךְ הָעֲקָשָׁן —
שְׁעוֹשָׂה אֶת דְּבָרָיו בְּלִי שׁוּם חֲכָמוֹת וְהַשְּׂכָלוֹת כָּלֵל,

הוא מקיים ומנהל את עניניו כפי עקשנותו, כמו-כן ויותר מכן צריכה להיות העבודה הקדושה הזו של תפלה והתבודדות, לדבר ולשוח אליו יתברך, ועל זה צריך עקשנות יוצאת מן הכלל — להיות רגיל לדבר עמו יתברך בין בביתו ובין כשהולך בדרך לבד, ובכל מקום בואו בזה העולם, יהיה רגיל לדבר עמו יתברך בעקשנות, ואז סוף כל סוף יזדכך לבו לב האבן, ויזכה ללב בשר, שתאיר בו אמתת מציאותו יתברך, וירגיש ערבות נעם זיו שכינת עזו יתברך; העקר אל תפל בדעתך כלל, כי גדול אדוננו ורב להושיע. ואם תהיה חזק ואמיץ בזה, תראה נוראות נפלאות שיעשה עמך הקדוש-ברוך-הוא.

ח.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר! אשר בזה העולם אי אפשר להתחזק ולעמד על עמדו, ומכל שכן להתעלות ברוחניות, בלי תפלה ובקשה, שירגיל את עצמו לדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש עם רעהו והבן אל אביו, וישיח ויספר לפניו יתברך את כל מה שעובר עליו בתמימות ובפשיטות גמורה. וככל שייכניס בעצמו ידיעה זו, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה ומטהוה ומקיים את כל הבריאה כלה, וזה

אשר התפלה

עקר התכלית, כמו־כן יזכה להתעלות יותר ויותר ברוחניות אלקות. ואל תאמר, שאתה רואה שעוברים עליך ימים ושנים, ועדין לא נענית, כי עליך לדעת, אשר כל דבור ודבור שאדם מתפלל ומבקש ומתחנן אליו יתברך — זוהי הצלחה נצחית, הצלחה כזו, שאין לתאר ולשער כלל, וכשאדם חזק ואמיץ בעבודה הקדושה הזו, אז דיקא יצליח דרכו.

ט.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר! אשר בזה העולם אין לך עוד אשר, נעם וערבות בחיים כמי שמרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך, ולפרש את כל שיחתו וכל מה שעובר עליו אליו יתברך, כאשר ידבר איש אל רעהו, ואם היו בני־אדם יודעים את מעלת הענין הזה, היו עוסקים בזה כל היום וכל הלילה, כי כן מובא (תנא דבי אליהו רבה, פרשה יג): לפי שכל המרבה שיחות ותפלות, הם המלואים אותו עד אותה שעה שהוא נכנס לבית עולמו; הינו מי שמרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך, זה מלוגה אותו כל היום וכל הלילה, והיכן שרק הולך הדבור, התפלה והשיחה בינו לבין קונו מלואים אותו, ואז הוא אף פעם אינו לבד, כי כל מקום שמגיע בזה העולם, והולך ובא שמה, הוא מדבר עמו יתברך,

אשר התפלה

סט

וּכְשֶׁאָדָם חָזַק וּמְמָשִׁיף בְּעִבּוּדָה הַקְדוּשָׁה הַזֹּאת כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו הוּא מְסֻפָּר רַק לוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמִדְּבַר וּמְשִׁיחַ עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, זֶה מְלִוֶּה אוֹתוֹ עַד הַיּוֹם הָאֲחֵרוֹן וְהַשְּׁעָה הָאֲחֵרוֹנָה וְהַרְגַע הָאֲחֵרוֹן בְּצֵאתוֹ מִזֶּה הָעוֹלָם, וְאִזּוֹ יֵרָאֶה אֶת גְּדֻלַּת הַנּוֹרְאוֹת וְהַנְּפִלְאוֹת, הַשְּׁעִשׂוּעִים וְהַיְחוּדִים שֶׁגָּרַם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, עֵינַי לֹא רָאִיתָ; וְעַל-כֵּן רָאֵה, אֲהוּבֵי, בְּנֵי הַיִּקְרָא! לֹא לְהִיּוֹת בְּטָלָן, רַק קַח אֶת עֲצֻמְךָ בְּיַדְיךָ, וְאִף שְׂאֵנִי יוֹדֵעַ שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ מָה שֶׁעוֹבֵר בְּרוּחַנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, שְׂאֵתָה נּוֹפֵל וְיוֹרֵד בְּכָל פֶּעַם בִּירִידוֹת וּבְנִפְיִלוֹת עֲמֻקּוֹת, וְעוֹבְרִים עָלֶיךָ צָרוֹת, מְשֻׁבְּרִים וְגִלְיָם, אִף אֵתָה עֲשֵׂה זֹאת, אֵיפּוֹא, בְּנֵי, וּבְרַח לְךָ אֱלֹהֵי יִתְבָּרַךְ, וְתִהְיֶה רְגִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִזּוֹ יִתְהַפֵּךְ לְךָ הַכֹּל לְטוֹבָה, כִּי כִּךָ אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מִדְּרַשׁ תַּנְחומָא, פָּרַשַׁת וַיְרָא): אָמַר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְיִשְׂרָאֵל, הֵיוּ זֵהִירִים בְּתַפְלָה, שְׂאֵינ מִדָּה אַחֲרַת יָפָה הַיְמָנָה, וְהִיא גְדוּלָה מְכֹל הַקְרִבָּנוֹת, וְאֶפְלוּ אֵינן אָדָם כְּדֹאֵי לַעֲנוֹת בְּתַפְלָתוֹ, וְלַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִמּוֹ, כִּינּוֹן שְׂמֵת־פִּלְל וּמְרִבָּה בְּתַחֲנוּנִים, אֲנִי עוֹשֶׂה חֶסֶד עִמּוֹ; כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד חֲשׂוּבָה תַּפְלָה, וְכִינּוֹן שֶׁהָאָדָם פּוֹתַח אֶת פִּיּוֹ לְדַבֵּר וְלִשׁוֹחַ עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, כָּל מְלֶאכִי מַעֲלָה רוֹעֲדִים וְזוֹחֲלִים מִפְּנֵיו, וּמְשִׁתּוֹקְקִים לְקַבֵּל אֶת תַּפְלָתוֹ, כִּי הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם מְסַבֵּב בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְהַסְתָּרוֹת, בְּמַסְכִּים עַל גְּבֵי מַסְכִּים,

במניעות על גבי מניעות, בחשכות על גבי חשכות, ועם כל זאת הוא מתגבר על הכל, ומעמיד את עצמו לפניו יתברך, ומתחיל לדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש אל רעהו, אין לתאר ואין לשער את גדל השעשועים והערבות שגורם למעלה, כי הוא שובר את כל המסכים והמניעות, החשכות וההסתרות, ומאיר את אמתת מציאותו בזה העולם, אשר זהו עקר התכלית של האדם, שירד לזה העולם — לגלות את אמתת מציאותו יתברך; ואיך זוכים לזה? דיקא על-ידי שאדם חזק כעמוד ברזל, ואינו נרתע לאחוריו משום דבר, רק עומד ומתפלל ומדבר אליו יתברך, ואז יזכה לערבות נעימות ידידות זיו חיות שכינת עזו יתברך, שיאיר עליו, ויהיה נעשה כלי להמשכת השכינה בעולם; אשרי האיש המציית לכל זה, ומרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך, שאז יהיה נעשה מרכבה לשכינה; אשרי לו בזה, ואשרי לו בבא!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

קונטרס

מה שחשוב

יגלה עצות נפלאות איך להתחזק בזה
העולם העובר, ויורה דרך לאדם איך
להתנהג.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׂאָדָם צָרִיף לְדַעַת, אֲשֶׁר
לְמַעַלָּה בְּשָׁמַיִם חָשׁוּב רַק לְמוֹד הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה וְקִיּוּם הַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה, וּכְכֹל שְׂאָדָם
לוֹמַד תּוֹרָה וּמִתְפַּלֵּל לְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
וּמְקַיֵּם אֶת הַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה, מְאִיר אִוְרוֹת
עַלְיוֹנִים בְּכֹל הָעוֹלָמוֹת, וְרַק זֶה מֵה שְׂחָשׁוּב
בְּשָׁמַיִם, וְרַק זֶה מֵה שְׂאָדָם יִקַּח עִמּוֹ כְּשֵׁיִצֵּא
מִזֶּה הָעוֹלָם. וְאֵל יִטְעֶה אֶתְכֶם הַסֵּמ"ךְ-מ"ם,
שֶׁהוּא הַשְּׁטָן וְהַיֵּצֶר הָרַע, שֵׁיִשׁ דָּבָר חָשׁוּב
יּוֹתֵר מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה וְקִיּוּם הַמְצוּוֹת.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתטז)

קוּנְטֵרִס

מַה שֶׁחָשׁוּב

.א.

אֵין עוֹד חָשׁוּב יוֹתֵר מֵאַמוּנָה

רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ה'),
שֶׁהֶעֱקַר הוּא אֲמוּנָה, וְצָרִיכִים לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ בְּעֵצְמוֹ
הֵיכָן הוּא אוֹחֵז בְּאַמוּנָה, וְכָל הַמַּחְלוֹת וְהַחֲלָאִים רָעִים
שֶׁאָדָם סוֹבֵל בְּחַיָּיו, זֶה רַק מַחֲמַת חֶסְרוֹן אֲמוּנָה. כִּי
כָּךְ כָּתוּב (דְּבָרִים כח, נט): "וְהִפְלֵא הָיָי"ה אֶת מַכְתָּדָּהּ,
מַכּוֹת גְּדֹלֹת וְנֹאמָנוֹת, וְחָלָיִם רָעִים וְנֹאמָנִים". מֵהִי
הַמְּלָה 'וְנֹאמָנִים'? אָמַר רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁכָּל הַמַּחְלוֹת
וְהַמַּכּוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁאָדָם סוֹבֵל, זֶה רַק מַחֲמַת חֶסְרוֹן
אֲמוּנָה. אָדָם צָרִיךְ לְהִכְנִיס בְּעֵצְמוֹ אֲמוּנָה בְּבוֹרָא
יְתִבְרַךְ שְׁמוֹ, לְדַעַת שֶׁהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ מְנַהֵיג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד
וּבְרַחֲמִים, בְּצַדֵּק וּבְמִשְׁפָּט, וְכָל אֲשֶׁר קוֹרֵה עִמּוֹ זֶה
מִמֶּנּוּ יְתִבְרַךְ. יֵשׁ הַרְבֵּה דְבָרִים שֶׁאֵינָנו מְסַגְּלִים לְהִבִּין
— לְמָה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵיג אֶת הָעוֹלָם בְּצוּרָה

כזו. אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן יב):
 כְּשִׁמְתַעְקֶם לְבוֹ שֶׁל אָדָם בְּקִשְׁיוֹת וּבִסְפִקוֹת — לָמָּה
 הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עָשָׂה דְבַר כֵּזֶה, וְלָמָּה מְנַהֵיג אוֹתָנוּ
 בְּדַרְךָ כֵּזוֹ, הֵינּוּ שְׂרוּאִים צָדִיק וְרַע לוֹ רָשָׁע וְטוֹב לוֹ,
 אִם אָדָם נִכְנָס בְּקִשְׁיוֹת וּבִסְפִקוֹת כְּאֵלוֹ, זֶה נִקְרָא
 'קְלָפוֹת', כִּי כָּל מֵה שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה, יֵשׁ
 בָּזֶה עֲנִיָּן עֲמֵק, עֲמֵק עֲמֵק מִי יִמְצְאוּנוּ, סוּדוֹת וְרִזֵּי
 דְרִזִּין, סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, כִּי אֵין דְבַר אֶחָד הוֹלֵךְ וְנֹעֵשֶׂה
 לְבִטְלָה, אֲלֵא בְּכָל יֵשׁ חֲשׁבוֹן צְדָק, אֵף שְׂאִינְנוּ מְבִינִים
 מֵה וּמִי וְאֵימַת וְכוּ', עִם כָּל זֹאת כָּל אָדָם צָרִיף
 לְהַחֲדִיר בְּעֲצָמוֹ אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה, לִידַע אֲשֶׁר "צָדִיק
 הָיִ"ה בְּכָל דְרָכָיו, וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו" (תהלים קמה, יז),
 כָּל מֵה שְׂאָדָם סוּבֵל, יֵשׁ בָּזֶה כּוֹנֵה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְלִכְן
 אָסוּר לְשָׂאֵל שְׂאֵלוֹת 'לָמָּה', כִּי כָּל 'לָמָּה' זֶה קְלָפָה,
 אֲלֵא צָרִיכִים לִידַע, אֲשֶׁר 'כִּכָּה', זֶהוּ רְצוֹן הַקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא! וְעֲלִינוּ לְהִתְחַזֵּק בִּיְתֵר שְׂאֵת וּבִיְתֵר עֵז
 בְּאֲמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים לב, ד): "הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ,
 כִּי כָּל דְרָכָיו מִשְׁפָּט, אֵל אֲמוּנָה וְאֵין עוֹל, צָדִיק וְיִשָּׁר
 הוּא", כְּשֶׁאָדָם חֲזָק בְּאֲמוּנָה, וְיודַע שֶׁכָּל אֲשֶׁר הַקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה — כִּף צָרִיף לְהֵיוֹת! לְבִסוּף הָרַע
 נוֹפֵל עַל אֵלוֹ הַרְשָׁעִים שֶׁמְצִיקִים וּמְצַעְרִים אוֹתוֹ.

והנה כְּשֶׁאָדָם חֲזָק בְּאֲמוּנָה, אומר רבנו ז"ל

(ספר-המדות, אות אמונה, סימן לג): על-ידי אמונה, הקדוש-ברוך-הוא יסלח לך על עוונותיך; מי מאתנו אין לו עוונות?! מי מאתנו אין לו תחתי קפה של שרצים?! אבל בזה שאדם מתחזק באמונה, ויודע, אשר דבר גדול ודבר קטן אינו נעשה מעצמו, אלא בהשגחת המאציל העליון, על-ידי-זה הקדוש-ברוך-הוא מוחל לו על כל עוונותיו. ואומרים חכמינו הקדושים (חל"צ ז:): אין אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא אם-כן מכריזין עליו מלמעלה; כל-כף גדלה השגחתו יתברך הפרטית. אדם סוגר דלת, והיא נטרקה על אצבעו, או הוא מזיז שלחן על אצבעו, ונדמה לו שהוא שלומיאל, ומחמת רשלנותו וחסר זהירותו קבל מכה, ואינו שם על לב, שכל מכה קטנה באצבע — הכל נקבע למעלה. אם היינו מחדירים דברים אלו בתוך לבנו, היינו חיים חיים מאשרים, וכמו שאומר החכם מכל האדם (משלי כח, כ): "איש אמונות רב ברכות".

ולכן צריכים להחזיר בתוכנו את מדת האמונה, ליצע שהקדוש-ברוך-הוא מלא כל הארץ כבודו, ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובתוף כל עלמין, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, וצריך להתבונן רק על הקדוש-ברוך-הוא, פמובא (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן א'), שאיש הישראלי צריך להסתכל

רק על השכל שיש בכל דבר. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רנד), שהעינים רואות דברים נפלאים, אך כשאדם אינו זוכה, זה עובר לפני עיניו בלא שימת לב, הינו שהעינים רואות אלקות, אך מאחר שזה חולף במהירות כזו, אינו שם לב מה הוא רואה. כמו-כן אדם צריך לשמע מכל דבר רק אלקות, כמובא בדברי רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן נב), שמכל הדברים צועק כבוד השם יתברך, ומה ששומעים צריכים לידע שזה קול הקדוש-ברוך-הוא, ולקשר את הדבר אליו יתברך, ואז שומעים את קול הבורא יתברך שמו! ועל נקדה זו יש ספורים לאין ספר מצדיקים, איך התנהגו בדברים כאלו להסתכל ולשמע על האלקות שבתוך הבריאה כלה, המכריז וקורא לאדם לחזור אליו.

פעם הלכו שנים מאנשי שלומנו ברחוב, וחלפו על פני רוכל גוי שמכר משקפי שמש, [בחוץ השמש להטה, וכמובן גם הפריצות היתה גדולה, רחמנא לצלן], וצעק בקולי קולות: "תקנו משקפי שמש, חבל על העינים, עיניכם נשרפות, שמרו עליהן", ענה האחד מאנשי שלומנו לחברו ואמר: "השומע אתה מה הוא אומר? הלא הוא מכריז לקנות משקפי שמש לשמר על העינים וקדשתן, שלא תראינה מראות

מגנים, כי כל הסתכלות רעה שמסתכלים, רחמנא לצלן, זו קלפה שנדבקת על הנשמה, ואחר-כך סובלים מזה סבל גדול מאד". ואם-כן מכל שמיצה וראיה יכולים לראות ולשמע את קול הקדוש-ברוך-הוא. ובפרט שמירת האף שזו סבלנות, צריכים להקפיד בזה מאד מאד, ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קנה), שעל-ידי אמונה זוכה לאריכות אפים, ויש לו כח הגדל וכח הצומח, וכמו שכתוב (תהלים לו, ג): "שכן ארץ ורעה אמונה". וכן אומרים חכמינו הקדושים (שבת לא.): אמונה זה סדר זרעים, ומה הקשר בזה? אלא מסביר רבנו ז"ל: אחר שאדם חורש, הוא מכניס באדמה גרעינים, ואחר-כך מכסה אותם ומשקה, והנה מתחיל הגרעין להשריש שרשים באדמה, וככל שהשרשים עמקים יותר, כך גדל עץ חסון יותר. כמו-כן בענין האמונה, אם אדם חזק באמונה בבורא יתברך שמו, אפלו שעוברים עליו משברים וגלים, ואינו יודע מה ואיך יהיה, ואלו הרשעים שמחים וחושבים שנצחונם בידם, וכל הסובבים בטוחים בכשלונו, והוא נכנס ללחץ, מי יודע מה יקרה עמו, אף מאחר שהשריש שרשים חזקים באמונה, שום רוח שבעולם לא תוכל לעקרו, אף אם אדם חלש באמונה, ולא השריש שרשיו בעמקי האדמה, כל רוח וסערה יכולים להפילו

וּלְשַׁבְּרוּ, כִּי לְעַמְתּוֹ, יְהוּדֵי הַחֹזֵק בְּאַמוּנָה בְּרוּרָה
 וּמְזַכֶּכֶת, אֵין יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת לוֹ מְאוּמָה, וּבְכָל הָעוֹבֵר
 עָלָיו, הוּא יוֹדֵעַ שֶׁזֶהוּ נְסִיּוֹן גָּדוֹל לְנַסּוֹתוֹ אֶל מִי יִפְנֶה
 בַּעַת צָרָה. וְעַל כָּלֵם — זֶה הַדְּבִיר, עַל הָאָדָם לְשָׁמֹר
 דְּבוּרוֹ, לֹא לְדַבֵּר כְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת וּשְׂאֵר דְּבוּרִים
 אֲסוּרִים. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן מֵד):
 הָאֱמוּנָה תּוֹלָה בַּפֶּה שֶׁל הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים פֹּט,
 ב): "אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי", אָדָם צָרִיךְ לְדַבֵּר תָּמִיד רַק
 מְאֱמוּנָה — עִם אִשְׁתּוֹ וְיִלְדָיו, קְרוֹבָיו וְיַדִּידָיו, וְעָלָיו
 לְהִשָּׁמֵר בְּיוֹתֵר, שֶׁלֹּא לַחֲזוֹר עַל דְּבָרֵי כְּפִירוֹת
 וְאֶפִיקוֹרְסוֹת, אֲף שְׂאִינוּ מַחֲזִיק כֶּף, אֲלֵא שְׂאוֹמֵר
 בְּצַחוֹק מֵה שֶׁהוּא אֹמֵר, כִּי הָעֶקֶר לְדַבֵּר וּלְשׁוֹחַח רַק
 דְּבוּרֵי אֱמוּנָה, וְאִם יִהְיֶה חֹזֵק בְּאַמוּנָה — יַעֲבֹר עַל
 הַכֹּל. וְזוֹ הַבְּרָכָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר לְאָדָם — שֶׁהוּא בֶּעַל
 אֱמוּנָה אִיתָנָה. וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן
 לה), שֶׁאֱמוּנָה הִיא כְּדִגְמַת שָׁנָה טוֹבָה, כִּי אִם אָדָם
 מְבַלְבֵּל, אֵין זֹאת אֲלֵא מִפְּאַת חֶסֶר שָׁנָה, מֵאַחַר שֶׁלֹּא
 יִשָּׁן דַּיּוֹ, עַל-כֵּן הוּא מְבַהֵל וּמְבַלְבֵּל, וְאֵין לוֹ כַח לְקַיֵּם
 מִצְוֹת וּלְלַמֵּד תּוֹרָה, וְסוֹבֵב וְהוֹלֵךְ כְּשֹׁפֵר, אֲזִי הָעֵצָה
 בְּעִבּוּרוֹ — לִילֵךְ לִישָׁן, וְאֲזִי הוּא קָם כְּאָדָם חֲדָשׁ, בֶּעַל
 כַּחוֹת אִיתָנִים לַעֲבוֹדַת ה', אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל, זֹהִי
 הָאֱמוּנָה, שֶׁכְּתִיב בָּהּ (אֵיכָה ג, כג): "חֲדָשִׁים לְבָקָרִים רַבָּה
 אֱמוּנָתְךָ", בְּכָל בָּקָר וּבָקָר הָאֱמוּנָה מִתְחִילָה מִחֲדָשׁ.

ואם נהיה חזקים באמונה — נעבר על הכל, ונהיה שמחים ועליזים, נתחזק בעצמנו, ונחזק את אחרים.

ב.

אין עוד מדה יפה מן האמת

רבנו ז"ל אומר (ספר-המדות, אות אמת, סימן כ'): האמת היא פודה מכל הצרות. ומה זו אמת? אומר רבנו ז"ל (לקויטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נא) — אמת זה הקדוש-ברוך-הוא. על שום בריה שבעולם אין יכולים לומר שהוא אמת, כי כלם שקרנים, רמאים, צבועים, ועובדים על הבריות, אמת זה רק הקדוש-ברוך-הוא! כמו שכתוב (ירמיה י, י'): "והוי"ה אלקים אמת ומלך עולם"; הקדוש-ברוך-הוא הוא אמת, והוא מלך על כל העולם כלו. ולכן כל מי שיותר דבוק בהקדוש-ברוך-הוא, ואינו רוצה מאומה, רק את הבורא יתברך שמו, בו נכנסת יותר אמת. אבל מלבדו יתברך — הכל שקר, ובני-אדם עובדים זה על זה. אומר רבנו ז"ל (לקויטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ז'): היכן מקבלים אמת? אצל הצדיק. כי הצדיק הוא כלו זרע אמת. כמו שכתוב (חבקוק ב, ו'): "וצדיק באמונתו יחיה", כל חזיו זה אמונה, עד שאינו רוצה כלום, רק את הקדוש-ברוך-הוא, ומחזק ומעודד ומשמח את נשמות ישראל, ונותן להם עצות טובות

איך לעבור את זה העולם. ולכן אומר רבנו ז"ל: אם אדם צריך עצה, שיטלה רק מהצדיק, כי עצתו היא "כולה זרע אמת" (ירמיה ב, כא), ואלו עצות המון-עם הן פלו שקר, וצריכים להשמר בזה מאד מאד. ולכן קורה לא פעם, שאנשים שסביב הצדיק גונבים דעתו או נכסיו, כי הוא כל פלו למעלה, מחו אינו נמצא פה, אלא אצלו יתברך, ובודאי אלו הנוכלים שעושים כן, ישלמו מחיר כבד, כי הגנב משלם כפל כפלים, ולפעמים פי ארבעה וחמשה, על-כל-פנים אמת זה רק הקדוש-ברוך-הוא, והצדיק — שכל ענינו רק לגלות אותו יתברך, גם הוא נכלל באמת.

ומאחר שאנו כל-כף רחוקים מהקדוש-ברוך-הוא ומהצדיק, מה עלינו לעשות? להתפלל הרבה לפניו יתברך, שגזקה על-כל-פנים בזה העולם להיות מקרבים לצדיק, אשר הוא יחדיר בנו אמת, שזה הקדוש-ברוך-הוא. ומה אנו מוצאים? כשהלכו בני ישראל במדבר כתוב (במדבר כא, ה): "וידבר העם באלקים ובמשה", אומר רש"י הקדוש: השוו עבד לקונו, דברו על השם יתברך ומשה גם יחד, ומהי המשמעות בזה, וכי אם אדם מדבר על הצדיק, מדבר על הקדוש-ברוך-הוא? אלא על-פי דברי רבנו ז"ל, שאי אפשר להגיע לאמונה בהשם יתברך רק על-ידי

הצדיק, נמצא, שאם אדם מדבר על הצדיק, מדבר, למעשה, על הקדוש-ברוך-הוא. וכשם שהמעז לדבר על השם יתברך יקבל ענש קשה מאד, כמו-כן מי שמדבר על הצדיק, לא ימלט מענש כבד. וכן ראינו, שכל אלו שדברו על השם יתברך ומשה עבדו, קבלו ענשם משלם, כמו שפכתוב (שם פסוק ו'): "וישלח בעם את הנחשים וגו', וימת עם רב מישראל". ואף כל אלו המדברים, הם אשר גורמים, שדם ישראל נשפך פמים, יקם ה' נקמת דם הקדושים. ומשראו עם ישראל שבאו נחשים לנשכם, שבו תכף בתשובה (במדבר כא, ז): "ויבוא העם אל משה ויאמרו: חטאנו כי דברנו בה' וברך" וגו'. וכל אותם אלו שברי דעת המה, בראותם את הענש, תכף-ומיד חוזרים בתשובה, ובאים לבקש סליחה מהשם יתברך ומהצדיק, אזי זוכים למחילה וכפרה, אבל אלו שנותרים במרדם ובמרדם, נעקרים לבסוף לגמרי מן העולם.

והנה זכינו להתקרב אל רבנו ז"ל, שכל למודו רק אמת, לידיע שבהכרח לחזור לבסוף אל הקדוש-ברוך-הוא, ולא יועיל שום דבר, שזהו אמ"ת: א'היה מ"ת, ואף אחד לא יוכל למלטנו ממלאך המות. אף שאנשים אינם אוהבים לשמע דברים אלו, והם חוששים וכו', אך אם מפחדים ויראים, זה כבר לא

אמת, כי אם יש כאן הקדוש-ברוך-הוא, מה צריך
 לפחד?! ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כא):
 בין חיים למיתה אין הפרש כלל, עכשו הוא כאן,
 ועוד מעט יהיה שם, והראה רבנו ז"ל באצבעו על
 בית העלמין שהשתקף מחלוננו; הינו הגוף שמים
 בקבר, ומכסים בעפר, ומניחים מצבה, ונסתים הספור,
 אבל הנשמה מדבקת עצמה באין סוף ברוך הוא. ולכן
 כשאדם כבר עכשו בחיים חיותו חושב רק מהקדוש-
 ברוך-הוא, ואוהב אותו יתברך, ואומר: "רבנו של
 עולם, אני אוהב אותך, רבנו של עולם, אני רוצה
 לראות אותך, תתגלה אלי, יש לי כל-כף הרבה
 פסופים אליך" וכו', אזי במשך הזמן כשהוא חזק
 בזה, נתגלה אליו אור אין סוף, ואינו חושש מן
 הקורות את גופו. והרי זה פדגמת אדם הנכנס לאולם
 שמחות, ויש שם כל מיני אורות ופנסים, צבעים
 ומוסיקה, כל מיני מאכלים ומעדנים טובים, וכלם
 רוקדים ושמחים, אך בדלת מסירים את המעיל,
 המגפיים והמטרֵיה, ומניחים הכל בצד, ונכנסים ונהנים
 מהאורות והמאכלים, השירה והשמחה הרווחת שם.
 כן הוא אדם, שכל-כף דבוק בהקדוש-ברוך-הוא,
 ואינו רוצה מאומה רק את השם יתברך, בו נכנסת
 אמת כזו, שאין מענין אותו מה שקורה עם הגוף,
 ובבוא זמנו לעזב את זה העולם, משיל את הגוף,

בְּחִינַת הַמַּעֲטָפֶת, וְנִכְנָס לְעוֹלָם שְׁכָלוֹ טוֹב וְאוֹר,
 עֲרֵבוּת וְנֵעָם, וְנִהְיָה מִזִּיו שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלֹא גּוּף;
 וְלִכֵּן אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (שיחות-הַר"ן, סימן צו), שְׁאָדָם צָרִיךְ
 לְהִרְגִיל עֲצָמוֹ עוֹד בְּחַיִּים חַיּוּתוֹ לְחַיּוּת כְּדִגְמַת הָעוֹלָם
 הַבָּא, אֲשֶׁר שָׁם אֵין סִמּוּךְ-מ"ם, שָׁם יֵשׁ רַק רוּחָנִיּוֹת
 אֱלֻקוֹת, וְאֵל יִשִּׁים לֵב אֵל כָּל הַזְּהֵמָה וְהַטְּמָאָה
 הַנִּמְצָאת סְבִיבוֹ בְּזֵה הָעוֹלָם, אֲלֹא יָקוּם בְּזִרְיוֹת בְּבִקְרָה,
 יְרוּץ לְמִקְוֵה, יִכִּין עֲצָמוֹ לְתַפְלָה, וְאִם לֹא הִגִּיעַ זְמַן
 הַתְּפִלָּה, יַעֲשֶׂה לְעֲצָמוֹ שְׁעוֹר בְּמִשְׁנָה, גְּמָרָא, זֶהר וְכוּ',
 וְאַחֲרֵיכֵן יִתְפַּלֵּל, וְיִתְבּוֹדֵד קִצָּת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 שְׁזֵה (שִׁיר הַשִּׁירִים ז, ג): "אֵל יַחֲסֵר הַמְּזוּג" — רַאשֵׁי
 תְּבוּת: ה'תְּבוֹדָדוֹת, מ'שְׁנָה, ז'הַר, ג'מָרָא, כִּי מִי
 שְׁזוּכָה לְקַבֵּעַ לְעֲצָמוֹ שְׁלֹשָׁה שְׁעוֹרִים אֵלּוֹ לְפָנָי
 הַתְּפִלָּה, אֲזִי יִהְיֶה בְּטוֹחַ שְׁתַּפְּלָתוֹ תִּתְקַבֵּל לְרַחֲמִים
 וּלְרִצּוֹן לְפָנָי אֲדוֹן כָּל, וְכֵן ה'מְזוּג' רַאשֵׁי תְּבוּת:
 ה'תְּחִזְקוֹת, מ'קוֹה, ז'רִיזוֹת, ג'בוֹרָה, שְׁתַּכְּף-וּמְיָד
 כְּשִׁקְמִים מִהַשְּׁנָה, צָרִיכִים ה'תְּחִזְקוֹת עֲצוּמָה, וְלָרוּץ
 אֵל הַמ'קוֹה, וְיִתְגַּבֵּר בְּזִרְיוֹת עֲצוּמָה, וְכֵן יִצְלִיחַ
 בְּחַיּוֹ; כִּי הָעֵקֶר לְקוּם כְּאֲרִי בְּבִקְרָה וְלַעֲבֹד אֶת ה', וְלֹא
 לַחֲשֹׁב מִחֲשָׁבוֹת זְרוֹת, וְצָרִיכִים לִידַע, אֲשֶׁר מִהַתְּפִלָּה
 שְׂמַתְפַּלֵּל, מְכַל מְלָה וּמְלָה נִבְנִים עוֹלָמוֹת חֲדָשִׁים,
 וְאַחֲרֵיכֵן אִם זוּכָה לְלַמֵּד קִצָּת חֲמֵשׁ וָרֶשֶׁי וְהִלְכָה —
 אֲשֶׁרֵי לוֹ, וְאַחֲרֵיכֵן הוֹלֵךְ לְאָכַל פֶּת שְׁחָרִית, וְכָל הַדְּרָךְ

חושב מקיום המצוות, ומתבודד לפניו יתברך, וחושב גם על אחרים, אולי ישנן עוד משפחות, שאין בידין אפשרות לקנות בעבור משפחתם, אזי קונה גם להם לחם וחלב וכדומה, ועוזר להם, אשר אין צדקה גדולה מזו. ואחר-כך אוכל בעצמו, והולך לכולל, וקובע לעצמו שעורים קבועים: קצת מקרא — חמש ורש"י, קצת משניות, קצת בבלי, ירושלמי ותוספתא, קצת זהר ותקונים וכו', כי תפסת מרבה לא תפסת, אבל אם אדם חושב: אלמד עוד קצת ועוד קצת, לבסוף לומד הרבה מאד, ועושה סיומים על כל התנ"ך, על כל ששה סדרי משנה, על כל רמב"ם, טור ושלחן ערוך, על כל הש"ס, על כל המדרשים כלם, על כל הזהר והתקונים, אף שיקח לו כמה שנים, אבל זכה לעבר את ימי חייו בטוב אמתי ונצחי, אחר הצהרים מתפלל מנחה, בערב מתפלל ערבית, אחר-כך קם לתקון חצות, מתבודד לפניו יתברך, אומר "לקוטי-תפלות", תהלים וכו'. ועל כלם — הולך להפיץ גם-כן, כדי לגלות את הצדיק הזה בעולם, אשר זה התקון הכי גדול, כי מאחר שאני יודע כמה חטאתי, למה לא אחדיר את האמת הזו גם באחרים, וזה סימן שאני באמת חפץ באמת — כשאני רוצה, אשר את האמת הזו ידעו גם אחרים, כי סוף כל סוף

מה ישאר מאתנו? רק הנקדות טובות שעשינו —
מצוות ומעשים טובים.

ולכן אמת זה הקדוש-ברוך-הוא, אמ"ת — הינו
שאני צריך לחזור להשם יתברך, ולא יעזר מאומה
מקדם או אחר-כך, ולכן למה לחכות עד אז, אלא כבר
עכשו אֶחָזֵר אֶל קוֹנִי, ואף שבאים עכברים ונושכים
בי, ואני סובל סבל, כל זה רק הגוף, כי גם בקבר
הגוף סובל, וכך אומרים חכמינו הקדושים (הוריות יג):
למה שונאים את העכברים? כי מגמתם רעה ורשעות
יש בהם, שאינם אוכלים רק דברי מאכל, אלא בגדים,
חפצים, והורסים ומקלקלים דברים יקרי ערך,
כמאמרם ז"ל (עין תוספות בבא מציעא, דף מ. בשם הירושלמי):
'הני עכברי רשיעי'; ואדם מואס מאד בעכבר, כי הוא
החיה הראשונה שבאה לבקרו בקבר, ואף על גב
דאיהו לא חזי מזליה חזי (מגילה ג); אבל אמר
מוהרנ"ת ז"ל, אם תלמד הרבה "לקוטי-מוהר"ן",
התולעים בקבר לא יגשו אליך; ורבנו ז"ל אמר
(חיי-מוהר"ן, סימן שמו), ש"ה"לקוטי-מוהר"ן" הוא
אתחלתא דגאלה, וצריכים להיות בקיאים בזה כל-כך,
עד שידעו אותו בעל-פה, ובזה מקרבים את הגאלה.
וזה עקר ההתקרבות לרבנו ז"ל — ללמד הרבה
בספריו הקדושים: "לקוטי-מוהר"ן", "ספר-המדות",

"ספורי-מעשיות", ושיחותיו הקדושות שב"שיחות-הר"ן" וב"חיי-מוהר"ן", אשר אמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קצב), שפניו, שכלו וחקמתו בתוך ספרו. ולכן אשרי האדם שלומד הרבה ספרי רבנו ז"ל, אזי תפנס בו אמת לאמתה. וכשיש לאדם אמת, זה פודה אותו מכל צרותיו. פמובא (ספר-המדות, אות אמת, סימן יג): על-ידי אמת, העולם נשמר מכל הזקות; נמצא, שאם מדברים דברי שקר, רחמנא לצלן מביאים הזקים וסבל בעולם. ומהיכן נובע השקר? אומר רבנו ז"ל (שם, סימן כז): על-ידי שמקבל על עצמו פחד מבני-אדם, וחושש מהבריות, אזי מוציא שקר מפיו, אבל כשאדם אינו מתירא משום בריה, הוא מדבר רק אמת. ועל-כן העקר להחדיר בנו אמת שזהו הקדוש-ברוך-הוא, ואז כל החיים שלנו יהיו חיים אחרים לגמרי.

אמונה ואמת, אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ז), תלויות זו בזו; כי אי אפשר לאמת בלי אמונה, ולאמונה בלי אמת, כי גם לגוי יש אמונה, אבל היא בלי אמת, הוא מאמין בעץ, אבן וכו', אשר אין לה שקר גדול יותר מזה, הוא עומד ליד פסל ומתפלל, שוטה שכמוהו, למה מתפלל?! ולכן אמונה לבד בלי אמת מביאה לאמונה כוזבת, להאמין בשטיות, אבל

כְּשֵׁישׁ אָמַת, אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל, אֵף פַּעַם לֹא בָּאִים
 לְאָמוּנוֹת כּוֹזְבִיּוֹת. וְכָל אֱלוֹ הַרְחוּקִים מֵהַצַּדִּיק הָאָמַת,
 הַרְחוּקִים מֵהַתּוֹרָה, וְאוֹכְלִים טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת, בְּשֵׁר
 הַגְּמֻלִים וְהַשְּׁפָנִים, חִיֵּיהֶם כְּחִיּוֹת הַשָּׂדֶה, בְּלִי צְנִיעוֹת,
 בְּלִי תְּכֵלִית בַּחַיִּים, אֲשֶׁר אֵין לָךְ שֶׁקֶר גָּדוֹל מִזֶּה, לָהֶם
 יֵשׁ אָמוּנוֹת כּוֹזְבוֹת, שְׂאִינָם יוֹדְעִים מֵהַחֶפְצִים וְרִצּוֹנָם,
 וּמַדְבְּרִים הַרְבֵּה וְעוֹשִׂים מְעַט, וְרוֹדְפִים אַחַר הַכְּבוֹד.
 בְּשַׁעַה שְׂיִהוּדִי הַהוּלֵךְ עִם אָמַת, שׁוֹם דָּבָר אֵינוֹ מְזִיזוֹ
 מִמְּנוֹ יִתְבַּרֵךְ. וְכָל זֶה כְּשֶׁאָמוּנָה הוֹלֶכֶת עִם אָמַת, אֲזִי
 אָדָם שָׂמַח כָּל-כֹּף בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְרוֹצֵה רַק לַעְזוֹר לְכָל
 יִהוּדִי.

וּמֵאֵין יוֹדְעִים אִם יֵשׁ לְאָדָם אָמוּנָה אֲמִתִּית בּוֹ
 יִתְבַּרֵךְ? כְּשֶׁרוֹצֵה לַעְזוֹר לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וַיֵּשׁ לוֹ אֶהְבֵּת
 הַבְּרִיּוֹת, אֲבָל אִם אֵינוֹ רוֹצֵה לְסַיֵּעַ לְזוּלָתוֹ, וַאֲיֵנוֹ
 מִתְחַשֵּׁב בְּאַחֲרִים כָּלֵל, סִימָן שְׂאִין בּוֹ אָמוּנָה אֲמִתִּית,
 וְהוּא צָבוּעַ וְנוֹכֵל, וְאֵף שְׂמַדְבֵּר מִשְׁלוֹם וּמֵאֲחֵדוֹת
 וְאֶהְבָּה — הַכֹּל צְבִיעוֹת, וּמֵאֲחוּרֵי הַגֵּב הוּא מְתַכְנֵן
 עֲלִילוֹת רָשָׁע. כִּי שְׁלוֹם בְּלִי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — זֶהוּ
 שֶׁקֶר וְכֹזֵב! כִּי שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁלוֹם (שְׂבַח
 י.); וְלֹא מִצָּא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּלִי הַמְּחַזֵּיק בְּרָכָה
 לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא הַשְּׁלוֹם (עַקְצִין, פָּרָק ג').

ואומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לג), שְׂאָדָם
 צָרִיף שְׂיֵהֶיָה שְׁלוֹם בְּעִצְמוֹתָיו. רואים בני-אדם
 הולכים ממרמרים ועצובים, ואם תשאֵלם: מדוע?
 אינם יודעים להשיב. אָבֵל אומר רבנו ז"ל, סִבַּת
 עֲצֻבוֹנָם וְדִכְאוֹנָם — מִפְּאֵת עוֹוֹנָם, כְּמוֹ שִׁכְתוֹב (תהלים
 לח, ד): "אֵין שְׁלוֹם בְּעִצְמֵי מִפְּנֵי חַטָּאתֵי", מֵאַחַר
 שִׁחַטָּאוֹ, עַל-כֵּן אֵין שְׁלוֹם בְּתוֹכָם. וְלִכֵּן רֵאשִׁית, צָרִיף
 שְׂיֵהֶיָה לְאָדָם שְׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵין הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 שְׂיִדַּע שְׁפֵל אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה, כִּף צָרִיף לְהִיּוֹת,
 וְלֹא יִקְשֶׁה קִשְׁיוֹת וּסְפִקוֹת. וְאַחֲר־כֵּף יִהְיֶה לוֹ שְׁלוֹם
 עִם עֲצֻמוֹ, וְאַחֲר־כֵּף יִרְאֶה שְׂיֵהֶיָה לוֹ שְׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵין
 זוּלָתוֹ, בֵּין אָדָם לְחֻבְרוֹ, שְׂיֵאָהֵב וְיַעֲזֹר לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל,
 וּבִפְרָט בֵּינוֹ לְאָבִיו וְאִמּוֹ, הֵינּוּ שְׂיִקְפִיד עַל מִצְוֹת כְּבוֹד
 הוֹרִים, שְׂהִיא מִהַחֲמוּנָה שִׁבְחַמּוֹרוֹת, וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים: כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ שֵׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְאֵינוֹ מִבְּקֵשׁ מִהָאָדָם אֶלָּא שְׂיִכְבֵּד אֶת אָבִיו וְאִמּוֹ. הָאֵם
 אָנוּ מִקְפִידִים עַל מִצְוָה זוֹ, שְׂהִיא חֲמוּנָה כָּל-כֵּף? !
 כְּתוּב בְּשִׁלְחַן עָרוּף (יורה דעה, סימן רמא), שְׂאֶפְלוֹ חֵס
 וְשְׁלוֹם, אֵין הַהוֹרִים שְׂפוּיִים בְּדַעְתָּם, צָרִיכִים לְכַבֵּדָם,
 אֲשֶׁר זוֹ הַמִּצְוָה הַגְּדוּלָה בְּיוֹתֵר. וְחֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 אוֹמְרִים (מִדְּרַשׁ תְּהִלִּים ז'): חֵיב אָדָם בְּכָבוֹד חֲמִיו כְּכָבוֹד
 אָבִיו; צָרִיף לְכַבֵּד גַּם אֶת הוֹרֵי אִשְׁתּוֹ, וְלֹא לְזַלְזַל
 בָּהֶם, חֵס וְשְׁלוֹם, וְכֵן עָלֶיהָ לְכַבֵּד אֶת הוֹרֵי בַּעֲלָהּ וְכוּ'

וכו'. ואם אדם מצער את אביו ואמו, הרי מצער את השכינה, וכמאמרם ז"ל (תנא דבי אליהו רבה כו): בזמן שאדם מצער אביו ואמו, אמר הקדוש-ברוך-הוא: יפה עשיתי שלא דרתי ביניהם. ישנם שלשה שתפים באדם: אב ואם והקדוש-ברוך-הוא, ההורים נותנים את הגוף, הבשר, הדם, הגידים והעצמות, והקדוש-ברוך-הוא נופח רוח חיים. ולכן 'מכבדו בחייו מכבדו במותו' (קדושין לא:), תמיד צריכים לכבד הורים, וזה היסוד בעם ישראל ובזה אתם מוכיחים שיש לכם אמונה בהשם יתברך, שיש שתף ביניכם, וזה נקרא שלום — שאוהבים את ההורים, את חמיו וחמותו, אבל אם מזלזלים בהם, אתם מוכיחים בעליל שאין בכם אמונה. והכל תלוי כפי האמת שיש באדם, כפי השמחה והאמונה שיש בו, אזי יכולים לחיות חיים נעימים וערבים כל-כף.

חזרתם בתשובה, הרי זה דבר גדול מאד, ואין חשוב הימנו, וכמאמרם ז"ל (ברכות לד:): במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים, עם כל זאת פשוואים שההורים עדין מחללים שבת, אוכלים טרפות ונבלות, בר מינן, אסור לזלזל בהם בעבור זה, כי כבוד אב ואם צריכים תמיד, אלא כשאומר לך: בוא, בני, ותחלל שבת, צריכים לאמרו: אבא, הלא

אָנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ, אָבֵל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָמַר, שְׂאֲסוּר לְחַלֵּל שַׁבָּת, אֲזִי אֵינִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כֵּן, אוֹ כְּשִׂמְזִמִּין אוֹתְךָ לְסַעֲדָה, וְאֵינְךָ יוֹדֵעַ הַפְּשָׁרוֹת, אָסוּר לְךָ לֶאֱכֹל עִמּוֹ, כִּי כִּיּוֹם הַחֲנֻיּוֹת הִפְקַר, וּמוֹכְרִים בְּשֵׁר הַחֲזִיר, הַשְּׂפָנִים וְהַגְּמָלִים, נְבִלוֹת וְטָרְפוֹת, וְצָרִיכִים לְהִשְׁמַר מֵאֵד אֵיזָה בְּשֵׁר אוֹכְלִים, וְאִם הַשׁוֹחֵט יֵרָא שְׂמִים, וְאִם הֵהָכֵשׁ הוּא שֶׁל בֵּית-דִּין צָדֵק, הַחֲרָדִים לְדַבֵּר ה'.

אוֹי לְדוֹר שְׂעִינְיוֹ כֶּךָ רוֹאוֹת, אֲשֶׁר בָּאוּ זָרִים וְחָלְלוּהָ, אֲשֶׁר אֵינָם מְבַנִּי יִשְׂרָאֵל, וְהֶעֱבִירוּ עַל הַדַּת מְלִיוֹנִים מְבַנִּי יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי שְׁהֶאֱכִילוּ אוֹתָם נְבִלוֹת, וְגָרְמוּ לְנֶאֱוָף, שְׁקוּץ, תְּעוּב וְזֵהוּם בְּעַם יִשְׂרָאֵל, וְעוֹשִׂים מַעֲשֵׂי נְבִלָה, חַיִּים בְּהַפְּקָרוֹת וּבְפָרִיצוֹת כְּחֵיוֹת וּבְהֵמוֹת, בְּלֹא שׁוּם תְּכֵלִית וְכוּ'. וּמוֹבָא בַּזֵּהָר (ח"ג רע"ט). עַל הַפְּסוּק (אֵיכָה א, ה): "הָיָה צָרִיָּה לְרֹאשׁ", הָעֶרְב־רֵב נֶעֱשׂוּ רָאשִׁים, וּבְמִקּוֹם לְהַחֲדִיר בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֲמוּנָה, בְּמִקּוֹם לְעוֹדֵד וּלְשִׁמַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּמִקּוֹם לְבָנוֹת תְּשִׁית שֶׁל חֲנוּךְ טָהוֹר וְקָדוֹשׁ, שְׂלֵא יִדְעוּ הַיְלָדִים מֵה זֶה רַע וְזֵהמָה, עוֹד מְרַבִּים רָשָׁע וְטִמְאָה.

וְלִכֵּן עָלִינוּ לְהִרְבּוֹת בַּתְּפִלָּה לְפָנֶיךָ יִתְבָּרַךְ, שְׂיִזְכְּנוּ לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיקִים אֲמֵתִיִּים, הַמְרַבִּים קְדוּשָׁה וְטָהָרָה בְּעַם יִשְׂרָאֵל, וּמְקַפִּידִים עַל טָהָרַת הַמְשַׁפָּחָה, אֲשֶׁר אֵין

לך חמור יותר מזה, והעובר על כף נענש בכרת. צריכים ללמד היטב הלכות טהרת המשפחה, ובפרט הזוגות הצעירים שזה עתה התחתנו, עליהם לקדש עצמם מאד כפי ההלכה הברורה והמזככת, כי אחרת עלולים להענש בענש כבד. וחכמינו הקדושים אומרים (עיין כתבות ל:): אף על גב שנגרר בית המקדש, ואין לנו היום ד' מיתות בית-דין: סקילה, שרפה, הרג, חנק, אבל דין ארבע מיתות בית-דין נותר לנו. צריכים לשמור ולהקפיד מאד על מצוותיו יתברך, ולא להקל בהן, חס ושלום, ולא להסתכל על כל הריקים ופוחזים ההולכים במרזם ובמרדם נגדו יתברך, כי בודאי יקבלו לבסוף ענשם משלם, ואל יחשב אדם, שיכול לגנוב ולגזול את הזולת, ולא יארע לו מאומה, אלא לבסוף גובה דליה, הקדוש-ברוך-הוא יענישו קשות, או אל ידמה בדעתו, שיכול להציק ולהזיק לזולת ושלום עליו נפשו, אלא לבסוף יגבו ממנו על מעלליו הרעים. רבנו ז"ל אומר (ספר-המדות, אות אמונה, סימן ג): בראותך שנוי מעשה, אל תאמר מקרה הוא, אלא תאמין כי זו השגחת השם יתברך; ולכן אשרי הקונה לעצמו מדות טובות, ובפרט מדת האמת העולה בקנה אחד עם מדת האמונה הקדושה, ומתקרב אל צדיקים אמתיים, אזי לכל טוב אמתיו ונצחי יזכה בזה ובבא ולנצח נצחים. ואם אדם מחדיר בעצמו אמונה ברורה

מה שחשוב

צב

וּמְזַכֶּכֶת, אֲזִי הָאֶמֶת שֶׁלּוֹ אֶמֶת אַחֶרֶת, וְחַי חַיִּים טוֹבִים
וְנִעִימִים מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה אֵין סוֹפִית, אֲשֶׁרִיו וְאֲשֶׁרִי
חֶלְקוֹ!

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קונטרס

בַּר מְצוּהָ

דבורים ערבים ומתקים ליום שמחת הבן ששנכנס בו לעל
המצוות, והנהגות ישרות ודרכים ונתיבות חַדְשׁוֹת, להורות
לו איך להתחיל להתנהג בקדושה ובטהרה מיום בר-המצוה
שלו, ועל-ידי-זה יצליח כל ימי חייו, ויאיר עליו אור וזיו
וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו ויתעלה לגאח נצחים.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן

בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלְב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רַז לֹא אָנִיס לִיה

רַבֵּי נִתָּן מְבַרְסֵלְב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפִסְוִקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזִהַר הַקְּדוֹשׁ

הוּבָא לְדַפּוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֵסֵלְב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: כְּשֵׁילֵד נַעֲשֶׂה בֵּר מְצוּה, אָזִי אֵין
עוֹד שְׂמֵחָה יוֹתֵר גְּדוּלָה מְזוֹ, וּמְצָאנוּ בְּשָׂעָה שֶׁהִגִּיעַ
הַבֵּר מְצוּה שֶׁל הַתָּנָא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׂמֵעוֹן בֵּר
יוֹחֵאִי, עָשָׂה לְבָנוּ סְעֻדָה גְּדוּלָה לְכָל הַחֲכָמִים, וְאָמַר אָז
תּוֹרָה עַל פְּסוּק (תְּהִלִּים ב): "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתיךָ", כִּי בַיּוֹם
הַבֵּר מְצוּה, אָז הֵילֵד נוֹלַד מִחֲדָשׁ, כִּי מְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ
עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְלִכֵּן זֶה יוֹם טוֹב גְּדוֹל לְבֵן וְלֵאבָא
וְלֵאמָא, וְצָרִיכִים לְשִׂמְחָה אָז מְאֹד מְאֹד, וְלִבְקֵשׁ עַל
הַצְּלָחַת הַבֵּן, שִׂיְהִיָּה יֵרָא שְׂמִים וְצָדִיק גְּדוֹל וְתַלְמִיד
חָכָם נִפְלָא.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתיז)

קוֹנְטָרַס

בֵּר מִצְוָה

.א.

חשיבות היום

אֱהוּבֵי, בְּנֵי! זְכוֹר תִּזְכֹּר, שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה אֶתָּה נִכְנָס
לְעַל הַמִּצְוֹת, וְאֶתָּה נֶעֱשֶׂה כְּבָרְיָה חֲדָשָׁה מִמָּשׁ, כַּמּוּבָא
(לקוטי־הלכות, תפלת המנחה, הלכה ד', אות ה'); וְעַלֶיךָ לְדַעַת,
שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה מִתְחִיל אֶתָּךְ עֲנִיָּן חֲדָשׁ לְגַמְרֵי. כִּי עַד עַכְשָׁו
הָיִיתָ פְּטוֹר מִכָּל הַמִּצְוֹת, וּבְרַגַע שְׁנִכְנַסְתָּ לְגִיל י"ג
שָׁנִים, נֶעֱשִׂיתָ מְחֻיָּב בְּמִצְוֹת. וְלִכֵּן רְאֵה לַעֲשׂוֹת הַתְּחִלָּה
חֲדָשָׁה, וְלִשְׁכַּח אֶת כָּל הָעֶבֶר שְׁלָךְ, וּתְקַבֵּל עַל עֲצֻמְךָ
עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם שְׁלֵמָה, וּכְפִי הַקְּבֵלָה שֶׁתְּקַבֵּל עַל
עֲצֻמְךָ בַּיּוֹם הַזֶּה, כֵּן יִמְשַׁךְ עֲלֶיךָ כָּל הַחַיִּים, כִּי יוֹם
הַ"בֵּר-מִצְוָה" הוּא יוֹם קְדוֹשׁ וְנוֹרָא מְאֹד, שֶׁעֲלָיו נֶאֱמַר
(תהלים ב'): "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתִיךָ", כַּמּוּבָא (זהר מִשְׁפָּטִים צח:):
תָּא חֲזִי כָּל הַהוּא דְזַכֵּי לְתַלְיָסָר שָׁנִין וְלַהֲלָאָה אֲקָרִי בֵּין

לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל וְכוּ' (בא וּרְאָה, כָּל מִי שֶׁזָּכָה לְהִגִּיעַ
 לְשָׁנַת י"ג וּלְהִלָּאָה, נִקְרָא בֵּן לְשְׁכִינַת עֶזְרוֹ יִתְבָּרֵךְ). כִּד
 מִטָּא דְדוּד לְתַלְיָסָר שָׁנִין, וְזָכָה בְּהֵוֹא יוֹמָא דְדְעָאל
 לְאַרְבֵּיסָר כְּדִין כְּתִיב (תהלים ב): "הַיְי"ה אָמַר אֵלַי, בְּנֵי
 אֲתָה אֲנִי הַיּוֹם יְלֻדְתִּיךָ" (כְּשֶׁהִגִּיעַ דְּדוּד הַמֶּלֶךְ לְגִיל
 שְׁלֹש־עֶשְׂרֵה, וְזָכָה שְׁבִיּוֹם הַזֶּה הִתְחִיל לְהַכְּנִס לְשָׁנַת
 הָאַרְבָּעָה־עָשָׂר לְחַיָּו, עָלָיו נֶאֱמַר הַפָּסוּק: "הַיְי"ה אָמַר
 אֵלַי, בְּנֵי אֲתָה, אֲנִי הַיּוֹם יְלֻדְתִּיךָ"). מֵאֵי טַעְמָא דְהָא
 מְקַדְּמַת דְנָא לָא הָוָה לִיָּה בְרָא וְלָא שָׂרְאֵת עָלֶיהָ
 נִשְׁמַתָּא עֲלָאָה, דְהָא בְּשָׁנֵי עָרְלָה הָוָה (מָה הוּא הַטַּעַם,
 שֶׁחָשׁוּב כְּאֵלוֹ נוֹלָד בַּיּוֹם הַזֶּה? כִּי אֶצְלוּ הַנְּשָׂמָה
 הָעֲלִיוֹנָה, כִּי כָּל הַשָּׁנִים עַד גִּיל י"ג לְחַיֵּי הַנַּעַר הֵם
 נִקְרָאִים שְׁנֵי עָרְלָה, שְׂאִין בָּהֶם קְדֻשָּׁה). וּבְגִין כֵּךְ "אֲנִי
 הַיּוֹם יְלֻדְתִּיךָ", הַיּוֹם וַדָּאֵי יְלֻדְתִּיךָ (בְּשֶׁבִיל זֶה נֶאֱמַר
 לַיּוֹם הַזֶּה "בְּר־מִצְוָה": "אֲנִי הַיּוֹם יְלֻדְתִּיךָ", כִּי בּוֹ בַּיּוֹם
 הַיְיָלֵד נוֹלָד מִחֻדָּשׁ, כִּי מְקַבֵּל בּוֹ נְשָׂמָה עֲלִיוֹנָה). וְלִכְּן
 רְאָה, אֲהוּבֵי, בְּנֵי, מָה לְפָנֶיךָ! תְּקַבֵּל עַל עֲצָמְךָ בַּיּוֹם
 הַזֶּה לְקַדָּשׁ וּלְטַהֵר אֶת עֲצָמְךָ, כְּדֵי שְׁתַּהַיְיָה רְאוּי לְהִיּוֹת
 כְּלִי לְהַמְשִׁיךְ בּוֹ אֶת נְשָׂמַתְךָ הַמְּצֻטְרָפֶת אֵלֶיךָ. וְצָרִיךָ
 שְׁתַּדַּע, כִּי בְּשָׁנַת הַי"ג שֶׁל הַיְיָלֵד, שְׁנַעֲשֵׂה בּוֹ בַּיּוֹם
 "בְּר־מִצְוָה", נְמַשְׁכוֹת עָלָיו י"ג מַדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים, וְאִז
 מִתְחִיל לְהִיּוֹת גְּדוֹל, וּמִתְחִיל לְצַמַּח לוֹ זִקֵּן, שְׁמִסּוֹד
 תְּלִיסָר תְּקוּנֵי דִיקְנָא, שֶׁהֵם נְמַשְׁכִּים מֵעֲתִיק, מֵהַמְּדַרְגָּה

הַכִּי עֲלִיּוֹנָה (לקוטי־הלכות, דינים, הלכה כג, אות כו), וְאֵז נִמְשַׁכֶּת
עָלָיו הָאֶרֶת הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, מֵאוֹר הַגְּאֻלָּה
הַעֲתִידָה, כַּמּוּבָא (רעיא מהימנא תרומה קנח:): דְּמִיּוֹמָא דְּרִית
בַּר נָשׁ נִשְׁמַתָּא כְּלִילָא מְקַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתִּיהּ
יִתְקַרֵּי בְּרִיהּ (מיום שְׁהָאָדָם יוֹרֵשׁ נִשְׁמָה כְּלוּל מֵהַקְּדוּשָׁ-
בְּרוּךְ־הוּא וְשְׁכִינַת עֵזוֹ יִתְבָּרַךְ, מֵאֵז נִקְרָא בֵּין). מִנָּא לָן
מֵהֵאֵי קָרָא דְּאָמַר דְּוֹד בְּסִפְרֵי תַּהֲלִים (תהלים ב): אֲסַפְּרָה
אֶל חֶק הַגִּי' הַאֵלֵי, בְּנֵי אֶתָּה, אֲנִי הַיּוֹם יִלְדְּתִיךָ". וְלִכְן
רָאֵה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לְרֵאוֹת מַה לְּפָנֶיךָ, שְׁבִיּוֹם
הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה, שְׁבוּ אֶתָּה נִכְנָס לְקַבֵּל עָלֶיךָ עַל
הַמְצוּוֹת, אֶתָּה נַעֲשֶׂה בֵּין לְהַקְּדוּשָׁ-בְּרוּךְ־הוּא, וְנִמְשַׁךְ
עָלֶיךָ אוֹר גָּדוֹל מְאֹד. וְלִכְן תִּקְבַּל עַל עֲצֻמְךָ בְּיּוֹם
הַ"בֵּר-מִצְוָה" שְׁלֶךְ הַחֲלָטוֹת טוֹבוֹת, כִּי זֶה הַיּוֹם שְׁלֶךְ,
וְכוּ בְּיּוֹם נְתוּסְפַת קְדֻשָּׁה עֲלִיּוֹנָה עַל נִשְׁמַתְךָ, וְאֶתָּה יְכוּל
לְפַעַל אֲצֻלוֹ יִתְבָּרַךְ כָּל מַה שְׁאֶתָּה רוֹצֶה, כִּי אֵז בָּאִים
אֵלֶיךָ מַחֲזִין חֲדָשִׁים, עַל-יְדֵי הַיָּצָר טוֹב שְׁמַתְחִיבֵר אֵלֶיךָ,
וַיֵּשׁ לָךְ כַּחוֹת עֲצוּמִים לְהַתְּגַבֵּר עַל יָצָרְךָ, שְׁהִיָּה עִמָּךְ
מֵאֵז שְׁנוֹלְדָתָ, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (בְּרֵאשִׁית ד, ז): "לְפִתַח חֲטָאת
רוּבִץ", שְׁתַּכְּף-וּמִיד כְּשִׁתִּינוֹק נוֹלָד, כְּבָר הַיָּצָר הָרַע
נִמְצָא עִמוֹ לְהַחֲטִיאוֹ, עַד שְׁמַגִּיעַ לְגִיל שְׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה,
שְׁאֵז נְתוּסָף אֲצֻלוֹ הַיָּצָר טוֹב, כַּמּוּבָא (זֶהַר וַיֵּצֵא קִסָּה:):
בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נָשׁ אֶתִּי לְעֵלְמָא, מִיד אֲזַדְמֵן בְּהִדְיָה יָצָר
הָרַע. דְּאִיהוּ מְקַטְרַג לִיָּה לְבַר נָשׁ תְּדִיר (בְּשַׁעָה שְׁאָדָם

בא לעולם הזה, מיד מזדמן עמו היצר הרע, שהוא מקטרג על האדם תמיד), כמה דאת אמר (בראשית ד, ז): "לפתח חטאת רובץ"; מאי חטאת רובץ? דא יצר הרע. ודוד הכי נמי קריה חטאת, דכתיב (תהלים נא, ו): "וחטאתי נגדי תמיד"; בגין דאיהו עביד ליה לבר נש כל יומא למחטי קמי מריה (כי היצר הרע גורם לאדם לחטא בכל יום). ויצר הרע דא לא אתעדי מבר נש מיומא דאתיליד בר נש לעלמין (והיצר הרע לא נפרד מהאדם מעת שנולד לעולם). ויצר הטוב אתי לבר נש מיומא דאתי לאתדכאה (והיצר טוב בא לאדם רק ביום שהוא בא לטהר את עצמו). ואימתי אתי בר נש לאתדכאה? כד איהו בר תליסר שנין (ומתי אדם בא לטהר את עצמו? ביום שנעשה י"ג שנים). כדין אזדוג בר נש בתרווייהו (אז מתחברים אל האדם שניהם, הינו היצר הטוב והיצר הרע). חד מימינא וחד משמאלא, יצר טוב לימינא ויצר רע לשמאלא. ואלין אינון תרין מלאכין ממש ממנן (אלו הם שני המלאכים המלוים תמיד את האדם; מצד אחד — היצר טוב, ומצד שני — היצר הרע). ואינון משתכחין תדיר בהדיה דבר נש (והם נמצאים תמיד עם האדם). אתי בר נש לאתדכאה (כשאדם בא לטהר את עצמו), ההוא יצר הרע אתכפיא קמיה (היצר הרע נכנע מלפניו), ושלטי ימינא על שמאלא. ותרווייהו מזדוגין לנטרא ליה לבר נש בכל

אָרְחוּי דִּהוּא עָבִיד (וּשְׁנִיָּהֶם מִתְחַבְּרִים עִם הָאָדָם לְשֹׁמֵר
 אוֹתוֹ בְּכָל דְּרָכָיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה). הֵדָא הוּא דְכִתְיָב (תְּהֵלִים
 צא, יא): "כִּי מִלְּאָכְיוֹ יִצְוֶה לָךְ לְשֹׁמְרֶךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ". וְלָכֵן
 רֵאֵה, אֲהוּבִי, בְּנִי, מַה לְּפָנֶיךָ, יוֹם קְדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁבוּ אֶתְהּ
 יוֹרֵשׁ מִחֵין עֲלָאִין, וּשְׁנֵי הַמְּלָאכִים מְלוּיִם אוֹתְךָ בְּכָל
 דְּרָכֶיךָ — אִם לְטוֹב, אִם לְהַפֵּךְ; אִם תִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ אֶת
 עֲצָמְךָ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִקְבֹּל עַל עֲצָמְךָ עַל מְלָכוּתוֹ
 יִתְבָּרַךְ, אֲזִי יֵאִיר עֲלֶיךָ הַיֵּצֵר טוֹב, וְאִם לֹא תִזְכֶּה אֲלֵךְ
 תִּמְשִׁיךְ עֲצָמְךָ לְעִשׂוֹת הַבְּלִיִּם וּשְׁטִיּוֹת, אֲזִי יִתְגַּבֵּר עֲלֶיךָ
 הַיֵּצֵר הָרַע. וְלָכֵן בְּיוֹם הַ"בְּרִ-מִצְוָה", שֶׁהוּא הַיּוֹם שְׁלֶךָ,
 תִּרְאֶה לְקַבֵּל עַל עֲצָמְךָ קְבָלוֹת קְדוֹשׁוֹת — לְקַדֵּשׁ
 וְלִטְהַר אֶת מִחַ מִחֲשַׁבְתְּךָ, לְחַשֵּׁב רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל
 זֶה מְרַמֵּז תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ, שֶׁהוּא כּוֹנֵן הַמַּח, וְתִשְׁעַבֵּד
 אֶת לְבָבְךָ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל זֶה מְרַמֵּז תְּפִלִּין שֶׁל יָד,
 שֶׁהוּא כּוֹנֵן הַלֵּב, וְכֵן תִּקְבֹּל עַל עֲצָמְךָ לְקַדֵּשׁ אֶת
 הַשְּׂבָעָה גְרוֹת, שֶׁהֵם: הָעֵינַיִם, הָאָזְנַיִם, הַחֻטִּם וְהַפֶּה,
 כְּמוֹבָא בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כא),
 שֶׁתִּשְׁמַר אֶת עֵינֶיךָ לֹא לְהִסְתַּכֵּל בְּמִקּוֹמוֹת הַמְּטַנְפִּים,
 וְלֹא תִכְנִיס בְּאָזְנֶיךָ דְּבָרִים בְּטִלִּים, וְתִהְיֶה מְאָרִיךְ אַף
 בְּסִבְלָנוֹת גְּדוּלָּה, וְלֹא תִכְעַס כָּלֵל, וְתִשְׁמַר אֶת פִּיךָ לֹא
 לְדַבֵּר לְשׁוֹן-הָרַע, רְכִילוֹת וְלִיצְנוּת, שְׂאֵז דִּיקָא תִזְכֶּה
 לְהִזְדַּבֵּר בְּזַכוּף אַחַר זַכוּף, עַד שֶׁמִּחָךְ יִהְיֶה נֶקִי מִכָּל
 מִינֵי כְּתָמִים, וְיַעֲבִרוּ מִמֶּךָ הָעֲנָנִים הַמְּכַסִּין אֶת עֵינֶי

שְׂכָלְךָ, וַיֵּאִירוּ עָלֶיךָ הַשְּׁמוֹת שֶׁל הָאֲרֻבָּעָה עוֹלָמוֹת:
 אֲצִילוֹת, בְּרִיאָה, יִצִּירָה, עֲשִׂיָה, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל
 (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ב'), וְתִשִּׁיג אֹר רִוְחָנִי מְאֹד. וְאֵל
 כָּל זֶה אַתָּה, אֱהוּבִי, בְּנִי, יְכוּל לְזָכוֹת בְּיוֹם הַ"בֵּר-
 מִצְוָה", אִם רַק תִּקַּח אֶת עֲצֻמְךָ בְּיַדְךָ, וְתִתְחִיל לְהַכִּיר
 בַּחֲשִׁיבוֹת הַיּוֹם הַנּוֹרָא הַזֶּה, וְאִיךָ שְׂדִיקָא הַיּוֹם הַזֶּה
 אַתָּה מְשַׁתְּנֶה מִהַקְצָה אֶל הַקְצָה; כִּי בְּיוֹם שְׂאָדָם נַעֲשֶׂה
 "בֵּר-מִצְוָה", הוּא נַעֲשֶׂה גְדוֹל, וּמְחַיֵּב בְּכָל הַמִּצְוֹת (נִדָּה
 מו.); וּבְרַגְעַ שְׂהֵיִלֵד נִכְנָס לְעַל הַמִּצְוֹת, וּמִגִּיעַ לְשַׁנַּת
 י"ג, אִם עָשָׂה רַק מִצְוָה אַחַת, כְּכֹר נְאֻמָּר עָלָיו (קִדּוּשִׁין
 לט:): כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, מִיִּטְיָבִין לוֹ וּמֵאֲרִיכִין לוֹ
 יָמָיו וְנוֹחַל אֶת הָאָרֶץ, אֶף-עַל-גַּב דְּמוֹקֵי לִיָּה שְׂעֵשָׂה
 מִצְוָה אַחַת יִתְרָה עַל זְכוּתָיו, הֵינּוּ מִפְּנֵי שְׂאָם רַבּוֹ
 עוֹנוֹת, הֵרִי הוּא רָשַׁע מִפְּנֵי שְׂרַבּוֹ עוֹנוֹת, וּלְכַךְ צָרִיךְ
 מִצְוָה אַחַת יִתְרָה עַל זְכוּת שְׁלוֹ, אֲבָל בּוֹדָאֵי בְּשִׁבִיל
 מִצְוָה אַחַת זוֹכָה, וְאִם לֹא עָשָׂה חֲטָא כָּלֵל, וְגַם לֹא
 עָשָׂה מִצְוָה תִּכְף אַחַר שְׂנַעֲשֶׂה בֶן י"ג וְנִתְחַיֵּב בְּמִצְוֹת,
 אִם עָשָׂה מִצְוָה אַחַת בְּלִבְדּוֹ, זוֹכָה לְכָל אֲשֶׁר אָמְרָנוּ
 בְּשִׁבִיל מִצְוָה אַחַת, כִּי מִצְוָה אַחַת פְּרָטִית זוֹכָה בָּהּ
 הָאָדָם הַפְּרָטִי, וּלְכַךְ קֹאֲמָר: כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת —
 מִיִּטְיָבִין לוֹ וְכוּ', וְלֹא תִנִּי כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת יִתְרָה
 עַל זְכוּת שְׁלוֹ לְאֲשֶׁתְּמוֹעִינָן, שְׂאָם אֵינן לוֹ זְכוּת וְאֵינן
 לוֹ חוֹבוֹת שְׂנַעֲשֶׂה עִתָּה גְדוֹל בְּשָׁנִים, דִּי לוֹ בְּמִצְוָה

אחת (מהר"ל תפארת ישראל, פרק נ'); כי ברגע שנעשה בר מצוה ועושה מצוה אחת, כבר זוכה לכל הטובות האלו. ולכן ראה, אהובי, בני, מה לפניך, ותקבל על עצמך ביום הזה להרבות במצוות ומעשים טובים כל ימי חייך, ותקבל על עצמך על מצוות, ועל ידי-זה תמשיך על עצמך אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו. כי הכל תלוי בפני ההתחלה של האדם, כי אין לך חזק כמתחלת החסידות, והכל הולך בפני ההתחלה, וכפי הכח וההתלהבות של ההתחלה, כן הולך ומתנהג בעבודתו, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סב); כי העקר הוא ההתחלה. ועל-כן היום הזה יום ה"בר-מצוה" שלך, שאז אתה נכנס בעל המצוות, זהו יום ההתחלה שלך, וכפי התחלתך, כן ימשך כל ימי חייך. ועל-כן ידוע תדע, אהובי, בני, כי היום הזה הוא יום קדוש ונורא בשבילך, ותראה לנצל את היום הזה בקדושה ובטהרה, ועל-ידי-זה תצליח כל ימי חייך.

ב.

מצוה ראשונה

צריך שתדע, אהובי, בני! אשר מצוות עשה הראשונה שמתחלת לה ביום ה"בר-מצוה" היא מצוות קריאת שמע, שהיא גלוי האמונה הקדושה, ובזה

מתחלת תורה שבעל-פה: "מאימתי קורין את שמע בערבית", ולכן ראה להתפלל תפלת ערבית בכונה גדולה מאד, ומתוך הסדור דיקא, ותכונ פרוש המלות, מה שאתה מתפלל, וביותר תדקדק בקריאת שמע, שהיא מצות עשה דאורייתא, והיא המצוה הראשונה שנפלה לך בחלקך, וצריכים להזהר בזה מאד מאד, ותקבל על עצמך עכשו לכל ימי חייך, שהדבר הראשון תכף כשנעשה לילה, שלא תאכל ולא תישן, אלא לך להתפלל תפלת ערבית, ותקרא קריאת שמע, כי מאד החמירו חכמינו הקדושים בזה, ואמרו שהוא חיב מיתה, מי שמתירשל בזה (ברכות ד:); והטעם — כדי שלא יהא אדם בא מן השדה בערב ואומר: אלך לבייתי ואכל קמעה ואישן קמעה, ואחר-כך אקרא קריאת שמע ואתפלל, וחוטפתו שנה, ונמצא ישן כל הלילה. ואל תקל בעיניך המצוה היקרה הזו של קריאת שמע, כי היא היסוד של כל היהדות: אמונה פשוטה בו יתברך, להאמין באחדותו יתברך. ואמרו חכמינו הקדושים (ברכות טו:): כל הקורא קריאת שמע ומדקדק באותיותיה, מצננין לו גיהנום. וצריך להזהר מאד בעת אמירת קריאת שמע, לסלק את כל המחשבות הטורדות את האדם, כדי שלא יתבלבל בשעה שמקבל על עצמו על מלכותו יתברך, כמאמרם ז"ל (יומא יט:): הקורא את שמע, לא ירמז בעיניו ולא יקרץ בשפתותיו, ולא יורה

בְּאַצְבְּעוֹתָיו, וַיֹּאמְרָה בְּקוֹל גָּדוֹל, כְּמֵאמָרָם ו'ל (מגלה
 כ.): הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמֵעַ, צְרִיף לְהַשְׁמִיעַ לְאַזְנוֹ, שְׁנֹאמַר:
 "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" — הַשְׁמַע לְאַזְנוֹיךָ מֵהַ שְׁאֲתָה מוֹצִיא
 מִפִּיךָ; וְזֶה עֶקֶר עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׁצְרִיף הַיְלָד
 שְׁנֹכְנֵס לְעַל הַמְצוֹת לְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ — לְהַשְׁמַר מְאֹד
 בְּקִרְיַת שְׁמַע, שֶׁהִיא מְצוֹת עֲשֵׂה חֲבִיבָה מְאֹד. וְאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּבֹא קָמָא צב:): "וְעַבְדְּתֶם אֶת הוֹי"ה
 אֶלְקֵיכֶם" — זֶה קְרִיַּאת שְׁמַע. וְלִכֵּן, אֶהוּבִי, בְּנִי, עַכְשָׁו
 שְׁאֲתָה נֹכְנֵס לְעַל הַמְצוֹת, תִּקְבֵּל עַל עֲצָמְךָ לְקַיֵּם אֶת
 הַמְצוֹת עֲשֵׂה הָרֵאשׁוֹנָה — מְצוֹת "קְרִיַּאת שְׁמַע" בְּכּוֹנְנָה
 גְּדוֹלָה, וְתִקְבֵּל עַל עֲצָמְךָ, שְׁכָל יְמֵי חַיֶּיךָ תִּהְיֶה זֶהִיר
 בַּמְצוֹה הַיְקָרָה הַזֶּה — מְצוֹת קְרִיַּאת שְׁמַע, שֶׁהִיא
 אֲמוּנָה, שֶׁהִיא הִסּוּד בִּיְהוּדִית, וְאֵף שְׁעַכְשָׁו חָרַב בֵּית־
 הַמִּקְדָּשׁ, וְאֵין לָנוּ קְרִבְנוֹת לְהַקְרִיב, עִם כָּל זֹאת חֲבִיב
 אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ קְרִיַּאת שְׁמַע וְתִפְלָה יוֹתֵר מֵהַכֹּל. כְּמֵאמָרָם
 ו'ל (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פְּרָשָׁה ה', סִימָן יב): אֲנִי יִשְׁנָה מִן
 הַקְּרִבְנוֹת, וְלִבִּי עֵר לְקְרִיַּאת שְׁמַע, וְתִשְׁמַר מְאֹד כָּל יְמֵי
 חַיֶּיךָ לֹא לְעֵבֵר זְמַן קְרִיַּאת שְׁמַע, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (קִהְלֵת רַבָּה, פְּרָשָׁה יד, סִימָן יח): חֲבִיבָה קְרִיַּאת שְׁמַע
 בְּעוֹנְתָהּ מֵאֶלֶף עוֹלוֹת שֶׁהַכֶּסֶל זוֹבַח; וְאָמְרוּ (שָׁם, פְּרָשָׁה
 א', סִימָן לז): הַגִּיעָה שְׁעַת קְרִיַּאת שְׁמַע, וְלֹא קִרְאָה
 בְּעוֹנְתָהּ, עָלְיוֹ הַכָּתוּב אוֹמֵר: מְעוֹת לֹא יוּכַל לְתַקֵּן;
 וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (תְּנַחֲוּמָא קְדוּשִׁים): לֹא תִהְיֶה

קריאת שמע קלה בעיניך, מפני שיש בה רמ"ח תבות כנגד איברים שבאדם; אמר הקדוש-ברוך-הוא: שמרת את שלי — לקרא קריאת שמע בתקונה, אני אשמר את שלך. לזאת ראה, אהובי, בני היקר! לקבל על עצמך עכשו, שמהלילה הקדוש הזה — יום שמחתך, שנכנסת לעל המצוות, להזהר לקרא קריאת שמע בכונה גדולה מאד, ואם היית יודע את גדל השעשועים שאתה גורם למעלה בכל העולמות, על-ידי קריאת שמע, היית מאד נזהר בזה. וחכמינו הקדושים אמרו (מכילתא בשלח): ישראל אומרים "שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד", רוח-הקדש צונחת: אשרי ישראל מי כמוך. וכן אמרו (פרקי דרבי אליעזר, פרק ד'): ישראל גוי אחד בארץ מיחדים שמו תמיד בכל יום, עונים ואומרים: "שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד", והוא משיב לעמו ישראל: אני הוי"ה אלקיכם המציל אתכם מכל צרה. ולכן ראה, אהובי, בני, להזהר מאד עכשו לקיים מצות עשה מדאורייתא, והיא — קריאת שמע, שבפסוק זה כלולה כל התורה כלה. אשרי מי שנזהר כל ימי חייו בקריאת שמע, שעל-ידי זה יהיה נצל מתאות נאוף הבוערת בו. כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר, חלק א', סימן לו): אם נתגברה על האדם תאות נאוף, והיצר הרע בוער בו, שיאמר "שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד", "ברוך שם כבוד

מלכותו לעולם ועד", ועל-ידי-זה יתבטל יצרו הבוער בו, ויגרום יחודא עלאה ויחודא תתאה, פמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יא), ששני פסוקים אלו גורמים יחוד בכל העולמות כלם — שזה יחודא עלאה, וכן יחוד בכל הבריאה — שזה יחודא תתאה. אשרי אדם הזוכה, שנעשים על ידו בכל יום היחודים האלה.

ג.

סעדת מצוה

צריך שתדע, אהובי, בני! אשר יש לעשות סעדה ביום ה"בר-מצוה", וזו נקראת סעדת מצוה (עין מגן אברהם, סימן רכה, סעיף קטן ד'), והשמחה היא, שבו ביום נכנס הבן לעל המצוות, אשר אין עוד שמחה כשמחה זו, הן שמחה בעולמות העליונים, שנתוסף בר ישראל המקבל על עצמו על מלכות שמים שלמה, וגורם מעכשו על-ידי קיום מצוותיו ולמוד תורתו ועסקו בתפלה — יחוד בכל העולמות, כי מעכשו הוא כבר מחיב בזה, ויש לו התחייבות לכל העולמות כלם. והן שמחה בעולם הזה לאביו ולאמו, שזוכים להכניס את בנם בעל המצוות, אשר זו היא התכלית של הלדת ילדים — לגדלם ולחנכם לתורה וליראת שמים שלמה,

וּלְאַמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת. וְלִכֵּן מִצְוֵה גְדוּלָה לַעֲשׂוֹת
 סְעֻדָה בַּיּוֹם שֶׁנַּעֲשֶׂה הֵבֵן בַּר-מִצְוֵה. וְרְאוּי לְהִזְמִין אֶז
 הַרְבֵּה אוֹרְחִים, שִׁישְׁמְחוּ עִמּוֹ בַּיּוֹם שֶׁמַּחַת בָּנוּ. וּבִפְרָט
 רְאוּי לְהִזְמִין עֲנִיִּים. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (הַקְדַּמַת הַזֵּהָר
 י.), שֶׁבְּכֹל סְעֻדָה שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה, צָרִיךְ לְהִזְמִין עֲנִיִּים,
 וְאִם לֹא, אֲזִי בָּא הַשָּׁטָן וּמְקַטְרֵג. וְכִמּוֹ שֶׁנֶּאֱרָע אֶצֶל
 אַבְרָהָם אָבִינוּ, בְּשַׁעַר שֶׁהַכְּנִיס אֶת בָּנוּ לְבַר-מִצְוֵה, מֵה
 כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית כ"א, ח): "וַיִּגְדֹּל הַיֶּלֶד וַיִּגְמַל, וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם
 מִשְׁתֵּה גְדוֹל בַּיּוֹם הַגָּמֵל אֶת יֶצְחָק"; עֶבֶד אַבְרָהָם
 מִשְׁתֵּיָא וְקָרָא לְכָל רַבְרָבֵי דָרָא לְהֵהִיא סְעֻדָתָא, וְתַנְיִן
 בְּכֹל סְעֻדָתָא דְחֻדְוָא הֵהוּא מְקַטְרֵגָא אֲזִיל וְחָמֵי אִי
 הֵהוּא בַר נָשׁ אֶקְדִים טִיבוּ לְמַסְכְּנֵי, וּמַסְכְּנֵי בְּבֵיתָא.
 הֵהוּא מְקַטְרֵגָא אֶתְפָּרֵשׁ מֵהֵהוּא בֵּיתָא וְלֹא עָאל תַּמָּן.
 וְאִי לָאו עָאל תַּמָּן וְחָמֵי עַרְבוּבֵיָא דְחֻדְוָה בְּלֹא מַסְכְּנֵי,
 וּבְלֹא טִיבוּ דְאֶקְדִים לְמַסְכְּנֵי. סְלִיק לְעֵילָא וּמְקַטְרֵגָא
 עָלֵיהּ וְכוּ'. וּמַחֲמַת שֶׁאַבְרָהָם וְשָׂרָה הָיוּ טְרוּדִים וְלֹא
 שָׁמוּ לֵב אֶל עֲנֵי שְׁנַכְנָס, נִתְּבַלְבְּלָה כָּל שְׁמַחְתָּם וְכוּ',
 עֵינֵי שָׁם; לְזֹאת צְרִיכִים לְהִזְמִין בְּכֹל סְעֻדַת מִצְוֵה עֲנִיִּים,
 וּבִפְרָט בְּשִׂמְחָה כְּזוֹ, שֶׁעוֹלָה עַל כָּל הַשְּׂמֻחוֹת, שֶׁבֵּן
 נַכְנָס בְּעַל הַמְּצוּוֹת, וְנַעֲשֶׂה גְדוֹל, אֵינֵן עוֹד שְׂמֻחָה יוֹתֵר
 גְדוּלָה מִזֹּו. וּמִנְהֵג יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵבֵן שְׁנַכְנָס לְעַל הַמְּצוּוֹת
 אוֹמֵר דְּרוּשׁ וְחֻדוּשׁ בְּאֶמְצַע הַסְּעֻדָה. וְהַטַּעַם —
 שְׂרוּצִים לְחַנְכוֹ תַכְף-וּמִיד כְּשֶׁנַּכְנָס בְּעַל הַמְּצוּוֹת

בסעודה הראשונה, אשר ראוי לו לחדש איזה חדוש או דרוש בדבר תורה בעת הסעודה, כי מעלת המחדש חדושים דאורייתא בעת הסעודה — אין לתאר ואין לשער כלל, עד שאמרו בזהר (תרומה קנג): דהאי אקרי סעדתא דקדשא בריך הוא אתהני מינה, ועל דא כתיב (יחזקאל מא): "זה השלחן אשר לפני הוי"ה"; דהא מלין דאורייתא יסחרון להאי אתר. כי בסעודה שמחדשים חדושי תורה, ממשיכים שם את הקדוש-ברוך-הוא. ולכן מרגילין כּבּר בסעודה הראשונה את בן ה"בר-מצוה", שיהיה רגיל לחדש בתוך הסעודה איזה דרוש וחדוש, ועל-ידי-זה מעלה את כל הסעודה אליו יתברך. ונוהגים להפריע לו באמצע דרשתו כמה פּעמים. והטעם — כי כּבּר מרמזים לו, שפך יהיה לו כל ימי חייו, שיפריעו לו באמצע חדושו, ואף-על-פי-כן הוא אינו צריך להתפעל, וימשיך לחדש חדושים דאורייתא, ולדרש ברבים. וזה למוד עמק שפּכּר מלמדים לבחור ה"בר-מצוה", שיחדש חדושים דאורייתא, ובפּרט בעת הסעודה, ואפלו שיפריעו לו שלא יתפעל. ומנהג לתת לבחור ה"בר-מצוה" לברך ברכת-המזון, כי היא מצוה מן התורה (ברכות כא); ויען שעכשו נכנס לעל המצוות, מגיע לו שיקים מצות עשה מן התורה. וראוי לך לכונן מאד בברכת-המזון, ותשתדל לברך מתוך הסדור דיקא, כי מאחר שהיא מדאורייתא, צריכים להזהר מאד לא

לְהַחֲסִיר אִיזוֹ תְּבָה, אוּ הִבְרָה. וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת,
 אוֹת אֲכִילָה, חֶלֶק ב', סִימָן ג'): עַל-יְדֵי בְרֵכַת-הַמְּזוֹן נִתְּוַדַּע
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם, וְעַל-כֵּן, בְּנֵי, תִקְבַּל עַל עֲצֻמָּה
 שְׁמֵהֵיּוֹם שְׁנַעֲשִׂיתָ בַר מִצְוָה וְהִלָּאָה — כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ,
 תְּבָרַךְ בְּרֵכַת-הַמְּזוֹן מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר דִּיקָא בְּכוֹנְנָה גְדוּלָה,
 כִּי כָּל הַעֲשִׂירוֹת בָּאָה לְאָדָם רַק בְּזָכוֹת שְׁמִדְקָדֵק בְּיוֹתֵר
 בְּבְרֵכַת-הַמְּזוֹן. וְתִשְׂמַח מְאֹד, כַּמּוּבָא בַּזֵּהָר (תְּרוּמָה קסח):
 "וְשִׂמְחָתָ לִפְנֵי הַיְי"ה אֱלֹהֶיךָ" — דָּא אִיהוּ בְּכוּס שֶׁל
 בְּרָכָה, כַּד בְּרִיךְ בַּר נֶשׁ בְּכוּס שֶׁל בְּרָכָה אֲצֻטְרִיךְ לְמַחְדֵּי
 וְלֹא-חֲזָאָה חֲדוּה וְלֹא עֲצִיבוּ כָּלֵל, כִּיּוֹן דְּנִטִּיל בַּר נֶשׁ כּוּס
 שֶׁל בְּרָכָה קוֹדֵשׁ בְּרִיךְ הוּא קָאִים עַל גְּבִיָּה, וְאִיהוּ
 אֲצֻטְרִיךְ לְאַעֲטָפָא רִישֵׁיהּ בְּחֲדוּה וְלְבָרְכָא עַל הַכוּס
 בְּמוֹתָב תִּלְתָּא נְבָרַךְ שְׂאֲכַלְנוּ מִשְׁלוּ וּבְטוּבוּ חַיִּינוּ
 (כְּשֶׁאָדָם מְבָרַךְ בְּרֵכַת-הַמְּזוֹן עִם כּוּס, צָרִיךְ מְאֹד
 לְשִׂמְחָה, לְהִרְאוֹת שְׂמִיחָה גְדוּלָה, וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה עֲצוּב, כִּיּוֹן
 שְׂאָדָם לוֹקֵחַ כּוּס שֶׁל בְּרָכָה לְבָרַךְ, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 נִמְצָא שָׁם, וְצָרִיכִים לְעֵטֶף אֶת הָרֹאשׁ בְּכוּבַע עֲלִיוֹן
 בְּשִׂמְחָה, וְלְבָרַךְ עַל הַכוּס, כְּשֵׁישׁ שְׁלֵשָׁה אָנָּשִׁים);
 אֲשֶׁרֵי מִי שְׁנִזְהָר בָּזֶה כָּל יְמֵי חַיָּו, וְאִז טוֹב לוֹ כָּל
 הַיָּמִים.

קריאת שמע שעל המטה

בני! עליך לזכור, שאַתָּה נִמְצָא עֲכָשׁוּ בְּלִילָה
הָרֵאשׁוֹן שְׁנִכְנַסְתָּ לְעַל הַמְצֻוֹת, וְלָכֵן תִּקְבַּל עַל עֲצֻמְךָ
לְקִרְאָה קְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל הַמְטָה בְּכֹנֶנֶה גְדוֹלָה, וּמִתּוֹךְ
הַסְּדוּר דִּיקָא. וְאִם תִּזְכֶּה לְקִרְאָה קְרִיאַת שְׁמַע כְּפִי סֵדֶר
הָאֲרִיז"ל עִם הַיְהוּדִי — אֵינְךָ לְמַעַלָּה מִזֶּה, כִּי הוּא תִּקְוֵן
גְּדוֹל מְאֹד לְנַפְשׁ הָאָדָם — לְקִרְאָה קְרִיאַת שְׁמַע עִם וְהוּי,
וּמוֹחֲלִים לְאָדָם עַל כָּל מַה שְּׁעָשָׂה כָּל הַיּוֹם (לְקוּטֵי-הַלְכוֹת,
קְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל הַמְטָה, הַלְכָה ב'); וְאֵל יִקַּל בְּעֵינֶיךָ דְּבַר זֶה,
כִּי כָּל הַיּוֹם הֵבֵא תְלוּי כְּפִי שְׁהוֹלֶךְ לִישָׁן עִם קְרִיאַת
שְׁמַע שְׁעַל הַמְטָה, וְעִם וְהוּי דְּבָרִים שְׁמִתּוּדָה עַל כָּל מַה
שְּׁעָשָׂה כָּל הַיּוֹם, וּמִתְחַרֵּט עַל כָּל הַשְּׁטִיּוֹת שְּׁעָשָׂה כָּל
הַיּוֹם, וּבְזֶה שֶׁהוּא מִתְּוֹדָה בְּעֵת אֲמִירַת שְׁמַע שְׁעַל
הַמְטָה, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹחֵל לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו.
וְאִפְלוּ שְּׁעָשָׂה מַה שְּׁעָשָׂה, מִעֲלַת הַקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע
עַל מִטָּתוֹ, אֵינְךָ לְתֹאֵר וְאֵינְךָ לְשַׁעַר כָּלֵל, עַד שְׁאֲמָרוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרִכּוֹת ה.): כָּל הַקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע עַל
מִטָּתוֹ, כְּאִלוֹ אוֹחַז חֶרֶב שֶׁל שְׁתֵּי פִיּוֹת בְּיָדוֹ, שְׁנֹאֲמַר
(תְּהִלִּים קמט): "רוֹמְמוֹת אֵל בְּגֵרוֹנִים, וְחֶרֶב פְּפִיּוֹת בְּיָדָם".
וְאֲמָרוּ (שם): כָּל הַקּוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ, מְזִיקֵין
בְּדַלִּין הַיְמָנִי, שְׁנֹאֲמַר (אִיּוֹב ה'): "וּבְנֵי רִשְׁפָה יִגְבִּיהוּ עוֹף";

וְכֵן אָמְרוּ (זוהר הקדמה יא.): עֵיטָא לְבַר נָשׁ כַּד אִיהוּ סְלִיק
 בְּלִילְיָא עַל עַרְסִיָּה. בְּעֵי לְקַבְּלָא עָלֵיהּ מַלְכוּתָא דְלַעֲיִלָּא
 בְּלַבָּא שְׁלִים. וְלֹאֲקַדְמָא לְמַמְסַר קַמִּיהּ פְּקֻדוֹנָא דְנַפְשִׁיָּה,
 וּמֵיַד אֲשַׁתְּזִיב מִכָּל מַרְעִין בִּישׁוּן וּמִכָּל רוּחִין בִּישׁוּן וְלֹא
 שְׁלֻטִין עָלֵיהּ (עֲצָה לְאָדָם, שְׁכַשְׁהוּלְךָ לִישׁוּן בְּלִילְיָה עַל
 מַטְתּוֹ, הוּא צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם וְלִקְרוֹת
 קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֵב שָׁלֵם, וְלְהַקְדִּים לְמַסַּר פְּקֻדוֹן הַנַּפֶּשׁ
 לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, וּמֵיַד נִצּוֹל מִכָּל דְּבָרִים רָעִים וְרוּחוֹת
 רָעוֹת, וְלֹא שׁוֹלְטִים עָלָיו); וְלִכֵּן רָאָה לְקַבֵּל עַל עֲצֻמָּךְ
 מִהַלְיָה הַזֶּה, לְהַזְהֵר לְקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל הַמַּטָּה
 בְּכּוֹנֵה גְדוּלָּה, מִתּוֹךְ הַסְּדוּר דִּיקָא עִם הַיְּהוּדִי שֶׁתִּקַּן
 הָאָרִיז"ל, כִּי זֶה תִּקּוֹן גְּדוֹל לְנַפְשׁ. וְכֵן תִּזְהַר מְאֹד לְהַכִּין
 לְעֲצֻמָּךְ כְּלֵי לְנִטְיִלַת יָדַיִם שְׁחָרִית, כְּדֵי שְׁלֹא תִצְטָרֵךְ
 לִילְךָ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּלֵי נִטְיִלַת יָדַיִם. וְזֶה סִימָן אִם אָדָם
 הוּא יֵרָא שְׁמַיִם אוֹ לֹא — בּוֹדְקִים אוֹתוֹ, אִם הוּא הוּלֵךְ
 לִישׁוּן עִם כְּלֵי לְנִטְיִלַת יָדַיִם שְׁחָרִית, וְזֶה בְּדוּק וּמְנַסָּה;
 כִּי יֵרָא שְׁמַיִם אֲמַתִּי, לֹא יֵלֵךְ לִישׁוּן עַד שֶׁהַכִּין לְעֲצֻמוֹ
 כְּלֵי מְלֵא מַיִם בְּעֵבֹר נִטְיִלַת יָדַיִם שְׁחָרִית. וְאָמְרוּ (זוהר
 הקדמה י:): הֵכִי הוּוּ עֲבָדֵי חֲסִידֵי קַדְמָאֵי נִטְלָא דְמֵיָא הוּוּ
 יְהִיבֵי קַמִּיָּהּ וּבְזִמְנָא דְמִתְעָרֵי בְּלִילְיָא אֶסְחָן יָדֵי, וְקִימֵי
 וְלַעְאֵן בְּאוּרִייתָא (כַּף הָיוּ הַחֲסִידִים הַקְּדֻמוֹנִים עוֹשִׂים,
 שֶׁהַכִּינוּ כְּלֵי עִם מַיִם לְפָנֵיהֶם, וּכְשֶׁהִתְעוֹרְרוּ מִהַשְּׁנָה
 בְּלִילְיָה, נָטְלוּ יְדֵיהֶם וְקָמוּ וְלָמְדוּ תוֹרָה); וְכֵן אָמְרוּ (זוהר

בר מצוה

קיא

קצח:): דְּכַד בַּר נֶשׁ קָם בְּצַפְרָא בְּעֵי לְאַסְחָא יְדוּי מְגוּ
נְטְלָא דְמִיָּא. דְּאִיהוּ מְאָנָא לְטַל מְנִיָּה מִיָּא (כְּשֶׁאָדָם קָם
בְּבִקְרָ, צְרִיף לְטַל יְדוּי מְכָלֵי עִם מִים שְׁהַכִּין לְעֲצָמוּ,
עַל-יְדֵי-זֶה הוּא נֶצֶל מְעַבְרוֹת, עֵינִן שָׁם); וְלִכְן רְאָה,
אַהוּבֵי, בְּנֵי, לְקַבֵּל עַל עֲצָמָה דְּבַר זֶה מְהַלִּילָה הַזֶּה,
שְׁכָל יְמֵי חַיֵּיהּ לְקָרוֹת קְרִיאת שְׁמַע שְׁעַל הַמָּטָה מִתּוֹף
הַסְּדוּר דִּיקָא, וְתַכִּין לְעֲצָמָה כְּלֵי עִם מִים לְטַל יְדִיף
כְּשֶׁתְּקוּם בְּבִקְרָ. וּמָה טוֹב וּמָה נְעִים שְׁתִּילָה לִישָׁן עִם
אִיזָה סִפֵּר, אִם אֶפְשָׁר תִּלְמַד דְּבָרֵי אַגְדָּה, שְׁמִסְגָּלִים
לְשִׁמּוֹר אֶת הָאָדָם שְׁלֵא יִכָּשֵׁל, חַס וְשָׁלוֹם, בְּעוֹנוֹת, כִּי
לְמוֹד אַגְדָּה מְשַׁמַּח אֶת הָאָדָם (סִפֵּר הַמְּדוּת, אוֹת עֲצָבוֹת, סִימָן
לו); וְכִשְׁאָדָם בְּשִׁמְחָה אֲזִי הַקְּלִפָּה הַמְּחַטִּיאָה אֶת הָאָדָם
בּוֹרַחַת מִמֶּנּוּ (לְקוּטֵי-מוֹהַר״ן, חֶלֶק א', סִימָן קֶסֶט), וְכֵן הוּא
מְסַגָּל לְבִטֵּל שׁוֹנָאִים מִמֶּה, כְּמוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל
(סִפֵּר-הַמְּדוּת, אוֹת מְרִיבָה, סִימָן מַח): כְּשֶׁבְנֵי-אָדָם דּוֹבְרִים עָלֶיהָ,
תִּלְמַד בְּכָל לַיְלָה אַגְדָּה. וְלִכְן נִהְגוּ חַסִּידִים וְאֲנָשֵׁי
מְעַשֵּׂה לְלַכֵּת לִישָׁן עִם לְמוֹד אַגְדוֹת חַז"ל שְׁבַעֵין יַעֲקֹב.
וְכֵן אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (סִפֵּר-הַמְּדוּת, אוֹת הַתְּנַשְׂאוֹת, סִימָן ל): עַל-יְדֵי
לְמוֹד אַגְדָּה בְּלִילָה מְתַנַּשָּׂא; וְאִם אֵי אֶפְשָׁר לָהּ לְלַמַּד
אַגְדָּה קָדָם הַשְּׁנָה, עַל-כָּל-פָּנִים תְּעֵינִן בְּסִפּוּרֵי צְדִיקִים,
שְׁמַגְבִּיהֵם אֶת הַמַּח וְהַדְּעַת, וּמְבִיאִים אוֹתוֹ לְגַדְלוֹת
הַמַּחֲזִין (לְקוּטֵי-מוֹהַר״ן, חֶלֶק א', סִימָן רֵלֶד), וְכֵן מְלַהֲבִים אֶת
הַלֵּב בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יְתַבְרַךְ, שְׁיַעֲשֶׂה כְּמוֹתָם (לְקוּטֵי-מוֹהַר״ן,

חלק א', סימן רמח); כִּי הִרְשִׁימוּ שְׁעָשָׂה אוֹתוֹ הַצַּדִּיק שְׁמִסְפָּרִים מִמֶּנּוּ, עַל-יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זֹאת הִרְשִׁימוּ נִתְעוֹרְרָת בְּעֵת שְׁמִסְפָּרִים מִהַצַּדִּיק, וְהִיא מְעוֹרְרָת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהִתְעוֹרְרוֹת גְּדוּלָּה. וְעַל-כֵּן אֲשַׁרִּי מִי שְׁהוֹלֵךְ לִישָׁן עִם סְפוּרֵי צַדִּיקִים, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִתְלַהֵב גַּם לְבוֹ לַעֲשׂוֹת כְּמוֹתֵם.

ה.

קימה

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, שְׁתַּכְּף-וּמִיד בְּבִקֹּר הַשָּׁכֵם — תְּקוּם, כִּי מִצְוֵה גְּדוּלָּה מְחַכָּה לָךְ, וְהִיא מְצוֹת הַנְּחַת תְּפִלִּין, וְלִכֵּן תִּתְעוֹרַר מִקֶּדֶם מִהַשְׁנָה, וְתַכְּף-וּמִיד כְּשֶׁאַתָּה פּוֹקֵחַ אֶת הָעֵינַיִם, תִּזְכֹּר מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְתִקְשֹׁר אֶת מַחְשַׁבְתְּךָ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. וְכִמוֹ שְׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נד): כָּף רָאוּי לְהִיּוֹת מְנַהֵג יִרְאֵי הַשֵּׁם, תַּכְּף בְּבִקֹּר בְּהַקִּיצוֹ, קֶדֶם שִׁיתְחִיל שׁוּם דָּבָר, יִזְכֹּר מִיד בְּעֶלְמָא דְאֵתִי, וְהַכֵּל הוֹלֵךְ אַחַר הַמַּחְשְׁבָה הָרֵאשׁוֹנָה. וְלִכֵּן בְּעֵת שְׁקָמִים בְּבִקֹּר, הַדָּבָר הָרֵאשׁוֹן צָרִיף רַק לְחַשֵּׁב מִהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלִקְוֹם בְּזָרִיזוֹת גְּדוּלָּה, כִּי אִזּוּ הַיִּצָּר הָרַע בָּא לְאָדָם כְּמֵאמַר הַחֲכָם מְכַל אָדָם (מְשַׁלֵּי ו, י'): "עַד מָתִי עָצַל תִּשְׁכַּב, מָתִי תְּקוּם מִשְׁנַתְךָ, מְעַט שְׁנוֹת מְעַט תְּנוּמוֹת, מְעַט חֲבִק

יָדִים לְשֹׁכֵב", וְאָמַר (שם כו, יד): "הַדָּלֶת תִּסּוּב עַל צִיְרָה, וְעָצַל עַל מִטָּתוֹ". וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (דְּבָרִים וּפְהָ, פְּרָשָׁה ח', סִימָן ו'): ז' דְּבָרִים אָמַר שְׁלֵמָה עַל הָעָצַל, כִּי צָד? אָמְרוּ לְעָצַל: רַבָּךְ בְּעִיר, לֶךְ וּלְמַד תּוֹרָה מִמֶּנּוּ. וְהוּא מְשִׁיב אוֹתָן, וְאוֹמֵר לָהֶן: מִתְיָרָא אָנִי מִן הָאָרִי שְׁבַדְרָךְ, מִנֵּין? שְׁנֵאמַר: "אָמַר עָצַל שְׁחַל בְּדָרְךָ", אָמְרוּ לוֹ: הָרִי רַבָּךְ בְּתוֹךְ הַמְּדִינָה, עֲמַד וּלְךָ אָצֵלוּ. אָמַר לָהֶן: מִתְיָרָא אָנִי שְׁלֵא יְהֵא אָרִי בְּתוֹךְ הָרְחוּבוֹת, שְׁנֵאמַר: "אָרִי בֵּין הָרְחוּבוֹת". אָמְרוּ לוֹ: הָרִי הוּא דָר אָצַל בֵּיתְךָ, אָמַר לָהֶן: וְהָאָרִי בַחוּץ, שְׁנֵאמַר: "אָמַר עָצַל אָרִי בַחוּץ". אָמַר לָהֶם בְּתוֹךְ הַבַּיִת, הִשְׁיֵב לָהֶן: וְאִם הוּלָךְ אָנִי וּמוֹצֵא אֶת הַדָּלֶת נְעוּל, אָנִי מְחַזֵּר וּבָא. אָמְרוּ לוֹ: פְּתוּחַ הוּא, מִנֵּין? שְׁנֵאמַר (שם): "הַדָּלֶת תִּסּוּב עַל צִיְרָה וְעָצַל עַל מִטָּתוֹ"; וּלְבִסוּף שְׁלֵא הָיָה יוֹדֵעַ מַה לְהִשְׁיֵב, אוֹמֵר לָהֶן: אוֹ הַדָּלֶת פְּתוּחַ אוֹ נְעוּל, מִבְּקָשׁ אָנִי לִישֵׁן עוֹד מְעַט, מִנֵּין? שְׁנֵאמַר (שם): "עַד מָתִי עָצַל תִּשְׁכַּב" וְגו'. וְלִכְּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנִי, לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמְךָ לְקוּם תַּכְּף-וּמְיָד בְּכָל בְּקָר בְּזִרְיוֹת נִפְלְאָה, וּבְפָרֵט הַיּוֹם הַזֶּה, שְׁאֵתָה הוּלָךְ בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹנָה לְקַיֵּם מִצְוֹת עֲשֵׂה דְאוּרֵייתָא לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין, וּכְפִי שְׁתַּנְהֵג בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן, כָּךְ כָּבֵר תִּתְנַהֵג כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ.

ו.

מקוה

צָרִיף שֶׁתִּדַּע, אֲהוּבִי, בְּנִי, אֶת הַכָּלל הַזֶּה; הַיּוֹת שֶׁתִּפְלִין צָרִיף גּוֹף נָקִי, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבַּת מ.ט.), וְלִכֵּן הַדָּבָר הָרֵאשׁוֹן לִפְנֵי שְׁמַנִּיחִים תִּפְלִין הוּא לְטַבֵּל בַּמְּקוּהָ, וְזֶה דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד, כִּי עֵצָם הַטְּבִילָה, מְטַהֵרֶת אֶת הָאָדָם, כִּי כְּשֶׁנִּכְנַס בְּתוֹךְ הַמְּקוּהָ, וּמִתְכַּפֶּסֶה בְּמַיִם, אֲזִי נִמְתָּקִים מִמֶּנּוּ כָּל הַדֵּינִים, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (סִפְר־הַמִּדּוֹת, אוֹת הַמִּתְקַת דֵּין, סִימָן נד): עַל-יְדֵי יְשִׁיבָה בַּמְּקוּהָ תַחַת הַמַּיִם, עַד שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַחֲזִיק בְּעֵצָמוֹ הָרוּחַ וְהַנְּשִׁימָה — נִמְתָּק הַדֵּין; כִּי בּוֹ בְּרָגַע שֶׁהָאָדָם נִכְנָס תַּחַת הַמַּיִם, הוּא נִכְלָל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וּכְשֶׁבֵּא לְמַצֵּב כְּזֶה שֶׁכָּבַר אֵינוּ יְכוּל לְנַשֵּׂם, בּוֹ בְּרָגַע נִטְהָר מִכָּל הַטְּמְאוֹת, כִּי אֲזִי דִיקָא מְקַבֵּל אֶת הַחַיּוֹת מִהָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. וְכַמוּבָא (לְקוּטֵי-הַלְכוֹת, נְטִילַת יָדַיִם שְׁחִירִית, הַלְכָה ב', אוֹת א'): עַל-יְדֵי שְׁנִכְנָסִין לַמְּקוּהָ וְסוֹתְמִין הָעֵינַיִם מִחִיזוֹ דְּהָאֵי עֲלֵמָא, וְנִעְלָם וְנִתְכַּפֶּסֶה שָׁם בְּתוֹךְ מֵי הַמְּקוּהָ, עַל-יְדֵי-זֶה נִכְלָל בְּעֲלֵמָא דְּאֵתִי, וְנִמְשַׁכֶּת עָלָיו הַשְּׁגָחָה שְׁלֵמָה. וְלִכֵּן זֶהוּ דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד לְטַבֵּל בַּמְּקוּהָ בְּכָל יוֹם אַחֵר שְׁקָם. וְרוֹאִים בְּחוּשׁ, קִדְּם שֶׁהָאָדָם טוֹבֵל בַּמְּקוּהָ, הוּא מְבַהֵל וּמְבַלְבֵּל, וְתַכְף-וּמְיָד אַחֵר שֶׁטּוֹבֵל, זוֹכֶה לְיִשׁוּב הַדַּעַת. כִּי בּוֹ בְּרָגַע שֶׁהָאָדָם

טובל במקוה — נמתקים ממנו כל הדינים, שהוא בלבול הדעת. ולכן אמר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות המתקת הדין, סימן פא): המקוה ממתיק הדין; וכן אמר (שם, סימן כב): על-ידי טבילת מקוה — נתבטל הצרות, וישועה באה. ומוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ז'), שעקר הצער והיסורים זה העוונות של האדם, ולכן כשהאדם טובל במקוה, הקדוש-ברוך-הוא מושיע אותו מכל הצרות. כמו שכתוב (ירמיה יד): "מקוה ישראל מושיעו", וכן זוכה ליראת שמים, על-ידי טבילת מקוה, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות יראה, סימן לא): ליראה — תלך למקוה. ומוכא (לקוטי-הלכות, בהמה טהורה, הלכה ג', אות ב'): מקוה מים מטהר את ישראל מכל מיני טמאות שבעולם. כי כל מיני טמאות נמשכים מכפירות ואמונות כוזביות, ועל-ידי מקוה מים, שמשם גדלה האמונה, על-ידי-זה מגדלים האמונה ומבטלין כל הטמאות. ולכן תקבל על עצמך, אהובי, בני, כל ימי חיך לעשות כל מיני פעולות שבעולם לטבל במקוה קדם שאתה מניח תפלין, כי ההרגל נעשה טבע. ותמיד תזכר, אשר בו ברגע שאדם טובל עצמו בגשמיות פה למטה במקוה, בו ברגע נשמתו נטבלת במקוה העליונה, וזה מה שאמרו חכמינו הקדושים (יומא פה): על הפסוק (ירמיה יז, יג): "מקוה ישראל הוי"ה", מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש-ברוך-הוא מטהר

אֶת יִשְׂרָאֵל; וּבִפְרֹט הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן הַזֶּה שְׁלָךְ, שְׁנִכְנַסְתָּ
 לְגִיל בַּר מִצְוָה, וְאַתָּה עֹכְשׁוֹ הוֹלֵךְ לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין, מִצְוֹת
 עֲשֵׂה חֲדָשָׁה, שְׁעֵדִין אֶף פַּעַם לֹא קִיַּמְתָּ, בּוֹדֵאי רְאוּי לָךְ
 לְטָבֵל בַּמִּקְוָה, וְתִרְגִּישׁ אַחֲר־כֶּף אַחֲרֵת לְגַמְרִי.

ז.

הַנַּחַת תְּפִלִּין

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר מִצְוֹת תְּפִלִּין הֵיא
 מִצְוָה מִיְחַדָּת, שְׁמִמְשִׁיכָה דְבִקּוֹת בּוֹ יִתְבַּרְךָ, כְּמוֹ שְׁאָמַר
 רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ל"ח): סִימָן לְהַדְבִּקּוֹת
 הוּא תְּפִלִּין; כִּי בְּאַמַּת אָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (שְׁבַת י"ב):
 חָיֵב אָדָם לְמַשְׁמֵשׁ בְּתְּפִלִּיו כָּל שְׁעָה וְשְׁעָה, קֵל וְחֹמֶר
 מִצִּיץ, מֵה צִיץ שְׁאִין בּוֹ אֵלָא אֲזַכְרָה אַחַת, אָמְרָה
 תּוֹרָה: "וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תְּמִיד", שְׁלֹא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ,
 תְּפִלִּין שְׁיֵשׁ בְּהֵן אֲזַכְרוֹת הַרְבֵּה — עַל אַחַת כַּמָּה
 וְכַמָּה, שְׁאָסוּר לְהַסִּיחַ דַּעְת מֵהֵן. וְהַתְּפִלִּין מִמְשִׁיכִים עַל
 הָאָדָם אֹר וְזִיו וְחִיּוֹת וְדְבִקּוֹת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ שְׁמוֹ, וּמִי
 שְׁמַנִּיחַ תְּפִלִּין בְּקִדְשָׁה וּבְטְהָרָה, וְתְּמִיד חוֹשֵׁב רַק מִמֶּנּוּ
 יִתְבַּרְךָ, עַל-יְדֵי-זֶה נוֹפֵל פַּחַד עַל כָּל אֱלוֹ הָרוֹצִים
 לַעֲשׂוֹת לוֹ אִיזָה רַע, חַס וְשָׁלוֹם. וְכַמְּאָרָם ז"ל (בְּרֻכּוֹת
 ו'): הַתְּפִלִּין עֲזוּ הֵם לְיִשְׂרָאֵל, דְּכָתִיב (דְּבָרִים כ"ח, י'): "וְיִרְאוּ
 כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם הַיְי"ה נִקְרָא עָלֶיךָ וְיִרְאוּ מִמֶּךָ",

אלו תפלין שבראש. ולכן היות שהיום הוא יום ה"בר-מצוה" שלך, ועכשו היא הפעם הראשונה שאתה מתחיל להניח תפלין, ראה לקבל על עצמך לא להסיח דעת מהתפלין, ואל תדבר בעת שהתפלין עליך, וההרגל נעשה טבע, כפי שמרגילין את עצמו, כך מתנהגים כל החיים. והרבה צדיקים הזהירו את תלמידיהם שלא ידברו שיחת חלין עם התפלין, וזה מועיל מאד ליראת שמים. ותשמח מאד על נעם חלקך, אשר אתה זוכה עכשו בפעם הראשונה להניח תפלין, איזו זכות יש לך! ואיזו שמחה צריכה להיות לך! ואיזו יראה צריכה לפל עליך! ונוהגים חסידים ואנשי מעשה, שלוקחים את בן ה"בר-מצוה", ביום שמתחיל להניח תפלין, אל איזה צדיק קדוש וירא שמים, שהוא יניח לו את התפלין בפעם הראשונה, כדי שישפיע מקדשותו ומרוחו על חתן ה"בר-מצוה". והעקר הוא שמחת המצוות, כמו שגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כד): על-ידי שמחת המצוות האדם עולה מגשמיות וחקריות עולם העשייה עד עולם היצירה, ומעולם היצירה עד עולם הבריאה, ומעולם הבריאה עד עולם האצילות, שמשגי רוחניות אלקות בכחינת מטי ולא מטי. ואמרו חכמינו הקדושים (מנחות מג): כל שיש לו תפלין בראשו ותפלין בזרועו, הכל בחזקת שלא יחטא; ואם תשאל, הלא רואים בני-אדם שהניחו

תְּפִלִּין וְנִכְשְׁלוּ בַמָּה שֶׁנִכְשְׁלוּ? הַכֹּל בָּא מִפְּנֵי שְׁלֹא שָׁמְחוּ בְּשִׂמְחַת הַתְּפִלִּין. וְכִמוּ שֶׁגָּלוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרִכּוֹת ל:) עַל אֲבִי, שֶׁהָיָה יְתִיב קָמִיָּה דְרַבָּה, חֲזִייה דְהָיָה קָא בְּדַח טוּבָא, אָמַר: "וְגִילוּ בְרַעְדָּה" כְּתִיב, אָמַר לִיה: אָנָּה תְּפִלִּין מִנְחָנָא; הִינּוּ שְׂרַבָּה שֶׁשׁ וְשִׂמְחָה כָּל הַיּוֹם שֶׁמִּנִּיחַ תְּפִלִּין. וְלִכֵּן אִם הָאָדָם שִׂמְחָה כָּל יוֹם וְיוֹם עִם מִצְוֹת תְּפִלִּין, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ מִכָּל מִינֵי עֲבֵרוֹת שֶׁבְּעוֹלָם. וְלִכֵּן תִּקְבַּל עַל עֲצֻמְךָ לְשִׂמְחָה עִם מִצְוֹת הַתְּפִלִּין שֶׁעֲלֶיךָ, כִּי אֵין לְמַעַלָּה מִזֶּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שׁוֹחֵר טוֹב תְּהִלִּים א): אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רוֹצִים אָנוּ לִיגַע בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, אֲבָל אֵין לָנוּ פְּנָאֵי. אָמַר לָהֶם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: קִיְמוּ מִצְוֹת תְּפִלִּין, וּמַעַלָּה אָנִי עֲלֵיכֶם כְּאִלוֹ אַתֶּם יִגְעִים בַּתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה; לְמַדִּים מִכָּאֵן מֵהֵי מַעַלְתַּת הַתְּפִלִּין. וְלִכֵּן הַיּוֹם הַזֶּה, יוֹם הַ"בֵּר-מִצְוָה", זֶה הַיּוֹם שֶׁלְךָ, וְזֶה יוֹם שִׂמְחָתְךָ, שֶׁעֲלֶיךָ לְשִׂמְחָה מְאֹד מְאֹד עַל שֶׁאַתָּה זוֹכֶה לְהַכְּנִס בְּעַל הַמִּצְווֹת, וְאַתָּה מִתְחִיל לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין. וְרַבְּנוּ ז"ל הִזְהִירָנוּ מְאֹד לְהִתְחִיל תַּכְּף-וּמְיָד בְּיוֹם הַ"בֵּר-מִצְוָה" לְהַנִּיחַ שְׁנֵי זוגוֹת תְּפִלִּין: רַש"י וְרַבְּנוּ תָם, וְכִמוּ שֶׁכְּתוּב (שְׁלַחן עֲרוּךְ, אֵרַח חַיִּים, סִימָן לַד, סְעִיף ב): יִרְאֵ שָׁמַיִם יִצְא יָדַי חוֹבֶת שְׁנֵיהֶם וַיְנִיחַ שְׁנֵי זוגוֹת תְּפִלִּין וְכוּ', וְאַף שֶׁכְּתוּב (שָׁם, סְעִיף ג): לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן אֶלָּא מִי שֶׁמְחַזֵּק וּמְפָרְסֵם בְּחִסְדוֹת, אָמַר רַבְּנוּ ז"ל:

כְּדַאי שְׂיִדְחַק אֶת עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת חֹסִיד. וְדַבֵּר זֶה כֵּן צְרִיכִין לְלַכֵּת בְּגִדּוּלוֹת, וְלֹא לְהִסְתַּפֵּל עַל שׁוֹם בְּרִיָּה שְׂאוּמֶרֶת אַחֶרֶת, כִּי הַתְּפִלִּין הֵם אוֹר וְחַיּוֹת הַנְּשָׁמָה, הַמְּאִירָה עַל הָאָדָם הַמְּנִיחָם, וּמִי שְׂיַנִּיחַ תְּפִלִּין דְּרַשׁ"י וְרַבְנּוּ תָם בְּכָל יוֹם, יִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ אוֹר וְזִיו וְעֲרֻבוֹת וְדִבְקוֹת הַבוֹרָא יִתְבַּרֵּךְ שְׁמוֹ, וְזֶה יִשְׁמַר אוֹתוֹ מִכָּל מִינֵי עֲנָשִׁים קָשִׁים, וְיִמְתַּקּוּ מִמֶּנּוּ כָּל מִינֵי דֵינִים. וְאָמְרוּ בַּזֶּה (כִּי תֵצֵא רַפְגִּי): בְּקִשׁוּרֵי דְתְּפִלִּין יִתְקַשֵּׁר יִצָּר הָרַע תְּחוֹת יִצָּר הַטּוֹב כְּעֵבֶדָא תְּחוֹת מְאָרִיָּה; וְאִם הָיִיתָ יוֹדֵעַ, אֶהוּבֵי, בְּנִי! מַה זֶה לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין, הָיִיתָ רוֹקֵד מְרַב שְׂמִיחָה, כִּי כָף מוּבָא (תְּקוּנַיִי-זֶהָר, תְּקוּנָה מִז): כָּל מָאן דְּאָנַח תְּפִלִּין קָלָא סְלִיק הָבוּ יָקָר לְדִיוֹקְנָא דְמִלְכָא [כָּל מִי שְׂמַנִּיחַ תְּפִלִּין, קוֹל מְכָרִיז בְּכָל הָעוֹלָמוֹת: תָּנוּ כְּבוֹד לְצוּרַת הַמֶּלֶךְ]; כִּי כְּשֶׁבֵר יִשְׂרָאֵל מְנִיחַ תְּפִלִּין, מְאִיר עָלָיו שֵׁם הַוַּי"ה בְּרוּךְ הוּא בְּקַבִּיעוֹת, וְנִעֲשֶׂה מְרַכְבָּה לְשִׁכְנָה, וּמִמְשִׁיף עָלָיו דְּבִקּוֹת אֲמִתִּית בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ. וְלִכֵּן דִּיקָא בִּיּוֹם הַזֶּה, יוֹם הַ"בְּרִ-מִצּוּה" שְׁלָךְ, רְאוּי לָךְ לְשַׂמַּח מְאֹד בְּזֶה שְׂאֵתָה הַתְּחִלָּתָ לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין. וְזָכוֹר תִּזְכֹּר אֶת מְאָמְרָם ז"ל (מִנְחוֹת מִד.): כָּל הַמְּנִיחַ תְּפִלִּין — מְאָרִיף יָמִים.

ח.

תפלת שחרית

אֱהוּבִי, בְּנִי! כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ רְאֵה לְהִתְפַּלֵּל בְּצַבּוּר
 דִּיקָא. כִּי כָךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת ח.): אֵימַתִּי
 יַעַת רְצוֹן? בְּשַׁעַה שֶׁהַצַּבּוּר מִתְפַּלְלִין; כִּי אֵין עוֹד מַעֲלָה
 יוֹתֵר גְּדוּלָה מִזֹּו שְׁאָדָם בָּא לְבֵית-הַכְּנֶסֶת וּמְנִיחַ תְּפִלִּין
 וּמִתְפַּלֵּל בְּצַבּוּר, שְׁאֵז הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוּחַל לוֹ עַל
 כָּל עֲוֹנוֹתָיו. וְהֵיּוֹת שֶׁתְּפִלִּין צְרִיכִין גּוּף נָקִי, צְרִיךְ תָּמִיד
 לְשָׁמֵר אֶת זֶה. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת טו.): כָּל
 הַנִּפְנָה וְנוּטֵל יָדָיו וּמְנִיחַ תְּפִלִּין וְקוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע
 וּמִתְפַּלֵּל, מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאִלוֹ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב
 עָלָיו קֶרֶבֶן. וְצְרִיךְ שֶׁתִּדַּע, אֲשֶׁר אֵין עוֹד דְּבַר יוֹתֵר
 חָשׁוּב לְמַעֲלָה בְּשָׂמִים אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ כְּמִי שֶׁנִּכְנָס לְבֵית-
 הַכְּנֶסֶת דִּיקָא וְלִהְתְּפַלֵּל. עַד שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
 (בְּרֻכּוֹת ח.): מִי שֵׁישׁ לוֹ בֵּית-הַכְּנֶסֶת בְּעִירוֹ וְלֹא נִכְנָס שָׁם
 לְהִתְפַּלֵּל, נִקְרָא שָׁכֵן רַע. וְכֵן אָמְרוּ (ירוּשְׁלָמִי בְּרֻכּוֹת, פָּרָק ג'):
 כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ נִכְנָס לְבֵית-הַכְּנֶסֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֵינוֹ נִכְנָס
 לְבֵית-הַכְּנֶסֶת בְּעוֹלָם הַבָּא. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
 (יְלָקוּט בָּלֵק, רָמֵז תרעא): מָה נִחְלִים הָלָלוּ בְּנֵי-אָדָם יוֹרְדִים
 לְתוֹכָן כְּשֶׁהֵם טְמֵאִין וְטוֹבְלִין וְעוֹלִין טְהוֹרִין, כָּךְ בְּתִי
 כְּנִסְיוֹת וּבְתִי מְדַרְשׁוֹת בְּנֵי-אָדָם נִכְנָסִים לְתוֹכָן כְּשֶׁהֵן
 מְלֵאִים עֲוֹנוֹת, וְיוֹצְאִין מְלֵאִים מְצוּוֹת. וְלָכֵן תִּקְבַּל עַל

עצמך היום הזה, שזה היום שלך, יום שמחתך, יום ה"בר-מצוה", שכל ימי חייך תתפלל אף ורק בבית-הכנסת, וזה מסגל לפרנסה, ולהמשיך על עצמו השגחה שלמה ממנו יתברך. וכמאמרם ז"ל (ברכות ו:): כָּל הַרְגִיל לְבוֹא לְבֵית-הַכְּנֶסֶת וְלֹא בָּא יוֹם אֶחָד, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁאֵל בּוֹ, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ מִתְעַנֵּן הֵיכָן הַבְּחִיר הַזֶּה, או האברך הזה שבא בכל יום אל בית-הכנסת והיום הזה לא בא, ותקף-ומיד מתגלה שהוא, לא עלינו, חולה, חס ושלום, או טרוד בפרנסתו, אז כבר הקדוש-ברוך-הוא ממלא משאלות לבו לטובה. ולכן מה טוב ומה נעים אם מרגיל את עצמו כבר מיום ה"בר-מצוה" להתפלל בבית-הכנסת ובמנין דיקא.

ט.

תפלת מנחה

צריך שתדע, אהובי, בני! מאחר שעבר עליך היום הזה, והיית מאד מרגש מכל מה שעבר עליך, זו הפעם הראשונה בחייך שהתחלת להניח תפלין, והנה הגיע עת וזמן מנחה, וחכמינו הקדושים אמרו (ברכות ו:): לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם זֹהִיר בְּתַפְלַת הַמְּנַחָה, שֶׁכֵּן אֵלֶיהוּ לֹא נִעְנָה אֵלָּא בְּתַפְלַת הַמְּנַחָה. ועליך לקבל על עצמך כל ימי חייך להתפלל מנחה מקדם ככל היותר, ובפרט

בימי החורף, שהם ימים קצרים מאד, ובנקל מאד לעבור
 את זמן התפלה. ואף שאני יודע שיש שמתפללים
 מאחר מאד, עם כל זאת אנו יודעים שרבנו ז"ל
 הקפיד מאד מאד להתפלל לפני השקיעה. ולכן מה
 טוב ומה נעים אם לכל הפחות היום הזה תתפלל מה
 שיותר מקדם, ותתפלל מתוך הסדור דיקא, ותפלת
 המנחה מאד מאד נחוצה, כי אז שורים הדינים בעולם,
 ובפרט מי שעוסק במשא ומתן, אשר אז הוא מבהל
 ומבלבל וטרוד מרב טרדות, שכל זה בחינת דין,
 ואף-על-פי-כן כשבורח מהכל, ועוזב את עסקיו, ונכנס
 לבית-הכנסת להתפלל תפלת המנחה, בזה הוא גורם
 שעשועים גדולים למעלה. ואת זאת עליך לקבל על
 עצמך מהיום הזה, יום ה"בר-מצוה" שלך, כי מהיום
 הזה תלוי גורלך לכל ימי חייך. ולכן תזהר מאד
 להתפלל קדם השקיעה, ויאיר עליך מלך הכבוד.
 ואמרו (זהר ויחי רל): דבעי בר נש לכוּנא דעתיה בצלותא
 דמנחה (אדם צריך לכוּן דעתו בתפלת המנחה), בכלהו
 צלותא בעי בר נש לכוּנא דעתיה (בכל התפלות אדם
 צריך לכוּן את דעתו), ובהאי צלותא יתיר מכלהו, בגין
 דדינא שריא בעלמא (אבל בתפלה זו תפלת המנחה
 צריכים לכוּן יותר מכל התפלות, כי אז הדין שורה
 בעולם). ורואים שבני-אדם מאד מזלזלים בתפלת
 המנחה, ולכן נמשכת עליהם מדת הדין. ותזכר זאת כל

ימי חייה, כְּדֵי שֶׁתְּהִיָּה שְׁמוֹר מִמֵּדַת הַדִּין. וְאִם בְּנֵי-אָדָם
 הָיוּ יוֹדְעִים מַעֲלַת הַזֵּהִיר בְּתַפְלַת הַמְּנַחָה לְהַתְּפִיל בְּכָל
 יוֹם קֹדֶם הַשְּׁקִיעָה דִּיקָא, וְאִילוּ טוֹבוֹת זֶה יָבִיא לָהֶם,
 וְאִילוּ שֶׁשְׁשׁוּעִים הֵם גּוֹרְמִים לְמַעֲלָה בַשָּׁמַיִם, כִּי
 בְּאִמְצַע עֲבוֹדָתָם וְטְרַדְתָּם הֵם עוֹזְבִים אֶת הַכֹּל,
 וּבוֹרְחִים אֶל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְהַתְּפִיל, אֲזִי הָיוּ
 נִזְהָרִים כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם לְהַקְפִיד לְהַתְּפִיל קֹדֶם הַשְּׁקִיעָה,
 וְהָיוּ זוֹכִים לְרַב טוֹב הַצָּפוּן.

י.

למוד תורה

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי! אֲשֶׁר חֲכַמֵּינוּ הַקָּדוֹשִׁים
 אָמְרוּ (שַׁבַּת קנב.): יִנְקוּתָא כְּלִילָא דְוִרְדָּא; עַקֵּר יִפִּי הַפְּרַח
 כְּשֶׁעֲדִין בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ. וְאָמַר רַבֵּנוּ ו"ל (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת תְּשׁוּבָה,
 סִימָן עג): הַעֲבוֹדוֹת שְׂאָדָם עוֹבְדֵי אֶת ה' יִתְבָּרַךְ בְּבַחְרוּתוֹ,
 כָּל יוֹם עָרְכוּ מִשָּׁנִים רַבּוֹת שֶׁל עֲבוֹדָה לְעַת זְקֻנָּתוֹ. וְלִכֵּן
 עֲכָשׁוּ כְּשֶׁנִּכְנְסָתָ בְּגִיל הַמְּצוּוֹת, וְנִעֲשִׂיתָ בְּגִיל שְׁלֹשׁ
 עֶשְׂרֵה, עֲכָשׁוּ הוּא הַזְּמַן הַכִּי טוֹב לְהַתְּעַלּוֹת בְּלִמּוּד
 הַתּוֹרָה הַקָּדוֹשָׁה. וְאִם תִּקַּח אֶת עֲצֻמָּךְ בְּיַדְיָ וְתֹאמַר
 לְעֲצֻמָּךְ: מַה דִּהְוָה הָוָה, עַד הַ"בֵּר-מִצְוָה" עָבְרוּ לִי יְמֵי
 הַיְלָדוֹת בְּהֶבֶל הַבָּלִים, וּמִכָּאֵן וּלְהַבָּא הֵינּוּ מִיּוֹם הַ"בֵּר
 מִצְוָה" שְׁלִי, אֲנִי רוֹצֶה לְהִיּוֹת רְצִינִי, וְלִקְחַת אֶת עֲצָמִי

בְּיַדִּי, אֲשֶׁר זֶה בְּעֶצְמוֹ דָּבָר גָּדוֹל מְאֹד; כִּי אִם זוֹכָה לִישֵׁב אֶת דַּעְתּוֹ וּלְקַבֵּל עַל עֶצְמוֹ בְּיוֹם הַ"בְּרִ-מִצּוּה" קַבְלוֹת טוֹבוֹת, אֲזִי זוֹכָה לְקִיּוֹן בְּשִׁלְמוֹת כָּל הַיָּמִים. וְלָכֵן עָלֶיךָ לְדַעַת, שְׁלֵמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה עוֹלָה עַל הַכֹּל. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (אָבוֹת ג'): כָּל הַמְּקַבֵּל עַל עֶצְמוֹ עַל תּוֹרָה, מְעַבְרִים מִמֶּנּוּ עַל מַלְכוּת וְעַל דֶּרֶךְ אֶרֶץ; מִי שֶׁמְקַבֵּל עַל עֶצְמוֹ לְלַמַּד תּוֹרָה כָּל יְמֵי חַיָּיו, הוּא לֹא יִצְטָרֵךְ לַעֲסֹק בְּשׂוּם עֵסֶק גַּשְׁמִי וְחֲמָרִי, וּמִכָּל שָׂכָן שְׂלֵא יִהְיֶה כְּפוּף לַמַּלְכוּת, כִּי הַתּוֹרָה הִיא חֲכָמְתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמִי שֶׁמְקַבֵּל עַל עֶצְמוֹ לְלַמַּד תּוֹרָה, אֲזִי נִפְטָר מִכָּל הַשְּׁעָבוֹד שֶׁל הַמַּלְכוּת, וְנִכְלָל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. וּבִלְבָד, אֶהוּבִי, בְּנִי, שְׂיִהְיֶה בְּלֵב אִמָּת וּבִנְפֶשׁ חִפְּצָה, לַעֲזוֹב אֶת הַכֹּל, וְלִקְחַת אֶת עֶצְמוֹ בְּשִׁקְיָה רַבָּה וּבְהַתְמָדָה עֲצוּמָה בְּלֵמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. וְלָכֵן אֲשֶׁרִי מִי שְׁזוֹכָה לְלַמַּד בְּכָל יוֹם: מְקַרָּא, מְשֻׁנָּה, גְּמָרָא, מְדַרְשָׁא, שְׂאֵלוֹ הַד' לַמוֹדִים הֵם כְּנֶגֶד הַד' עוֹלָמוֹת: אֲצִילוֹת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָה, וַיִּמְשִׁיף עַל עֶצְמוֹ אֹר עֲרֵבוֹת זִיו שְׁכִינַת עִזוֹ יִתְבָּרֵךְ.

מְקַרָּא: עָלֶיךָ לְדַעַת, אֲשֶׁר חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אָמְרוּ (בְּרֵכוֹת ח'): לְעוֹלָם יִשְׁלִים אָדָם פְּרָשִׁיּוֹתָיו עִם הַצְּבוּר שְׁנַיִם מְקַרָּא וְאֶחָד תְּרַגּוּם, וְאֶפְלוּ עֲטָרוֹת וְדִיבוּן, וְכָל הַמְּשִׁלִּים פְּרָשִׁיּוֹתָיו עִם הַצְּבוּר, מְאָרִיכִים לוֹ יָמָיו

בר מצוה

קכה

וּשְׁנוּתָיו. וְכָתַב בְּשֵׁלַחַן עָרוֹף (ארח חיים, סימן רפה, סעיף א'):
אף-על-פי שְׁאָדָם שׁוֹמֵעַ כָּל הַתּוֹרָה כְּלָהּ בְּכָל שַׁבַּת
בְּצַבּוּר, חַיֵּב לְקָרוֹת לְעֲצָמוֹ בְּכָל שָׁבוּעַ פְּרִשְׁתֹּת אוֹתוֹ
שָׁבוּעַ שָׁנִים מִקְרָא וְאֶחָד תְּרַגּוּם, אֲפֵלוּ עֲטָרוֹת וְדִיבּוּן.
עוֹד כָּתַב (שם סעיף ב'): לְמוֹד הַפְּרָשָׁה בְּפִרוּשׁ רַש"י,
חָשׁוּב כְּמוֹ תְּרַגּוּם, וִירָא שְׁמַיִם יִקְרָא תְּרַגּוּם וְגַם פִּרוּשׁ
רַש"י. וְאָמְרוּ תְּלַמִּידֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ זִי"ע,
שְׁמַכְּאֵן יֵשׁ רְמֹז, שְׁסַגְלָה לִירְאֵת שְׁמַיִם — לְלַמֵּד חֲמֵשׁ
עִם פִּרוּשׁ רַש"י. עוֹד כָּתַב (שם סעיף ג'): מִיּוֹם רֵאשׁוֹן
וְאֵילָף חָשׁוּב עִם הַצַּבּוּר. וְיָדוּעַ אֲשֶׁר הָאֲר"י ז"ל הִקְפִּיד
מְאֹד, שְׁיַעֲבֹרוּ אֶת פְּרִשְׁתֵּי הַשָּׁבוּעַ שָׁנִים מִקְרָא וְאֶחָד
תְּרַגּוּם בְּעֶרְבַת שַׁבַּת דִּיקָא, אֲבָל מֶרֶן ז"ל פָּסַק לְהִלָּכָה,
שְׁמִיּוֹם רֵאשׁוֹן כְּבָר יְכוּלִים לְקָרָא אֶת פְּרִשְׁתֵּי הַשָּׁבוּעַ.
וְכֵן כָּתַב ה'לְבוּשׁ', וְכָל הַשָּׁבוּעַ מִיּוֹם רֵאשׁוֹן וְאֵילָף הָיוּ
מְשָׁלִים עִם הַצַּבּוּר, שְׁהָרִי מִתְחִילִין הַצַּבּוּר הַפְּרָשָׁה
בְּיוֹם שַׁבַּת בְּמִנְחָה, עֵינֵן שָׁם. וְכָתַב הַמְּשֻׁנָה בְּרוּרָה (סעיף
קטן ח') וּבִסְפָר "מִטָּה יְהוּדָה" כָּתַב, דָּאָם הוּא קוּרָא
מִתְחִלַּת הַשָּׁבוּעַ וְהִלָּאָה, הוּא גַם-כֵּן בְּכָלֵל מִצְוָה מִן
הַמְּבַחֵר. וְכֵן בִּסְפָר "מַעֲשֵׂה רַב" כָּתַב בְּהִנְהַגַּת הַגָּר"א,
שְׁהִיָּה נוֹהֵג תְּכַף אַחֵר הַתְּפִלָּה בְּכָל יוֹם לְקָרָא מְקַצֵּת
מִהַסְדְּרָא שָׁנִים מִקְרָא וְאֶחָד תְּרַגּוּם, וְלִסִּים בְּעֶרְבַת שַׁבַּת,
עֵינֵן שָׁם. וְלָכֵן, אֶהוּבִי, בְּנִי! מֵאַחֵר שְׁהַמְצִיאֹת מְרָאָה,
שָׁאָם מְנִיחִים אֶת הַמִּצְוָה הַיְקָרָה הַזֶּה שְׁהַבְטִיחוּ חֲכָמֵינוּ

הַקְדוּשִׁים, שְׁבִזְכוּתָהּ מֵאֲרִיכִים יָמִים וְשָׁנִים לְעֶרְב־שֵׁבֶת־
 קֹדֶשׁ, שָׁאז אָדָם מָאד טָרוּד, וּבְפָרֵט בְּעֶרְבֵי שֵׁבֶתוֹת שֶׁל
 חֲדָשֵׁי הַחֹרֶף, שָׁאז הֵם יָמִים קְצָרִים מְאֹד, אָדָם פְּשוּט
 לֹא מְסִיִּם שָׁנִים מְקָרָא וְאֶחָד תַּרְגוּם, וּמְכַל שֶׁכֵּן לֹא
 פְּרוּשׁ רַש"י. וְזֶה בְּרוּר לְמִי שֶׁלֹּא רוֹצֵה לְהִטְעוֹת אֶת
 עַצְמוֹ. וְרוֹאִים בְּנֵי־אָדָם, שֶׁעוֹבֵר עָלֵיהֶם שְׁבוּעַ אַחַר
 שְׁבוּעַ, וְרוֹצִים לְהַחְמִיר דִּיקָא לְהַתְנַהֵג כְּפִי הָאֲרִיז"ל,
 וְלַעֲבֹר אֶת הַסְּדָרָא שָׁנִים מְקָרָא וְאֶחָד תַּרְגוּם בְּעֶרְבֵי
 שֵׁבֶת דִּיקָא, וּמֵרַב טְרָדוֹת אֵינָם מְסַפִּיקִים, וְדוֹחִים אֶת
 זֶה מִשְׁבוּעַ לְשְׁבוּעַ, עַד שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי־אָדָם שֶׁיְכוּלָה לַעֲבֹר
 לָהֶם כָּל הַשָּׁנָה, וְלֹא סִימוּ פְּעַם אַחַת שָׁנִים מְקָרָא וְאֶחָד
 תַּרְגוּם, וְזוֹ הַמְצִיאוֹת! וְכִמְעַט שָׁאִין אָדָם שֶׁאֵינוֹ סוֹבֵל
 אֵיזָה צַעַר וְיִסּוּרִים וְהַפְּסֹד מְמוֹן אוֹ עֲגָמַת נֶפֶשׁ בְּשְׁבוּעַ
 שֶׁלֹּא סִיִּם פְּרָשַׁת הַשְּׁבוּעַ: שָׁנִים מְקָרָא וְאֶחָד תַּרְגוּם.
 וְלִכֵּן כְּדָאֵי בְּזֵה לְסַמֵּךְ עַל דְּבָרֵי מֶרֶן ז"ל, שֶׁפָּסַק, אֲשֶׁר
 מִיּוֹם רֵאשׁוֹן וְאֵילָף חָשׁוּב עִם הַצְּבוּר, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם
 אַחֲרֵי הַתְּפִלָּה יִלְמַד חֲמֵשׁ וְרַש"י עִם הַתַּרְגוּם כְּהִנְהַגַּת
 הַגֵּר"א ז"ל, וְעַד עֶרְבֵי שֵׁבֶת יִזְכֶּה לְסִיִּם שָׁנִים מְקָרָא
 וְאֶחָד תַּרְגוּם עִם פְּרוּשׁ רַש"י ז"ל, וְזֶה יִמְשִׁיךְ לָךְ כָּל
 הַבְּרָכוֹת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, וְתִזְכֶּה לְאֲרִיכוֹת יָמִים
 וְשָׁנִים טוֹבוֹת. וְרוֹאִים בְּנֵי־אָדָם רָצִים וּמִתְרוֹצְצִים
 לְהַשִּׁיג סְגֻלוֹת לְאֲרִיכוֹת יָמִים, וְהֵנָּה יֵשׁ לָנוּ הַבְּטָחָה
 מִחֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים, שֶׁכָּל הַמְּשָׁלִים פְּרָשִׁיּוֹתָיו עִם

הצבור, מאריכים לו ימיו ושנותיו, ולמה לנו לילך אל בורות נשברים, ולחפש בזבלים עצות לאריכות ימים ושנים?! מוטב למסור את נפשו בכל יום ללמד חמש ורש"י עם התרגום, שאז יהיה מבטח, שתהיה לו אריכות ימים ושנים טובות, ולא יחסר לו שום דבר. ואם מרן ז"ל פסק כן, וגם רבנו הגר"א ז"ל התנהג כן, למה נהיה חכמים בעינינו, ולחכות עד ערב שבת, שאז בטוח לא יהיה לו זמן.

משנה: עליך לדעת, אשר אמרו חכמינו הקדושים (סנהדרין מב.): במי אתה מוצא מלחמתה של תורה? במי שיש בידו חבילות של משנה; אם אדם מרגיל את עצמו ללמד הרבה משניות עד ששגור על פיו, אחר-כך יהיה לו בנקל ללמד גמרא. וכן אמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי הוריות, פרק ג', הלכה ד'): עד שלא שקע בי רב רב משניות רץ אחרי המשנה יותר מן התלמוד, מי ששקע רב משניות, לעולם הוי רץ אחר התלמוד יותר מן המשנה; כי מעלת למוד משניות אין למעלה הימנה, כי זה משנה את טבע האדם לגמרי. ובפרט בחור "בר-מצוה", זה מכניס בו תשוקה עצומה לזכות לחמידו דאורייתא. כי למוד המשניות פותח את לב האדם לקבל אחר-כך את כל הלמודים בעולם. ומה גם שאותיות משנ"ה הם אותיות נשמ"ה, כי אי אפשר

לַצַּחְצַח וּלְזַכֵּךְ אֶת נַשְׁמָתוֹ, אֲלֵא עַל-יַדֵּי לַמּוֹד מְשֻׁנָּה.
 וְלִכְן רָאָה לְהַרְגִיל אֶת עַצְמָהּ לַגֵּרֶס הַרְבֵּה פְּרָקִים
 מְשֻׁנּוֹת בְּכָל יוֹם, אֶפְלוּ בַגֵּרְסָא, כִּי זֶה יוֹעִיל לְנַשְׁמָתָהּ
 מְאֹד. וּבַפֶּרֶט אִם תִּזְכֶּה לַגֵּרֶס בְּכָל יוֹם ח"י פְּרָקִים
 מְשֻׁנּוֹת, בְּזֶה תִּהְרַג אֶת יְצָרָהּ הַבּוֹעֵר בָּהּ; כִּי אֵין עוֹד
 דְּבַר שֶׁהוֹרֵג אֶת הַיְצָר הָרַע כְּמוֹ לַמּוֹד הַמְשֻׁנּוֹת, שְׁנֵי
 מְקָשֶׁר אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת יַחַד. וְכַמוֹבָא (זֶהר בְּרֵאשִׁית מִב:) :
 מָאן דְקָאֵרִי וְתַנִּי שִׁית סְדָרֵי מְשֻׁנָּה, דָּא הוּא מָאן דִּי־דַע
 לְסִדְרָא וְלִקְשָׁרָא קְשׁוּרָא יַחֲוּדָא דְמֵאֲרִיָּה, כַּדְקָא יָאוּת
 בְּכָל יוֹמָא תְּדִיר, אֵלִין אַנוּן דְמִקְדָּשִׁין שְׁמָא קְדִישָׁא
 דְמֵאֲרִיָּהוּן, עֵין שָׁם; וְלִכְן מַה טוֹב וּמַה נְּעִים לְהַרְגִיל
 אֶת עַצְמוֹ מְגִיל צְעִירוֹתוֹ לַגֵּרֶס הַרְבֵּה פְּרָקִים מְשֻׁנּוֹת,
 אֲשֶׁר בְּזֶה תִזְכֶּה לְהַרְגֵּן אֶת יְצָרָהּ הַבּוֹעֵר בָּהּ, וְזֶה יִכְנִיס
 בָּהּ חֶשֶׁק וּתְשׁוּקָה לְלַמֵּד וְלַהֲיוֹת וּלְטַיֵּל בְּכָל חֻלְקֵי
 הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. וְחֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אָמְרוּ (וַיִּקְרָא רַבָּה,
 פְּרָשָׁה ב', סִימָן א') : אֵין כָּל הַגְּלִיּוֹת הִלְלוּ מִתְּכַנְסוֹת, אֲלֵא
 בְּזִכּוֹת מְשֻׁנּוֹת. וּמוֹבָא (מְדַבֵּר קְדָמוֹת לְהַחִיד"א) : אֲשֶׁר בֶּן
 יַעֲקֹב עוֹמֵד עַל פְּתַחוֹ שֶׁל גֵּיהֵנוּם, וְכָל מִי שִׁיּוֹדֵעַ מְשֻׁנָּה
 הוּא מְצִילוֹ. וְזֶהוּ (בְּרֵאשִׁית מֵט) : "מֵאֲשֶׁר שְׁמָנָה לְחֻמוֹ".
 שְׁמַנָּה אוֹתִיּוֹת מְשֻׁנָּה, הֵינּוּ מִי שֶׁזָּכָה לְלַמֵּד כָּל יְמֵי
 חַיָּיו מְשֻׁנּוֹת, אֲשֶׁר בֶּן יַעֲקֹב אֵינוֹ מַנִּיחַ אוֹתוֹ לְהַכְּנִיס
 לְגֵיהֵנוּם. וְלִכְן, אֶהוּבִי, בְּנִי! רָאָה מַה לְפָנֶיךָ, תִּתְמִיד כָּל
 יְמֵי חַיֶּיךָ בְּלַמּוֹד מְשֻׁנּוֹת, אֲשֶׁר אֵין לְמַעְלָה מִזֶּה.

גַּמְרָא: עָלֶיךָ לְדַעַת, אֲשֶׁר עָקַר הָעֲנִיּוֹת הִיא עֲנִיּוֹת
 לַתּוֹרָה; כְּשֶׁאֶחָד אֵינוֹ לוֹמֵד תּוֹרָה, הוּא נִקְרָא עָנִי. כִּי
 מָה יֵשׁ לְאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם בְּלִי תּוֹרָה? ! כִּי כָל הַפּוֹרֵשׁ
 מִן הַתּוֹרָה, כָּאֵלוֹ פּוֹרֵשׁ מִן הַחַיִּים. כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ
 ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ח'): מָה הֵנָּאָה יֵשׁ לְאָדָם בְּלִי
 תּוֹרָה? ! וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קֹהֶלֶת רַבָּה, פָּרָשָׁה ו', סִימָן
 ג'): הוֹאִיל וְהֶבֶל הֵם יָמֵיו שֶׁל אָדָם וְכִצֵּל הֵם, מָה הֵנָּאָה
 יֵשׁ לוֹ בַּחַיִּים? אֵלָּא יִתְעַסֵּק בְּדַבְרֵי תּוֹרָה שְׂכָלָם חַיִּים.
 וְלִכֵּן זֶה עָקַר הַתְּכֵלִית בְּזֶה הָעוֹלָם — לְבָלוֹת כָּל יָמֵי
 חַיָּיו רַק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֶרֶךְ
 יָמֵינוּ, וּבְלִי זֶה הַחַיִּים אֵינָם שְׂוִים כָּלוּם. וְכַעֲיֵן שֶׁאָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שֶׁבַת קכ.): וּבְבֵיתִי אֵין לֶחֶם וְאֵין
 שְׂמֵלָה, שְׂאֵין בְּיָדִי לֹא מִקְרָא וְלֹא מִשְׁנָה וְלֹא גַמְרָא; כִּי
 אִם אָדָם אֵינוֹ לוֹמֵד בְּכָל יוֹם חֲמֵשׁ וָרֶשֶׁ"י, וְאֵינוֹ לוֹמֵד
 מִשְׁנֵיּוֹת, וְאֵינוֹ לוֹמֵד גַּמְרָא, הוּא נִדְמָה כְּאוֹתוֹ עָנִי,
 שְׂבִיתוֹ רִיק מִכָּל וְכָל, בְּלִי לֶחֶם וּבְלִי שְׂמֵלָה. וְכִבְרַ גְּלָה
 לָנוּ רַבֵּנוּ ז"ל (שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן כג), שֶׁבְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
 מִנְּחִים בְּנֵי-אָדָם בַּחוּץ, וְצוֹעֲקִים בְּקוֹל מָר: תָּנוּ לָנוּ מָה
 לֶאֱכֹל. וּבָאִים אֶצְלָם, וְאוֹמְרִים לָהֶם: הֲרִי לָכֶם אֲכִילָה
 וּשְׂתִיָּה, אֲכָלוּ וּשְׂתוּ. וְהֵם מְשִׁיבִים: לֹא, לֹא, אֵין אָנוּ
 צָרִיכִים אֲכִילָה זֹאת, רַק אָנוּ צָרִיכִים אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה שֶׁל
 תְּפִלָּה וְעֲבוּדָה. וְלִכֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנִי, מָה לְפָנֶיךָ!
 הֵיּוֹת שֶׁהַיּוֹם נִעְשִׂיתָ "בֵּר-מִצְוָה", תִּקְבַּל עַל עֲצֻמְךָ

ללמד הרבה גמרא, אשר למוד גמרא ממשיך על האדם אור עליון, ומלאכי מעלה מסובבים אותו ושומרים עליו. פי ג'מ'ר'א' ראשי תבות: ד' מלאכי השמירה השומרים תמיד את האדם, והם: ג'בריא, מ'יכאל, ר'פאל, א'וריאל. ואמרו חכמינו הקדושים (בבא מציעא לג): גמרא, אין לך מדה גדולה טובה מזו; כי זה עקר השבע שהאדם שבע, כעין שאוכל לחם, שזה עקר המאכל המשביע את האדם, כמו־כן כל מי שמרבה בלמוד גמרא, מרגיש כל מיני נעימות וערבות. וזה שאמרו חכמינו הקדושים (תגינה יד.): כל משען לחם — אלו בעלי תלמוד. כי זה עקר לחמה של תורה. ואמרו (סוטה מד.): ובנית בית — זה גמרא; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, ובפרט בימי הנעורים, שקובע לעצמו שעור בקביעות בלמוד גמרא. והנה בחור צעיר צריך לעשות לעצמו סדר אחד בגרסא, לגרס את כל הש"ס מהתחלת ברכות עד שיסיים את כל הש"ס ויתחיל עוד פעם. וזה למוד לבקיאיות, ודבר זה יחזיק כל ימי חייו — להתמיד בכל יום כמה דפים גמרא רש"י, כדי שיהיה בקי בכל מאמרי חכמינו הקדושים. ומלבד זאת ילמד את הסדר שלומדים בישיבה, כדי שיהיה רגיל ללמד גמרא, וילמד לעצמו איך שלומדים גמרא, וזה מאד מאד חשוב. ובפרט לבחור צעיר בגיל "בר-מצוה", ראוי לו לשים לב לכל מה שלומדים

בְּיָשִׁיבָהּ, וַיַּחְזֹר עַל סִגִּית הַגְּמָרָא שְׁלוּמֵד בְּיָשִׁיבָהּ, כַּמָּה
 פְּעָמִים, עַד שְׁיִהְיֶה שְׁגוּר עַל פִּיו, כִּי אֵין לְתָאָר וּלְשַׁעַר
 אֶת מַעְלַת הַמַּתְמִיד בְּלִמּוּד גְּמָרָא, שְׁמַשֵּׁם יִצְאָה הוֹרָאָה,
 לִידַע אֵיךְ יוֹצֵא הַדִּין. וּמִי שְׁרוּצָה בְּאַמַּת לְקָנוֹת קִנְיָן
 הַתּוֹרָה, יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ מִגִּיל "בֵּר-מִצְוָה" לְקַחַת מַסְכַּת
 אַחַת, וְלַחְזֹר עָלֶיהָ פְּעָמִים רַבּוֹת, וְאִם אֶפְשָׁר מֵאָה
 פְּעָמִים וְאַחַת, אֵין לְמַעְלָה מִזֶּה, וַיִּלְמַד עִם הָרִי"ף
 וְהָרָא"שׁ, עַד שְׁיִהְיֶה שְׁגוּר עַל פִּיו, וַיִּצְיֵן לְעֲצָמוֹ אֶת
 הַצִּיּוּנִים הַמּוּבָאִים בְּהִגָּהוֹת "עֵין מִשְׁפָּט", הָרַמְבַּ"ם,
 טוֹר וְשִׁלְחַן עֲרוּף, הַשֶּׁף לְמִימָרָא זֹו. וַיֵּמָה טוֹב וַיֵּמָה
 נְעִים שְׁיִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְרִשָּׁם לְעֲצָמוֹ אֶת לְשׁוֹנָם הַזֶּהָב.
 וַיִּעֲיֵן בְּרֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים וּבְנוֹשְׂאֵי כָלִים שֶׁל הַפּוֹסְקִים
 רַמְבַּ"ם, טוֹר וְשִׁלְחַן עֲרוּף, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְמַלֵּא עִם
 יְדִיעוֹת הַתּוֹרָה, וַיִּהְיֶה רָגִיל לְחַדֵּשׁ חֲדוּשֵׁי תּוֹרָה. וְאֶת
 זֶה צְרִיכִים לְהַרְגִיל לְעֲצָמוֹ עוֹד מִגִּיל "בֵּר-מִצְוָה", וְאֵף
 שְׁזֶה נִרְאָה כְּדָבָר פְּשׁוּט וּפְעוּט, עִם כָּל זֹאת אִם תִּרְגִיל
 אֶת עֲצָמְךָ לְקַחַת מַסְכַּת אַחַת, וְלַחְזֹר עָלֶיהָ מֵאָה פְּעָמִים
 וְאַחַת, וּבְכָל פַּעַם כְּשֶׁתִּלְמַד תִּצְיֵן לְעֲצָמְךָ אֶת דַּעַת
 הָרַמְבַּ"ם, טוֹר וְשִׁלְחַן עֲרוּף, וְכֵן נוֹשְׂאֵי כָלִיהֶם, וַתִּעֲיֵן
 בְּמִפְרָשִׁים עַל מַסְכַּת זֹו, וְתִרְשָׁם לְעֲצָמְךָ כְּעֵין שִׁטָּה
 מְקַבְּצַת, לֹא יֵאָרֵךְ הַרְבֵּה זְמַן, שֶׁתִּקְנֶה לְעֲצָמְךָ הַמוֹן
 יְדִיעוֹת מִיְדִיעוֹת הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (סְפָר-הַמִּדּוֹת,
 אוֹת לְמוֹד, סִימָן י'): כָּל יְדִיעָה בְּמִשְׁפָּטֵי הַתּוֹרָה — הֵן

מצוות שבין אדם לחברו והן מצוות שבין אדם לקונו, הידיעה הזאת בעצמה היא הצלחת הנפש, וכשמרגיל את עצמו ללמד באפן הזה מגיל "בר-מצוה", נתחדד מחו ונכנסת בו תשוקה עצומה ללמד תורה, ולחדש בתורה, ובמשך הזמן יתעלה מאד בלמוד אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, שאין טוב מזה. וזה מביא לאדם כל מיני תענוג לאהב ולהתענג ולהשתעשע בתורה. וכך גדלו גדולי התורה, שהתעמקו הרבה בגמרא עד שנתחור להם כשמלה. ולכן עכשו כשנכנסת לעל המצוות, תקבל את עצתי, ותלמד בצורה כזו, ואז במשך כמה שנים תהיה בקי בכל התורה כלה, ותשמח מאד בזה כל ימי חייה.

מדרש: עליך לדעת, אשר חכמינו הקדושים אמרו (ספרי עקב): דורשי רשומות אומרים: רצונך שתפיר מי שאמר והיה העולם? למד אגדה, שמתוך כך אתה מפיר את הקדוש-ברוך-הוא, ומדבק בדרכיו. נמצא, מי שלומד הרבה מדרש אגדות חז"ל, זוכה להפיר את מי שאמר והיה העולם. ואין עוד דבר חשוב מזה. ולכן מה טוב ומה נעים לקבץ לעצמו ללמד בכל יום קצת מדרש רבה ומדרש תנחומא מפרשת השבוע, ואז כבר לא תצטרך לשום למוד אחר. כי למוד אגדה מושך את האדם, וכמאמרם ז"ל (חגיגה יד.): "וכל משען מים" —

אלו בעלי אגדה, שמושכין לבו של אדם כמים באגדה; ואל תחשב שזה לא שיף לבחור צעיר, אדרבה, אם תרגיל את עצמך להיות בקי במדרשים, יעזר לך הקדוש-ברוך-הוא, שתמשך תמיד אליו יתברך, וכן תוכל להמשיך לבם של ישראל אליו יתברך. וכמאמרם ז"ל (מכילתא בשלח): "והישר בעיניו תעשה" — אלו אגדות משבחות הנשמעות באזני כל אדם; כי זו זכות גדולה מאד לעורר בני-אדם בתשובה, ולהמשיך את לבבם אליו יתברך. ואם מרגילים את עצמם מימי הנעורים ללמד הרבה מדרש, זה נשאר עם האדם תמיד. ולכן ראה לקבע לעצמך שעור במדרש רבה ובמדרש תנחומא פרשת השבוע, כדי שתזכה לסיים את הפרשה, ואל יקל בעיניך, כי הם יסוד גדול מאד. וכמאמרם ז"ל (תוספתא סוטה, פרק ז'): "הכן בחוץ מלאכתך" — זה מדרש, "ועתדה בשדה לך" — אלו הלכות, "אחר ובנית ביתך" — אלו אגדות; ורבנו ז"ל אמר (ספר-המדות, אות התנשאות, סימן ל'): על-ידי למוד אגדה בלילה — מתנשא; וכן אמר רבנו ז"ל (שם, אות מריבה, סימן מח): כשבני-אדם דוברים עליך, תלמד בכל לילה אגדה; ולכן הוא דבר גדול מאד שתגנב קצת זמן ללמוד בלילה אגדה, ועל-ידי-זה תפטר מכל מיני מריבות ומחלוקות, ותזכה להתנשאות. וכן אמר רבנו ז"ל (שם, אות עצבות, סימן לו): אגדה משמח את האדם; כי כשאדם

לומד אגדה, נמשכת בו שמחה, ואין לה דבר גדול
משמחה; אשרי מי שלומד בכל יום אגדה מדרש.

טור ושלחן ערוך: צריך שתדע, אהובי בני! אשר
רבנו ז"ל הקפיד מאד מאד על למוד שלחן ערוך, ואמר
(שיחות-הרב"ן, סימן כט), שכל איש ישראל מחיב ללמד בכל
יום ויום פוסקים חק ולא יעבר, ואף אם הוא אנוס ואין
לו פנאי, ילמד איזה סעיף בשלחן ערוך באיזה מקום
שהוא, אפלו שלא במקומו שהוא עומד עתה בשלחן
ערוך, כי צריך ללמד איזה דין בשלחן ערוך כל ימי
חיינו, וכשאינו אנוס — ילמד כסדר כל הארבעה חלקי
שלחן ערוך מדי יום ביומו. וכשיגמר ויסים הארבעה
חלקי שלחן ערוך, יחזור ויתחיל ללמד כסדר. וכן ינהג
כל ימי חיינו. וראוי ללמד עם כל המפרשים, ואם אינו
יכול, אזי ילמד על-כל-פנים מחבר רמ"א. ולכן מה
טוב ומה נעים אם תעשה לעצמך שעור אחד כסדרן
בכל יום, ללמד רק מחבר רמ"א מהתחלת ארח חיים,
וכשתסיים — תתחיל יורה דעה, וכשתסיים — תתחיל
אבן העזר, וכשתסיים — תתחיל חשן משפט, ואחר-כך
להתחיל עוד פעם, וזה שעור לבקיאות, כדי שתהיה
בקי היכן כל דין ודין נמצא, ומלבד זאת תעשה לעצמך
שעור כסדרן עם חברותא בטור ושלחן ערוך עם כל
המפרשים, הינו בטור הבית יוסף עם הב"ח, ובשלחן

עָרוּף אֲרַח חַיִּים הַטּוֹרֵי זָהָב וְהַמַּגָּן אֲבָרְהֶם וְכוּ'. וְרַבְּנוּ
 ז"ל אָמַר (שיחות-הַר"ן, סימן קפה), שֶׁהוּא חַיִּיב גְּדוּל מְאֹד
 עַל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם שְׁלֹחַן עָרוּף. וְאָמַר
 רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סימן ח'): עַל-יַדֵּי לַמּוֹד
 פּוֹסְקִים מְבַרְרִים אֶת הַטּוֹב מִהָרַע שָׁבוּ; וְכֵן אָמַר רַבְּנוּ
 ז"ל (לקוטי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סימן סב), שֶׁעַל-יַדֵּי לַמּוֹד פּוֹסְקִים
 זוֹכִים לְבִירוֹר אֲמוּנָה, וְעַל-יַדֵּי-זֶה הוּא יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל
 לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ כָּל מָה שְׁצָרֵיךְ. וְאָמַר
 רַבְּנוּ ז"ל (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת יִרְאָה, חֶלֶק ב', סימן ג'): עַל-יַדֵּי לַמּוֹד
 שְׁלֹחַן עָרוּף בָּאִים לִירְאָה; וְלִכֵּן רָאָה לְקַחַת אֶת עֲצֻמָּךְ
 בְּיַדֵּיךְ, וְתִלְמַד הַרְבֵּה שְׁלֹחַן עָרוּף, וּבִהִתְחַלָּה תִּרְגֵּיל אֶת
 עֲצֻמָּךְ לְלַמֵּד בְּקִצּוֹר שְׁלֹחַן עָרוּף, עַד שֶׁתִּהְיֶה בְּקִי בְּכָל
 הַהֲלָכוֹת, כִּי עֵקֶר הַיְיָדוּת תִּלּוּי בְּלַמּוֹד הַלְכָה, וְזֶה
 הַיְיָסוּד שֶׁבְּכָל הַיְיָסוּדוֹת, וְצָרִיכִים לְשֹׁמֵר מְאֹד לֹא לַעֲשׂוֹת
 מִהַטָּפֵל עֵקֶר וּמִהָעֵקֶר טָפֵל. וְחַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אָמְרוּ
 (מַגְלָה כח): כָּל הַשּׁוֹנֶה הַלְכּוֹת בְּכָל יוֹם, מִבְּטָח לוֹ שֶׁהוּא
 בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַלִּיכוֹת עוֹלָם לוֹ", אֶל תִּקְרֵי
 הַלִּיכוֹת אֶלָּא הַלְכוֹת. וְלִכֵּן מָה טוֹב וּמָה נְעִים אִם
 תִּרְגֵּיל אֶת עֲצֻמָּךְ לְלַמֵּד הַרְבֵּה הַלְכָה. כִּי אָמְרוּ חַכְמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (בְּרִכּוֹת ח.): אֵין לוֹ לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעוֹלָמוֹ
 אֶלָּא ד' אֲמוֹת שֶׁל הַלְכָה בְּלָבָד, וּבְפָרֵט צָרִיכִים לְלַמֵּד
 הַרְבֵּה הַלְכּוֹת שַׁבָּת, כִּי לֹא יִמְלֹט שְׂאֵדָם לֹא יִגִּיעַ, חַס
 וְשָׁלוֹם, לִידֵי חִלּוּל שַׁבָּת, אִם לֹא יִלְמַד כְּסֻדֵּר הַלְכּוֹת

שָׁבַת. וּכְמֵאמָרָם ז"ל (חגיגה י.), שֶׁהֵם כְּהַרְרִים הַתְּלוּיִין
 בְּשַׁעֲרָה, וְאִם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְלַמַּד הַלְכוֹת כְּשֶׁהוּא
 בְּגִיל צָעִיר, אֲזִי תְּמִיד יִרְצֶה לְלַמַּד הַלְכוֹת, כִּי הַהֲרָגֵל
 נַעֲשֶׂה טָבַע. וּכְכֹל שֶׁבְּחֹר צָעִיר לֹוֹמַד הַלְכוֹה, נִכְנָסֶת בּוֹ
 תְּשׁוּקָה לְהִתְעַמֵּק יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּהַלְכוֹה. וְלִכֵּן כָּבֵר מְרַגֵּיל
 הַ"בַּר-מְצוּהָ" מֵה טוֹב וּמֵה נָעִים כְּשֶׁתְּרַגֵּיל אֶת עֲצָמָה
 לְלַמַּד קִדְּם קְצוּרֵי הַלְכוֹת, וְאַחֲר־כֵּן תְּתַמִּיד בְּשִׁלְחָן
 עָרוּךְ, וְזֶה יִלְוֶה אוֹתָהּ כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ.

יא.

הַנְּהִיגָה עַל כָּל הַחַיִּים

צְרִיף שֶׁתִּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר אָמַר הָאִישׁ הָאֶלְקִי
 הַרְבִּי, רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מְלִיז'עֵנְסֵק זי"ע: עַד גִּיל שְׁמוֹנֶה-
 עָשָׂרָה יְכוּלִים לְשַׁנּוֹת אֶת כָּל הַמְּדוֹת רְעוֹת שְׁנֵדְבָקוֹ
 בְּאָדָם, וְאַחֲר־כֵּן כָּבֵר מְאֹד מְאֹד קָשָׁה. וְלִכֵּן מֵאַחֲר
 שְׁהִיּוֹם זְכִיתָ לְהַפְּנִס לְעַל הַמְּצוּוֹת, רְאֵה כָּבֵר לְשַׁנּוֹת אֶת
 הַמְּדוֹת הַרְעוֹת שֶׁלָּךְ, וְתִקְנֶה לְעֲצָמָה מְדוֹת טוֹבוֹת. וְלִכֵּן
 רְאוּי לָךְ שֶׁתְּלַמַּד הַרְבֵּה בְּ"סִפְר־הַמְּדוֹת", שֶׁחֲבֵר רַבְּנוּ
 ז"ל, וּמְאֹד מְאֹד בְּקָשׁ שְׁנֵהִיָּה רְגִילִים לְלַמַּד בּוֹ, וְהַזְהִיר
 לְהִדְפִּיסוֹ בְּפּוֹרְמַט קָטָן, כְּדִי שֶׁיְהִיָּה בְּכִיס תְּמִיד. וְאָמַר,
 שֶׁהַסֵּפֶר הַזֶּה עָשָׂה אוֹתוֹ לִיהוּדִי, הֵינּוּ שְׁיַגֵּעַ הַרְבֵּה
 לְשַׁבֵּר אֶת הַמְּדוֹת הַרְעוֹת, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְמְדוֹת טוֹבוֹת.

והנה בחור צעיר, שעכשו נעשה "בר-מצוה", הדבר הראשון שצריך לקנות לעצמו היא מדת הותרנות, להיות ותָרַן; כי בדרך כלל בחור צעיר הוא עקשן גדול, ואינו רוצה לותר לאף אחד, וזה מביא אותו אחר-כך לכעס ורציחה ומחלקת ומריבות. ובאמת מי שמרגיל את עצמו במדת הותרנות, תמיד הוא ינצח, כי אף אחד בעולם אינו יכול לנצח את האדם שקנה לעצמו מדת הותרנות, אשר היא נובעת ממדת הסבלנות, ומי שיש לו יותר סבלנות, הוא המנצח בחיים, לא-כן מי שהוא כעסן, וכל דבר שעושים לו, הוא מתרגז ונעשה בכעס ורציחה, לא מגיע אל שום דבר, אדרבה, חכמינו הקדושים אמרו (קדושין מא.): רגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותא; ואמרו (זהר חדש נח): לא יהיה בך אל זר, שלא תהיה נח לכעס; ולכן ראה להרגיל את עצמך במדת הותרנות, ולא לכעס כלל. ואם אחד אומר לך משהו — אל תגיב, ותנענע בראשך, שהזולת יבין שאתה מסכים עמו והוא צודק, ובזה יעזב אותך, ואם תקבל על עצמך הנהגה טובה זו, אף אחד בעולם לא יוכל להרע לך. רבנו ז"ל אמר (ספר-המדות, אות ותָרַן, סימן א'): מי שהוא ותָרַן, אין עוונותיו יכולים להכריע זכיותיו. ובאמת זה טבע של ילד, שהוא עומד על זכותו, ואף פעם לא יעזב את מי שמציק לו, אלא יכנס בעצבים ובכעס ויחזיר מנה אחת אפים, וכך קונה לעצמו

שונאים ואויבים ורודפים שירדפו אותו יותר ויותר, ויסתבך יותר. אבל אם מרגיל את עצמו מגיל צעיר להיות ותרוך וסבלן על כל מה שעובר עליו — הן מעצמו והן מאחרים, על-ידי-זה אף אחד בעולם לא יוכל לה, ואתה תמיד תעלה מעלה מעלה. וכדאי לקנות לעצמו מידת הסבלנות כל זמן שהוא צעיר, כי כשקונה לעצמו מדה טובה זו של ותרנות וסבלנות בעודו בצעירותו, זה יכנס בו לכל החיים. וחכמינו הקדושים גלו לנו (במדבר ובה, פרשה ט', סימן ב'): למדה אותך התורה שתהא ותרוך בתוך ביתך, נשפך יין — הוי ותרוך; ורואים, שבדרך כלל אדם הוא קפדן גדול וכועס ומתעצבן על כל דבר, כגון: שנשפך יין, או נעשה איזה הזק בבית, וכבר יוצא מכליו מחמת רב כעס, ונתפתח ריב גדול, עד שיש בני-אדם, שמרב כעסם ועצביהם, באים, רחמנא לצלן, לידי גרושין. והכל תלוי כפי שמרגיל את עצמו מגיל צעיר מאד, אם הטביע בתוכו את המדה היקרה הזו של ותרנות, להיות ותרוך וסבלן, זה יציל אותו בחיים מכל הצרות. וכן אי אפשר לקבל על עצמו על התורה, אלא על-ידי מידת הסבלנות, כמו שכתוב (בראשית מט, יד): "יששכר חמור גרם, רבץ בין המשפטים, וירא מנחה כי טוב ואת הארץ פי נעמה, ויט שכמו לסבל, ויהי למס עבד", ופרש רש"י: חמור בעל עצמות סובל על תורה, כחמור חזק שמטעינין

אותו מִשָּׂא כָבֵד. וְדָרְשׁוּ חַכְמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית וַבַּה, פְּרָשָׁה צח, סִימָן יב): "יִשְׁשַׁכְר חֲמור גָּרָם" — מֵה חֲמור זֶה גִּרְמִיו בְּרוּרִין, כִּף הָיָה תִלְמוּדוֹ שֶׁל יִשְׁשַׁכְר בְּרוּר עָלָיו, "רִבֵּץ בֵּין הַמְשֻׁפְּתִים" — אֵלּוֹ שְׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל תִּלְמִידֵי חַכְמִים, שֶׁהֵן יוֹשְׁבִים לְפָנֵיהֶם, "וַיֵּרָא מִנְחָה כִּי טוֹב" — זֶה הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ד): "כִּי לָקַח טוֹב נִתְתִּי לָכֶם", "וְאֵת הָאָרֶץ כִּי נִעְמָה" — זֶה הַתּוֹרָה, שֶׁעָלְיָה נֶאֱמַר (אִיּוֹב יא): "אֲרַכָּה מְאֹרֶץ וְגוֹ', וַיֵּט שְׁכֵמוֹ לְסִבְל" עָלָה שֶׁל תּוֹרָה, "וַיְהִי לְמַס עֶבֶד" — אֵלּוֹ מְאֵתִים רָאשֵׁי סִנְהֶדְרָאוֹת שֶׁהָיוּ מִשְׁבֹּטוֹ שֶׁל יִשְׁשַׁכְר וְכוּ'. וְעוֹד דָּרְשׁוּ חַכְמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (שָׁם צט, סִימָן י'): "יִשְׁשַׁכְר חֲמור גָּרָם", כִּשֶׁם שֶׁהַחֲמור טוֹעֵן אֶת הַמְשָׂא, כִּף יִשְׁשַׁכְר טוֹעֵן אֶת הַתּוֹרָה, "רִבֵּץ בֵּין הַמְשֻׁפְּתִים" — אֵלּוֹ הַתִּלְמִידִים שִׁיוֹשְׁבִים בְּאָרֶץ לְפָנֵי חַכְמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים סח): "אִם תִּשְׁכַּחוּן בֵּין שְׁפֹתַיִם", "וַיֵּרָא מִנְחָה כִּי טוֹב" — זֶה תּוֹרָה, דְּכִתִּיב (מִשְׁלֵי ד): "כִּי לָקַח טוֹב נִתְתִּי לָכֶם", "וַיְהִי לְמַס עֶבֶד" — מֵהוּ מַס? זֶה הִלְכָה, שֶׁהָיוּ טוֹעִים בָּהּ הָיוּ מְבַקְּשִׁים מִיָּדָם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (שׁוֹפְטִים ה'): "בְּעֵמֶק שְׁלַח בְּרַגְלָיו", בְּעֵמֶקָה שֶׁל הִלְכָה, וְאָמְרוּ (זֶהר וַיְחִי רמב:): "יִשְׁשַׁכְר חֲמור גָּרָם רִבֵּץ בֵּין הַמְשֻׁפְּתִים", אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: וְכִי יִשְׁשַׁכְר חֲמור אֶקְרִי, אִי בְּגִין דְּאִשְׁתַּדַּל בְּאוּרִיתָא נִקְרִיָה לִיהָ סוּס אוֹ אַרְיָה אוֹ נֶמֶר, אִמְאִי חֲמור? אֶלָּא אָמְרוּ: בְּגִין דְּחֲמור נְטִיל מְטוּלָא וְלֹא בְּעֵיט

בְּמַאֲרִיָּה כְּשֶׁאָר בְּעִירֵי וְלֹא אֵית בֵּיה גִּסּוּת הָרוּחַ וְלֹא חֵישׁ לְמִשְׁכַּב בְּאַתֵּר מִתְתַקֵּן, אוֹף הָכִי יִשְׁשַׁכֵּר דְּאִשְׁתְּדִלוּתֶיהָ בְּאוֹרֵיתָא גָּטִיל מְטוּלָא דְּאוֹרֵיתָא. וְלֹא בְּעֵיט בֵּיה בְּקֻדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְלֹא אֵית בֵּיה גִּסּוּת הָרוּחַ כַּחֲמוֹר דְּלֹא חֵישׁ לִיקְרָא דִּילֵיהּ, אֶלָּא לִיקְרָא דְּמַרְיָה, "רִבֵּץ בֵּין הַמְּשֻׁפְּתִים" כְּדֹא מְרִינָן "וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן וְחַיֵּי צַעַר תִּחְיֶה וּבַתּוֹרָה אַתָּה עֹמֵל"; הָרִי שְׁלֵף לְפָנֶיךָ, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּלִי מִדַּת הַסְּבָלָנוּת, לְסַבֵּל כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וְלֹא לְהַכְנִס לְעַצְבִּים מְשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַע עוֹלָם. וְאִם תִּצִּית אוֹתִי, תִּצְלִיחַ כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, כִּי הַמְּדָה הַיְקָרָה הַזֶּה שֶׁל וַתְּרַנּוּת וְסְבָלָנוּת, זֶה מָה שְׁמַלּוּהָ אֶת הָאָדָם לְכָל הַחַיִּים. וְזָכֹר אֶת זֹאת כִּי תִצְטַרֵּף אֶת זֶה לְיָמִים הַבָּאִים. וּבְפֶרֶט כְּשֶׁמְרַגֵּיל עֲצָמוֹ לְהַתְּפַלֵּל אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ כָּל צָרְכָיו בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלוֹ, שְׁזוֹ נִקְרָאת הַתְּבוּדָדוּת, עַל זֶה צָרִיכִים הָרַבָּה סְבָלָנוּת, כִּי יְדוּעַ, אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל הִזְהִירָנוּ מְאֹד עַל הַשִּׁיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ, וְאָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן כ"ה), שֶׁהַתְּבוּדָדוּת הִיא מַעֲלָה עֲלִיוֹנָה וְגִדּוּלָה מִן הַכֹּל, דִּהְיָנוּ לְקַבֵּעַ לְעַצְמוֹ עַל כָּל פָּנִים שְׁעָה אוֹ יוֹתֵר לְהַתְּבוּדָד לְבִדּוֹ בְּאִיזָה חֶדֶר אוֹ בְּשָׂדֵה, וּלְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ בְּטַעֲנוֹת וְאַמְתְּלָאוֹת וְדַבְּרֵי חֵן וְרִצּוּי וּפְיוּס לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְּחַנֵּן מִלְּפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ שִׁיקְרָבוֹ אֵלָיו בְּעִבּוּדָתוֹ בְּאַמֶּת, וּתְפִלָּה וְשִׁיחָה זֶה תִּהְיֶה בְּלָשׁוֹן

שְׁמַדְבַּר בָּהּ כָּל אֶחָד, כְּפִי לְשׁוֹנוֹ; כִּי כְּשֶׁאָדָם מְדַבֵּר
 בְּשִׁפְתַי הָאֵם שָׁלוֹ, יוֹתֵר נִמְשָׁף לְבָבוֹ אֶל הַדְּבוּרִים, וְיִכּוֹל
 לְסַפֵּר לוֹ יִתְבַּרְךָ בְּפִרְטוּיֹת כָּל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו. וְהִנְהִיגָה
 זוֹ הִיא גְדוּלָה בְּמַעֲלָה מְאֹד מְאֹד, וְהִיא דֶּרֶךְ וְעֵצָה טוֹבָה
 מְאֹד לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, כִּי זֹאת הִיא עֵצָה כְּלָלִית
 שְׁכוּלָלֶת הַכֹּל, כִּי עַל כָּל מֵה שֶׁיִּחְסַר לוֹ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם
 יִתְבַּרְךָ, אוֹ אִם הוּא רְחוּק לְגַמְרֵי מְכַל וְכֹל מְעִבּוּדָתוֹ
 יִתְבַּרְךָ, עַל הַכֹּל יִפְרֹשׁ שִׁיחָתוֹ, וְיִבְקֹשׁ מֵאֲתוֹ יִתְבַּרְךָ,
 וְאֶפְלוֹ שְׂאִין לוֹ דְּבוּרִים לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 מִזֶּה בְּעֵצְמוֹ יַעֲשֶׂה שִׁיחָה וְתַפְלָה: "רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם,
 כָּל-כֶּף נִתְרַחֲקָתִי מִמֶּךָ, עַד שֶׁאֶפְלוֹ לְדַבֵּר עִמָּךְ אֵינִי
 יְכוֹל". וְכַמָּה וְכַמָּה צְדִיקִים גְּדוֹלִים נוֹרָאִים מְאֹד סִפְרוּ
 שְׁלֹא הִגִּיעוּ אֶל מִדְּרַגָּתָם, אֶלֶּא עַל-יַד-יְהוָה, שֶׁהִרְגִּילוּ אֶת
 עֵצְמָם לְדַבֵּר אֶל הַקַּב"ה בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלָהֶם, וְכִּי
 הִתְעַלּוּ מֵעֲלָה מְעֲלָה. וּבְאַמֶּת הוּא דְּבַר הַשְּׁוֶה לְכָל נֶפֶשׁ,
 מִקְּטָן וְעַד גְּדוֹל, וְהִרְבֵּה רַבְּנוֹ ז"ל לְדַבֵּר עִם אֲנָשִׁי
 שְׁלוֹמֵנוּ מִהֵנְהִיגָה הַקְּדוֹשָׁה הַזֶּה, עַד שֶׁגָּזַר וְאָמַר, שְׂאִי
 אֶפְשָׁר בְּכָלֵל לְהַכְנִס אֶל הַקְּדוּשָׁה בְּלִי תַפְלָה
 וְהִתְבּוֹדָדוּת, לְפָרֹשׁ כָּל שִׁיחָתוֹ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר
 הֵבֵן אֶל אָבִיו וְאִישׁ אֶל רֵעֵהוּ. וּמִי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת עֵצְמוֹ
 לְדַבֵּר אֶל הַקַּב"ה, וְתַמִּיד הוּא רֵץ וּבוֹרַח אֵלָיו יִתְבַּרְךָ,
 אֵין דְּבַר בְּעוֹלָם שְׁלֹא יִגִּיעַ אֵלָיו, וּבְלִבְדֻ שִׁיחָהּ בְּלִב
 אֲמֶת, כִּי לְמַעֲלָה מְאֹד חָשׁוּב אֲמֶת, כִּי אִם הַדְּבוּר הוּא

עם אמת, הוא בוקע את כל המסכים המבדילים בינו
 לבין המקום ברוך הוא וברוך שמו, וזוכה שמאיר בו
 הקב"ה בעצמו, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן,
 חלק א', סימן קיב); ואמרו חכמינו הקדושים (סנהדרין מג:):
 מי שדעתו שפלה, אין תפלתו נמאסת, שנאמר (תהלים
 נא): "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה"; כי אצלו
 יתברך מאד מאד חשוב לב נשבר עם אמת, ואין עוד
 דבר שיכול לקרב את האדם אליו יתברך כמו התפלה,
 ולא בחנם שאומרים חכמינו הקדושים (פנחומא וירא א'):
 אמר להם הקדוש-ברוך-הוא לישראל הווי זהירין
 בתפלה, שאין מדה אחרת יפה הימנה, והיא גדולה
 מכל הקרבנות, ואפלו אין אדם כדאי לענות בתפלתו,
 ולעשות חסד עמו, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים,
 אני עושה חסד עמו. כל-כף חשוב בעיניו יתברך
 תפלה. וכן אמרו (פנחומא וישלח): אין הקדוש-ברוך-הוא
 חפץ לחיב בריה, אלא מבקש שיתפללו בריות לפניו
 ויקבלם; כי ברגע שאדם בא ומתפלל להקדוש-ברוך-
 הוא, לא זז משם עד שמוחלים לו, אם הוא מתעקש
 בתפלה, כי על תפלה צריכים עקשנות גדולה מאד, לא
 לעזב את עצמו, ואפלו שכלם ידחו אותו, וידמה לו
 כאלו לא שומעים אותו, וכאלו לא רוצים אותו, אל
 ישים לבו לכל זה, אלא יעמד על עמדו ויתפלל ויתחנן
 ויבקש על נפשו ממנו יתברך. ואפלו שיהיה נראה לו

שֶׁאֵבֵד אֶת שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, חֵס וְשְׁלוֹם, אֵל יִסְתַּכַּל עַל כָּל זֶה, אֲלֵא יָבוֹא אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמִים וּבְתַחֲנוּנִים, וַיִּפְיֶסוּ בְּכָל מִיּוֹנֵי פִּיּוּסִים, וַיִּבְכֶּה בְּבִכּוֹת עֲצוּמוֹת שְׂיִטְהַר אֶת לְבָבוֹ וַיִּנְקֶה אֶת מַחוֹ, שְׂיִזְכֶּה לְהַשְׁיֵג הַשְּׂגוֹת אֱלֹקוֹת, וַיִּבִּין אֶת עֲמֻקֵי סוּדוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. אָבֵל עָלֶיךָ, בְּנִי, לְדַעַת, שֶׁעַל תְּפִלָּה צְרִיכִים הַרְבֵּה סְבָלָנוֹת, וְלֹא לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה. וּכְעֵין שֶׁפָּרַשׁ רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָ"ן, חֵלֶק א', סִימָן קצ"ו) אֶת מֵאֲמָרָם ז"ל (אָבוֹת, פָּרָק ב'): וּכְשֶׁאֲתָה מִתְּפִלָּל אֶל תַּעַשׂ תְּפִלָּתְךָ קָבַע, אֲלֵא רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים לְפָנֵי הַמָּקוֹם; כִּי אָסוּר לְאָדָם לַעֲמֹד עַצְמוֹ עַל שׁוֹם דְּבָר, דִּהְיִנוּ שְׂאֵסוּר לְהַתְעַקֵּשׁ בְּתַפְלָתוֹ שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יַעֲשֶׂה לוֹ דוֹקָא אֶת בְּקָשְׁתּוֹ, אֲלֵא כָּל מָה שֶׁמִּבְקָשׁ — הֵן פְּרִנְסָה אוֹ בָּנִים וְשָׂר צְרָכִים יִבְקָשׁ בְּרַחֲמִים רַבִּים וּבְמִתְנַת חֲנָם, וְאִם יִתֵּן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ — יִתֵּן, וְאִם לָאו — לָאו; כִּי אָסוּר לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה בְּתַפְלָה. וְכֵן אָסוּר לְדַחֵק אֶת הַשְּׁעָה בְּשׁוֹם דְּבָר, וּכְמֵאֲמָרָם ז"ל (בְּרִכּוֹת ס"ד): כָּל הַדּוֹחֵק אֶת הַשְּׁעָה — הַשְּׁעָה דּוֹחֶקְתּוֹ, וְכָל הַנִּדְחָה מִפְּנֵי הַשְּׁעָה — הַשְּׁעָה נִדְחִית מִפְּנֵיו; וְהִרְחִיב בְּזֶה אֶת הַדְּבָר מוֹהֲרָנ"ת ז"ל (לְקוּטֵי-הַלְכוֹת, גִּזְלָה הַלְכָה ה', אוֹת ז'), שֶׁכָּל הַקְּלֹקוּלִים שֶׁל הָאָדָם שֶׁמִּקְלָקֵל, הֵם רַק מִפְּנֵי דַחִיקַת הַשְּׁעָה, וְכֵן כָּל הָעֲבֵרוֹת שֶׁבְּעוֹלָם שְׂאֵדָם עוֹבְרִי, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, זֶה רַק מִחֲמַת שְׂאִין לוֹ סְבָלָנוֹת, וְהוּא דּוֹחֵק אֶת הַשְּׁעָה. וּכְמֵאֲמָרָם ז"ל (מְנַחֲוֹת מ"ד): אוֹתָן

מַצְעוֹת שֶׁהִצִּיעָה בְּאֶסוּר, הִצִּיעָה לוֹ בְּהֵתֵר; וְכֵן אָמְרוּ
 (ירושלמי קדושין, פָּרָק א', הַלְכָה ז'): אֵין יֵצֵר הָרַע מִצוּי אֶלֶּא
 לְשַׁעָה; וְעַל-כֵּן מִי שֶׁקֹּנֶה לְעַצְמוֹ אֶת מִדַּת הַוַּתְרָנוּת
 וְהַסְבָּלָנוּת וַיַּחֲכֶה, עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְכָל טוֹב אֲמַתִּי
 וְנִצָּחִי. אֲבָל עָלִי לֹאמַר לָךְ, אֶהוּבִי, בְּנֵי אֲשֶׁר מִדָּה הַיְקָרָה
 הַזֹּאת שֶׁל וַתְרָנוּת וְסְבָלָנוּת, הִיא הַמִּדָּה הַכִּי קָשָׁה לְהַגִּיעַ
 אֵלֶיהָ, כִּי הַטָּבֵעַ שֶׁל אָדָם לְדַחֵק אֶת הַשַּׁעָה, וַיִּרְצֶה
 לְהַשִּׁיג תַּכְף-וּמְיָד אֶת מֶה שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהַשִּׁיג — בֵּין
 בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבֵין בְּרוּחָנִיּוֹת, וּבְשִׁבִיל זֶה כָּל-כָּף הַרְבֵּה
 אֲנָשִׁים נוֹפְלִים מִהַקְדָּשָׁה, וְנִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, כִּי
 רוֹצִים לְהַשִּׁיג תַּכְף-וּמְיָד אֶת רְצוֹנָם — הֵן בְּדָבָר גִּשְׁמִי,
 הֵם צְרִיכִים לְקַבְּלוֹ תַּכְף-וּמְיָד, וְאִם לֹא — הֵם נִשְׁבָּרִים
 לְגַמְרֵי, עַד שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁנִּפְּלוּ בִּיאֹוֶשׁ וּבְדַכְּאוֹן,
 בְּכַעַס וּרְצִיחָה, וְרַבִּים עִם הַזּוּלָּת, וְהֵן בְּדָבָר רוּחָנִי,
 שְׂרוּצִים לְהַשִּׁיג תַּכְף-וּמְיָד הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוֹת, וְלְהַגִּיעַ
 לְמַדְרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת, וּכְשֶׁלֹּא הוֹלֵךְ לָהֶם, אֲזִי פּוֹנִים עֲרָף
 וְזוֹרְקִים הַכֹּל אַחַר גָּוֶם וּמִתְרַחֲקִים לְגַמְרֵי מִהַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, עַד שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי-אָדָם, שֶׁבָּאוּ לְכַפִּירָה גְּמוּרָה
 עַל-יְדֵי-זֶה, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. וְכֹל זֶה בָּא לָהֶם מִפְּנֵי שֶׁלֹּא
 רָכְשׁוּ מִגִּיל צָעִיר אֶת הַמִּדָּה הַיְקָרָה שֶׁל וַתְרָנוּת
 וְסְבָלָנוּת, שֶׁבְּזֶה תְלוּיָהּ כָּל הַצְּלַחַת הָאָדָם — בֵּין
 בְּגִשְׁמִי וּבֵין בְּרוּחָנִי. וְלָכֵן, אֶהוּבִי, בְּנֵי! הַיּוֹם הַזֶּה
 נִכְנַסְתָּ לְעַל הַמְצוּוֹת, וְנַעֲשִׂיתָ "בַּר-מִצְוָה", אִם אַתָּה

רוֹצֵה לְהַצְלִיחַ כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶּ, הַהִכָּרַח לָךְ לְקִנּוּת לְעֵצְמָךְ
 אֶת מִדַּת הַוַּתְרָנוּת וְהַסְבָּלָנוּת, שֶׁהִיא הַמַּדָּה הַכִּי יְפָה,
 שֶׁבָּהּ מְנַצְּחִים כָּל הַחַיִּים. וְאֵת זֹאת עָלֶיךָ לְזַכֵּר כָּל יְמֵי
 חַיֵּיךָ, וְאֵז טוֹב לָךְ בְּזֶה וּבְבֹא וּלְנַצַּח וּנְצַחִים.

י"ב

כבוד הורים ומורים

צְרִיךְ שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי! אֲשֶׁר אֵין עוֹד מְצוּהָ
 כָּל-כָּף חֲשׂוּבָה כְּמַצּוֹת כְּבוֹד אָב וָאִם, עַד כְּדֵי כָף,
 שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (קְדוּשֵׁין ל:): בְּזִמְן שֶׁאָדָם מְכַבֵּד
 אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, אָמַר הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מַעֲלָה אָנִי
 עֲלֵיהֶם כְּאִלוֹ דְרַתִּי בֵּינֵיהֶם וְכַבְּדוּנִי, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ מְאֹד
 מְאֹד רוֹצֵה שֶׁיְכַבְּדוּ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל
 (תָּנָא דְבֵי אֱלֹהֵי רַבָּה, פֶּרֶק כ"ז): כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ שָׁל הַקְּדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, וְאֵין הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְבַקֵּשׁ מִן הָאָדָם,
 רַק שֶׁיְכַבְּד אָב וָאִם, וְאִף שֶׁאֲנִי יוֹדַע שֶׁזֶה בָּא לָךְ מְאֹד
 מְאֹד קָשָׁה, כִּי הַרְבֵּה פְעָמִים הֵבֵן רוֹצֵה דָבָר אֶחָד,
 וְהֵאָבֵא וְהֵאָמַר רוֹצִים דָּבָר שְׁנִי, וְקָשָׁה לְקַיֵּם אֶת
 דְּבָרֵיהֶם, עִם כָּל זֹאת צְרִיכִים לְזַכֵּר, שֶׁחֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
 אָמָרוּ (פְּסִיקְתָּא רַבְתִּי): חֲמוּרָה שְׁבַח־מִוֵּרוֹת — "כִּבֵּד אֶת
 אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ"; וְעַקֵּר כְּבוֹד אָב וָאִם — לְעֵשׂוֹת לָהֶם
 גַּחַת רוּחַ; וְאֵין עוֹד גַּחַת רוּחַ גָּדוֹל לַהֲוֵרִים, כְּמִי

שמתנהג בדרך ארץ עם הבריות, ושוקד על דלתות התורה, והוא ירא שמים גדול, שאז הבריות אומרים: אשרי יולדתו. וכמאמרם ז"ל (יומא פו.): מאי דכתיב (דברים ו): "ואהבת את ה' אלהיך", שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו? אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה, אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמד תורה, ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר (ישעיה מט, ג): "ויאמר לי עבדי אתה, ישראל אשר בך אתפאר", אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ואין משאו ומתנו באמונה, ואין דבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו? אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלמדו תורה, אוי לו לרבו שלמדו תורה, פלוני שלמד תורה, ראו כמה מקלקלין מעשיו וכמה מכערין דרכיו; ולכן ראה, אהובי, בני! מאחר שהיום הזה נכנסת לעל המצוות, ונעשית "בר-מצוה" אתה כבר גדול, ובזה שתקיים מצוות כבוד אב ואם, אתה מקיים מצוות עשה דאורייתא, תזהר מאד מאד בכבודם, לא לישב במקומם, ולא לבטל את דבריהם, ולא לבזותם, ותתנהג בדרך ארץ גדול כלפיהם, ותשמש אותם בכל כחה, ובזכות זה תזכה לאריכות ימים עוד בזה העולם,

מְלַבֵּד מֵה שְׂאִין עֶרְךָ לְשָׂכָר שְׂמֵשֶׁלִּמִים עַל מְצוֹת כְּבוֹד
אָב וָאִם, וְתִשְׁמַר מְאֹד מְאֹד לֹא לְצַעֲרָם בְּשׁוּם פְּנִים
וְאִפְּן. וְתִהְיֶה חָכָם גָּדוֹל מְאֹד לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מַעֲשֵׂיךָ
בְּהִצְנֵעַ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְוַדְּעוּ וְיִצְטַעְרוּ, וְזֶה שֶׁיְּכַל דְּבָר.
וְכֵן תִּשְׁמַר מְאֹד בְּכְבוֹד רַבְּךָ הַלּוֹמֵד עִמָּךְ תּוֹרָה, וּבְכְבוֹד
הַמְּשַׁגֵּיחַ, כִּי אֲצִלוּ יִתְבָּרֵךְ מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב בְּשַׁעֲה
שְׂאָדָם מְכַבֵּד אֶת רַבּוֹ, עַד כְּדֵי כִּף שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים (סִנְהֶדְרִין קי.): כָּל הַחֹלֵק עַל רַבּוֹ כְּחֹלֵק עַל
הַשְּׂכִינָה, וְכֵן (שם): כָּל הָעוֹשֶׂה מְרִיבָה עִם רַבּוֹ כְּעוֹשֶׂה
מְרִיבָה עִם הַשְּׂכִינָה; וְכֵן (שם): כָּל הַמְּהַרְהֵר אַחֵר רַבּוֹ,
כְּאִלוֹ מְהַרְהֵר אַחֵר הַשְּׂכִינָה; וְצָרִיכִים לְהִזָּהֵר בְּדַבָּרִים
אֵלּוֹ מְאֹד מְאֹד, וְאַסּוּר לְהִקָּל בָּהֶם, כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים (ירוּשָׁלַיִם עֲרוּבִין, פָּרָק ה', הַלְכָה א'): כָּל הַמְּקַבֵּל פְּנֵי
רַבּוֹ, כְּאִלוֹ מְקַבֵּל פְּנֵי שְׂכִינָה; כִּי הָרַב שְׁלוֹמֵד אֶתְךָ
תּוֹרָה, הוּא צָרִיךְ לְהִיּוֹת חָשׁוּב בְּעֵינֶיךָ כְּהַשְּׂכִינָה. וְכֵן
אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (אֲבוֹת, פָּרָק ד'): וּמִוֶּרְא רַבְּךָ
כְּמוֶרְא שְׁמַיִם; וְאֵל יִקְלוּ בְּעֵינֶיךָ דְּבָרִים אֵלּוֹ, כִּי מִי
שְׂמַכְבֵּד אֶת רַבּוֹ שְׁלוֹמֵד עִמוֹ תּוֹרָה, שֶׁהוּא הָרֵאשׁ
יְשִׁיבָה וְהַמְּשַׁגֵּיחַ, עַל יָדָם אֵל רַב טוֹב וְצָפוּן יִזְכָּה. וְאֵל
יְסִיתוּ אוֹתְךָ חֲבָרֶיךָ, חַס וְשָׁלוֹם, לְהִתְחַצֵּף נִגְדָם, חַס
וְשָׁלוֹם, כִּי כָּל אֵלּוֹ שְׂמֵתְחַצְּפִים כְּנִגְדָם, כְּאִלוֹ מְחַצְּפִים
פְּנִיָהֶם כְּנִגְדַּת הַשְּׂכִינָה, וּמִרָה תִּהְיֶה לָהֶם בְּאַחֲרוֹנָה, כִּי
מִי שְׂחֹלֵק עַל רַבּוֹ וּמְבִזּוֹ, לְבִסּוּף נִעְקָר מִן הָעוֹלָם

בְּמִיתָה מְשֻׁנָּה, רַחֲמָנָא לִישׁוּזְבָן. וְעַל-כֵּן רָאָה לְמָסוֹר אֶת
 נִפְשָׁךְ בְּעֵבוֹר כְּבוֹד רַבָּךְ, שְׂאֲצָלוֹ לְמִדַּת רַב חֲכָמְתְּךָ,
 וְאוֹתוֹ תַחֲזִיק וּבוֹ תִדְבֹּק, כִּי עַל יְדוֹ תִגִּיעַ לְכָל טוֹב
 אֲמַתִּי וְנִצְחִי. אָהוּבִי, בְּנִי! אִם תִּקְיִים אֶת כָּל הַנְּאֻמָּר
 בְּקוֹנְטְרָס הַזֶּה מִיּוֹם הַ"בַּר-מְצוּהָ" שְׁלָךְ, תִּהְיֶה מְבֹטָח
 שְׂתִגְדֹּל תִּלְמִיד חָכָם גָּדוֹל, וְצַדִּיק קְדוֹשׁ הַדְּבוּק בְּחֵי
 הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעוֹלָמָךְ תִּרְאֶה בְּחַיִּיהָ.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קונטרס

עֲזוֹת פְּנִים

יעורר ויחזק את האדם, שיברח מכל מיני עֲזֵי פְּנִים,
אשר הקלפות שורות ביניהם, וידבר על לב כל בר
ישׂראל, שיתחזק בעזות ובעקשנות דקדשה, ולא
יפחד משום בריה שבעולם, רק יעשה רצונו יתברך.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוּן
בוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָא, אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלְב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תְּלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נֵתָן מְבַרְסֵלְב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ

וּמִשְׁלַב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ

הוּבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֵסֵלְב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תוֹבֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל הִקְפִּיד מְאֹד עַל
מִדַּת הָעֲזוּת, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְסַבֵּל עֵז פָּנִים. וְאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (תַּעֲנִית ז'): כָּל אָדָם שֵׁישׁ בּוֹ עֲזוּת
פָּנִים, סוּף נִכְשָׁל בְּעֵבְרָה וְכוּ'. רַב גַּחְמָן אָמַר, בְּיָדוּעַ
שֶׁנִּכְשָׁל בְּעֵבְרָה וְכוּ', אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוֹנָא: כָּל אָדָם
שֵׁישׁ לוֹ עֲזוּת פָּנִים מִתָּר לְקָרוֹתוֹ רָשָׁע וְכוּ', רַב גַּחְמָן
בַּר יִצְחָק אָמַר: מִתָּר לְשִׁנְאוֹתוֹ וְכוּ', לְמִדִּים מִכָּאן גִּדְּל
הָעוֹן הַמָּר שֶׁל עֲזוּת פָּנִים, וְהוּא מְסַכֵּן, שְׁמֵרָאָה לְכָל־ם
אֶת פָּנָיו, וְאֲשָׁרֵי מִי שְׁמֵתְרַחֵק מֵעֵזֵי פָּנִים, וְאִין לוֹ יַעֲסֵק
עִמָּהֶם.

(אמריי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתיח)

קונטרס

עֲזוֹת פְּנִים

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְהִתְחַזֵּק בְּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה
בוֹ יִתְבָּרַךְ; כִּי הָאֱמוּנָה הִיא הָעֵקֶר. וְרַבְּנוּ ז"ל אָמַר
(שיחות-הַר"ן, סִימָן ל"ג): אֶצֶל בְּנֵי הָעוֹלָם הָאֱמוּנָה הוּא דְּבַר
קָטָן, אָבֵל אֶצְלֵי הָעֵקֶר הוּא אֱמוּנָה; כִּי בְּלִי אֱמוּנָה אֵין
לְאָדָם כְּלוּם בַּחַיִּים. עֵקֶר שְׁלֵמוֹת שֶׁל יְהוּדֵי, שְׁצָרִיף
לְהַגִּיעַ בְּזֶה הָעוֹלָם — שְׂיֵהִיָּה אֶצְלוֹ בְּרוּר וְזָכוּף
הַמְדַמָּה, עַד שְׂתֵהִיָּה הָאֱמוּנָה שְׁלוֹ כָּל-כָּף בְּרוּרָה
וּמְזֻכָּכָת, עַד שְׂיֵרָאָה אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֵינֵי הַשֶּׁכֶל
שְׁלוֹ, וְלֹא יִרְצָה לְעֻזֵּב אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אָבֵל יֵשׁ
מְדָה אַחַת הַהוֹרֶסֶת אֶת הָאֱמוּנָה לְגַמְרֵי, וְהִיא — "עֲזוֹת
פְּנִים", כְּשֶׁאָדָם עֻז פְּנִים, אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
(תַּעֲנִית ז.): כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ "עֲזוֹת פְּנִים", בְּיָדוּעַ שְׁנֹכְשֶׁל
בְּעֵבְרָה, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. אֲנַחְנוּ עֲדִים, שֶׁיֵּשׁ עֲזֵי פְּנִים,
שְׂאִינָם מִתְּבִישִׁים לְדַבֵּר עַל צְדִיקִים, עַל חֲכָמִים, עַל

קדושים הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, שמתמידים בתורה, ואלו העזי פנים מגלים את מעשיהם הרעים; כי במקום שאדם יבוש ויפלא, מאחר שחטא ועבר על כל התורה כלה, רחמנא לצלן, מה שנמצא היום, שיש בני-אדם המחללים שבת, בר מינן, אוכלים טרפות ונבלות, רחמנא לישזבן, עוברים על כל מיני עריות, רחמנא לצלן, ובמקום להתבייש, הם עוד מחציפים פניהם, ומדברים נגד הקדוש-ברוך-הוא בריש גלי, נגד חכמי ישראל ונגד כל הקדוש לעם ישראל, איזו בושה ואיזו פלימה היא זו! לזאת, בני ובנותי היקרים! אם אתם רוצים לזכות לאמונה ברוחה ומזככת, תברחו מהמדה הרעה, שמאד מצויה בבני-אדם, שהיא "עזות פנים"; כי טבע האדם, שהוא עז פנים, וכל מי שאינו עושה רצונו, תכף-ומיד הוא קופץ עליו ככלב, שעליו נאמר (ישעיה נו, יא): "והכלבים עזי נפש". ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נ'): מי שפגם בברית, רחמנא לישזבן, הוא עז פנים. לזאת מי שיודע בנפשו שפגם בברית, והוא מלכלך בחטאים ועוונות, לכל הפחות יתבייש מהקדוש-ברוך-הוא, לכל הפחות יהיה בשקט, ולא יגלה לכלם את המעשים הרעים שלו. כי בזה שמתחצף כנגד צדיקים קדושים הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, כנגד יראים ושלמים, בזה מגלה את כלו ממש, ואוי לאוהב בושה, אוי לאוהב פלימה! נואף

עֲזוֹת פְּנִים

קנג

כְּכֹלֵב שְׁנוּבַח עַל צְדִיק הַדְּבִיק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּדַבְּקוֹת אֱמֶת.
לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הִבֵּה וְנַעֲקֹר מֵאִתְּנוּ אֶת מַדַּת
הַ"עֲזוֹת פְּנִים"; כִּי אִם אֲנַחְנוּ רוֹצִים לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה,
עֲלִינוּ לְשֶׁרֶשׁ מֵאִתְּנוּ אֶת הַמַּדָּה הַמְּגַנָּה הַזֹּאת שֶׁל "עֲזוֹת
פְּנִים". וְחֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (שַׁבַּת קִיט:): לֹא חֲרָבָה
יְרוּשָׁלַיִם, אֲלָא מִפְּנֵי שְׁלֹא הָיָה לָהֶם בַּשָּׁבֶת פְּנִים, שְׁאַחַד
לֹא הִתְבַּיֵּשׁ מְזוּלָתוֹ. עָשׂוּ כָּל מִינֵי תוֹעֵבוֹת רָעוֹת, וְאִם
אֵין דֵּי בְּזוּהָ, תַּחַת אֲשֶׁר לְהִתְבַּיֵּשׁ שֶׁהוּא נוֹאֵף, מִתְנַהֵג
כְּחִיָּה רָעָה, שֶׁהוּא מְחַלֵּל שַׁבַּת בְּפִרְהֶסְיָהּ, שְׂדֵינוּ כְּגוֹי,
כִּי מִי שֶׁמְחַלֵּל שַׁבַּת בְּפִרְהֶסְיָהּ, לֹא יוֹעִיל לוֹ מְאוּמָה,
וְהַרְמַב"ם פּוֹסֵק שֶׁהוּא כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת. כִּי הַמְּחַלֵּל שַׁבַּת,
דֵּינוּ כְּגוֹי גָּמוּר (עֵין הַלְכוֹת שַׁבַּת, פָּרָק ל', הַלָּכָה טו); וּבְמִקּוּם
לְהִתְבַּיֵּשׁ, עוֹד מֵעַז פָּנָיו נֶגְדַת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְנֶגְדַת כָּל
הַקְּדוּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל! תַּחַת אֲשֶׁר לְכַבֵּשׁ פָּנָיו בְּקִרְקַע עַל
שְׂאוּכַל טְרַפּוֹת וְנִבְלוֹת, הוּא עוֹד מֵעַז פָּנָיו נֶגְדַת יְרֵאִים
וְשִׁלְמִים, וּמִתְלוֹצֵץ מִחֲרָדִים, בְּשַׁעָה שֶׁהוּא גוֹי גָּמוּר,
וַיִּינוּ יֵין נֶסֶךְ בְּלֵי שׁוּם פִּקְפּוּק. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים! בֵּאוּ וְנַעֲקֹר מֵאִתְּנוּ אֶת הַמַּדָּה הַרָּעָה, הַמַּדָּה
הַמְּגַנָּה שֶׁל "עֲזוֹת פְּנִים", וְנִבְקֵשׁ בְּכָל יוֹם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ,
שְׂיִצִּיל אוֹתְנוּ מִ"עֲזוֹת פְּנִים" וּמֵעֲזֵי פְּנִים, כְּמוֹ שֶׁתִּקְנֵנוּ
לְנוּ חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרָכוֹת טז:): תִּפְלָה לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל
יוֹם: "יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ הַגּוֹי" אֱלֹקֵי, שְׂתִצִּילֵנִי הַיּוֹם
וּבְכָל יוֹם מֵעֲזֵי פְּנִים וּמֵעֲזוֹת פְּנִים"; כִּי הִיא הַמַּדָּה

המגנה ביותר, ואין מדה מגנה הימנה. ובפרט כשצער מחציף פניו נגד מבגר, כשבור ועם הארץ מעז פניו נגד תלמיד חכם, שעל זה מקבלים ענש גדול מאד. ואומרים חכמינו הקדושים (תענית ז): כל אדם שיש לו "עזות פנים" מתר לקראו רשע; כי אין רשעות גדולה מזו, שאדם מעז פניו לתלמיד חכם ולצדיק הדבוק בהקדוש-ברוך-הוא. וכן אומרים חכמינו הקדושים (שם): כל אדם שיש בו "עזות פנים" מתר לשנא אותו; כי, פי'דוע, אסור לשנא שום יהודי, אשר עוברים על לאו של "לא תשנא את אחיך בלבבך", אבל מי שיש בו "עזות פנים", אומרים בפרוש חכמינו הקדושים, שמתר לשנאו, מחמת שעז פנים הוא, ואינו מתבייש לדבר על צדיקים קדושים, הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, על חכמי ישראל, מנהיגי ישראל, שיש להם עדות קדושות ומנהיגים קהלות קדושות, והטמא הזה מעז פניו לדבר עליהם? ! אוי לאותה בוששה! אוי לאותה חרפה! ומספרים חכמינו הקדושים (פלה רבתי, פרק ב'), שישבו פעם רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי עקיבא, ולמדו תורה. והנה עבר בחור צעיר בגלוי ראש, ולא התבייש מחכמי ישראל. ענו ואמרו כל אחד דעתו על עז פנים זה; רבי אליעזר אמר: זה ממזר. רבי יהושע אמר: זה בן הנדה. רבי עקיבא אמר: זה ממזר וכן הנדה; כי כיון שבחור צעיר עובר ורואה חכמי ישראל,

עזות פנים

קנה

ואינו מתבייש מהם, והולך בגלוי ראש בגאון ובוז ונחציפות, קבעו פה אחד, שאיננו פשר, ולא נולד בקדשה. רחמנא לצלן, אם זה נאמר על גלוי ראש, שאדם אינו מתבייש לילך בגלוי ראש, וכבר אמרו עליו חכמינו הקדושים, שזהו ממזר וכן הנדה וכו', על אחת כמה וכמה כשאדם עובר בשויון נפש על מצוות התורה, ואינו מניח תפלין, מחלל שבת בפרהסיא, אוכל טרפות ונבלות, כל זה מראה שהוא פגום, וצריכים להזהר ממנו ולא לילך בד' אמותיו. כי כבר אמרו חכמינו הקדושים (תענית ז): מי הוא רשע? מי שיש בו "עזות פנים", ואינו מתבייש מפני מי שגדול הימנו. וידאבוננו הרב, נתקיים בנו מאמרם ז"ל (סוטה מט): פני הדור כפני כלב; כי טבע של כלב שהוא עז פנים, תמיד קופץ על הזולת ונובח לשוא. "מה עשיתי לך? למה אתה נובח עלי? אני מכיר אותך? דברתי אתך פעם? לאו!" כמו-כן הוא מי שמדבר רע על הזולת, ובפרט מי שמדבר על צדיקי הדור, חכמי ישראל, הוא עז פנים, ובדוע שהוא בעל עברה. וצריכים להשמר ממנו. ואף שמתחזה כגרא וחרד, אל תאמינו לזה, בני ובנותי היקרים! כי גרא וחרד אמתי, תמיד מתבייש מהקדוש-ברוך-הוא, כי חש שהוא יתברך נמצא פה, וכן מתבייש מחכמי ישראל, שיכולים להכיר על פרצופו מיהו ומהו. לכן, בני ובנותי היקרים! אם רצונכם לזכות לאמונה

בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, לְדַעַת שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג
 עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִיטִי פְּרִיטִית, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן
 אֵינּוּ נֶעֱשֶׂה מֵעֲצָמוֹ, אֲלָא בְּהַשְׁגָּחַת הַמְּאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן,
 עֲלֵיכֶם לַעֲקוֹר מֵעֲצָמְכֶם אֶת מִדַּת "עֲזוֹת פָּנִים", אֲשֶׁר
 לְצַעֲרָנוּ הָרַב, כָּל אֶחָד נִגְוַע בָּהּ; וְאֵין מְכַבְּדִים אֶת יְרֵאֵי
 ה', אֵין מְכַבְּדִים אֶת הַהוֹרִים, אֵין מְכַבְּדִים אֶת תְּלַמִּידֵי
 הַחֲכָמִים, אֲשֶׁר אוֹי לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה! אוֹי לְאוֹתָהּ חֲרָפָה
 וּכְלִימָה! אָנוּ רוֹצִים לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, אָנוּ מִשְׁתוֹקְקִים
 שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִתְגַּלֶּה אֵלֵינוּ, וְעַדִּין מִדַּת הָעֲזוֹת
 בִּינֵינוּ, עַד כִּדֵי כֶּף אָנוּ מְסַגְּלִים לְקַפֵּץ עַל הַזּוּלַת כְּכֹלֵב
 הַקּוֹפֵץ עַל כָּל עוֹבֵר אַרְחַ הַנִּקְרָה בְּדַרְכּוֹ, וְנוֹבַח עַל כָּל
 הָעוֹבֵר בְּד' אֲמוֹתָיו. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּאוֹ
 נָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, בְּאוֹ נַעֲקוֹר מֵאֲתָנוּ אֶת הַמִּדָּה
 הַרְעָה שֶׁל עֲזוֹת. וְרַבְּנוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן
 כב): מִדַּת הָעֲזוֹת הִיא מִדָּה רָעָה מְאֹד. מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמֵּעֵז
 פָּנָיו נִגְדַּד יְרֵאֵי ה' הַדְּבוּקִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁנִּכְלְלוּ
 לְגַמְרֵי בָּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, שֶׁתּוֹרָתָם תּוֹרַת ה' מִמָּשׁ,
 תְּפִלָּתָם תְּפִלַּת ה' מִמָּשׁ; כִּי הָעֲנֵשׁ שֶׁל עֲזוֹת — שֶׁנִּשְׁאָר
 בְּגִיהֵנוּם. כִּי כָּל שֶׁאָדָם יוֹתֵר עֵז פָּנִים, הוּא סוֹבֵל אֶת
 הַגִּיהֵנוּם בְּזֶה הָעוֹלָם. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּאוֹ
 נִשְׁרַשׁ מֵאֲתָנוּ אֶת הַ"עֲזוֹת פָּנִים", וְנִתְחִיל לְהִתְבַּיֵּשׁ
 מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וּבְזֶה שְׁנִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עַל-
 יְדִי-זֶה תִּמְשֹׁךְ עֲלֵינוּ הָאֱמוּנָה הַקְדוּשָׁה; כִּי כָּל שֶׁאָדָם

עזות פנים

קנז

מכנים בדעתו שהקדוש-ברוך-הוא נמצא פה אתנו, עמנו ואצלנו, ואין בלעדיו יתברך כלל, כמו-כן הוא מתבייש יותר מהקדוש-ברוך-הוא. ככל שאדם מכנים בדעתו יותר את אמתת מציאותו יתברך, כן הוא מתבייש יותר ממנו יתברך. לזאת אומרים חכמינו הקדושים (פרכות יב): כל העושה דבר עברה ומתבייש בו, מוחלים לו על כל עוונותיו; אם אדם נכשל בעברה של חלול שבת ואכילת טרפות ונבלות, שפיכות דמים וכו', ידע שאין שום יאוש בעולם כלל, ועדין יכול לחזור בתשובה שלמה. ורבינו ז"ל גלה לנו (לקוטי-מורה"ן, חלק ב', סימן קיב): אם אתה מאמין שיכולים לקלקל, תאמין שיכולים לתקן; אבל התקון הוא, שלכל הפחות מתבייש מהקדוש-ברוך-הוא, מתבייש מחכמי ישראל, מצדיקי הדור, שמסתכלים על פרוצופך ויודעים את כל המעשים הרעים שלך. לזאת, מעלה גדולה להתקרב אל הצדיק האמת, הדבוק בחי החיים בו יתברך, שעל ידו באים לידי בוש, שלכל הפחות אני מתבייש עם המעשים הרעים שלי. ומה אנו רואים בדור הזה? לא די שבני-אדם עברו על כל התורה כלה, לא די בכך שעקרו עצמם משרשם העליון, אלא עוד מעזים פניהם כנגד צדיקים וחכמי הדור, בלי שום בוש, וזה אשר הורס את האדם לגמרי. לזאת, בני ובנותי היקרים! אם רצונכם לזכות לאמונה ברוחה ומזפכת, אם רצונכם

לְהַרְגִישׁ שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אִתְּכֶם וְאַצְלָכֶם, שְׁתוּכְלוּ לְדַבֵּר אִתּוֹ, עֲלֵיכֶם לַעֲקֹר מִכֶּם אֶת הַמִּדָּה הַמְּגַנָּה שֶׁל "עֲזוּת פָּנִים", וְתִקְנוּ לַעֲצֹמְכֶם אֶת הַמִּדָּה הַיְקָרָה שֶׁל בִּשְׁת פָּנִים, לְהִתְבַּיֵּשׁ מִהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְהִתְבַּיֵּשׁ מִחֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, מִצְדִּיקֵי הַדוֹר. וְחֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים אֹמְרִים (נְדָרִים כ.): "בְּעִבּוֹר תִּהְיֶה יְרָאתוֹ עַל פְּנֵיכֶם" — זֶה בּוֹשָׁה, "לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ" — מְלַמֵּד שֶׁהַבּוֹשָׁה מְבִיאָה לְיַדֵּי יְרֵאת חֲטָא. מִכָּאן אָמְרוּ: סִימָן יִפֶּה בְּאָדָם שֶׁהוּא בִישָׁן. וְכֵן אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (שם): כָּל אָדָם הַמִּתְבַּיֵּשׁ — לֹא בְמַהְרָה הוּא חוֹטָא; מִי שֶׁאֵין לוֹ בִשְׁת פָּנִים, בְּיָדוּעַ שֶׁלֹּא עָמְדוּ רַגְלֵי אַבּוֹתָיו עַל הַר סִינַי (שם). תִּתְאַרוּ לַעֲצֹמְכֶם, בֶּן-אָדָם אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ, וְהוּא עֹז פָּנִים, וְאַחֲר־כֵּן רוֹצֵה כְּבוֹד, הוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה זְמָרִי, וּמְבַקֵּשׁ שָׂכָר כְּפִינְחָס. אָדָם שֶׁהוּא נוֹאֵף, הִזָּה צָרִיף לְהִתְבַּיֵּשׁ, וְלֹא לִנְבֵּל פִּיו כְּנֹגֵד צְדִיקִים וְחֲכָמֵי הַדוֹר. וּמָה אָנוּ רוֹאִים? שְׂאֵלוֹ הָעֵזִי פָּנִים שֶׁבְדוֹר מִתְפַּשְׁטִים בְּעוֹלָם, וְהֵם אֵינָם מִתְבַּיֵּשִׁים לְהַחְצִיף פְּנֵיהֶם נֶגֶד חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, נֶגֶד צְדִיקִים הַדְּבּוֹקִים בְּהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אִם-כֵּן הֵם מִמָּשׁ כְּדִגְמַת כְּלָבִים, שְׁנוּבְחִים עַל כָּל עוֹבֵר וְשָׁב. וְאֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה מַב): חֲצוּף שֶׁבַחִיּוֹת זֶה הַכֶּלֶב. עַל-כֵּן אִם אָדָם מִתְחַצֵּף לַזּוּלָתוֹ, וְאֵין לוֹ שׁוֹם בּוֹשָׁה מִמֶּנּוּ, אוֹ שֶׁמִּתְחַצֵּף נֶגֶד הוֹרָיו, אוֹ שֶׁמִּתְחַצֵּף פָּנָיו כְּנֹגֵד רַבּוֹ, אִם מֵעַז פָּנָיו

כְּנָגֵד צְדִיקִים הַדְּבֹקִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּנָגֵד חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, סִמְּן שֶׁהוּא מֵהַגְּרוּעַ שְׁבַח־יֹת — כְּכֹלֵב מִמֶּשׁ. וְעוֹד אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שם): מִדָּה רָעָה יֵשׁ בְּכֹלֵבִים, מֵהַ הַכֹּלֵבִים — אֶחָד נוֹבַח וְכֹלֵם מִתְקַבְּצִים וְנוֹבְחִים עַל חֲנָם, כֶּף עֲזֵי פָּנִים; מֵה אָנוּ רוֹאִים? אָדָם הוֹלֵךְ עִם כָּלֵב בְּרַחוּב, וּבָא כְּנָגֵדֵם אָדָם, הַכֹּלֵב קוֹפֵץ וְנוֹבַח עַל הָאָדָם. מִיֵּלֵא אֶתְהָ כָּלֵב, נִבְחַתָּ עָלַי, אוֹלֵי פִּחְדָתָ מִמֶּנִּי וְכוּ', אֲבָל כִּשְׁהַכֹּלֵב הָאֶחָד הַזֶּה נוֹבַח, תִּכְף-וּמִיד כָּל הַכֹּלֵבִים בְּאִזּוֹר הַשׁוֹמְעִים אֶת הַנְּבִיחָה — נוֹבְחִים גַּם-כֵּן. מָה עָשׂוּ לָכֶם?! כֵּן רוֹאִים, קָם עַז פָּנִים אֶחָד שֶׁהוּא כְּדֹגְמַת כָּלֵב, וְנוֹבַח עַל צְדִיק, עַל חֲכָם הַדְּבֹק בַּתּוֹרָה, הַדְּבֹק בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכִבֵּר מִתְקַבְּצִים הַמּוֹן כָּלֵבִים, הַמּוֹן עֲזֵי פָּנִים וְנוֹבְחִים גַּם-כֵּן. וּמִשָּׁם בָּאוֹת לְאָדָם כָּל הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים שֵׁישׁ לוֹ. כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (סִפְרֵי-הַמִּדּוֹת, אוֹת עֲזוּת, סִמְּן ז'): מִי שֵׁישׁ בּוֹ עֲזוּת, בִּידוּעַ שֵׁאִינוּ מְסַתְּפֵק בְּמָה שֵׁישׁ לוֹ; מֵהֵיכֵן בָּאָה "עֲזוּת פָּנִים"? שֵׁאִין לוֹ אֲמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; בְּרַגַּע שֶׁחֲסָרָה לְאָדָם אֲמוּנָה, אֵינָנו מְרַצֶּה בְּחִלְקוֹ. כְּכֹלֵבִים שֶׁעָלִיָּהֶם נֶאֱמַר (ישעיה נו, יא): "וְהַכֹּלֵבִים עֲזֵי נֶפֶשׁ לֹא יִדְעוּ שִׁבְעָה", הֵם תָּמִיד רַעֲבִים; כִּי הָרַעֲבִים שְׁבַח־יֹת אֵלֹהֵי הַכֹּלֵבִים, כְּמֵאֲמָרם ז"ל (מדרש אגדה): לֵית עֲנִיָּא כְּכֹלֵבָא; כְּמוֹ-כֵן עַז פָּנִים, שֶׁאֵף פַּעַם אֵינוֹ מְרַצֶּה מִחֲיָיו, אֵין לוֹ שְׂמִחַת הַחַיִּים. כִּי אִם הִיָּה

עוֹקֵר מֵעֲצָמוֹ מִדָּה רָעָה שֶׁל "עֲזוּת פָּנִים", וְהִיָּתָה לוֹ
 בּוֹשָׁה מֵהֶקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הִיָּה חָשׁ שֶׁהֶקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא נִמְצָא פֹה, הִיָּה מִתְבַּיֵּשׁ מִצְדִּיקֵי הַדּוֹר, מִחֲכָמֵי
 יִשְׂרָאֵל, וְהִיָּה תָמִיד שָׁשׁ וְשִׂמְחָה עַל נֵעַם חֶלְקוֹ. לְזֹאת,
 בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אַתֶּם רוֹצִים לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר
 קִלְקַלְתֶּם, רְאוּ לְהִתְחִיל לְהִתְמַיֵּד בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה
 הֶקְדוּשָׁה, כְּמֵאֵמֶר רַבֵּנוּ ז"ל (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת עֲזוּת, סִימָן ח'):
 הַתּוֹרָה הִיא תִקּוּן לְעֲזוּת; אִם הִיָּה אָדָם עַד עֵתָה עֲזוֹ
 פָּנִים, שְׂיִתְחִיל לְלַמֵּד תּוֹרָה. אָבֵל גַּם לְזֶה צְרִיכִים עֲזוּת
 דְקִדּוּשָׁה. כִּי כִּף אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן
 קמז): כְּשֵׁם שְׂמִי שֶׁהוּא עֲזוֹ פָּנִים, אֵינִן לוֹ חֶלֶק בַּתּוֹרָה,
 כִּף מִי שְׂאִינוֹ מִתְאַזֵּר בְּעֲזוּת וּבְעִקְשָׁנוֹת דְקִדּוּשָׁה, גַּם-כֵּן
 לֹא יִלְמַד תּוֹרָה. כִּי מִצַּד אֶחָד עֲזוּת פָּנִים הִיא מִדָּה מְאֹד
 מְגִנָּה, עַד שֶׁעוֹקֵרֶת אֶת הָאָדָם לְגִמְרֵי מֵהֶקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְקַבֵּל מוֹסֵר, כְּמֵאֵמֶר רַבֵּנוּ ז"ל
 (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת עֲזוּת, סִימָן ג'): עַל-יְדֵי עֲזוּת, לֹא יִקַּבֵּל
 מוֹסֵר; אֵינִנוֹ רוֹצֶה לְשִׁמְעַ שׁוֹם קוֹל תּוֹכְחָה; כִּי עֲזוֹ פָּנִים
 עוֹקֵר אֶת הָאָדָם מִשְׂרָשׁוֹ. אָבֵל מִצַּד שְׁנֵי, אָדָם צָרִיךְ
 שְׂתִהְיֶה לוֹ עֲזוּת וְעִקְשָׁנוֹת דְקִדּוּשָׁה, לֹא לְהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי
 הַמְּלַעֲיָגִים. מָה אָנוּ רוֹאִים? הָעֶרְב־רַב מִפְּרִסְמִים
 כְּתִבְיָהֶם וְקִרְחִיָּהֶם וְדַעְתָּם הַטְּמֵאָה בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 בְּלֵי בּוֹשָׁה, הֵם עֲזֵי פָּנִים, וּמְדַבְּרִים פְּתוּחַ נֶגֶד הֶקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, נֶגֶד כָּל הֶקְדוּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, נֶגֶד הַתּוֹרָה

והמצוות; אזי הם מגלים את פרצופם האמתי, שהם
 נואפים ככלבים, כל ראשם מלא זבל וטמאה, טנוף
 וצואה. וכנגד זה צריכים להתאזר בעזות ובעקשנות
 דקדושה, לא לפחד מאף אחד, רק לצאת בריש גלי
 לגלות ולפרסם את הקדוש-ברוך-הוא לכלם, שהקדוש-
 ברוך-הוא משגיח בהשגחה פרטי פרטית, דבר גדול
 ודבר קטן אינו נעשה מעצמו אלא בהשגחת המאציל
 העליון. ואומרים חכמינו הקדושים (ביצה כה:): מפני מה
 נתנה תורה לישראל? מפני שהם עזים; יהודי צריך
 לקנות לעצמו עזות דקדושה, לא להתפעל מעזי פנים,
 פושעי ישראל, קלים וריקים, פוחזים ונואפים ככלבים
 הנובחים נגד כל ירא וחרד לדבר ה', אלא להכניע
 ולהשתיק אותם, לגלות את מעשיהם המזוהמים
 והמלכלכים. כי כלל זה תקחו בידיכם, בני ובנותי
 היקרים! אם תמצאו עזי פנים, תדעו לכם, שהם כפה
 של בעלי עברות, נואפים, כי אם הם חצופים, סימן
 שהם פגומים בבגדית. אם אברך מדבר נגד חכם הדבוק
 בתורה, שכל ימיו יושב בד' אמות של הלכה, והנה בא
 עתה איזה פרחח ומדבר עליו, בידוע שעבר עברה
 חמורה, ואל תתפעלו ממנו, אלא תתאזרו בעזות
 דקדושה, ותפרסמו את פרצופו האמתי. כי לא ימלט
 אדם שיתחצף נגד צדיקים ונגד חכמי הדור, אלא אם
 אין בו יראת שמים. ואף שהוא מלביש את ה"עזות

פנים" שלו בקדשה, כאלו מצוה לרדף את פלוני או את אלמוני, תדעו לכם, שצריכים לברח ממצוות כאלו. כי עוד מעט אנו צריכים לעזוב את זה העולם, ובאילו פנים נבא אליו יתברך?! ואומרים חכמינו הקדושים (אבות פרק ה'): עז פנים לגיהנום, ובשת פנים לגן עדן; הינו מי שעז פנים, מדורו בגיהנום, ומי שיש לו בושה, מדורו בגן-עדן. ולא זו בלבד, אלא, בני ובנותי היקרים! עוד בזה העולם — מי שהוא עז פנים, סובל את הגיהנום בחייו, כי מתגברים עליו כל מיני צרות ויסורים; כי מי שמעז פנים נגד רבו, נגד חכמי ישראל, נגד הוריו, נגד מבגרים, יקבל את ענשו עוד בזה העולם ויסבל גיהנום. ולהפך — אדם שהוא בעל בשת פנים, יש לו דרך-ארץ לאביו ולאמו, לחכמי ישראל, לגדולי התורה, לצדיקי האמת הדבוקים בהקדוש-ברוך-הוא, יש לו דרך-ארץ ויראת כבוד לאדם מבגר, הוא יירש גן-עדן עוד בזה העולם. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נחזר בתשובה ונעקר מאתנו את ה"עזות פנים" שהיתה לנו עד עתה, ונקנה לנו בשת פנים להתבייש מהקדוש-ברוך-הוא, להתבייש מההורים, להתבייש מחכמי ישראל צדיקי הדור, ועל-ידי-זה ימשך עלינו חסד ורחמים רבים.

ב.

בני ובנותי היקרים! עליכם להתחזק בכל מיני אפנים שבעולם, ולא להשבר בשום פנים ואפן. ואף שמצד אחד אתם מאד מתבישים מכל מה שעבר עליכם בחייכם, שטמאתם את עצמכם בכל מיני טמאות שבעולם בר מינן, ועברתם על עברות חמורות, אשר מכל זה אתם מתבישים לחזור אליו יתברך, עם כל זאת עלי לומר לכם, שאף שבושה היא מדה טובה מאד, ואדרבה זה סימן שעמדו רגליו על הר סיני, כמאמרם ז"ל (נדרים כ.): כל אדם המתביש, לא במהרה הוא חוטא; ומי שאין לו בשת פנים, בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני. עם כל זאת עליכם לדעת, שמי שרוצה לחזור בתשובה, עליו להתאזר בעזות ובקשנות דקדושה, ולא להסתכל על שום מונע ומעכב, יהיה איך שיהיה ויהיה מה שיהיה, כי אי אפשר לחזור בתשובה שלמה, אלא אם קונה לעצמו מדת עזות דקדושה, שלא מפחד משום בריה שבעולם. כי עליכם לדעת, אשר בושה ועזות הם שני הפכים, אבל שניהם צריכים אל הקדושה מאד, אך צריכין להזהר מאד להשתמש עם כל מדה ומדה במקומה הראוי, ולא להפך, חס ושלום. ומי שפוגם בזה ומהפך הסדר, שמשתמש בעזות במקום שצריכין בשת, או שמתביש במקום שצריכין עזות,

הוא פוגם בזה מאד, ועל-ידי-זה עקר ההתרחקות מהשם יתברך, כי באמת בקדשה צריכין שתיהן: עזות ובשת, ושתייהן אחד בשרשן ותלויות זו בזו. כי עזות דקדשה נמשכת מבושה דקדשה, אבל להפך, חס ושלום, כשיש לו בושה דסטרא אחרא, שמתבייש מפני המלעיגים, ונמנע על-ידי-זה מעבודת השם, על-ידי-זה מתגברת בו עזות דסטרא אחרא, שהיא עזות הגוף ותאוותיו הרעות. על-כן צריך האדם לפלס דרכיו מאד בזה, שתהיה לו בושה גדולה מהשם יתברך מלעבר על רצונו אפלו תנועה קלה, מכל שכן שלא לעבר עברה, חס ושלום; אבל כשצריך לעסק בעבודת השם, אזי צריך להתגבר בעזות גדולה דקדשה כנגד עצמו, הינו כנגד היצר הרע שלו וכנגד המונעים והמלעיגים מבני העולם, וכן אפלו כביכול נגד השם יתברך בעצמו צריך שתהיה לו עזות גדולה דקדשה, כי אף-על-פי שבודאי צריכין להתבייש לפני השם יתברך מאד, אפלו לעשות מצוה ולבוא להתפלל לפניו יתברך, מכל שכן מי שכבר חטא, חס ושלום, אף-על-פי-כן צריך להתחזק ולהתגבר בעזות גדולה, ולומר: אף-על-פי שאיני כדאי להתפלל לפניך וכו', אף אף-על-פי-כן בחסדך הגדול אני בוטח, שאתה שומע תפלת כל פה. ולכן אני מעז פני נגדך לבקש ממך כל מה שאני צריך וכו'. אבל מי שמהפך הסדר ומשתמש בבשת במקום שצריכין עזות,

עזות פנים

קסה

אזי להפך — הוא פוגם הרבה מאד, כי כל מיני חלישות הדעת שבלב האדם שמרחקין אותו מהשם יתברך, כלם נמשכין מפגם העזות דקדושה, שעל-ידי זה נחלשת דעתו מלהתגבר בעבודת השם אפלו אם הוא כמו שהוא. כי באמת בקדושה צריך שתהיה לאדם עזות אפלו כב יכול כנגד השם יתברך בעצמו, כי אף-על-פי שיודע מה שחטא ומרד כנגד השם יתברך, אף-על-פי-כן אם מתבייש אחר-כך לבקש את השם יתברך שיקרבהו לעבודתו, ומתבייש בעצמו לעסק בעבודת השם, מחמת שיודע רבוי עוונותיו, אין זה בפשט דקדושה, אדרבה! זה עקר בפשט דסטרא אחרא, שמחליש דעתו, כדי לרחקו מהשם יתברך לגמרי. כי עקר הפשט דקדושה צריך שיהיה להאדם קדם שיחטא, שתהיה לו בוששה גדולה מלפני השם יתברך שלא לעשות שום דבר נגד רצונו יתברך; אבל אחר-כך, כשכבר התגבר עליו היצר הרע, חס ושלום, והכשילו במה שהכשילו, צריך אחר-כך לסלק הבוששה מעל פניו, ויעז פניו נגד השם יתברך כב יכול לומר: אף-על-פי שעשיתי ובשתי וגם נכלמתי להרים פני אליך, אף-על-פי-כן אני מעז פני נגדך, ומבקש ממך שתקרבני אליך גם עתה. ואפלו אם היה כך כמה פעמים, חס ושלום, אסור לפל בדעתו לעולם, רק להתחזק להתחיל בכל פעם מחדש כל עוד נשמתו בו (לקוטי-הלכות, בשר בחלב,

הַלְכָה ד', אֹת ג'); וּמִי שֶׁמִּתְאַזֵּר בְּמִדַּת הָעֲזוּת וְהַעֲקֻשָׁנוּת דְקִדְשָׁה, וּבֹרַח תָּמִיד אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, עַל אִף שִׁיּוּדֵעַ שְׁחָטָא וּפָגַם מְאֹד נִגְדוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאוֹמֵר לְעֲצָמוֹ: יִהְיֶה מִה שִׁיְהִיָּה וְיִהְיֶה אִיךָ שִׁיְהִיָּה, אָנִי אֶת מְקוֹמִי לֹא אֶעֱזֹב, וְאַחֲזֹר תָּמִיד אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ תִּמְשָׁךְ עָלָיו בּוֹשָׁה גְדוּלָה תָּמִיד מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ. כִּי כָּכָל שְׂאֲדָם נִכְלָל יוֹתֵר בְּאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא בְּעֲקֻשָׁנוּת גְּדוּלָה, וְאִינוֹ עוֹזֵב אֶת עֲצָמוֹ לִפְלֵי, עַל-יְדֵי-זֶה יוֹתֵר נִכְלָל בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁכֶת עָלָיו בּוֹשָׁה גְּדוּלָה לְהִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ. וְהַבּוֹשָׁה תִּמְנַע אוֹתוֹ מִלְּחָטָא נִגְדוֹ יִתְבַּרֵךְ. כְּמֵאמָרָם ו' ל' (נְדָרִים כ.): "בְּעֹבֹר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם" — זֶה הַבּוֹשָׁה, "לְבַלְתִּי תִּחְטְאוּ" — מִלְּמַד שֶׁהַבּוֹשָׁה מְבִיָּאָה לְיַדֵּי יִרְאָת חֲטָא. מִכָּאן אָמְרוּ: סִימֵן יָפֵה בְּאָדָם שֶׁהוּא בִּישָׁן. כִּי בְּזֶה שְׂאֲדָם מִתְבַּיֵּשׁ, בְּזֶה בְּעֲצָמוֹ מוֹדָה שִׁישׁ לוֹ אֶמּוֹנָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ. וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֻכּוֹת יב.): כָּל הָעוֹשֶׂה דְבַר עֲבָרָה וּמִתְבַּיֵּשׁ בּוֹ, מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו; לֹא-כֵן מִי שֶׁהוּא עֹז פָּנִים, הוּא מִתְרַחֵק לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, רַחֲמָנָא לִישְׁזָבֵן. וְאַנְחֵנוּ עֲדִים, שִׁישׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁעָבְרוּ עַל כָּל הַחֲטָאִים שְׁבַע עוֹלָם, רַחֲמָנָא לִישְׁזָבֵן, וְלֹא דִי שְׂאִינָם מִתְבַּיֵּשִׁים עַל מַעֲשֵׂיהֶם הַמְּגִנִּים שֶׁעָשׂוּ, אֶלָּא עוֹד פּוֹעֲרִים פִּיהֶם הִטָּמָא לְדַבֵּר עַל צְדִיקִים אֲמַתִּיִּים הַדְּבוּקִים בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. וְהֵן הֵן עֲזֵי פָּנִים שֶׁבְדוֹר,

שְׁדָבַר זֶה יְדוּעַ, שְׁכָל מִי שֶׁמִתְחַצֵּף נֶגֶד יְרָאִים וּשְׁלֵמִים,
 וּמִדָּבַר נֶגֶד צַדִּיקִים, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא בַעַל עֲבָרָה. כְּמוֹ
 שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (תַּעֲנִית ז:): כָּל אָדָם שֵׁישׁ לוֹ
 עֲזוֹת פָּנִים, בְּיָדוּעַ שֶׁנִּכְשַׁל בַּעֲבָרָה, וּמִדְחֲצִיף כּוֹלֵי הָאֵי
 שִׁמְעַ מִיָּנָה רְשִׁיעָא הוּא (בְּבֹא מְצִיעָא פג:); וְלָכֵן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים! מֵאֲחֵר שֶׁכָּבַר עָבַר עֲלֵיכֶם בְּחַיִּיכֶם מִה שֶׁעָבַר,
 וְכָבַר נִכְשַׁלְתֶּם בְּכָל מִיָּנֵי עֲבֵרוֹת, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, וְאַתֶּם
 רוֹצִים לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, רְאוּ לְהִתְאַזֵּר
 בְּמִדַּת הַבוּשָׁה, לְהִתְבַּיֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלִבְרַח מִכָּל מִיָּנֵי
 עֲזֵי פָּנִים שֶׁבְדוֹר, הַפּוֹעֲרִים פִּיהֶם נֶגֶד צַדִּיקִים אֲמַתִּיִּים,
 וּמִדְבָּרִים עֲלֵיהֶם כָּל רַע, וּמִתְלוֹצְצִים מִסְפָּרֵיהֶם
 הַקְדוּשִׁים, הַמְגַלִּים אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּגִלּוֹי רַב
 וְנוֹרָא מְאֹד. וְכֵן תִּתְאַזְרוּ בְּעֲזוֹת דְקַדְשָׁה לֹא לִפְחֹד
 מִשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, וּבִפְרֹט מַעֲזֵי פָּנִים שֶׁבְדוֹר,
 הַקָּמִים נֶגֶד כָּל אֱלֹהֵי הַרוֹצִים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ,
 וּמִחֲלִישִׁים אֶת דַּעְתָּם. כִּי בְּאַמֶּת בּוּשָׁה וְעֲזוֹת תְּלוּיּוֹת זוֹ
 בְּזוֹ, וּכְכֹל שֶׁאָדָם קוֹנֶה לְעַצְמוֹ שְׁתֵּי הַמִּדּוֹת הַיְקָרוֹת
 הָאֵלוֹ — בּוּשָׁה דְקַדְשָׁה וְעֲזוֹת דְקַדְשָׁה, עַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ
 לוֹ כַחוֹת לְהִתְגַּבֵּר עַל עֲזֵי פָּנִים שֶׁבְדוֹר, שֶׁהֵם הַבַּעֲלֵי
 עֲבָרָה הַמִּחֲלִישִׁים דַּעַת בְּנֵי-אָדָם לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ.
 וְלָכֵן אֲשַׁרֵּי מִי שֶׁאֵינוֹ שֵׁם לֵב לְכָל אֱלֹהֵי הַעֲזֵי פָּנִים
 שֶׁבְדוֹר, שֶׁהֵם נוֹאֲפִים כְּכֹלְבַּיִם, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, אֲלֹא
 מִתְאַזְרִין בְּעֲזוֹת וּבַעֲקֻשָׁנוֹת דְקַדְשָׁה, וְחוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה

עֲזוֹת פָּנִים

קסח

שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְנִכְלָלִים בְּחַי הַחַיִּים בּו יִתְבָּרֵךְ,
אֲשֶׁרֵיהֶם וְאֲשֶׁרֵי חֶלְקָם!

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קונטרס
כָּל הַכְּבוֹד

יְגַלֶּה אֶת אֲמֵת מְצִיאוֹתוֹ יְתָבְרָךְ, אֲשֶׁר הוּא יְתָבְרָךְ
מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְכֹל מֵה שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא לֹא בָּרָא אֶלָּא לְכְבוֹדוֹ, וְכֹל אֶחָד צָרִיךְ
לְגַלּוֹת אֶת כְּבוֹדוֹ יְתָבְרָךְ בְּקִיּוּם הַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה
עֲצוּמָה, וְלֹא לְהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי הַמְּלַעֲיָגִים.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אִוֵּר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוּנְנוּ, מוֹרְנֵי וְרַבְּנֵי

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלְב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנֵי

הַגְּאוּן הַקְּדוֹשׁ, אִוֵּר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִיס לִיה

רַבֵּי נִתָּן מְבַרְסֵלְב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלַב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, פְּתוּבִים וּמֵאַמְרֵי

חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֵסְלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר אָדָם צָרִיךְ לְדַעַת,
שֶׁהַכְּבוֹד הָאֲמִתִּי מֵגִיעַ רַק לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
אֲשֶׁר עָלָיו נֶאֱמַר (ישעיהו ו): "מִלֵּא כָּל הָאָרֶץ
כְּבוֹדוֹ", וְכֵן נֶאֱמַר (יחזקאל מג): "וְהָאָרֶץ הָאֵינָה
מִכְּבוֹדוֹ"; וְלִכֵּן מֵה שֵׁיךְ שֶׁאָדָם יַחֲפֹץ בְּכְבוֹד?
עִם כָּל זֹאת כָּל הַכְּבוֹד מֵגִיעַ לָאָדָם שְׂזוּכָה
לְהִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֵינוֹ
מִתְפַּעֵל מִשׁוּם כּוֹפֵר וְאֶפִיקוֹרֵס, וּמְקַיֵּם (תהלים
ק"ט): "וְאֲדַבְּרָה בְּעֵדוּתֶיךָ נֶגֶד מְלָכִים וְלֹא
אֲבוֹשׁ", וְכֵן הוּא מִתְחַזֵּק בְּכָל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו,
וְאֵינוֹ מִתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתיט)

קונטרס

כָּל הַכְבוֹד

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזַכֵּר מַה שֶּׁאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (אָבוֹת פְּרָק ו'): כָּל מַה שֶּׁבָּרָא הַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא — לֹא בָּרָא אֱלֹא לְכְבוֹדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מג,
ז): "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכְבוֹדִי בָּרָאתִיו, יִצְרַתִּיו אֶף
עָשִׂיתִיו"; הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת, רַק
כְּדֵי שְׂיִתְגַּלֶּה כְבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּזֶה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמֻרִי.
לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵינוּ לְהַשְׁתַּדֵּל לְגַלוֹת אֶת
הַכְבוֹד שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּזֶה הָעוֹלָם. כִּי תִכְלִית
הַבְּרִיאָה הַזֹּאת, שְׂתֵהֵי לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא דִּירָה
בְּתַחְתּוֹנִים. שְׂכַךְ אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (עין פִּנְחוּמָא
בְּחֻמְתֵי ג'): מִיּוֹם שֶׁבָּרָא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹלָמוֹ, נִתְאַוָּה
שְׂתֵהֵי לוֹ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים; הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה
שְׂגַם פֶּה בְּעוֹלָם הַגִּשְׁמִי, הַמְּלֵא הָעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת,
נִזְכָּה לְהַפִּירוֹ. וּמַה הַתְּכָלִית בָּאֵם נִפִיר אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ?
אֱלֹא הַנְּשָׂמוֹת הָיוּ בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, וְהַתְּעַנְּגוּ בְּתַעֲנוּג

אין סוף, אָבֿל הִיָּה זֶה בְּדֶרֶךְ נְהַמָּא דְכֶסּוּפָא — בְּחַנּוּם,
 וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רָצָה — כְּדֵי שֶׁהַנְּשָׂמוֹת תִּקְבְּלֶנָּה
 שְׂכָרָן לֹא בְּדֶרֶךְ בְּזִיוֹן וּבּוֹשָׁה, אֲלֵא כְּפִי שְׂמִינִיעַ לְהֵן,
 לְזֹאת בְּרָא אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, עַד הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי
 וְהַחֲמָרִי הַזֶּה, שְׂאַנְחָנוּ מִסְתּוֹבְבִים בּוֹ, וְרוֹאִים לְפָנַי
 עֵינֵינוּ גִשְׁמִיּוֹת, חֲמָרִיּוֹת, עֲבִיּוֹת, שְׂקָר, חֲשָׁף, שֶׁהַכֹּל
 מְלַבֵּשׁ בְּדוּמָם, בְּצוּמָח, בְּחִי, בְּמַדְבֵּר, וְאִין רוֹאִים רַק
 עֲנָנִים שְׁחוּרִים — כָּל אֶחָד עִם הַצְּרוֹת וְהַבְּעִיּוֹת שְׁלוֹ,
 וּמִשָּׁם — נִזְכָּה לְגִלוֹת אֶת הָאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנִּזְכָּה
 לְגִלוֹת אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁנִּמְצָא פֹה. וְאִם בַּר
 יִשְׂרָאֵל זוֹכֶה לְגִלוֹת אֶת הַגְּלוּי הַזֶּה, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא נִמְצָא פֹה בְּזֶה הָעוֹלָם, הוּא בָּא אֶל תְּכֵלִית
 הַבְּרִיאָה, וּשְׂכָרוֹ אִין סוּף. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!
 מֵאַחַר שְׂכָבֵר עֶבֶר עֲלֵיכֶם בְּחֵיִיכֶם מֵה שְׂעֵבֵר, שְׂכָל אֶחָד
 וְאֶחָד מִכֶּם סוּבֵל מֵה שְׂסוּבֵל — צְרוֹת וְיִסוּרִים, מְרִירוֹת
 וְהַרְפַּתְקָאוֹת, עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת, חוֹבוֹת, מַחְלוֹת וְחֻלָּאִים
 רְעִים, עִם כָּל זֹאת אֵל תִּתְיַאֲשׁוּ, וְאֵל תִּנְיַחוּ אֶת עַצְמְכֶם
 לְפַל בְּדַעְתְּכֶם וּלְהַשְׁבֵּר, אֲלֵא תִדְעוּ וַיִּתְבָּרַר לְכֶם, שְׂגִם
 בְּמִקוּמְכֶם נִמְצָא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שְׂאוּמֵר רַבְּנוּ
 ז"ל (לְקוּטִי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן לֵג), שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 נִמְצָא פֹה אֶתְנוּ, עִמָּנוּ וְאַצְּלָנוּ, וְלָמָּה אֵינָנוּ זוֹכִים לְרֹאוֹת
 אֶת זֹאת? כִּי רַבּוּ הַלְבוּשִׁים, עַד שְׂמָאֵד קָשָׁה לְמִצָּא
 אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מְכָל דְּבָר. לְזֹאת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָנוּ

כָּל הַכְּבוֹד

קעג

מְצוֹת, שְׁפָל מְצוּה וּמְצוּה יֵשׁ בָּהּ חֲשֵׁבוֹן פְּרָטִי לְמָה
הַמְצוּה צְרִיכָה לְהִיּוֹת כֶּף וְכֶף וְלֹא אַחֲרֵת. הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ-הוּא שְׁעַר, שְׁעַל-יְדֵי כָּל מְצוּה וּמְצוּה שְׁנִזְכָּה
לְקַיֵּם, נִזְכָּה עַל יְדֵהּ לְהִיּוֹת כְּלִי רְאוּי לְקַבֵּל בּוֹ אֶת הָאוֹר
אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, שְׁנִרְגִישׁ אֶת הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא אֲתָנוּ, עִמָּנוּ וְאַצְלָנוּ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים! אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מִפּוֹת כג:),
שֶׁהַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא נָתַן לָנוּ רַמ"ח מְצוֹת עֲשֵׂה כִּנְגֻד
רַמ"ח אֵיבָרִים שֶׁל הָאָדָם, וְשִׁס"ה לֹא תַעֲשֵׂה כִּנְגֻד
שִׁס"ה גִּידִים שֶׁבָאָדָם, שְׁעַל-יְדֵי כָּל קִיּוֹם מְצוֹת עֲשֵׂה,
הָאָדָם מְחַבֵּר אֵיבָר אֶחָד כִּנְגֻד הָעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים
הַשִּׁיכִים לְאֵיבָר הַזֶּה, וּכְשָׂאָדָם נִזְהָר לֹא לַעֲבֹר עַל לֹא
תַעֲשֵׂה שְׁבַתֹּרָה, נִקְשָׁר גִּיד אֶחָד מִגִּידָיו אֶל אֶחָד
הָעוֹלָמוֹת הַשִּׁיכִים לְגִיד הַזֶּה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים! עָלֵינוּ לְקַיֵּם מְצוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה,
כִּי כָּל מְצוּה וּמְצוּה הִיא צְנוּר הַמְּשִׁיכִים עַל יְדוֹ הָאוֹר
אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. בְּשִׁבִיל זֶה אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה לֵד, ט): לְמִדְתָּךְ הַתּוֹרָה דִּרְךְ אֶרֶץ,
שְׁכַשְׁיָהּ אָדָם עוֹשֶׂה מְצוּה, יֵהָא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ בְּלֵב
שְׂמִיחָ; כִּי עַל-יְדֵי שְׂאָנוּ מְקַיְמִים מְצוֹתָיו יִתְבָּרַךְ וּבִפְרָט
בְּשִׂמְחָה, עַל-יְדֵי-זֶה אָנוּ נַעֲשִׂים כְּלִים לְקַבֵּל בָּהֶם אוֹר
הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְעַל אֶף מַעֲרַבְלַת הַחֲשֵׁף שֶׁל הַכְּלִי
הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל הַשְּׂקָרִים וְהַהֲבָלִים הַמְּכַסִּים עֵינֵי

הָאָדָם, לֹא יוֹעִילוּ נֶגֶד אָדָם הַזּוֹכֶה לְקַיִם מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וּמִדְּבַק עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שְׂאֵז שְׂכָרוֹ בְּרַבּוּי מְאֹד; כִּי אַחֲרֵי שֵׁשׁ הַעֲלָמָה וְהַסְתָּרָה כְּזוֹ, שֶׁנַּעֲלָם וְנִסְתָּר אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מֵעֵין כָּל חַי, וְנִמְצָא יְהוּדֵי בְּזֵה הָעוֹלָם שֶׁמְסֻתוֹבב בְּרִישׁ גְּלִי עִם צִיצִית, עִם תְּפִלִּין, עִם זָקֵן, עִם פָּאוֹת, שֶׁמְגַלָּה אֶת הַי"ג תְּקוּנֵי דִיקְנָא עֲלָאָה לְפָנָי כֹּל בְּגָאוֹן, וְאֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ בִּיהֲדוּתוֹ, אֶלָּא הוֹלֵךְ בָּהּ בְּגָאוֹן וּבְגִאּוּהָ, וְנִזְהָר לֹא לֶאֱכֹל טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת, בֵּר מִיָּנָן, שׁוֹמֵר שֶׁבֶת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, מְקַיֵּם אֶת כָּל הַמְצוּוֹת שֶׁל הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, בְּזֵה מְבִיא אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה אֶל הַתְּכֵלִית הַנִּרְצָה. לְזֹאת אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן כ"ד), שֶׁעַל-יְדֵי שֶׁאָדָם מְקַיֵּם אֶת הַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה, עוֹלָה לְמַעְלָה מִנִּפְשֵׁין, רוּחִין וְנִשְׁמָתִין, וּמִגִּיעַ אֶל עֶצֶם הָאֲצִילוֹת, בְּבַחֲיַנַּת מְטִי וְלֹא מְטִי; כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הִלְבִּישׁ עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ הָעוֹלָמוֹת, שֶׁזֶה הַכְּבוֹד שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "לְכַבּוֹדֵי בְּרֵאתֵינוּ, יִצְרָתֵינוּ אֶף עֲשִׂיתֵינוּ", שֶׁהֵם שְׁלֵשָׁה עוֹלָמוֹת: הַנִּשְׁמָוֹת, הַמַּלְאָכִים, הָעֲשִׂיָּה, וְהַכֹּל לְכַבּוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִבְרָא. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עַל אֶף שֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיכֶם כָּל מִיָּנִי צָרוֹת וְיִסוּרִים, כָּל מִיָּנִי מְרִירוֹת וְהִרְפָּתָקָאוֹת, כָּל מִיָּנִי דְכָאוֹנוֹת וּשְׁפִיכוֹת דְּמִים, עִם כָּל זֹאת רְאוּ לְהִתְחַזֵּק לְמַצָּא אֶת הַכְּבוֹד שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְאֵז אִם אָדָם זוֹכֶה לְהִתְגַּבֵּר עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר

כָּל הַכְּבוֹד

קעה

עָלָיו, וְהוּא גָּאָה עִם הַמְּצוּוֹת שְׁמַקִּים, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מְמַשֵּׁיךְ אֶת "כָּל הַכְּבוֹד" שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּלָם אֶל זֶה הָעוֹלָם וּשְׁכָרוֹ הִרְבֵּה מְאֹד. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מָה שְׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם, וְתִשְׁתַּדְּלוּ לְקַיֵּם אֶת מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה תִּעֲלוּ מֵעֵלָה מֵעֵלָה, עַד שְׂיִתְגַּלֶּה עֲלֵיכֶם אוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁתִּדְעוּ שֶׁכָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עֲלֵיכֶם, הַכֹּל לְטוֹבָה, כְּמֵאֹמֶר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ד'): כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁכָּל מְאֻרְעוֹתָיו הֵן לְטוֹבָתוֹ, זֹאת הַבְּחִינָה הִיא מֵעֵין עוֹלָם הַבָּא; כִּי בְּעוֹלָם הַבָּא נִתְגַּלֶּה שֵׁם הַכְּבוֹד שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי "כָּל הַכְּבוֹד" שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת נִתְגַּלֶּה בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, אֲשֶׁר שֵׁם אֵין הָעֲלָמוֹת וְהַסְּתָרוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וּכְשִׂיְהוּדֵי מִתְחַזְּקִים עַל אֶף שְׁעוֹבֵר עָלָיו מָה שְׁעוֹבֵר וְאֵינוֹ נִשְׁפָּר, אֶלָּא שֶׁמִּחַ בְּמְצוּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה מוֹרִיד אֶת "כָּל הַכְּבוֹד" שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְזֶה הָעוֹלָם. לְזֹאת אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ו'), שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהִגִּיעַ לְכְבוֹד אֱלֹקֵי, אֶלָּא כְּשֶׁכּוֹפֵף וּמְבַטֵּל עֲצָמוֹ; כִּי כָּל זְמַן שֵׂישׁ אֶצֶל הָאָדָם אֵיזוֹ יִשׁוּת וְגֵאוּת, וְרוּצָה מִשְׁהוּ בְּזֵה הָעוֹלָם, אֲזֵי עוֹבְרִים עָלָיו מִשְׁבָּרִים וְגֵלִים, כִּי כִּף אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן פב): כְּשֶׁאָדָם רוּצָה מִשְׁהוּ נֶגֶד הָרְצוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַד שֶׁאוֹמֵר "אֲנִי אֶמְלֹךְ", מִשֵּׁם עוֹבְרִים עָלָיו כָּל מִינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִים

וְכָל מִינֵי מְרִירוֹת, וּמִשָּׁם נוֹבְעִים כָּל הָעֲצָבוֹת, הַמְרִירוֹת
 וְהַדְּכָאוֹן, כִּי אוֹמֵר: "אֲנִי אֶמְלֹךְ", "אֲנִי רוֹצֵה לְמֶלֶךְ";
 הֵינּוּ שְׂמֵנֶתֶק עֲצָמוֹ, רַחֲמָנָא לְצֻלָּן, מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה עוֹבְרִים עָלָיו כָּל מִינֵי יְסוּרִים, וְהוֹלֵךְ לוֹ
 הַכֹּל שְׁלֵא כְּסֻדָּר; כִּי בְּרַגַע שְׂאָדָם עוֹקֵר עֲצָמוֹ מִכָּל
 הָעוֹלָמוֹת, שְׁשָׁם מֵאִיר "כָּל הַכְּבוֹד" שֶׁל הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ
 הוּא, כְּבָר מֶר לוֹ מְאֹד. וּבְפִרְטִיּוֹת כְּשֶׁרוֹצֵה רְצוֹן אַחֵר
 מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֵינּוּ הוֹלֵךְ לוֹ כְּמוֹ שְׂרָצָה, אֲזַ
 נִשְׁבֵּר לְגַמְרֵי, וְנוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ וּמִתְיָאֵשׁ מִחַיָּיו, רַחֲמָנָא
 לְצֻלָּן. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲקֹר הָעֲצָה — לְבִטֹּל
 עֲצָמְכֶם לְגַמְרֵי לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא לְשֵׁים לֵב אֶל
 הַחֲרוּפִין וְהַגְּדוּפִים, הַבְּזִיוֹנוֹת וְהַשְּׁפִיכוֹת דְּמִים
 שְׁעוֹבְרִים עֲלֵיכֶם, אֶלֶּא בְּאוֹ תְּבֹאוּ לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וְתִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלָכֶם. וְכִכֹּל
 שְׂאָדָם מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּמִסְפָּר לוֹ כָּל הָעוֹבֵר עָלָיו,
 עַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה כְּלֵי לְקַבֵּל בּוֹ הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ
 הוּא, וּמוֹרִיד אֶת הַכְּבוֹד שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְזֶה
 הָעוֹלָם, עַד שֶׁנִּתְגַּלָּה לְכֻלָּם, שֶׁ"כָּל הַכְּבוֹד" מִגִּיעַ רַק
 לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אֶף
 שְׁעֵבֵר עֲלֵיכֶם כְּבָר בְּחַיֵּיכֶם מֵהַ שְׁעֵבֵר, אֲסוּר לְהִשְׁבֵּר
 בְּשׁוּם פָּנִים וְאֶפֶן, אֶלֶּא זְכְרוּ הֵיטֵב, שֶׁכָּל מֵהַ שְׂאוֹמְרִים
 וּמְזַפְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים "כְּבוֹד", זֶה שִׁיף רַק
 לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי כְבוֹדוֹ מְלֵא עוֹלָם, מְלֵא כָּל

כָּל הַכְּבוֹד

קעז

הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. וְכִף אֹמֵר הַנְּבִיא (יחזקאל מג, ב): "וְהָאָרֶץ
הָאֵירָה מִכְּבוֹדוֹ"; מֵה שְּׁאֲנוּ רוּאִים אֵיזָה אֹר בְּחַיִּים,
הַכֹּל בָּא מִהַכְּבוֹד שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; כִּי כְּשֶׁאָדָם
זוֹכֶה וּמִבְטֵל עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי לְאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, אִזּוֹכֶה
לְכְבוֹד אֱלֹקֵי, שְׁמַאִיר עָלָיו שְׁפַע אֱלֹקֵי. לְזֹאת, בְּנֵי
וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אֵין זוֹ עֲצָה לְהַשְׁבֵּר מִכָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר
עָלֵיכֶם, עַל אֵף שְׁנִדְמָה לָכֶם הַרְבֵּה פְעָמִים, כְּאֵלוֹ אֲבֹד
מָנוֹס וְתַקְוָה, כִּי רוּאִים שְׂאֵלוֹ הַרְשָׁעִים הָאֲרוּרִים עוֹשִׂים
חֵיל, וּמְכַנְיָעִים אֶת הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים, הַחֲכָמִים
שְׁבִדוֹר, זֶה הַכֹּל דְּמִיּוֹן, זֶה רַק חִיצוֹנִיּוֹת, כִּי בַפְּנִימִיּוֹת
הַצְּדִיקִים דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, חֲכָמֵי הַדּוֹר הַלּוֹמְדִים
תּוֹרָה, דְּבוּקִים בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, לְמַרּוֹת
שְׁבַח־חִיצוֹנִיּוֹת — הַקְּלָפוֹת מִסְתִּירִים וּמַעְלִימִים אוֹתָם;
אֲבָל בַּפְּנִימִיּוֹת — כְּשִׁיגִיעַ הַזְּמַן, שֶׁהַצְּדִיקִים וְהַחֲכָמִים
הָאֲמִתִּיִּים צָרִיכִים לְהַתְגַּלּוֹת, מִמִּילָא יִתְפָּרְסְמוּ, כִּי אֵלוֹ
הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים עוֹסְקִים בְּזֶה שְׂיֵצֵא כְבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ
בְּכָל הָעוֹלָם כָּלוּ, כְּמֵאֲמַר הַנְּבִיא (ישעיה יא, ט): "כִּי מְלֹאָה
הָאָרֶץ דַּעַה אֶת הוִי"ה פְּמִים" וְגו'. כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ יִתְמַלֵּא
בְּכָל הָאָרֶץ כְּלָה, שְׁכָלֵם יוֹדוּ שְׁכָל הַכְּבוֹד מִגִּיעַ רַק
לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. מָה אָנוּ רוּאִים עֲתָה בַּגְּלוּת הַמָּרָה
הַזֹּאת, שְׂאֲנוּ סוֹבְלִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִהַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים
שְׁלוֹ, זֶה רַק מַחֲמַת שְׂאֵינְנוּ רוֹצִים לְהַפִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, וְאֵינְנוּ רוֹצִים לְקַבֵּל דְּבוּרִים אֵלוֹ, וְעוֹשִׂים

לִיצָנוֹת מֵהֶם, וְאַף שֶׁהַצַּדִּיק מְכַרֵּיו לְכֻלָּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאֵין שׁוּם עֲצָה בְּזֶה
 הָעוֹלָם, רַק לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וּלְדַבֵּר
 אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו,
 וְאִם לֹא תִבְאוּ וּתִבְטְלוּ אֶת הַגָּאוֹת וְהַיְשׁוּת שְׁלָכֶם,
 יַעֲבְרוּ עֲלֵיכֶם יוֹתֵר צָרוֹת וְיוֹתֵר יִסּוּרִים, וְתִשְׁבְּרוּ יוֹתֵר
 וְיוֹתֵר, כִּי כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה רְצוֹן אַחֵר מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנוֹ
 יִתְבַּרֵךְ, אֲזִי עוֹבְרִים עָלָיו כָּל מִינֵי מִשְׁבְּרִים וְגַלִּים, עַד
 שֵׁישׁ בְּנֵי-אָדָם, שֶׁמִּשְׁתַּגְּעִים מְרֹב צָרוֹת שֶׁעוֹבְרוֹת
 עֲלֵיהֶם, וְהַכֹּל מִחַמַּת הַגָּאוֹת וְהַיְשׁוּת שְׁלֵהֶם. לְזֹאת, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם תִּקְבְּלוּ דְבַרֵי אֱלֹהֵי, וְתִסְפְּרוּ
 לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עֲלֵיכֶם, אֲזִי תִרְאוּ
 שְׁכָל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים, הַמְרִירוֹת וְהַהֲרַפְתָּקָאוֹת יִבְרָחוּ
 מִכֶּם, אֲבָל אִם לֹא תִקְבְּלוּ דְבַרֵי אֱלֹהֵי, וְתִהְיוּ חֲכָמִים
 בְּעֵינֵיכֶם, וְתִתְלוּצְצוּ מִזֶּה, תִּדְעוּ שֶׁיַּעֲבְרוּ עֲלֵיכֶם יִסּוּרִים
 יוֹתֵר וְיוֹתֵר; כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חָפֵץ בְּתִשׁוּבַת
 הָרָשָׁעִים, וְאֵינוֹ וְחָפֵץ בְּמִיתָתָם, וּבִשְׂבִיל זֶה מָכָה אֶת
 הָאָדָם, וְאִם יֵשׁ לָאָדָם שְׂכָל, תִּכְף-וּמִיד כְּשֶׁרַק מְרַגֵּישׁ
 אִיזוֹ מָכָה, כְּכֹר חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, וּכְכֹר מִשְׁתַּטַּח עַל פָּנָיו
 וְשׁוֹפֵף שִׁיחוֹת וְתַפְלוֹת לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, אֲזִי בּוֹ בְּרַגַע
 נִתְגַּלָּה לְעֵינָיו "כָּל הַכְּבוֹד" שֶׁל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא,
 וְנִמְתָּקִים מִמָּנוּ כָּל הַדֵּינִים, אֲבָל אִם אֵין לָאָדָם שְׂכָל
 וְדַעַת, אֲלֹא בְשַׁעָה שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו אֵיזָה צַעַר וְיִסּוּרִים,

כָּל הַכְּבוֹד

קעט

הוא בועט בָּהֶם, ומתלונן וקובל עליהם, אַזי כּוֹפְלִים לוֹ את היסורים כֶּהֱנָה וְכֶהֱנָה, עַד שֵׁשׁ בְּנֵי-אָדָם שְׁעוּבָרִים עֲלֵיהֶם בַּחַיִּים כָּל-כָּף הַרְבֵּה יסורים, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לָהֶם כָּבֵר לְסִבֵּל, וְצוּעֵקִים, עַד שְׁמֵתֵי־אֲשִׁים מַחֲיִיָּהֶם. וְהַכֹּל בָּא מִחֶמֶת חֲסֵרוֹן הַדַּעַת, כִּי אִם הִיְתָה נִכְנָסֶת הַדַּעַת הָאֵמֶת בְּתוֹךְ הָאָדָם, וְהָיָה יוֹדֵעַ שֶׁ"אַתָּה הָרֵאתָ לְדַעַת כִּי הַיְיָ" הַהוּא הוּא אֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְּבֹדוֹ", וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אֶתְנוּ, וּמְחַכֶּה רַק שְׁנִפְתַּח פִּינוּ וְנִדְבַר אֵלָיו, אֲזִי הָיוּ נִמְתָּקִים מֵאֶתְנוּ כָּל הַיְסוּרִים. וְכִמְאַמָּרָם ו"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה ט, ח): "הֵנָּה טוֹב מְאֹד" (בְּרֵאשִׁית א, לא) —

זו מִדַּת יְסוּרִין, שְׁעַל יְדֵיהָ הַבְּרִיּוֹת בָּאִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא; כִּי בְּשַׁעֲהַ שְׁעוּבָרִים עַל בְּנֵי-אָדָם יְסוּרִים, וּבָאִים וְצוּעֵקִים אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמִבְּקָשִׁים וּמִתְחַנְנִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, שְׂיַחֲוֶס וַיִּרְחַם עֲלֵיהֶם, עַל-יְדֵי־זֶה נִפְתַּח לָהֶם אֹר כְּזֶה, שְׁלֹא תֵאָרֶוּ וְלֹא שְׁעֵרוּ בַּחַיִּים. לְזֹאת, כָּל הַצְדִּיקִים עָבְרוּ יְסוּרִים קָשִׁים וּמְרִים עַד מְאֹד, וְהַחֲזִיקוּ מְעַמָּד, עַד שְׁנַעֲשׂוּ כָּלִים לְקַבֵּל בָּהֶם הָאֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. בְּשִׁבִיל זֶה אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה צד, ה): אֵין הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מֵיַחַד שְׁמוֹ עַל בְּרִיָּה כְּשֶׁהוּא חַי, אֶלָּא עַל בְּעֲלֵי יְסוּרִין; כִּי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אֶתְנוּ, עִמָּנוּ וְאַצְלָנוּ, אֲבָל לָנוּ קָשָׁה לְקַבֵּל אֶת זֹאת, כִּי מִצַּד הַחֲמָר שֶׁל הַגּוֹף, מִצַּד גִּסּוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא מְלֹא תְאֻוֹת וּמַדּוֹת רָעוֹת, נִסְיוֹנוֹת קָשִׁים וּמְרִים,

מָאד מָאד קָשָׁה לָנוּ לְקַבֵּל אֶת עַל מְלֻכוּתוֹ יְתָבְרָךְ, עַד שְׂיֵאִיר תָּמִיד לְפָנַי עֵינַיִנוּ שֵׁם הַיְיָ הַבְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, כְּדֵי לְדַעַת אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּכָל דְּבָר, אֲבָל כְּשֶׁאָדָם בְּעַל יְסוּרִים וְשִׂמְחָה בְּיְסוּרִים, וְיודֵעַ שְׂכָל הַיְסוּרִים שְׂבָאִים עָלָיו, הֵם רַק כְּדֵי לְקָרֵב אוֹתוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה כְּלִי לְהַמְשִׁיךְ בּוֹ אוֹר וְזִיו וּדְבָקוֹת וְחֵיּוֹת הַבוֹרָא יְתָבְרָךְ שְׁמוֹ. וְזֶה מֵה שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא תַּצָּא ב): צָרִיךְ אָדָם לְהִחְזִיק טוֹבָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּזִמְן שֶׁהַיְסוּרִין בָּאִין עָלָיו, לְמָה? שֶׁהַיְסוּרִין מוֹשְׁכִין אֶת הָאָדָם לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; בְּזֶה שְׂאָדָם סוֹבֵל יְסוּרִים, מְרִירוֹת וּמְכַאוּבִים, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן מִחְזִיק מֵעַמָּד, בְּזֶה נַעֲשֶׂה כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְיָקָרִים! רְאוּ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל אֲשֶׁר עוֹבֵר עֲלֵיכֶם, וְאַל תִּתְּנוּ לְעַצְמְכֶם לְהִשָּׁבֵר בְּשׁוּם פָּנִים וְאֶפֶן, כִּי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵב הַרְחֵמֶן, וְרוֹצֵה רַק אֶת הַטוֹב שְׁלָכֶם, כְּמֵאמָרָם ו'ל (שׁוֹחֵר טוֹב תְּהִלִּים צד): צָא וּרְאֵה אֵיזֶה הוּא דְרָךְ שְׂמִבִּיאָה אֶת הָאָדָם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא? אֵלוֹ הֵם הַיְסוּרִין; כִּי בְּזֶה שְׂאָדָם סוֹבֵל יְסוּרִים, יֵשׁ בְּזֶה כְּוִנָּה עֲלִיוֹנָה; כִּי סוֹף כָּל סוֹף נִשְׁמָה מְסֻתּוֹבֶבֶת בְּזֶה הָעוֹלָם הַמָּלֵא עֲבִיּוֹת וְגִשְׁמִיּוֹת וְתַאֲוֹת וְכוּ', וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ שׁוּם דְּבָר מֵרַב שְׂבָרוֹן לֵב, וּפְתָאֵם נִתְגַּלָּה אֵלָיו הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וּמְרַגֵּשׁ שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה, אֵתוֹ

כָּל הַכְּבוֹד

קפא

וְאַצְלוּ, אֵינן נַעַם וְעַרְבוּת יוֹתֵר מִזֶּה, כִּי אַז מִתְחִיל לְדַבֵּר
אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְיִשָּׁר שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, וּמִתְחִיל לָתֵת תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לוֹ יִתְבָּרַךְ עַל כָּל
הַחֲסָדִים גְּמוּרִים שֶׁעָשָׂה אִתּוֹ, שְׂזָכָה לְהַפִּירוֹ יִתְבָּרַךְ.
וְאוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ב'): כְּשֶׁאָדָם
נוֹתֵן תּוֹדָה לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו,
עַל-יְדֵי-זֶה הוּא סָמוּךְ יוֹתֵר לְעוֹלָם הַבָּא הַרוֹחֵקָנִי,
וּמְרַגֵּשׁ יוֹתֵר רוּחָנִיּוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים! תִּרְאוּ לְהִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב בְּמָה שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם,
וְתִמְצְאוּ אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְתִשְׁתַּדְּלוּ לְבָרוּחַ רַק
אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וְאֶל הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְדוֹשִׁים (תְּנָא דְבֵי אֵלֵיהּ רַבָּה, פֶּרֶק ו'): אִם רָאִיתָ שְׂיִסּוּרִין
מִמְשֻׁמְשִׁין וּבָאִין עָלֶיךָ, רוּץ לְחֻדְרֵי תּוֹרָה, וּמְיָד הַיִּסּוּרִין
בוֹרְחִין מִמֶּךָ. כִּי בְּזֶה שְׂאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה, שֶׁהִיא חֲכָמְתוֹ
יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה נִצַּל מִכָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים. לְזֹאת,
בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְלַכֵּת בְּכָל יוֹם וַיּוֹם אֶל שְׁעוּרֵי
תּוֹרָה, כִּי בְּמָקוֹם שֶׁמְחַדְּשִׁים תּוֹרָה, שֵׁם נִמְצְאָת
הַשְּׂכִינָה, וּכְשֶׁהַשְּׂכִינָה נִמְצְאָת שֵׁם, הַבְּרָכָה נִמְצְאָת שֵׁם;
עַל-כֵּן רְאוּ לְדַבֵּק עֲצֻמְכֶם בָּאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאֶל
תַּתְּנוּ שֶׁתִּכְנָסוּ בִּיאוֹשׁ וּבְדַכָּאוֹן וּבְמַרְירוֹת, עַל אִף כָּל
הָעֲנִיּוֹת שֶׁעוֹבְרֵת עֲלֵיכֶם, שֶׁאֵלּוּ הַצָּרוֹת הֵכִי גְדוּלוֹת,
כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה לָא, יב): אֵינן בְּעוֹלָם קָשָׁה מִן
הָעֲנִיּוֹת, שֶׁהִיא קָשָׁה מִכָּל יִסּוּרִין שֶׁבְּעוֹלָם, כָּל הַיִּסּוּרִין

לְצַד אֶחָד, וְהֶעֱנִייתָ לְצַד אֶחָד. עַד כְּדֵי כֶּן קָשָׁה הֶעֱנִייתָ,
 שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, שְׂאֵפְלוּ נָשִׁים בְּמֵאזְנֵים —
 מִצַּד אֶחָד אֶת כָּל הַיְסוּרִים שְׂבַעֲוֹלָם, וּמִצַּד שְׁנֵי — אֶת
 הֶעֱנִייתָ, הֶעֱנִייתָ מִכְרַעַת. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!
 מֵאַחַר שְׂעוּבָרִים עֲלֵיכֶם כָּל-כֶּן הַרְבֵּה צְרוֹת וַיְסוּרִים,
 וְאַתֶּם מְתִיאֲשִׁים מִחַיֵּיכֶם, עָלֶי לְהוֹדִיעַ לָכֶם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא אָב הַרְחֵמֵן וְאוֹהֵב אֶתְכֶם, וְרוֹצֵה רַק אֶת
 הַטּוֹב מִכֶּם, רוֹצֵה שֶׁתִּפְתְּחוּ פִּיכֶם, וְתִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֵלָיו,
 וְתִסְפְּרוּ לוֹ כָּל צָרְכֵיכֶם. וְאַל תִּחְשְׁבוּ, שֶׁדְּבוּרְכֶם הוֹלֵךְ
 לָרִיק, אֲדַרְבֵּה! כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שִׁיהוּדֵי מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ
 יִתְבָּרַךְ — נִתְקַבֵּל. וְאִם יְהוּדֵי הָיָה יוֹדֵעַ מֶה דְּבוּרוֹ
 פּוֹעֵל בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, הָיָה מִתְפַּלֵּל כָּל הַיּוֹם. וְהִנֵּה אָנוּ
 רוֹאִים שְׂבִנֵי-אָדָם שְׂבוּרִים וּרְצוּצִים, מְסֻתוֹבְבִים בִּיאֹוֶשׁ,
 וְחוֹשְׁבִים שְׁלָהֶם אֵין כְּבָר תִּקְוָה, וְלָהֶם לֹא יְהִי טוֹב
 אִף פַּעַם וְכוּ', מֵאֵין בָּא דְבָר כְּזֶה? מִהֲגֵאוֹת וְהַיִּשּׁוֹת
 שֵׁשׁ בְּאָדָם, שְׁזֶה אֲשֶׁר מַעֲלִים וּמְסֻתִיר וּמְכַסֶּה אֶת
 אֲמִתּוֹת מְצִיאֹוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. לְזֹאת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נוֹתֵן
 לְאָדָם יְסוּרִים, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (בְּרִכּוֹת ה.): כָּל שֶׁהַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא תִפְּצֵן בּוֹ — מְדַכְּאוּ בַּיְסוּרִים, וְאִם קִבְּלָם —
 "יִרְאֶה זֶרַע יִאֲרִיף יָמִים" (יִשְׁעִיָּה נג, י); אִם אָדָם מְקַבֵּלָם
 בְּאַהֲבָה, וְיוֹדֵעַ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה רַק אֶת הַטּוֹב
 מִמֶּנּוּ, אֲזִי זוֹכֵה לְרֹאוֹת "זֶרַע בִּרְךָ ה'" (שָׁם סא, ט), יִלְדִים
 הַמְּשִׁיכִים אֶת הַמְּסֻרֵת, יִלְדִים הַמְּקִימִים גַּם-כֵּן אֶת

הַמְצוּוֹת, וְהוּא רוֹוֶה נַחַת דְּקִדְשָׁה מֵהֶם, וְזוֹכֶה לְאַרְיכוֹת יָמִים וְשָׁנִים; כִּי מִסְתַּוְּבֵב בְּזֶה הָעוֹלָם, וּמִגְלָה לְכָל־אֶת אֲמִתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ. וְכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִנְחוֹת נג): מַה זֵּית אֵינוֹ מוֹצִיא שְׁמֵנוּ, אֶלָּא עַל-יַדֵּי כְּתִית, אֶף יִשְׂרָאֵל אֵינָם חוֹזְרִים לְמוֹטָב, אֶלָּא עַל-יַדֵּי יִסּוּרִים; הֵינּוּ כְּשָׁרוּצִים לְהוֹצִיא שְׁמֵן מֵהַזֵּית, חוֹבְטִים אוֹתוֹ, וְכָכֵל שְׁמֵכֶתֶתִים אוֹתוֹ יוֹתֵר, יוֹתֵר שְׁמֵן מוֹצִיא. כְּמוֹ-כֵן עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתָּנוּ — כָּל מִינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִים, מְרִירוֹת וּמְכָאוּבִים, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֶה לְשִׁבֵר לָנוּ אֶת הַחֲמָרִיּוֹת וְהַגְּסוֹת וְהָעֲבָיּוֹת, הַמְעַלְמֵת וּמִסְתַּרֵּת אֶת נִשְׁמַתָּנוּ, כְּדֵי שְׁגַם אָנוּ נִזְכֶּה לְרֹאוֹת אֶת הַשְּׂכִינָה בְּמוֹ עֵינֵינוּ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! בְּשַׁעַה שְׁעוֹבְרִים עֲלֵיכֶם יִסּוּרִים, רְאוּ לְשִׁמּוֹחַ מְאֹד, וְאֶף שְׂכּוֹאֵב לְכֶם מְאֹד, לָמָּה לְסַמְ"ךְ-מ"ם יֵשׁ כַּחוֹת כְּאֵלוֹ לְהַסִּית וּלְהַדִּיחַ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלּוֹ נִגְדֵי אֵלּוֹ?! לָמָּה הַסַּמְ"ךְ-מ"ם גּוֹנֵב וְגוֹזֵל וְעוֹשֶׂה כָּל מִינֵי עוֹל, וְאֵין עוֹשִׂים לוֹ מְאוּמָה, וְאֵלּוֹ הַצְּדִיקִים וְהַכְּשָׁרִים סוֹבְלִים סָבֵל גְּדוֹל?! אֵל תִּגִּידוּ אֶת זֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! וְאֵל תִּהְרָהּרוּ אַחַר דְּרָכָיו יִתְבַּרֵּךְ, אֶלָּא תִדְעוּ, שְׁגַם סוּפָם שֶׁל הַסַּמְ"ךְ-מ"ם וְגִנְדָא דִּילָהּ יָבוֹא, כָּל הַמְעַלְמִים וּמִסְתִּירִים וּמְכַסִּים אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, גַּם יוֹמָם יָבוֹא, שְׁתִּבְטְלוּ לְגַמְרֵי, וְכָל אֵלּוֹ שְׁהַחֲזִיקוּ מֵעַמָּד, לָהֶם יִתְגַּלֶּה הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. לְזֹאת

אומרים חכמינו הקדושים (פנחומא תצא ב): צריך אדם להחזיק טובה להקדוש-ברוך-הוא בזמן שהיסורים באים עליו, למה? שהיסורים מושכים את האדם אליו יתברך, פי אלולא היסורים, האדם לא היה בא וצועק אל הקדוש-ברוך-הוא, אלא היה חושב שזוהי שגרת החיים: הנה יום והנה לילה, הנה לילה והנה יום, הנה שבוע, הנה חדש והנה שנה, ועובר עוד יום ועוד יום, שבוע אחר שבוע, חדש אחר חדש, חשף אחר חשף, אבל בזה שאדם מקבל מכות מהסמ"ך-מ"ם וגנדא דליה, מהמסיתים ומדיחים, אשר מעלימים ומסתירים את האור אין סוף ברוך הוא, והוא חוזר בתשובה, ומתחיל לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, ומתחיל לצעק אל הקדוש-ברוך-הוא, על-ידי-זה נתגלה אליו, אשר "כל הכבוד" שיש רק אל האין סוף ברוך הוא. ובזה בעצמו יתבטלו כל הקלפות והסטרוא אחרא מכם ומכל העולם פלו. לזאת, בני ובנותי היקרים! מכל אשר עובר עליכם, יש לכם רק יעצה אחת — לבוא אל הקדוש-ברוך-הוא, ולספר לו כל אשר מעיק לכם, ובזה יתגלה עליכם "כל הכבוד" של האין סוף ברוך הוא בענג רב, בזיו ובדבקות נפלא, כי אין עוד אשר לאדם הזוכה להשיג רוחניות חיות אלקות, שאינו רוצה פלוס, רק את הקדוש-ברוך-הוא, עושה מהעולם הגשמי והחמרי הזה עולם הבא. היש אדם מאשר ממנו?!

כָּל הַכְבוֹד

קפה

שְׁנֹכְלָל בְּכְבוֹדוֹ יִתְבַּרֵּךְ! אֵין עוֹד דְּבַר גָּדוֹל מִזֶּה! וּבְזֶה מְבֹלָה אֶת חַיֵּינוּ, כִּי מִתְגַּלֶּה אֵלָיו גְּלוּי אֱלֻקוֹת בְּמִדְרָגָה עֲלִיוֹנָה בְּיוֹתֵר, שְׁזֶה יִהְיֶה בְּעֵת הַגְּאֻלָּה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִתְגַּלֶּה לְעֵינֵי כָל, שְׁכֵלִים יִרְאוּ שׁ"כָּל הַכְבוֹד" מִגִּיעַ רַק לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כְּמֵאֵמֶר הַנְּבִיא (ישעיה מ, ה): "וְנִגְלָה כְבוֹד הַיְיָ וְיִרְאוּ כָּל בָּשָׂר יַחְדָּו, כִּי פִי הַיְיָ" הַדִּבֵּר"; הֵינּוּ מֵה שֶׁרַק שׁוֹמְעִים — זֶהוּ רַק קוֹל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; כִּי בְּאֵמֶת הוּא יִתְבַּרֵּךְ נֶעְלָם וְנִסְתָּר בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וּכְשֶׁאָדָם מְבַטֵּל עֲצָמוֹ לְאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, הוּא שׁוֹמֵעַ אֶפְלוֹ מִפְּרִסוֹת הַסּוּס קוֹלוֹת שְׁקוֹרְאִים אוֹתוֹ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁשׁוֹמֵעַ קוֹלוֹת בְּנֵי-אָדָם וּמִלְבִּישֵׁם בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה, וּמוֹצֵא בָהֶם רְמִזִּים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ. וְלִכֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְיָרִים! אַל תִּתְיַאֲשׁוּ, אִף שֶׁעֲבַר עֲלֵיכֶם בְּחַיִּים מֵה שֶׁעֲבַר, וְעַדִּין עוֹבֵר עֲלֵיכֶם מֵה שֶׁעוֹבֵר, עִם כָּל זֹאת רְאוּ לְבַטֵּל עֲצָמְכֶם לְגַמְרֵי לְאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא תִרְצוּ שׁוּם רְצוֹן אַחֵר מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אֲזִי יִתְגַּלֶּה עֲלֵיכֶם אוֹר כְּזֶה, שְׁלֹא תִשְׁמְעוּ — רַק קוֹל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמֵאֵמֶר הַנְּבִיא (יחזקאל ג, יב): "וַתִּשְׁאֲנֵי רוּחַ וְאָשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רֵעַשׁ גָּדוֹל, בְּרוּךְ כְבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ"; מִמְּקוֹם הַבְּלִי הָעוֹלָם הַזֶּה תִשְׁמְעוּ אֶת הַקוֹל שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְזֶה יִתְקַיֵּם בְּעֵת הַגְּאֻלָּה, כְּדַכְּתִיב (ישעיה נח, ח): "אֲזִי יִתְקַע כְּשֶׁחַר אוֹרֶךְ, וְאַרְכָּתְךָ מִהֲרָה תִצְמַח, וְהִלֵּךְ לְפָנַיִךְ צִדְקָךְ

כבוד הַיְיָ הַיֵּשׁוּעָה יֵאָסֵפֶךָ"; שִׁיְהִיָּה אֲזוּ גְלוּי אֱלֻקוֹת כְּזֶה, שֶׁ"כָּל הַכְּבוֹד" שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת יִתְגַּלֶּה לְכֻלָּם, עַד שֶׁכָּל אֶחָד יִשְׁתַּוְּקֶךָ כָּל-כָּף לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְיִרְצֶה לְהַכְלִיל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁיּוּכַל לְכַבֵּד אֶת כָּל בְּרִיָּה וּבְרִיָּה; כִּי בְּאֵמֶת מֵאֵין בָּא, שֶׁבְּנֵי-אָדָם מְזַלְזְלִים בְּבְרִיּוֹת? כִּי מְזַלְזְלִים בְּהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא! וּמֵאֵין בָּא שֶׁבְּנֵי-אָדָם מְצַעְרִים וּמְצִיִּיקִים זֶה לָזֶה? כִּי אֵין לָהֶם אֲמוּנָה בְּרוּךְהוּא וּמְזַכֶּכֶת בּוֹ יִתְבַּרְךָ, וּבְמִקוֹם שִׁירְגִישׁוּ אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁנִּמְצָא פֹה אֲתָנוּ וְאֶצְלָנוּ, הֵם עֲדִין חַיִּים בְּגִיּהֵנוּם, כִּי מֵר לָהֶם מְאֹד, וְעַל-כֵּן הֵם מְמַרְמְרִים אֶת חַיֵּי הַזּוּלָּת; כִּי אִם אָדָם דְּבוֹק בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא בְּהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזוּ רוּצֶה לַעֲשׂוֹת רַק טוֹב וְחֶסֶד לְבְרִיּוֹת, אֲשֶׁר דְּבַר זֶה מְאֹד חָשׁוּב אֶצְלוֹ יִתְבַּרְךָ. כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (יְלֻקוּט הוֹשַׁע, רַמְזוֹ תַתְקַכּב): אָמַר הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, חָבִיב עָלַי חֶסֶד שְׂאֲתָם גּוֹמְלִים זֶה עִם זֶה, יוֹתֵר מִכָּל הַזִּבְחַת שְׂזִבַח שְׁלֵמָה לְפָנַי; כִּי אֶצְלוֹ יִתְבַּרְךָ מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב חֶסֶד שִׁיְהוּדֵי עוֹשֶׂה עִם זוּלָּתוֹ. וְאֵין עוֹד דְּבַר יוֹתֵר מְגִנָּה אֶצְלוֹ יִתְבַּרְךָ, כְּמוֹ שֶׁאָדָם מְצַעֵר אֶת הַשָּׂנִי. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְיָקָרִים! רְאוּ לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה עַל שֶׁפָּגַמְנוּ בְּכְבוֹד חֲבֵרֵינוּ, וּבְכְבוֹד הוֹרֵינוּ; כִּי כְּשֶׁאָדָם מְכַבֵּד אֶת הוֹרָיו, אוֹמֵר הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אֲנִי גַם-כֵּן נִמְצָא בֵּינֵיהֶם, כִּי שְׁלָשָׁה שְׁתַּפִּים בְּאָדָם: הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אָבִיו וְאִמּוֹ, וְאִם מְכַבְּדִים אֶת הַהוֹרִים, אוֹמֵר!

כָּל הַכְבוֹד

קפז

הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "כָּל הַכְבוֹד" שְׁלִי בִינֵיהֶם; אֲבָל אִם מְזַלְזָלִים בְּכָבוֹד הַהוֹרִים, אוֹמֵר הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: אֲנִי מוֹצִיא חֶלְקִי מִשָּׁם, וְ"כָל הַכְבוֹד" הָאֱלֹקִי יוֹצֵא מִבֵּינֵיהֶם. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּאוֹ נִמְסַר נַפְשֵׁנוּ עַל כְּבוֹד אָב וָאֵם, נִכְבַּד אֶת הוֹרֵינוּ שֶׁהוֹלִידוּ אוֹתָנוּ, נִשְׁמָשֵׁם וּנְיַקְרָם וְנַעֲזָרָם בְּמָה שֶׁצָּרִיכִים, וּבְזֶה אֲנִי מוֹרִידִים אֶת כְּבוֹד הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְזֶה הָעוֹלָם. וְכִמוֹ-כֵן בְּאוֹ נִכְבַּד אֶת הַצְּדִיקִים שֶׁבְּדוֹר הַזֶּה, אֶת חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַמְּלַמְּדִים תּוֹרָה, וְעַל-יְדֵי הַכְבוֹד שֶׁנִּתֵּן לִירְאֵי ה', יִתְגַּלֶּה אֵלָיו כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, כַּמּוּבָא (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן י"ד): כָּפִי הַכְבוֹד שֶׁאָדָם מְכַבֵּד יִרְאֵי ה', בְּזֶה מִתְגַּלֶּה אֵלָיו כְּבוֹד אֱלֹקֵי, שֶׁמְגַלֶּה שְׁכַל הָעוֹלָם כְּלוֹ הוּא אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא. אֲבָל אִם אָדָם מְזַלְזֵל בְּחַכְמֵים, בְּחַכְמֵי הַתּוֹרָה, אִם אָדָם מְדַבֵּר רַע עַל צְדִיקִים הַדְּבוּקִים בְּהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, סִימָן שֶׁהוּא מָלֵא כְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת, כְּמוֹ שֶׁמְפָרֵשׁ רַבְּנוֹ ז"ל (שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן ל"ח) אֶת הַפְּסוּק (תְּהִלִּים ע"ג, ט): "שִׁתּוֹ בַשְּׂמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּהְלֵךְ בְּאָרְץ"; אִם אָדָם מְדַבֵּר עַל כָּלָם רַק רַע, וְאֵין לוֹ שׁוֹם מְלָה טוֹבָה עַל אֶף אֶחָד, צָרִיכִים לְדַעַת שֶׁאָדָם זֶה כּוֹפֵר בְּעֶקֶר, אֶף שֶׁמְלַבֵּשׁ עִם זֶקֶן וּפְאוֹת, עִם מְלַבּוֹשִׁים חֲרָדִיִּים, אֲבָל אִם מְדַבֵּר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, סִימָן שֶׁכּוֹפֵר בְּעֶקֶר, אֲבָל מִתְבַּיֵּשׁ לְדַבֵּר פְּתוּחַ נֶגֶד הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַל-כֵּן מְדַבֵּר עַל פְּלוֹנִי וְעַל אֱלִמוֹנִי, אֲבָל

כּוֹנְנָתוֹ לְדַבֵּר עָלָיו יִתְבַרֵּךְ; כִּי אָדָם לֹא יִדְבַר עַל בַּר
 יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא אִם הוּא כּוֹפֵר בְּעֵקֶר, וְזֶה "שָׁתוּ בַשָּׁמַיִם
 פִּיהֶם" — כָּל הַמַּטְרָה שְׁלוֹ נֶגֶד הַשָּׁמַיִם, רַחֲמָנָא לְצַלָן,
 אֲבָל מִתְבַּיֵּשׁ לְדַבֵּר פְּתוּחַ נֶגֶד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזִי
 "לְשׁוֹנוֹ תִהְלֶךְ בְּאֶרֶץ", שְׁמַדְבֵּר עַל הַבְּרִיּוֹת, אֲבָל כּוֹנְנָתוֹ
 הַטְּמֵאָה לְדַבֵּר עָלָיו יִתְבַרֵּךְ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שְׁעֵתָה יֵשׁ
 יַעֲרֹב-רֹב, שְׁנֵתְעַרְבוּ בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאִינָם מִתְבַּיֵּשִׁים
 לְדַבֵּר פְּתוּחַ נֶגֶד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְנֶגֶד כָּל הַקְּדוֹשׁ
 לְעַם יִשְׂרָאֵל. לְזֹאת, עָלִינוּ לְמִלָּא אֶת כָּל הָאֶרֶץ עִם אֹר
 אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא לְהִתְבַּיֵּשׁ מֵאַף אֶחָד, אֲלֵא כָּל
 יְהוּדֵי צָרִיף לְהִיּוֹת גָּאָה עִם הַמְצוּוֹת שְׁמֻקִּים, כָּל יְהוּדֵי
 צָרִיף לְהִתְגָּאוֹת עִם הַשֵּׁבֶת שְׁשׁוּמְרָה, שֶׁהִיא הַשֵּׁם שֶׁל
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹכָא (זֶהר יִתְרוֹ פּח): שֵׁבֶת שְׁמָא
 דְקִדְשָׁא בְרִיף הוּא שְׁמָא דְאִיהוּ שְׁלִים מְכָל סְטְרוּי;
 וּבְשֵׁבֶת מִתְגַּלְגָּה אֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, וּכְמֵאֲמָרָם ז"ל
 (ירוּשְׁלַמֵי בְרֻכּוֹת, פָּרָק ב', הֵלְכָה ח'): "בְּרַכַּת הַיָּיִ"ה הִיא תַעֲשִׂיר"
 (מְשַׁלֵּי י, כב) — זֹו בְּרַכַּת שֵׁבֶת; אָנוּ יַעֲדִים, שְׁבַנֵי-אָדָם
 מִסְתּוֹבְבִים מְלֵאֵי חוֹבוֹת, עֲנִיּוֹת, דַּחֲקוֹת, צָרוֹת, וְהַכֹּל
 מִחַמַּת חֲלוּל שֵׁבֶת. וְאַף שְׁאָדָם צוֹעֵק: אָנִי שׁוֹמֵר שֵׁבֶת,
 וְאַף-עַל-פִּי-כֵן אָנִי בְעַל חוֹב וְיִסּוּרִים, אֲלֵא מֵאַחַר
 שְׁעוֹבְרַת עָלָיו עֲנִיּוֹת, סִימָן שְׁאִינוּ שׁוֹמֵר שֵׁבֶת כְּהַלְכָתָהּ,
 עַל-כֵּן עָלִינוּ לְשִׁמּוּחַ כָּל הַשֵּׁבֶת, שְׁזַכִּינוּ לְמִתְנָה כְּזוֹ, כְּמוֹ
 שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: מִתְנָה טוֹבָה יֵשׁ לִי בְּבֵית

כָּל הַכְּבוֹד

קפ"ט

גִּנְזֵי וְשִׁבְתַּי שְׁמָה (שַׁבַּת י.); כִּי בַשַּׁבָּת מִתְגַּלֶּה "כָּל
הַכְּבוֹד" שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּזֶה הָעוֹלָם. לְזֹאת, בְּנֵי
וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אָנוּ חַיִּים בְּדוֹר כְּזֶה, שֶׁהָעָרֶב-רֵב
מִתְעַרֵּב בֵּינֵינוּ, וּמְנַסִּים אוֹתָנוּ מִהַשָּׁמַיִם לְרְאוֹת אֶל מִי
נִפְנָה בְּעֵת צָרְתָנוּ, לְזֹאת אֵל תִּתְיַאֲשׁוּ, וְאֵל תִּבְרָחוּ
מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲדַרְבֵּה תִרְאוּ לְשֹׁמֵר יוֹתֵר אֶת
הַשַּׁבָּת, וְתִרְאוּ לְהִיּוֹת שְׂמֵחִים בַּשַּׁבָּת, וְתֹאכְלוּ אֶת
הַשֶּׁלֶשׁ סְעֻדוֹת בַּשַּׁבָּת בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ, כִּי כִּף מוּבָא בְזִהָר
(בְּפִרְשַׁת יִתְרוֹ שָׁם): מִי שֶׁמְחַסֵּיר סְעֻדָּה אַחַת מִהַשֶּׁלֶשׁ
סְעֻדוֹת, כְּכֹר פּוֹגֵם בְּאַמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, רַחֲמָנָא לְצַלָּן.
וּבְאַמַּת אֲכִילַת שַׁבָּת הִיא כְּלָה רוֹחֲנִיּוֹת, כְּלָה אֱלֻקוֹת,
כְּמוּבָא (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נז); וּכְשֶׁאָדָם זוֹכֵה וְאוֹכֵל
לְכְבוֹד שַׁבָּת, עַל-יְדֵי-זֶה אֵינוֹ צָרִיף לְהִתְעַנּוֹת בְּאַמְצַע
הַשָּׁבוּעַ. כִּי הַשְּׂמֵחָה וְהָעֵנֶג שַׁבָּת גּוֹרְמִים לוֹ שֶׁלֹּא יִצְרֹף
לְצוּם עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּאוֹ
נִחְזֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְנִשְׁמַר שַׁבָּת, וְנִכְבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת,
כִּי אַז "כָּל הַכְּבוֹד" שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא אֶתָּנוּ.
וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּנְחוּמָא בְּרֵאשִׁית ג): כְּבוֹד שַׁבָּת
עֲדִיף מֵאֱלֹף תַּעֲנִיּוֹת; בְּזֶה שֶׁאָדָם מְכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת
וּמְשַׂמַּח בָּהּ וְשׁוֹמְרָהּ, זֶה עֲדִיף מֵאֱלֹף צוּמוֹת, הֲלֹא אָנוּ
חֲטָאנוּ וְעָשִׂינוּ כָּל הַלְּכָלוּכִים וּדְבָרִים מְגִנִּים, רַחֲמָנָא
לְצַלָּן, טַמְאָנוּ עֲצָמָנוּ בְּכָל מִינֵי טְמְאוֹת, וְעַדִּין אָנוּ
מִלְּאִים טְמְאָה, וְאֵיךְ נִצָּא מִזֶּה? רַק עַל-יְדֵי שְׁנִשְׁמַר אֶת

הַשַּׁבָּת, וְנִזְכָּה לְבִטּוֹל עֲצָמָנוּ לְגַמְרֵי אֱלֹיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל-
 יְדֵי-זֶה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִסְלַח לָנוּ, כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (שַׁבָּת
 קיח:): כָּל הַמְּשֹׁמֵר שַׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ, אֲפֹלוּ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה
 זָרָה כְּדוֹר אֲנוֹשׁ — מוֹחְלִין לוֹ. לְזֹאת, אִם רְצוֹנְכֶם
 לְזִכּוֹת שׁ"כָּל הַכְּבוֹד" שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִתְגַּלֶּה
 עֲלֵיכֶם, רְאוּ לְקַיֵּם מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וְאַל תִּסְתַּכְּלוּ עַל
 שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַע-עוֹלָם, אֲדַרְבָּהּ, רְאוּ לְהִרְבוֹת בְּכְבוֹד
 שְׁמֵיכֶם, וּמָה שֶׁאַתֶּם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת לְכְבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ —
 תַּעֲשׂוּ! לְקִרְבֵי יְהוּדִים לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — תִּקְרְבוּ!
 שְׁזֵה עֵקֶר הַשְּׂמֻחָה, כַּמּוּבָא בַּזֵּהר (עֵין בְּפֶרֶשֶׁת תְּרוּמָה דָּף קכח:
 קכט:): זִכָּאָה מֵאֵן דְּאָחִיד בְּיַדֵּיהּ דְּחִיבָא; אֲשֶׁרִי הָאָדָם
 הַיְכוֹל לְהַחְזִיק בְּיַדֵּי הַחִיבִים לְהַשִּׁיבֵם בְּתִשׁוּבָה; הַגִּיעַ
 הַזְּמַן, שֶׁנִּתְגַּלֶּה וּנְפָרְסָם אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכָל
 הָעוֹלָם כְּלוּ, וְנִדְעַ שְׁאִין לָנוּ שׁוֹם רְצוֹן אַחַר רַק רְצוֹן
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֵינְנוּ צְרִיכִים כְּלוּם רַק אֶת הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא שֶׁיִּתְגַּלֶּה אֵלֵינוּ, שׁ"כָּל הַכְּבוֹד" הַאֱלֹקִי
 יִתְגַּלֶּה עֲלֵינוּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה לְרִאוֹת בְּמוֹ עֵינֵינוּ אֶת
 הַמְּחֻשְׁבָּה הַקְּדוּמָה, סוּד עֲתִיק, שֶׁמֶשֶׁם נִמְשַׁכֶּת בְּרִיאַת
 עֲלָמִין סְתִימִין עַד יְצִירַת עֲלָמִין דְּאִתְגַּלִּין עַד הָעוֹלָם
 הַגָּשְׁמִי וְהַחֲמָרִי הַזֶּה, שְׁרוּאִים רַק קְלָפוֹת וְהַסְּתָרוֹת,
 רוּאִים שֶׁהַסֵּמ"ךְ-מ"ם עוֹשֶׂה חֵיל, וּמְסֻתוֹבֵב וּמִתְלוּצֵץ
 מִכָּל הַקְּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, עוֹשֶׂה לִיצְנוּת מִכָּל חֲכָמֵי
 יִשְׂרָאֵל; כִּי הַסֵּמ"ךְ-מ"ם לִיצֵן אֶחָד גָּדוֹל, שֶׁמַּעֲלִים

כָּל הַכְּבוֹד

קצא

וּמִסְתִּיר אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְרוֹצֵה לְהִרְאוֹת
לְכֻלָּם שְׁכַל דְּאֵלִים גָּבֹר, אֲבָל הוּא רַק כְּרוּחַ סְעָרָה בְּתוֹךְ
כּוֹס מַיִם, וּבְרָגַע שְׁאֲדָם מְבִטֵּל עֲצָמוֹ לְגַמְרִי, אֲזַי אֵינוֹ
רוֹאֶה שׁוֹם דָּבָר — רַק אֱלֻקוֹת, וְנִתְבַּטַּל הַסֵּמֶ"ךְ-מ"ם
לְגַמְרִי. וְמָה שְׁאֲנוֹ סוֹבְלִים מִמֶּנּוּ, וְמָה שְׁאֲנוֹ סוֹבְלִים
מֵאֲנָשֵׁי דָלָא מְעֵלִי, זֶהוּ רַק מִפְּנֵי שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
רוֹצֵה שְׁנַבּוֹא אֵלָיו בְּלֵב נִשְׁפָּר, בְּלֵב נִדְכָּה, וְנִתְפַּלֵּל
אֵלָיו, וְנִשְׁפָּף שִׁיחֵנוּ לְפָנָיו. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!
קָחוּ עֲצֻמְכֶם בְּיַדְכֶם, וְתַעֲשׂוּ הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה, תִּרְגְּשׁוּ
שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶתְכֶם עִמְכֶם וְאַצְלְכֶם, וְאַל תִּהְיוּ
שְׂבוּרִים וְרְצוּצִים, תִּבְרָחוּ עִכְשָׁו אֶל שַׁעַר הַשָּׁמַיִם, וְשֵׁם
תִּשְׁפְּכוּ שִׁיחַ תְּפִלַּתְכֶם, תִּבְרָחוּ לְבֵית-הַכְּנֶסֶת, וְתִשְׁפְּכוּ
לְבַבְכֶם לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, תִּבְרָחוּ לְאַיְזָה שְׂדֵה אוֹ יַעַר,
שְׂאִין שֵׁם בְּנֵי-אָדָם, וְשֵׁם תִּתְבוֹדְדוּ לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
אַיְזָה נַעַם וְעֵרְבוֹת, לְאָדָם הַנִּמְצָא בְּשִׁקָּר, בְּעֵבְיוֹת
וּבְגִשְׁמִיּוֹת, בְּתַאוּת וְכוּ', וְאַיְנוֹ מִתְבַּלְבֵּל, אֲלֵא בּוֹרַח
לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּלָּה לוֹ "כָּל
הַכְּבוֹד" שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (בַּמִּדְבָּר וּבַה
ד, כא): כָּל הַמְּרֻבָּה כְּבוֹד שָׁמַיִם וּמִמַּעַט כְּבוֹד עֲצָמוֹ,
כְּבוֹד שָׁמַיִם מִתְרַבָּה וְגַם כְּבוֹד עֲצָמוֹ מִתְרַבָּה; כְּשֶׁאָדָם
מְרַבָּה כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרֵךְ, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְרַבָּה גַם
כְּבוֹדוֹ. מֵהוּ כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרֵךְ? שְׁמִכְבֹּד אֶת כָּל הַבְּרִיּוֹת; כִּי
אַיְזָהוּ מְכַבֵּד? הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת (אֲבוֹת, פָּרָק ד'); כִּי בְּזֵה

שְׁאֲדָם מְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת, בְּזֶה מֵרָאָה שֶׁהוּא מְלֵא מִכְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלִהְפֹךְ — בְּזֶה שְׁאֲדָם מְזַלְזֵל בַּבְּרִיּוֹת, מֵרָאָה שֶׁהוּא כּוֹפֵר בְּעֵקֶר, רַחֲמָנָא לְצַלְן. לְזֹאת הָבָה נַעֲקֹר מֵאֲתָנוּ אֶת הַקְּנֵאָה וְהַשְּׁנֵאָה, הַתַּחְרוּת וְהַכְּבוֹד, נִתְחִיל לְכַבֵּד זֶה אֶת זֶה, לְעֶזֶר זֶה לְזֶה. בְּאוֹ נִשְׁמַר עֲצָמָנוּ מִהָעַרְב־רַב, מִהַקְּלָפוֹת וְהַסְּטָרָא אַחֲרָא, מִהַסְּמִ"ךְ-מ"ם הַרְשָׁע, הַמְעַלִּים וּמְסִתִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּאוֹ נִבְרַח אֱלֹיו יִתְבָּרַךְ, נִחְזֹר בַּתְּשׁוּבָה אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְרַק אֵל תִּתְיַאֲשׁוּ, כִּי בְּאַמַּת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוּצָה רַק שְׁנִמְצָא אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִיךָ? עַל-יַדֵּי שְׂאֲנַחְנוּ נַחֲפֵשׁ וְנִבְקֵשׁ, עַד שְׁנִמְצָא אֶת כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, אִזּוֹ יִתְגַּלֶּה לָנוּ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה, וּבְלִעְדֵּיּוֹ יִתְבָּרַךְ אֵין שׁוּם נִמְצָא, וְאִךָ פַּעַם לֹא נִרְצָה כְּבוֹד. כִּי לְמָה אָדָם רוּצָה כְּבוֹד וְרוֹדֵף אַחֲרָיו? כִּי שׁוֹכַח מִהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲבָל בְּרַגַע שְׁאֲדָם רוּצָה רַק אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִזּוֹ "כָּל הַכְּבוֹד" הוּא מוֹסֵר לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי הַכְּבוֹד שֶׁיְהִי רַק לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא לְבָשָׂר וְדָם, וְאִזּוֹ אֵין לוֹ שׁוּם מְקוֹם לְבִרְחַ לְשָׁם, אֲלֵא לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (תַּעֲנִית כ"א:): לֹא מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם מְכַבְּדוֹ, אֲלֵא אָדָם מְכַבֵּד אֶת מְקוֹמוֹ; כִּי בְּרַגַע שְׁאֲדָם נִכְלָל בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְיוֹדֵעַ שֶׁהוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאֵין הָעוֹלָם מְקוֹמוֹ, אִזּוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ לִילֵךְ לְשׁוּם גְּלוּת. אָנוּ רוֹאִים, שְׁבִנְי־אָדָם

כָּל הַכְבוֹד

קצג

הוֹלְכִים לַמְזֻרְח הַרְחֹק, לַמְעַרְב הַפְּרוּעַ, לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ אַחַר אֵיזָה אֲשֶׁר, וּלְבַסּוֹף בָּאִים לְשֵׁם, וַיֵּשׁ לָהֶם אַכְזָבוֹת, נִשְׁפָּרִים לְגַמְרֵי, כִּי אֵינָם מוֹצְאִים מַה שֶּׁרָצוּ, אַבְל בְּזֵה שְׂאָדָם מִחַפֵּשׁ וּמִבְקֵשׁ עַד שֶׁמוֹצֵא אֶת הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וּמִתְחִיל לְחַפֵּשׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְשֶׁר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזַי אֵינוֹ הוֹלֵךְ לְשׁוֹם גְּלוּת, אֲלֵא בּוֹרַח רַק לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! בָּאוּ וַנִּחְזֹר בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁלֵמָה, וּנְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁיִּפְתַּח לָנוּ אֶת לִבָּנוּ, שֶׁנִּהְיֶה נַעֲשִׂים כְּלִים לְקַבֵּל בָּהֶם "כָּל הַכְבוֹד" שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְנִרְגִישׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אִתָּנוּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִזְכֶּה לְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת, אֲשֶׁר אֵין עוֹד דְּבַר יוֹתֵר יָפֵה, מִזֶּה שְׂאָדָם מְכַבֵּד אֶת הַזּוּלָת, וּמְקַדִּים שְׁלוֹם לְכָל אָדָם. וּבִפְרֹט לְכַבֵּד אֶת חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, צְדִיקֵי הַדּוֹר, אֲשֶׁר אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה לט, יח): הַחֲמִיר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכַבּוּדוֹ שֶׁל צְדִיק יוֹתֵר מִכַּבּוּדוֹ; אִם אָדָם מִזְלִיל בְּכַבּוּד הַצְּדִיק, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעַצְמוֹ יִנְקָם בּוֹ, וַיִּכֶּה בּוֹ כָּל מִינֵי מַחְלוֹת וּמְכַאוּבִים רָעִים. לְזֹאת אִם עוֹבְרֵת עָלֵינוּ אֵיזוֹ צָרָה, אוֹ אָנוּ מִתִּיַסְרִים בִּיַסוּרִים, עָלֵינוּ לָשׁוּב בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁלֵמָה, שֶׁפָּגַמְנוּ בְּאַמוּנַת חֲכָמִים, עָלֵינוּ לָשׁוּב בְּתִשְׁבּוּבָה עַל שֶׁזְלַזְלָנוּ בְּאֵיזָה צְדִיק. וְעַל-כֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! בָּאוּ נַעֲזֹר אֶחָד לְשָׁנִי, בָּאוּ נְפָרְסֵם אֶחָד לְשָׁנִי שֶׁהַקְּדוֹשׁ-

בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג אֶת עוֹלָמוֹ, וְאֵין שׁוֹם מְצִיאֹת בְּלִעְדֵּי
 יְתָבָרְךָ כָּלֵל, כִּי "כָּל הַכְּבוֹד" שִׁיךְ רַק לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה שְׂמִתְגַּלֶּה עֲלֵינוּ מֶלֶךְ הַכְּבוֹד
 בְּעֶצְמוֹ. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בַּמִּדְבָּר רַבָּה טו, טז):
 כָּל מִי שֶׁמוֹסֵר עֲצָמוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, זֹכֶה לְכְבוֹד; אֵיזָה?
 כְּבוֹד אֱלֹקֵי, שְׂמִתְגַּלֶּה אֵלָיו כְּבוֹד עֲלִיוֹן. לְזֹאת, מִי
 שֶׁמִּקְרַב יְהוּדִים אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, צְרִיכִים לְכְבוֹדוֹ,
 כִּי הוּא מַחְזִיר בְּנָיו שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵלָיו יְתָבָרְךָ,
 וְאֵין שְׂמִחָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת כְּמִי שֶׁמַּחְזִיר בְּתִשׁוּבָה. וְכִחַ
 זֶה יֵשׁ לְכָל יְהוּדֵי, אִם רַק יִקַּח עֲצָמוֹ בְּיָדָיו, וְיִדְבֹּק
 עֲצָמוֹ בּוֹ יְתָבָרְךָ, וְיִקְיִם אֶת כָּל הַמְצוּוֹת בְּשְׂמִחָה
 עֲצוּמָה, וְיִשִּׁיר שִׁירֹת וְתִשְׁבְּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 הוּא גַם-כֵּן יָכוֹל לְקַרֵּב יְהוּדִים לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִז
 יִזְכָּה לְכָל הַכְּבוֹד הָאֱמֵתִי. וְכָל אֵלוֹ שֶׁרְצוּ לַעֲשׂוֹת לוֹ
 רַע, תִּפְּל הַרְשָׁעוֹת עֲלֵיהֶם, וְיִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי, וְהוּא יַעֲלֶה
 מֵעֵלָה מֵעֵלָה, וְיַעֲשֶׂה כְּלִי לְהַמְשִׁיךְ שְׂכִינַת עֲזוֹ יְתָבָרְךָ
 בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוֹ; אֲשֶׁרִי לוֹ בְּזֶה וְאֲשֶׁרִי לוֹ בְּבֹא!

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קונטרס

מַרְבֵּה צְדָקָה

יבאר מעלת הזוכה לתן צדקה, שעל-ידי-
זה פותח לעצמו פתח בשמים, ונמשך עליו
חסד ורחמים מלמעלה, ונמתקים ממנו כל
הדינים.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורפנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים אָמְרוּ (בְּבֹא
בַתְּרָא י'): גְּדוּלָה צְדָקָה שְׁמֻקְרָבַת אֶת הַגְּאֻלָּה, שְׁנֵאמַר
(יִשְׁעִיָּה נו'): "כֹּה אָמַר ה', שְׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה, כִּי
קְרוּבָה יִשׁוּעָתִי לָבֹא, וְצְדָקָתִי לְהַגְלוֹת". וְלִכֵּן צְרִיכִים
לְהִרְבּוֹת בְּצְדָקָה וְלַעְזֹר לְעַנְיִים, אֲשֶׁר אֵין עוֹד מִצְוָה
יוֹתֵר גְּדוּלָה מִזֶּה. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים (מִדְּרַשׁ מִשְׁלֵי יד,
סִימָן ה'): בֹּא וּרְאֵה כִּמָּה הוּא גְּדוּל כֹּחַהּ שֶׁל צְדָקָה,
שֶׁהִיא נְתוּנָה בִּימֵינוּ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁנֵאמַר
(תְּהִלִּים מח, יא): "צְדָק מְלֹאָה יְמִינֶךָ"; גְּדוּלָה צְדָקָה, שְׁבִיבָה
נִשְׁתַּבַּח הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּשָׁעָה שִׁיבִיא תְּשׁוּעָה
לְיִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר (יִשְׁעִיָּה סג, א): "אֲנִי מְדַבֵּר בְּצְדָקָה רַב
לְהוֹשִׁיעַ"; גְּדוּלָה הִיא הַצְּדָקָה, שֶׁהִיא מִנַּחַת כְּבוֹד
וְחַיִּים לְעוֹשֶׂיהָ, שְׁנֵאמַר (מִשְׁלֵי כא, כא): "רוֹדֵף צְדָקָה
וְחֹסֵד, יִמָּצֵא חַיִּים צְדָקָה וְכְבוֹד"; רוֹדֵף צְדָקָה וְחֹסֵד
בְּעוֹלָם הַזֶּה, יִמָּצֵא חַיִּים, צְדָקָה וְכְבוֹד לְיוֹם הַדִּין; וְלִכֵּן
מִי שֶׁחָנְנוּ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכֹסֶף, יִרְבֶּה בְּצְדָקָה
לְעַנְיִים.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתכ)

קונטרס

מַרְבֵּה צְדָקָה

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְזַכֵּר, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא מְחַיֶּה וּמְהַיֵּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוֹמֵם,
צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֵצִים אֱלֹקוֹת. וְדַבֵּר זֶה צְרִיכִים
לְהַחֲדִיר הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב בְּלֵב. עַד שִׁיְהִי בְרוּר לְאָדָם שְׂאִין
בְּלִעְדָּיו יִתְבַּרֵךְ. וּכְשֶׁאָדָם מְכַנֵּס בְּעֵצְמוֹ יְדִיעוֹת אֱלוֹ,
שֶׁהַכֹּל זֶה אֱלֹקוֹת וְאֱלֹקוֹת זֶה הַכֹּל, אֲזַי נִשְׁתַּנֶּה כָּל
טְבָעוֹ; כִּי בְּאֵמֶת אֲנַחְנוּ רוֹאִים, שֶׁטְבָע שֶׁל הָאָדָם שֶׁהוּא
מֵלֵא רְשָׁעוֹת וְאַכְזָרִיוֹת, וְאֵינָנו רוֹצֶה לְעֹזֵר לְזוּלָתוֹ, יֵשׁ
לוֹ רֵעַ לֵב וְאֵינָנו מְעַנֵּן לְסִיעַ לְרַעְהוּ. וְאִם מְבַקְשִׁים
מִמֶּנּוּ צְדָקָה — לֹא יִתֵּן, כִּי יֵשׁ בּוֹ אַכְזָרִיוֹת. וְאָמַר רַבְּנוּ
ו"ל (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ד'), שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְשַׁבֵּר אֶת
הָרֵעַ לֵב שֶׁלוֹ, אֶת הָאַכְזָרִיוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹךְ לְבוֹ, וְלָתֵת
צְדָקָה. וּבְאֵמֶת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (אָבוֹת ב', ז'): מַרְבֵּה
צְדָקָה — מַרְבֵּה חַיִּים; מַה זֶה חַיִּים? שֶׁאָדָם חַי עִם
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עִם חַי הַחַיִּים, זֶה נִקְרָא חַיִּים. אִם

אָדָם אֵינוֹ מַכִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵינְנוּ מְרַגֵּישׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵין זֶה נִקְרָא חַיִּים. בְּשִׁבִיל זֶה אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרִכּוֹת יח:): רְשָׁעִים בְּחַיֵּיהֶם קְרוּיִים מֵתִים; כִּי בְּרַגַע שְׁאָדָם אֵינְנוּ מַכִּיר אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא מְסַתּוֹבֵב בְּזֶה הָעוֹלָם כְּמֵת, אֵין לוֹ תַּכְלִית בַּעֲבוּר מַה לְחַיּוֹת, הוּא רוֹאֶה רַק מֵר וְחִשָּׁף, אֲבָל כְּשִׁזּוּכָה וּמְרַגֵּישׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזִי אוֹר לוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (תְּהִלִּים קלט): "גַּם חִשָּׁף לֹא יַחֲשִׁיף מִמֶּנּוּ"; כִּי בְּרַגַע שֶׁנִּתְגַּלָּה לְאָדָם שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אִתּוֹ, עֲמוּ וְאֶצְלוֹ — זֶה נִקְרָא חַיִּים, זֶה נִקְרָא אוֹר, זֶה נִקְרָא שְׂמֵחָה. לְזֹאת כְּתוּב בַּשְּׁלַחַן עָרוּף (הַלְכוֹת צְדָקָה, סִימָן רמז, סְעִיף א'): מִצְוֹת עֲשֵׂה לִתֵּן צְדָקָה כְּפִי הַשְּׂגֵת יָדוֹ; וּמְאֹד מְאֹד צָרִיף הָאָדָם לְהִזְהַר בָּהּ יוֹתֵר מִכָּל מִצְוֹת עֲשֵׂה, כִּי אֶפְשָׁר שְׁיִבּוֹא לִיַּדֵּי שְׁפִיכוֹת דָּמִים, שְׁיִמּוֹת הָעֲנִי הַמְּבַקֵּשׁ — אִם לֹא יִתֵּן לוֹ; כָּל-כֶּף הַחֲמִירוֹ בְּצְדָקָה, עַד שְׁאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּתֻבוֹת סח:): כָּל הַמַּעֲלִים עֵינָיו מִהַצְּדָקָה, כְּאֵלוֹ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה; מֵהִי עֲבוּדָה זָרָה? אֱלֹהִים אֲחֵרִים; שְׁאֵינְנוּ שְׂמִים לָב, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אִתְּנוּ, עֲמָנוּ וְאֶצְלָנוּ, וְאֵין טֹבֵעַ כָּלָל, אֵין מִקְרָה, אֵין מִזֵּל, הַכֹּל בְּהַשְּׂגָחָה פְּרֻטִית, אֲלֹא בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיוֹן, נִתֵּן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רְשׁוֹת לְהַקְּלִפוֹת וְהַסְּטָרָא אַחֲרָא, שֶׁהֵם גַּם נִבְרָאוּ מִמְּנוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׂיִהְיֶה לָהֶם כַּח לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר אֶת אוֹרוֹ

מְרֻבָּה צְדָקָה

קצט

יִתְבָּרַךְ. וְזֶה הַנְּסִיּוֹן הַכִּי קָשָׁה, שְׂיִישׁ לְאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, שְׂמַנְסִים אוֹתוֹ לְהִיכֵן יְבָרַח בְּעֵת צָרָה — אִם לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אוֹ יִמְשֹׁךְ עֲצָמוֹ לְטַבֵּעַ? ! לְזֹאת אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (בְּבֹא בַתְּרֵא י.): גְּדוֹלָה צְדָקָה שְׂמַקְרֶבֶת אֶת הַגָּאֹלָה. מַה תִּהְיֶה הַגָּאֹלָה? שְׂיִתְגַּלֶּה לְעֵינַי כָּל, שְׂהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחַיֶּה וּמְהַיֶּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְכָל אֶחָד יִרְגִישׁ שְׂהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אִתּוֹ, עָמוֹ וְאֶצְלוֹ, וַיִּדְבֵּר אֵלָיו כַּאֲשֶׁר יִדְבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וַיִּרְגִישׁ אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וַיִּהְיֶה מְזִירוֹ הַשְּׂכִינָה. אֵיזָה יִפִּי הוּא זֶה! אֵילוֹ חַיִּים הֵם! — כְּשֶׁאָדָם יִרְגִישׁ רַק אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְעַל זֶה נֶאֱמַר (יִשְׁעִיָּה סד, ג): "עֵינַי לֹא רָאִתָּה אֱלֹקִים זּוֹלָתֶיךָ יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה"; אָדָם — כָּל זְמַן שֶׁהוּא בְּלָבוֹשׁ הַגִּשְׁמִי, אֵינּוֹ יְכוֹל לְתַאֲרַר מַה זֶה אוֹר רוּחָנִי, מַה זֶה רוּחַנִיּוֹת אֱלֹקוֹת? ! אֲבָל בְּזֶה שֶׁאָדָם עוֹזֵר לְשֵׁנִי, נוֹתֵן לוֹ צְדָקָה, בְּזֶה הוּא מְגַלֶּה אֶת טַהַר לְבָבוֹ, שְׂיִישׁ לוֹ רִגְשׁ לְזוּלָת, כִּי הָרִי מְסִיעוֹ; רוֹאֶה עָנִי — מְאֹכִילֵהוּ מִשְׁקָהוּ, מְלַבִּישׁוֹ, עוֹזֵר לוֹ כְּכֹל יְכַלְתּוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה מְתַגַּלֶּה גַם עָלָיו הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. לְזֹאת, בְּנִי וּבָנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְהַזְהֵר מְאֹד בְּמַצּוֹת צְדָקָה. וְכַתּוּב בַּזְהַר (וַיְרֵא קד): מִי שְׂהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵבּוֹ — שׁוֹלַח לוֹ מִתְּנָה עָנִי; וְלִכֵּן אִם בָּא עָנִי לְפָתַח בֵּיתְכֶם, תִּרְאוּ לְקָרְבוֹ מְאֹד, וְאַל תִּאמְרוּ לְיִלְדִים, לָכוֹ לְדַלֵּת וְתִאמְרוּ: "הָאֲבָא לֹא בַּבַּיִת", אוֹ

"הָאָמָא אֵינָהּ בְּבֵית", כִּי חָס וְשָׁלוֹם, זֶה יָכוֹל לְהִתְקַיֵּם וְלִקְרוֹת. כִּי כִּף אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תְּמוּרָה טז.): בַּשָּׁעָה שֶׁעָנִי הוֹלֵךְ אֶצֶל בַּעַל-הַבַּיִת וְאוֹמֵר פְּרִנְסָנִי, אִם מִפְּרִנְסוֹ — מוֹטָב, וְאִם לֹא: עָשִׂיר וְרַשׁ נִפְגָּשׁוּ, עוֹשֶׂה כָּלֵם ה', מִי שֶׁעָשָׂא עָשִׂיר לְזֶה, עוֹשֶׂה אוֹתוֹ עָנִי, עָנִי לְזֶה — עוֹשֶׂה אוֹתוֹ עָשִׂיר. הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְהַפֵּךְ, לְמַחֲרַת הָעָנִי הַזֶּה יוֹשֵׁב בְּאַרְמוֹנוֹ, וְהָעָשִׂיר צָרִיךְ לֵילֵךְ וּלְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְהִזְהַר מְאֹד בְּכִבוֹד עָנִי, וְתִרְבוּ בְּצְדָקָה, כִּי מִי שֶׁמְרֵבָה צְדָקָה — מְרֵבָה חֶסֶד בְּעוֹלָם; וּבְכָרַע שֵׁישׁ חֶסֶד בְּעוֹלָם, מִמְּשִׁיכִים אֶת שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם. מִדּוּעַ בְּנֵי-אָדָם אֵינָם מְרַגְּשִׁים אֶת הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא? כִּי אֵין חֶסֶד. אֶחָד אֵינוֹ רוֹצֶה לְעֹזֵר לְזוּלָתוֹ, כָּל אֶחָד יֵשׁ בּוֹ אֲנוּכִיוֹת, וְאֵת זֹאת צְרִיכִים לְעַקֵּר מֵאַתְּנוֹ, שֶׁנִּחְדַּל אַחַת וּלְתַמִּיד לְחַשֵּׁב רַק מֵעַצְמֵנוּ, וְלִדְאֹג רַק לָנוּ. הַגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁנִּזְכָּה לְהִרְבּוֹת בְּצְדָקָה, לְעֹזֵר לַיהוּדִים אַחֲרֵים, לְגַמֵּל חֶסֶדִים עִם כָּל יְהוּדֵי וְלִתֵּן לוֹ צְדָקָה. אֲשֶׁר בְּזֶה אֲנִחְנוּ מִמְּשִׁיכִים אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמַטָּה בְּזֶה הָעוֹלָם; הֵינּוּ הַחֶסֶד נַעֲשֶׂה כְּלִי לְקַבֵּל בּוֹ אֶת כָּל הַהִשְׁפָּעוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת; אִם יְהוּדֵי עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם הַזּוּלָת, אִם יְהוּדֵי עוֹזֵר לְזוּלָת, נִפְתַּח לוֹ פֶּתַח בְּשָׁמַיִם, וְשׁוֹמְעִים כָּל אֲשֶׁר מִבְּקֶשׁ וְנִעֲנָה. לְזֹאת אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּבָא בְּתָרָא י.), שֶׁר' אֶלְעֶזֶר קָדָם הִתְפַּלֵּה הָיָה נוֹתֵן צְדָקָה, וְאָמַר: "אֲנִי

בְּצֶדֶק אֶחָזָה פְּנִיךָ" — כְּשֶׁאֲנִי בָּא לְהִתְפַּלֵּל לְהַקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, קִדְּמֵנִי נוֹתֵן צְדָקָה; וְכֵן מוֹבָא (בְּשִׁלְחַן עֲרוּךְ,
 הַלְכוֹת צְדָקָה, סִימָן רמט, סְעִיף יד): טוֹב לִתֵּן פְּרוּטָה לְעַנִּי קִדְּמֵנִי
 כָּל תְּפִלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחָזָה פְּנִיךָ"; כִּי כִּף
 אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (מְגִלָּה יב:): בְּמִדָּה שֶׁאָדָם
 מוֹדֵד — בָּהּ מוֹדְדִים לוֹ; אִם אָדָם מִתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ שֶׁל
 צְדָקָה וְחֶסֶד, הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא גַם-כֵּן עוֹשֶׂה עִמּוֹ
 צְדָקָה וְחֶסֶד. וְעוֹד אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (יְרוּשָׁלַיִם
 פֶּאֶה א, א): צְדָקָה וּגְמִילוֹת חֲסָדִים שְׁקוּלוֹת כְּנֶגֶד כָּל
 מְצוּוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהַצְדָקָה נוֹהֶגֶת לְעַנְיִים, וּגְמִילוֹת
 חֲסָדִים — לְעַנְיִים וְלַעֲשִׂירִים, הַצְדָקָה נוֹהֶגֶת לְחַיִּים,
 גְּמִילוֹת חֲסָדִים — לְחַיִּים וְלַמֵּתִים, הַצְדָקָה נוֹהֶגֶת
 בְּמָמוֹנוֹ, וּגְמִילוֹת חֲסָדִים — בֵּין בְּמָמוֹנוֹ בֵּין בְּגוּפוֹ;
 אָדָם צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תָּמִיד צְדָקָה וְחֶסֶד עִם הַזּוֹלָת, וּבְזֶה
 שֶׁמְסַיֵּעַ לְזוֹלָתוֹ, גוֹרֵם שֶׁהוּא יִהְיֶה צְנוּר הַמְשַׁפִּיעַ שְׁפַע
 לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ
 לְהִרְבוֹת בְּצְדָקָה וְחֶסֶד, וּבְזָכוֹת זֶה יַעֲזֹר לָכֶם הַקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, כִּי כִּף אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (שִׁבְת קנא:):
 כָּל הַמְרַחֵם עַל עַנְיִים, הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְרַחֵם עָלָיו,
 וַיֵּשׁ לְאָדָם לִתֵּן אֶל לְבוֹ, שֶׁכֵּמוֹ שֶׁמִּבְקֵשׁ בְּכָל שְׁעָה
 מִהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׂיִתֵּן לוֹ פְּרֻנְסָתוֹ, וְכֵמוֹ שֶׁמִּבְקֵשׁ
 מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ שִׁשְׁמַע שׁוֹעֲתוֹ, כִּף צָרִיךְ שִׁשְׁמַע שׁוֹעֲת
 עַנְיִים, וְאַף גַּם זֹאת שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא קָרוֹב לְשִׁמְעַ

צַעֲקַת עֲנִיִּים, וְכִמוּ שְׂאוֹמְרִים (בְּתַפְלַת נִשְׁמַת): "שׁוֹעֵת עֲנִיִּים אַתָּה תִּשְׁמַע, צַעֲקַת הַדָּל תִּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ". בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אֵינְכֶם יְכוּלִים לְתַאֵר וּלְשַׁעַר מַעַלְתַּת הַצְּדָקָה וְהַחֲסָד שֶׁאֶחָד עוֹשֶׂה עִם זולָתוֹ, כִּי אִם הֵייתֶם יוֹדְעִים כִּמָּה אֶלְפֵי אֶלְפִים מִלְּאֲכִים אָדָם בּוֹרָא בְּשַׁעַה שֶׁעוֹשֶׂה צְדָקָה וְחֲסָד עִם הַזּוֹלָת, הֵייתֶם עוֹסְקִים בְּזֶה כָּל יְמֵי חַיֵּיכֶם. כִּי אֲנַחְנוּ רוֹאִים, שְׁכָל הַצָּרוֹת שֶׁאָדָם סוֹבֵל בְּזֶה הָעוֹלָם, הֵן רַק מִפְּנֵי שֶׁמִּגְרַשׁ עֲנִיִּים, מְבַזֶּה עֲנִיִּים, כְּשֶׁאֶחָד בָּא וּמִבְּקֵשׁ שֶׁיַּעֲזְרוּ לוֹ, עוֹנִים לוֹ בְּחֻצְפָּה: "לֵךְ לַעֲבֹד!" מָה אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? אַתָּה גִּרְשֵׁת אֶת הָעֲנִי, וְאַתָּה מְבַזֶּהוּ, לְמַחֵר אַתָּה תִּקְבַּל פְּטוּרִין מִעֲבוֹדָתְךָ, וְתִצְטָרֵךְ לְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים, וְאֲנָשִׁים יִצְעֲקוּ לְךָ: "לֵךְ לַעֲבֹד!" וְאַתָּה תֹּאמַר: "הֵייתָה לִי עֲבוֹדָה, וּפְטָרוֹ אוֹתִי, תִּרְחַמוּ עָלַי!" וְזֶה לֹא יוֹעִיל כְּלוּם, כִּי גַם אַתֶּם גִּרְשֵׁתֶם עָנִי מִפְּתַח בֵּיתְכֶם; לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְהִשָּׁמֵר מְאֹד מְאֹד לֹא לְבִזּוֹת עָנִי, וְאִם אַתֶּם מְבַזִּים אֶת הָעֲנִי, תִּדְעוּ שֶׁאַתֶּם מְבַזִּים, חַס וְשָׁלוֹם, אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹמֵד לִימִין אֲבִיוֹן, כְּדַכְתִּיב (תְּהִלִּים קט, לא): "כִּי יַעֲמֵד לִימִין אֲבִיוֹן"; וְמִי שֶׁמִּחָרַף אֶת הָעֲנִי, מִחָרַף אֶת מִי שֶׁעוֹמֵד עַל יְמִינוֹ; וְאַתָּה זֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, עֲלִיכֶם לְהַחֲדִיר בִּילְדֵיכֶם, שֶׁיִּרְגְּלוּ עֲצָמָם תָּמִיד לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֲסָד עִם הַזּוֹלָת, כִּי בְּרַגְעַ שֶׁאָדָם נוֹתֵן צְדָקָה, שׁוֹם מִשְׁחִית לֹא יְכוּל לַגֵּעַ

בו, כִּי זֶה מַה שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה: שֶׁנַּעֲזוֹר זֶה לָזֶה. וְכִף אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (מִדְרַשׁ זוֹטָא שִׁיר הַשִּׁירִים א'): הַדּוֹרוֹן שֶׁל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — צְדָקָה. הַנּוֹתֵן צְדָקָה, אֶפְלוּ הִיָּתָה בְּיָדוֹ עֲבָרָה, וְנִחַתְתָּם דִּינוֹ לְאַבֵּד, יְכוּל לְהִיּוֹת מְקַבֵּל פְּנֵי שְׂכִינָה בְּכָל יוֹם, וְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לְמִלְאָף שֶׁל פְּרַעֲנוֹת — אֵל תִּגַּע בּוֹ; בְּרַגַע שֶׁאָדָם עוֹזֵר לְשָׁנִי, וְנוֹתֵן צְדָקָה לְעֲנֵיִים, שׁוֹם דִּין וְשׁוֹם פְּרַעֲנוֹת אֵינָם יְכוּלִים לִגַּע בּוֹ, כְּדַכְתִּיב (מְשָׁלִי י, ב): "צְדָקָה תַצִּיל מִמָּוֶת"; לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אָנוּ שׁוֹמְעִים בְּכָל יוֹם מִקְרִים רָעִים, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, שֶׁבְנֵי-אָדָם נִהְרָגִים בְּכָל יוֹם בְּמִיתוֹת מְשֻׁנוֹת וְאַכְזָרִיוֹת. בְּאוֹ תַתְּחִילוּ לְהִרְבּוֹת בְּצְדָקָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה תִזְכּוּ לְהַנְצִיל מִמִּיתָה; כִּי בְּזֶה שֶׁתִּתְּנוּ צְדָקָה וְתַעֲזְרוּ לְזוּלָתְכֶם, תִּמְשִׁיכוּ עַל עַצְמְכֶם צֵל שֶׁל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהוּא מְכַסֶּה עֲלֵיכֶם, וְהוּא מְסַתֵּיר אֶתְכֶם שְׁלֹא יִגַּע בְּכֶם שׁוֹם מִלְאָף הַמְשֻׁחִית. וְכִף אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (רוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה ה', סִימָן ד'): בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה גְדוֹל כַּחַה שֶׁל צְדָקָה וְכַחַן שֶׁל גּוֹמְלֵי חֲסָדִים, שֶׁהֵם חָסִים לֹא בְּצֵל שַׁחַר, וְלֹא בְּצֵל כְּנָפֵי הָאֲרָץ, וְלֹא בְּצֵל כְּנָפֵי שָׁמַשׁ, אֶלָּא בְּצֵל מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם; כִּי בְּזֶה שֶׁאָדָם מְרַבֵּה בְּצְדָקָה, מוֹרִיד אֶת הַשְּׂכִינָה עָלָיו, וְכֵלֵם מִפְּחָדִים מִמֶּנּוּ. וּבְזֶה תְלוּיָה כָּל הַגְּאֻלָּה, שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד יִרְגִישׁ שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה. כִּי מִהִי הַגְּלוּת? שֶׁסִּלְקוּ אֶת הַשְּׂכִינָה

מהעולם. הרי הקדוש-ברוך-הוא נמצא פה אתנו, עמנו ואצלנו, והוא מחיה ומתיה ומקים את הבריא, והכל בהשגחתו הפרטית, אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם-בן מכריזין עליו מלמעלה (חלין ז'), כל אשר קורה זה מאתו יתברך. אבל למה בני-אדם אינם מבינים את זאת, וחושבים שהכל טבע, מקרה ומזל, והכל — מריבות, קטטות, חרופין וגדופין, ומחרפים וחותרים תחת זולתם, ורוצים להפילו? הכל בא מחמת הגלות המרה שעוברת על כלנו. ומהי הגלות? אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ז'), שעקר הגלות זהו חסרון אמונה; והגלות מחדירה חשך גדול, שזו היתה קלפת היונים שהחשיכו עיניהם של ישראל; אבל תכף-ומיד כשנתגלה לנו שהכל משחק, ואנו אומרים: "באו נחזור להקדוש-ברוך-הוא, באו נצעק להקדוש-ברוך-הוא", אזי נגאלים מהגלות המרה שלנו, ומתחילים לחיות חיים נצחיים, חיים נעימים ומתקים, שפּרְגִישִׁים את הבורא יתברך שמו, ומדברים אליו בשפת האם, ובכל מקום שהולכים מדברים רק עמו יתברך, ואין צריכים שום דבר רק אותו יתברך, כי אנו ממליכים על עצמנו רק את מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא. ואיך זוכים לזה? רק על-ידי צדקה וחסד; כפשיהודי עוזר לזולתו, ונותן לו צדקה, בזה מגלה שהכל זה אלקות ואלקות זה הכל. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו ונצא

מֵעֲצֻמְנוּ, בָּאוּ וְנִוְרִיד מֵאֲתָנוּ אֶת הַמְּדָה הַרְעָה שֶׁל
 אֲכֻזְרִיּוֹת, בָּאוּ גִתְחִיל לְאַהֲב אֶת הַזּוּלָּת, בָּאוּ גִתְרָם
 לַזּוּלָּת, בָּאוּ וּנְחִיָּה עֲנִיִּים. וְאִם אֵין לָנוּ מָה לְתֵת לָהֶם
 וּלְהַחֲיוֹתָם, הִבָּה נְדַבֵּר עִמָּהֶם יָפָה, בָּאוּ נִחְזֵק אוֹתָם,
 שְׁזָה גַם בְּכָלֵל צְדָקָה, כְּמוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטִי-
 מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קו), דָּוִד הַמֶּלֶךְ אוֹמֵר (תְּהִלִּים לֵב, א):
 "אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל" — אֲשֶׁרִי הָאָדָם הַזּוֹכֶה לְהַכְנִים
 שְׁכָל בְּדֵל; כִּי בְּדַרְךְ כָּלֵל עָנִי מִסְתּוֹכֵב שְׁבוּר וְרָצוּן,
 וְנִדְמָה לוֹ שֶׁאֵף אֶחָד אֵינְנוּ צָרִיךְ אוֹתוֹ, וְאֵף אֶחָד אֵינְנוּ
 מִסְתַּכֵּל עָלָיו, אֵף אֶחָד אֵינּוּ נוֹתֵן לוֹ תְּשׁוּמַת לֵב. וְכִשְׁבָּא
 אָדָם וּמְדַבֵּר אִתּוֹ, מְחִיָּה אוֹתוֹ, מְחִזְקוֹ וּמְעוֹדְדוֹ
 וּמְשַׁמְחוֹ, זֶה הַצְּדָקָה הַכִּי גְדוֹלָה. בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!
 הִבָּה נִפְסִיק אֶת הַקְּנָאָה וְהַשְּׁנָאָה שֶׁיֵּשׁ אֶחָד כְּנֶגֶד זוּלָּתוֹ,
 שְׁזָה מָה שְׁמַעְלִים וּמְסַתֵּיר אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; כִּי
 אִם הִיא גְלוּי לְכֻלָּם שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה
 אֲתָנוּ, עִמָּנוּ וְאֶצְלָנוּ, לֹא הֵינּוּ אֲכֻזְרִיִּים כְּלַפֵּי זוּלָּתָנוּ, לֹא
 הֵינּוּ מְסִיתִים אֶחָד כְּנֶגֶד זוּלָּתוֹ, אֲדַרְבָּה הֵינּוּ מְסִיעִים
 לְרַעֲיָנוּ. וְכֵן אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (פְּתֻחוֹת קִיא):
 "וּלְבָן שֵׁנִים מִחֶלֶב" — טוֹב הַמֶּלֶכִּין שֵׁנִים לְחִבְרוֹ יוֹתֵר
 מִמִּשְׁקֵהוּ חֶלֶב; לְתֵת לְאָדָם לְשִׁתוֹת חֶלֶב — זֶה מְצוּה
 גְדוֹלָה מְאֹד, לְעֶזֶר לוֹ לְהַרְוֹת צְמָאוֹנוּ, זֶה מְצוּה עֲצוּמָה,
 אֲבָל לְחִיָּךְ לַזּוּלָּת, לְהַרְאוֹתוֹ שֵׁנִים לְבָנוֹת — זֶה גְדוֹל
 יוֹתֵר; כִּי בְּנֵי-אָדָם זְקוּקִים הַיּוֹם לְחִיּוֹךְ, לְמִלָּה טוֹבָה,

לְקַבֵּל בְּסִבָּר פָּנִים יְפוֹת, וּבִזְהָ מְצִילִים אוֹתָם; כִּי עַל כָּל אֶחָד עוֹבְרִים כָּל-כָּף הַרְבֵּה צָרוֹת וַיְסוּרִים וּבְעֵיזוֹת, וַאֲיֵן לָהֶם לְמִי לְפָנוֹת וּלְדַבֵּר, הוֹלְכִים לְכָל מִינֵי פְּסִיכּוֹלוֹגִים וּפְּסִיכִיאָטְרִים, מְשַׁלְּמִים הוּן רַב, וַאֲיָנָם יְכוּלִים לְעֶזְרָם. אַךְ בְּזֶה שְׂאֵתָם, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, רַק תַּחֲיִכוּ לְזוּלַתְכֶם, וּתְקַבְּלוּ אֶת כָּל־בְּסִבָּר פָּנִים יְפוֹת, זֶה הַצְּדָקָה וְהַחֲסָד הַכִּי גְדוֹלִים. לְזֵאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! תִּרְאוּ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֲסָד עִם בְּנֵי-אָדָם, וְתִשְׁתַּדְּלוּ לְדַבֵּר עִם הַזּוֹלָת, לְהַקְדִּים שְׁלוֹם לְכָל אֶחָד, וְהַצְּדָקָה הַזֹּאת עוֹלָה עַל כָּל הַצְּדָקוֹת. וְחֲכַמְיָנוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (בְּרִכּוֹת יז.) עַל רַבִּי יוֹחָנָן, שֶׁמְעוֹלָם לֹא הַקְּדִימוּ אָדָם שְׁלוֹם, אֶפְלוּ נִכְרִי בְּשׁוֹק, אֶפְלוּ גוֹי שֶׁחָלַף עַל פָּנָיו, הוּא הַקְּדִים בְּשְׁלוֹמוֹ; כִּי עַל-יְדֵי שְׁמִקְדִּימִים בְּשְׁלוֹם אָדָם, זֶה הַצְּדָקָה הַכִּי גְדוֹלָה. וּמִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן כְּשֶׁאָדָם יְכוּל לַעֲזוֹר לְזוֹלָת, וְנוֹתֵן לוֹ צְדָקָה, זֶה חָשׁוֹב אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד. וְזָכְרוּ הַיֵּטֵב, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! שְׁעַקֵּר הַצְּדָקָה וְהַחֲסָד מִתְּחִיל בְּבֵית. צְרִיכִים, תְּחִלָּה, לַעֲזוֹר לְאִשָּׁה וְלִילָדִים. כְּמֵאמָרָם ז"ל (בְּרִכּוֹת ג.) "אֲשֶׁרִי שׁוֹמְרֵי מִשְׁפָּט עוֹשֵׂי צְדָקָה בְּכָל עֵת" — וְכִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת צְדָקָה בְּכָל עֵת? זֶה הַזֶּן בְּנָיו וּבְנוֹתָיו כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים. כְּשֵׁיִשׁ לְאָדָם יְלָדִים בְּבֵית, וְהוּא מְפָרְנָסָם, זֶה הַצְּדָקָה הַכִּי גְדוֹלָה. כִּי אִם אַתָּם רוֹצִים, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֲסָד, תִּתְחִילוּ בְּבֵית, הַבַּעַל

יִפְרַנְס אֶת אִשְׁתּוֹ וְיִלְדִיו, וְהָאִשָּׁה תַעְזֹר לְבַעֲלָהּ וְלִילָדִים,
וְאִם בֵּיתְכֶם יִהְיֶה מְשֻׁתָּת עַל יְסוּדוֹת צְדָקָה וְחֶסֶד, אֲזַי
תּוּכְלוּ אַחֲר־כֵּן לְצַאֵת לַחֲוִץ וְלַעְזֹר גַּם לְאַחֲרִים; כִּי
לְצַעֲרֵנוּ הָרַב, אָנוּ עֲדִים, שֵׁישׁ בְּנֵי-אָדָם, שְׁמַת־אֲכֹזְרִים
עַל נְשׁוֹתֵיהֶם וְיִלְדֵיהֶם, וּבַחֲוִץ הֵם כֵּן עוֹזְרִים. וּבְאַמַּת
עֲלִיכֶם קֹדֶם לַעְזֹר בַּבַּיִת, וְאַחֲר־כֵּן בַּחֲוִץ, וְעַל-יְדֵי-זֶה
תּוֹרִידוּ אֶת הַשְּׂכִינָה בְּזֶה הָעוֹלָם, וְיִהְיֶה לְכֶם חֶלֶק
בְּגִאֲלָהּ הַנִּצְחִית; אֲשֶׁר־מִי שֶׁנֹּתֵן צְדָקָה בְּכָל יוֹם,
וּמְפָרְנֵס עֲנִיִּים וְעוֹזֵר דָּלִים, וּמְדַבֵּר עַל לֵב אֲמָלָלִים
וּשְׂבוּרִים, שָׂאז יִהְיֶה כָּלִי שֵׁימֶשֶׁף עָלָיו אוֹר הַשְּׂכִינָה,
אֲשֶׁר־לוֹ!

ב.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלִיכֶם לְדַעַת, אֲשֶׁר גִּדְּל
מַעֲלַת הַצְּדָקָה — אֵין לְתֹאֵר וְאֵין לְשַׁעַר כָּלֵל, וְהַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה הַזֹּהִירָה עָלֶיהָ כַּמָּה פְּעָמִים, כִּי צָרִיכִין לְתַן
לְעֲנִיִּים חֶלֶק שֵׁישׁ לָהֶם בְּשִׁפְעֵ שָׁלוֹ. כִּי בּוֹדָאֵי גַם לָזֶה
הָעֲנִי וְהָאֲבִיוֹן יֵשׁ צְנוּר שֶׁל שִׁפְעָה, וְאִם הָיָה הָעוֹלָם
מִתְנַהֵג כְּרֹאוֹי, לֹא הָיָה שׁוּם אֲבִיוֹן בְּעוֹלָם כָּלֵל; כִּי
הָיְתָה יוֹרֶדֶת לְכָל אֶחָד הַשִּׁפְעָתוֹ מִשְׁכָּל הַכּוֹלָל, שֶׁשָּׁם
שָׂרַשׁ כָּל הַהִשְׁפָּעוֹת כְּלָן, דֶּרֶךְ הַצְּנוּר וְהַכָּלִי שָׁלוֹ; הֵינּוּ
כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ אֲב הַרְחֻמָּן, וּמִשְׁפִּיעַ שִׁפְעָה לְכָל הָעוֹלָם

כָּלוּ, שְׁזָה נִקְרָא שְׁפַע כְּלָלִי, שְׁבָא מִשְׁכָּל הַכּוֹלֵל כָּל
 הַשְּׁכָלִיִּים, שֶׁהוּא הָאֶרֶת הַצְּדִיק הָאֵמֶת שְׁמַגְלָה וּמְפָרְסֵם
 אֶת אֲמֵתוֹת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּגִלּוֹי רַב וְנוֹרָא מְאֹד, וְלִכְּן
 הוּא נִקְרָא שְׁכָל הַכּוֹלֵל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן סא),
 וּמִשָּׁם נִשְׁפָּעוֹת הַשְּׁפָעוֹת לְשְׁכָלִיִּים פְּרָטִיִּים, הֵינּוּ כָּל
 אֶחָד כְּפִי הַשְּׁכָל הַפְּרָטִי שְׁלוֹ, עוֹשֶׂה צְנוּר, וּמִקְבֵּל
 מִשְׁפַּע הַכְּלָלִי וּמִשְׁכָּל הַכּוֹלֵל. וּמֵאַחַר שְׁלֵכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל
 יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּהַצְּדִיק שֶׁהוּא שְׁכָל הַכּוֹלֵל כָּל הַשְּׁכָלִיִּים,
 לִכְּן רָאוּי שְׁכָל אֶחָד יִקְבֵּל וַיִּינַק מִמֶּנּוּ. וְכִמּוֹ שִׁיְהִיָּה
 לְעֵתִיד בְּאֵמֶת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טו, ד): "אִפְסֵ כִּי לֹא
 יִהְיֶה בְּךָ אֶבְיוֹן"; כִּי כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל מְקִימִין הַתּוֹרָה, אָז הֵם
 נִכְלָלִין בְּשְׁכָל הַכּוֹלֵל, וְנִמְשָׁךְ הַשְּׁפַע לָהֶם, הֵינּוּ לְכָל
 אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי הַצְּנוּר שְׁלוֹ; כִּי בּוֹדָאֵי יֵשׁ לְכָל אֶחָד
 מִיִּשְׂרָאֵל כְּלִי וְצְנוּר לְקִבֵּל רַב הַשְּׁפַע, כִּי כָּל אֶחָד
 מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שִׁיּוֹצֵאת מִשְׁכָּל
 הַכּוֹלֵל כָּל הַשְּׁכָלִיִּים, בְּבַחֲיִנַת (עֵין זֵהַר ח"ב פה. קכא. וּח"ג
 פא.): אֲוֵרִיתָא מִחֻכְמָה עֲלָאָה נִפְקַת; אֲבָל עֲקָר הָעֲנִיּוֹת
 הִיא רַק עַל-יְדֵי שְׁפּוּגָמִין בְּהַתּוֹרָה; וְהָעֲקָר — עַל-יְדֵי
 פְּגָם אֲמוּנַת חֻכְמִים, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְעַרְבוּ וְנִתְבַּלְּבוּ
 הַצְּנוּרוֹת, עַד שֶׁרַב הַשְּׁפַע יוֹרֵד לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים
 וּרְשָׁעִים. וּמֵעַט הַשְּׁפַע הֵבֵא לְיִשְׂרָאֵל אֵינּוּ יוֹרֵד כְּסֻדָּר,
 עַד שֶׁהַשְּׁפַע שָׁל זֶה, הוּא לְפָעֲמִים אֲצֵל זֶה, וְעַל-כֵּן זֶה
 יֵשׁ לוֹ עֲשִׂירוֹת גְּדוֹלָה וְזֶה עָנִי וְאֶבְיוֹן גְּדוֹל, וְסוֹבֵל

עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת. וּבְאַמֶּת בְּשִׂרְשׁוֹ, עֲשִׂירוֹת שֶׁל זֶה רַבָּה מִחֶלֶק הָעֲנִיִּים, רַק עַל-יְדֵי פָגַם אָמוּנַת חֲכָמִים, שְׁעוֹקְרִים עֲצָמָם מִהַצְדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא שֶׁכֵּל הַכּוֹלֵל כָּל הַשְּׂכֵלִיִּים, מִשֵּׁם בָּא אֲשֶׁר נִתְּבַלְּבַל הַסֵּדֶר וַיּוֹרֵד הַשֹּׁפֵעַ לְזֶה יוֹתֵר מִזֶּה, כְּמוֹ שֶׁבְעֵקֶר כָּלֵל הַשֹּׁפֵעַ שֶׁכֵּלָה הִיא שְׂיִכַת רַק לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְעַכְשָׁיו בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים רַב הַשֹּׁפֵעַ אֲצֵל עוֹבְדֵי הַכּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת. נִמְצָא, שְׁעוֹבְדֵי הַכּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת אוֹכְלֵי הַשֹּׁפֵעַ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (עֵינִי יִרְמִיָּה כג, ח): "וְהָיָה אִם זָרַע יִשְׂרָאֵל" וְגו', וְכִמוֹ שֶׁשֵּׁנְאָמַר (דְּבָרִים כח, לג): "פְּרִי אֲדַמְתָּךְ וְכֹל יִגִיעֶךָ יֹאכַל עִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתָ"; כְּמוֹ-כֵן בֵּין יִשְׂרָאֵל בְּעֲצָמָן, הָעֲשִׂירִים אוֹכְלִים חֶלֶק הָעֲנִיִּים. וְעַל-כֵּן הִזְהִירָה הַתּוֹרָה מְאֹד לְהַחֲזִיר וּלְתַת לְהָעֲנִי חֶלְקוֹ בְּטוֹב לֵבָב וּבְשִׂמְחָה וּבִסְבֵר פָּנִים יְפוֹת, כְּמוֹ שֶׁשֵּׁנְאָמַר (דְּבָרִים טו, י): "וְלֹא יִרַע לְבָבְךָ בְּתַתָּךְ לוֹ וְגו', כִּי בְגַלֵּל הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרְכֶךָ הַיְוָי"ה אֶלְקִיךָ"; כִּי בְּאַמֶּת הוּא לְטוֹבָה גְּדוּלָה לְהָעֲשִׂיר, כְּשֶׁמִּרְבֵּה בְּצְדָקָה וּמִחֲזִיר לְהָעֲנִי חֶלְקוֹ, כִּי אִזּוֹ כְּפִי מֵהַ שְׂמָקִים מִצְוֹת צְדָקָה, הוּא חוֹזֵר וּפּוֹתֵחַ הַצְּנוּרוֹת שֶׁל הַשֹּׁפֵעַ שֶׁיְהִיָּה נִמְשָׁךְ בָּהֶם הַשֹּׁפֵעַ כְּסֵדֶר. וּבְפֶרֶט כְּשִׁזּוּכָה לְתַן צְדָקָה בְּשׁוֹפֵי לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּאַמֶּת, שְׂזָה עֵקֶר תִּקְוֹן אָמוּנַת חֲכָמִים — כְּשֶׁמֵּאֲמִין בָּהֶם כָּל-כָּף, עַד שֶׁמִּפְּזֹר מְמוֹנּוֹ בְּשִׁבִיל לְהַחֲזִיק אוֹתָם וּלְהַתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם. וְעַל-יְדֵי אָמוּנַת חֲכָמִים חוֹזְרִין

הַצְנוּרוֹת לִילֵךְ כְּסֹדֵר, וְאִזּוּ יוֹרֵד הַשֶּׁפַע בְּשׁוֹפֵי גְדוֹל לְכָל
אֶחָד וְאֶחָד; כִּי אֶפְלוּ הָעֲשִׂיר שְׁמֻקְבֵּל עֲתָה רַב שֶׁפַע,
וַיֵּשׁ לוֹ עֲשִׂירוֹת גְּדוֹלָה, עִם כָּל זֹאת כִּשֶׁהוּא שְׁלֵא כְּסֹדֵר
מִחֲמַת בְּלָבוּל הַצְנוּרוֹת, אֲזִי לֹא יִתְקַיֵּם אֲצִלוֹ זְמַן רַב
הַשֶּׁפַעֲתוֹ. וְגַם עַל-פִּי-רַב יֵשׁ עֲכוּבִים הַרְבֵּה, מִחֲמַת
שְׂאִין הַשֶּׁפַע יוֹרֵד כְּסֹדֵר, אֲבָל כְּשֶׁנּוֹתֵן צְדָקָה לְעֹנֵי
בְּהֶרְחֵבָה גְדוֹלָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים טו, ח): "פְּתוּחַ תִּפְתָּח
אֶת יָדְךָ לֹ" וְגו'; עַל-יְדֵי-זֶה נִפְתָּחִין הַצְנוּרוֹת וַיּוֹרֵד
הַשֶּׁפַע בְּבִרְכָה גְדוֹלָה כְּסֹדֵר בְּלִי עֲכוּב. וְזֶה (שָׁם): "כִּי
בְגִלְלַת הַדָּבָר הַזֶּה יִבְרַכְךָ" וְגו'. וְעַל-כֵּן מְצִינוּ (יוֹמָא כג:),
כְּשֶׁנֹּכַח הַכֹּהֵן גְּדוֹל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים לְפָנָי וּלְפָנָיִם, שְׁשָׁם
אֶבֶן הַשִּׁתִּיָּה, וְשָׁם עֵקֶר הָאֲרֵת חֲכָמָה עֲלָאָה, שְׁכָל
הַכּוֹלִל, שֶׁהוּא שֶׁרֵשׁ כָּל צְנוּרוֹת הַשֶּׁפַע כָּלָם, וְלִכְן
הַתְּפִלָּל שָׁם: 'שְׁלֵא יִצְטָרְכוּ עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל זֶה לְזֶה' וְכו',
הֵינּוּ שְׁלֵא יִתְעַרְבוּ הַצְנוּרוֹת, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל-יְדֵי פָגַם
אֲמוּנַת חֲכָמִים. וְזֶה וְשְׁלֵא תִפִּיל אִשָּׁה פָּרִי בְטָנָה',
וְשְׁלֵא יַעֲדִי עֶבֶד שְׁלִטוֹן מִדְּבִית יְהוּדָה; וְהַכֹּל כּוֹנֵה
אֶחָת; כִּי בְּרַגַע שְׁאָדָם נִכָּלָל בְּשְׁכָל הַכּוֹלִל, וַיֵּשׁ לוֹ
אֲמוּנַת חֲכָמִים בְּהַצְדִּיק הָאֲמֵת, וְעוֹזֵר לוֹ בְּכָל מָה שֶׁרַק
יָכוֹל, וּמְחַזֵּיק אוֹתוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא לֹא צָרִיךְ אֶת זוּלָתוֹ,
וְכֵן יֵשׁ שֶׁפַע לְכָל אֶחָד, וְאִין בְּחִינַת הַפְּלָה, חֵס וְשְׁלוֹם,
כְּמוֹבָא (לְקוּשֵׁי-הַלְכוֹת, פְּקֻדוֹן, הַלְכָה ה', אוֹת לֵה); וְלִכְן, בְּנֵי
וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְמָסֹר אֶת נַפְשְׁכֶם לְהַרְבּוֹת בְּצְדָקָה

לְעֵנִיִּים מְהֻנְנִים, וְתַמִּיד תִּבְקָשׁוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שְׂיִזְמִין
 לָכֶם עֵנִיִּים מְהֻנְנִים, כִּי אִם אֵין זֹכִים, אֲזִי מְגִיעָה
 הַצְּדָקָה לְעֵנִיִּים שְׂאִינָם מְהֻנְנִים, שְׁזֵהוּ מֵה שְׂאִמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּבֹא קָמָא טו:): אָמַר יְרֻמֶּיהוּ לְפָנַי
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֶפְלוּ בְּשַׁעַה שְׂעוֹשִׁים צְדָקָה,
 הַכְּשִׁילִם בְּעֵנִיִּים שְׂאִינָם מְהֻנְנִים, כְּדִי שְׁלֹא יִקְבְּלוּ
 עֲלֵיהֶם שָׂכָר. וְלָכֵן אִם כָּבֵר נוֹתְנִים צְדָקָה, רְאוּי לְתַן
 לְהַצְדִּיק הָאֱמֶת וּלְתַלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים, חֲכָמֵי הָאֱמֶת
 שְׂבָכָל דוֹר וָדוֹר, שְׁזֵה בְּעֶצְמוֹ תִקְוֹן אֲמוּנַת חֲכָמִים.
 וְעַל-יְדֵי שְׂמֻרְבִּים בַּצְּדָקָה, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְאַחֲדִים כָּל
 הַצְּנוּרוֹת וְהַשְּׂכָלִיִּים הַפְּרָטִיִּים אֶל שְׂכָל הַכוֹלֵל, וְנִשְׁפָּעַת
 הַשְּׂפָעָה מְרִבָּה לְכֻלָּם, וְאֵין אָדָם צָרִיךְ לַחֲבֵרוֹ, אֶלֶּא כָּל
 אֶחָד מִקְּבֵל הַשְּׂפָעָה כְּפִי הַכְּנָתוֹ שְׂמַכִּין אֶת עֶצְמוֹ לְקַבֵּל
 מִשְׂכָּל הַכוֹלֵל. וּמֵה גַם, שְׂאִינוֹ נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ בְּחִינַת נֶפֶל,
 שְׂאִינוֹ נֶאֱבָד, וְנוֹפְלוֹת מִמֶּנּוּ הַהַשְּׂפָעוֹת, כִּי כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד נִשְׁאַרְת אֶצְלוֹ הַשְּׂפָעָתוֹ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים! רְאוּ לְעֶזֶר תַּמִּיד לְלוּמְדֵי תוֹרָה, שְׁזֵה עֵקֶר
 שְׂלֵמוֹת הַצְּדָקָה, וְעַל-יְדֵי שְׂתַעֲזְרוּ לָהֶם, תִּתְחַלְקוּ גַם עִם
 הַתּוֹרָה שְׂלוּמְדִים, וְתִתְחַזַּק אֶצְלָכֶם הָאֲמוּנַת חֲכָמִים,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה יִשְׁפַע עֲלֵיכֶם שְׂפַע רַב בְּהַשְּׂפָעָה מְרִבָּה.
 "וְאֵל יִרַע לְבָבְךָ בְּתַתִּיף לָהֶם"; כִּי אֲדַרְבָּה! בְּזֵה שְׂאִתָּה
 נוֹתֵן לְחֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים, בְּזֵה יִשְׁפַע עֲלֶיךָ שְׂפַע רַב
 מִשְׂכָּל הַכוֹלֵל. וּבְאֱמֶת יֵשׁ יֵצֵר הָרַע גְּדוֹל לֹא לְתַן

לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שְׁמוֹת
 רַבָּה, פְּרָשָׁה לו', סִימָן ג'): הַרְבֵּה פְעָמִים שָׁאָדָם מְכוּן בְּלִבּוֹ
 לַעֲשׂוֹת צְדָקָה, וַיֵּצֵר הָרַע שֶׁבְתוֹכוֹ אוֹמֵר: מַה לְּךָ
 לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וּלְחַסֵּר אֶת נִכְסֶיךָ? ! עַד שֶׁאַתָּה נוֹתֵן
 לְאַחֵרִים, תֵּן לְבְנֶיךָ; וּמִזֶּה גּוֹרֵם לַעֲצֹמוֹ, שִׁיפֹל וַיִּתְרַחַק
 מִמֶּנּוּ הַשֶּׁפַע, מֵאַחַר שֶׁפּוֹגֵם בְּאֲמוּנַת חֲכָמִים. וְלָכֵן, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אַתֶּם רוֹצִים שִׁיְהִיָּה לָכֶם שֶׁפַע רַב,
 רְאוּ לְהַשְׁפִּיעַ מִמֶּה שֶׁחָנַן אֶתְכֶם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 לַעֲנִיִּים מְהֻנְנִים, שֶׁהֵם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה
 וּבִקְיֻום הַמִּצְוֹת בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ הַכִּי גְדוּלָה, וּבִזְכוּת זֶה
 יֵאִיר עֲלֵיכֶם אוֹר וְזִיו וְחַיּוּת וּדְבָקוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ
 מִשְׁכָּל הַכּוֹלָל, וְעוֹלָמְכֶם תֵּרְאוּ בְּחַיֵּיכֶם; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁאֵינוֹ
 מְטַעֵה אֶת עַצְמוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם כָּלָל, וּמַרְבֵּה בְּצְדָקָה
 לַעֲנִיִּים מְהֻנְנִים, שֶׁהֵם תַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים הָעוֹסְקִים
 בְּתוֹרָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִשְׁפַע גַּם עֲלֵיכֶם שֶׁפַע רוּחָנִי וְשֶׁפַע
 גִּשְׁמִי, וַיְהִיָּה לָכֶם טוֹב בְּזֶה וּבְבֹא לְנִצָּח נְצָחִים.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

תַּפְלָה נִזְרָאָה וְנִפְלְאָה לְזִכּוֹת לְתֵת צְדָקָה לְעֲנִיִּים מִהַגְנִיִּים

הַעֲתֵק מֵהַסֵּפֶר הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא "לְקוּטֵי-תַפְלוֹת"
תַּפְלָה קִנֵּב

מָרוֹם וְקְדוֹשׁ, פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת, עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת, בַּעַל
מַלְחָמוֹת זֹרֵעַ צְדָקוֹת, מִצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת,
עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ, עֹשֶׂה עִמִּי צְדָקָה
וְחֶסֶד, וְזִכְנִי לְתֵן צְדָקָה חֲרִיבָה לְעֲנִיִּים הַגּוֹנִים בְּאֶפֶן
שִׁיחִיָּה לִי תִקּוֹן גָּדוֹל לְפָנֶיךָ הַבְּרִית שֶׁפָּגַמְתִּי נִגְדָּךְ
בְּלִי שְׂעוֹר.

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם אֲתָה יוֹדֵעַ כִּמָּה וְכִמָּה הִרְחַקְתִּי
הַשֹּׁפֵעַ מִתְקַדְּשָׁה עַל יְדֵי פָנֶיךָ הַבְּרִית
וְהַמְשַׁכְּתִי לְמָקוֹם שֶׁהִמְשַׁכְּתִי רַחֲמָנָא לְצִלָּן,
לְמָקוֹמוֹת אֲשֶׁר לֹא נָתַן לְהִזְכֵּר וּפָגַמְתִּי כַּמּוֹ
שֶׁפָּגַמְתִּי אֲשֶׁר אֵי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר, אֲשֶׁר הִתְקוֹן לְזֶה
הוּא צְדָקָה לְעֲנִיִּים הַגּוֹנִים דּוֹקָא שְׁעַל יְדֵי זֶה חוֹזְרִים
וּמְשִׁיכִים הַשֹּׁפֵעַ אֶל הַקְּדוֹשָׁה. אֲבָל אֵיךְ זֹכִיךְ לְזֶה
כִּי רְבוּ הַמְּנִיעוֹת מְאֹד שֶׁל מִצְוֹת צְדָקָה הֵן מִחַמַּת

רַע לְבַבְנוּ וְחֶסְרוֹן הַבְּטָחוֹן וְהָאֱמוּנָה, וְגַם
 בְּשִׁמְתֵי גִבּוֹרִים וּמְשַׁבְּרִים אֲכִזְרִיּוֹת שֶׁלֵּב וְנוֹתָנִים
 צְדָקָה אֵין אֶתְנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה מִי הוּא הָעֵנִי הַחֲגוּן
 בְּאֵמֶת אֲשֶׁר עַל יְדוֹ נִזְכָּה לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׁפַע אֶל
 הַקְּדוּשָׁה וּלְתִקּוֹן פָּנָם הַבְּרִית עַל יְדֵי זֶה.

עַל כֵּן בָּאתִי לְפָנֶיךָ בַּעַל הַרְחָמִים בַּעַל הַצְּדָקָה
 וְהַחֶסֶד חוֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת לְבַל יִדַּח מִמֶּנּוּ
 נְדָח, אֲשֶׁר אֵתָּה עוֹסֵק בְּתַקּוּנֵי בְּכָל יְעַת, שְׁתַּחֲוֶם
 וְתַחְמַל עָלַי, וְתִזְכְּנֵי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים לְתֵן צְדָקָה
 הַרְבֵּה לְעֲנִיִּים הַגּוֹנִים עֲנִיִּים כְּשָׂרִים בְּאֵמֶת
 הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַעֲבוּדַת יְהוָה בְּאֵמֶת, וְתִשְׁמְרֵנִי
 וְתִצִּילֵנִי מִלְּתֵן צְדָקָה לְעֲנִיִּים שְׂאִינָם הַגּוֹנִים. אֵתָּה
 לְבַד תִּשְׁמְרֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ מִלְּהַכְּשֵׁל בְּחַם חַם וְשָׁלוֹם
 כִּי גָלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שְׂאִין בָּנוּ דַעַת לְשִׁמּוֹר מִחַם
 רַק אֵתָּה לְבַד יוֹדֵעַ אֵת לְבַב כָּל בְּנֵי הָאָדָם וּמִבֵּין
 אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם, אֵתָּה יוֹדֵעַ רְזִי עוֹלָם וְתַעֲלוּמוֹת
 סִתְרֵי כָּל חַי, חוּם וְחֶמֶל עָלַי וַעֲשֵׂה עִמִּי כַּגְּדֹל
 נִפְלְאוֹת חֲסְדֶיךָ הָעֲצוּמִים, וְתִסַּבֵּב סְבוֹת לְטוֹבָה
 בְּכָל יְעַת, בְּאִפֹּן שְׁתִּזְמִין לִי עֲנִיִּים הַגּוֹנִים בְּאֵמֶת
 לְזָכוֹת בָּהֶם. וְתַעֲזֹר וְתַחֲזֵק אֵת לְבָבִי לְתֵן לָהֶם
 צְדָקָה הַרְבֵּה בְּלֵב טוֹב, בְּסִבֵּר פָּנִים יְפוֹת; וְאַזְכָּה

לְהוֹסִיף בְּכָל פֶּעַם לְהַרְבּוֹת בְּצְדָקָה וְחֶסֶד, וְלִילֵךְ
 לְקַבֵּץ נְדָבוֹת מֵעַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל לְהַחְזִיק עֲנִיִּים
 הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּאֵמֶת. כִּי כָּבֵד הוֹדַעְתָּנוּ
 שְׂאִין שׁוֹם אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל פֶּטוּר מִמִּצְוֹת צְדָקָה
 אֲפֹלוּ הָעֲנִי שְׂבִיִּישְׂרָאֵל. אֲבָל אֶתָּה יוֹדֵעַ קִשְׁיוֹת
 לְבַבְנוּ, וְאִיךָ מֵתְגַבְּרִים הַמּוֹנְעִים וְהַבְּלוּלִים אֲפֹלוּ
 עַל גְּדוּלֵי הָעֲשִׂירִים מְלַתֵּן צְדָקָה עַד אֲשֶׁר הוֹלְכִים
 מֵעוֹלָמָם, וּמְאוּמָּה לֹא יִשְׂאוּ בִידָם. מִכָּל שָׂכָן קִטְנֵי
 הָעֶרֶךְ אֲשֶׁר פִּרְנָסְתֶם מִצְמָצְמַת אֲשֶׁר רַבּוּ
 הַמְּנִיעוֹת וְהַבְּלוּלִים מְאֹד מִמִּצְוֹת צְדָקָה, בְּפֶרֶט
 לְזָכוֹת בְּעֲנִיִּים הַגּוֹנִים.

עַל כֵּן אֵין לָנוּ עַל מִי לְהַשְׁעֵן כִּי אִם עָלֶיךָ אָבִינוּ
 שְׂבִשְׂמִימִם, בְּזָכוֹת וְכַח הַצְּדִיקִים הָאֱמִתִּיִּים
 שְׂאֵנוּ נִשְׁעָנִים עֲלֵיהֶם בְּכָל דְּבָר, אֵלֶיךָ שִׁטַּחְתִּי אֶת
 כַּפֵּי עֵינַי תְּלוּיֹת אֵלֶיךָ לְבַד כִּי אֶתָּה לְבַד יוֹדֵעַ
 כִּמָּה וְכִמָּה תְּקוּנִים אָנִי צָרִיךְ בְּשִׁבִיל תְּקוּן הַבְּרִית
 אֲשֶׁר פָּגַמְתִּי בּוֹ הַרְבֵּה וְאֲנִי רְחוּק מִכָּל מְאֹד, רַק
 עַל רַחֲמֶיךָ הַרְבִּים אָנִי בּוֹטָח וְעַל חֶסֶדְךָ אָנִי נִשְׁעָן,
 שְׂאֶתָּה תִּסְבַּב סְבוֹת לְטוֹבָה בְּרַחֲמֶיךָ וּתְזַכְּנֵנִי לְתִקּוּן
 אוֹתִי בְּכָל הַתְּקוּנִים, וְתוֹשִׁיעֵנִי לְתֵן צְדָקָה הַרְבֵּה
 לְעֲנִיִּים הַגּוֹנִים הַרְבֵּה, וְלַעֲסֵק בְּצְדָקוֹת לְעוֹרֵר לֵב

אֲחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל מֵהֶם צְדָקוֹת הַרְבֵּה בְּכָל
עֵת לְהַחְזִיק יְרֵאֵי יְהוָה הָאֲמֵתִיִּם, בְּאִפְּן שְׂאֵזְפָה
לְתַקּוֹן הַבְּרִית בְּשִׁלְמוֹת פְּאַמֶּת, וְלֹא אֶעֱוֹל
בְּכַסּוּפָא קַמָּךְ. "יְהוָה יִגְמֹר בְּעַדֵי יְהוָה חֲסִדָּךְ
לְעוֹלָם, מַעֲשֵׂי יְדִידָא אֵל תִּרְף. יְהִיו לְרַצוֹן אִמְרֵי פִי,
וְהִגִּיוֹן לְפִי לְפָנֶיךָ, יְהוָה צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי" אָמֵן.

קונטרס

לֵאזֵן אֶתְּהָ רֵץ

יעורר ויגלה לכל בר ישראל, שיזכה לישוב דעתו
בזה העולם היכן הוא נמצא, ואל יפל בדעתו כלל,
מכל מה שעובר עליו, ויורהו את דרך האמת לילך
בה ולעבור את זה העולם העובר בשלום ובאהבה.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: רוֹאִים בְּנֵי-אָדָם רָצִים
וּמְתָרוּצְצִים, וְאֵינָם יוֹדְעִים עַל מֵה הֵם רָצִים וְאֵל
מֵה הֵם בָּאִים, וְלִכֵּן רָאוּי לְכָל אֶחָד לְשָׂאֵל אֶת
עַצְמוֹ: לְאֵן אַתָּה רָץ?! וּכְשֶׁבֶר יִשְׂרָאֵל לֹמַד
תּוֹרָה, הוּא רָץ אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּכְשֶׁמְקַיֵּם
אֶת הַמְצֻוֹת, הוּא רָץ אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
וּכְשֶׁמְתַפְּלֵל הוּא רָץ אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֵן
בְּכָל דְּבָר טוֹב שְׂאָדָם עוֹשֶׂה, הוּא רָץ אֶל
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מֵה שְׂאִין בֵּן אִם זֶה אֵינוֹ
קָשׁוּר אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא רָץ לְגִיּהֲנוּם.

(אמרי-מוֹהֲרָא"ש, חֶלֶק ב', סִימָן תתכא)

קונטרס

לָאָן אַתָּה רָץ?

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְהִתְיַשֵּׁב בְּזֶה הָעוֹלָם וְלִשְׁאֹל אֶת עֲצָמְכֶם: "לָאָן אַתָּה רָץ?!" אָנוּ רוֹאִים בְּנֵי-אָדָם שְׂבוּרִים וְרְצוּצִים, עוֹבְרִים עֲלֵיהֶם כָּל מִינֵי בְעֵיֹת בְּחַיִּים, וְאֵינָם יְכוּלִים לְשִׁית עֲצָה לְנַפְשָׁם מֵהַלְעֲשׂוֹת, וְלָכֵן נִכְנָסִים לְבְעֵיֹת גְּדוּלוֹת יוֹתֵר; וּבְמִקּוֹם שְׂאָדָם יְרוּץ וְיִבְרַח אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא נוֹתֵן לְעֲצָמוֹ עֲצָה לְבָרַח מִהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלָרוּץ אֶל הַשְּׂאוֹל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתוֹ, אֶל רְשָׁעִים אַרוּרִים, אֶל עֵדֹת נוֹאֲפִים, וּבְזֶה נִסְתַּבֵּךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְלִהְפֹךְ — כְּשֶׂאָדָם זוֹכֶה וְשׂוֹאֵל עֲצָמוֹ: "לָאָן אַתָּה רָץ?!" וּמִשִּׁיב לְעֲצָמוֹ: אֲנִי רָץ אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂמַחִיָּהּ וּמְהוּיָהּ וּמְקַיָּים אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָהּ, וּבּוֹרַח אֶל הַחֲכָמִים וְהַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים, הַמְּגַלִּים אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזַכֵּךְ כָּל חַיָּו הֵיוּ מִשְׁתַּנִּים לְגַמְרִי. וּכְמוֹ שְׂרַבְנוּ ז"ל

לָאֵן אַתָּה רָץ

אומר (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן י'): מה שֶהעולם רחוקים מהשם יתברך, ואינם מתקרבים אליו יתברך, הוא רק מחמת שאין להם ישוב הדעת, ואינם מישבים עצמם; כי העקר להשתדל לישוב עצמו היטב, מה התכלית מכל התאוות ומכל עניני העולם הזה — הן התאוות הנכנסות לגוף, והן התאוות שחוץ לגוף, כגון: כבוד, ואז אם יהיה לו ישוב הדעת אמתי, יזכה לשוב להשם יתברך. אף מאחר שאין לאדם הישוב הדעת הזה לשאל עצמו: "לָאֵן אַתָּה רָץ?!" כי הוא כל-כף רגיל בשגרה לרוץ, לרוץ ולרוץ, ואינו יודע לָאֵן רָץ, מחמת העדר ישוב הדעת. ואומר רבנו ז"ל: מדוע אין לאדם ישוב הדעת? כי הוא במרה שחורה, בעצבות ובדכאון, אזי אינו יכול להרחיב דעתו; כי מי שהוא בשמחה תמיד, יודע את הדרך להיכן לברח?! למי לברח?! אבל מחמת שאדם ביאוש, אינו יודע אייה הדרך?! להיכן לרוץ?! ולמי לרוץ?! ואלו כל הפעיות שכלנו סובלים בזה העולם, הכל מחמת שאיננו שואלים לעצמנו: "לָאֵן אַתָּה רָץ?!" אנו כל-כף רגילים בשגרה היום-יומית, עד שאין לנו ישוב הדעת כרגע, וזה אשר מביא אותנו למרה שחורה ולעצבות; כי אם היינו זוכים לישוב עצמנו, מה התכלית בזה העולם?! ולמה באנו לזה העולם

הַגִּשְׁמִי וְהַחֲמִרִי?! וְהֵינּוּ מְחַפְּשִׁים וּמוֹצְאִים אֶת
הַצְּדִיק הָאֵמֶת, אֶת הַחֶכֶם שְׁבַדוֹר, הַמְּגַלֶּה אֶת הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא בְּגִלּוֹי נוֹרָא וְנִפְלְא כְּזֶה, עַד שֶׁכָּל אֶחָד
מֵאֲתָנוּ יֵדַע שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין
וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין וּבְתוֹךְ כָּל עֲלָמִין, וְאֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת
בְּלִעְדָּיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, אֲזִי הֵינּוּ פוֹתְחִים אֶת הַפֶּה
וּמְדַבְּרִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי לָמָּה אָדָם אֵינוּ מְדַבֵּר אֵלָיו
יִתְבָּרַךְ? מִפְּנֵי שְׂאִין לוֹ יִשׁוּב הַדַּעַת, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא נִמְצָא פֶּה. וּמְדוּעַ אֵין לוֹ יִשׁוּב הַדַּעַת? כִּי הוּא
בְּמַרְרֵרוֹת וּבְעַצְבוֹת. וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (שיחות-הַר"ן, סִימָן
נב): עַצְבוֹת זֶה כְּמוֹ שְׁמִישָׁהוּ בְּכַעַס וּבְרָגֶז עַל הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, וּמְתַרְעַם וּמְתַלֹּנֵן עֲלָיו יִתְבָּרַךְ, מִפְּנֵי
שְׂאִינָנוּ עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ; בְּנֵי-אָדָם יֵשׁ לָהֶם קִשְׁיוֹת עַל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, "הִיתְכֵּן", הֵם שׁוֹאֲלִים, "שְׁעוֹבְרִים
עָלַי כָּל-כָּף הַרְבֵּה מִשְׁבְּרִים וְגַלִּים?!" בְּמָקוֹם שְׂאָדָם
יֵישֵׁב עֲצָמוֹ, הָרִי עֲשֶׂה כָּל מִינֵי מַעֲשִׂים מְגַנְיִים, כָּל מִינֵי
עֲבֵרוֹת וְחַטָּאִים, עִם כָּל זֹאת זָכָה בְּזִכְיֹת חַנּוּם, וּכְבָר
חָזַר בְּתִשׁוּבָה, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַבֵּל אוֹתוֹ. תַּחַת
זֹאת יֵשׁ לוֹ קִשְׁיוֹת וּסְפִקוֹת עַל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא:
מְדוּעַ אֵינוּ עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ?! אֲשֶׁר זֶה בָּא מִהַעֲצָבוֹת
וְהַדְּכָאוֹן הַפְּנִימִי שֶׁיֵּשׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ. כִּי
לְהַפֵּךְ — אִם אָדָם זוֹכֶה וְחוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה אֶל הַקְּדוֹשׁ-

בְּרוּךְ-הוּא, וְשׁוֹבֵר לְבוֹ לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, הוֹלֵךְ בְּמָקוֹם
 שְׂאִין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וַיּוֹשֵׁב שָׁם וּמִיֹּשֵׁב עֲצָמוֹ: "הָרִי
 סוּף כָּל סוּף עָבְרוּ לִי בַחַיִּים כָּל-כֶּף הַרְבֵּה שָׁנִים, וְעַדִּין
 לֹא הִגַּעְתִּי לְשׁוֹם מָקוֹם". וּמִתְחִיל לְדַבֵּר בְּשִׁפְתַי הָאֵם
 שְׁלוֹ, וְשׁוֹפֵף לְבוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְאֵף שִׂדְמָה לוֹ בְּתַחֲלָה
 שְׂאֵף אֶחָד אֵינּוּ שׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ, כִּי בּוֹדָאֵי קָשָׁה לְאָדָם
 שְׂתַתְּקַבְּלָנָה תְּפִלוֹתָיו תִּכְף-וּמָיֵד, כִּי סוּף כָּל סוּף הִיא
 בְּחַשְׁף עַד עֵתָהּ, עֲשֵׂה כָּל מִינֵי מַעֲשִׂים רָעִים, אֲזִי אוֹרֵךְ
 זְמַן עַד שְׁמוֹרִיד מֵעֲצָמוֹ אֶת כָּל הַמְּסַכִּים הַמְּבַדִּילִים
 בֵּינוֹ לְבֵין הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַד שְׁמוֹרִיד אֶת
 הַכְּפִירוֹת שְׂנֹכְנָסָה בּוֹ, כִּי הַפֶּשַׁע שֶׁל הָאָדָם מְכַנְּסִים
 כְּפִירָה לְאָדָם (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת אַמּוּנָה, סִימָן כב); וּכְכֹל שְׂאָדָם
 מִתְחַזֵּק וְהוּא בְּשִׂמְחָה, אֵינּוּ נוֹתֵן לְעֲצָמוֹ לְהַשְׁבֵּר,
 אֲדַרְבֵּה! מִתְּפִלֵּל לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מְבַקֵּשׁ אֶת
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֵף שְׂיֵשׁ לוֹ לֵב נִשְׁבֵּר, אֲבָל זֶה
 עֲנִין אַחֵר לְגַמְרֵי, לֵב נִשְׁבֵּר זֶה שׁוֹנֶה לְגַמְרֵי מֵעֲצָבוֹת;
 עֲצָבוֹת זֶה מִחַמַּת שֶׁהוּא בְּכַעַס, כְּבִיכּוֹל, עַל הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא שְׂאֵינּוּ עוֹשֶׂה חֶפְצוֹ, אֲבָל לֵב נִשְׁבֵּר, שְׂיִוִּדַע
 שְׂעֲשֵׂה עַד עֵתָהּ מַעֲשִׂים בְּלִתֵּי רְצוּיִים, וְעֵתָהּ מְקַבֵּל עַל
 עֲצָמוֹ שְׂלֹא יַעֲשֶׂה יוֹתֵר, אֲזִי לְבוֹ נִשְׁבֵּר לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, וּמְבַקֵּשׁ מֵאֵתוֹ יִתְבַּרֵךְ שְׂיִוְצִיאֻ מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה
 וְכוּ'; אִם אָדָם יִהְיֶה חֲזָק בְּזֶה, כָּל חַיָּיו יִלְכוּ בְּצוּרָה

אַחֲרַת; כִּי אֵינוּ דוֹמָה אָדָם שְׁפַל-כָּף חֲזַק בְּאַמוּנָה
 בַּהֲקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וַיִּוְדַע שֶׁהֲקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא
 פֹּה בְּזֶה הָעוֹלָם אִתּוֹ, עִמּוֹ וְאַצְלוֹ, וְכָל הַבְּרִיאָה כְּלָה
 זֶה אֱלֻקוֹת, אֲלֵא נִתְלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּלְבוּשׁ הַזֶּה שְׁלִמְרָאָה
 עֵינֵינוּ, כִּי הֲקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְלַבֵּישׁ עֲצָמוֹ בְּכָל מִינֵי
 הַסְּתָרוֹת, לְבוּשִׁים וְכִסּוּיִים, אֲבָל הוּא נִמְצָא פֹּה. אִם
 אָדָם מִחֲדִיר דְּבָר זֶה הֵיטֵב בְּלָבוֹ, אֲזִי מֵהַפֶּךְ אֶת כָּל
 הַמְרִירוֹת וְהַדְּחָקוֹת שְׁלוֹ אֶל הַרְחָבוֹת גְּדוּלוֹת, וְזוֹכָה
 שְׁמִשְׁתַּנֵּים כָּל חַיּוֹ, וַיִּוָּצֵא מִגְּלוֹתוֹ וּמִצְמֻצוּמָיו, וְנִתְקַיֵּם
 אֲצִלוֹ מֵאֲמַר הַנְּבִיא (יִשְׁעִיָּה נה, יב): "כִּי בְשִׁמְחָה תִצְאוּ
 וּבְשָׁלוֹם תּוּבְלוּן, הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לְפָנֵיכֶם
 רְנָה"; בְּרַגַע שְׁאָדָם מִתְחִיל לְהִסְתַּפֵּל רַק עַל הַרוּחָנִיּוֹת
 שֵׁישׁ בְּכָל דְּבָר בְּעוֹלָם, וּמִתְחִיל לְהִשְׁתַּוְּקַק רַק אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ, אֲזִי נִתְרַחֵב לוֹ הַמַּחַ וְהַדַּעַת וְהַשְׁכָּל וְזוֹכָה
 לְשִׁמְחָה, וְאֲזִי רוֹאֶה שְׁפַל הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת וְכָל עֲצֵי
 הַשָּׂדֶה הֵם שֶׁל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. לְזֹאת, כָּל חֲכָמַת
 הַקְּבֵלָה הִיא לְמוֹד עֲמַק מְאֹד, שְׁאָדָם צָרִיךְ לְמַצֵּא אֶת
 הֲקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְכָל דְּבָר פְּרֻטִי, אֲבָל לְזֶה צָרִיכִים
 הַמוֹן הַתְּחִזְקוֹת בַּחַיִּים, כִּי עוֹבְרִים עַל בְּנֵי-אָדָם
 מִשְׁבָּרִים וְגִלִּים כְּאֵלוֹ, שְׁחוֹשֵׁב בְּכָל פַּעַם כְּאֵלוֹ אֲבָד
 מִנוֹס וְתִקְוָה מִמֶּנּוּ, וּמִזֶּה בָּא שְׁאָדָם סוֹבֵל כָּל-כָּף
 הַרְבֵּה, כְּמֵאֲמַר הַנְּבִיא (יִשְׁעִיָּה מב, יז): "נִסְגְּרוּ אַחֲרַי יְבוֹשׁוּ

בִּשְׁתֵּי הַבְּטָחִים בַּפֶּסֶל, הָאֹמְרִים לְמִסְכָּה אַתֶּם אֱלֹהֵינוּ; אֵלֹהֵי שְׂבוּרָחִים מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁנִסְגּוּ אַחֲרָיִךְ, הֵם סוּבָלִים כָּל הַבּוֹשׁוֹת, מִדּוּעַ? כִּי בּוֹטָחִים בַּפֶּסֶל, וְאֹמְרִים לְמִסְכָּה אַתֶּם אֱלֹהֵינוּ. בְּנֵי וּבָנוֹתֵי הַיְקָרִים! הָאֵינְכֶם שָׁמַיִם לֵב, שְׁכָל מֵה שְׁאַתֶּם רוֹאִים לְפָנַי עֵינֵיכֶם זֶה רַק מִסְכָּה?! בֶּן-אָדָם אֵינוֹ יָכוֹל לְעַזְרְכֶם וְלֹא יַעֲזֹרְכֶם, אִם אַתֶּם צְרִיכִים עֲזָרָה זֶהוּ רַק מֵאֵת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְכִיצַד חוֹזְרִים אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ? וְאֵיךְ הֵיכָן הַשַּׁעַר לְהַכְנִס אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ? אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק ב', סִימָן פד): פּוֹתָחִים אֶת הַפֶּה, כִּי הַשַּׁעַר וְהַפֶּתַח לְהַכְנִס אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא זֶהוּ רַק הַפֶּה. לְזֹאת צְרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְשָׁמֵר עַל הַפֶּה, לֹא לְנַבְלוֹ, לֹא לְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטָלִים רְכִילוֹת וְלִיצְנּוֹת וְלִשְׁוֹן-הָרָע. אֲלֵא הַפֶּה צָרִיף לְהִיּוֹת הַסֵּלֶם לְעֵלוֹת הַשְּׁמַיְמָה, הַצִּנּוֹר לְהַגִּיעַ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּי הַסֵּלֶם זֶה הַקּוֹל. לְכֵן סֵלֶם בְּגִימְטְרִיָּה — קל. וְזֶה מֵה שְׁרָאָה יַעֲקֹב אָבִינוּ (בְּרֵאשִׁית כח, יב-יג): "וְהִנֵּה סֵלֶם מְצַב אֲרָצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשְּׁמַיְמָה, וְהִנֵּה מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וְיִרְדִּים בּוֹ, וְהִנֵּה הַוַּי"ה נָצַב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי הַוַּי"ה אֲלֵךְ אֲבָרְכֶם אָבִיךָ וְאֵלֵךְ יִצְחָק, הָאֲרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שׁוֹבֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְנַנֶּה וְלִזְרַעְךָ"; הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוֹרִיד נְשָׁמָה מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת לְעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה הַגִּשְׁמִי

וְהִתְמַרֵּי הַזֶּה, וּמָה הַתְּכֵלִית? שְׂיִחְזֹר וַיִּקְשֹׁר אֶת הָעוֹלָם
הַזֶּה לְעוֹלָם הַבָּא. וְכִיצַד מְקַשְׂרִים אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה
הַגִּשְׁמִי אֶל הָעוֹלָם הַבָּא הַרוּחָנִי, הָאוֹר אֵין סוּף?
עַל-יְדֵי הַתְּפִלָּה, אַף שְׂאֲתָה מִנְּח אַרְצָה, אַתָּה מִנְּח
בְּשֵׂאוֹל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתִיו, עֲשִׂיתָ מָה שְׂעָשִׂיתָ, עִם כָּל
זֹאת אִם רַק תִּפְתָּח פִּיךָ וּתְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
לָאט לָאט תִּתְעַלֶּה, עַד שְׂרָאשׁוּ יִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה, הַמִּנְח
שְׁלָךְ יִגִּיעַ עַד רוּם הַמַּעְלוֹת. וְרַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (שִׂיחוֹת-
הַר"ן, סִימָן מו), שְׂאַנְחָנוּ רוּאִים, שְׂכָל מָה שְׂיִוְתֵר גְּבוּהָ
אַצֵּל הָאָדָם, עוֹלָה מְעֵלָה מְעֵלָה. הַרְגֵּל יְכוּלָה לְבַעֵט
בְּכַדּוֹר, וַיַּעֲלֶה הַכַּדּוֹר מְעֵלָה מְעֵלָה, הַיָּד יֵשׁ לָהּ כַּח
חֲזֹק יוֹתֵר, יְכוּלָה לְזַרֵּק אֵיזָה חֲפֵץ לְמִרְחַק כְּמָה
קִילוֹמֶטְרִים, הִפָּה יְכוּל לְצַעֵק וַיִּשְׁמְעוּ הַדְּבוּרִים
לְמִרְחַק עֲצוּם. הָאֲזָנִים שׁוֹמְעוֹת לְמֵאוֹת קִילוֹמֶטְרִים.
הַעֵינַיִם רוֹאוֹת אֶת הַשְּׂמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ שְׂרַחוּקִים הֵם כָּל-כּוֹף
מִהָאָרֶץ כְּמֵאוֹת וְאַלְפֵי קִילוֹמֶטְרִים, סֵיִם רַבְּנוּ ז"ל
וְאָמַר: אֲבָל הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁל הָאָדָם שְׂהִיא נִשְׁמָתוֹ, עוֹלָה
עַד אֵין סוּף, שְׂזוֹ מְדַרְגַּת הַצְּדִיקִים, שְׂזוֹכִים לְגִלּוּי
אַלְקוֹת בְּמְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה כְּזוֹ, שְׂמִתְגַּלֶּה אֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, וְאֵיךְ? עַל-יְדֵי הַסֵּלֶם שְׂהוּא הַקּוֹל
שֶׁל הָאָדָם, הַדְּבוּר שְׁלוֹ. וְאַף שְׂאָדָם נִצָּב אַרְצָה בְּתוֹךְ
הָאֲרָצִיּוֹת שְׁלוֹ, בְּתוֹךְ הַגִּשְׁמִיּוֹת וְהָעֲבִיּוֹת שְׁלוֹ, עִם כָּל

זאת אם אינו נופל בַּיָּאוֹשׁ וּבְדַכְּאוֹן, אֵינָנוּ מַגְבִּיֵּה יָדַיִם וְרַגְלַיִם וּבוֹרַח מִהַקְדָּשָׁה, אֲלֵא אֲדַרְבֵּה הוּא רֵץ אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּבְכָל יוֹם מְדַבֵּר אֵלָיו יְתַבְרַךְ, אֲזִי זוֹכֶה לְהַגִּיעַ לְמַדְרָגָה כְּזוֹ — שָׂרָאֲשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׂמִימָה, הַמַּחֲ שָׁלוֹ חוֹשֵׁב בְּתַכְלִית הַמְדַרְגּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, מִתְגַּלֶּה אֵלָיו הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, מִתְגַּלֶּה אֵלָיו הַשְּׂכִינָה. זוֹכֶה לְ"וַהֲנֶה מִלְּאֲכִי אֱלֹהִים עוֹלָיִם וַיּוֹרְדִים בּוֹ"; שְׂרוּאָה מְרֵאוֹת וְחֲזִיוֹנוֹת נוֹרְאִים וְנִפְלְאִים עַד מְאֹד, וּמִיַּחַד יַחֲוִדִים קְדוֹשִׁים, עַד שְׂזוּכָה לְרֵאוֹת מִלְּאֲכִי מַעֲלָה בְּעֵינַי שְׂכָלוֹ. בְּנֵי וּבְנוֹתַי הַיְקָרִים! אִם הֵייתֶם יוֹדְעִים אֵיךְ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אֶתְכֶם וְרוֹצֶה אֶתְכֶם, אֵיךְ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁתְּוֶקֶק שֶׁתִּשְׁוּבוּ אֵלָיו בְּתִשׁוּבָה שְׂלֵמָה, וְתִפְתְּחוּ אֶת הַפֶּה וְתִדְבְּרוּ אֵלָיו, תִּלְמְדוּ תוֹרָה, תִּקְיְמוּ אֶת הַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה, אֲזִי הֵייתֶם רוֹקְדִים מְרֵב שִׂמְחָה. אֲבָל לְהַגִּיעַ לְזֶה אֵי אֶפְשָׁר, אֲלֵא עַל-יְדֵי הַצְּדִיק הָאֱמֵת, הַחֲכָם שֶׁבְּדוֹר. אֲבָל הַסֵּמ"ךְ-מ"ם עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לְהַסְתִּיר וּלְהַעֲלִים אֶת הַצְּדִיק הָאֱמֵת, הַיְכוֹל לְקַרְבְּכֶם אֵלָיו יְתַבְרַךְ, כִּי הַסֵּמ"ךְ-מ"ם לֹא רַק שְׂרוּצָה לְהַתְעַלֵּל בְּכֶם בְּרוּחַנִיּוֹת, לְהַכְשִׁילְכֶם בְּעֵבְרוֹת וּבַחֲטָאִים מְגַנִּים, אֲלֵא רוֹצֶה לְרֵאוֹת גַּם אֶת כְּשִׁלוֹנְכֶם בְּגִשְׂמִיּוֹת. זוֹ הַרְשָׁעוֹת שֶׁל שְׁלִיחֵי הַסֵּמ"ךְ-מ"ם, שֶׁבְּמִקּוֹם לְהַגְבִּיֵּה אֶת נַשְׂמוֹת

יִשְׂרָאֵל, בְּמָקוֹם לְחַדָּד אֶת מַחֵם וְשִׁכְלָם, וְלְהַחֲדִיר בָּהֶם תְּשׁוּקָה לְחֹזֵר לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְעוֹרְרֵם לְקַיֵּם אֶת הַמְצֻוֹת בְּשִׂמְחָה, לְחַזְקֵם לְהִתְמַיֵּד בַּתּוֹרָה, הֵם עוֹד שׁוֹבְרִים אוֹתָם כְּחֶרֶס הַנִּשְׁפָּר. אָבֵל אִם אָדָם זוֹכֵה, וּמִתְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, הֶחֱכֵם שְׂבִדוֹר, הוּא מְגַלֵּה לוֹ: "אַתָּה יוֹדֵעַ אֵיזָה כַח יֵשׁ לְנִשְׁמָתְךָ? אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִיר לֹא רַק אֶת עֲצָמְךָ בַּתְּשׁוּבָה, אֲלָא אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ". כִּי כָּל נִשְׁמָה וְנִשְׁמָה מִנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ לָהּ כַחות עֲלִיוֹנִים, כַחות אֲדִירִים לְהַחֲזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ בַתְּשׁוּבָה, כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (יוֹמָא פּוּ): יַחֲדִיד שְׂשֵׁב — מוֹחֲלִים לְכָל הָעוֹלָם כְּלוֹ; אִם נִמְצָא יַחֲדִיד בְּדוֹר, שְׂכַל-כֶּף שְׂבוּר, וְנִמְצָא בְּמִצְבַּ שְׂלַחֲצוּהוּ לְגַמְרִי, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵינָנו מִתְיָאֵשׁ, אֲלָא בּוֹרַח לְמָקוֹם פְּנוּי שְׂאִין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וּמִתְחִיל לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׂלוֹ, וְשֵׁר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְפָנָיו יְתִבְרַךְ, וְאֵינָנו עוֹזֵב אֶת עֲצָמוֹ, נִכְנָסִים בּוֹ כַחות הַנִּפְשׁ גְּדוּלִים, עַד שְׂיֵשׁ בְּכַחוֹ לֹא רַק לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ, אֲלָא אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ, וְשׁוֹם דְּבָר לֹא יָכוֹל לְשַׁבְּרוֹ, וּמִתְגַּלֵּה אֵלָיו הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ וְאוֹמֵר לוֹ (בְּרֵאשִׁית כח, יג): "אֲנִי הִנְי"ה אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם אָבִיךָ וְאֵלְקֵי יִצְחָק, הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לָךְ אֶתְנַנָּה וְלִזְרַעְךָ"; מָה אַתָּה כָּל-כֶּף שְׂבוּר?! הִנֵּה אֲנִי נִמְצָא

אַתָּה — אומר הקדוש-ברוך-הוא. אָבֵל היִכֵּן מוֹצֵאִים
 אֶת הַצְּדִיק הָאֵמֶת, הַחֲכָם שֶׁבְּדוֹר? עַל זֶה צְרִיכִים
 הַרְבֵּה לְבַקֵּשׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי בְּרַגַע שְׂזוּכִים
 לְמַצֵּא אֶת הַצְּדִיק הָאֵמֶת וְהַחֲכָם שֶׁבְּדוֹר, אומר הנביא
 (ישעיה מ"ב, טז): "וְהוֹלַכְתִּי עוֹרִים בְּדֶרֶךְ לֹא יָדְעוּ,
 בְּנִתִיבוֹת לֹא יָדְעוּ אֲדָרִיכֶם, אֲשֵׁים מִחֶשֶׁךְ לְפָנֵיהֶם
 לְאוֹר, וּמֵעֲקָשִׁים לְמִישׁוֹר, אֵלֹהֵי הַדְּבָרִים עֲשִׂיתֶם וְלֹא
 עֲזֹבְתִים"; אִם רַק זוֹכִים לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק הָאֵמֶת,
 הַחֲכָם שֶׁבְּדוֹר, הוּא פּוֹקֵחַ לָכֶם אֶת הָעֵינַיִם לְרֹאוֹת.
 וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ס') עַל-פִּי
 הַמְּשֻׁנָּה (תְּרוּמוֹת, פֶּרֶק ב', מִשְׁנָה א'): סֵתֶם חֲרֹשׁ — אֵינּוּ
 שׁוֹמְעִים וְאֵינּוּ מְדַבְּרִים; הֵינּוּ לְפָנַי שְׂאֵדָם בָּא אֶל הַצְּדִיק
 הָאֵמֶת, הוּא עוֹר, חֲרֹשׁ, אֵינּוּ רוֹאֶה אֱלֻקוֹת, אֵינּוּ
 שׁוֹמְעֵי אֱלֻקוֹת, מִמֵּילָא אֵינּוּ יָכוֹל לְדַבֵּר אֱלֻקוֹת. אָבֵל
 אִם אָדָם זוֹכֶה לְבוֹא אֶל הַצְּדִיק הָאֵמֶת, הַחֲכָם שֶׁבְּדוֹר,
 הוּא פּוֹתֵחַ לוֹ אֶת הָעֵינַיִם, שְׂיִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל עַל
 רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת שְׂיִשׁ בְּכָל פֶּרֶט וּפְרֵט מִהִבְרִיאָה, אִז
 שׁוֹמְעֵי אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 מְדַבֵּר בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֵגַע אֶל הָאָדָם, אֶף
 אָדָם מְפָנִי רַבּוּי עוֹנוֹתָיו, אֵינּוּ זוֹכֶה לְשִׁמְעַ. וּבְמִקּוֹם
 זֶה הוּא נוֹפֵל בִּיאוֹשׁ וּבְדַכְּאוֹן כְּזֶה, עַד שְׂאִין לוֹ כַּחוֹת
 הַנֶּפֶשׁ כְּבֹר, הוּא נִתּוֹן עִמָּךְ בִּיאוֹשׁ, וְאֵינּוּ יָכוֹל לְדַבֵּר

אָליוּ יתְבַרְךָ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ
 לְהִתְיַשֵּׁב: "לָאָן אַתָּה רַץ?!" מַה הַרְנוּחְתֶּם עַד עַתָּה?!
 מַה עָשִׂיתֶם עַד עַתָּה?! לָאָן הִגַּעְתֶּם עַד עַתָּה? לְכָלוּם,
 לְתִסְכּוּל, לְמַרְירוֹת, לְשִׁבְרוֹן לֵב, לְיִאוּשׁ. מָרִים וְרָעִים
 לְכֶם הַחַיִּים, אַתֶּם מֵיֵאֲשִׁים, מֵדוּעַ? כִּי אֵינְכֶם רוֹאִים
 רוּחַנִּיּוֹת אֱלֹקוֹת. וּכְמֵאֲמָרָם ז"ל (מְדַרְשׁ שׁוּחַר טוֹב תְּהִלִּים
 קמו): אֵין צַעַר גָּדוֹל, וְאֵין יְסוּרִים גָּדוֹלִים וְקָשִׁים
 כְּעוֹרוֹן עֵינַיִם; וְכֵן אֹמְרִים (נְדָרִים סד): הַסּוּמָא חָשׁוּב
 כְּמֵת; הֵינּוּ מִי שֶׁמְסַתּוֹכֵב עוֹר בְּזֶה הָעוֹלָם, חָיִיו אֵינָם
 חַיִּים, עוֹלָם חֲשֵׁף בְּעֵדוֹ. וְכֵן אֹמְרִים (יוֹמָא עד): הַסּוּמָא
 אֵין לוֹ שִׁבְעַ; תְּמִיד רָעַב, כִּי אֵינּוּ רוֹאֵה כְּלוּם, כָּל אֲשֶׁר
 אוֹכֵל, נִדְמָה אֶצְלוֹ כְּקֶשׁ וְתִכּוּן. וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל
 (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן עו): הַסּוּמָא — מִי שֶׁהוּא עוֹר,
 וְאֵינּוּ רוֹאֵה רוּחַנִּיּוֹת אֱלֹקוֹת, אֵין לוֹ שִׁבְעַ — אֵינְנוּ
 שִׁבְעַ מֵעֲצָמוֹ, כָּל אֲשֶׁר עוֹשֶׂה, אֵינּוּ מְרַצֶּה, תְּמִיד רָעַב
 וְצָמָא, תְּמִיד שָׁבוּר בְּקִשְׁיוֹת וּבְסַפְקוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, אֵינְנוּ שְׁלֵם עִם עֲצָמוֹ, וְאֵף שֶׁתְּעוֹרְרוּ
 וְתַחֲזִקוּ וְתִאֲמָצוּ, אֵינּוּ מוֹעִיל בְּשׁוּם פָּנִים וְאָפֶן, כִּי
 כָּל-כֶּף נִכְנָס בְּתוֹךְ עֲצָמוֹ, עַד שֶׁאֵינְנוּ רוֹאֵה כְּלוּם.
 לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְשָׂאֵל עֲצֻמְכֶם: "לָאָן
 אַתָּה רַץ?!" מַה פָּעַלְתֶּם עַד עַתָּה? מָאוּמָה! הֲאֵם
 הִתְחַלַּתֶּם לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא?! הֲאֵם

הַתַּחֲלָתָם לְקַיִם אֶת הַמַּצְוֹת בְּשִׂמְחָה? ! הָאֵם הַתַּחֲלָתָם
 לְלַמַּד תּוֹרָה, וְלְהַרְגִישׁ אֶת הַנְּעִם שֶׁבַתּוֹרָה? ! כְּמֵאֵמֶר
 רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מִוֵּהָר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ע"א): יֵשׁ נְעִימוֹת
 בַּתּוֹרָה, בַּתּוֹךְ הַתּוֹרָה יֵשׁ עֲרֵבוֹת כְּזוֹ, שְׂמִי שְׂחָשׁ אֶת
 הַנְּעִימוֹת הַזֵּה, כְּכֹר אֵינְנוּ רוֹצֵה כָּלוּם, אֵינְנוּ רוֹצֵה שׁוּם
 שְׂכָר, אֲלָא אֶת הַתּוֹרָה בְּעֶצְמָה; אֲשֶׁרִי הַזּוֹכָה לְהַרְגִישׁ
 נְעִימוֹת הַתּוֹרָה, כִּי יֵשׁ נְעִימוֹת לַתּוֹרָה, וְזֶה הָעֵקֶר —
 לְזִכּוֹת לְהַרְגִישׁ אֶת זֹאת. כְּשֶׁאָדָם מְרַגֵּיל עֲצָמוֹ לְדַבֵּר
 אֶל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא הֵכִי מְאֹשֶׁר בַּחַיִּים, אֵינְנוּ
 צָרִיךְ שׁוּם בֶּן אָדָם שְׂיַעֲזָרְהוּ, הוּא עוֹזֵר לְעֲצָמוֹ
 וְלְאַחֵרִים. וְעַל זֶה אוֹמֵר הַנְּבִיא (יִשְׁעִיָּה מ, כ"ט-לא): "נִתַּן
 לְיַעֲקֹב כֹּחַ, וְלֵאִין אוֹנִים עֲצָמָה יִרְבֶּה, וְקוֹי הַיְיָ"ה
 יַחֲלִיפוּ כֹחַ, יַעֲלוּ אֲבָר כַּנְּשָׁרִים, יְרוּצוּ וְלֹא יִיגְעוּ, יִלְכוּ
 וְלֹא יִיַּעֲפוּ"; בְּרַגַע שֶׁנִּתְגַּלָּה לְאָדָם אוֹר הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, אֲזַי כָּל רַגַע וְרַגַע חֲדָשׁ אֲצָלוֹ, וְשׁוּם דְּבָר לֹא שׁוֹבֵר
 אוֹתוֹ, וּמְחַזֵּק לֹא רַק אֶת עֲצָמוֹ, אֲלָא אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל.
 אַחֵר יֵשׁוּב הַדַּעַת כְּזֶה, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְיָרִים, תִּשְׁאַלוּ אֶת
 עֲצָמְכֶם אֶת הַשְּׂאֵלָה הַזֵּה: "לָאן אַתָּה רַץ? !" כָּל
 חַיִּיכֶם יִהְיוּ אַחֵרִים לְגַמְרֵי. לְמָה לָכֶם לַחֲיוֹת בְּמְרִירוֹת,
 בְּעֲצָבוֹת וּבְמַרָה שְׁחוּרָה? ! לְמָה לָכֶם לַחֲשׁב, שְׂאִין
 לָכֶם שׁוּם תְּקוּנָה בַּחַיִּים? ! לְמָה תַּחֲיוּ בְּאֲשָׁלְיוֹת, כְּאֵלוֹ
 זֶה יַעֲזֹר לָכֶם אוֹ אַחֵר וְכוּ'! ? הֲלֹא אֵף אֶחָד לֹא יַעֲזֹר

לְכֶם. לְכֵן אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (ירושלמי בְּרִכּוֹת ט, א): אִם בָּאָה צָרָה עַל הָאָדָם, לֹא יִצּוּחַ לֹא לְמִיכָאֵל וְלֹא לְגַבְרִיאֵל, רַק לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶצְמוֹ; וְזוֹ הַשְּׂמִיחָה הַכִּי גְדוּלָה, כְּשֶׁנִּתְבָּרַר הַיֵּטֵב לְאָדָם, שְׂאִין לוֹ אֵף אֶחָד בְּזֶה הָעוֹלָם — רַק הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וְאֵינְכֶם יְכוּלִים לְתַאֵר, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, אִם רַק תִּתְחִילוּ לְשׁוּב אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְאֵיזָה נֵעֵם תִּזְכּוּ. חֲבַל שְׁעוֹבָרִים עַל הָאָדָם הַשְּׂבָעִים שָׁנָה שְׁלוֹ רַק בְּמַרְירוֹת, עֲצָבוֹת וְדַכְאוֹן, אֵין לוֹ יִשׁוּב הַדַּעַת, הֵנָּה עוֹלָה הָרִים וּגְבָעוֹת, וְהֵנָּה נוֹפֵל לְעֵמֶק תְּהוֹם, וְעוֹד פְּעַם מִגְבִּיָּה עֲצָמוֹ וְשׁוּב נוֹפֵל, וְעוֹד פְּעַם נוֹפֵל וְשׁוּב מִגְבִּיָּה עֲצָמוֹ, אֵינוֹ מוֹצֵא אֶת עֲצָמוֹ, נוֹפֵל לְתֵהוֹם וְקָר לוֹ, עוֹלָה עַל הַגְּבָעוֹת וְחָם לוֹ, וְיוֹרֵד שׁוּב וְכוּ' וְכוּ'; בְּבִקְרָא אֹמֵר מִי יִתֵּן עָרֵב, וּבְעָרֵב אֹמֵר מִי יִתֵּן בִּקְרָא. אֲבָל אִם אָדָם עוֹלָה לְמַעְלָה מִהַמָּקוֹם וּלְמַעְלָה מִהַזְּמַן, וּמִדְּבַק עֲצָמוֹ רַק בְּמָקוֹם בְּרוּךְ הוּא, וְחִזְזָר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, מְכַנֵּס בְּעֶצְמוֹ שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פֹה, אֶתוֹ, עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ, מִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם הַשָּׁלֹשׁ תְּפִלוֹת בְּצַבּוּר: שְׁחֲרִית, מְנַחָה וְעֶרְבִית, מְקַיֵּם אֶת הַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, שׁוֹמֵר שֶׁבֶת, שׁוֹמֵר טְהָרַת הַמְשַׁפְּחָה, שׁוֹמֵר מְצוֹת מְזוּזָה עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ, מְנִיחַ תְּפִלִּין בְּכָל יוֹם, מְתַעֲטֵף עִם צִיצִית, נוֹתֵן צְדָקָה, אוֹכֵל כֶּשֶׁר, הֵישׁ עוֹד אָדָם יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר

מִמֶּנּוּ? ! הֵישׁ עוֹד אָדָם יוֹתֵר שְׂמֵחַ מִמִּי שְׁלוֹמֵד תּוֹרָה, שֶׁהִיא חֻכְמָתוֹ יִתְבָּרֵךְ? ! הֲאֵר"י הַקְּדוֹשׁ אוֹמֵר: כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם מִקְרָא, הוּא מַעֲלֶה אֶת עוֹלָם הַעֲשִׂיָּה, כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד מִשְׁנָה, הוּא מַעֲלֶה אֶת עוֹלָם הַיְצִיָּרָה, אִם אָדָם זוֹכֶה וְלוֹמֵד גְּמָרָא, מַתְעֲלֶה עַד עוֹלָם הַבְּרִיָּאָה, שְׂמַתְגַּלֶּה לְפָנָיו הַנְּשֻׁמָּה שְׁלוֹ, אִם אָדָם זוֹכֶה וְלוֹמֵד מִדְּרָשׁ וְזֵהר וְקַבְּלָה וְחִסְדוֹת וּמוֹסָר, נִפְתָּח לוֹ עוֹלָם הָאֲצִילוֹת, שְׂמַרְגִּישׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְסַתּוֹבֵב בְּזֶה הָעוֹלָם הַכִּי מְאֹשֵׁר, וְהוּא כְּבָר לְמַעֲלָה מִהַהָרִים וְהַגְּבְעוֹת, לְמַעֲלָה מִהַתְּהוֹם וְהַשְּׂאוֹל תַּחְתִּית, אֵינְנוּ רוֹצֶה כָּלוּם רַק אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵינְנוּ רוֹצֶה כָּלוּם רַק לַעְזוֹר לִיהוּדִים. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! מֵאֲחֵר שְׂעֵבֵר עֲלֵיכֶם בַּחַיִּים מֵהַ שְׂעֵבֵר, תַּתְּחִילוּ לִישֵׁב עֲצַמְכֶם: "לֹאן אַתָּה רֵץ? !" רַגַע, לָמָּה עָלִי לִהְיוֹת בְּדַכָּאוֹן? ! וּכְבָר עוֹלוֹת בְּלִבְכֶם קְשִׁיּוֹת וּסְפִקוֹת לָמָּה לִהְיוֹת בְּדַכָּאוֹן — כִּי אֲנִי עֹדֵין רַוֵּק אוֹ רַוֵּקָה וְכַדוּמָה, אוֹ הַתְּחַתְּנָתִי וְאֵין לִי שְׁלוֹם-בַּיִת, וְהַמְּרִיבוֹת שׁוֹכְנוֹת בּוֹ תְּדִיר, אוֹ יֵשׁ לִי שְׁלוֹם-בַּיִת, אֵין לִי יְלָדִים, יֵשׁ לִי יְלָדִים, אֵין לִי נַחַת מֵהֶם, אוֹ שְׂאִין לִי פִרְנֶסָה וְנִסְתַּבְּכָתִי בַּחֻבוֹת, אֲבָל הַפְּתָרוֹן הַיְחִידִי לְהַנְצִל מִכָּל הַצָּרוֹת, רַק לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶצְלָכֶם, כִּי בַלְעֲדֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹם

דָּבַר לֹא יִהְיֶה לָכֶם. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לִישָׁב עֲצֻמְכֶם "לֹאן אַתָּה רָץ?"! "לְהִיכֵן אַתָּה בּוֹרַח?! תִּתְחִילוּ לַחֲשֹׁב מָה עָבַר עָלֵיכֶם כְּבָר עַד עַכְשָׁו?! וּמָה הִצְלַחְתֶּם עַד עַתָּה?! אִף שֵׁשׁ לָכֶם כְּבָר כֶּסֶף, אִף שֵׁשׁ לָכֶם שְׁלוֹם-בַּיִת, אִף שֵׁשׁ לָכֶם כְּבָר כָּל הַתְּאוֹוֹת, הַזּוּהֵי הַתְּכֵלִית?! הֲרִי כָּל הַתְּכֵלִית — לְהַפִּיר אֶת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, לְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּשַׁעֲשׂוֹעַ דְּמַלְכָא, לְזַכּוֹת לְדַבְּקוֹת כְּזוֹ, עַד שֶׁתְּרַגִּישׁוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה עִמָּכֶם וְאַצְלָכֶם. בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ אֶל מָה הִצְדִּיק הָאֱמֶת, הַחֲכָם שֶׁבְּדוֹר רוֹצֶה לְהַבִּיאָכֶם — אֶל הַמְּדַרְגָּה הַכִּי עֲלִיוֹנָה! תִּצְאוּ מֵעֲצֻמְכֶם! כִּי יֵשׁ דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים לְזַכּוֹת אֲלֵיהֶם בְּזֶה הָעוֹלָם, אִם לֹא תִהְיוּ בְּטֻלָּנִים, אִם לֹא תִמְשָׁכוּ אַחַר רַמָּאִים וְצָבוּעִים וְשִׁקְרָנִים, רְשָׁעִים אַרוּרִים, הַמַּעֲלִימִים וּמְכַסִּים אֶת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, אִם לֹא תִטּוּ אֶזֶן אֶל כְּלֵי הַתְּקַשְׁרֹת וְאֶל הָעֵתוֹנִים הַמְּלַכְלָכִים, הַמְּלָאִים זָבֵל, שֶׁכָּל נוֹאֵף יוֹרֵק מִפִּיו קוּרֵי עַכְבִּישׁ לְתַפֵּס בָּהֶם מַחוֹת קִטְנִים כְּזָבוּבִים, וּלְלַכְּדֵם בְּרִשְׁתּוֹ; אִם לֹא תִשְׁמָעוּ בְּקוֹל הָעֶרְב-רַב, אֲלֵא בְּקוֹל הַצְּדִיק הָאֱמֶת, הַחֲכָם שֶׁבְּדוֹר, תִּזְכּוּ לְאוֹר כְּזֶה, שֶׁתְּרַגִּישׁוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אִתְּכֶם עִמָּכֶם וְאַצְלָכֶם, וְתִתְחִילוּ לֹמַר מָה שֶׁאִמַר הַנְּבִיא (ישעיה כה,

ט): "וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא, הִנֵּה אֶלְקֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לּוֹ וְיִוָּשִׁיעֵנוּ, זֶה הַיְיָ הַקִּוִּינוּ לּוֹ, נִגִּילָה וְנִשְׂמַחָה בִּישׁוּעָתוֹ"; יִתְגַּלֶּה לְפָנֵיכֶם אֹר וְזִיו וּדְבָקוֹת וְעֲרֵבוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שְׂתוּכְלוּ לְהִרְאוֹת עִם הָאֲצָבַע: הִנֵּה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הִנֵּה הוּא; לֹא יִהְיֶה לָכֶם שׁוֹם קְשִׁיוֹת, תִּדְעוּ אֲשֶׁר מֵה שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה, הַכֹּל בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצַדִּיק וּבְמִשְׁפָּט, וְכֹל מֵה שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם, תִּגִּידוּ (תְּהִלִּים קמ"ה, יז): "צַדִּיק הַיְיָ הַכֹּל דִּרְכָיו, וְחֶסֶד בְּכֹל מַעֲשָׂיו", וְלֹא תִתְיַאֲשׁוּ; כִּי בְּאַמֶּת אָסוּר לְהִתְיַאֲשׁ, אָסוּר לְהִשָּׁבֵר אֶפְלוֹ שֶׁעוֹבֵר עַל בְּנֵי-אָדָם מֵה שֶׁעוֹבֵר, עוֹבְרִים עֲלֵיכֶם מִשְׁבָּרִים, וְעַדִּין אַתֶּם רְחוּקִים מֵהַגְּלוּי אֱלֹקוֹת הַזֶּה, תֹּאמְרוּ (דְּבָרִים לב, ד): "הַצִּוֵּר תָּמִים פָּעֵלוּ, כִּי כָל דִּרְכָיו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט, אֵל אֲמוּנָה וְאִין עוֹל, צַדִּיק וְיִשָּׁר הוּא"; הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יוֹדֵעַ מֵה שֶׁעוֹשֶׂה, אֲנִי עִם הַשֶּׁכֶל הַקָּטָן שְׁלִי אֵינְנִי יְכוֹל לְהִבִּין. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְיָרִים! תִּקְחוּ עֲצָמְכֶם בְּיַדְיֶכֶם, וְתִשְׁאַלּוּ עֲצָמְכֶם: "לֹאן אַתָּה רָץ?!" בְּנוֹתֵי הַיְיָרֹת! רְאִינָה לְקַיֵּם אֶת רְצוֹן הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאַתֶּם, בְּנֵי הַיְיָרִים! תִּתְחִילוּ לְרוּץ לְתוֹךְ הַתּוֹרָה, תִּקְבְּעוּ עִתִּים לְתוֹרָה, תְּרוּצוּ לְחֻכְמֵי הַדּוֹר, לְצַדִּיקֵי הַדּוֹר הָאֲמִתִּיִּים, הַמְּלַמְּדִים תּוֹרָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר אֵין יוֹתֵר טוֹב מִתּוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה הִיא חַיִּינוּ וְאֶרֶץ יְמִינוּ. וְאוֹמְרִים

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (ירושלמי ראש השנה ד, ח): כִּינּוֹן שְׁקִיבֵלְתָם
עֲלֵיכֶם עַל תּוֹרָה מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלוֹ לֹא חֲטָאתֶם
מִימֵיכֶם; אִף שֶׁעָשָׂה אָדָם כָּל מִינֵי הַבְּלִים בַּחַיִּים, כָּל
מִינֵי עֲבֻרוֹת וְכוּ', אִף-עַל-פִּי-כֵן, אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים, בְּרַגְעַ שְׁמַקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ עַל הַתּוֹרָה, אוֹמֵר
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלוֹ לֹא
חֲטָאתֶם. כַּמָּה 'קָשָׁה' זֶה לְהַכְנִס לְבֵית-הַכְּנֶסֶת וּלְבֵית-
הַמְּדֻרָשׁ לְשָׁעָה, לְשִׁמְעַ חֲכָם לְדֹרֵשׁ תּוֹרָה, אוֹ לְלַמֵּד
לְעֲצָמוֹ תּוֹרָה?! רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (שיחות-הַר"ן, סִימָן יז):
כְּשֶׁהַתּוֹרָה מֵרָאָה אֶהְבֶּה לְאַחַד, אֲזִי אֵין רוֹצֶה כָּלֵל
עוֹלָם הַבָּא, רַק שְׂרוּצָה אֶת הַתּוֹרָה בְּעֲצָמָה; הֵינּוּ אִם
הַתּוֹרָה הֵיטָה מְגִלָּה לְפָנֵיכֶם פְּנִיָּה, לֹא הֵייתֶם רוֹצִים
שׁוּם שָׂכָר, אֲלֹא אֶת הַתּוֹרָה בְּעֲצָמָה. כִּי אֵין עוֹד זִיו
וְנַעַם וְעֲרֻבוֹת כְּלַמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁר הִיא
חֲכָמְתוֹ יְתִבְרֵךְ. אֲבָל הַשֶּׁכֶל וְהַמַּחֲשָׁה שֶׁל הָאָדָם כָּל-כָּף
נִקְטָן, עַד שְׁחוּשָׁב — מָה אֲשֶׁב וְאֶלְמַד עוֹד פְּעַם
מְקָרָא, מְשֻׁנָּה, גְּמָרָא, מְדֻרָשׁ?! אֲזִי בּוֹרַח אֶל הַבְּלִים,
וְאַחֲרֵי-כֵן מְסַתְּבֵךְ בְּחֻשָּׁן, וְנוֹפֵל בְּתַהוֹם, וּמְסַתְּבֵךְ עִם
בְּנֵי-אָדָם וְסוֹבֵל עֲנִיּוֹת, וְעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶׁעוֹבֵר. אֲבָל
אִם תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹל צְדִיקֵי הָאֱמֶת, חֲכָמֵי הַדּוֹר, הַמְּגִלִּים
לְכֶם אֶת מַעֲלַת לַמּוֹד הַתּוֹרָה, אֲזִי הֵייתֶם יוֹשְׁבִים
וְלוֹמְדִים בְּכָל יוֹם תּוֹרָה; כִּי כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה וְלוֹמֵד בְּכָל

יום מְקָרָא, מְשָׁנָה, גְּמָרָא, מְדַרְשׁ, מְאִיר עָלֵינוּ אור הַד' עוֹלָמוֹת, אֲבָל הַסֵּמ"ךְ-מ"ם אֵינוֹ רוֹצֵה שְׁאָדָם יִלְמַד לְמוֹדִים אֱלוֹ, כִּי אֵינוֹ רוֹצֵה שְׂיִמְשֵׁךְ עָלֵינוּ אור וְזִיו וּדְבָקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, אֲזִי מְסַבֵּךְ אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי סְבוּכִים, שׁוֹבֵר אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי שְׂבָרִים, עַד שְׁעוֹזֵב אֶת הַתּוֹרָה לְגַמְרֵי. הַכֹּל בָּא מִחֲמַת שְׁמִרְחֵק עֲצָמוֹ מִהַצְדִּיק הָאֱמֶת הַחֲכָם שְׂבִדּוֹר, וְרֵץ אֶל עַרְב־רֵב, אֶל רַמָּאִים וְצַבּוּעִים וְשִׁקְרָנִים, הַמְרַמִּים אוֹתוֹ. הִבָּה הַתְּבוֹנָנוּ, הֵלֹא סוֹף כָּל סוֹף הַתּוֹרָה הִיא הָאוֹצָר הַנִּצְחִי שְׁלָכֶם! וְאִם אָדָם הָיָה יוֹדֵעַ אֵיזָה שְׂכָר מְקַבֵּל כְּשִׁלּוּמַד רַק פְּסוּק אֶחָד, כְּשִׁזּוֹכָה לְלַמַּד רַק מְשָׁנָה אֶחָת, מִימְרָא אֶחָת, הִלְכָה אֶחָת, אֲזִי הָיָה שֵׁשׁ וְשִׁמְחָ, וְהָיָה נִכְנָס לְבֵית-הַכְּנֶסֶת וּלְבֵית-הַמְדַרְשׁ, וְשִׁמְחָ לְקָרָא פְּסוּק, לְשַׁנֵּן מְשָׁנָה, לְגַרֵם הִלְכָה וּמִימְרָא, וְהָיָה הִכִּי מְאֹשֵׁר, וְהָיָה רוֹצֵה עוֹד פְּסוּק וְעוֹד מְשָׁנָה, עוֹד מִימְרָא וְעוֹד הִלְכָה, וְהָיָה שׁוֹתֵה בְּצַמְאֹן אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה. אֲבָל אָדָם אֵינוֹ יוֹדֵעַ וְאֵינוֹ טוֹעֵם אֶת הַטַּעַם הַזֶּה, וְלִכֵּן מִתְרַשֵּׁל. כְּמוֹ-כֵן אִם אָדָם הָיָה יוֹדֵעַ מַה זֶה לַעֲשׂוֹת מְצוּהָ, לְקַיֵּם רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, הָיָה שֵׁשׁ וְשִׁמְחָ, כִּי אֵין עוֹד דְּבָר גְּדוֹל יוֹתֵר מִלַּעֲשׂוֹת רְצוֹן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְקַיֵּם אֶת הַמְצוּוֹת, שְׁזוֹ הַשְּׂמִחָה הַנִּצְחִית, הַשְּׂמִחָה הָאֱמֶתִית. וּמְכַל שְׂכָן וְכָל שְׂכָן כְּשִׁאָדָם זוֹכָה, וּבָא וּמְדַבֵּר אֶל

הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּשֵׁפֶת הָאֵם שְׁלוֹ, אִז כָּבֵר אֵינוֹ
צָרִיךְ אֶף אֶחָד, כִּי אֶפְלוּ כְּשִׁמְעִיק לוֹ אוּ מְצַטְעֵר בְּאִיזָה
צַעַר, יֵשׁ לוֹ הַפְתָּכֶת לְמִי לְבָרַח. לָכֵן אֲבַקֵּשׁ אֶתְכֶם, בְּנֵי
הַיְקָרִים! תַּעֲזֹבוּ כָּבֵר אֶת כָּל הַשְּׁטִיּוֹת וְהַדְּמִיוֹנוֹת, אֶת
כָּל הַמְרִירוֹת וְהַעֲצָבוֹת וְהַקְטָנוּנִיּוֹת, זֶה רַב עִם זֶה, זֶה
מִתְקוּטֵט עִם זֶה, זֶה שׁוֹנֵא לְזֶה, הֵיכֵן אַתֶּם?! "לָאן
אַתָּה רַץ?!!" לְשֵׂאוֹל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתִיו! מָה אַתֶּם
צָרִיכִים לְהַשִּׁיב עַל כָּל קוֹל הַיּוֹצֵא מֵאִיזָה שׁוֹטָה אוּ
אַוִּיל, לְמָה לְכֶם לְחִיּוֹת בְּמַרְיָבוֹת, בּוֹכּוּחִים, בְּאִי
הַבְּנוֹת וּבְקַטְטוֹת?! תִּדְבְּקוּ עֲצֻמְכֶם אֱלֹיו יִתְבָּרַךְ, אוּ
אִז תִּזְכּוּ לְשַׁפַּע זִיו וְאוֹר כְּזֶה, שְׁלֵא תִרְצוּ שׁוֹם דְּבָר,
וְאֶף אֶחָד לֹא יוּכַל לְשַׁבֵּר אֶתְכֶם. וְתֹאמְרוּ לְעֲצֻמְכֶם:
"וּמָה בְּכַךְ אִם הֵהוּא צַעֵק עָלֵינוּ?! וּמָה בְּכַךְ אִם הֵהוּא
אָמַר לָנוּ מִשֶּׁהוּ?!!" גַּם כְּלָב נוֹבַח, הִרְאִיתֶם אָדָם הוֹלֵךְ
בְּרָחוֹב וְכָלָב נוֹבַח לְמוֹלוֹ, וְכִי יַעֲנֶה לְכָלָב?! הֲלֹא
לְשׁוֹטָה יִחַשֵּׁב. שְׂיִנְבַח הַכָּלָב כָּכָל שְׂיִחַפֵּץ, זֶה בְּרִיא
לוֹ. הִרְאִיתֶם אָדָם עוֹמֵד לְמוֹל כָּלָב, וְהַכָּלָב נוֹבַח, הֲגַם
הָאָדָם יִנְבַח לְמוֹלוֹ?! לְטִפֵּשׁ יְדָמָה. אֲלֹא יִתֵּן לְכָלָב
לְנִבַח כְּרִצוֹנוֹ. כֵּן הַדְּבָר כְּשֵׂאָדָם דְּבוּק בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, אֵינוֹ מְסַתְּפֵל וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ שְׁהַכָּלָבִים נוֹבַחִים; כָּל
אֵלוֹ הַעַרְב־רַב שְׁהַתְּעַרְבוּ בֵּין נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל נוֹבַחִים
בְּכָל יוֹם בְּכָלִי הַתְּקַשְׁרֶת נֶגֶד הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,

רחמנא לצלן, ונגד כל הקדוש לעם ישראל, נגד
 התורה והמצוות, אין להם עסק אחר — רק חרדים,
 דתיים. למה צריך לענות להם?! כָּלֵב נובח — תנו
 לו לנבח, זה בריא מאד. אנחנו, בני היקרים! צריכים
 לפרסם את הקדוש-ברוך-הוא בכל העולם כּלוּ,
 ולהיות אור לגויים, לגלות לכלם, אשר "מלא כל
 הארץ כבודו" (ישעיהו, ג), והוא יתברך ממלא כל עלמין
 וסובב כל עלמין ובתוך כל עלמין, והכל זה אלקות
 ואלקות זה הכל. אף שנדמה שזו מדרגה גבוהה
 לזכות אליה, אבל זכרו שבשביל התכלית הזו
 נבראתם וירדתם לעולם הגשמי והחמרי הזה; בשביל
 זה אתם נמצאים פה — להיות שמחים ולשמח
 נשמות ישראל, ללמד תורה בכל יום; אם אדם היה
 יודע מה יקבל על סיום מסכתא אחת, היה רוקד כל
 היום רק מחמת שזכה לסיים מסכתא. ומובא בתקוני
 זהר (יד:): כִּשְׂאֵדָם זֹכָה לְסִיּוּם מְסַכְתָּ אַחַת, נוֹתְנִים לוֹ
 עוֹלָם אֶחָד, יוֹרֵשׁ עוֹלָם שְׁלָם; בְּנֵי-אָדָם אֵינָם יוֹדְעִים
 אֵיךְ לְנַצֵּל אֶת זֹאת, מֵדוּעַ? כִּי שְׁמוֹ שֶׁל הַסֵּמ"ך-מ"ם
 זֶה רֵאשִׁי תְבוּת: ס'יוֹם מ'סְכָתָא א'יֵן ל'עֲשׂוֹת
 (סמא"ל); עַל-כֵּן אֵינּוּ נוֹתֵן לָךְ לְעֲשׂוֹת ס'יוֹם, וְדוּחָה
 אוֹתָךְ לְמַחַר וּלְמַחֲרָתִים. אֲבָל אִם אָדָם מֵתְגַבֵּר עָלָיו
 וּמְסִיִּים מְסַכְתָּ, בְּזֶה הוּא מְכַלֶּה אֶת הַסֵּמ"ך-מ"ם

לַגְמָרִי, הוֹרֵג אֶת הָעֶרְב־רֵב כְּלִיל. לְזֹאת, בְּנֵי הַיְקָרִים!
 תִּקְחוּ עֲצָמְכֶם בְּיַדְיְכֶם, וְתִתְחִילוּ לְלַמַּד תּוֹרָה, תִּתְחִילוּ
 לְסַיֵּם מִסְכַּת אַחַת, וְתִקְבְּלוּ עַל זֶה שְׂכָר אֵין סוּף,
 תִּתְחִילוּ לְגַרֵם מִשְׁנִיּוֹת בְּכָל יוֹם פָּרָק אַחַר פָּרָק,
 וּכְשֶׁתִּזְכּוּ לְסַיֵּם שְׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, עַל-יַדֵי סִיּוּם
 הַשָּׁשִׁים מִסְכָּתוֹת, אַתֶּם כּוֹבְשִׁים אֶת הַסֵּמ"ך-מ"ם
 לַגְמָרִי. וּבְעֵבוֹר זֶה רְאֵשֵׁי תִבּוֹת שֶׁל שְׁמוֹ: ס' מ'סְכָּתוֹת
 אֵין ל'לְמַד (סמא"ל), שְׁאִינְנוּ מִרְשָׁה לְלַמַּד מִשְׁנָה.
 לְזֹאת, בְּנֵי הַיְקָרִים! רְאוּ מַה לְפָנֶיכֶם! וְתִתְחִילוּ
 לְהִתְיַשֵּׁב: "לָאן אַתָּה רָץ?!" עֲזְבוּ אֶת כָּל הַמְרִירוֹת,
 אֶת כָּל הַמַּחְלָקָת וְהַמְרִיבוֹת, אֶת כָּל הָעֲצָבוֹת וְהַדְּכָאוֹן,
 וְתִתְחִילוּ לְשִׁמַּח בְּנִקְדַּת יְהוּדוּתְכֶם, וְתִהְיוּ גְאִים בְּזֶה
 שְׁאַתֶּם יְהוּדִים, תִּלְכוּ בְּגֵאוֹן עִם הַזְקֵן וְהַפְּאוֹת שְׁלָכֶם,
 שְׁזֵהוּ רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, תִּהְיוּ גְאִים עִם הַצִּיצִית וְהַתְּפִלִּין
 שְׁלָכֶם, עִם הַמְזוּזָה שְׁעַל פֶּתַח בֵּיתְכֶם, תִּהְיוּ גְאִים עִם
 הַשֶּׁבֶת שְׁלָכֶם, עִם הַתּוֹרָה שֶׁהִיא מְנַת חֻלְקְכֶם. כִּי מַה
 שְׁיֵשׁ לָכֶם, אֵין לְאַמוֹת הָעוֹלָם, וְהֵם מְקַנְאִים בָּנוּ.
 לְזֹאת, בְּנֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְהַכְנִיס דְּבָרֵי אֱלוֹהֵי הַיֵּטֵב
 הַיֵּטֵב בְּתוֹךְ לְבַבְכֶם, כִּי סוּף כָּל סוּף לֹא נִחְיָה לְנֻצָח,
 יְבוֹא הַיּוֹם שְׁנִצְטָרֵךְ לְעֹזֵב אֶת זֶה הָעוֹלָם, וְחָבַל שְׁנַעְזֹב
 אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא כְלוּם, כְּשֶׁמְאוּמָה בְּיַדֵינוּ. בָּאוּ
 וְנָחֹז בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה עוֹד עֲכָשׁוּ, וְנִתְחִיל עוֹד עֲכָשׁוּ

לְדַבֵּר אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלָנוּ! בָּאוּ
 עִכְשָׁו נִתֵּן צְדָקָה לְעַנְיִים מְרוּדִים! בָּאוּ עִכְשָׁו נַעֲשֵׂה
 חֶסֶד אַחַד עִם הַשָּׁנִי, שְׁזֶה חָשׁוּב מְאֹד אֲצִלוּ יִתְבָּרַךְ.
 כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (נִלְקוּט הוֹשַׁע תִּקְכַּב): אָמַר הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, חָבִיב עָלַי חֶסֶד שְׂאֲתֶם גּוֹמְלִים זֶה לְזֶה יוֹתֵר מִכָּל
 הַזִּבְחַת שְׁזָבַח שְׁלֹמֶה לְפָנָי; הֵינּוּ הַחֶסֶד שִׁיְהוּדֵי עוֹזֵר
 לְשָׁנֵי חָבִיב מְאֹד אֲצִלוּ יִתְבָּרַךְ, יוֹתֵר מֵאֶלֶף עוֹלוֹת
 שֶׁהִקְרִיב שְׁלֹמֶה הַמֶּלֶךְ. בָּאוּ נְסִיעֵ זֶה לְזֶה! בָּאוּ נִשְׂמַח
 אֶת הַזֵּוֹלָת! הִבֵּה נִשְׂמַח עַנְיִים! הִבֵּה נִשְׂמַח חֲתָנִים
 וְכֻלּוֹת יְתוּמִים וְיִתוּמוֹת! הִבֵּה נַעֲזֹר לְעַם יִשְׂרָאֵל לְשׁוּב
 בְּתִשׁוּבָה! בָּאוּ נְדַבֵּר עַל לֵב אֲנָשִׁים שְׁבוּרִים וְרִצּוּצִים,
 גְּלַמּוּדִים וְאֲמָלָלִים! בָּאוּ נַחֲזֵק יְהוּדִים מִסְכָּנִים,
 שֶׁשָּׁכְלוּ יִקְרִייהֶם בְּמִלְחָמוֹת! כְּמָה אֲנָשִׁים סוֹכְלִים
 סֶבֶל נוֹרָא זֶה, שְׂאֲבַד לָהֶם בֵּן אוֹ בֵּת, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן?!
 כְּמָה סוֹכְלֵי חֲלָאִים שׁוֹכְכִים עִכְשָׁו בְּבִתֵי חוֹלִים, וְאֶף
 אַחַד אֵינוֹ מְסַתְּפֵל עֲלֵיהֶם, וְאֵינוֹ שֵׁם לֵב אֲלֵיהֶם?! בָּאוּ
 נַחֲזֵקִים וְנִאֲמָצִים! בָּאוּ נְבַקֵּר חוֹלִים! בָּאוּ נִנְחַם
 אֲבָלִים! הִבֵּה נִשְׂמַח לְבוֹת נִשְׁפָּרִים וְנִדְכָּאִים! וּבְזִכּוֹת
 זֶה, הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יֵאִיר עָלֵינוּ הָאוֹר אֵינן סוּף בְּרוּךְ
 הוּא, וְנִזְכָּה כְּבָר לְרֵאוֹת אֶת הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה בְּמוֹ
 עֵינֵינוּ, וְתַחֲזִינָה עֵינֵינוּ בְּמִהְרָה, שֶׁשְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ
 תִּתְגַּלֶּה לְכָל הָעוֹלָם כְּלוֹ!

קונטרס

עַם חֶזֶק

יְגַלֶּה מַעֲלֵת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאִיךָ שָׁהֵם חֲזָקִים
בְּאַמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וַיִּזְהִיר עַל אַחֲדוּת
וְלִבְרִחַ מִשְׁנֵאת חַנּוּם וְלִיצְנוּת, שְׁהוֹרֶסֶת כָּל
חֻלְקָה טוֹבָה מֵעַם יִשְׂרָאֵל.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל־פִּי דְבָרֵי

רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֵךְ הַגְּנוּז וְהַצָּפוּן

בוֹצֵינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנֵנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל־פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹרֵךְ נַפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִיס לִיָּהּ

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלַב בְּפִסְוֵקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזוֹהַר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדַפּוּס עַל־יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב

עִיָּה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: עַם יִשְׂרָאֵל הֵם עִם חֲזָק,
וְנִקְרְאִים (שְׁמוֹת לג): "עַם קָשֶׁה עֲרֹף", כִּי נִקְדַּת
הָאָמוּנָה שֵׁשׁ בָּהֶם, זֶה מֵה שְׁמֵחֲזִיק אוֹתָם לֹא
לְהַתְפַּעֵל מִשׁוּם עָרַל גּוֹי טָמֵא, וְכִךְ צָרִיךְ לְהִיּוֹת
עִם חֲזָק בְּקִיּוּם הַמְצׁוּוֹת בְּרִישׁ גְּלִי, וְלֹא לְהַתְבַּיֵּשׁ
מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם, כִּי אֲנַחְנוּ בְּנֵי הַקְדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (דְּבָרִים יד): "בְּנִים אַתֶּם
לְהוֹי"ה אֱלֹהֵיכֶם". וְזֶה עֵקֶר הַתְּחִזְקוֹת שֶׁל כָּל בַּר
יִשְׂרָאֵל, שְׂאִינוּ מְתַפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם,
וּבִפְרָט מִהָעֶרְב־רַב, שְׁכָל מְגַמְתָּם לְעֵקֶר אֶת
הָאָמוּנָה מֵעַם יִשְׂרָאֵל. וְלִכֵּן צָרִיכִים מְאֹד
לְהַתְחִזֵּק בְּאָמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ וּבְקִיּוּם
מְצׁוּוֹת מַעֲשִׂיּוֹת דִּיקָא.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתכב)

קונטרס

עם חזק

בני ובנותי היקרים! עליכם לדעת, אשר עם ישראל הוא "עם חזק", עם שקבלו את התורה מסיני, עם שאף אמה בעולם אינה יכולה למחוק. פי עם ישראל הוא "עם חזק", חזקים באמונה בהקדוש-ברוך-הוא. לזאת, בני ובנותי היקרים! עלינו למסור את נפשנו לראות שתהיה אהבה ואחדות בין נשמות ישראל. כי מה סוד קיום עם ישראל? התורה הקדושה! ברגע שעם ישראל מאחדים יחד ומקימים את התורה והמצוות, הרי הם "עם חזק", ואף אמה ולשון אינן יכולות להם. אבל ברגע שנכנסת קלפת הליצנות, כבר מתרשלים מן התורה. וכך אומרים חכמינו הקדושים (שיר השירים רבה, פרשה א', סימן כא): מה שמן זה, כוס מלא אינו מורזיף בשאר המשקין, אף דברי תורה אין מורזפין בדברי ליצנות, אם נכנס דבר של תורה ללב, יוצא כנגדו דבר של ליצנות, נכנס ללב

דָּבָר שֶׁל לִיצְנוּת, יוֹצֵא כְּנֶגְדּוֹ דָּבָר שֶׁל תּוֹרָה. וְאַנְחֵנוּ עֲדִים, שֶׁהַעֲרֹב־רֹב שְׁנַתְּעָרְבִים בֵּין נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, עוֹשִׂים לִיצְנוּת מְכַל הַקְּדוּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, מִתְּלוּצְצִים בְּגִלּוּי מֵהַתּוֹרָה וּמֵהַמְצוּוֹת, וְזֶה אֲשֶׁר גּוֹרֵם לְהַחֲלִישׁ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל. וּבִאֲמַת עַל־יְדֵי שְׁעַם יִשְׂרָאֵל יִתְאַחֲדוּ יַחַד בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, נִזְכָּה לְהִיּוֹת "עַם חֲזָק", שְׂאֵף אִמָּה וְלָשׁוֹן לֹא יוּכְלוּ לָנוּ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ נִתְאַחַד יַחַד בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ. וְעַל־יְדֵי לַחֲקִיק בְּדַעַתְנוּ, אֲשֶׁר אֵין בְּלַעַדְדֵינוּ יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבַּרֵּךְ מְחִיָּה וּמְהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְכָל אֲשֶׁר לְפָנָי מֵרָאָה עֵינֵינוּ שְׂאֵנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵי הַבָּשָׂר: דּוּמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר — הַכֹּל לְבוֹשׁ לְגִבֵּי הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, כִּי הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא נִמְצָא וּבְלַעַדְדֵינוּ אֵין שׁוּם נִמְצָא, וּכְשַׁעַם יִשְׂרָאֵל מִחֲדִירִים בְּעֶצְמָם אֶת הָאַמוּנָה הַפְּשׁוּטָה, שֶׁהוּא יִתְבַּרֵּךְ נִמְצָא אֶתְנוּ, עִמָּנוּ וְאַצְלָנוּ, עַל־יְדֵי־זֶה אָנוּ נַעֲשִׂים "עַם חֲזָק", שְׂשׁוּם אִמָּה וְלָשׁוֹן אֵינָן יְכוּלוֹת לָנוּ. וּבְשִׁבִיל זֶה בָּעֵת שֶׁיִּשְׂרָאֵל קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּסִינֵי, כְּתוּב (שְׁמוֹת יט, ב): "וַיַּחֲזַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הַהָר"; וּפִרְשׁ רַש"י שָׁם: "כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד", עַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ "עַם חֲזָק", הַתְּאַחֲדוּ יַחַד בְּפֶה אֶחָד וּבְלֵב אֶחָד, וְאַהֲבוּ אֶחָד אֶת הַשְּׁנַי, וְכֵן זָכִינוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה. וְזֶה מֵה שֶׁעָשָׂה אוֹתְנוּ "עַם חֲזָק". וְכַמוּבָא בְּשֵׁם הָרֵאשׁוֹנִים (רַב סְעֵדִיָּה

גאון): אין אַמְתָּנוּ אִמָּה, אֶלָּא עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה. עִם יִשְׂרָאֵל הוּא "עִם חֲזָק" רַק עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עָלֵינוּ לְהִתְרַחֵק מִכָּל מִינֵי לִיְצָנִים, הַמְתְּלוֹצְצִים מִכָּל הַקְּדוּשׁ לְעִם יִשְׂרָאֵל. וְלֹא יִהְיֶה לָנוּ שׁוּם עֵסֶק אִתָּם. כִּי הַלִּיְצָנוּת הִיא פֶּתַח הַטְּמָאָה. כְּמוֹ שְׁחֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (שְׁבַת קד.): הֲבֵא לְטָמֵא — פּוֹתֲחִין לוֹ; שְׁנֹאֲמַר (מְשָׁלִי ג, לד): "אִם לְלֹצִים הוּא יִלְיִץ". אָמַר עַל זֶה מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, רוֹאִים מִפְּסוּק זֶה, שְׁזֵהוּ פֶּתַח הַטְּמָאָה, כְּמֹאֲמָרם ז"ל: הֲבֵא לְטָמֵא [אֶת עֲצָמוֹ] — פּוֹתֲחִין לוֹ; שְׁיִפֹּל בְּבוֹר, וַיִּטְמֵא אֶת עֲצָמוֹ. וְלוֹמְדִים אֶת זֹאת מִהַפְּסוּק הַזֶּה דִּיקָא, "אִם לְלֹצִים הוּא יִלְיִץ", סִימָן שְׁעָקֵר פֶּתַח הַטְּמָאָה הוּא לִיְצָנוּת. וְזֶה אֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים עֲפָה, שְׁהַתְּעַרְבוּ בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עַרְב־רַב, אֲשֶׁר אֵינָם מְזַרְעֵי יִשְׂרָאֵל, וּמְדַבְּרִים פְּתוּחַ נֶגֶד כָּל הַקְּדוּשׁ לְעִם יִשְׂרָאֵל, וְרוֹצִים לַעֲשׂוֹת פְּרוּדִים בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל — הִיא לֹא תִהְיֶה, וְרוֹצִים לְהַחֲלִישׁ אֶת עִם יִשְׂרָאֵל, אֲבָל אִם אֲנַחְנוּ נוֹצִיא מֵאִתָּנוּ אֶת הַלִּיְצָנוּת, וְנִבְרַח מִכָּל אֱלוֹ הַלִּיְצָנִים, עַל-יְדֵי-זֶה נִזְכֶּה לְהִיּוֹת "עִם חֲזָק". וְזָכְרוּ הַיֵּטֵב, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! שְׁחֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (עֲבוּדָה זָרָה יח:): כָּל הַמְתְּלוֹצֵץ — יִסּוּרִים בָּאִים עָלָיו. וְאֲנַחְנוּ עֲדִים, שְׁעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאִתָּנוּ כָּל מִינֵי יִסּוּרִים קָשִׁים וּמְרִים, וְאֵינָנוּ יוֹדְעִים מִמָּה זֶה וְעַל מַה זֶה.

באים חכמינו הקדושים ומגלים לנו — זה בשביל עון ליצנות. כמו־כן אומרים חכמינו הקדושים (שם): כל המתלוצץ — מזונותיו מתמעטין. אנחנו עדים לכל העניות והדחקות והחובות שאנחנו סובלים, ואיננו יודעים מהיכן זה, אף הכל בשביל עון הליצנות, שזהו העון הקשה ביותר. עד כדי כך, שחכמינו הקדושים אומרים (ירושלמי, פירק ב', סוף הלכה ח'): קשה היא הליצנות, שתחלתה יסורין וסופן כליה. במקום שמתאספים ליצנים ועושים ליצנות, עלינו לברח משם. וכך מספרים חכמינו הקדושים (פסחים קיב:), שרבנו הקדוש צוה את בניו, אל תדורו בשכנציב משום דליצני הוי, ומשכו לך בליצנותא; אל תגורו בעירת שכנציב, אשר היא מלאה עם לצים, המתלוצצים מכל הקדוש לעם ישראל, והיות שפחד שגם בניו ימשכו אחר ליצנות, אזי הזהירם שלא יגורו במקום לצים; כי כשמתחילים להתלוצץ מצדיקים, מחכמים, מגדולי תורה, זה מחליש את עם ישראל. לזאת, בני ובנותי היקרים! באו נתחזק באמונה פשוטה בו יתברך! באו נקנה לעצמנו את מדת התמימות והפשיטות, שקבלנו מאבותינו ומאבות אבותינו מדור דור, ודיקא על-ידי- זה עם ישראל יעשו "עם חזק", ושום אמה ולשון לא יוכלו להתקומם נגדם. אנחנו עדים, שכבר אלפים שנה אמות העולם מענים, הורגים, רוצחים, חונקים,

שורפים בכל מיני מיתות משנות את נשמות ישראל, ואף-על-פי-כן עם ישראל הוא עם חי, "עם חזק", אין יכולים להפיל אותם. ואף שבכל עת ועונה, בכל דור ודור, קמו רשעים ארורים, רוצחי נפשות, שותי דם, ועשו שמדות בנשמות ישראל, מחקו אותם, רחמנא לישזבן, ה' ינקם דמם, עם כל זאת עם ישראל הם "עם חזק", חזרו ובנו בתי כנסיות ובתי מדרשות, מקנאות ותלמודי תורה, והקימו מכל ההריסות בחזרה קהלות קדושות. וזה קורה כבר אלפים שנה. כי עם ישראל הוא "עם חזק", ואף אחד אינו יכול לשבר אותו. כי בתקף האמונה שיש להם בו יתברך, זה אשר מחזיק אותם. לזאת, בני ובנותי היקרים! ראו להתחזק בכל מה שעובר עליכם, ואל תשברו בשום פנים ואפן, אלא תהיו חלק מעם ישראל, שהוא "עם חזק". כי כל אלו המתלוצצים מעם ישראל, מהם לא נשאר שריד ופליט, במשך כל הדורות קמו כל מיני כתות משנות, ועשו פרצות בין נשמות ישראל, ולבסוף הם נאבדו, ונתבוללו בין אמות העולם, ולא נשאר מהם זכר. אבל עם ישראל "עם חזק", שהחזיקו בתורה ובמצוות, שאחזו בצדיקי אמת, בחכמי הדור, הם ממשיכים את שרשרת הזהב ממשה רבנו, שקבל את התורה מסיני עד דורותינו אלו. וחכמינו הקדושים אומרים (שבת פט:): מאז שעם ישראל קבלו את התורה

בְּהַר סִינַי, יְרַדָּה שְׁנֵאָה מְאֻמֹּת הָעוֹלָם לְעַם יִשְׂרָאֵל.
 אֲמוֹת הָעוֹלָם אַף פְּעַם לֹא יִשְׁלִימוּ עִם עַם יִשְׂרָאֵל, זֶה
 אֵינוֹ הוֹלֵךְ יַחַד. עִם יִשְׂרָאֵל הַדְּבָקִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, אֵינָם מְסִיחִים דְּעַתָּה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הֵם אֹר, אֵינָם
 יְכוּלִים לְהִתְעַרֵּב עִם אֲמוֹת הָעוֹלָם, שְׁלֹא קָבְלוּ אֶת
 הַתּוֹרָה, וְאֵינָם מְאֻמִּינִים בְּאֵל אֶחָד, הֵם חֹשֶׁף; וְכִמוֹ
 שֶׁהָאֹר וְהַחֹשֶׁף אֵינָם מִתְעַרְבִים יַחַד בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן,
 כִּן אֲמוֹת הָעוֹלָם אֵי אֶפְשָׁר לָהֶן וְאֵינָן יְכוּלוֹת לְהִתְעַרֵּב
 עִם נְשֵׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי חֹשֶׁף
 וְאֹר אֵינָם מִתְעַרְבִים יַחַד. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים!
 שְׁלֹא יִשְׁלוּ אֶתְכֶם בְּאֲשֵׁלוֹת כְּאֵלוֹ יִהְיֶה דְבַר כְּזֶה,
 שֶׁהַגּוֹיִים יֵאָהְבוּ אֶת נְשֵׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי כִן אָמַר רַבִּי
 שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי: הִלְכָה הִיא בְּיָדוֹעַ שֶׁעָשׂוּ שׁוֹנֵא
 לְיַעֲקֹב (סִפְרֵי בְּהַעֲלוֹתָךְ ט, י); גּוֹי אֵינוֹ יְכוּל לְסַבֵּל אֶת
 נְשֵׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי נְשֵׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם "עַם חֲזָק",
 עַל-יְדֵי שֶׁקָּבְלוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְּקָרִים! בָּאוּ וּנְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, בָּאוּ נְקִיִּים אֶת מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה,
 בָּאוּ נִלְמַד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיא חֲכָמָתוֹ יִתְבָּרַךְ,
 שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה עִם יִשְׂרָאֵל נַעֲשִׂים "עַם חֲזָק", שֶׁאֲמוֹת
 הָעוֹלָם פּוֹחַדוֹת מֵהֶם. מְתֵי אֵין אֲמוֹת הָעוֹלָם חוֹשְׁשׁוֹת
 מִנְשֵׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמְתֵי מִתְגַּבְּרוֹת עֲלֵיהֶם? בְּרַגַּע
 שִׁיִּשְׂרָאֵל מִנְתַּקִּים עֲצָמָם מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּרַגַּע

שְׁמַתְחִילִים לְזַלְזַל בַּמְצֻוֹת, בְּרַגַע שֶׁנִּכְנַס חֲלוּל שַׁבָּת,
 רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, בֵּין נִשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל, כְּכַר יִשְׂרָאֵל
 נִחְלָשִׁים, וְאַמּוֹת הָעוֹלָם מִתְגַּבְּרִים. אָבֵל אִם בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ חֲזָקִים בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וַיִּקְיֵמוּ
 אֶת מְצֻוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ, יִשְׁמְרוּ שַׁבָּת, אֲזִי הַשַּׁבָּת תִּשְׁמֹר
 עֲלֵיהֶם, וְהֵם יִהְיוּ "עַם חֲזָק", שֶׁשׁוּם אִמָּה וְלִשׁוֹן לֹא
 יוּכְלוּ לָהֶם. וְאוֹמְרִים לָנוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרִכּוֹת ו:),
 שֶׁנִּשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל הֵן הַתְּפִלִּין שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וַיֵּמָּה כְּתוּב שָׁם (דְּבָרֵי-הַיָּמִים-א יז, כא): "וַיִּמְּי כְּעַמֶּךָ יִשְׂרָאֵל
 גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצֶךָ". עַם יִשְׂרָאֵל הֵם "עַם חֲזָק", עַם אֶחָד
 בְּעוֹלָם, אָבֵל בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, נֶגְדַת כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק קָם
 הָמָן הָרָשָׁע, שׁוֹנֵא יִשְׂרָאֵל, שְׁלִיחַ הַסֵּמ"ך-מ"ם, יִמַּח
 שְׁמוֹ, וְרוֹצֵה לְהַחֲלִישׁ אֶת כַּח הַצַּדִּיק, כִּי הַצַּדִּיק
 מִחֲדִיר אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בֵּין נִשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב
 (חִבְקוּק ב, ד): "וְצַדִּיק בְּאַמוּנָתוֹ יַחֲיֶה" (וְעֵין מִכּוֹת כד.), כָּל
 הַחַיּוֹת שֶׁל הַצַּדִּיק זֶה רַק אֱמוּנָה, כָּל מֵה שֶׁמְּגַבֵּשׁ אֶת
 נִשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל, זֶה עַל-יְדֵי שְׁלוֹמֵד אֶתֶם תּוֹרָה, מְחַזְּקֵם,
 מְעוֹדְדֵם וּמְשַׁמְּחֵם לְקַיֵּם אֶת הַמְצֻוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא. וְאִם נִשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל נֶאֱחָזוֹת בְּצַדִּיק, עַל-
 יְדֵי-זֶה נַעֲשִׂים "עַם חֲזָק", וְשׁוּם אִמָּה וְלִשׁוֹן אֵינָם
 יְכוּלִים לָהֶם, אָבֵל בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיוֹן קָם נֶגְדַת כָּל
 צַדִּיק וְצַדִּיק הָמָן הָרָשָׁע, שְׁלִיחַ הַסֵּמ"ך-מ"ם, וְהוּא
 חוֹלֵק עָלָיו, וְהוּא מִתְלוֹצֵץ מִמֶּנּוּ. בְּשִׁבִיל זֶה אָמַר הָמָן

(אסתר ג, ח): "יִשְׁנוּ עִם אֶחָד מִפְּזֵר וּמִפְּרֵד בֵּין הָעַמִּים";
רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת פְּרוּדִים בֵּין נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל; כִּי זֶה כַּחַ
הַסֵּמ"ך־מ"ם — הַפְּרֵד וּמִשָּׁל, וּמִשָּׁם יוֹנֵק הַמֶּן
הַרְשָׁע — לַעֲשׂוֹת פְּרוּדִים בְּעַם יִשְׂרָאֵל. אָבֵל אֶסְתֵּר
הַצְּדִיקָה מְסַרָּה נִפְשָׁה, וְאַמְרָה לְמַרְדֵּכִי הַצְּדִיק (שם ד,
טז): "לֵךְ כָּנַס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים", עֵסֶק בְּנִקְדָּה אַחַת —
שְׁתֵּהִיָּה אַחַדוֹת בֵּין נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. בָּרַגַע שָׁעַם יִשְׂרָאֵל
יִתְאַחֲדוּ יַחַד, עַל־יְדֵי־זֶה יִהְיוּ "עַם חֲזָק" וְשׁוּם אִמָּה
וְלִשׁוֹן לֹא יוּכְלוּ לָהֶם. לְזֹאת, בָּנִי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! רְאוּ
מֵה לְפָנֵיכֶם, עַם יִשְׂרָאֵל כְּכַבְּשָׁה בֵּין שְׁבָעִים זְאֲבִים,
בֵּין חַיּוֹת טוֹרְפוֹת הַרוֹצְחוֹת לְטָרְפָם, וְאִם אֵין דֵּי בָזָה,
בָּאִים עָרְב־רַב מִבְּפָנִים, וְרוֹצִים לְהַכְרִיחַ אֶת נְשָׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל לְהַתְּבַלֵּל בֵּין אַמּוֹת הָעוֹלָם — הִיָּה לֹא תִהְיֶה,
וְצוֹחֲקִים מִהַתּוֹרָה וּמִהַמְצׁוֹת, בַּר מִיָּנָן, רַחֲמָנָא
לִישׁוֹבָן, מִתְּלוֹצְצִים מִכָּל הַקְּדוּשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל,
מִמְּלָאִים אֶת הָאָרֶץ עִם בֶּשֶׁר טְרָפוֹת וּנְבִלוֹת, בֶּשֶׁר
הַחֲזִיר, הַשֶּׁפֶן, הַחֲמוֹר וְהַגָּמֶל, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, מַכְרִיחִים
לְחַלֵּל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ, בַּר מִיָּנָן, רוֹצִים לְהַשְׁפִּיחַ אֶת זִכְר
הַשַּׁבַּת, הִיָּה לֹא תִהְיֶה, רוֹמְסִים אֶת כָּל הַקְּדוּשׁ לְעַם
יִשְׂרָאֵל, וּבָזָה רוֹצִים לְשַׁבֵּר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל — הִיָּה לֹא
תִהְיֶה. אָבֵל אִם אָנוּ נִתְאַחֵד יַחַד, וְנִפְסִיק לְדַבֵּר
לְשׁוֹן־הָרַע, רְכִילוֹת, לִיצְנוּת זֶה עַל זֶה, עַל־יְדֵי־זֶה
נִגְבִּיר אֶת כַּח הַצְּדִיק הַמְּכַנֵּס אֲמוֹנָה בְּעוֹלָם, וּמְקַרֵּב

אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, עַל-יְדֵי-זֶה נִזְכָּה, וְנִכְנָיעַ אֶת הַסֵּם "ך-מ"ם, שְׁכַל עֲנִינוֹ לְהַדִּיחַ זֶה נֶגְדַּךְ זֶה, וְאִזּוּ יִהְיֶה עִם יִשְׂרָאֵל "עִם חֲזָק", שְׂאֵף אֶחָד בְּעוֹלָם לֹא יוּכַל לָהֶם. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ נִתְאַחַד יַחַד, וְנַעֲזֹר אֶחָד לְשָׁנִי, וְנוֹצִיא אֶת הַשְּׁנָאָה וְהַקְּנָאָה, שְׂיֵשׁ לָנוּ זֶה עַל זֶה, אֲשֶׁר מִשָּׁם אָנוּ סוֹבְלִים צָרוֹת וְיִסוּרִים; כִּי אֵלּוּ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְאַחֲדוֹת, אֲזִי שׁוֹם אִמָּה וְלִשׁוֹן לֹא הָיוּ יְכוּלוֹת לָהֶם, כִּי עִם יִשְׂרָאֵל הֵם "עִם חֲזָק". וְכִמְאַמְרָם ז"ל (מַגְלָה כּט.): חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל לְפָנַי הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁבַכְל מְקוֹם שְׁגָלוֹ — שְׂכִינָה עִמָּהֶם, אֵף שְׁעַם יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים בַּגּוֹלָה אֲלֵפִים שָׁנָה, גּוֹלָה אַחַר גּוֹלָה גּוֹלִים וְסוֹבְלִים כָּל מִינֵי צָרוֹת וְיִסוּרִים מִבֵּית וּמִבְּחוּץ, עִם כָּל זֹאת הַשְּׂכִינָה עִמָּהֶם. לְזֹאת צְרִיכִים לְהַשְׁמֵר מְאֹד בְּשׁוֹם פָּנִים וְאִפֵּן לֹא לְדַבֵּר עַל שׁוֹם יְהוּדִי, וְאֵף שְׁנִכְשְׁלָנוּ עַד עַתָּה בְּלִשׁוֹן-הָרַע, רְכִילוֹת וְלִיצְנוֹת, שְׁזָהוּ הָעוֹן הַכִּי גָדוֹל, שְׂאָדָם מִתְלוֹצֵץ מִנִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמִדְּבַר רַע עָלֶיהֶן, אֲשֶׁר מִשָּׁם בָּאִים כָּל הַמַּחְלוֹת וְהַחֲלָאִים רָעִים, עִם כָּל זֹאת בָּרָא הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת הַתְּשׁוּבָה, וּבְרָגַע שְׁחוֹזַר בְּתְשׁוּבָה, וּמִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ "מֵהַיּוֹם וְהָלְאָה לֹא אֲדַבֵּר עַל שׁוֹם יְהוּדִי, אֲדַרְבֶּה אֲעֲשֶׂה כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׂבָעוֹלָם, שְׂתִהְיֶה אֲהַבָּה וְאַחֲדוּת בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל", בְּזֶה גּוֹרֵם שְׁעַם יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ "עִם חֲזָק", וְאֵף אֶחָד לֹא

יוכל להכניעם. ואם תאמרו, בני ובנותי היקרים! איך
 אני יחיד, אוכל לעזור שעם ישראל יהיה "עם חזק".
 הלא אני בודד יחיד, כיצד אוכל במעשי להשפיע על
 כלל ישראל, אל תאמרו זאת, כי כף אומרים חכמינו
 הקדושים (יומא פו:): יחיד ששב — מוחלים לכל
 העולם כלו; אם יש אדם היושב באיזו פנה נדחת,
 באיזו עירה, באיזה בית, באיזה חדר, ועורף לעצמו
 חשבון הנפש, כיצד עברו חייו, כמה שנים יש לו בזה
 העולם, ומה עשה עד עתה, ומקבל על עצמו לחזור
 בתשובה שלמה, לחזור אל הקדוש-ברוך-הוא, ומתקן
 את מדותיו, עוקר מעצמו את השנאה והקנאה שיש
 לו על אחרים, ומדבק עצמו אל הקדוש-ברוך-הוא,
 ובא ומדבר אליו בתברך, ואומר: "רבנו של עולם,
 אני רוצה לשוב בתשובה שלמה"! ומקבל על עצמו
 מהיום והלאה לא לדבר על שום ברירה שבעולם שום
 רע, וחוזר בתשובה באמת, הקדוש-ברוך-הוא מקבל
 את תשובתו, ויכול לזכות לגרם שיכנס הרהור תשובה
 בכלל נשמות ישראל, שפתאם נתעוררים אלפים
 ורבבות נשמות ישראל בתשובה, ואף אחד אינו יודע
 מהיכן זה בא?! אלא זה מחמת היהודי הזה, שיושב
 בפנה נדחת, בעירה נדחת, ומקבל על עצמו, שמהיום
 ישמר עצמו לא לדבר על שום ברירה, ולא יתלוץץ
 משום ברירה. זה אשר יגרם ששאר נשמות ישראל

גם־כֵּן יִכַּנְס בְּהֵן הַרְהוּר תְּשׁוּבָה, וְתַחֲזֹרְנָה בְּתִשׁוּבָה אֶל
הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וּבְזִכּוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא יִמְחַל
לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ מַה
לְפָנֵיכֶם, אֵל תַּחֲשְׁבוּ שְׁזֶה דְבַר קָשֶׁה, אֵל תִּסְתַּכְּלוּ עַל
אֵף אֶחָד, אֲלֵא תִקְבְּלוּ עַל עֲצָמְכֶם, שְׁמַצְדְּכֶם לֹא תִהְיֶה
יֹתֵר לִיִּצְנוּת, כִּי מָה אָנוּ רוֹאִים? אֵלּוּ הַרְשָׁעִים, קְלֵי
הָעוֹלָם חוֹטְאִים וּמַחֲטִיאִים אֶת הָרַבִּים, עוֹשִׂים לִיִּצְי
לִיִּצְנוּת מִכָּל הַקְּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, וְאִינֶם יוֹדְעִים,
שְׁבַעֲוֹן לִיִּצְנוּת בָּאָה כְּלָיָה לְעוֹלָם, רַחֲמָנָא לְצַלָּן,
וְסוֹפָם יִהְיֶה מָר מְאֹד. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!
תִּבְרָחוּ מִכָּל אֵלּוּ הַלִּיִּצְנִים, כִּי בְּרַגַּע שְׁנַמְשָׁכִים אַחַר
לִיִּצְנוּת, הַחַיִּים מָרִים מְמֹת, וְאַנְחָנוּ רוֹאִים, שְׁדוּד
הַמֶּלֶךְ, פָּתַח אֶת סִפְרוֹ סִפְרוֹ הַתְּהִלִּים בַּפְּסוּק: "אֲשֶׁרִי
הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הֵלֵךְ בְּעֵצַת רְשָׁעִים, וּבְדַרְךְ חַטָּאִים לֹא
עָמַד, וּבִמְוֹשֵׁב לְצִים לֹא יָשָׁב". שׁוֹאֲלִים עַל זֶה חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים (עֲבוּדָה זָרָה יח:): וְכִי מֵאַחַר שֶׁלֹּא הֵלֵךְ, אֵיךְ
עָמַד, וּמֵאַחַר שֶׁלֹּא עָמַד אֵיךְ יָשָׁב? אֲלֵא לֹא לֹא לְדָ, אִם
הֵלֵךְ סוֹפוֹ לְעָמַד, וְאִם עָמַד סוֹפוֹ לִישָׁב, וְאִם יָשָׁב סוֹפוֹ
לְלוּץ, וְאִם לָץ עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (מִשְׁלֵי ג, לד): "אִם
חֲכָמָה — חֲכָמָה לָךְ, וְלִצְתָה — לְבִדְךָ תִּשָּׂא"; בְּרַגַּע
שָׂאֲדָם שׁוֹמֵעַ אֶת כְּלֵי הַתְּקַשְׁרֹת הַמְּלֵאֵי זִהְמָה שֶׁל
כְּפִירוֹת וְנֹאֵף וְלִיִּצְנוּת, וְיֹשֵׁב לְפָנֵי הַכְּלֵי שׁוֹפְכִין
שֶׁהוּא הַטְּלוּיִזְיָה, שְׁמָלָא כָּל מֵינֵי זִהְמוֹת נֹאֵף, וּמְרָאִים

שם כל מיני עבודות זרות, כל מיני מסגדים, כל מיני כנסיות, רחמנא לישזבן, ומחדירים כפירות ואפיקורסות לכל היושב שם ומסתכל בזה, פי הם עושים את זאת בכונה תחלה, להראות כל מיני עבודות זרות, כדי להחדיר כפירה במי שצופה בהם, וכן מראים שם כל מיני נאוף מהסוג הגרוע ביותר, ולכן כאשר אדם יושב לפני כלי השופכין הזה, ושומע זהמה זו, כבר נחלש עם ישראל, וזה נקרא מושב לצים, ולבסוף הוא נעקר מן העולם; כי מי שמתלוצץ מנשמות ישראל, עושה ליצנות מעצמו, פי עם ישראל הוא "עם חזק", ואף לץ לא יוכל להם, זה מה שאומר שלמה המלך: "אם חכמת — חכמת לך, ולצת — לבדך תשא". אם אתה חכם ומקיים מצוותיו יתברך, אתה שומר שבת, טהרת המשפחה, אתה אוכל רק פשר, אתה הולך ערב, בקר וצהרים לבית-הכנסת להתפלל, יש לך מזוזה על פתחך, אתה מתעטף בציצית ובתפלין, אתה חכם לך, לעצמך, כי רק זה ישאר לך. אבל אם לצת — אם אתה עושה ליצנות מזה — לבדך תשא, אתה עושה ליצנות ממך. פי יבוא היום האחרון, אשר בו אתה עוזב את זה העולם, ועם מה אתה יוצא? עם כלום! עם קרחת! מה יש לך בחיים?! עברו לך שבעים שנה, אף פעם לא אכלת פשר, אף פעם לא הנחת תפלין, אף פעם לא

שְׁמֵרֶת שַׁבָּת, הַתְּלוּצֶצֶת מְכַל הַקְּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, אֵיךְ
 אַתָּה יוֹצֵא מִזֶּה הָעוֹלָם?! עַרְם יִצְאָתָּ מִבְּטָן אִמְךָ,
 וְעַרְם אַתָּה חוֹזֵר אֶל בְּטָן הָאֲדָמָה, שֶׁתְּבַלַּע אוֹתְךָ. הֲלֹא
 תִצְטָרֵךְ לְהִתְגַּלְגַּל בְּגִלְגּוּל אַחַר גִּלְגּוּל, פֶּן תּוּכַל לְתַקֵּן
 אֶת אֲשֶׁר פָּגַמְתָּ וְהִרְסָתָּ, וְאִם אַתָּה מִתְּלוּצֵץ — אַתָּה
 מִתְּלוּצֵץ מֵעֲצָמְךָ, אֲבָל אִם אַתָּה חָכָם, וְאֵינְךָ מְסַתְּפֵל
 עַל שׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַע־עוֹלָם, אֲלֹא מִתְּחִזֵּק בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה,
 מְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכָל צָרְכֶיךָ אַתָּה מְבַקֵּשׁ
 רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וְאַתָּה שׁוֹמֵר נִפְשֶׁךָ לְשִׁמּוֹר שַׁבָּת, אַתָּה
 מְנִיחַ בְּכָל יוֹם תְּפִלִּין, אַתָּה אוֹכֵל כָּשֶׁר, אַתָּה שׁוֹמֵר
 אֶת כָּל מִצְוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי חֲכַמְתָּ לָךְ, יֵשׁ לָךְ דֶּרֶךְ
 וְעֲצָה אֵיךְ לִיצְאָת מִזֶּה הָעוֹלָם, וְאֵינְךָ צָרִיךְ לְחֻשׁוֹשׁ.
 לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! פְּקַחוּ עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מַה
 לְפָנֵיכֶם, אָדָם יְכוּל לְזַכּוֹת לְחַיּוֹת בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ בְּגֵן-
 עֵדֵן מִמָּשׁ אוֹ לְהַפְּקֵהוּ, אָדָם יְכוּל לְחַיּוֹת בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ
 בְּגִיְהֵנוֹם מִמָּשׁ. וְכֵךְ אוֹמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֵלֶק א'),
 סִימָן קצ"א), שְׂיִכּוּלִים לְשַׁבָּת בְּזֶה הָעוֹלָם שְׁנֵי אַנְשִׁים זֶה
 לְצַד זֶה, הָאֶחָד מִתְּעַנֵּג בְּעֵנֵג הַשְּׂכִינָה, מִתְּעַנֵּג בְּזִיו
 שְׂכִינַת עֵזוֹ יִתְבָּרֵךְ, מְסַתְּפֵל רַק עַל רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת,
 מוֹשֵׁף עֲצָמוֹ רַק אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מְדַבֵּר רַק אֶל
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא מְרַגֵּישׁ אֶת חַיֵּי גֵן-עֵדֵן עוֹד
 בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי הֵיִשׁ גֵּן-עֵדֵן יוֹתֵר טוֹב מִזֶּה, שְׂאָדָם
 מְדַבֵּר אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא?! מִזֶּה שְׂאָדָם מְאֲמִין

בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁנִמְצָא פֹה אֶתְנוּ וְאַצְלָנוּ? ! הֵישׁ
 עוֹד נֶעַם וְעֶרְבוּת יוֹתֵר מִזֶּה, שְׁאֲדָם מְקַיִם אֶת הַמְצוּוֹת
 בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה? ! הֵישׁ עוֹד נֶעַם וְעֶרְבוּת מִזֶּה, שְׁאֲדָם
 שׁוֹמֵר שֶׁבֶת, שֶׁהִיא שְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ? ! וְלִהְפֹּךְ — הֵישׁ עוֹד
 מְרִירוֹת כְּמִי שְׁאִין לוֹ אֲמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? !
 הֲרִי רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (שיחות-הַר"ן, סִימָן ל"ג): מִי שְׁאִין לוֹ
 אֲמוּנָה חַיָּו אֵינָם חַיִּים; וּמְרִים וּמְרוֹרִים לוֹ הַחַיִּים, כִּי
 אִין לוֹ לְמִי לְפָנוֹת בְּעֵת צָרָה. הֵישׁ עוֹד גִּיהֲנוּם יוֹתֵר
 גָּדוֹל מִזֶּה, שְׁאֲדָם אֵינוֹ מְקַיִם אֶת מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ? !
 הֵישׁ גִּיהֲנוּם גָּדוֹל מִזֶּה, שְׁאֲדָם, רַחֲמָנָא לְצַלָן, מְחַלֵּל
 שֶׁבֶת, שֶׁהַרְמַב"ם פּוֹסֵק (הַלְכוֹת שֶׁבֶת, פָּרָק ל', הַלְכָה טו),
 שְׁדִינוּ דִּין גּוֹי גָּמוּר, וַיִּינוּ יֵין גֶּסֶךְ, וְסוֹבֵל מְרִירוֹת
 בְּחַיָּו, אֵינוֹ רוֹאֶה בְּרָכָה בְּכֶסֶף, הַכֹּל מִפְּנֵי שְׁאִינוֹ
 שׁוֹמֵר שֶׁבֶת! לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אַתֶּם
 רוֹצִים לְחַיּוֹת בְּגֵן-עֵדֶן בְּזֶה הָעוֹלָם, תִּרְאוּ לְשׁוֹב
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאִזּוֹ יֵאִיר עֲלֵיכֶם אוֹר
 נוֹרָא כְּזֶה, שְׁלֵא תִרְאוּ כִּי אִם אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 בְּעֲצָמוֹ, וְתִתְחִילוּ לְאַהֲבֵה אֶת כָּל יְהוּדֵי, וְלַעֲזוֹר לְכָל
 יְהוּדֵי. אֲבָל אָנוּ רוֹאִים, שֶׁהַסֵּמ"ך-מ"ם שׁוֹנֵא אֶת
 נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְחַפֵּץ שְׁיִהְיֶה לָהֶן גִּיהֲנוּם עוֹד בְּעוֹלָם
 הַזֶּה, וְהוֹלֵךְ וּמְסִית וּמְדִיחַ נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בֵּין אֵלוֹ
 לְאֵלוֹ, מְסַכְסֵךְ אוֹתָם, וְגוֹרֵם פְּלוּגִים, עוֹשֶׂה מְפִלְגוֹת,
 פְּלָגִים פְּלָגִים כְּדוֹר הַפְּלָגָה, הָעֵקֶר שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל לֹא

יְתַאֲחֲדוּ וְלֹא יִהְיוּ עִם אֶחָד; כִּי הַסֵּמ"ךְ-יָמ"ם מִפְּחַד מְאֹד, שְׁעַם יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ "עִם חֲזָק", כִּי בְּרָגַע שְׁעַם יִשְׂרָאֵל אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה, וּמוֹסְרִים נִפְשָׁם זֶה בְּעֵבֹר זֶה, נִעֲשִׂים "עִם חֲזָק", אֲבָל הַסֵּמ"ךְ-יָמ"ם מִפְּחַד מְזוּהָ, אֲזִי עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי תַרְגִּילִים, כְּאֵלוּ יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם עִם נוֹצְרִים, אוּ מוֹסְלָמִים, בְּשַׁעֲה שְׁהֵם שׁוֹנְאִים אוֹתָנוּ בְּתַכְלִית הַשְּׁנֵאָה [כִּי אַמּוֹת הָעוֹלָם אֵינָן יְכוּלוֹת לְסַבֵּל אוֹתָנוּ כָּלָל], וְדִיָּקָא עִם שׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמְצוּוֹת הֵם אֵינָם רוֹצִים לְהַשְׁלִים, וְעוֹד מְסִיתִים וּמְדִיחִים נֶגְדָם, כִּי הַסֵּמ"ךְ-יָמ"ם שׁוֹנֵא יִשְׂרָאֵל הוּא, וְאֵינוּ יְכוּל לְסַבֵּל יְהוּדִים שׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמְצוּוֹת; כִּי הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת הֵן אֲשֶׁר מְאֲחֲדוֹת אוֹתָנוּ, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְאֲחֲדָנוּ. אֲבָל הֵם אֵינָם רוֹצִים לְשִׁמְעַ זֹאת, וְצוֹרֵם לָהֶם בְּאֲזָנִים, כִּי הִלִּיצָנוּת הִיא הַקְּלִפָּה הָעֲצוּמָה שֶׁנִּכְנְסָה בְּאָדָם. לְזֹאת עָלִינוּ לַעֲקֹר מֵאֲתָנוּ אֶת קְלִפַּת הִלִּיצָנוּת. וּמִמָּה בָּאָה לִיצָנוּת? כְּשִׁיּוֹשְׁבִים שְׁנֵי אַנְשִׁים, וְאֵינָם מְדַבְּרִים מִהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵינָם לוֹמְדִים תּוֹרָה — זֹו כְּבָר לִיצָנוּת, כְּמֵאֲמָרַם ו'ל (אָבוֹת ג, ב): שְׁנַיִם שְׁיּוֹשְׁבִים וְאֵין בִּינֵיהֶם דְּבַרֵי תּוֹרָה — הֲרִי זֶה מוֹשֵׁב לְצִים. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! בְּאוּ נְתַאֲחֵד יִהְד, נִמְשִׁיף עַל עֲצָמָנוּ קְבֵלַת הַתּוֹרָה, שְׁאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (עֵין תְּנַחוּמָא תְּבֵא א): בְּכָל יוֹם וְיוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֵיךָ כְּחֻדָּשִׁים; בְּכָל יוֹם וְיוֹם יִהְיֶה בְּעֵינֵיךָ כְּאֵלוּ הַיּוֹם הַזֶּה קְבֵלְתֶם אֶת הַתּוֹרָה

מסיני; וברגע שאנו מקבלים על עצמנו קבלת התורה, מאיר עלינו אור התורה. לזאת, בני ובנותי היקרים! זכרו היטב, שאי אפשר לשוב בתשובה, אלא על-ידי התורה הקדושה, שהיא מאחדת אותנו יחד, ורק על-ידי התורה נעשים ישראל אמה, ובלעדיה איננו אמה; לזאת, בני ובנותי היקרים! תעשו כל מיני פעולות שבעולם, ללכת לשמע שעורי תורה, כי רק זה מה שישאר מאתכם. הבנים מחיבים ללמד בכל יום תורה, כי על כל בר ישראל מנח החוב ללמד בכל יום תורה, ורק זה ישאר ממנו לנצח. ואומר האר"י הקדוש (לקוטי תורה ואתחנן): כשאדם לומד בכל יום מקרא, משנה, גמרא, מדרש, ממשיך על עצמו אור וזיו הבורא יתברך שמו מהארבעה עולמות: בריאה, יצירה, עשיה, אצילות. אבל גם בנות ישראל צריכות לשמע שעורי תורה, התחזקות באמונה, השקפה טהורה, לא לשמע דברי ליצנות, שזה מה שרחמנא לצלן, עוקר את נשמות ישראל מהקדוש-ברוך-הוא. לזאת, בנותי היקרות! אתן צריכות לשמור יותר לא ללכת אל שום הופעה שנמצאים שם ליצנים, המתלווצים מכל הקדוש לעם ישראל, אפלו שמלבישים את זאת בקדשה, אבל איזו קדשה יכולה להיות, כשיש מופע או ערב של ליצנות, ערב של צחוק?! הבנים — אסור להם לילך לשם, כי אסור

לַבַּטֵּל מִדְּבַרֵי תוֹרָה, וּבְרָגַע שְׁמִכְנִיסִים בְּעֶצְמָם לִיְצָנוּת,
 כָּכֵר יוֹצֵאת הַתּוֹרָה, וְלִהְפֹּךְ — כְּשִׁמְכְנִיסִים תּוֹרָה —
 יוֹצֵאת לִיְצָנוּת, אָבֵל גַּם נְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל צְרִיכוֹת לְהִשְׁמֹר
 יוֹתֵר לֹא לְהִתְפַּס בְּרִשְׁת לִיְצָנִים הַמְּתַלּוֹצְצִים בִּיְגִינָהֶם,
 וְעוֹשִׂים כָּל מִיָּנִי צָחוּק וְלִיְצָנוּת, כִּי סוּף הַלִּיְצָנוּת —
 כְּלָיָה, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ
 נִקְבָּל עַל עֲצָמָנוּ עֲתָה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, שְׁאָנוּ חוֹזְרִים
 עֲכָשׁוּ בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאָנוּ
 מְקַבְּלִים עַל עֲצָמָנוּ עֲתָה עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם, וְאָנוּ
 מְקַבְּלִים עַל עֲצָמָנוּ מֵהַיּוֹם לֹא לְדַבֵּר רַע עַל זֶה אוֹ עַל
 זֶה, שְׁזוֹ עֲצַת הַסֵּם"ךְ-מ"ם. בָּאוּ נַעֲזֹר אֶחָד לִשְׁנֵי,
 לַעֲשׂוֹת חֶסֶד זֶה עִם זֶה, שְׁזֵה חֲבִיב מְאֹד אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ,
 כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (לְקוּט הוֹשַׁע, רָמֵז תַּתְקַמַּב): אָמַר הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, חֲבִיב עָלַי חֶסֶד שְׁאַתֶּם גּוֹמְלִים זֶה לְזֶה
 יוֹתֵר מִכָּל הַזֵּבַח שְׁזֵבַח לְפָנַי שְׁלֵמָה; שְׁלֵמָה הַמְּלֶךְ
 הַקָּרִיב בְּכָל יוֹם אֶלֶף קָרְבָּנוֹת לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 וּבּוֹדָאֵי כָּל קָרְבָּן וְקָרְבָּן הָיוּ בְּזֵה שְׁמוֹת וַיַּחֲוִדִים
 וּדְבָקוֹת בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עִם כָּל זֹאת אוֹמַר
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהַחֶסֶד שְׁאָדָם עוֹשֶׂה עִם זוּלָתוֹ
 חֲבִיב יוֹתֵר מִכָּל הַקָּרְבָּנוֹת. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים!
 בָּאוּ נַעֲזֹר זֶה לְזֶה, נַעֲשֶׂה חֶסֶד זֶה עִם זֶה! בָּאוּ נֵאֱהַב
 זֶה אֶת זֶה! וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיוּ לָנוּ דְבוּרִים לְדַבֵּר אֶל
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוּבָא בְּדְבַרֵי רַבֵּנוּ ו"ל (לְקוּטֵי-

מוהר"ן, חלק א', סימן רלט), אומר דוד המלך (תהלים קכב, ח):
 "אֲדַבְרָה נָא שְׁלוֹם" — כְּשֵׁישׁ שְׁלוֹם בֵּין נַשְׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל, וְאוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה, אֲזִי יֵשׁ דְּבוּרִים לְדַבֵּר אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ. לְזֹאת, תִּקְּן הָאֵר"י הַקְּדוֹשׁ (שֶׁעַר הַפְּנוּת) קֶדֶם
 הַתְּפִלָּה, לְקַבֵּל עַל עֲצָמוֹ מְצוֹת עֲשֵׂה שֶׁל "וְאֶהְבֶּתָּ
 לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ", וּבְזֶה שֶׁנֶּאֱהָב זֶה אֶת זֶה, נִהְיֶה "עִם
 חֲזָק", שְׂאֵף אִמָּה וְלִשׁוֹן לֹא יוּכְלוּ לָנוּ, וְנִזְכָּה לְנִצְחָה
 בְּמִלְחָמָה, מִלְחָמַת הַיֵּצֵר, וְנִזְכָּה לִהְיוֹת כְּלִים לְקַבֵּל
 בָּהֶם פְּנֵי מְשִׁיחַ צְדֻקָּנוּ.

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

קוֹנְטֵרַס

תְּסַתְּפְלוּ טוֹב

יְבָאֵר אֶת מַעֲלַת כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל, וַיַּעֲוֹרֵר אֶת כָּל אֶחָד, שֵׁיִסְתַּפֵּל
טוֹב בְּפִנְיָמִיּוֹת כָּל הַבְּרִיאָה, אֲזִי יִזְכֶּה לְרֵאוֹת אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ
יְתַבְרָךְ, הַמַּחֲיֶה וּמַהֲנֶה אֶת כָּל פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, וּבִלְעָדֵינוּ יְתַבְרָךְ
אֵין שׁוֹם קִיּוֹם לְדַבֵּר הַזֶּה שֶׁמְסַתְּפֵל עָלֵינוּ. וּבִידְעוֹת אֱלֹהֵי יִמְתְּקוּ
מִמֶּנּוּ כָּל הַדֵּינִים, וְתֵאִיר נַפְשׁוֹ בְּהֶאֱרַת זֵיו שְׂכִינַת עֵזוֹ יְתַבְרָךְ.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי

רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצֶּפוֹן

בוֹצִינָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ

רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב, זְכוֹתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ

הַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נַפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רַז לֹא אָנִים לִיה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֵלָב, זְכוֹתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

וּמִשְׁלָב בְּפִסְוִקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי

חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֹהַר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי

חֲסִידֵי בְּרֵסֵלָב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: אָדָם צָרִיךְ לְהִרְגִיל אֶת
עַצְמוֹ לְהִסְתַּכֵּל תָּמִיד בְּעֵין טוֹבָה עַל הַזּוּלָּת,
וְאִז כְּשֵׁי־סִתְּכַל רַק בְּעֵין טוֹבָה, אִזִּי נִמְשָׁךְ
עָלָיו טוֹב הַנְּגֻלָּה וְהַנְּסֻתָּר, וְנִכְלָל בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
אֲשֶׁר נֶאֱמַר אָצִּלוּ (תְּהִלִּים קמ"ה): "טוֹב הָיָי"ה
לְכָל". וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם מִסְתַּכֵּל רַק עַל הַטּוֹב
שֵׁישׁ בְּכָל אֶחָד, הוּא נִכְלָל בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, שֶׁהוּא
טוֹב לְכָל.

(אמרי־מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תתכג)

קונטרס

תַּסְתַּכְּלוּ טוֹב

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עָלֵינוּ לְהִתְחַזֵּק בְּאַמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְהִסְתַּכֵּל הַיָּטֵב הַיָּטֵב מֵהַקּוֹרָה סְבִיבֵנוּ, מִי מְנַהֵיג אֶת הָעוֹלָם, וְאִיךָ מִתְנַהֵג עִם הָאָדָם, כָּל אֶחָד כְּפִי הִירִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת וְהַשְּׁלָכוֹת, כָּל אֶחָד עִם הַצְּרוֹת וְהִיסוּרִים שָׁלוּ, אֵין אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יִסְבֵּל אֵיזָה סִבָּל, אֵין אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יַעֲבֹר עָלָיו אֵיזָה מִשְׁבֵּר, אֲבָל אֵין זֶה חֲכָמָה לְהַשְׁאֵר בְּדַכָּאוֹן, בְּעַצְבוֹת וּבְמִרְרוֹת, וּלְהִתְיַאֵשׁ מִהַחַיִּים, וְלַעֲבֹר אֶת הַשְּׁבָעִים שָׁנָה שְׁיֵשׁ לוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם מִתְּסַכָּל בְּמִרְרוֹת עֲצוּמָה וּבְכַעַס עַל הַזּוּלָת. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! "תַּסְתַּכְּלוּ טוֹב", וְתִתְחִילוּ לְהִתְבּוֹנֵן, וְתִרְאוּ אֵיךְ הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט, וְעָלֵינוּ רַק לְבּוֹא אֵלָיו וּלְהִתְחִיל לְדַבֵּר אֵלָיו בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלֵנוּ, אֲשֶׁר כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שְׁיִהוּדֵי

מִתְפַּלֵּל לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, מְדַבֵּר אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה כְּלִי לְהַמְשִׁכַת הַשְּׂכִינָה בְּזֶה הָעוֹלָם. וְכֵן אֹמֵר רַבְּנוּ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן לד), שֶׁהַדְּבוּר זֶה כְּלִי הַשְּׁפַע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים א'): "וַיִּבְרַךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם", כְּפִי הַדְּבוּר שֶׁאָדָם מְדַבֵּר אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כֵּן מְמַשִּׁיף עַל עַצְמוֹ שְׁפַע אֹר וְזִיו וְדַעַת וְדַבְּקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ. אֲנַחְנוּ עֵדִים, שֶׁרַב הַיּוֹם וְרַב הַלֵּילָה אֲנַחְנוּ עוֹבְרִים יְסוּרֵי תַּפְת, בְּלְבוּלִים, יְרִידוֹת, נְפִילוֹת, חֲלִישוֹת הַדַּעַת, שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ נִחְלָשׁ, וְרוֹאֶה רַק שְׁחוֹר, וְאֵין לוֹ עֲצָה אֵיךְ לְצַאת מֵהַפֶּח שֶׁנִּסְתַּבֵּךְ בוֹ, אֲבָל אִם אָדָם מְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲשֶׁר אֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (דְּבָרִים רַבָּה, פְּרָשָׁה יב, סִימָן יא) עַל הַפְּסוּק (דְּבָרִים ד, ד): "בְּכָל קִרְאָנוּ אֵלָיו" — בְּכָל לָשׁוֹן וְלָשׁוֹן שֶׁאַתֶּם קוֹרְאִים אוֹתוֹ — מִיַּד שׁוֹמֵעַ אֶתְכֶם; הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵב הַרְחֻמָּן, "תַּסְתַּכְּלוּ טוֹב", וְתִרְאוּ הֵיטֵב, אִם אָדָם מִסְתַּכֵּל עַל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהוּא נִקְרָא טוֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קמ"ה): "טוֹב הַיּוֹי" הַלְּכָל, וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו", אֲזוֹ תִרְאוּ טוֹב, וְתִתְבוֹנְנוּ בְּטוֹב, וְאֲזוֹ יִהְיֶה לָכֶם טוֹב; כִּי הַחַיִּים כָּל-כֵּן קִצְרִים, אֲבָל כְּפִי הַמְרִירוֹת וְשִׁפְיכוֹת הַדָּמִים, הַחֲלִישוֹת הַדַּעַת וְהַעֲגָמַת נַפְשׁ שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל אֶחָד, נִדְמָה לוֹ, כְּאִלוֹ סוּף הָעוֹלָם, וְזֶה מֵה שֶׁשׁוֹבֵר בְּנֵי-אָדָם. וְאֶפְלוּ אֵלָיו שֶׁכָּבַר חֲזָרוּ בְּתִשְׁבּוּבָה,

וּמִשְׁתוֹקְקִים כָּבֵר לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אָבֵל יֵשׁ פְּעָמִים
 שְׁעוֹבֶרֶת עֲלֵיהֶם מְרִירוֹת כָּזוֹ, שְׁנִכְנָסִים בָּהֶם סְפָקוֹת —
 לָמָּה הֵצַרְכוּ לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה וּמָה פָּעֲלוּ?! עַד כְּדֵי כִּף
 הָרַע וְהַטְּמָאָה שְׁנִדְבְּקוּ בָּנוּ מִבְּלָבָלִים אוֹתָנוּ וְשׁוֹבְרִים
 אוֹתָנוּ, כְּאֵלוּ אֲנַחְנוּ כָּבֵר לֹא נִרְאָה אֵף פַּעַם טוֹב. לְזֹאת,
 בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אַתֶּם רוֹצִים לְהִתְחִיל לַחֲיּוֹת
 חַיִּים נְעִימִים, חַיִּים שְׂמִחִים, חַיִּים דְּבוּקִים בְּאֵין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, לְהִיּוֹת כְּלִי לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמְכֶם
 אוֹר זֵיו וּדְבֻקוֹת וְחֵיּוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, עֲלֵיכֶם
 לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק הָאֱמֵת, הַנִּכְלָל לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא, אֲשֶׁר הוּא יָבִיא גַם אֶתְכֶם אֶל הַמְּדִרְגָּה הַזֹּאת.
 אָבֵל אֵל תִּחְשְׁבוּ שְׂזָה כָּל-כֶּף קַל, כִּי כָּל אָדָם כְּפִי הָעֶבֶר
 שְׁלוֹ, שְׁחָטָא נִגְדּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּכָל מִינֵי חֲטָאִים וְעוֹנוֹת,
 רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, כְּאֲשֶׁר כָּל אֶחָד וְאֶחָד יוֹדֵעַ הֵיטֵב מָה
 עָשָׂה עַד עַתָּה, אֵיךְ עָבְרוּ עָלֵינוּ הַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת,
 הַשְּׁבוּעוֹת הַחֲדָשִׁים וְהַשָּׁנִים וְכוּ', אֲשֶׁר בְּלִינוּ אֶת הַזְּמַן
 בְּהֶבֶל וּבְרִיק, וְהִלּוֹאֵי שְׁהִיָּה רַק בְּהֶבֶל וּבְרִיק, לְצַעֲרָנוּ
 הָרַב, הַכְּשִׁילוּ אוֹתָנוּ הָעַרְב־רַב בְּכָל מִינֵי חֲטָאִים
 וְעוֹנוֹת וּפְשָׁעִים, עַד שְׁנַפְּלָנוּ בְּעַמְקָא דְתַהוֹמָא רַבָּא,
 וְעַתָּה נִתְעוֹרַר עָלֵינוּ אוֹר וְזֵיו וְחֵיּוֹת וְחֶשֶׁק וְרִצּוֹן לְשׁוֹב
 בְּתִשׁוּבָה שְׁלָמָה, עָלֵינוּ לְזַכֵּר מָה שְׁכַתּוֹב בַּזֹּהָר (וַיִּקְהַל
 רִיג:): זַכָּאָה מָאן דְּעִיל וְנָפִיק; אֲשֶׁרִי אָדָם שְׁיָכוֹל לְהַכְּנִס,
 וְאֲשֶׁרִי הָאָדָם שְׁיָכוֹל לְצָאת; בַּזֹּהָר הָעוֹלָם הָאָדָם נִמְצָא

בפרדס יפה מאד, כל הבריאה כלה היא גן נפלא עד מאד, בשביל זה התורה הקדושה נחלקת לג"ן סדרים, כי התורה הקדושה מלבשת בלבושים ובספורים, ואם אדם מתבונן היטב היטב בתוך הבריאה, אזי רואה אלקות, אבל בשביל הבחירה והנסיון ברא הקדוש-ברוך-הוא את העולם בצורה כזו, שמצד אחד — רואים אלקות, ומצד שני — אין רואים כלום, רק חשף והפך הטוב. וזו הבחירה שיש לכל אדם; בשביל זה כשאדם מתקרב אל הקדוש-ברוך-הוא, הוא צריך לדעת, שעקר ההתקרבות אליו יתברך זהו להסתכל על פנימיות הבריאה, "תסתכלו טוב" ותראו את האלקות המחה ומחה ומקיימת את כל הבריאה. אבל צריכים לזכור, שאי אפשר להיות בקביעות במצב זה, ההכרח גם לצאת, וזו היתה מדרגת רבי עקיבא, שאומרים חכמינו הקדושים (שיר השירים רבה, פרשה א', סימן כז), שיהיה נכנס בשלום ויוצא בשלום, הינו שהחזיק מעמד. לא-כן 'אחר' קצץ בנטיעות ופרק על לגמרי, כי לא היתה לו הבקיאות הזו להכניס וגם לצאת; הינו כשאדם חוזר בתשובה, עליו לדעת, שעד שיהיה כלי להשגת אלקות, שירגיש את הקדוש-ברוך-הוא תמיד, שיהיה תמיד שמח, וירגיש הכי מאשר בחיים, זה לוקח זמן רב, כי על-ידי הרע והחשף והחטאים והעוונות שעשה עד עתה, מאד מאד קשה לו לקבל אור וזיו וחיות

וּדְבָקוֹת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךְ שְׁמוֹ. לְזֹאת אִם אֵין לְאָדָם
הַבְּקִיאוֹת הַזֶּה — לְהַכְנִס וְגַם לְצִאת, אֲזִי נִשְׁבֵּר לְגַמְרִי,
עַד שְׁמֵזָה בָּא, שֵׁישׁ בְּנֵי-אָדָם טַפְּשִׁים, שְׁעַל אֶף שְׁחִזְרוּ
בְּתִשׁוּבָה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אַחֲר־כֶּף מִתְחַרְטִים וּבוֹרְחִים,
וְאוֹמְרִים שְׁאֵין זֶה בְּשִׁבְלָם, אֲשֶׁר כָּל זֶה מִפְּנֵי שְׁאֵין
לָהֶם הַבְּקִיאוֹת הַזֶּה — לְהַכְנִס וְגַם לְצִאת. לְזֹאת אוֹמֵר
רַבְּנּוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ו'): זִכְאָה מָאן דְּעִיל
וּמָאן דְּנִפִיק; אֲשֶׁרִי מִי שְׁיָכוֹל לְהַכְנִס, וְאֲשֶׁרִי מִי שְׁיָכוֹל
לְצִאת; כִּי כָּל אָדָם הַחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, צָרִיךְ לְהִיּוֹת בְּקִי
בְּרִצּוֹא וּבְקִי בְּשׁוּב, כְּשֶׁנִּכְנָס לְפָנָי וּלְפָנָיִם לְהַסְתַּכֵּל
בְּרוּחָנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת, הוּא צָרִיךְ בְּקִיאוֹת עֲצוּמָה לֹא
לְהִשְׁבֵּר, אֲבָל מִצַּד שְׁנַי, כְּשֶׁנוֹפֵל בְּדַעְתּוֹ, גַּם-כֵּן צָרִיךְ
בְּקִיאוֹת עֲצוּמָה לֹא לְהִשְׁבֵּר, כִּי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָב
הַרְחֵמֵן, וּמְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתָיו, וְהוּא חָפֵץ בְּתִשׁוּבַתְּךָ שֶׁל
רְשָׁעִים וְלֹא בְּמִיתַתְּךָ. הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה רַק שְׁעַם
יִשְׂרָאֵל יַחֲזְרוּ אֵלָיו, וְכֻלָּם יִהְיוּ כְּלִים לְגִבֵּי הָאֵין סוּף
בְּרוּךְ הוּא, לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָאוֹר גַּם לְזֶה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי
וְהַחֲמִרִי. כְּמֵאמָרָם ז"ל (תְּנַחֲמָא גִּישָׁא): מִיּוֹם שֶׁבָרָא
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, נִתְאַוָּה שְׁיִהְיֶה לוֹ דִּירָה
בְּתַחְתּוֹנִים; הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה לְגוֹר אֲתָנוּ פַּה בְּזֶה
הָעוֹלָם, אֲבָל הָאָדָם עַל-יְדֵי חֲטָאֵיו הַמְרַבִּים, הוּא מְגַרֵּשׁ
אֶת הַשְּׂכִינָה מִמֶּנּוּ. כְּמֵאמָרָם ז"ל (סוּטָה ג.): בְּתַחֲלָה
הִיָּתָה הַשְּׂכִינָה עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד; כָּל יְהוּדֵי הָרְגִישׁ

שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה, אֵתוּ, עִמּוֹ וְאַצְלוֹ, אָבֵל כִּיּוֹן שְׂאֵדָם חוּטָא, מְסִילָק אֶת הַשְּׂכִינָה לְשָׁמַיִם, עַד שֵׁישׁ בְּנֵי-אָדָם שְׁכָל-כָּף חָטְאוּ וְהִתְרַחְקוּ מִהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְנִדְמָה לָהֶם כְּאֵלוֹ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתְחַבֵּא בְּאִיזָה מְקוֹם בְּשָׁמַיִם, וּכְכֹל שְׁנוּפְלִים וְיוֹרְדִים יוֹתֵר, כְּבִיכּוֹל, הוֹחֲקִים אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יוֹתֵר לְמַעְלָה לְמַעְלָה בְּשָׁמַיִם, בְּשַׁעַה שְׂאִין לָהֶם שְׁכָל וְדַעַת וְתִבּוּנָה לְהִבִּין וְלְהַשְׁכִּיל: מִי הוֹלֵךְ בֵּי? מִי מִתְנוּעֵעַ בֵּי? מִי שׁוֹמֵעַ בֵּי? מִי מְדַבֵּר בֵּי? רַק הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי אֵין בְּלִעְדָּיו יִתְבָּרַךְ כָּלָל, כִּי הַכֹּל לְכֹל אֱלֹקוֹת גָּמוּר הוּא. וְאִם הִיָּה לְאָדָם הַשְּׁכָל הַזֶּה, הִיָּה הֵכִי מְאֹשֵׁר, וְתָמִיד הִיָּה מְסִתְפֵּל עַל הַטוֹב שֶׁל הַבְּרִיאָה, וְזוֹ מַעֲלַת הַצְּדִיקִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת רַבִּי עֲקִיבָא, שְׁנוֹכְנָסִים בְּשָׁלוֹם וְיוֹצְאִים בְּשָׁלוֹם. לְזֹאת אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (מִדְרַשׁ אֲגָדָה): אֵין אָדָם נִקְרָא צְדִיק, אֶלָּא אִם-כֵּן הוּא טוֹב. מִדַּת הַטוֹב זוֹ הַמְּדָה הַיְפָה בְּיוֹתֵר שְׂאֵדָם יְכוֹל לְקַנּוֹת לְעַצְמוֹ, וּמְדָה זוֹ הִיָּתָה לְמַשָּׁה רַבָּנוּ. בְּשִׁבִיל זֶה אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה א', סִימָן כ'), שֶׁהַשֵּׁם שֶׁל מֹשֶׁה רַבָּנוּ הִיָּה טוֹבִיָּה, כִּי נוֹלַד עִם תְּכוּנַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל טוֹב. וְזֶה מֵה שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת ב, ב): "וַתֵּרָא אֵתוֹ כִּי טוֹב"; כָּל עֵסֶק מֹשֶׁה רַבָּנוּ הִיָּה רַק טוֹב, בְּשִׁבִיל זֶה מָסַר נַפְשׁוֹ בְּעֵבוֹר עִם יִשְׂרָאֵל, כִּי כְּשֶׂאֵדָם נִכְלָל בְּטוֹב, שֶׁהוּא הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁעָלְיוֹ נֹאמֵר (תְּהִלִּים קמ"ה): "טוֹב הַיְוָי"ה לְכֹל וְרַחֲמָיו עַל

כָּל מַעֲשָׂיו", אָז הוּא גַם-כֵּן רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת טוֹב לְזוּלָּת; לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! תִּתְחִילוּ לְהִסְתַּכֵּל עַל הַטוֹב שֶׁבַּתּוֹךְ הַבְּרִיאָה, וְכֹאֲשֶׁר תִּסְתַּכְּלוּ בַטּוֹב, תִּרְאוּ עוֹלָם אַחַר לְגַמְרֵי. וְזֶה עֶקֶר הַחֲזָרָה בַּתְּשׁוּבָה, שֶׁאָדָם חוֹזֵר מִהָרַע שְׁלוֹ, אָדָם מֵלֹא חַטָּאִים וְעוֹנוֹנוֹת, וְרַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, עוֹבֵר עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַמִּצְוֹת, בַּר מִיָּנֵן, אֵינוֹ שׁוֹמֵר שֶׁבֶת, אוֹכֵל טְרֵפוֹת וּנְבִלוֹת, אֵין לוֹ מְזוּזָה עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ, אֵינוֹ הוֹלֵךְ עִם צִיצִית וּתְפִלִּין, רָחוֹק לְגַמְרֵי מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, זֶה הָרַע הַכִּי גָדוֹל שֶׁיֵּשׁ, וְכֵן הוּא אִישׁ רַע וּבִלְיַעַל כִּלְפֵי הַזּוּלָּת, עוֹשֶׂה רַק רָשָׁע וְעוֹל לְכֹלָם, וְרוֹצֵה לְרְאוֹת בְּכִשְׁלוֹן רַעְהוּ, אֲשֶׁר כָּל זֶה נוֹבֵעַ מִחֲמַת שְׂאִין לוֹ אֲמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהוּא רָחוֹק לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ. לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם חוֹזֵר בַּתְּשׁוּבָה, הוּא נִדְבֵק בְּשִׁכְיִנַּת עֲזוֹ יִתְבַּרֵךְ. וּמֵהוּ הַסִּימָן אִם בְּאֵמַת שָׁב בַּתְּשׁוּבָה, וְאִם בְּאֵמַת הוּא כֹּבֵר מִחֲזִיק בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? אִם הוּא אִישׁ טוֹב, אִם הוֹלֵךְ לוֹ בַּחַיִּים לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַזּוּלָּת, אִם יֵשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת עַל הַזּוּלָּת, זֶה סִימָן שֶׁיֵּצֵא מִהָרַע וְנִדְבֵק בַטּוֹב, לֹא-כֵן אִם אָדָם עֲדִין אִישׁ רַע וּבִלְיַעַל, יֵשׁ לוֹ עוֹד כְּבִרַת דֶּרֶךְ אַרְכָּה לְלַכֵּת וּלְחַזֵּר בַּתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וּלְהַכְלִיל בָּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! "תַּסְתַּכְּלוּ טוֹב" וְתִתְבוֹנְנוּ הֵיטֵב הֵיכֵן אַתֶּם עוֹמְדִים בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאַף שְׂאֵנִי יוֹדֵעַ שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם כָּל-כָּף הַרְבֵּה מְרִירוֹת וְיִסוּרִים, צְרוֹת

וְהִרְפֵּתְקָאוֹת, עִם כָּל זֹאת אָסוּר לָכֶם לְהִתְיַאֵשׁ, וּמִכָּל שָׁכֵן אָסוּר לָכֶם לְהִתְלַהֵב יוֹתֵר מִדֵּי, אֲשֶׁר זֶה הִיָּה הַפָּגַם שֶׁל בֶּן עֲזַאִי וּבֶן זֹמָא, שֶׁזֶּה הִצִּיץ וְנִפְגַּע וְזֶה הִצִּיץ וּמֵת; כִּי גַם בַּחֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה צְרִיכִים לְדַעַת מָה וּמִי וְאֵימֵת?! הִיסוּד בַּחֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה זֶהוּ לְמוֹד הֶלְכָה; אָדָם צָרִיף לְלַמַּד הַרְבֵּה הֶלְכָה, לְדַעַת אֶת הַדֶּרֶךְ בְּהַיָּלֵךְ, וּבְלִי לְמוֹד הֶלְכָה אָדָם מִטְעָה עֲצָמוֹ. לָכֵן אָנוּ מוֹצְאִים תּוֹפְעוֹת בְּלִתֵּי רְצוּיוֹת בַּחֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה, שְׁבִים בְּתִשׁוּבָה וּמִתְלַהֵבִים יוֹתֵר מִדֵּי, וּלְבִסוּף נוֹפְלִים לְגַמְרֵי. וְהַכֹּל בָּא מִחֲמַת שְׂאִין לוֹמְדִים הֶלְכָה, כִּי אִם אָדָם הִיָּה לוֹמַד פּוֹסְקִים הֶלְכָה לְמַעֲשֵׂה, אֲזִי אֵף פַּעַם לֹא הִיָּה נוֹפֵל. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! "תּסֵתִפְלוּ טוֹב" וְתִתְבוֹנְנוּ הֵיטֵב הֵיכֵן אַתֶּם נִמְצְאִים?! חֲזוּרְתֶם בְּתִשׁוּבָה — תְּבֹא עֲלֵיכֶם בְּרָכָה, אֲבָל עֲלֵיכֶם לְזִכֹּר, שֶׁבַּחֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה יִשְׁנֶן אַרְבַּע בְּחִינוֹת: רַבִּי עֲקִיבָא הִיָּה נִכְנָס בְּשָׁלוֹם וְיָצָא בְּשָׁלוֹם, 'אַחַר' קִצֵּץ בְּנִטְיָעוֹת, וּבִרְחַ וְנִפֵּל יוֹתֵר וְיוֹתֵר, בֶּן עֲזַאִי הִצִּיץ וּמֵת, בֶּן זֹמָא הִצִּיץ וְנִפְגַּע. אוֹמֵר רַבֵּנוּ ו"ל (לְקוּטֵי מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן לא), שְׁגַם בְּהִתְקַרְבוֹת לְצַדִּיק יֵשׁ הָאַרְבַּע בְּחִינוֹת הָאֵלוֹ, יֵשׁ שְׁמֵתִקְרַב אֶל הַצַּדִּיק, וּמִקְבֵּל מִמֶּנּוּ אֶת הַדַּעַת הָאֵמֵת, אֵיךְ לְהִחְזִיק מִמַּעַמַּד בְּזֶה הָעוֹלָם לֹא לְהַשְׁבֵּר מִכָּל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו. וְאֵף שֵׁישׁ לוֹ עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת — אֵינוֹ נִשְׁבֵּר, אֶלָּא תָמִיד בּוֹרַח אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, תָּמִיד מִחְזִיק מִמַּעַמַּד, אֵף שֶׁעוֹבְרִים

עָלְיוּ מִשְׁבָּרִים וְגַלִּים כָּאֵלוֹ, שְׁנֵדְמָה לוֹ כִּי בָּא סוּפוֹ,
וּמִגְבִּיּה יָדִים וְאוֹמֵר: "אֵינִי יָכוֹל יוֹתֵר, כְּפִי הַצָּרוֹת
וְהִיסוּרִים שְׁעוֹבְרִים עָלַי, זֶהוּ זֶה!" אַךְ לֹא וְלֹא! מִי
שְׁמַקְבֵּל מֵהַצְדִּיק אֶת הַדַּעַת הָאֵמֶת כְּרַבִּי עֲקִיבָא, שְׁהָיָה
נִכְנָס בְּשִׁלּוּם וַיֵּצֵא בְּשִׁלּוּם, הוּא מִחֲזִיק מֵעֲמֵד כָּל יְמֵי
חַיָּו, וְשׁוֹם דְּבָר אֵינּוּ שׁוֹבֵר אוֹתוֹ. וְאַף שֵׁישׁ לוֹ קְשִׁיּוֹת
וּסְפָקוֹת עַל הַצְדִּיק — אֵינּוּ מִתְבַּלְבֵּל, כִּי כִּף אוֹמֵר רַבְּנוּ
ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן נב): כָּמוֹ שֵׁישׁ קְשִׁיּוֹת עַל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כֵּן יֵשׁ קְשִׁיּוֹת עַל הַצְדִּיק, וְכָמוֹ שֵׁישׁ
קְשִׁיּוֹת עַל הַצְדִּיק, כֵּן יֵשׁ קְשִׁיּוֹת עַל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא;
כִּי לֹא כָּל אֶחָד יָכוֹל לְהִבִּין אֶת דְּרָכֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
כִּי סוּף כָּל סוּף אֲנַחְנוּ אֲנָשִׁים מְגַשְׁמִים, וְאִיךָ נִשְׁיֵג
רוּחָנִיּוֹת אֵלֶקוֹת?! וְעַל-כֵּן יֵשׁ לָנוּ קְשִׁיּוֹת עַל הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, כִּי יֵשׁ הִרְבֵּה דְבָרִים שְׁאֵינָנוּ מְבִינִים אֶת דְּרָכֵי
הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, וְכָמוֹ-כֵּן יֵשׁ הִרְבֵּה
קְשִׁיּוֹת עַל הַצְדִּיק, אֵינָנוּ מְבִינִים אוֹתוֹ, וְאִיךָ נִבִּין
אוֹתוֹ?! סוּף כָּל סוּף הוּא דְבוּק בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
אַרְבָּעִים שָׁנָה מְנַתֵּק עֲצָמוֹ מֵהָרַע, אַרְבָּעִים שָׁנָה מִיַּחַד
יְחוּדִים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אַרְבָּעִים שָׁנָה שָׂר שִׁירוֹת
וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַד שֶׁנִּכְלָל בְּאֵין סוּף
לְגַמְרִי, וְאַף בְּשַׁעֲהָ שְׁמַדְבָּר עִם בְּנֵי-אָדָם, אֲזַי גַּם-כֵּן שָׂר
שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, מִתְפַּלֵּל וּמִתְחַנֵּן לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
וּבְנֵי-אָדָם חוֹשְׁבִים שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֵלֵיהֶם, אָבֵל הוּא

מִלְבִּישׁ בְּתוֹךְ דְּבוּרָיו שִׁיחוֹת וּתְפִלוֹת לְבוּרָא יִתְבַּרַךְ
שָׁמוּ, כְּמֵאֵמֶר רַבְּנֵנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן ה'),
כְּשֵׁישׁ גְּזוּרוֹת רָעוֹת, אָזִי כְּדֵי לְהִמָּתִיק אֶת הַדֵּינִים,
הַצְּדִיק מִלְבִּישׁ אֶת תְּפִלוֹתָיו בְּשִׁיחוֹת וּבְדְבוּרִים, שְׁזֵה
מֵה שְׁפָתוֹב (דְּנִיאל ד): 'בְּגִזְרַת עִירִין פְּתַגְמָא, וּמֵאֵמֶר
קְדִישִׁין שְׁאִילְתָּא'; כְּשֵׁישׁ גְּזוּרוֹת בְּעוֹלָם, הַצְּדִיק מִלְבִּישׁ
תְּפִלוֹתָיו בְּמֵאֲמָרִים וּבְשִׁיחוֹת וּבְתוֹרוֹת, וּבְנִי-אָדָם אֵינָם
תּוֹפְסִים אֶת זֹאת. וּכְמוֹ שְׁאוּמֶר רַבְּנֵנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן,
חֶלֶק ב', סִימָן צא), שְׁהַצְּדִיק מְדַבֵּר עִם בְּנֵי-אָדָם דְּבוּרִים
וּסְפּוּרִים הַנִּרְאֶה כְּשִׁיחוֹת חֲלִין, אֲבָל בְּתוֹךְ שִׁיחוֹת אֵלוֹ
מִלְבִּישׁ אוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְכֵן מְקָרֵב יְהוּדִים
לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; כִּי הַצְּדִיק הוּא אוֹר נִפְלָא מְאֹד,
וְאֵיךְ יְכוּלִים לְהַבִּינוּ? אֲבָל אוֹמֵר רַבְּנֵנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן,
חֶלֶק א', סִימָן רנה): כְּשֵׁאָדָם מֵאֲמִין בַּצְּדִיק בְּלֵי שׁוּם דַּעַת,
אֶפְשָׁר לוֹ לִפְלֵ מֵהֶאֱמוּנָה, אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ גַּם דַּעַת, אָזִי
אֵי אֶפְשָׁר לוֹ לִפְלֵ. כִּי צְרִיכִים לְדַעַת, שְׁהַצְּדִיק הוּא רַק
שְׁלִיחַ מִמְּנוּ יִתְבַּרַךְ לְקָרֵב נְשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבַּרַךְ,
וּכְשֵׁישׁ לְאָדָם בְּקִיאוֹת זוֹ, אָזִי הוּא בְּבַחֲיִנַת נִכְנָס בְּשָׁלוֹם
וְיוֹצֵא בְּשָׁלוֹם כְּרַבִּי עֶקִיבָא, שְׁיִכּוֹל לְהַחֲיוֹת אֶת כָּל
הָעוֹלָם כְּלוּ. שְׁזֵה מֵה שְׁפָתוֹב מְדוּרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת: עֶקִיבָא
— רָאשֵׁי תִבּוֹת: יֵשׁ ק'וֹנָה עוֹלָמוֹ בְּשַׁעַת אַחַת; אִם
אָדָם מֵאֲמִין בַּצְּדִיק עִם דַּעַת וְשִׁכּוֹל, יְכוּל לְקַנּוֹת עוֹלָמוֹ
בְּשַׁעַת אַחַת, כִּי יְכוּל לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה, אֲבָל אִם, חַס

וְשָׁלוֹם, אֵין לְאָדָם דַּעַת וְשָׂכָל, אַזִּי יָכוֹל לְהַעֲשׂוֹת
 כְּ'אַחַר', שְׁהֵנָה מְקַרְב לְצַדִּיק וְהֵנָה מְתַרְחֵק וּבֹרַח
 מֵהַצַּדִּיק, וְאֵינוֹ מִחֲזִיק מֵעַמֵּד, כִּי אֵין לוֹ הַבְּקִיאוֹת לַעֲבֹר
 אֶת זֶה הָעוֹלָם, אֲשֶׁר זֶה הִיָּה 'אַחַר', שְׁהֵנָה הִיָּה בְּתוֹךְ
 הַקְּדוּשָׁה, וְהֵנָה הִפְּךְ אֶת הַקְּעָרָה עַל פִּיהָ, וּבִרְח וּפָרַק
 עַל לְגַמְרִי. וְזֶה אָנוּ רוֹאִים — הֵן אֶצֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא וְהֵן אֶצֶל הַצַּדִּיקִים; יִשְׁנֵם בְּנֵי-אָדָם הַשָּׁבִים
 בְּתִשׁוּבָה, וְאַחַר-כֵּן מְתַחַרְטִים וְשָׁבִים בְּשִׂאלָה, וְהֵם
 מְלֵאֵי קִשְׁיוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְעַל הַצַּדִּיק. וְכֵן
 לְגַבֵּי הַצַּדִּיק; הֵנָה אָדָם מְקַרְב אֶל הַצַּדִּיק, וְהֵנָה הוּא
 מֵהִפְּךְ הַקְּעָרָה וּבֹרַח מִמֶּנּוּ, וְהוּא בְּחִינַת 'אַחַר', שֶׁפָּגְמוּ
 הִיָּה, שְׁנִשְׁרוּ סִפְרֵי מִיָּנִים מִחִיקוֹ, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (חגיגה
 טו.) : אַחַר מָה רָאָה לָזֶה? הֲלֹא הִיָּה אֶחָד מֵאַרְבָּעָה
 שְׁנִכְנָסוּ לְפָרְדֵּס? אֶלָּא זָמַר יוֹנִי לֹא פָּסַק מִפִּיו, הֵינּוּ
 שְׁתַּמִּיד הִיָּה שֶׁר שִׁירֵי יוֹנִים, נְבוּל פָּה, כְּפִירוֹת
 וְאַפִּיקוֹרְסוֹת. וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א',
 סִימָן סד), שְׁזֶה תְּלוּי בְּזָה; אִם אָדָם אֵינוֹ נִזְהָר וְשֶׁר שִׁירֵי
 יוֹנִים, שִׁירֵי גוֹיִים, שִׁירֵי זַמְרִים נוֹאֲפִים, זֶה מְבִיא אוֹתוֹ
 אַחַר-כֵּן לִידֵי כְּפִירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת. וְכֵן אוֹמַר רַבֵּנוּ ז"ל
 (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ג'), אֲשֶׁר מִי שֶׁשׁוֹמֵעַ זָמַר מֵאָדָם
 רָשָׁע, קָשָׁה לוֹ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם, עַד שֶׁנוֹפֵל בְּשִׂאוֹל
 תַּחְתִּית, וְנִכְשָׁל בַּפָּגָם הַבְּרִית. וְכַמוֹ-כֵן פָּגְמוּ בֵּן עֲזַאִי
 וּבֵן זֹמָא; כִּי צָרִיף לִידַע, אֲשֶׁר גַּם בַּהֲתַקְּרְבוֹת לְצַדִּיק

אֵין לְהִיּוֹת יוֹתֵר מִדֵּי מְלֶהָב מֵאֲשֶׁר בִּקְשׁוּ מִמֶּנּוּ, אֲלָא יִקְיִים בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁיטוֹת אֶת דְּבָרֵי הַצְּדִיק — לֹא יוֹסִיף וְלֹא יִגְרַע, שְׁזוֹ שְׁלֵמוֹת הַהִתְקַרְבוֹת אֶל הַצְּדִיק (לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קכג), שְׁעַקֵּר הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל הַהִתְקַרְבוֹת — לְסַלֵּק שְׁכָלוֹ לְגַמְרֵי, וְלִדְעַת שְׁלוֹ אֵין שׁוּם שְׁכָל כָּלָל, אֲלָא כָּל אֲשֶׁר יֹאמֵר לָךְ הַצְּדִיק כִּהוּא זֶה תַּעֲשֶׂה, וְזוֹ שְׁלֵמוֹת אֲמוּנַת צְדִיקִים, כְּדַכְתִּיב (דְּבָרִים יג): "לֹא תִסּוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ יָמִין וְשְׂמָאל", אוֹמֵר רַש"י: אֲפֹלוֹ אוֹמֵר לָךְ עַל יָמִין שֶׁהוּא שְׂמָאל וְעַל שְׂמָאל שֶׁהוּא יָמִין; וְאִז, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיִּקְרִים! אִם "תִּסְתַּכְּלוּ טוֹב" מֵהַנַּעֲשֶׂה בְּזֶה הָעוֹלָם, אֵיךְ אָדָם יְכוּל לְזַכּוֹת לְהִיּוֹת הֵכִי מֵאֲשֶׁר בְּחַיִּים, אִם רַק תִּהְיֶה לוֹ אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ וְלֹא יִשָּׁבֵר מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, אִף שִׁיקוּמוֹ עָלָיו כָּל מֵינֵי רָשָׁעִים אַרוּרִים, הַסֵּמ"ךְ-מ"ם וְגַנְדָּא דִּלְיָה וְיִרְצוּ לְשַׁבְּרוּ, עִם כָּל זֹאת יִתְחַזַּק בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה, וְיִתְחַבֵּא בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, אֵין יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת לוֹ מְאוּמָה. לֹא-כֵן אִם אָדָם אֵינוֹ רוֹצֶה רּוֹחֲנִיּוֹת אֶלְקוֹת, וְאֵינוֹ מְקַבֵּל דְּבוּרִים אֱלוֹ, אֲלָא מְקַשֶׁה בְּעַרְפוֹ, וְחָכֵם בְּעֵינָיו, וְעַל כָּל דָּבָר שְׂאוּמְרִים לוֹ, חוֹשֵׁב שְׂרוּצִים לְרַמּוֹתוֹ, וְאֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת הַמְּצִיאוֹת, אֲזִי מְרִים לוֹ הַחַיִּים מְאֹד, וּמְתִיאֵשׁ מִחֲזִיוֹ וְחִשְׁףֵהוּ לוֹ מְאֹד, וּמְמַרְמֵר וְשְׂרוּי בְּדַכְּאוֹן, וְסוֹבֵל סִבָּל כָּל רַגַע וְרַגַע. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיִּקְרִים! "תִּסְתַּכְּלוּ טוֹב", וְתִתְחַלְּלוּ

תִּסְתַּכְּלוּ טוֹב

ערה

לְהִתְבּוֹנֵן שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְחִיָּה וּמְהוּיָה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְלֹא כְּדַאי לְהַשְׁבֵּר, כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ זֶה אֱלֻקוֹת, וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל. דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר (תְּהִלִּים ז'): "יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה"; כִּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְחַיּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם? אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן סא), שְׁכָל הַשִּׁבְעִים שָׁנָה הֵם כְּרַבַּע שָׁעָה, אֲזִי הָאֵם בְּשִׁבִיל רַבַּע שָׁעָה כְּדַאי לְאָבֵד עוֹלָם הַזֶּה וְעוֹלָם הַבָּא?! בְּשָׁעָה שְׁאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (אָבוֹת פָּרָק ד'): יָפָה שָׁעָה אַחַת בְּתִשְׁבּוּבָה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה מְכַל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא; שָׁעָה אַחַת בְּזֶה הָעוֹלָם שְׁאָדָם שָׂר שִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, נוֹשֵׁק לְמִזְוָה, הוֹלֵךְ עִם צִיצִית וְתַפְלִין, בָּא לְבֵית-הַכְּנֶסֶת, מִתְפַּלֵּל אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעוֹנָה 'אֱמֵן יְהִי שְׁמִיָּה רַבָּא', קְדֻשָּׁה ו'בְּרַכּוּ', אוֹכֵל מֵאֲכָלִים כְּשָׂרִים, שׁוֹמֵר שֶׁבֶת, מְקַיֵּם מִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, לוֹמֵד תּוֹרָה וְכוּ' וְכוּ', יָפָה שָׁעָה אַחַת כְּזוֹ מְכַל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁזֵה רוּחַנִיּוֹת אֱלֻקוֹת עַד אֵין סוּף; עַל-יְדֵי שָׁעָה אַחַת אָדָם יָכוֹל לְזַכּוֹת לְתַעֲנוּגֵי וְשַׁעֲשׂוּעֵי הָעוֹלָם הַבָּא בְּעוֹלָם הַזֶּה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! "תִּסְתַּכְּלוּ טוֹב" אֵל מַה הַצְּדִיק רוֹצֵה לְהַבִּיא אֶתְכֶם, אֵל תִּסְתַּכְּלוּ עַל הַצָּרוֹת וְהַיְסוּרִים שֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיכֶם, כְּמֵאמָרָם ז"ל (מִדְרַשׁ בְּרֵאשִׁית, פָּרָשָׁה ט', סִימָן ג'): צֵא וּרְאֵה אֵיזוֹ דֶּרֶךְ מְבִיאָה אֶת הָאָדָם לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא? הֲוֵי אָמַר — זוֹ מִדַּת הַיְסוּרִים; בְּוַדַּאי עוֹבְרִים עֲלֵיכֶם

יסורים: זה רַוָּק, זו רַוָּקָה, מִסְתַּכְּבִים שָׁנִים עַל גְּבֵי
 שָׁנִים, אֶחָד אֵינוֹ מוֹצֵא אֶת הַשָּׁנִי, וְאֵין צֶעַר כְּצֶעְרָם,
 אֲשֶׁר נִמְצְאִים בְּבֵית-סֵהַר, אֲסוּרִים בְּעֶצְמָם, וְכִמוֹ
 שְׂאוּמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה סח, סִימָן ד')
 עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים סח, ד): וּמוֹצֵיא אֲסוּרִים בְּכוֹשְׁרוֹת, זֶה
 נֹאמֵר עַל אֱלוֹהֵי שְׁמַצְאוֹ אֶת זְוִיגָם, וּמִי עֵדִין רַוָּק וְרַוָּקָה
 — אֵין צֶעַר גָּדוֹל מִזֶּה, כִּי נִכְשָׁלִים בְּעִבְרוֹת בְּכָל יוֹם
 וַיּוֹם, וְאֵין לָךְ יסורים גְּדוֹלִים מֵאָדָם הָעוֹבֵר עֲבֵרוֹת,
 כְּמֵאמֵר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ז'), שְׁחֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (שַׁבָּת נה.): אֵין יסורים בְּלֹא עוֹן; מִתִּי
 הַיְסוּרִים נִקְרָאִים יסורים? כְּשֵׁישׁ בָּהֶם עוֹנוֹת! כִּמָּה
 מֵאֲתָנוּ עוֹבְרִים בְּכָל יוֹם עַל עֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת, וְאֵינָם
 שָׁמִים לֵב, שְׂיִצְטָרְכוּ יוֹם אֶחָד לְשֵׁלֶם עַל כָּל זֶה. לְזֹאת,
 בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! "תַּסְתַּכְּלוּ טוֹב", וְתִתְבּוֹנְנוּ הַיֵּטֵב
 עַל הָאֱלֻקוֹת שֵׁישׁ בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וְאֵז יִמְתְּקוּ מִכֶּם כָּל
 הַדֵּינִים; הִנֵּה יִשָּׁנָם עוֹד יסורים, בְּנֵי-אָדָם שְׁמַצְאוֹ אֶת
 זְוִיגָם, אֲבָל אֵין לָהֶם שְׁלוֹם-בֵּית, אֵין הִבְנָה הַדְּדִית
 בִּינֵיהֶם, וְכָל הַיּוֹם רַבִּים זֶה עִם זֶה, וּמִנְבָּלִים פִּיהֶם עַל
 לֹא דָבָר וְכוּ', הַכֹּל — רַק מִפְּנֵי שֶׁהוֹצִיאוּ אֶת הַקְּדוּשָׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא מִחֵייהֶם הַפְּרָטִיִּים, כִּי אוֹמְרִים (סוֹטָה יז.): אֵישׁ
 וְאִשָּׁה — שְׂכִינָה בִּינֵיהֶם; אֵצֶל הָאִישׁ יֵשׁ י' וְאֵצֶל
 הָאִשָּׁה יֵשׁ ה', וְי"ה זֶה הַמַּחֲזִין אֶבָּא וְאִמָּא. אֲבָל אִם
 אָדָם מוֹצֵיא אֶת הַקְּדוּשָׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִהַבֵּית, אֲזִי נִשְׁאָר

תַּסְתַּכְּלוּ טוֹב

רעז

אֵשׁ וְאֵשׁ, וְשׁוֹרְפִים אֶחָד אֶת הַשְּׁנִי עַל לֹא דָבָר. כַּמָּה זְמַן יֵשׁ לָנוּ לְחַיּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם? שְׁבַעִים שָׁנָה, וְכַמָּה נִשְׁאַרוּ לָנוּ מֵהַשְּׁבַעִים שָׁנָה? ! אֲזִי לָמָּה לָנוּ לָרִיב בְּתוֹךְ הַבֵּית? ! לָמָּה לֹא תִהְיֶה בֵּינֵינוּ הַבְּנֵה הַדְּדִית, שְׁלוֹם וְכִבוֹד הַדְּדִי? ! כִּי אוֹי לָהֶם לְבָנֵי-אָדָם הַמִּתְגַּרְשִׁים, אֲשֶׁר שְׁנִיָּהֶם סוֹבְלִים סָבֵל גָּדוֹל, וּבִיּוֹתֵר סוֹבְלִים הֵילָדִים. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְדַבֵּק עֲצָמְכֶם בְּאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וְתִתְחִילוּ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׁפְתַי הָאֵם שְׁלָכֶם, אֲשֶׁר כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁמְדַבְּרִים אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — נִשְׁמַע וְנִתְקַבֵּל בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְאִם אָדָם הִזָּה יוֹדֵעַ מַעֲלַת הַתְּפִלָּה, הִזָּה שׁוֹפֵךְ לְבוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי רַק הוּא יִתְבָּרַךְ יָכוֹל לַעֲזֹר לָכֶם, כַּמְּאֲמָרֵם ז"ל (תְּנַחֲמוּמָא וַיֵּרָא): אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְיִשְׂרָאֵל: הָיוּ זֵהִירִים בַּתְּפִלָּה, שְׂאִין מְדָה אַחֲרַת יָפָה הַיְמִנָּה, וְהִיא גְדוֹלָה מִכָּל הַקְּרִבְנוֹת, וְאֶפְלוּ אֵין אָדָם כְּדָאֵי לַעֲנוֹת בַּתְּפִלָּתוֹ, כִּיּוֹן שֶׁמְרַבָּה בַּתְּחִנוּנִים, אָנִי עוֹשֶׂה חֶסֶד עִמּוֹ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! "תַּסְתַּכְּלוּ טוֹב" מֵה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מִדְּרַשׁ אֲגָדָה): אֵף שֶׁאָדָם אֵינוֹ שׁוֹהֵ שֶׁיַּעֲנוּ לוֹ בַּתְּפִלָּה, אֲבָל אִם עוֹמֵד וּמִפְצִיר, וְאֵינוֹ עוֹזֵב אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, לְבִסוּף רוּאָה יִשׁוּעָה. לְזֹאת, אֶל תִּתְיַאֲשׁוּ, אֶלֹא תִדְעוּ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָב הַרְחֵמָן, וְרוּצָה לְהִיטִיב לָכֶם, אֲבָל אֵינְכֶם רוּצִים לְקַבֵּל אֶת הַטוֹב שְׁלוֹ, כִּי אֲבָדָה הַדְּעַת שְׁלָכֶם, בְּשַׁעָה שֶׁעֲלִיכֶם לְהִיּוֹת

בְּשִׂמְחָה, שְׂתַּהֲלֶה לָּאֵל, נוֹלַדְתֶּם מִזְרַע יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עֲשִׂי גוֹי, בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, יִשְׂתַּבַּח שְׁמוֹ לְעַד וּלְנֵצַח נְצָחִים, שְׂזַכֵּנוּ לְהִיּוֹת בְּהַר סִינַי, וְקַבְּלֵנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְאִין לָנוּ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם הָעַרְב־רַב וְהַקְּלָפוֹת, הַרְשָׁעִים הָאֲרוּרִים, הַמְדַבְּרִים נֶגֶד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְסִיתִים וּמְדִיחִים כְּלָפֵי מַעְלָה, מִתְּלוּצְצִים מִכָּל הַקְּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, זֶה צְרִיכָה לְהִיּוֹת לָנוּ הַשְׂמִיחָה הַכִּי גְדוּלָה — שְׂאָנוּ מֵאֲמִינִים בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמוֹסְרִים נִפְשָׁנוּ בְּעִבּוּרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְשׁוּם דְּבָר לֹא יִקַּח אוֹתָנוּ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יוֹעִיל לְסַמֵּ"ךְ-מ"ם וְגוֹנְדָא דִּלִּיה מְאוּמָה. וְכָל אֵלֹה הַהֶסְתּוֹת שְׂמְסִיתִים הָעַרְב־רַב, זֶה בָּא מִשְׂרָשׁ הַמֶּן-עַמְלֶק, כִּי מִי שְׂמַדְבֵּר נֶגֶד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, נֶגֶד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְנֶגֶד כָּל הַקְּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, תִּדְעוּ לָכֶם, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיִּקְרִים, שְׂאִינְנוּ יְהוּדִי, וְהוּא מִהָעַרְב־רַב, אֲשֶׁר הֵם מִזְרַע הַמֶּן-עַמְלֶק, וּמַעוֹלָם הִיָּתָה עַמְלֶק רְצוּעַת מְרֻדוֹת לְעַם יִשְׂרָאֵל (תַּנְחוּמָא חֲקַת), עִם יִשְׂרָאֵל סָבְלוּ כָּל הַדּוֹרוֹת מֵאֵלֹה הַכְּתוּת: צְדוּקִים וּבִיתוּסִים וְקַרְאִים, וְעוֹד כָּל מִינֵי שְׂמוֹת וְכַנּוּיִים, עַד הַדּוֹר הַזֶּה — רִיפּוֹרְמִים וְקוֹנְסֵרְבְּטִיבִים, כָּל מִינֵי זָבָל, שְׂאִינְם מֵאֲמִינִים בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּבַתּוֹרָה מִהַשְׂמִים, וְגִרּוּעִים הֵם מִחִיּוֹת טָרֶף, כִּי אֶפְלוּ הַחִיּוֹת מִכִּירוֹת בְּרַבּוֹנָם, "יָדַע שׁוֹר קוֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֲבוּס בְּעֲלִיו" (יִשְׁעִיָּה א'; שׁוֹר וַחֲמוֹר מִכִּירִים אֶת קוֹנָם, וְאֵלֹה הַרְשָׁעִים

תְּסַתְּפְלוּ טוֹב

רעט

הָאָרוּרִים, אֵינָם מִתְבַּיְשִׁים לַעֲשׂוֹת לַיְצָנוֹת מִהַתּוֹרָה וּמִהַמְצׁוֹת, בָּאִים וּמִתְגָּרִים בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, נִכְנָסִים לְמָקוֹם קָדוֹשׁ בְּלִי כִסּוּי רֹאשׁ, מִתְלוֹצְצִים מְגֹדוּלֵי יִשְׂרָאֵל וּמְכַל הַקָּדוֹשׁ לַעַם יִשְׂרָאֵל. אָבֵל לֹא יוֹעִיל לָהֶם שׁוּם דְּבָר; כִּי עַם יִשְׂרָאֵל חֲזָקִים בְּאַמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמוֹכְנִים לְמִסַּר נַפְשָׁם בְּשִׁבִיל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא זֶה אֲלֵפִים שָׁנָה, וּמִשָּׁךְ כָּל הַגְּלוֹת הַמָּרָה, אָמוּנַתְם מוֹצֵקָה וְאִיתְנָה, וּמֵאֲמִינִים בְּתַמִּימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת, וְלֹא מְבַלְבֵּלֵת אוֹתָם כָּל הַגְּלוֹת וְכָל הַסִּבֵּל שְׁסוּבֵלִים אֲלֵפִים שָׁנָה מֵאֵלּוֹ הַגּוֹיִים הָרוֹצְחִים, אֲשֶׁר עֲכָשׁוּ בָאִים עִם מִתְק לְשׁוֹנֵם, וְנוֹטֵף דְּבַשׁ מִפִּיהֶם, וּמְדַבְּרִים מֵאַהֲבָה, מִשְׁלוֹם, בְּשָׁעָה שְׁכֻנָּתָם רַק לְהַמִּיר אֶת הַדַּת, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבְּן; אֵלּוֹ הַנוֹצְרִים הַמְּסִיוֹנֵרִים, יִמַּח שְׁמֵם וְזַכְרָם, הָרְגוּ וְשַׁחֲטוּ, חָנְקוּ וְצָלְבוּ וְשָׂרְפוּ אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֲלֵפִים שָׁנָה, וְעֲכָשׁוּ הֵם בָּאִים לְהַעֲבִיר עַל הַדַּת — לֹא יוֹעִיל לָהֶם, כִּי עַם יִשְׂרָאֵל חֲזָקִים בְּאַמוּנָה פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! "תְּסַתְּפְלוּ טוֹב" מֵה שְׁעוֹבֵר בְּזֶה הָעוֹלָם, הַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת, וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל. וְאֵף שְׂאֲנֵי יוֹדְעַ שְׁעוֹבֵרִים עֲלֵיכֶם כָּל-כֶּף הַרְבֵּה יִסּוּרִים וּמְרִירוֹת, וּמָר לָכֶם בְּבֵית מְאֹד; זֶה אֵין לוֹ יְלָדִים, אֲשֶׁר אֵין עוֹד צָרָה וְצַעַר גְּדוֹלִים מִזֶּה, הוּא שָׁב הַבֵּיתָה בְּכָל יוֹם אֶל אַרְבָּעָה קִירוֹת רִיקִים. וְאוֹמְרִים חֲכַמֵּינוּ הַקָּדוֹשִׁים (בְּדָרִים סד): כָּל שְׂאֵין לוֹ יְלָדִים — חָשׁוּב כְּמַת;

וּלְאַחַר — יֵשׁ יְלָדִים, אֲךָ הֵם מְמַרְרִים אֶת חַיָּו, וְאִינוּ
 יְכוּלִּים לְהִתְמוּדָד אִתָּם, הֵם יְלָדִים שׁוֹבְבִים וּפְרָאֵי אָדָם
 וְכוּ', עִם כָּל זֹאת אָסוּר לְהִשָּׁבֵר מִשׁוּם דְּבַר, אֲף
 שְׁעוֹבְרִים עֲלֵיכֶם יְסוּרִים קָשִׁים וּמְרִים, רְאוּ לְהִחְזִיק
 מִמְּעַמַּד, וְתִשְׁמְחוּ בְּנַעֲם חֵלְקְכֶם, שְׁעַל-כָּל-פָּנִים אִתָּם
 מֵאֲמִינִים בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲשֶׁר הָאֱמוּנָה הִיא הַיְסוּד
 וְהַקִּיּוּם שֶׁל כָּל־נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וּבִשְׂבִיל זֶה אוֹמֵר רַבֵּנוּ
 ז"ל (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת אֱמוּנָה, סִימָן ל"ג): עַל-יְדֵי אֱמוּנָה הַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא יִסְלַח לָךְ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֶיךָ; כְּשֶׁאָדָם מִתְחַזֵּק
 בְּאֱמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲפֹלוּ שְׁעָשָׂה מֵה שְׁעָשָׂה,
 עִם כָּל זֹאת עַל-יְדֵי כַח הָאֱמוּנָה, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 סוֹלֵחַ עַל כָּל הָעֲוֹנוֹת. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם
 עוֹבְרִים עֲלֵיכֶם עֲכָשׂוּ יְסוּרִים, זְכְרוּ מֵה שְׁאוּמְרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מִדְרַש אֲגָדָה): אֵינן הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 מֵיַחַד שְׁמוֹ עַל בְּרִיָּה כְּשֶׁהוּא חַי, אֲלֵא עַל בַּעַל יְסוּרִים;
 מִתִּי אָדָם יְכוּל לְזַכּוֹת לְרֵאוֹת אֶת הַשְּׂכִינָה, וּלְהִתְעַנֵּג
 בְּזֵיו הַבוֹרָא יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ? רַק כְּשֶׁעוֹבְרִים עָלָיו יְסוּרִים
 מִבֵּית וּמִבְּחוּץ, וְאֲף-עַל-פִּי-כֵן מִחֲזִיק מִמְּעַמַּד, וְשִׁשׁ
 וְשִׁמַּח בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וּמִשְׁתַּדֵּל מְאֹד לְהִיּוֹת שְׂמֵחַ,
 וְהוּא עוֹד מְשִׁמַּח אֶת אַחֲרִים. וְאֲף שֶׁהוּא אוֹמֵר, שְׁאִינוּ
 יְכוּל כְּבָר מְרֹב יְסוּרִים, אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מִדְרַש
 אֲגָדָה): מִיִּסְרָךְ בְּיְסוּרִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּדֵי לְנַקּוֹתְךָ
 מִעֲוֹנוֹתֶיךָ בְּעוֹלָם הַבָּא; וְעַל-כֵּן אַל תִּשְׁבְּרוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי

הַיְקָרִים, מִזֶּה שְׁעוֹבְרִים עֲלֵיכֶם יְסוּרִים, אֲדַרְבֶּה מִזֶּה יִהְיֶה לָכֶם כְּפָרַת עֲוֹנוֹת, שְׁלֹא תִדְעוּ מַצְרוֹת יוֹתֵר. וְאִם אַתֶּם רוֹצִים לְהַפְטֹר מִכָּל הַצְּרוֹת וְהַיְסוּרִים, תִּשְׁתַּדְּלוּ בְּכָל מִינֵי אָפְנִים שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת שְׂמֵחִים וְעֲלִיזִים, וְלִשְׂמַח אֶת אַחֲרִים; כִּי זֶה עֵקֶר הָעֵצָה בְּעוֹלָם, אִם עוֹבְרִים עַל בְּנֵי-אָדָם צְרוֹת וְיְסוּרִים, אוֹמֵר רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קו), לֵךְ לִשְׂמַח אֶת אַחֲרִים, כִּי יֵשׁ כָּל-כֹּף הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שְׂבוּרִים וְרָצוּצִים, וְאִין אֶפְלוּ מִי שְׂיִדְבֹר אֲלֵיהֶם מִלָּה טוֹבָה, אִין לָהֶם מִי שְׂיִחֲיֶה אוֹתָם, וּבְזֶה שְׂאֵתָם, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, תִּכְנָסוּ אֲלֵיהֶם וּתְשַׂמְחוּ אוֹתָם, גַּם לָכֶם תִּהְיֶה שְׂמֻחָה; כִּי בְּזֶה שְׂשִׂמְשַׂמְחִים אֶת אַחֲרִים, בְּזֶה נִשְׁפָּעַת גַּם עָלָיו שְׂמֻחָה. וְאִף שְׂאֵתָם אוֹמְרִים, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, אִיךְ אָנוּ יְכוּלִים לְהִיּוֹת שְׂמֵחִים, בְּשַׁעַה שְׁעוֹבְרִים עָלֵינוּ יְסוּרִים וְדַכְאוֹן — בְּבֵית יִשְׁנָם חוֹלִים, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, וְצָרִיכִים לְהִסְתַּפֵּל עַל סְבָלָם הַמָּר, שְׂמֵתְלוֹנְגִים עַל כְּאִבְיָהֶם, וּמִתְפַּתְלִים בְּיְסוּרֵיהֶם, וְאִיךְ אָנוּ יְכוּלִים לִשְׂמַח?! עִם כָּל זֹאת, אִין זֹו עֵצָה לְהַמְשִׁיךְ עֲצָמְכֶם אֶל הַצַּעַר, כְּמֵאמָרָם ז"ל (מוֹעֵד קָטָן כז): כָּל הַנְּמָשֵׁךְ אַחֲרֵי הַצַּעַר, הַצַּעַר נִמְשָׁךְ אַחֲרָיו; לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! תִּשְׁתַּדְּלוּ מִרְגַע זֶה לְהִתְחִיל לִשְׂמַח בְּשְׂמֻחָה אִין סוֹפִית, שְׂמֻחַת אֱלֹקוֹת, "תּסְתַּפְּלוּ טוֹב", וְתִתְבוֹנְנוּ הֵיטֵב אִיךְ שְׂכַל הַבְּרִיאָה כְּלָה זֶה אֱלֹקוֹת וְאֱלֹקוֹת זֶה הַכֹּל, וְאֵל

תִּדְחֲקוּ אֶת הַשְּׂמֵחָה מִיּוֹם לְיוֹם, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (תְּנַחֲמָא שְׂמִינִי): אֵין הַשְּׂמֵחָה מִמְתַּנְת לְאָדָם, לֹא כָּל מִי שְׂשֵׂמַח הַיּוֹם — שְׂמֵחַ לְמַחֵר, וְלֹא כָּל מִי שְׂשֵׂמַח הַיּוֹם — מַצֵּר לְמַחֵר, כִּי אֵין הַשְּׂמֵחָה מִמְתַּנְת לְאָדָם; רַק תִּתְחַזְקוּ בְּכָל מִינֵי הַתְּחַזְקוּת, וְתִשְׁתַּדְּלוּ לְהִתְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק הָאֱמֵת, הַמְּגַלֵּה אֶת הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, אֶל הַצְּדִיק הַמְּקַרֵּב אֶתְכֶם אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְתִשְׁתַּדְּלוּ לְהִיּוֹת סְמוּכִים אֶל זֶה הַצְּדִיק, שֵׁשׁ בְּכַחוֹ גַּם לְהַחֲיוֹת אֶתְכֶם, לְהוֹצִיא אֶתְכֶם מִהַמִּצָּר וְהַצָּרָה שְׁנַפְּלֹתָם וְנִקְלַעְתָּם אֵלֶיהָ, וּבִזְכוּת הַצְּדִיק — תִּלְמִידוֹ מִתְּפַרְנְסִים (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת צְדִיק, סִימָן לג); אֲשֶׁרִי הָאָדָם הַמְּתַקַּרֵּב אֶל הַצְּדִיק, וְהַצְּדִיק מְשַׁפֵּיעַ גַּם עָלָיו אֶת הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, עַד שְׂאֵין לוֹ כְּבֹר שׁוֹם קְשִׁיּוֹת כָּלֵל, וְאִז טוֹב לוֹ בְּזֶה וּבְבֹא לְנִצַּח נְצָחִים!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

קונטרס

לב חזק

יחזק את כל בר ישראל, שלא יפל בדעתו בשום פנים
ואפן, ואפלו שעובר עליו מה שעובר, יחזק עצמו
בלב חזק, וישתוקק תמיד רק אליו יתברך, ועל-ידי-
זה יעבר את זה העולם בשלום ובשמחה.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר רַבְּנוּ ז"ל גָּלָה לָנוּ
(לְקוּטֵי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק ב', סִימָן מו): מִי שֵׁישׁ לוֹ לֵב
חֶזֶק וְאַמִּיץ, אֵין לוֹ שׁוּם מְנִיעָה, וּבִפְרָט
הַמְּנִיעוֹת בְּגִשְׁמִיּוֹת, כְּגוֹן: מַחְמַת מָמוֹן, אוֹ
שְׂמוֹנֶעֶת אוֹתוֹ אֲשֶׁתוֹ וּבָנָיו וְחוֹתָנּוֹ, אוֹ אָבִיו
וְאִמּוֹ וְכוּ' וְכִיּוֹצֵא, הֵם כְּלָם בְּטָלִים
וּמְבַטְלִים לְמִי שֶׁלְּבוֹ חֶזֶק וְאַמִּיץ לְהֵשֵׁם
יִתְבָּרֵךְ, וְגַם אֲפֹלוּ גְבוּרָה שֶׁל הַגְּבוּרִים, הוּא
רַק מַחֲזֵק וְאַמֵץ הַלֵּב, שֵׁישׁ לוֹ לֵב חֶזֶק
בְּיוֹתֵר לְרוּץ בְּקִשְׁרֵי הַמְּלַחְמָה, וּבְזֶה הוּא
מְנַצֵּחַ אֶת הַמְּלַחְמָה. וְלִכֵּן צָרִיךְ כָּל בֶּר
יִשְׂרָאֵל לְקַנּוֹת לְעֲצָמוֹ לֵב חֶזֶק וְאַמִּיץ, וְלֹא
לְפַחַד מִשׁוּם דְּבָר.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתכה)

קונטרס

לב חזק

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּזֶה הָעוֹלָם צָרִיכִים "לֵב חֲזָק", לֹא לְפָחַד מִשׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעֵוֹלָם, כִּי זֶה הַנַּסִּיּוֹן הָאֲחֵרוֹן בַּדוֹר הַזֶּה — לְהִיּוֹת חֲזָקִים בְּאַמוּנָה בַּהֲקָדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא לְהִתְפַּעֵל מֵאַף אֶחָד, וְאַף שְׂקָמִים עָלֵינוּ עַרְב־רַב, אֲשֶׁר אֵינָם מִזְרַע יִשְׂרָאֵל; כִּי מִי שְׂמִסִּית נֶגֶד הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, נֶגֶד הַתּוֹרָה, נֶגֶד חֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל, צָרִיכִים לְדַעַת שֶׁהוּא מִזְרַע עֲמֶלֶק, וְאֵין לוֹ שְׂיִכוּת לְכָלֵל יִשְׂרָאֵל. כִּי אֱלוֹ שְׂאֵינָם מֵאַמִּינִים בְּתוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, מִזְמַן הוֹצִיאוּ עֲצָמָם מִכָּלֵל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ הַצְּדוּקִים וְהַבִּיתוּסִים וְהַקְּרָאִים, וְשָׂאֵר מֵינֵי כְּתוּת עַד יָמֵינוּ אֱלוֹ — הָרִיפּוֹרְמִים וְהַקּוֹנְסֶרְבָּטִיבִים. כִּי מִי שְׂיִישׁ לוֹ חֲצָפָה לְדַבֵּר נֶגֶד הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְנֶגֶד כָּל הַקָּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, הוֹצִיא עֲצָמוֹ מִכָּלֵל יִשְׂרָאֵל. וְכֵן כָּל אֱלוֹ אֲשֶׁר מִחֲצִיפִים פְּנִיָּהֶם נֶגֶד צְדִיקֵי הַדוֹר, וּמְדַבְּרִים עָלֵיהֶם כָּל

דָּבָר אָסוּר, רַחֲמָנָא לְצַלָן, צְרִיכִים לִידַע שְׁהֵם אֲנָשִׁים פְּגוּמִים עַד מְאֹד, וְרִיחַ נְאוּף נוֹטֵף מֵהֶם, וְצְרִיכִים לְשׁוֹמֵר מִרַחֵק מֵהֶם. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! רְאוּ לְהִתְחַזֵּק בְּ"לֵב חֲזָק", לֹא לְפָחוּד מִשׁוֹם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, אֲלֵא לְהַגְדִּיל תּוֹרָה וּלְהַאֲדִירָהּ. מֵה שְׂאֲנוּ צְרִיכִים עֲכָשׁוּ — לְמֵלֵא אֶת כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ עִם אֲמוּנָה בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לִידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדֵעַ לְכֻלָּם, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵיג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצַדִּיק וּבְמִשְׁפָּט, וְהַכֹּל זֶה אֱלֻקוֹת וְאֱלֻקוֹת זֶה הַכֹּל, וְתַכְף-וּמִידָה כְּשֶׁאָדָם מְכַנִּיס בְּעֲצָמוֹ יְדִיעוֹת אֱלוֹהִים, שֶׁהַכֹּל זֶה מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כֵּן נִתְבַטְּלוֹת כָּל הַקְּלָפוֹת וְהַהֲעֵלְמוֹת וְהַהֲסֻתְרוֹת, שֶׁמַּעֲלִימִים אֶת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַרֵךְ. כִּי זֶה עֵקֶר הַבְּחִירָה, וּבְפָרֵט בְּדוֹר הָאֲחֵרוֹן הַזֶּה, לְפָנֵי בֵּא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא, שִׁיתְגַּלֶּה אֵלֵינוּ מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, שֶׁהוּא יִגְלֶה אֱלֻקוֹת לְכֻלָּם, וּיְפָרְסֵם לְכֻלָּם, "כִּי לְהוֹי"ה הַמְּלוּכָה, וְה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמְלֻכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה" (תְּהִלִּים קג, ט), עַד שִׁיתְקַיֵּם (יִשְׁעִיָּה ב, יא): "וְנִשְׁגַּב ה' לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא"; שֶׁכֵּלֵם יִפְרֹו אֶת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֵלֵם יִסְתַּפְּלוּ, כְּבִיכּוֹל, עַל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וַיִּקְיֵם (שֵׁם נב, ח): "כִּי עֵינַי בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׁוּב הַיּוֹי"ה צִיּוֹן"; כִּי יִהְיֶה גְלוּי אֱלֻקוֹת כְּזֶה, שֶׁכָּל אֶחָד יִסְתַּפֵּל בְּעֵין בְּשָׂר עַל הָאֱלֻקוֹת שִׁישׁ בְּעוֹלָם. וּבְרַגְעַ שִׁיתְבַּרֵּר לְכָל אֶחָד, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה

אֲתָנוּ, עִמָּנוּ וְאַצְלָנוּ, אֲזוּ יִפְתַּח פִּי לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, כְּמֵאִמֶר הַנְּבִיא (צְפַנְיָה ג, ט): "כִּי אֲז אֶהֱפֹךְ אֶל עַמִּים שְׁפָה בְרוּךְ לְקֹרֵא כָלֶם בְּשֵׁם הַיְיָ"ה"; שְׁכֹלֶם יִדְבְּרוּ רַק אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְיָרִים! רְאוּ לְהִתְחַזֵּק בַּמַּצְבִּים הַכִּי קָשִׁים שְׁעוֹבְרִים עַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר אֵלֹהֵי הָעֶרְב-רַב מְסִיתִים וּמְדִיחִים נֶגֶד כָּל הַקְּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל, וּמְכַנְיָסִים סִפְקוֹת בְּאַמוּנָה וְכוּ', צְרִיכִים לְדַעַת, שֶׁהֵם מְזַרְעֵי עֲמָלֶק, וְהֵם רַק קִמְץ קִטָּן הַמְּסִיתִים אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלֹהֵי נֶגֶד אֵלֹהֵי שְׁיֵהִיו פְּרוּדִים בִּינֵיהֶם. וְזוֹ הִיְתָה עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל הַמֶּן-עֲמָלֶק, שְׁאֵמֶר (אֶסְתֵּר ג, ח): "יִשְׁנֹו עִם אֶחָד מִפְּזֹר וּמִפְּרֹד בֵּין הָעַמִּים", אֲבָל אֶסְתֵּר הִצְדִּיקָתָהּ וּמְרָדְכִי הִצְדִּיק עֲסָקוֹ רַק לְכַנֵּס אֶת נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּיַחַד, לְזֹאת אִמְרָה אֶסְתֵּר (שֵׁם ד, טז): "לֵךְ כָּנֵס אֶת כָּל הַיְיָהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוֹשָׁן"; כִּי עָקַר הַחֹב עֲכָשׁוּ בְזִמְן הַזֶּה, שֶׁנְּשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל תִּתְקַבְּצָנָה יַחַד בְּ"לֵב חֲזָק", וְלֹא לְפָחַד מְשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם, וְרַק לְגִלוֹת וּלְפָרֶסֶם לְכָלֶם, שְׁאַנְחָנוּ יְהוּדִים בְּנֵי אֲבָרְהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְאַנְחָנוּ קִבְּלָנוּ אֶת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי, וְהַתּוֹרָה הַזֹּאת לֹא תִהְיֶה מִחֻלְפֶת בְּשׁוּם פָּנִים וְאַפָּן, וְאַף שְׁקִמוּ בְּיִשְׂרָאֵל כְּתוּת מִכְתוּת מְשֻׁנוֹת — הֵם יִתְבַּטְּלוּ, וְדַבֵּר אֶחָד מִהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה לֹא יִתְבַּטֵּל. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְיָרִים! הִתְחַזְּקוּ עֲכָשׁוּ בְּ"לֵב חֲזָק" לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְתִשְׁתַּדְּלוּ מְאֹד לְהִתְאַחַד

יחד, כי העקר מה שאנו צריכים עכשו — שתהיה
 אחדות בין כלל נשמות ישראל; לקבל עלינו על
 מלכותו יתברך, שידע שהקדוש-ברוך-הוא מנהיג
 עולמו. וזה הנסיון האחרון שמנסים את נשמות ישראל
 — שמעלימים ומסתירים את הקדושה, ומדברים פתוח
 נגד הקדוש-ברוך-הוא, נגד התורה הקדושה, נגד חכמי
 ישראל ונגד כל הקדוש לעם ישראל, עם כל זאת,
 עליכם לדעת, בני ובנותי היקרים! שזהו רק נסיון
 שמנסים אותנו, לראות אם נהיה חזקים באמונה
 פשוטה בו יתברך. על-כן התחזקו ב"לב חזק" להאמין
 בהקדוש-ברוך-הוא, לקיים את התורה והמצוות, לכבד
 את חכמי ישראל. וכך אומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק
 ב', סימן נו): כשיש לאדם לב, אין שיה אצלו מקום כלל;
 כי אדרבה, הוא יתברך מקומו של עולם, ואין העולם
 מקומו, כי האלקות היא בלב, כמו שכתוב (תהלים עג, כו):
 "צור לבבי", ואצל הקדוש-ברוך-הוא נאמר (שמות לג,
 כא): "הנה מקום אתי", שזהו מקומו של עולם, ואין
 העולם מקומו (עין בראשית רבה, פרשה סח, סימן ו); נמצא, מי
 שיש לו לב יהודי, "לב חזק", אסור לו לומר,
 שבמקומו אין נמצא הקדוש-ברוך-הוא, אשר מזה
 באות כל הקשיות והספקות והבלבולים; כי למה אנו
 רואים שיש כל-כך הרבה פלוגים וחלוקי דעות בין
 נשמות ישראל? כי, חס ושלום, נתקנו עצמנו מהקדוש-

בְּרוּךְ-הוּא; כִּי בְּרָגַע שְׁאָדָם דְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאִינוּ רוֹצֵה
 דְּבַר, רַק אוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, מִמִּילָא אוֹהֵב אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל,
 וְכֵן צָרִיף לְהִיּוֹת, כְּמֵאֲמַר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ זִי"ע:
 מִי שְׁאוֹהֵב אֶת הָאֲבָא — אוֹהֵב אֶת הַבְּנִים; וְעַם יִשְׂרָאֵל
 הֵם בְּנֵי הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא, כְּדַכְתִּיב (דְּבָרִים יד, א): "בְּנִים
 אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם". לְזוֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּאוֹ
 וְנִתְחַזַּק בְּ"לֵב חֲזָק", שְׁתִּהְיֶה בֵּינֵינוּ אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל,
 וְנִתְאַחַד יַחַד, וְאִז כָּל אֱלוֹ הָעַרְב־רַב הַמְצִיָּקִים וּמְצַעְרִים
 אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לֹא יוּכְלוּ לָנוּ; כִּי עַקֵּר כְּחָם —
 כְּשֵׁישׁ פְּרוּדִים בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וְזוֹ אַחַת הַסְּבוֹת
 הַגְּדוֹלוֹת בְּיוֹתֵר, שְׁאָנוּ סוּבְלִים גְּלוֹת כָּל-כָּף מָרָה,
 כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (יוֹמָא ט:): מְקַדָּשׁ שְׁנֵי לֹא נַחְרַב אֱלָא
 בְּשָׁבִיל שְׁנֵאת חָנָם, וְעַדִּין מְרַקֵּד בֵּינָן; הֵינוּ בְּנֵין
 בֵּית-הַמְּקַדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי לֹא יָכוֹל לְהַבְנוֹת, עַד שְׁנֵיתְאֶחָד
 יַחַד בְּ"לֵב חֲזָק", וְתִהְיֶה לָנוּ אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל אֲמִתִּית
 לְאֹהֵב אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל. כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (אֲבוֹת ג, יד):
 חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאוּ בְּנִים לְמָקוֹם; לְזוֹאת, בְּנֵי
 וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! צָרִיכִים לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת כָּל בֵּר
 יִשְׂרָאֵל, יְהִיָּה מִי שְׁיִהְיֶה, וּצְרִיכִים לְעַקֵּר מֵאֲתָנוּ אֶת
 הַגְּזַעְנוֹת! וְכָל הַשְּׁנֵאָה וְהַקְּנָאָה שְׁיִישׁ לָנוּ אֶחָד כָּלפִּי
 זוּלָתוֹ בְּיודָעִים וּבְלֹא יוֹדָעִים, כִּי כְּלָנוּ נְגוּעִים בְּנִגְע
 הַצָּרַעַת הַזֶּה שֶׁל גְּזַעְנוֹת, וְשְׁנֵאָה וְקְנָאָה זֶה נֶגֶד זֶה,
 רַחֲמָנָא לְצַלָּן. וְלָכֵן עֲלֵיכֶם לִידַע, אֲשֶׁר מֵאִין יֵשׁ כַּחוֹת

לַעֲרֹב-רֹב לְהִתְגַּבֵּר עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל? מֵאִיִּן יֵשׁ לָהֶם
לְחֹת וְחֻצְפָּה לְדַבֵּר נֶגֶד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְנֶגֶד תּוֹרַת
יִשְׂרָאֵל, תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְלִלְעַג לְכָל הַקְּדוֹשׁ לְעַם
יִשְׂרָאֵל? רַק מִחֲמַת שְׂאִין אַחֲדוֹת בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל!
רַק מִחֲמַת שְׂמִדְבָרִים רַע זֶה עַל זֶה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
הַיְקָרִים! בָּאוּ וְנִתְאַחַד יַחַד כָּלֵל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּ"לֵב
חֲזָק", וְנִזְכָּר מֵאֲמָרָם ז"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה צַח, סִימָן ב'):
נַעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲגָדָה אַחַת — הַתְּקִינוּ עֲצָמְכֶם
לְגֵאֵלָה; בְּרַגַע שְׁעַם יִשְׂרָאֵל יִתְאַחְדוּ יַחַד בְּלֵב אַחַד,
בְּ"לֵב חֲזָק", בְּלֵב שָׁלֵם, אֲזִי אֲנַחְנוּ כָּלִים לְקַבֵּל בְּהֵם
הָאוֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, וְאָנוּ רְאוּיִים
לְגֵאֵלָה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בָּאוּ וְנַעֲקֹר מֵאֲתָנוּ
אֶת הַשְּׂנֵאָה וְהַקְּנָאָה, הַשֶּׁקֶר וְהַכֶּזֶב שֶׁנִּתְפָּסוּ בָּנוּ; כִּי
הֵיכָן שְׂאֵנוּ רוּאִים מְרִיבוֹת, צְרִיכִים לְזָכֹר הֵיטֵב, שֶׁהַכֹּל
נוֹבֵעַ מִקְּנָאָה. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שֶׁבַת קֹנֵב): כָּל
מִי שֵׁישׁ לוֹ קְנָאָה בְּלִבּוֹ — עֲצָמוֹתָיו מְרַקֵּיבִים; וְזֶה עוֹד
בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ; בְּמָקוֹם שֶׁל קְטָטוֹת, שָׁם שׁוֹרָה קְנָאָה;
אָדָם מְקַנָּא בְּזוּלָתוֹ, וְחוֹשֵׁב שֶׁהַקְּנָאָה תִּעְזֹר לוֹ, בְּמָקוֹם
לְעֵבֵד עַל עֲצָמוֹ לְשַׁרְשָׁה לְגַמְרִי, וְאֵז לֹא יַחְסֹר לוֹ שׁוֹם
דְּבָר. עוֹד זֹאת — אָדָם מְקַנָּא בְּזוּלָתוֹ, וְחוֹשֵׁב שֶׁפְּלוּנֵי
יִקַּח מִשְׁהוּ מִמֶּנּוּ, אֶךְ הַכֹּל טְעוּת; כִּי בְּאַמַּת כָּל בַּר
יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ נִקְדָּה, אֲשֶׁר אֵין בְּזוּלָתוֹ, כְּמֵאֲמַר רַבֵּנוּ
ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹחֲבָרִין, חֶלֶק א', סִימָן לד), שֶׁכָּל יְהוּדִי וְיְהוּדִי, יֵשׁ

לו נקדה אשר אין בחברו, ועל-כן מה יש לקנא בשני? ! הלא לכל אחד שליחות מיחדת בזה העולם, כל יהודי הוא צנור להמשיך בו את האור האלקי, ויש לו תפקיד מיחד בזה העולם, ומדוע, אם-כן, צריך לקנא בזולתו? ! ומהקנאה באה אחר-כך שנאה, וברגע ששונאים, מתירים רציחה, רחמנא לצלן, שזה אותיות ש'ק'ר': קנאה, ש'נאה, ר'ציחה; תחלה מתחיל הענין בקנאה, שאחד מקנא בזולתו, ומדמין כאלו לזולת יש יותר כסף ממנו, או יותר כבוד ממנו, או יותר שם ופרסום ממנו, וזה מכניס בו שנאה, שמתחיל לשנא את זולתו, ומהשנאה נובע ריב ורציחה. לזאת, בני ובנותי היקרים! זכרו היטב, שאלו המדות הן אותיות ש'ק'ר' — קנאה, ש'נאה, ר'ציחה. ועלינו לתקן את זאת, על-ידי שנמשיך בתוך לבנו את הקדוש-ברוך-הוא. עלינו להחדיר עמק בלבנו, שהקדוש-ברוך-הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובתוך כל עלמין, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל. וככל שנגביר את האלקות בעולם, וככל שנחדיר ונכניס את האמונה בנשמות ישראל, כך נזכה לאהבת ישראל, לאהב את זולתנו. ומה אנו רואים? שאלו הרשעים הארורים, שליחי הסמ"ך-מ"ם, גורמים פרוידים בין נשמות ישראל, אחד מסית נגד זולתו, עד כדי כך, שמתירים את דמו, רחמנא לצלן. לזאת, בני ובנותי היקרים! אל תפחדו

משום בריה שבעולם, אלא תדעו שהקדוש-ברוך-הוא
 נמצא אתנו, עמנו ואצלנו, ויהיה לכם "לב חזק"
 להתגבר באמונה פשוטה בו יתברך, ועל-ידי שנתחזק
 באמונה פשוטה בהקדוש-ברוך-הוא, ונפתח את פינו
 לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, כי למה אדם אינו מדבר
 ומתפלל אליו יתברך? כי אין לו אמונה ברוחה ומזככת
 (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סב); כי אם הייתה לאדם אמונה
 ברוחה ומזככת, היה יודע, שהקדוש-ברוך-הוא נמצא
 אתו, עמו ואצלו, והקדוש-ברוך-הוא פה אתנו עכשו,
 ואז היה פותח את הפה ומספר לו כל אשר עובר עליו
 וכל אשר מלחיץ אותו וכואב לו. כי באמת אין לאדם
 חבר טוב, ידיד ורע אמתי כמו כפיכול הקדוש-ברוך-
 הוא, שלפניו יכולים לשפך את כל הלב, אליו יתברך
 יכולים לספר כל אשר מעיק וכו'. ואסור לו לומר, שאין
 שומעים אותו וכו', אדרבה, אדם צריך להיות עקשן
 בתפלה, כי בהתחלה עוברים על האדם הרבה נסיונות
 קשים ומרים, ונדמה לו כאלו שונאים אותו ואין
 צריכים אותו, וכאלו מדבר אל הקיר, בשעה שאדם
 שוטה ואינו יודע, שהקדוש-ברוך-הוא מחיה ומנהיג
 ומקים את כל הבריאה כלה; מי הולך בי — אם לא
 הקדוש-ברוך-הוא! מי מסתכל בי — אם לא הקדוש-
 ברוך-הוא! מי מדבר בי — אם לא הקדוש-ברוך-
 הוא! אזי מה שיך שתהיינה לאדם קשיות וספקות על

לב חזק

רצג

הקדוש-ברוך-הוא. אדרבה! זה בא מצד הסמ"ך-מ"ם, שבשביל הבחירה והנסיון נברא, כדי להכניס באדם ספקות (שמות יז) — "היש הו'?" — "היש הו'?"! אבל הקדוש-ברוך-הוא שולח לנו בכל דור ודור צדיקי אמת, שהם בבחינת משה רבנו, המגלים ומפרסמים לכלם את אמתת מציאותו יתברך, ומחזירים בכלם את הדעת האמת של (דברים ד): "אתה הראת לדעת כי הו' הוא אלקים, אין עוד מלבדו"; ובזה שאדם מכניס בעצמו ידיעות אלו, שהקדוש-ברוך-הוא מנהיג את עולמו בחסד וברחמים, בצדק ובמשפט, אז נתרחב הלב, ומתחיל לדבר אליו יתברך, ותכף-ומיד כשמתחיל לדבר אליו יתברך, כבר מרגיש עצמו אדם אחר לגמרי; כי כל מה שמעיק ומצער את האדם, הוא צריך לבוא ולהתפיל אל הקדוש-ברוך-הוא, ואף שבהתחלה ידמה לו כאלו אין שומעים אותו, כאלו אין צריכים אותו — הכל דמיון גדול, שבא מרב חטאים ועוונות שאדם חטא, ועל-ידי כך עשה מחיצה בינו לבינו יתברך, כדכתיב (יחזקאל לב, כז): "ותהי עונתם על עצמותם"; כשאדם חוטא, עוונותיו נכנסים בתוך עצמותו, וזה מה ששובר אותו לגמרי, כמאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ד'), שבזה שאדם חוטא, החטאים נכנסים בתוך עצמותו, והוא סובל צער ויסורים. ועקר הצער והיסורים — שנעלם ונסתר ממנו האור אין סוף ברוך

הוא; כי אין עוד תענוג מזה שאדם מכיר את הקדוש-ברוך-הוא, ויודע שהקדוש-ברוך-הוא נמצא עמו ואצלו, ועליו רק לפתח את הפה ולדבר אליו, אך הרע של האדם, זה אשר ממית אותו, כדכתיב (תהלים לד, כב): "תמותת רשע רשע רעה"; אבל אם אדם מתודה להקדוש-ברוך-הוא על כל אשר עשה, על-ידי-זה מוציא את כל החטאים מעצמותיו, וזוכה להעשות כלי להמשכת גלוי אלקות בעולם. לזאת, בני ובנותי היקרים! תתחזקו מאד מאד, ויהיה לכם "לב חזק", להמשיך את עצמכם אליו יתברך, ואף שבהתחלה יהיה מאד קשה לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, כי כן אומר רבנו ז"ל (ספר-המדות, אות אמונה, סימן כב): הפשע של האדם מכניס בפירות לאדם; וככל שאדם יותר חטא ובפרט בפגם הברית — הוצאת זרע לבטלה, ושאר מיני גלוי עריות, רחמנא לצלן, על-ידי-זה קלקל את מחו, עקם את לבו, ויש לו קשיות וספקות על הקדוש-ברוך-הוא, ונדמה לו כאלו הקדוש-ברוך-הוא שונא אותו ואינו רוצה בו, ואינו שומע אותו, וזה אשר מונע ממנו את התפלה. אבל אם אדם היה יודע שהקדוש-ברוך-הוא אב הרחמן, ומצפה לתפלות ישראל, אז היה מתגבר ומדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, אשר אין עוד דבר טוב ונעים מזה, אין עוד ענג ורחמי וענג גשמי כמו לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא בשפת האם שלו, שזו נקראת התבודדות; הינו ללכת

לב חזק

רצה

למקום פנוי, שאין שם בני-אדם, באיזה חדר, או בית-הכנסת, או קברי צדיקים, או בשדה או ביער, ולבקש ממנו יתברך כל אשר צריכים. ואף שבתחלה לא תראו ישועה, עליכם לזכור מה שאומרים חכמינו הקדושים על חנה (ירושלמי ברכות ד, א): "והיה כי הרבתה להתפלל" — מכאן שכל המרבה בתפלה — נענה. חנה שפכה לבה להקדוש-ברוך-הוא, באה יום יום אל המשכן, ובכתה ושפכה צקון לחשה אליו יתברך, שיתן לה בן, עד שעלי הכהן חשבה לשכרה, ואמרה לו: אינני שכורה, אלא מרת נפש אנכי, ועמדה בתקף יום אחר יום, ובאה להתפלל ולהתחנן לפניו יתברך, שיחוס וירחם עליה וימלא מבקשה. וממנה לומדים חכמינו הקדושים את כל הלכות תפלה (ברכות לא.). וכיון שהרבתה בתפלה והתעקשה מאד, נתנה הקדוש-ברוך-הוא בן נפלא: שמואל הנביא, שבזכותו נגאל. כמובא (מדרש אגדה): שמואל לא נכנס בהיכל שלו, עד שהקדוש-ברוך-הוא יבנה לנו את הבית השלישי; ולבן פזה זכתה חנה רק על-ידי תפלה. לזאת, בני ובנותי היקרים! התחזקו מאד מאד, והשתדלו שיהיה לכם "לב חזק". ובפרט בעתים הללו, שישנן מהומות מהערב-רב, שמסיתים ומדיחים בכל יום ויום נגד כל הקדוש לעם ישראל, רוצים לעקר את התורה מעם ישראל, רוצים לסגור את הישיבות ותלמודי תורה,

בְּדִיוֹק כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה הַמֶּן הַרְשָׁע בְּיָמָיו, עִם כָּל זֹאת
הַצְדִּיק הָאֵמֶת, בְּחִינַת מְרֻדְכִי, עֶמֶד חֲזָק מְאֹד, וְהוֹצִיא
אֶת כָּל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְחוּצוֹת הָעִיר, וּבִיחַד צָעֲקוּ אֶל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהוּא יִתְבָּרַךְ עֲנֵה לָהֶם, וּלְהַמְן-
עֲמָלֵק הֵיטָה נְפִילָה, וְעַם יִשְׂרָאֵל זָכוּ לְגֹאֲלָהּ. כֵּן עֲתָה
רְאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! לְהִתְחַזֵּק בְּ"לֵב חֲזָק" בְּאַמוּנָה
פְּשוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְשׁוּם דְּבָר בְּעוֹלָם לֹא יוּכַל לְשִׁבֵר
אֶתְכֶם. אֲדַרְבֵּה! תִּשְׁמְעוּ אֶל חֲכָמֵי הַדּוֹר, חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל,
חֲכָמֵי הַתּוֹרָה, תִּתְחַזְּקוּ בְּאַמוּנַת חֲכָמִים, שְׁנֵה הַיְסוּד
בְּעַם יִשְׂרָאֵל, כְּדַכְתִּיב (שְׁמוֹת טו, לא): "וַיֹּאמְרוּ בְּהוֹי"ה
וּבְמִשָּׁה עֲבָדוּ", שׁוֹאֲלִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (מְכִילֵתָא
בְּשַׁלַּח): אִם בְּה' הֵאֱמִינוּ, בְּמִשָּׁה לֹא כָּל שְׂכָן? אֵלֶּא אֵי
אֶפְשָׁר לְהִגִּיעַ לְאַמוּנָה בְּה', אֵלֶּא עַל-יַדֵּי אַמוּנָה בְּמִשָּׁה.
וְכֵן מוּבָא (שַׁבַּת קא:): 'מִשָּׁה שִׁפִּיר קָאמְרַת', הַתְּנָאִים
קָרְאוּ זֶה לְזֶה מִשָּׁה; כִּי הַצְדִּיק הָאֵמֶת הוּא בְּחִינַת
מִשָּׁה-מְשִׁיחַ, שֶׁהוּא מַחְדִּיר אַמוּנָה בֵּין נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.
לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! תִּתְחַזְּקוּ בְּ"לֵב חֲזָק"
בְּאַמוּנַת חֲכָמִים, וּבְרַגַע שֶׁתִּשְׁמְעוּ שְׁאֶחָד מְדַבֵּר עַל
צְדִיק שֶׁדְּבוּק בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַל חֲכָם מִחֲכָמֵי
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא גָּאוֹן עוֹלָם, יְסוּד הַהֲלָכָה, מִי שֶׁמְעוֹז פָּנָיו
לְדַבֵּר נִגְדוֹ, סִימָן שֶׁאֵינָנו מְזַרְעֵ יִשְׂרָאֵל; כִּי לְצַעֲרָנוּ הָרַב,
אָנוּ בְּגָלוֹת אֲלֻפִּים שְׁנֵה, וּבְמִשָּׁה אֵלֹהֵי הַשָּׁנִים מִי יוֹדֵעַ
אִם לֹא הִתְעַרְבוּ בֵּינֵינוּ גוֹיִים, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים עֲתָה,

שאלו הערב-רב מביאים גויים מכל הארצות לארץ ישראל, ומבוללים את נשמות ישראל. וכן קרה במשך כל הדורות. על-כן אם רואים אחד מחצף מדבר נגד גאון ישראל, נגד אחד מחכמי התורה, יסוד ההלכה, או אחד מתחצף נגד מנהיג הדור הדבוק בהקדוש-ברוך-הוא, או כנגד מנהיג עדה, צריכים לדעת, שבאיזה שלב, אדם זה איננו מזרע ישראל, כי לא יתכן יהודי שעמדו רגליו על הר סיני, שיתחצף נגד חכמי ישראל, צדיקי הדור, ונגד כל הקדוש לעם ישראל. לזאת, בני ובנותי היקרים! תתחזקו עכשו בכל מחיר, תראו שמהיה אצלכם אהבת ישראל, לאהב את הזולת, הבה נעקר מאתנו את השנאה שיש לנו כלפי הזולת. אם אנו רוצים להשרות את השכינה בעולם, שיתגלה הקדוש-ברוך-הוא לעיני כל, עלינו להשתדל שמהיה אהבה בין אחד לשני. מספיק הגזענות, מספיק המפלגות, מספיק הפלגים בין נשמות ישראל! הגיע הזמן שנשמות ישראל יתאחדו יחד באהבה, ויעזרו זה לזה. וזה הסימן לבעל תשובה, אם תשובתו נתקבלה בשמים — אם אוהב את כל בר ישראל, אם אין לו קטטות עם שום יהודי, ואצלו חביב כל יהודי ויהודי. כמאמרם ז"ל (מגלה כט.): חביבין ישראל לפני הקדוש-ברוך-הוא, שבכל מקום שגלו — שכינה עמהם. ואנו עדים, היכן שרק גרים יהודים בכל תפוצות העולם, הם

בונים בְּתֵי מְדַרְשׁוֹת וּבְתֵי כְּנִסְיֹת, מְקַוְאוֹת, תְּלִמוּדֵי-
 תּוֹרָה לְבָנִים וּבְתֵי-סֵפֶר לְבָנוֹת; אֲשֶׁרֵיהֶם וְאֲשֶׁרֵי חֻלְקָם!
 לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! הִתְחַזְקוּ מְאֹד מְאֹד בְּ"לֵב
 חֲזָק" לְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל. וְחֲכַמְיֵנוּ הַקְּדוֹשִׁים אוֹמְרִים (סִפְּהָ
 מֵה:): מַה תִּפְמָר זֶה אֵין לוֹ אֶלָּא לֵב אֶחָד, אַף יִשְׂרָאֵל אֵין
 לָהֶם אֶלָּא לֵב אֶחָד לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים; וְזֹאת אָנוּ רוֹאִים
 בְּמַצִּיאֹת, שְׁנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵם כְּלִים לְקַבֵּל בָּהֶם זִיו
 הַשְּׂכִינָה, אַף הַסֵּמ"ךְ-מ"ם עוֹשֶׂה כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת
 שְׁבַעוּלָם לְהִסִּית וּלְהַדִּיחַ זֶה נֶגֶד זֶה, אֲשֶׁר זֶה כָּל כָּחוֹ:
 'הַפִּרְד וּמִשְׁל'; כִּי אִם תִּהְיֶה אַחַדוֹת בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל,
 כָּל אֵלוֹ הַרְעֵ-בָנִים' הַרְשָׁעִים, הַרִיפוּרְמִים
 וְהַקּוֹנְסֵרְבָטִיבִים, הַקְּרָאִים, הַבִּיתוּסִים וְהַצְּדוּקִים וְשָׂאָר
 כְּנוֹיֵיהֶם יִתְבַטְּלוּ לְגַמְרֵי, וְחֵס וְשְׁלוֹם, אִם רַק מִתְעַרְבִים
 בְּדַת יִשְׂרָאֵל, צְרִיכִים לִידַע שְׁזוּהֵי סִפְנָה גְדוּלָה, כִּי אֵינָם
 מֵאֲמִינִים בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּתוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְאֵיךְ
 יֵשׁ לָהֶם חֻלְק בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל?! אֵין זֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים, שְׁזֵה הַנְּסִיּוֹן הָאֲחֵרוֹן, שָׁבָא עַל עַם יִשְׂרָאֵל,
 לְרֹאוֹת אֶל מִי נִפְנָה בְּעֵת צָרָה. לְזֹאת, הִתְאַזְרוּ בְּ"לֵב
 חֲזָק" בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַרֵךְ, וְתִשְׁתַּדְּלוּ לְדַבֵּר אֶל
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַרֵךְ כָּל אֲשֶׁר אַתֶּם
 צְרִיכִים, כִּי עַל-יְדֵי שְׂאָדָם מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַרֵךְ, עַל-יְדֵי-
 זֶה נִפְתַּח לוֹ הַמַּח וְהַדַּעַת וְהַשְׁכָּל. וְזֵה עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה,
 שְׂאָדָם צְרִיךְ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַרֵךְ, וּלְסַפֵּר לוֹ כָּל אֲשֶׁר

לב חזק

רצט

עובר עליו. וזהו שאומר הנביא (הושע יד, ב): "שובה ישראל עד הוי"ה אלהיך, כי כשלת בעונך"; כיצד חוזרים בתשובה? ממשיך הנביא ואומר: "קחו עמכם דברים ושובו אל הוי"ה", ואומרים על זה חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה לח, סימן ד'): אמר הקדוש-ברוך-הוא, איני מבקש מכם אלא דברים; מה הקדוש-ברוך-הוא מצפה מאתנו? אלא דבורים, הינו שנדבר אליו יתברך. רואים בני-אדם חוזרים בתשובה, אך אינם יודעים להיכן ללכת, כל אחד סוחר ומושיך אותם למקום אחר, כל אחד אומר: בא לדרך שלי, בא אל הפתח שלי, בא אל בית-הכנסת שלי, רק אנחנו אמת, רק אצלנו האמת וכו', אך זה בעצמו כבר שקר, כי עליכם לדעת, בני ובנותי היקרים! חוזרים בתשובה, חוזרים רק אל הקדוש-ברוך-הוא, כי רק הקדוש-ברוך-הוא אמת, אסור לעשות פלוגים בין נשמות ישראל, כאלו רק אנחנו אמת ואחרים לאו, זה בעצמו שקר; תזרה בתשובה צריכה להיות עם כל הלב אל הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, וזה מה שהקדוש-ברוך-הוא מצפה מאתנו. על-כן הגיע הזמן, שנחזיל עם כל השטיות ונפסיק עם הגאווה והגדלות והישות, שכל אחד חושב שהוא גדול יותר מזולתו, אין דבר כזה! כלנו בני אברהם יצחק ויעקב, כלנו עמדה נשמתנו בהר סיני, כלנו קבלנו את התורה, ויש לנו אמונה בהקדוש-ברוך-

הוא, וככל שִׁנְחָדִיר בְּעֶצְמָנוּ יִדְיָעָה זֹו, יִשְׁפַּע עָלֵינוּ שִׁפַּע גָּדוֹל — שִׁפַּע גְּשָׁמִי וְשִׁפַּע רוּחָנִי. לָמָּה בְּנֵי-אָדָם כָּל-כָּךְ סוֹבְלִים, וְהֵם מְלֵאֵי חוּבוֹת וְעֲנִיּוֹת, צָרוֹת וּמְרִירוֹת וְכוּ' ? כִּי אֵין לָהֶם "לֵב חֲזָק", כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (ירוּשְׁלָמִי תְרוּמוֹת, סוּף פָּרָק ח'): כָּל הָאֵיבָרִים תְּלוּיִים בַּלֵּב, וְהַלֵּב תְּלוּי בְּפִים. אָבֵל אִם אֵין לָאָדָם "לֵב חֲזָק" בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אָזִי הַפִּים רִיק וְאֵין בּוֹ, וְצוּעֵק יוֹמָם וְלַיְלָה: מֵאֵין יָבוֹא עֲזָרִי? ! בְּשָׁעָה שִׁשׁוּכַח, שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹּה אִתָּנוּ, עִמָּנוּ וְאַצְלָנוּ, מֵה שֶׁאֲנַחֲנוּ צָרִיכִים, זֶה רַק לְפִתּוּחַ אֶת הַפֶּה לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! אִם אַתָּם רוֹצִים לְהִיּוֹת חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית, וְשׁוּם בְּרִיָּה לֹא תוּכַל לְבַלְבֵּל אֶתְכֶם, תִּתְאַזְרוּ עִם "לֵב חֲזָק" בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה, וְתִדְעוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹּה אִתָּנוּ, כִּי הוּא מְקוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם וְאֵין הָעוֹלָם מְקוּמוֹ. וְאוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קְדוּשֵׁין לֵב): דָּבָר הַמְּסוּר לַלֵּב, נֶאֱמַר בּוֹ: "וַיִּרְאֵתָ מֵאֲלֹהֶיךָ"; כְּשֵׁיִשׁ לָאָדָם לֵב טָהוֹר, "לֵב חֲזָק", לֵב אֲמִיץ, אָזִי הוּא מְפַחַד רַק מֵהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; כִּי בְּאַמֶּת לָמָּה לָנוּ לְפַחַד מֵאֵלוּ הָעַרְב־רַב, אֲשֶׁר הֵם עוֹשִׂים רוּחַ בְּעֵלְמָא, זוֹהִי רַק כְּנוּפְיָה קִטְנָה, אֲשֶׁר מְזַרַע הַמֶּן-עַמְלָק הַפֶּה. כִּי לֹא יִמְלִט, יְהוּדֵי שֶׁעִמְדוּ רַגְלָיו עַל הַר סִינַי, שֶׁיִּדְבֹּר פְּתוּחַ נֶגֶד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לֹא יִתְכַן, יְהוּדֵי מְזַרַע אַבְרָהָם, יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, שֶׁיִּדְבֹּר נֶגֶד כָּל

הקדוש לעם ישראל, מכרח להיות שהם גויים, שנתערבו בין נשמות ישראל, והתבוללו ביניהם, והם אשר גורמים לנו את כל הצרות, כמאמרם ז"ל (מדרש אגדה): מאז שיצאו עם ישראל ממצרים, גם ערב-רב עלה עמם. ומערב-רב אלו סבל משה רבנו, כמו שכתוב (במדבר כ, ג): "וירב העם עם משה"; והיכן שכתוב הלשון: "וירב העם" — זהו הערב-רב, כי יהודי שהוא מבני האבות הקדושים, ועמדו רגליו על הר סיני, הוא חזק באמונה טהורה, באמונה פשוטה בו יתברך. לזאת, בני ובנותי היקרים! התחזקו ב"לב חזק", ואל תתפעלו מאלו הערב-רב, שעושים עכשו רוח, ומדברים נגד הקדוש-ברוך-הוא ונגד כל הקדוש לעם ישראל. אם נתחזק ביחד, ונתאחד בצותא, ונעקר מאתנו את השנאה והקנאה, התחרות והכבוד, לא נרצה שום דבר רק את הרצון של הקדוש-ברוך-הוא, נעזב את השטיות שנוצרו בעת שגלינו בגלות הארצה, שמשם באה כל הגזענות והקנאה, השנאה והרציחה שנקנסה בנו, אשר הם השקר הגדול ביותר. באו נעקר מלבנו את כל ההבלים והכזבים, ונראה להקדוש-ברוך-הוא, שיש לנו "לב חזק", לב טהור. כי כן אומרים חכמינו הקדושים (סנהדרין קו:): רחמנא לבא בעי, כדכתיב (שמואל-א טז, ז): "הוי"ה יראה ללבב"; הקדוש-ברוך-הוא רוצה לב טהור, הקדוש-ברוך-הוא רוצה

"לב חזק". ואומרים חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה מא): הקדוש-ברוך-הוא אוהב כל מי שהוא טהור לב. אצלו יתברך העקר הלב. וזה מה שאומרים חכמינו הקדושים (קהלת רבה, פרשה א'): בשעה שאדם מתודה, הוא כותש על לבו: אשמנו, בגדנו, גזלנו, דברנו דפי, ולמה כותשים על הלב? כי הכל בא מהלב! כי אם אין לאדם לב טהור, אם אין לאדם לב בשר, משם באים כל הצרות והיסורים, מחמת שיש לו לב אכן, ואינו רוצה להרגיש את צער וכאב הזולת. כי בני ובנות היקרים! אם הייתם מתבוננים מה עובר היום על נשמות ישראל, כמה אלפי אלפים חולים ופצועים יש בין נשמות ישראל, הנה נשבר לבכם, והייתם באים בלב נשבר ונדכה להקדוש-ברוך-הוא, לבקש על כל חולי ישראל רפואה שלמה. אם הנה לכם לב טהור, הנה כואב לבכם, שמסתובבים כל-כף הרבה אלמנות ויתומים, כל-כף הרבה רוקים ורוקות, כל-כף הרבה גרושים וכו', כל-כף הרבה סובלי צרות ומרירות. אם הנה לכם לב טהור, הייתם משנים לגמרי את כוונתכם, ובאים רק אל הקדוש-ברוך-הוא. אבל להגיע לזה, צריכים לברח מליצנות, כמאמרם ז"ל (שיר השירים רבה, פרשה א'): נכנס ללב דבר של ליצנות, יוצא כנגדו דבר של תורה. כי מסתובבים ליצנים, אשר הם נואפים גמורים, כי אין אדם מתלוצץ מחכמי ישראל, מצדיקי הדור, אלא אם

הוא נואף, כמו שאומר דוד המלך (תהלים נה, כא): "שִׁלַח יְדוֹ בְשָׁלְמוֹ — חֵלֶל בְּרִיתוֹ"; אם אדם מדבר על צדיקים קדושים, על חכמי ישראל אשר תורתם אֲמֵנוֹתָם, ויושבים ארבעים-חמשים שנה, ועוסקים בתורה, ואין להם אלא ד' אמות של הלכה, ובא מחצף ופרחח ומדבר עליהם, בסימן שנואף הוא, ועושה כל מיני נאוף, אחרת לא היה מעז פניו לדבר נגדם. לזאת, בני ובנותי היקרים! תברחו לכם מכל מיני ליצנים המדברים על חכמי ישראל, צדיקי הדור, ותתחזקו ב"לב חזק", לב אמיץ, באמונה פשוטה בו יתברך, ותתחזקו בכל מיני אפנים שבעולם להיות בשמחה, לא להבהל משום ברִיה שבעולם; כי אין עוד שמחה בשמחת היהדות, שתהלה לאל, קבלנו את התורה בהר סיני, ואנו מאמינים בני מאמינים, שזאת התורה לא תהא מחלפת בשום פנים ואפן, ואנו שומרים שבת, שהיא שמו של הקדוש-ברוך-הוא, ואנו מניחים בכל יום תפלין ומתעטפים בציצית, ויש לנו מזוזה על פתח ביתנו, ואנו אוכלים רק כֶּשֶׁר, ואנו מאמינים באל עולם, אל אחד, זו השמחה הכי גדולה, ולכן אנו אומרים ברכה בכל יום: "שלא עשני גוי", וכמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן י'): אין עוד שמחה בשמחת היהדות. ואנו צריכים לשמח, שנתן לנו הקדוש-ברוך-הוא את התורה בהר סיני על-ידי משה רבנו, והמסרת

עוברת ממשה שקבל תורה מסיני ומסרה ליהושע
 ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים, ונביאים מסרוה לאנשי
 כנסת הגדולה, ואנשי כנסת הגדולה מסרוה מדור דור
 עד הדור הזה. לזאת, בני ובנותי היקרים! התחזקו מאד
 מאד עם "לב חזק" ואמיץ, ואל תחששו מהערב-רב,
 אשר הם מאימים עלינו, שיעשו כף או אחרת, אין להם
 שום כח! זוהי רוח בעלמא, עלינו להתאחד יחד,
 ולפרסם לכלם, שאנחנו מאמינים רק בהקדוש-ברוך-
 הוא, ולא יהיו לנו שום קשיות על הקדוש-ברוך-הוא,
 אשר זה מה שאומרים חכמינו הקדושים (ספרי ואתחנן לב):
 "ואהבת את הוי"ה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל
 מאדך", מהו בכל לבבך? שלא יהיה לבך חלוק על
 המקום, ולא יהיו לך שום קשיות על הקדוש-ברוך-
 הוא, אדרבה! אנו צריכים "לב חזק" להתחזק באמונה
 פשוטה בו יתברך. ואומר הנביא (יחזקאל לו, כו):
 "והסרותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב
 בשר", אומרים על זה חכמינו הקדושים (בראשית רבה,
 פרשה לד, סימן טו): אל תקרי בשר אלא בסר, שיהיה כל
 אחד בוסר בחלק של חברו; הינו שלא ירצה את שיש
 לזולת, ורק ירצה שיהיה לו טוב (ועין חיי-מוהר"ן, סימן
 שלט); פשיש לאדם לב אבן, אין אכפת לו מהזולת, אינו
 חש את כאב הזולת, אשר מזה באה כל הרשעות,
 הקנאה והשנאה, שזה השקר, שאחד אינו יכול לסבל

לב חזק

שה

את זולתו, אחד אינו יכול להקדים שלום לזולתו, יש לו קשיות על השני, וכן על הקדוש-ברוך-הוא, רחמנא לצלן, אשר הכל בא, מחמת שיש לו לב אבן, ואינו רוצה להרגיש בכאב הזולת. אומר הנביא: אני אעקר מכם לב האבן ונתתי לכם לב בשר, שיהיה אחד מתבסר בלבו של חברו, אשר בזה תלויה הגאולה, שאנחנו נרגיש את צער הזולת, שאנחנו נבין את רעינו, חברינו וידידינו. לזאת, בני ובנותי היקרים! הגיע הזמן שנחדל מההבלים, באו ותפקחו את עיניכם, ותראו איך הסמ"ך-מ"ם עובד ומרמה אתכם, והדבורים שלו הם רק אהבה ושלום, בשעה שהוא שקר אחד גדול. הנה המסיון עמל ומגיס את כל כחותיו, ובא עם שלום ואהבה, ושוכחים את הרציחות שבצעו בין נשמות ישראל אלפים שנה, עשו פוגרומים, שרפו, חנקו, הרגו, צלבו את נשמות ישראל בכל מיני מיתות משנות ואכזריות, ובכל מיני עלילות דם, ועכשו רוצים להעביר את נשמות ישראל על דתם, ורוצים למכר לנו את הזבל שלהם, אחרי שהרגו ורצחו את נשמות ישראל כל שנות גלותם בכל מיני מיתות משנות ורציחות אכזריות, שעשו כלפיהם משך כל הדורות. לזאת, בני ובנותי היקרים! התאזרו ב"לב חזק" והתעוררו לחזר בתשובה אל הקדוש-ברוך-הוא. ועקר התשובה — על שנאת חנם, שנפסיק לשנא אחד את השני, נפסיק את

המריבות זה על זה, מספיק כבר כל המפלגות שעושים
 פלג פלג, שזהו דור הפלגה, עם ישראל הם עם אחד,
 והמן-עמלק אינם יכולים לסבל את זאת, על-כן אומר
 (אסתר ג, ח): "ישנו עם מפזר ומפרד", אבל לא יועיל לו
 דבר, כי צדיקי הדור, שהם מרדכי ואסתר, עוסקים
 בכנוסים לכנס את נשמות ישראל יחד, ולשים סוף
 לקנאה ולשנאה שיש בינינו, ודיקא על-ידי-זה נזכה
 לגאולה שלמה שמחכה עלינו, ונזכה לראות עין בעין
 גלוי שכינה, ונזכה לחזות במו עינינו שהקדוש-ברוך-
 הוא בונה לנו את בית-המקדש השלישי, ונזכה לחזר
 אליו יתברך!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

קונטרס

תקון העולם

בו יבארו יסודות חזקים, שכל בר ישראל צריך
לדעת, כדי שיזכה, שעל ידו יתקן העולם
במלכות שדי, שתתגלה מלכותו יתברך עלינו
ועל כל העולם כלו.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: עֵקֶר תְּקוּן הָעוֹלָם הוּא רַק
לְמַלְא אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּאַמוּנָה, לְגִלּוֹת
וּלְפָרְסָם לְכָל־אֶת אֶת־אֲמִתּוֹת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ,
וּלְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדֵי, וְאַפְלוּ לְגוֹיִים
צָרִיכִים לְדַבֵּר לְפָנֵיהֶם רַק דְּבוּרֵי אַמוּנָה, וְכִמוֹ
שֶׁכָּתוּב (דְּבָרֵי־הַיְמִים־א' טז): "סִפְרוּ בְּגוֹיִים אֶת
כְּבוֹדוֹ בְּכָל הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו", וּבְזֶה מוֹרִידִים
אֶת הַשְּׂכִינָה בְּעוֹלָם, וּמְמַלְאִים אֶת תְּאֵוֹתוֹ
יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תְּנַחֲוּמָא
נִשְׂא): בְּשַׁעֲהַ שְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אֶת
הָעוֹלָם, נִתְאַוָּה שְׁיֵהָא לוֹ דִּינָה בְּתַחְתּוֹנִים, כְּמוֹ
שְׂיֵשׁ בְּעֵלְיוֹנִים, וְלִכְן אֲשָׁרֵי מִי שֶׁעוֹסֵק לְגִלּוֹת
וּלְפָרְסָם תָּמִיד אֶת הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וְאֵינוֹ
מִתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם.

(אמרי־מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ב', סִימָן תתכו)

קוּנְטָרַס

תְּקוּן הָעוֹלָם

רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (שיחות-הַר"ן, סימן קכו), בְּשָׁעָה שֶׁדִּבְרוּ
לְפָנָיו בְּעֵנִין בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ, שֶׁקֹּדֶם שְׂיָבֹא מְשִׁיחַ, לֹא
אֶחָד יִהְיֶה שֶׁיִּצְעַק עַל אֲמוּנָה, כִּי כִּמָּה צַדִּיקִים שֶׁיִּהְיוּ
אִז יִצְעֲקוּ בְּקוֹל גְּדוֹל עַל אֲמוּנָה כְּמוֹנֵי הַיּוֹם, עַד שֶׁיִּהְיֶה
נֹחַר גְּרוֹנָם וְלֹא יוֹעִיל. וְמָה שֶׁכָּתוּב (ישעיה ד, יג): "כֹּל
הַנֶּשְׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֵאמַר לוֹ",
וְאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּבֹא בַתְּרָא עה:), שֶׁיֵּאמְרוּ לְפָנָי
הַצַּדִּיקִים קְדוֹשׁ הוּא כְּפֹשׁוּטוֹ; כִּי בְּוַדַּאי הַצַּדִּיקִים
שֶׁיִּהְיוּ אִז וְיִתְחַזְּקוּ וְיִשְׁאַרוּ בְּאֲמוּנָתָם הַקְּדוֹשָׁה, יִהְיוּ
רְאוּיִים לוֹמַר לְפָנֵיהֶם אֲפֹלוּ יוֹתֵר מְזֵה, מֵאַחַר שֶׁיִּשְׁאַרוּ
קִימִים בְּאֲמוּנָה, וְלֹא יִנְיחוּ עֲצָמָם לְפַל וְלִטְעוֹת, חֵס
וְשְׁלוֹם, אַחַר הָעוֹלָם. וְיִהְיוּ כִּמָּה מְפָרְסָמִים וּמְנַהֲיגִים
שֶׁל שְׁקָר, וְאֵין סֶפֶק שֶׁלֹּא יִמָּצֵא אִז קְבוּץ כְּמוֹנֵי הַיּוֹם,
שֶׁנִּמְצְאִים כִּמָּה בְּנֵי-אָדָם שֶׁמִּתְקַבְּצִים יַחַד, שֶׁחֲפָצִים

תקון העולם

בַּאֲמַת לְשִׁמְעַ דְּבַר ה', וְאַף-עַל-פִּי שְׁיֵהִי אֶז אֵילוֹ
 כְּשָׂרִים בַּדּוֹר, אִךְ יֵהִי מִפְּזָרִים. עָנָה וְאָמַר (שְׁמוֹת יז, יד):
 "כָּתַב זֹאת זְכוּרֹן בַּסֵּפֶר", לְמַעַן יִדְעוּ בְּיָמֵים הַבָּאִים,
 שְׂכָבֵר הָיָה מִי שְׂיִדַּע זֹאת מִקֵּדָם, וַיִּדְעוּ לְהִתְחַזֵּק
 בַּאֲמוּנָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ וּבְצַדִּיקוֹ הָאֲמֵתִיִּים.

וְהִנֵּה נִתְקַיְמוּ דְבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל בְּמֵלֶא מוֹכֵן הַמְּלָה,
 אַחַר שְׁעֵבֵר עַל עַם יִשְׂרָאֵל חֲרָבָן כְּזֶה, שְׁשַׁחֲטוּ וְשָׂרְפוּ
 וְחָנְקוּ וְהָרְגוּ בְּמִיתוֹת מְשֻׁנוֹת, מִיתוֹת אֲכֻזָּרִיּוֹת, מְלִיוּנִים
 מִנְשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְיוֹתֵר מִזֶּה, יָרַד חֶשֶׁף גָּדוֹל בְּעוֹלָם,
 חֶשֶׁף וְאַפְלָה, חֶשֶׁף כְּפוֹל וּמְכַפֵּל בְּכַפִּירוֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת
 שְׁלֹא הִיָּתָה כְּזֹאת מֵעוֹלָם, שֶׁהֵעֲבִירוּ עַל הַדַּת מְלִיוּנִים
 מֵאַחֲיָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִשְׁעוֹת וּבְאַכְזָרִיּוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד,
 וְעָקְרוּ מֵהֶם אֶת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיָּתָה יְרֻשָׁה לָהֶם
 מִדּוֹר דּוֹר, וְעוֹד זֹאת, שְׂבָאוּ הָעַרְב־רַב רִשְׁעִים אַרוּרִים,
 טְמֵאִים וּמְטֵמְאִים וְאַכְזָרִיִּים מֵאִין כְּמוֹתֵם, וְהִכְרִיחוּ
 אוֹתָם לְחַלֵּל שַׁבָּת בְּפִרְהוּסָהּ, וּפְטְמוּ אוֹתָם בְּנִבְלוֹת
 וּטְרָפוֹת, עַד שְׁעָקְרוּ מֵהֶם לְגַמְרֵי אֶת הָאֲמוּנָה, וְנִעְשׂוּ
 כְּגֵרוּעִים שְׂבָאֵמוֹת, רַחֲמָנָא לִישְׁזָבֵן, עַד שְׂאָמְרוּ חֲכַמֵּינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (בַּמְדָּבָר רַבָּה, פְּרָשָׁה כֹּא, סִימָן ד'): מִנִּין שֶׁהַמְּחַטִּיא
 אֶת הָאָדָם יוֹתֵר מִן הַהוֹרְגוֹ? שֶׁהַהוֹרְגַת הוֹרֵג בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 וַיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְהַמְּחַטִּיא הוֹרְגוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וּבְעוֹלָם הַבָּא; וְלָכֵן דִּיקָא עֲכָשׁוּ צָרִיכִים לְהִתְחַזֵּק בְּיִתְרָה

תקוץ העולם

שיא

שֶׁאֵת וּבִיטֵר עַז בְּאַמוֹנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּלְגִלוֹת
וּלְפָרֶסֶם אֶת הָאַמוֹנָה הַקְּדוּשָׁה לְכֻלָּם, כִּי עַל הַזְּמַן הַזֶּה
הַזֶּהִירְנוּ רַבְּנוּ ז"ל מֵרֹאשׁ מֵהַיְהִיָּה בַסּוּף, שְׂיִהְיוּ נְסִיווֹנוֹת
קָשִׁים וּמְרִים לְהַחֲזִיק בְּאַמוֹנָה פְּשׁוּטָה, בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת.
וּלְכֵן אֲשֶׁרִי הָאָדָם שְׂזוּכָה לְהִתְחַזֵּק בְּעֵתִים הֵלֵל
בְּאַמוֹנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאֲשֶׁרִי מִי שְׂזוּכָה בְּעֵתִים
הֵלֵל לְהַחֲדִיר אֲמוֹנָה בֵּין נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּלְקָרֵב
רְחוּקִים אֶל אֲבִינוּ שְׂבֻשְׁמִים, שְׂאֲמְרוּ בַזֶּהר (תְּרוּמָה קכח):
תָּא חֲזִי, כָּל מָאן דְּאֶחִיד בְּיַדָּא דְּחִיבָא, וְאֶשְׁתַּדַּל בֵּיה
לְמִשְׁבַּק אֲרַחָא בִישָׂא, אִיהוּ אֶסְתַּלַּק הָכִי בַר נִשְׁ אֲחַרָא,
גָּרִים לְאַכְפִּיָּא סְטָרָא אֲחַרָא, וְגָרִים דְּאֶסְתַּלַּק קִדְשָׂא
בְּרִיךְ הוּא בִיקְרִיָּה, וְגָרִים לְקִימָא כָּל עֲלָמָא בְּקִיּוּמִיהָ
לְעִילָא וְתַתָּא, וְעַל הָאֵי בַר נִשְׁ כְּתִיב (מְלָאכִי ב, ה): "בְּרִיתִי
הִיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם", וְזָכִי לְמַחְמִי בְּנִין לְבָנוּי
וְזָכִי בְּהָאֵי עֲלָמָא וְזָכִי לְעֲלָמָא דְּאִתִּי, כָּל מְאָרִי דִּינִין לָא
יְכַלִּין לְמִידָן לִיָּה בְּהָאֵי עֲלָמָא וּבְעֲלָמָא דְּאִתִּי, עָאֵל
בְּתַרְיֶסֶר תַּרְעֵי וְלִית מָאן דִּימְחִי בְּיַדִּיהָ, וְעַל דָּא כְּתִיב
(תְּהִלִּים קיב, ד): "גִּבּוֹר בְּאָרְץ יִהְיֶה זֶרְעוֹ דּוֹר יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ,
הוּן וְעֶשֶׂר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עוֹמְדָת לְעַד, זֶרַח בַּחֲשׂוֹף אִוֵּר
לְיִשְׂרָאֵל וְגו'."

וְהִנֵּה הַשְּׂאִיר לָנוּ הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא גַם בַּדּוֹר הָעֲנִי
הַזֶּה צְדִיקִים וַחֲסִידִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה, שְׂבָנוּ בְּכֹל חֻלְקֵי

העולם מקואות ותלמודי תורה לבנים ובתי ספר לבנות, אשר בהם לומדים עם הילדים אמונה פשוטה בו יתברך, וקיום המצוות לעבדה ולמעשה, ובנו ישיבות קטנות וגדולות לבחורי חמד, שלומדים תורה בהתמדה רבה, וכן העמידו כוללים לאברכים מצנינים, שתורתם אמנותם, וגם בעלי בתים לאלפים ולרבבות, שהקימו בתים נאמנים על טהרת הקדש, וכל זה לקוצים ולצנינים לערב-רב, אשר עיניהם לוטשים ושניהם חורקים על זה מאד, כי הם חשבו שיעשו לכלל ישראל כרצונם, והקדוש-ברוך-הוא הותיר לנו פלטה יהודים קדושים נאמנים להשם יתברך, וכתפלת עזרא הסופר (עזרא ט, טז): "הוי"ה אלגי ישראל צדיק אתה, כי נשארנו פלטה כיום הזה" וגו'.

ומה שחשוב עכשו לעם ישראל היראים והשלימים, שלא פרעו לבעל של הערב-רב, שיתאחדו יחד ביתר שאת וביתר עז, ולהשתדל לעזר אחד לשני, כי כך אמרו חכמינו הקדושים (עקצין ג): לא מצא הקדוש-ברוך-הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום; ולכן כל קהלה צריכה לעזר לקהלה אחרת המתנהגת על-פי התורה והאמונה, ולהשתדל לקרב מה שיותר נשמות ישראל אל האמונה הקדושה וקיום מצוות מעשיות, אשר זה מאד מאד חשוב אצלו

תקוּן הָעוֹלָם

שיג

יִתְבַּרְךָ, כְּמֵאֲמָרם ו"ל (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה ט', סִימָן ט'): גְּדוֹל
שְׁלוֹם, שְׁשֵׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִקְרָא שְׁלוֹם, הַדָּא
הוּא דִּכְתִּיב (שׁוֹפְטִים ו): "וַיִּקְרָא לוֹ הַיְיָ"ה שְׁלוֹם" וְכוּ';
וְאָמְרוּ (שׁם): גְּדוֹל שְׁלוֹם, שְׁכָל הַבְּרָכוֹת וְטוֹבוֹת וְנִחְמוֹת
שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְבִיאָן עַל יִשְׂרָאֵל חוֹתְמִין בְּשְׁלוֹם;
וְאָמְרוּ (שׁם): גְּדוֹל שְׁלוֹם, שְׁכַשְׁמֶלְךָ הַמְּשִׁיחַ בָּא אֵינּוּ
פוֹתַח אֶלָּא בְּשְׁלוֹם, שְׁנֹאֲמַר (יִשְׁעִיָּה נב): "מָה נְאוּוֹ עַל
הַהָרִים רַגְלֵי מַבְשֵׁר מְשֻׁמֵּעַ שְׁלוֹם", וְעַקֵּר הַכַּח שֶׁל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הוּא רַק עַל-יְדֵי הָאֲחִידוֹת וְאֶהְבָּה, וּבְזוֹה
שְׁיִהְיוּ תְּמִיד מְאֻחָדִים יַחַד בְּאֲחִידוֹת אֲמֵתִית לְמַעַן שְׁמוֹ
יִתְבַּרְךָ, לֹא יוּכְלוּ הָעַרְב־רַב לָהֶם בְּשׁוֹם פָּנִים וְאַפָּן, כִּי
הָאֲחִידוֹת שְׁיִשׁ בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרֹט בֵּין הַיְרֵאִים
וְהַשְּׁלֵמִים לְדַבֵּר הַשֵּׁם, זֶה הַחוּמָה בְּצוּרָה, שֶׁלֹּא יוּכְלוּ
לָהֶם הָעַרְב־רַב בְּשׁוֹם פָּנִים וְאַפָּן. וּבִפְרֹטִיּוֹת צָרִיף כָּל
בַּר יִשְׂרָאֵל לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ עֲכָשׁוּ בְּעַבּוֹר יְלָדִיו, וְלִשְׁמֹר
מְאֹד מְאֹד עִם מִי הֵם מִתְחַבְּרִים, וְאַשְׁרֵי מִי שְׁזוֹכָה
לְחַתֵּן אֶת יְלָדִיו סְמוּף לְפָרְקָן, שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
(יְבָמוֹת סב:): וְהַמְּדַרְיָף בְּנָיו וּבְנוֹתָיו בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל,
וְהַמְּשִׁיאָן סְמוּף לְפָרְקָן, עָלָיו הַכֶּתוּב אוֹמֵר (אִיּוֹב ה, כד):
"וַיִּדְעַתָּ כִּי שְׁלוֹם אֶהְלֶךְ", וְאֵין עֲצָה אַחֲרַת עֲכָשׁוּ לְהַצִּיל
אֶת הַנֶּעַר מִרְדַּת שַׁחַת, רַק עַל-יְדֵי שְׁיַחְתָּנוּ אוֹתָם סְמוּף
לְפָרְקָן, וְאַשְׁרֵי הַהוֹרִים שְׁמֵרְחָמִים עַל יְלָדֵיהֶם וּמְחַתְּנֵים
אוֹתָם סְמוּף לְפָרְקָן, וְזֶה עַקֵּר הַרְחָמָנוּת בַּדוֹר הַזֶּה —

לְדַאג לְהִילָדִים שְׂיִתְחַתְּנוּ סְמוּךְ לְפָרְקָן, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 יִנְצְלוּ מִהֲרִבָּה רָעוֹת וּפְגַעֵי וּמְקַרֵי הַזְּמַן וּמִי שְׂמִסְתַּכֵּל
 בְּעֵין אַמֶּת מֵה שְׂקוּרָה בְּדוֹר הַזֶּה, יוֹדֵה בְּדַבְרֵינוּ אֱלוֹ,
 כִּי רַבְנוּ ז"ל מְאֹד הִקְפִּיד עַל דְּבַר זֶה, לְחַתֵּן אֶת הִילָדִים
 סְמוּךְ לְפָרְקָן, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיוּ שְׂמוּרִים מִכָּל חֲטָא וְעוֹן,
 וְכִף תִּמְשֹׁךְ שְׂרִשְׁרֵת הַזֶּהב שֶׁל כָּל לְנֶשְׂמוֹת יִשְׂרָאֵל,
 וַיִּקְיֵם אֶצֶל כָּל אֶחָד וְאֶחָד (תְּהִלִּים קכח, ז): "וַיִּרְאֶה בְּנִים
 לְבָנֶיךָ שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל", וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 (פְּתוּכֹת נ.): כִּיּוֹן שְׂבָנִים לְבָנֶיךָ, שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל, אֱמֵן
 וְאֱמֵן!

תם ונשלם, שִׁבַּח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטֵרַס
פְּתִית לְמָאוֹר

יְגֵלָה נֹרְאוֹת נִפְלְאוֹת, לְמוֹדִים עֲמֻקִּים בְּגִלּוּי
אֱלֹקוֹת, וַיִּחְזַק וַיֵּאֲמֵן אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, שְׂיִזְכֶּה
לְהִיּוֹת דְּבוּק תָּמִיד בּוֹ יִתְבָּרֵךְ.

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרֵי
רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנָנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ
רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ
וְעַל-פִּי דְבָרֵי תְלַמִּידוֹ, מוֹרְנוּ
הַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִיס לִיה

רַבֵּי נֶתָן מְבַרְסֵלָב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ
וּמְשַׁלֵּב בְּפִסְוֵקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי
חֻכְמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וַיִּזְהַר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבֵא לְדַפּוּס עַל-יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֵסֵלָב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁעוֹבֵר עַל כָּל אָדָם
כָּל־כֶּף הַרְבֵּה צָרוֹת וְיִסּוּרִים, עַד שְׂאִין אֶחָד
יֹדֵעַ מַה שְּׁקוֹרָה לְזוּלָתוֹ, וּמִזֶּה בָּא, שְׁכָל
אֶחָד מִקְּנֵא בְּזוּלָתוֹ, אֲבָל בְּאַמַּת אִין אָדָם
שְׂאִינוּ סוֹבֵל בְּזֶה הָעוֹלָם צָרוֹת וְיִסּוּרִים,
וְהַכֵּל כְּדִי לְזַכֵּךְ אוֹתוֹ, כְּדִי שְׂיֵאִיר בּוֹ הָאוֹר
אִין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, כִּי כָּל שְׁעוֹבֵר עַל
הָאָדָם יוֹתֵר יִסּוּרִים — יוֹתֵר מְזַדְּכֵךְ, אִם רַק
מִחֲזִיק מַעֲמָד, וְאִינוּ קוֹרָא תִּגְרָר עָלָיו יִתְבָּרֵךְ,
אֲזִי נַעֲשֶׂה כְּלִי לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הָאֶרֶת
הָאִין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, אֲשֶׁרִי מִי שְׂמִחֲזִיק
מַעֲמָד !

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתכז)

קוֹנְטָרַס

כְּתִית לַמָּאֹר

בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּתִיב (שְׁמוֹת כז, כ): "וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ, כְּתִית לַמָּאֹר, לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד", לְהַדְלִיק הַמְּנוֹרָה הַזֹּאת מִצֹּהַר לְהַבִּיא שֶׁמֶן זַיִת זָךְ, אוֹמֵר רַש"י: בְּלֵי שְׁמָרִים. חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (מְנַחֵם נג:): מֵה זַיִת אֵינוֹ מוֹצִיא שֶׁמֶן, אֶלָּא עַל-יַדֵּי כְּתִית, אֵף יִשְׂרָאֵל אֵינָם חוֹזְרִים לְמוֹטָב, אֶלָּא עַל-יַדֵּי יִסּוּרִים; כְּשֶׁרוֹצִים לְהוֹצִיא שֶׁמֶן מִן הַזַּיִת, צָרִיכִים לְכַתְּשׁוֹ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב, וְאִזּוֹ יוֹצֵא שֶׁמֶן זַיִת זָךְ, שֶׁיִּכּוֹלִים אַחֲרֵי-כֵן לְהַדְלִיק בּוֹ וַיֵּאִיר. כְּמוֹ-כֵן נִשְׁמָה קְדוּשָׁה שֶׁיִּרְדֶּה מִן הַשָּׁמַיִם, וְהַתְּלַבְּשָׁה בְּגוֹף גִּשְׁמִי, וְצָרִיכָה לְהַפִּיר אֶת הַבוֹרָא יְתָבָרְךָ שְׁמוֹ, כְּדֵי שֶׁתֵּאִיר — כּוֹתְשִׁים אוֹתָהּ. רַבֵּנוּ ז"ל אָמַר פַּעַם: הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב חֶסֶד מְטֻגָּן; הֵינּוּ אָדָם שֶׁעוֹבֵר עָלָיו הַרְבֵּה יִסּוּרִים, מְרִירוֹת, צָרוֹת, וְאֵף-עַל-פִּי-כֵן הוּא מְחִזִּיק מֵעַמָּד, זֶה חָשׁוּב מְאֹד מְאֹד לְמַעַלָּה בְּשָׁמַיִם, וּמֵדוּעַ?

כי כָּף מְנַסִּים אֶת הָאָדָם אִם כּוֹנֵנֹתוֹ רְצוּיָהּ לַשָּׁמַיִם, או שְׂרָצוֹנוֹ כְּבוֹד, או כֶּסֶף, או שֵׁם. וְלִכֵּן מְנַסִּים כָּל אָדָם וְאָדָם — לְרֵאוֹת אֶל מִי יִפְנֶה בְּעֵת צָרָה. כְּתוּב בַּזֹּהָר (שְׁלַח קסח:): אָעֵא [עֵץ] דְּלֵא סְלִיק נְהוּרִיָּה — מִבְּטָשִׁין לִיָּה; חֲתִיכֵת אֵשׁ גְּדוּלָה כְּשֶׁרוֹצִים לְהִדְלִיקָהּ — אֵי אֶפְשָׁר, וְעַל-כֵּן שׁוֹבְרִים אוֹתָהּ לְחֲתִיכוֹת קְטַנּוֹת, וְאִזּוּ יְכוּלִים לְהִדְלִיקָהּ בְּנֶקֶל, כָּף גּוֹפָא דְלֵא נִכְנַס בֵּיָה אוֹר הַנִּשְׁמָה — מִבְּטָשִׁין לִיָּה, שׁוֹבְרִים אוֹתוֹ.

עֲלִינוּ עוֹבְרִים כָּל מִיָּי צְרוֹת וְיִסוּרִים, כָּל מִיָּי מְרִירוֹת, כָּל מִיָּי פְּחָדִים, וּפְעָמִים רַבּוֹת אָנוּ שׁוֹאֲלִים אֶת עֲצָמֵנוּ — מַה זֶה וְעַל מַה זֶה, שְׁעוֹשֶׂה לָנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא צְרוֹת וְיִסוּרִים כְּאֵלוֹ, וְלָמָּה אָנוּ צְרִיכִים לְסַבֵּל אֶת כָּל הַסְּבָל הַזֶּה?! וְאִדְרָבָה, כָּל מִי שֶׁדְּבוּק יוֹתֵר בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה יוֹתֵר אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עָלָיו עוֹבְרִים יוֹתֵר מִשְׁבָּרִים וְגַלִּים. וְהִנֵּה זֶה הַתְּרוּץ — עֲלִינוּ לְדַעַת, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַסֶּה אוֹתָנוּ, וְרוֹצֶה לְרֵאוֹת — אוֹלֵי אָנוּ שְׂקֵרָנִים, ר'מָאִים, צ'בוּעִים, כְּפִי שֵׁשִׁשָּׁנָם הַיּוֹם הַרְבֵּה מְאֹד בְּעוֹלָם, שֶׁהֵם שְׁרָ"ץ הַשׁוֹרֵץ עַל הָאָרֶץ. רַבְּנוּ ז"ל אוֹמֵר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן טו): יֵשׁ אֲנָשִׁים הַמְּתַפְּאָרִים שֶׁהֵם צְדִיקִים, וְיְכוּלִים לַעֲשׂוֹת תְּקוּנִים,

פְּתִיחַ לְמַאֲוֵר

שֵׁט

לְעֶסֶק בְּתַקוּנַי נְשָׁמוֹת, אָךְ אֵינָם אֶלָּא נוֹכְלִים, רִיקִים
וּפּוֹחֲזִים, וְהַפְסֵף שְׁנוּטְלִים מִבְּנֵי-אָדָם — זֶה גְּנֻבָה
וּגְזֻלָּה, וּמִי יוֹדֵעַ אִם אָנוּ אֵינָנוּ שְׂיָכִים לְאוֹתָם אֲנָשִׁים,
חַס וְשָׁלוֹם; כִּי צְרִיכִים תָּמִיד לְחַשֵּׁשׁ אִם לֹא לּוֹקְחִים
כְּסָפִים מִבְּנֵי-אָדָם בְּחִנָּם, שְׂזוּ גְּנֻבָה מִמֶּשׁ, לְזֹאת מְנֹסָה
אוֹתָנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּנִסְיוֹנוֹת קָשִׁים וּמְרִים,
שְׂמַאֲבָדִים אֶת הַשֵּׁם, סוֹבְלִים בְּזִיוֹנוֹת וַחֲרָפוֹת,
וּמְמִילָא אֵין לָךְ שֵׁם, כָּלָם מְדַבְּרִים עָלֶיךָ, וְכַמוֹבָא
בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן קסג), שֵׁשׁ
בְּנֵי-אָדָם שְׁנַעֲשֶׂה מֵהֶם כָּלָם דְּבוּר, שְׁכָל אֶחָד מְדַבֵּר
מֵהֶם, כָּל אֶחָד מְדַבֵּר בְּגִנוּתָם, אֵיזָה שֵׁם יָכוֹל לְהִיּוֹת
לָהֶם?! אֵיזָה כְּבוֹד יֵשׁ לָהֶם, כְּשֶׁכָּלָם מְבַזִּים אוֹתָם
וּמְדַבְּרִים עָלֵיהֶם, כָּל עַם הָאָרֶץ מְלַהֵג שְׁפָתוֹ בָּהֶם?!
וְכֶסֶף — אֵינָם מְקַבְּלִים אֲגוּרָה מֵאִישׁ, מִשׁוּם גּוּף
וְכַדוּמָה, וְהֵם מוֹסְרִים נַפְשָׁם, דָּמָם (תְּרַתִּי מִשְׁמַע)
וְחֶלְבָם, לְהַקְמַת מוֹסְדוֹת תּוֹרָה, מוֹסְדוֹת חֶסֶד, מוֹסְדוֹת
חֲנוּפָה, גְּנִים לִילְדֵי יִשְׂרָאֵל, תְּלִמוּד תּוֹרָה לְבָנִים, בֵּית-
סֵפֶר לְבָנוֹת, יְשִׁיבָה קְטַנָּה, יְשִׁיבָה גְּדוּלָּה, כּוֹלָלִים,
מְקַנְאוֹת וְכוּ' וְכוּ', וְאֵף אֶחָד אֵינּוּ תוֹרֵם אֲגוּרָה אַחַת
בְּעֶבֶר זֶה. וְלַהֲפֹךְ — עוֹד יֹאמְרוּ אֵינְשֵׁי דְלָא מְעַלִּי:
"אֵין לָךְ גְּנִים, אֵין לָךְ מוֹסְדוֹת חֲנוּפָה, אֵין לָךְ יְשִׁיבוֹת,
אֵין לָךְ כּוֹלָלִים" וְכוּ' וְכוּ', בְּשַׁעַה שְׁכָל אֶחָד יָכוֹל

לְבוֹא וּלְהִתְבוּנָן וּלְרְאוֹת אֶת הַמוֹסְדוֹת שְׂרִירִים וְקִיָּמִים,
 קְבוּעִים וְאִיתָנִים. וּפְלֵא עַל גְּבֵי פְּלֵא, דִּיקָא אֱלוֹ
 הַרְמָאִים, הַשְּׁקָרְנִים וְהַצְּבוּעִים, שְׁאִין לָהֶם מוֹסְדוֹת
 כָּלֵל, וְלֹא בְּתֵי חֲנוּף וְכוּ', וְהֵם מְקַבְּלִים תְּקִצִּיבִים,
 וְשׁוֹפְכִים עֲלֵיהֶם מָמוֹן הַרְבֵּה וְהוּן תּוֹעֲפוֹת בְּעֶבּוֹר
 מוֹסְדוֹתֵיהֶם הַפִּיקֻטִּיבִים, וְכָל הַרְע־בְּנִים עוֹזְרִים
 לָהֶם, וּמְסִיעִים לְתַרְמִיתָם וּלְנִכְלֵי עֲרֻמוֹמִיוֹתָם, הָאִין זֶה
 פְּלֵא?! וְאִם-כֵּן בְּרְאוֹת אָדָם אֶת הַפּוֹף הַיּוֹצְרוֹת, הוּא
 יְכוּל לְפַל בְּדַעְתּוֹ — "מַה קּוֹרָה פֹּה?! אֵיךְ הַצְּדָק,
 אֵיךְ הָאֱמֶת וְהַיִּשְׁר?! " אֵלָּא זֶה אֶחָד מֵהַנְּסִיווֹת
 שְׁמַנְסִים אֶת הָאָדָם. הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אוֹתָנוּ,
 וְרוֹצֵה לְרְאוֹת אֵיךְ גִּחְזִיק מֵעֲמֹד, אֵיךְ נִהְיָה דְבוּקִים בּוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, עַל אֵף הַשְּׁקָר הַגָּדוֹל כָּל-כָּף, הַמְתַּגְּבֵר בְּכָל
 מְקוֹם, וְלִמְרוֹת הַכְּזָבִים וְהַרְמִיָּה הַמְתַּפְּשָׁטִים בְּכָל עֶבֶר
 וּפְנָה, וְזֶה הַשְּׁבַח שֶׁל בֵּר יִשְׂרָאֵל — שְׁמַחְזִיק מֵעֲמֹד,
 וְנִשְׁאָר דְבוּק בְּקוֹנוֹ. וְזֶה כָּל אֶחָד מֵאֲתָנוּ צָרִיף לְבַדֵּק
 אֶת עֲצָמוֹ אִם אֵינוֹ מְטַעֵה אֶת עֲצָמוֹ אוֹ אֶת הַזּוּלָּת,
 וְאִם אֵינוֹ מְרַמֶּה אֶת הַבְּרִיּוֹת, חֵס וְשָׁלוֹם.

וְלִכֵּן הִגִּיעַ הַזְּמַן, שְׁנִקַּח עֲצָמָנוּ בְּיַדֵּינוּ, וְנִזְכֹּר,
 אֲשֶׁר בְּמִנּוּרָה הַכְּנִיס הַכֹּהֵן גָּדוֹל בְּכָל יוֹם שְׁמָן זַיִת זָךְ,
 "פְּתִית לְמָאוֹר", כְּדֵי שְׂיֵאִיר כְּתָשׁוּ אֶת הַזִּיתִים

במכתש, כמו-כן כותשים כל יהודי המאמין בהקדוש-
 ברוך-הוא, ומצרים לו, ועושים לו עול, והכל — פדי
 שיבוא אל בוראו ויוצרו, וידבר אליו יתברך, וישיח
 ויספר כל אשר עם לבבו לפניו. והנה מאחר שזכינו
 בזכיות חנם להתקרב אל רבנו ז"ל, אשר הוא מגלה
 לנו את האמונה בהקדוש-ברוך-הוא, ולולא רבנו ז"ל
 היינו אבודים לגמרי, רבנו ז"ל מגלה לנו את הבורא
 יתברך שמו, רבנו ז"ל מאיר בנו את האור האין סוף
 ברוך הוא, רבנו ז"ל מלהב את לבנו, פדי שנזכר לדבר
 אליו יתברך.

ומהו הענין של הדבור אליו יתברך? כתוב
 ברמב"ם (הלכות תפלה, פרק א', הלכות ב"ג), שבתחלה, כל
 יהודי שהיה צריך משהו, היה מבקש את הקדוש-
 ברוך-הוא בשפת האם שלו, אשר זו מצות עשה,
 שאדם צריך להתפלל לפניו יתברך, ובכל פעם שיהודי
 מבקש צרכיו ממנו יתברך, הוא מקיים מצות עשה.
 באו אנשי כנסת הגדולה, ראו וצפו ברוח קדשם,
 שהנה מגיעה גלות קשה, ועם ישראל ירדו בגולה,
 וישפחו לגמרי את ענין התפלה, אזי תקנו לנו שלש
 תפלות קבועות: שחרית, מנחה, ערבית; ואומרים
 חכמינו הקדושים (ברכות כו:) שתי דעות — למה קבעו

אֶת הַתְּפִלוֹת שֶׁל שְׁפָעִים בַּיּוֹם? א. כְּנֶגֶד תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר וְתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרִבִים, וְאִיבָרִים שֶׁהֶעֱלוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה; כִּי בְזִמְנֵי שְׁבִית-הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם, הָיוּ מְקַרְבִּים קֶרֶבֶן אֶחָד בַּבֶּקֶר, כְּדֵי לְכַפֵּר עַל כָּל הָעֲוֹנוֹת שֶׁעָשׂוּ כָּל הַלַּיְלָה, וּבֵין הָעֲרִבִים תִּקְנוּ עוֹד קֶרֶבֶן, כְּדֵי לְכַפֵּר עַל כָּל הַחַטָּאִים שֶׁעָשׂוּ כָּל הַיּוֹם, וְכָל הַלַּיְלָה בְּעַר עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַנוֹתֵר מִהַקְּרָבָנוֹת, וְעַל זֶה תִּקְנוּ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית — כְּנֶגֶד תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר, תְּפִלַּת מְנַחָה — כְּנֶגֶד תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרִבִים, וְאִיבָרִים וּפְדָרִים שֶׁבָּעֲרוּ כָּל הַלַּיְלָה, כְּנֶגֶד זֶה תִּקְנוּ תְּפִלַּת עֲרִבִית. ב. הַתְּקִינוּ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית — כְּנֶגֶד אֲבָרָהֶם, שֶׁתִּקְנֶן תְּפִלָּה זֹאת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית יט, כז): "וַיִּשְׁכַּח אֲבָרָהֶם בַּבֶּקֶר". תְּפִלַּת מְנַחָה — כְּנֶגֶד יִצְחָק, שֶׁנֶּאֱמַר אֶצְלוֹ (שָׁם כד, כג): "וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשֹׁדֵה", תְּפִלַּת עֲרִבִית — כְּנֶגֶד יַעֲקֹב, שֶׁנֶּאֱמַר אֶצְלוֹ (שָׁם כח, יא): "וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם הַהוּא וַיִּלֵּן שָׁם". זֹאת תִּקְנוּ אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה, כְּדֵי שֶׁנוֹכַח לְהַתְּפַלֵּל שֶׁל שַׁחֲרִית בַּיּוֹם, יְהוּדֵי הַקָּדָשׁ בַּבֶּקֶר, יוֹדְעֵי שֶׁצָּרִיךְ לָרוּץ לְבֵית-הַכְּנֶסֶת וּלְהַתְּפַלֵּל לְפָנָיו יְתָבָרֵךְ בְּמִנְיָן, וְכֵן אַחֵר הַצְּהָרִים כְּשֶׁהוּא עָסוּק בְּעִסְקָיו, נֹזְכֵר לְפָתֵחַ שֶׁצָּרִיךְ לְהַתְּפַלֵּל מְנַחָה — "אוֹי, עָלַי לְהַתְּפַלֵּל לְפָנָיו יְתָבָרֵךְ", וְכֵן כְּשֶׁשָּׁב לְבֵיתוֹ בְּעֶרֶב, אַחֵר יוֹם מְפָרֵךְ, יוֹדְעֵי שֶׁצָּרִיךְ

להתפלל ערבית, ולולא השלש תפלות הללו שנקבעו לנו, מזמן היינו שוכחים את הקדוש-ברוך-הוא, בר מינן. ולכן התקינו לנו אנשי כנסת הגדולה שלש תפלות קבועות בכל יום, ואשרי האדם הבא בכל יום לבית-הכנסת, להתפלל במנין שלש תפלות אלו, עד כדי כך שאומרים חכמינו הקדושים (ברכות ח.) אימתי עת רצון? בשעה שהצבור מתפללים, זה הדבר הגדול ביותר, שיהודי בא להתפלל במנין שלש תפלות הקבועות. אבל ישנה עוד תפלה: תקון חצות, אשר מתפללים אותה באמצע הלילה, והיא על חרבן בית-המקדש; אשר מאז שברא הקדוש-ברוך-הוא את הבריא, גלה לנו, שאמצע הלילה הוא עת רצון גדול מאד בשמים, ולכן הסכימו אז להתפלל לפניו יתברך, ולבקש כל צרכינו ומבקשנו, וכן מאז חרבן בית-המקדש, אנו מתפללים על צרות ישראל ועל גלות השכינה, ואז הוא עת רצון גדול מאד. ואם-כן אלו השלש תפלות: שחרית, מנחה, ערבית, כל אחד מחיב להתפלל, אף תפלת חצות — זו תפלת הצדיקים, ואשרי מי שזוכה לאמרה גם-כן בכל לילה ולילה. ומשיח צדקנו יגלה תפלה חדשה — תפלת ההתבודדות, שכל יהודי יתפלל אל הקדוש-ברוך-הוא בשפת האם שלו, כי אז בעת הגאולה נאמר (ישעיה יא):

"וּמְלֹאָה הָאָרֶץ דָּעָה [לְדַעַת] אֶת ה' כַּמִּים לַיָּם מְכַסִּים ; שְׁכֵלָם יִכִּירוּ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וַיִּדְעוּ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא, וְאִין בִּלְעָדָיו נִמְצָא, וְאִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה אִתִּי, עָמִי וְאֶצְלִי, לָמָּה לִי לָרוּץ לְפָלוּנִי וְלֹא לְמוֹנִי?! יוֹתֵר טוֹב לָבוֹא לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִשְׁפּוֹךְ לְפָנָיו שִׂיחִי! רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (תַּיִי-מוֹהַר"ן, סִימָן רסו) : בֵּינֵי לַבֵּין מְשִׁיחַ יֵשׁ הַפְּרֵשׁ אֶחָד — אֶצְלִי עֲדִין יֵשׁ בְּחִירָה, וְאֶצְלֵ מְשִׁיחַ לֹא תִהְיֶה בְּחִירָה; הֵינּוּ כָּל מֵה שְׁמֵשִׁיחַ יִגְלֶה לְעַם יִשְׂרָאֵל, רַבְּנוּ כָּבֵר נוֹתֵן וְאוֹמֵר וּמְגַלֶּה לְמַקְרָבָיו, אֶךְ הַהַפְּרֵשׁ הוּא, שְׂאֶצְלֵ רַבְּנוּ ז"ל יִשְׁנֶה עֲדִין בְּחִירָה — לְקַבֵּל אֶת הַדְּבָרִים אִם לָאוּ, אֶךְ בְּעֵת בִּיאַת גּוֹאֵל צָדֵק — לֹא תִהְיֶה עַל זֶה בְּחִירָה, וְכֹלָם יִשְׁמְעוּ אֶת דְּבוּרֵי מְשִׁיחַ, יִקְבְּלוּ אוֹתָם, וַיִּצְיָתוּ לָהֶם.

וְלִכֵּן עָלִינוּ לְשִׂמְחָה מְאֹד, שְׂאֲנוּ יוֹדְעִים מִרַבְּנוּ ז"ל, אֲבָל כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁמָוֵת יִשְׂרָאֵל סוֹבְלוֹת מִכָּל מִינֵי רִשְׁעִים אֲרוּרִים, רוֹצְחִים וְנוֹכְלִים, כְּמוֹ-כֵן כָּל מִי שְׂמִקְרָב לְרַבְּנוּ ז"ל, הוּא סוֹבֵל סֶבֶל גָּדוֹל, וְכֹכֵל שְׂאָדָם מְקָרָב יוֹתֵר לְרַבְּנוּ ז"ל, הוּא סוֹבֵל סֶבֶל גָּדוֹל יוֹתֵר. אֲבָל צְרִיכִים לִידַע, שֶׁהַכֹּל בְּכֹלֵל "כַּתִּיב לְמֵאוֹר", אִם אִתָּה רוֹצֶה לְהִרְגִישׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְזַכּוֹת שְׂתֵאִיר בְּךָ אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּהִכָּרַח שְׂיַעֲבֹרוּ עָלֶיךָ

פְּתִיחַ לְמֵאוֹר

שְׂכָה

מִשְׁבָּרִים וְגָלִים. וְזֶה נֹאמֵר לְגַבִּינוּ. מֵאַחַר שֶׁעֲזַרְנוּ
הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, שֶׁנִּדְעַ מִרְבְּנוּ ז"ל, עַל-כֵּן עוֹבְרִים
עָלֵינוּ מִשְׁבָּרִים קָשִׁים וּמָרִים בְּמֵאֵד מְאֵד. הִקְמְנוּ קְהֵלָה
קְדוּשָׁה עַל שֵׁם רַבְּנוּ ז"ל, וְאָנוּ סוֹבְלִים סִבָּל גָּדוֹל
מְאֵד; הַסֵּמ"ךְ-מ"ם לְקַח עֲצָמוֹ עָלֵינוּ לְשֶׁבֶר אוֹתָנוּ
בְּרִצִּיחָה כְּזוֹ, מִמָּשׁ כְּמוֹ הַגּוֹיִים הָרוֹצְחִים בְּלִי שׁוּם
שְׂמִיךְ שֶׁל רַחֲמָנוּת, הֵרִי הוּא מוֹסֵר וּמְלַשִּׁין, אָרוּר,
רָשָׁע, טָמֵא, חוּטֵא וּמַחֲטִיא אֶת הַרְבִּים, אֵךְ לֹא יִצְלִיחַ
כָּלֵל וְכָלֵל! וְכִבֵּר אָמַר רַבְּנוּ ז"ל: "נִצַּחְתִּי וְאֲנִצַּח" כִּי
מִדְּתוֹ מִדַּת נִצַּח. אֵךְ זֶה תְּלוּי בָּנוּ! יֵשׁ אֲנָשִׁים בְּעָלֵי
אִפִּי חֲלָשׁ, הַשׁוֹכְחִים מִהֵר מְאֵד אֶת הַטּוֹבוֹת שֶׁקִּבְּלוּ
מִרַבְּנוּ ז"ל, כִּי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל כֹּשְׁעוֹשִׁים לְאָדָם אִיזוֹ טוֹבָה,
עָלְיוֹ לְהִיּוֹת מִכִּיר טוֹבָה, וְזוֹ הַדֶּרֶךְ הַנְּכוֹנָה וְהַרְצוּיָה
— קִבְּלַת טוֹבָה מִפְּלוֹנִי, תָּשִׁיב לוֹ, תוֹדָה לוֹ. אֲבָל
לְדַאֲבוֹנְנוּ הָרַב, יִשָּׁנֵם אֲנָשִׁים חֲלָשֵׁי אִפִּי, וְשׁוֹכְחִים אֶת
הַטּוֹבוֹת שֶׁקִּבְּלוּ אֲצֵל רַבְּנוּ ז"ל, אֲזִי מַחֲזִירִים רָעָה
תַּחַת טוֹבָה, וְעָלִיהֶם אוֹמֵר שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ (מִשְׁלֵי יז, יג):
"מִשִּׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה, לֹא תָמוּשׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ";
וְאוֹתָם הָאֲנָשִׁים הֵיךְ הָעֶזְנֵן פּוֹלְטֵן, לְאַחַר שֶׁהָרְאוּ אֶת
גְּנוּת מַעֲשֵׂיהֶם וְשִׁפְלוּתָם, בְּאַשֶׁר אֵינֶנְשֵׁי דְלָא מְעָלֵי הֵם,
עֹשְׁבִים שׁוֹטִים, שֶׁעֲשִׂקוּ וְגִזְלוּ כִּסְפֵי צְדָקָה שֶׁל עֲנִיִּים
וְאֲבִיוֹנִים, וּמְרִטוֹ עוֹרֵם שֶׁל דְּלִים וּמַעוּטֵי יְכֻלַּת, וְכֵן

כתיבת למאור

שפגמו בקדשת ישראל ובתורתו, ולבסוף נעשו מוסרים, שמסרו את אנשי שלומנו היקרים, "בני ציון היקרים המסלאים בפז" (איכה ד ב). ועליהם עלינו להתפלל בכל יום: "ולמלשינים אל תהי תקוה", מי שהוא בגדר מלשין, לא תהיה לו תקוה לחיות. וכן עליהם נאמר: "משיב רעה תחת טובה, לא תמוש רעה מביתו".

מה שאני מבקש אתכם, אנשי שלומנו היקרים! אנו איננו ה'שוטרים' של הקדוש-ברוך-הוא, לנו אין מאומה, אלא ה'פה' בלבד, אנו תופסים אמונתו של יעקב אבינו (בראשית כז, כב): "הקול קול יעקב", ואצלנו נתקיים (תהלים כ, ח): "אלה ברכב ואלה בסוסים, ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר", אין עצמתנו אלא בפנינו! וכמאמרם ז"ל (תנחומא בשלח ט'): מה תולעת אין כחה אלא בפיה, אף ישראל אין כחם אלא בפיהם; ישנו ארז בלבנון, אילן חסון וגבה, קטרו עב מאד, ותולעת אחת קטנה — יש בכחה לחתכו, הכיצד? על-ידי פיה, שמכרסמת את האילן פעם אחר פעם, ואינה מתנגעת ומתעיפת כלל, עד שעל-ידי פיה הקטן מצליחה לכרות את העץ. כך עם ישראל — אין כחם וגבורתם אלא בפה, כל כחנו רק תפלה, ולא שום דבר

כְּתִיב לְמַאֲוֹר

שכז

אַחַר. הִבֵּאתִי אֶתְכֶם לְמִדְבַּר שָׁמַם, לְלַמֵּד אֶת יְלַדְיֵנוּ
חֲנוּךְ תּוֹרְנֵי טְהוֹר, שֶׁלֹּא יִדְעוּ מַה זֶה חֲטָא, מַה זֶה
שְׁחִיתוּת, שֶׁלֹּא יִהְיוּ חֲשׂוּפִים לְכָל הַפְּרִיצוֹת הַנִּעֲשִׂית
בְּעָרִים הַגְּדוּלוֹת, וַיִּגְדְּלוּ יְהוּדִים כְּשָׂרִים וְקִדּוּשִׁים,
נֶאֱמָר לֵה' וּלְתוֹרָתוֹ; אֲבָל לְצַעֲרֵנוּ הָרַב, הַסֵּמ"ך-מ"ם
לֹא נָח וְלֹא שָׁקֵט, וְהִשִּׁיג אוֹתָנוּ פֶּה. זֶהוּ הַסֵּמ"ך-מ"ם
בְּכָל הַתְּגַלְמוֹתוֹ! וְהוּא כְּדִגְמַת הַכֶּמֶר שֶׁל הָעִירָה, אֲשֶׁר
מִסִּית וּמְדִיחַ אֶת תּוֹשְׁבֵי הַמְּקוֹם נִגְדָנוּ, עַל לֹא עוֹל
בְּכַפְּנוּ, בְּאֲשֶׁר נִקְיֵי כַפִּים וּבְרֵי לֵב אָנוּ, וּבּוֹחֵן כְּלִיּוֹת
וְלֵב הָאֱמֶת יוֹדֵעַ, כִּי אֵין לָנוּ שׁוֹם רְצוֹן וְכִסּוּפִים
אַחֲרֵים, לְבַד מֵאֲשֶׁר לְעַבְדוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּלֵב אֱמֶת וּבִנְפֶשׁ
חִפְצָה, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּשִׁלְמוֹת מִתּוֹךְ רִגַע
וְהִשָּׁקֵט, שְׁלוֹה וְהִרְחַבַת הַדַּעַת. וְלִכֵּן אֵל לָנוּ לְהִתְפַּחַד
כָּל וְכָל! אֵין בְּכַחוֹ שֶׁל הַסֵּמ"ך-מ"ם וְגִנְדָא דִּלְיָה
לְהַפְחִידָנוּ אוֹ לְאִים עָלֵינוּ בְּמַעֲצָרִים מִטַּעַם הַמְּשָׁל
וְכוֹ' וְכוֹ', אֵל תִּתְיַרְאוּ כָּל מְשׁוֹטוֹ שֶׁל הָרַע וְהַטָּמָא,
אֲשֶׁר יִדְיוּ יְדֵי עֲשׂוֹ, וּבְכַח הַזְרוּעַ מְצִיק וּמְצַר לָנוּ
בְּפִנְתָנוּ הַשָּׁקֵטָה. הֵלֵא הוּא וְכַת אֲנָשֵׁי הוֹלְכִים בְּחֻקֵי
סְדוּם וְעַמּוּרָה, חֻקֵי כְזָב וּמְרָמָה, הַפֶּךְ הָאֱמֶת הַצְרוּפָה
וְהַזְכָּה. וְכַפִּי שְׁמִסְפָּרִים חֲכָמֵינוּ הַקִּדּוּשִׁים (עִין יִלְקוּט
שְׁמַעוֹנֵי בְּרֵאשִׁית, רַמְזו ע'), עַל אֲלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם, שֶׁהִגִּיעַ
לְסְדוּם, וְאַחַד פָּתַח אֶת רֵאשׁוֹ וּפְצָעוֹ, וְהִלְכוּ לְמִשְׁפָּט

סדום, והשופט פסק, שאליעזר צריך לשלם לזה שהכאן — היכן?! אלא זו עלילת סדום ועמורה! וכן ארע אצלנו... הרי לכם מהי שנאה ושטנה! ועל-כן איננו צריכים לפחד משום דבר, אלא מאבינו שבשמים, אין כחנו אלא בפנינו! הפה זו החרב שלנו, הכלי זין של יהודי זו התפלה, ובאמתחתנו יש נשק זה ששמו: תפלה!

ולכן אבקש אתכם, אנשי שלומנו היקרים! באו ונתפלל, באו ונספר להקדוש-ברוך-הוא איך אנו סובלים מלכן הארמי, גנב וגזלן, וחבורת מרעיו, נוכלים, קלים, ריקים ופוחזים, מוסרים ומלשינים. אבל לנו זו טובה גדולה — כל הצרות והסבל הזה, "כתית למאור", בזה שכותשים אותנו יותר ויותר, על-ידי-זה נזכה להאיר יותר, נזכה לזכך את נשמתנו באור יקרות, נזכה להקים דורות קדושים וטהורים. אבקשכם מאד, לא לילך באלימות, אין זו דרכנו, ואין זו מדתנו, אצל רבנו ז"ל היתה היסוד דרך ארץ, ואמר, שקיסרים ומלכים היו יכולים לשלח ילדיהם ללמד דרך ארץ אצלי שאני מלמד את אנשי; נא ונא לא להתגרות באף אחד! אומרים חכמינו הקדושים (עין ברכות ז:), שאסור להתגרות ברשעים. הבה נתאחד יותר

ויותר, זהו החוב המנח עלינו עתה; על עם ישראל יש עכשו גזרות קשות מאד, עננים שחרים מעיבים שמי רום, ורק דבר אחד יכול למנע מאתנו את גזרת האסון הנורא, המחכה על כלל ישראל — אחדות ואהבה שתהיה בינינו! לזכות לתקן את כל העולם — זאת איננו יכולים, ואי אפשר כלל וכלל! אף שאנו ערבים זה לזה, כמאמרם ז"ל (סנהדרין כז:): ישראל ערבים זה בזה, עם כל זאת אין יכולים לתקן את העולם, אף זאת אנו מסגלים — לפרסם ולגלות את אור רבנו ז"ל, בזה שאנו מפיצים ספרי רבנו ז"ל, ובפרט את החוברות והקונטרסים היקרים, המרוים ומשקים כל נפש עיפה וצמאה, בזה אנו מקרבים יהודים אל הקדוש-ברוך-הוא, וזהו עקר התקון נגד הערב-רב, שהתערבו בינינו גויים מאמות העולם, והם ממררים את חיינו. חכמינו הקדושים אומרים (עין גטין נו:): על הפסוק (איכה א, ה): "היו צריה לראש" — אלו הצרים נעשו ראשים. והנה אנו עדים פה, שהרע המקומי, כדגמת כמר, הוא המסית, הוא המדיח את תושבי המקום נגדנו. ולכן אל תסתכלו בפרצופו, כי טמא מטמא הוא, ואני אפרסמו בכל העולם כלו, שהוא הגנב והנוכל, אשר גוזל כספי הממשל, ואין איש פוצה פה ומצפצף, אין איש חוקר ובודק אחר מעלליו

וְעוֹלוֹתָיו וּנְכָלָיו הָרָעִים, אֲשֶׁר מִפְּרָסָם לְכָל, כְּאֵלֹה
 עוֹמֵד הוּא בְּרֹאשׁ מוֹסְדוֹת מְפָאָרִים, וְלֹא דְבָיִם וְלֹא
 יַעַר, וְתַחַת מַסּוּה פְּקֻטִיבֵי מְקַבֵּל תְּקֻצִיבִים מִן הַמְּמַשֵּׁל,
 הוּן עֵתֶק, וְהַכֹּל מִשְׁלֵשׁ לְכִיסוֹ הַפְּרָטִי... וְאָנוּ הָעֲנִיִּים
 וְהָאֲבִיוֹנִים, שְׂאִין לָנוּ אֶלֶּא ד' אֲמוֹת שֶׁל הַלְּכָה, אוֹתָנוּ
 רוֹדְפִים הַשָּׁכֵם וְהָעֶרֶב, בְּשָׁעָה שְׁכָל חֲפֻצָּנוּ וּרְצוֹנָנוּ,
 כְּסוּפִינוּ וְהַשְׁתַּוְּקוּתָנוּ רַק — לְחִנּוּךְ אֶת יְלָדֵינוּ בְּחִנּוּךְ
 תּוֹרְנֵי כָּשֶׁר בְּתַכְלִית, שְׁלֹא יִדְעוּ בְּגִינָנוּ וּבְנֹתֵינוּ שׁוֹם
 רַע וְזִהְמָה, רַק טְהָרָה וְקִדְשָׁה. אִין לָנוּ שׁוֹם אִינְטֶרְסִים
 אַחֲרִים — אֶלֶּא לְעֵבֵד אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּלֵב
 אֱמֶת וְתָמִים, בְּאַמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת.

אֲנִשֵּׁי שְׁלוֹמָנוּ הַיְקָרִים! כִּמָּה אֲנִי צוֹעֵק וְצוֹחֵק,
 וְדוֹרֵשׁ וּמְבַקֵּשׁ, בָּאוּ נִתְאַחַד יַחַד! בָּאוּ נַעֲשֵׂה חֶסֶד זֶה
 עִם זֶה, עִם יִשְׂרָאֵל רַחֲמָנִים, בִּישָׁנִים וּגּוֹמְלֵי חֶסְדִּים
 (יְבָמוֹת ע.ט.); בָּאוּ נִשְׁמַח בְּצוֹתָא, וְלֹא נִפְחַד מִשׁוֹם בְּרִיָּה
 בְּעוֹלָם, בְּבֵיתְכֶם תִּשְׁמְעוּ כְּלִי זִמְרָה וְשִׁירָה וּנְגִינָה, וְאַל
 תִּחְשְׁשׁוּ כָּלֵל, נִגַּע הַצָּרַעַת הַזֶּה יַחֲלֶף כְּאֶבֶק פּוֹרַח,
 אֲבָל בַּל נַחְדָּל לְהַתְּפִיל לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא:
 "וְלִמְלֻשֵׁינִים אֵל תְּהִי תְּקוּהָה", כָּל אֵלֹה הַמַּעֲלִילִים עָלֵינוּ
 עֲלִילוֹת רָשָׁע, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִקַּח אוֹתָם מִן הָעוֹלָם
 בְּמִיתָה מְשֻׁנָּה, וְלֹא תִהְיֶה לָהֶם תְּקוּמָה, וְרַק הַקְּדוֹשׁ-

בְּרוּךְ-הוּא יִטַל אוֹתָם, וְלֹא בְּשֵׁר וְדָם, אָנוּ אֲנָשִׁים
 תְּמִימִים וַיִּשְׁרִים, עֲנִיִּים וְאֶבְיוֹנִים, עִם נִרְדָּף אֲשֶׁר בְּקִשֵּׁי
 קוֹנִים פֶּת לַחֲמָם לְהִשְׁבִּיעַ רַעְבוֹנָם, וּמִוֶּרְטִים אֶת עוֹרְנוֹ,
 וְאֵינָנוּ מְקַבְּלִים כָּלֵל סִיוֵעַ וְעֶזֶר מִשׁוּם גּוֹף. וְאֵלוֹ
 הַסֵּמ"ךְ-מ"ם וְכַת הַלִּיָּהּ, רָשָׁע מְרָשָׁע, אֵין לוֹ אֵף כּוֹלֵל
 אֶחָד, אֵין לוֹ אֵף חֶדֶר וַיִּשְׁיבָהּ, וְגוֹבָה כִּסְפֵי צְבוּר
 לְצַרְכָּיו הָאִישִׁיִּים... וְלָכֵן "כְּתִית לְמָאוֹר", אִם אָנוּ
 רוֹצִים שְׁנִשְׁמָתָנוּ תְּאִיר יוֹתֵר וַיּוֹתֵר לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא, עָלֵינוּ לְדַעַת, מַה זֵּית, כָּל מַה שְׁכּוֹתָשִׁים אוֹתוֹ
 — מוֹצִיא שְׁמֵן זֵית זָךְ, כָּף גִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כָּכֵל
 שְׁמֵכִים אוֹתָם — מְאִירִים יוֹתֵר. הַתְּכֵלִית בְּזֶה הָעוֹלָם
 רַק לְדַבֵּר אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלָכֵן אֲנִי רוֹצֶה
 שְׁכַלְכֶם תִּתְפַּלְלוּ לִפְנֵי אֲדוֹן כָּל, וְתִפְּלוּ תַחֲנוּנִים וְצַקוֹן
 לַחַשׁ לִפְנֵי יוֹשֵׁב תְּהִלָּה, שְׁיִרְחַם עָלֵינוּ וַיִּמְלֹטֵנוּ מִהַפַּח
 יְקוּשׁ הַזֶּה. וְתִהְיוּ שְׂמֵחִים וְעֲלִיזִים, בְּשִׂמְחָה אֵין
 סוֹפִית, שְׂזַכֵּינוּ לְהִתְקַרֵּב אֶל רַבְּנוּ ז"ל, וְאָנוּ זוֹכִים
 לְקַיֵּם אֶת עֲצוֹתָיו הַקְדוּשׁוֹת, וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ
 בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה. וְתִקְיָמוּ אֶת רְצוֹן רַבְּנוּ ז"ל, שְׁלִמְדָנוּ
 לְנֶהֱגַ בְּדֶרֶךְ אֶרֶץ נִפְלְאָה, וְלְהִתְבּוֹדֵד הַרְבֵּה לְהַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, שְׁיִסִּיר אֶת נִגְעַ הַצָּרַעַת מִתּוֹכָנוּ. וּמוֹבָא
 בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּשֵׁי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן רַל"ט): הַתְּפִלָּה
 אֵינָה מִתְקַבֵּלַת, אֶלָּא עַל-יְדֵי שְׁלוֹם. אִם יִהְיֶה שְׁלוֹם

בין נשמות ישראל — התפללות תתקבלנה; איננו יכולים לתקן את העולם, אלא את הקהלה שלנו. ולכן אני פונה אליכם, ומבקש אתכם חד משמעית — אינני רוצה שבקהלה שלי יהיה אחד השונא את זולתו, ואם יש ביננו מישהו שיש בלבו על חברו, אבקשו לעזוב את הקהלה, אינני רוצה, שבקהלתנו יהיו אנשים השוטנים זה את זה! יהודים המוסרים זה את זה! מספיק סבלנו מלבן הארמי וחבר מרעיו, משקצים ומתעבים, שגנבו וגזלו את אנשי שלומנו, והרבו והפרו רשע בקרבנו, ובגס נצלנו מהם, ונפלטו מאתנו. אני מאד מאד מבקש, שבקהלה שלי ישרה רק שלום ואהבה, ועזרה הדדית, ולהרבות בצדקה וחסד, על זה נבנית הקהלה שלי, זה היסוד אצלנו, אלו עמודי התווך התומכים בבנין הקהלה. וכן לשרש מתוכנו עשבים מרים כגידים, המרבים שחיתות ועול, עזרו לי להוקיע אותם ולעקרם, ללא שום הפרש כלל, אנו קהלה קדושה, הרוצים רק את הקדוש-ברוך-הוא, אנו קהלה קדושה הרוצים לחנף את ילדינו רק לעבד את הבורא יתברך שמו, להיות קדושים וטהורים, שהקדוש-ברוך-הוא ישרה שכינתו בתוכנו, שהקדוש-ברוך-הוא יחפץ לגור עמנו. אומרים חכמינו הקדושים (סנהדרין קח.): לא נחתם גזר דינם של דור המבול, אלא

על הגזל; דור המבול היו משקצים ומתעבים בנאוף, "כי השחית כל בשר את דרכו" (בראשית ו, יב), והקדוש-ברוך-הוא עדין חפה והמתין, כיון שפשטו ידיהם בגזל, אמר הקדוש-ברוך-הוא (שם ו, ז): אמתה את האדם. למדים מכאן חמרת עון הגזל; אינני רוצה שימצא בקהלתנו אדם אחד הגוזל מזולתו ממון, ואם לזה מישהו מחברו — יפרע חובו עד תמו, ואוי לו למי שלא יעשה כן, אשר הוא בחזקת (תהלים לו, כא): "לזה רשע ולא ישלם"; קהלתנו היא קהלה של תורה, של תפלה, של חסד וצדקה, ואינני רוצה שיידבקו בה ספיחי זדון ורשע. ולכן אבקש אתכם מאד — עזרו לי, עוברים עלינו עתה צרות רבות, אבל עלינו לזכור מה שאמר הקדוש-ברוך-הוא: "ויקחו לך שמן זית זך 'פתיית למאור'", אם רצוננו שנשמתנו תאיר באור אין סוף ברוך הוא, שנזכה להרגיש את הקדוש-ברוך-הוא, עלינו לידע, שבהכרח שיעברו עלינו משברים וגלים קשים. עברנו סבל רב בשבועות, בחדשים ובשנים האחרונות, אבל זאת תדעו, שלא יארף זמן רב, "לא לעולם חסן" (משלי כז, כד), ועוד מעט נפטר מכל הצרות הללו, אבל זה תלוי בנו — אם נתאחד יחד! אם נעזר זה לזה! אם נסעד זה את זה! על-ידי-זה נזכה לגאולה, נזכה להביא את משיח צדקנו, נזכה להמשיך

אֶת הַשְּׂכִינָה בֵּינֵינוּ, וּבֹו בְּרִגְעַ שְׁתַּשְׂרָה הַשְּׂכִינָה
 בְּקִרְבָּנוּ, שׁוֹם אָמָה וְלִשׁוֹן לֹא יוּכְלוּ לָנוּ, וּמְכַל שֶׁכֶּן
 אֵלוֹ הָרָשָׁעִים יִתְבַּטְּלוּ כַּחֲלוֹם יָעוֹף. וְלִכֵּן עָשׂוּ כָּל
 שְׂבִיכְלִתְכֶם לְשָׂרֵשׁ מֵאֲתָנוּ אֶת כָּל הַזְּהֵמָה וְהַטְּמָאָה
 וְכוּ', אֶת כָּל הַשְּׁוֹעֲלִים קְטַנִּים מְחַבְּלֵי כְרָמִים, וְהַכֹּפֵל
 הַדָּבָר — אִם יֵשׁ לְמִישָׁהוּ שִׁטְנָה עַל זִוְלָתוֹ, אֵינְנִי
 רוֹצֵה שְׂיִתְעַרֵּב בְּקִהְלָה שְׁלִי, כִּי אֵין לִי שׁוֹם שְׂיִכּוֹת עִם
 רִיב וּמַחְלָקֶת, הַקִּהְלָה שְׁלִי בְּנִיתִי בְּיַזַּע וּבְדָם עַל טְהָרֶת
 הַקֹּדֶשׁ, עַל אֲדָנִי הַמוֹסֵר וְהִירָאָה, הַיֵּשֶׁר וְהַצָּדֵק.

רְאוּ לְהִתְחַזֵּק בְּיִתְרֵ שְׂאֵת וּבְיִתְרֵ עֵז, הַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא אוֹהֵב אֶתְכֶם, וְלִכֵּן עוֹבֵר עֲלֵיכֶם מֵה שְׁעוֹבֵר,
 כָּל אֵלוֹ הַפְּחָדִים הֵם רַק לְקִרְבָּנוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֵלָיו. אִף
 שְׁלִכְאוּרָה, אֵלוֹ הָרָשָׁעִים הַשִּׁיגוּ חֵיל, אֵין זֹאת אֶלָּא
 לְמִרְאָה עֵינַיִם בְּלָבָד, עוֹד מְעַט הַכֹּל יִתְהַפֵּף לְטוֹבָה,
 כָּל הָרַע לְטוֹב יִהְיֶה, כָּל הַצָּרוֹת תִּתְהַפְּכֶנָה לִישׁוּעוֹת,
 וּבְפֶרֶט — אִם נִתְאַחַד יַחַד כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד. וּמִי
 שְׂאֵינוּ מְסַגֵּל לְקַיִם אֶת הַלְּאוּ שֶׁל (וַיִּקְרָא יֵט, יז): "לֹא
 תִשָּׂא אֶת אַחִיךָ בְּלִבְבְּךָ", יָקוּם וַיִּלֶךְ מֵאֲתָנוּ לְשָׁלוֹם,
 בְּטָרֵם נִצְטָרַף לְגִרְשׁוֹ, אָנִי רוֹצֵה קִהְלָה קְדוֹשָׁה
 הַלּוֹמְדִים תּוֹרָה בְּהִתְמַדָּה רַבָּה, וּמִתְפַּלְּלִים בְּדַבְּקוֹת
 וּבְכַוְנָה גְּדוּלָה, וּמִקְפִּידִים עַל קִלְיָה כְּבַח־מוֹרָה, "וְאִישׁ

שלה

פתיית למאור

את רעהו יעזרו וּלְאָחִיו יֹאמַר חֲזֹק" (ישעיה מ), ראו להתאחד יחד באחדות הבורא יתברך שמו, ואז תראו את הנסים נגלים שיעשה עמנו הקדוש-ברוך-הוא. עכשו הוא הזמן שעלינו לרקד מרב שמחה, עלינו לשמח ולשמח זה את זה, וְכָל יוֹם וְיוֹם אַחֵר כָּל תְּפִלָּה וּתְפִלָּה תִצָּאוּ בְּרִקּוּד, וַיֵּשׁ לָנוּ בְּמָה לְשִׂמְחָה וּלְרִקּוּד, שָׁאֲנוּ יוֹדְעִים מְרַבֵּי אֱמֶת כְּזֶה, רַבִּי נוֹרָא וְנִפְלָא כְּזֶה, רַבִּי הַמְּחִיָּה אוֹתָנוּ, רַבִּי הַמְּשִׂמַּח אוֹתָנוּ, רַבִּי הַמְּגַלֵּה לָנוּ אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵיזוֹ שְׂמִיחָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת לָנוּ! תְּתַחֲזְקוּ יַחַד וְתַעֲזְרוּ זֶה לְזֶה, וּבְזָכוֹת זֶה גִּזְכָּה כָּבוֹד לְהַגָּאֵל גְּאֻלַּת עוֹלָם. רַק אַחֲדוּת, רַק אֶהְבָּה, רַק שְׁלוֹם — זֶה מָה שְׂיַחֲזִיק אוֹתָנוּ, זֶה מָה שְׂיַחֲזִיק אוֹתָנוּ.

ולכן אנשי שלומנו היקרים! היות שאנו רוצים להיות מזוכים, בחינת: שְׂמֵן זַיִת זָךְ "פתיית למאור", חפצנו לזכות להיות גר תמיד להקדוש-ברוך-הוא, בעבור זה עובר עלינו מה שעובר, והקדוש-ברוך-הוא שאמר לעולמו די, יאמר לצרותינו די, אף עלינו לראות בכל מיני אפנים שבְּעוֹלָם רַק לְהִתְאַחֵד יַחַד בְּיָתֵר שְׂאֵת וּבְיָתֵר עֵז. וְאֲנִי חוֹזֵר וּמְדַגֵּישׁ — לְבָנוֹת קַהֲלָה זֶה רַק עַל-יְדֵי אַחֲדוּת! וְצְרִיכִים לִידַע, כְּמוֹ שְׂפִיד יֵשׁ בָּהּ חֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת, וְכָל אֶצְבָּע יֵשׁ לָהּ צוּרָה אַחֲרָת,

כך בני-אדם, כל אחד יש לו פרצוף אחר, וכמאמרם ו"ל (ברכות נח): כשם שפרצופיהם שונים, כך דעותיהם שונות, ואין יכולים להכריח דעתו על זולתו, אבל כלם צריכים להתאחד באמונה פשוטה בו יתברך. ואומר רבנו ו"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן ב'), שאצלו יתברך מאד חשוב, כשפעלות משנות מתאחדות באחדות הפשוט; כל אחד מאתנו נראה אחרת מזולתו, אבל ביחד אנו יד אחת, בעלת חמש אצבעות, כמו-כן אף שאנו שונים זה מזה — בין במראה, בין בדעת, אבל בדבר אחד אנו מאחדים — בהקדוש-ברוך-הוא ובהצדיק; כי הא בְּהָא תְּלִיא, כל מי שיש לו אמונת חכמים — יש לו אמונה בהקדוש-ברוך-הוא, וכל מי שיש לו אמונה בהקדוש-ברוך-הוא — יש לו אמונת חכמים, אבל מי שנפגמה אצלו אמונה בהקדוש-ברוך-הוא, סימן שנפגמה אצלו אמונת חכמים, ומי שנפגמה אצלו אמונת חכמים, סימן שנפגמה אצלו האמונה בבורא יתברך; הקלה שלנו בנויה אף ורק על יסוד אמונת חכמים, ואת הליצנים אנו מוקיעים, כמו שצריכים להוקיע את עמלק, שמכנים ספקות בבני-אדם (שמות יז): "היש הוי"ה בקרבנו אם אין וגו', ועל הפסוק (משלי יט, כה): "לץ תפה" — זה עמלק (שמות רבה, פרשה כז, סימן ו'); וכן

פְּרַעַה הָיָה לִיֶּצֶן גָּדוֹל, וּמַחֲמַת שְׂרָצָה לְהִצִּיק לְעַם
 יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה רָשָׁע וְאַכְזָרִי מְאֹד, כְּדִי לְתַרְץ אֶת עֲצָמוֹ
 — עָשָׂה לִיֶּצְנוֹת, כְּמוֹ-כֵן יִשָּׁנֵם כָּאֵן לִיֶּצְנִים, וְהֵם
 יוֹדְעִים שְׂמַחְצִיפִים פְּנִיָּהֶם נֶגֶד הַשָּׁם וְצַדִּיקוֹ, וּכְדִי
 לְכַסּוֹת אֶת עֲזוֹתָם — הֵם מִתְלוֹצְצִים. וְלָכֵן אֲבַקֵּשׁ
 אֶתְכֶם לְבַל תִּהְיֶה לָּכֶם שְׂיִכוֹת עִם הַלְּצִים הַלָּלוּ,
 שְׂיִמְשְׁכוּ אֶתְכֶם בְּלִיֶּצְנוֹתָם, וְתִתְרַחֲקוּ מֵהֶם כְּמוֹ
 שְׂבוֹרְחִים מֵאֵשׁ שׁוֹרֶף; יַעֲזֹר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 שְׂנֹזֶכָה לְהִרְחִיב אֶת הַקְּדוּשָׁה, וְתִהְיֶה לָּנוּ קְהֵלָה
 קְדוּשָׁה, קְהֵלָה שְׂמֻחָה, קְהֵלָה בְּרוּכָה, קְהֵלָה הַנְּהַגְנִית
 מִזִּיו הַשְּׂכִינָה, קְהֵלָה שְׂיִלְדִיָּה מִתְחַנְּכִים עַל בְּרַכֵּי
 הָאֱמוּנָה עַל דְּרָךְ יִשְׂרָאֵל סְבָא, קְהֵלָה שְׂאִין מְדַבְּרִים
 בָּהּ מֵאֶף אֶחָד, אֲלֵא מֵאֱמוּנָה לְבַד, קְהֵלָה הַמְּשִׁתֶּת
 עַל יְסוּדוֹת שֶׁל תְּפִלָּה לְבוֹרָא עוֹלָם: "רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם,
 רְאֵה נָא בְּעֵינֵינוּ, פְּדֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן הַקָּמִים עָלֵינוּ, הֵן
 רַק אַתָּה יְכוֹל לַעֲזֹר לָנוּ לְצֵאת מִמְּצוּקוֹתֵינוּ, וּמִן הַרְשָׁת
 שְׂפָרְשׁוֹ הַרְשָׁעִים תַּחַת רַגְלֵינוּ"; וְלִבְקֵשׁוֹ יִתְבַּרֵךְ —
 אִם הֵם יִחְזְרוּ בְּתִשׁוּבָה — מֵה טוֹב וּמֵה נְעִים, וְאִם
 לָאוּ — שְׂיִצְאוּ מִזֶּה הָעוֹלָם מֵה שְׂיִוִּתֵר מֵהָר. אֵינָנוּ
 מְשִׁתְּמָשִׁים בְּכַח הַזְּרוּעַ, אֵינָנוּ אֲלֵא בְּפִינוּ! לֹא
 נִגְעָנוּ בְּאִישׁ, וְלֹא נִגַּע בְּשׁוֹם בְּרִיָּה, אֵינָנוּ רוֹצִים דָּבָר,
 אֵינָנוּ חֹפְצִים מְאוּמָה כָּלֵל וּכְלָל, אָנוּ רוֹצִים רַק אֶת

שלה

פתיית למאור

הקדוש-ברוך-הוא! אם יניחו לנו בְּשֶׁקֶט — מה טוב
ומה נעים, ואם לאו — הקדוש-ברוך-הוא מנהיג
עולמו בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט, וישלם לאלו
הַרְשָׁעִים הַמְּשִׁיבִים רָעָה תַּחַת טוֹבָה, שְׁלֹא תִמְיֵשׁ רָעָה
מִבֵּיתָם. כָּל כַּחֲנוּ זֶה תִּפְלָה! וְהַכֹּפֵל הַדָּבָר — תִּשְׁלִימוּ
בֵּינֵיכֶם, וּמִי שְׂאִינוּ יְכוּל לְהַשְׁלִים עִם זולתו, שְׂיַעֲזֹב
אֶת קְהֵלְתָנוּ, וּמִי שְׂחָיֵב כֶּסֶף — יִפְרַע חוּבוֹ מְהֵרָה,
וְלֹא — אֵין לוֹ מְקוֹם אֲצִלְנוּ.

הקדוש-ברוך-הוא רוצה לגור בינינו, אֲזִי בֵּאוּ
נְתַאֲחַד יַחְדָּו, וְנַעֲזֹר זֶה לְזֶה, וּבְזִכּוֹת זֶה נִזְכָּה,
שֶׁהַשְּׂכִינָה תִשָּׁרָה בְּתוֹכָנוּ, וְנִזְכָּה כָּבָר לְהַצִּיל אֶת כָּלֵל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל.

תם וּנְשָׁלֵם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קוֹנְטֵרַס

סֵדֵר דֵּרֶךְ הַלְמוּד

עַל-פִּי דַעַת

רַבֵּנוּ הַקְדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוּן,
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבִּי נַחֲמָן מְבַרְסֵלֵב, זְכוֹתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

גַּם הוֹסַפְנוּ

הַתְּעוֹרְרוֹת לְלִמּוּד שְׁלַחַן עֲרוּךְ בְּכָל יוֹם

הוֹבֵא לְדַפּוּס

עַל-יְדֵי חֲסִידֵי בְרֵסֵלֵב

עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

שְׁנַת תּש"ן לְפָרֵט קָטָן

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: מִי שְׁמַרְגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ
לְלַמֵּד עַל-פִּי סֵדֶר-דִּרְדָּר-הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנֵנוּ וְ"ל,
הוּא דִּיקָא יָכוֹל לְעַבֵּר וְלִהְיוֹת וּלְטַיֵּל בְּכָל
מְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה: תַּנְ"ךְ, מְשַׁנְּיוֹת,
בְּבָלִי, יְרוּשְׁלָמִי, תּוֹסֶפְתָּא, וְכָל הַמְּדַרְשִׁים
כָּלֶם, וְסִפְרֵי הַזֵּהָר וְהַתְּקוּנִים וְכָל סִפְרֵי
הַפּוֹסְקִים: רַמְבַּ"ם, טוֹר וְשִׁלְחַן עָרוֹף, וְכָל
סִפְרֵי קַבְלָה וְחִסְדוֹת וּמוֹסֵר, כִּי הָעֵצָה הַזֹּאת
הִיא נְכוֹנָה לְמִי שְׁמַבְיְנָה וְלְמִי שְׁרוּצָה לְהוֹדוֹת
עַל הָאֱמֶת, וְעַם הָעֵצָה הַזֹּאת יְכוּלִים לִהְיוֹת
מִתְמַיְדִים כָּל הַחַיִּים.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תתכח)

הַקְדָּמָה

בְּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית מֵאֲתָנוּ
גּוֹאֵל וּבְגָלוֹתֵנוּ שְׁלַח אֵלֵינוּ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר צְדִיקִים
קְדוֹשִׁים, אֲשֶׁר הֵם מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ, אֲשֶׁר נִלְךְ
בָּהּ וְנַעֲלָה עִמָּה בֵּית אֵל, וְנַצְלִיחַ דְּרַכְּנוּ הַנִּצְחִי; וְכָל
צְדִיק וְצְדִיק תִּקַּן תִּקּוּנִים וְגִדְרַת גִּדְרִים וְסִיג סִיגִים וְכוּ',
לְמַעַן נִשְׁאֲרֵךְ קִיָּם בְּאַמוּנָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנִקְיָם
אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וּמִצְוֹתָיו יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה,
וְלְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמָנוּ עֲרֻבוֹת נֶעֱם זֵיו שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ
לְהַאֲרִיךְ עַל נַפְשֵׁנוּ הָאֲרֻת אֲוֵרוֹ יִתְבָּרַךְ, הַמְּאִירָה בְּכָל
הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל מ"ג): וְהָאָרֶץ הָאִירָה
מִכְבוֹדוֹ וְגו'.

וְהִנֵּה בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה זְכִינוּ, שֶׁשְׁלַח אֵלֵינוּ הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ אֶת הַצְּדִיק יְסוּד עוֹלָם, נֶחֱל נוֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה,
זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, רַבְּנוּ נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,
אֲשֶׁר הָאִיר אֶת הָעוֹלָם עִם עֲצוּתוֹ הַקְּדוֹשִׁים וּדְרָכָיו
וְהַנְּהַגוֹתָיו הַנִּפְלְאִים, פְּלֵאֵי פְּלֵאִים לְקֶרֶב וּלְחֻזֵק וּלְאַמֵּץ
אֶת כָּל הַנְּשִׁמוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וְהוֹרָה לָהֶם דֶּרֶךְ קַל וְנֶקֶל,
אֵיךְ שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד, אֶפְלוּ הַגְּרוּעַ שֶׁבְּגְרוּעִים וְכוּ'.

יכול לשוב אליו יתברך ולהאיר על נפשו אורו יתברך. ואין לך עוד דבר או מדה או עבודה או קדשה או מצוה או הנהגה טובה, שלא דבר ממנה, כמוכא באריכות בספריו הקדושים וספרי תלמידיו הקדושים — קחהו משם, ומחמת שהרבה לדבר ולחזק ולאמץ את נפשות ישראל ביותר על למוד תורה הקדושה וללמד הרבה מאד מאד בדרך בקיאות, ורצונו הקדוש היה, שכל בר ישראל יטיל ויהיה בכל חלקי התורה הקדושה, נגלה ונסתר, תורה, נביאים, כתובים, ששה סדרי משנה, בבלי, ירושלמי, תוספתא וכל המדרשים כלם, ספרי הזהר הקדוש והתקונים וכתבי האר"י, זכרונו לברכה, וכל ספרי הפוסקים — רמב"ם, טור, ושלחן ערוך ונושאי כליהם (עין בשיחות הר"ן, סימן כ"ח וסימן ע"ו), ותהלה לאל, זכינו בחסדו יתברך להרחיב את הדבור מאד ולהראות ולגלות לכל בר-דעת ולכל משכיל על דבר אמת, את אמת העצה הנוראה ונפלאה, שגלה לעם סגלה, באיזה דרך ובאיזה אפן יכול כל אחד לחזר הרבה ולשקד ולטיל בכל חלקי התורה הקדושה, ולכן הדפסנו את הקונטרס הקטן הזה.

הַקְדָּמָה

שִׁמְג

וּבַחֲסָדָיו הַגְּדוֹלִים וּבְרַחֲמָיו הַמְּרַבִּים עָשָׂה
הַקּוֹנֵטְרָס הַנִּפְלָא הַזֶּה הַתְּעוֹרְרוֹת רַבָּה בְּעוֹלָם, כִּי נִדְפַס
בְּכַמָּה רַבּוֹת טְפָסִים וְנִתְפָּשֵׁט בְּכָל קְצוֹי תְּכֵל מִמָּשׁ,
וּבְכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל נִתְקַבַּל בְּשִׂמְחָה וּבְהַתְּלַהּבוֹת
עֲצוּמָה, וַתְּהִלָּה לָּאֵל, עָשָׂה נִפְשׁוֹת לְמֵאוֹת וְלֵאלֹפִים
לְמַעַן שְׂקִידָה רַבָּה בְּלִמּוּד תּוֹרַה הַקְּדוּשָׁה, כֵּן יַעֲזְרֵנוּ
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂיִדְפַס וְיַחֲזֹר וְיִדְפַס, וְיִתְרַבּוּ נִפְשׁוֹת
יִשְׂרָאֵל הַשׁוֹקֵדִים עַל דְּלִתֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּדֶרֶךְ
וּבְעֵצָה וּבְהִנָּהֲגָה, שֶׁהַדְּרִיף וְיַעֲץ וְהִנָּהִיג רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ
וְהַנּוֹרָא, בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא, זְכוֹתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

אֲךָ לְמוֹתָר לָנוּ לְהַדְּגִישׁ, כִּי הַקּוֹנֵטְרָס הַזֶּה מְרַבָּה
לְדַבֵּר רַק מִעֲנִין לְמוּד בְּקִיאוֹת, וְאִין כְּוַנְתָּנוּ, חַס
וְשְׁלוֹם, לְמַעַט בְּלִמּוּד עֵיוֹן; אֲדַרְבָּה, בְּחֲסָדוֹ יִתְבָּרַךְ
זְכִינוּ לְחַבֵּר סֵפֶר "תּוֹרַה לְשִׁמָּה", וְשֵׁם מְבֹאֵר בְּאֵר
הַיֵּטֵב נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹת מַעֲלַת הַלּוּמָד בְּעֵיוֹן וְעֲצוֹת
וְהַדְּרָכוֹת יִשְׁרוֹת עַל-פִּי דְבָרֵי רַבְּנוּ, זְכוֹנוֹ לְבָרְכָה, אִיף
לְלַמֵּד בְּעֵיוֹן, אֲךָ הַקּוֹנֵטְרָס הַקָּטָן הַזֶּה נִתְחַבֵּר בְּיוֹתֵר
לְמַעַן אֵלּוֹ אֲשֶׁר טְרוּדִים מְאֹד עַל הַמַּחֲיָה וְעַל הַכִּלְכָּלָה,
וְרַב הַיּוֹם וּלְרַבּוֹת הַלַּיְלָה יִגְעִים וְטְרוּדִים וְכוּ', וְכֵן
לְבַחֲוֵרִים, שְׂיֵשׁ לָהֶם תְּפִיסָה קָשָׁה וְכוּ', וְכֵן עַל אֵלּוֹ
שְׁעוֹבֵר כָּל מִינֵי בְּעִיּוֹת בְּהַחֲיִים וְכוּ' וְעַבְרַת עָלֵיהֶם כְּבֹר

מה שעבר, כל אחד ואחד כפי מה שיודע את נגעי לבבו ומכאוביו וכו' — אליהם יערב נא דברי הקונטרס הנפלא הזה, ואשריהם ואשרי חלקם, אם יציתו ויקימו מה שכתוב בו, ואז יצליחו דרכיהם, ויתעלו במעלות התורה והיראה, וזה ברור בשמש בצהרים, והוא בדוק ומנסה בחסדו יתברך, ואין לשנות ממה שכתוב בקונטרס הנפלא הזה אפלו תבה אחת וכו', כי בעוונותינו הרבים כל אלו הבחורים, שיצאו לתרבות רעה, רחמנא לצלן [השם יתברך ישמרנו ויצילנו], או עזבו לגמרי הישיבה בגיל צעיר והלכו לעבד וכו', או הולכים סתם בטל וכו', והבטלה מביאה אותם לידי שעמום ולידי זמה וכו' (כתבות נ"ט) — הכל היה מפני הטעמים, המובאים בפנים הקונטרס הקטן הזה, ואם היו מרגילים אותם בסדר דרך הלמוד הזה מימי בחרותם, היו גדלים ומצליחים עד מאד מאד, והיו צומחים לאילנות נפלאים, העושים פרות טובים ומתוקים, והיו בקיאים בכל התורה כלה והיו נשאים בהישיבות ובבתי-מדרשות והכוללים.

והשם יתברך יאיר עינינו באור תורתו הקדושה, ונזכה להרבות ספסלים ותלמידים בבית-המדרש

הַקְדָּמָה

שמה

וּלְהוֹסִיף בַּחֲוָרִים בְּיָשִׁיבוֹת הַקְדוּשׁוֹת, שְׂיִתְמִידוֹ לְלַמֵּד
תּוֹרָה קְדוּשָׁה בְּהַתְמָדָה רַבָּה וּבְתַשׁוּקָה עֲצוּמָה, כִּי
הַמְּרַגֵּיל עֲצָמוֹ לְלַמֵּד בְּדֶרֶךְ וּבְאִפְּן הַזֶּה, אֶפְלוּ שְׂיִהְיֶה
לוֹ כָּל מִיָּנִי בְּעֵוֹת בְּהַחַיִּים וְכוּ', וְאֶפְלוּ כְּכֹר עֶבֶר עָלָיו
בְּחַיָּו מֵהַ שְׁעֵבֶר וְכוּ', כָּל מִיָּנִי קִטְנוֹת וִירִידוֹת וּנְפִילוֹת
וְכוּ', בְּוִדְאֵי שְׁאוֹר הַתּוֹרָה תַּחֲיֶהוּ וְתוֹצִיאֶהוּ מֵהַחֲשֵׁךְ
וְהָאֶפְלָה וְהַצְלָמוֹת, שְׁנֹלְכֵד וְנֹפֵל בְּתוֹכָהּ וְכוּ', כִּי
הַקּוֹנְטֵרְס הַנֶּפֶלָא הַזֶּה מְכַנִּיס בְּאָדָם חֲמִידוֹ דְּאוֹרֵיתָא,
שְׂיִהְיֶה לוֹ תַשׁוּקָה עֲצוּמָה לְחִזּוֹר וּלְטִיל וּלְהִיּוֹת וּלְבַקֵּר
בְּכָל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה; וּמִי שְׁעִין אֱמֶת לוֹ, וְיוֹדֵעַ
מֵהַ שְׁעוֹבֵר בְּעֵתִים הַלְלוֹ עַל בְּנֵי-הַנְּעוּרִים וְכוּ', וְאִין לוֹ
מוֹתְרוֹת בְּמַחוּ וְטַנּוּף בְּלָבוֹ (עֵין לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א'),
סִימָן ס"א) — הוּא יוֹדֵה עַל הָאֱמֶת, שְׁכַף הוּא הָאֱמֶת,
כְּמוֹ שְׁמִבְּאָר בְּקוֹנְטֵרְס הַקֶּטָן הַזֶּה, וּמֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
הָאֱמֶת נְבִקֵשׁ, שְׂיִהְיֶה אֲמָרִינוּ לְרִצּוֹן, וּמִי שְׂיִסְתַּכַּל
בְּקוֹנְטֵרְס הַקֶּטָן וְהַנֶּפֶלָא הַזֶּה, יִתְלַהֵב לָבוֹ בְּהַתְלַהֲבוֹת
עֲצוּמָה וְיַעֲשֶׂה לְעֲצָמוֹ שְׁעוֹרִים קְבוּעִים כְּסִדְרָן בְּכָל
חֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, וּבְזִכּוֹת הַתּוֹרָה נִזְכָּה לְהַנְצִיל
מִכָּל פְּגַעֵי הַזְּמַן, וְנִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמָנוּ עֲרֻבוֹת נְעִימוֹת זֵיו
חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְנִזְכָּה לְהַכְלִיל בּוֹ יִתְבָּרַךְ לְגַמְרֵי
מַעֲטָה וְעַד עוֹלָם.

כָּל מֵה שֶׁלְמַד אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהָיָה נִמְנַע אֶצְלוֹ
לְעַמֵּד עַל אֲמִתּוֹת כְּוֹנֵת הַלְמוּד בְּשִׁלְמוֹת — יִזְכֶּה
לְהִבִּין עַל אֲמִתְתָּהּ בְּעוֹלָם הַבָּא.
(סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת לְמוּד, סִימָן ח)

הַרְגֵּל הַלְמוּד הוּא עוֹלָה לְמַעְלָה עַל קִיּוֹם כָּל
הַמְצוּוֹת.
(שָׁם, סִימָן לֵג)

יִלְמַד אָדָם אֶפְלוּ בְּלֹא הַבְנָה.
(שָׁם, סִימָן לַח)

סדר דרך הלמוד

על-פי דעת אדוננו, מורנו ורבנו,
הרב רבי נחמן מברסלב,
זכותו יגן עלינו

רבנו, זכרוננו לברכה אָמר (לקוטי-מוהר"ן. חלק ב', סימן מ"ד): צריכים לברח מכל מיני חכמות והמצאות, שיש להנכנסים בעבודת השם יתברך, כי כל אלו החכמות של העולם, שיש להנכנסים ומתחילין קצת בעבודת השם יתברך, אינם חכמות כלל, והם רק דמיונות ופתיים ושטותים גדולים, ואלו החכמות מפילין מאד את האדם מעבודת השם יתברך, והינו מה שחושב וחוקר ומדקדק ביותר, אם הוא יוצא כראוי במה שעושה; ואמר אז: בשר-ודם אי אפשר לו שיצא ידי חובתו בשלמות, ואין הקדוש-ברוך-הוא בא בטרוניא עם בריותיו (עבודה-זרה ג'), ולא נתנה תורה למלאכי-השרת (קדושין נ"ד); ועל אלו המדקדקים

וּמְחַמְרִים בְּחֻמְרוֹת יְתָרוֹת, עֲלֵיהֶם נֹאמֵר (וַיִּקְרָא י"ח):
 וְחֵי בָהֶם וְלֹא שְׂיִמוֹת בָּהֶם (יומא פ"ה); כִּי אֵין לָהֶם שׁוּם
 חֵיוֹת כָּלֵל, וְתַמִּיד הֵם בְּמַרְה־שְׁחֹרָה מַחֲמַת שְׁנֵדְמָה
 לָהֶם, שְׂאִינִם יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבְתָן בְּהַמְצׁוֹת שְׁעוֹשִׁים,
 וְאֵין לָהֶם שׁוּם חֵיוֹת מִשׁוּם מַצְוָה מַחֲמַת הַדְּקָדוּקִים
 וְהַמְרָה־שְׁחֹרָה שְׁלָהֶם. וְאָמַר אָז, שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ
 מַחֲמִיר שׁוּם חֻמְרָה כָּלֵל, וּבִאֲמַת אַחַר כָּל הַחֻכְמוֹת
 צָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ כָּל הַחֻכְמוֹת וְלַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 בְּתַמִּימוֹת וּבְפְשִׁיטוֹת גָּמוּר, בְּלִי שׁוּם חֻכְמוֹת, וְזֶה הוּא
 הַחֻכְמָה הַגְּדוּלָה שֶׁבְּכָל הַחֻכְמוֹת לְבָלִי לְהֵיוֹת חָכֵם
 כָּלֵל.

כִּי בִאֲמַת אֵין חָכֵם בְּעוֹלָם כָּלֵל, וְאֵין חֻכְמָה וְאֵין
 תְּבוּנָה נִגְדוֹ יִתְבָּרַךְ. פְּרוּשׁ — דָּבָר, שֶׁהוּא רַק נִגְדוֹ
 יִתְבָּרַךְ, אֵין בְּזֶה שׁוּם חֻכְמָה כָּלֵל וְהַעֲקָר — רַחֲמָנָא
 לְבָא בְּעֵי, וּבְפָרְט בְּעֵנֵינִי הַזְּמַנִּים שְׁנוּפֵל הָאָדָם בְּכָל
 פְּעַם, שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ מַה יַּעֲשֶׂה בְּזִמְנָן זֶה וְכוּ', אוֹ מְסֻדָּר
 לְעַצְמוֹ סְדָרִים לְזִמְנָן זֶה וְלְזִמְנָן זֶה, וְלִבְסוּף אֵינוֹ הוֹלֵךְ
 לוֹ, וְאֵז נִשְׁבֵּר לְבוֹ לְגַמְרִי, וְכֵן כְּמָה פְּעָמִים נִדְמָה לוֹ,
 שְׂזִמְנָן זֶה אֵינוֹ מְסַגֵּל לְשׁוּם דָּבָר. צָרִיךְ לִידַע, שְׁגַם זֶה
 הוּא בְּכָלֵל חֻמְרוֹת וְדְקָדוּקִים יְתָרִים, כִּי הָאָדָם אֵינוֹ

יכול לצאת ידי חובתו; העקר — שיתחזק את עצמו להיות תמיד בשמחה עצומה, ועל-ידי-זה יתרחב לבו ודעתו, ויהיה תמיד מישב, כי השמחה מרחבת את המחין, ואז, כשהיה לו פנאי ילמד שיעוריו אשר יקבע לעצמו, וכשאין לו פנאי, יחזק את עצמו בכל מיני חזוק, ויחיה את עצמו עם נקדת יהדותו שלא עשני גוי, אבל לא שיפל בשביל זה, כי הכל פתוי היצר, הרוצה ללכדו ברשתו ולהפילו במרה-שחורה ובעצבות, שגמשך מרבוי הדקדוקים והחמרות יתרות.

ובשביל זה בעצמו כדאי לצית את רבנו, זכרונו לברכה, שסלל לנו דרך נעימה, דרך קלה בלמוד תורה הקדושה (עין שיחות-הר"ן, סימן ע"ו), שדעתו הוא, שיקבע כל איש ישראלי לעצמו שעורים קבועים בתורה הקדושה כסדרן דיקא, להתחיל מהתחלה, ולא יחזר עד שייסימו כלו, אז יתחיל עוד פעם, למשל, שיתחיל שעור במשניות, ולא יחזר עליו, רק ילמד כל הששה סדרים, וכשיסיים אז יתחיל עוד פעם, וכן שעור בש"ס, להתחיל ממסכת ברכות, ולא יחזר עליו כ"אם ילמד דף אחר דף, עד שייסיים כל הש"ס כלו, וכן בארבעת חלקי שלחן-ערוך יתחיל מהתחלת

ארח-חיים, עד שיזכה לסיים יורה-דעה ואכן-העזר
 וחשן-משפט, יתחיל עוד פעם, וכן בזהר הקדוש
 ותקונים ובמדרשים וכו' וכו'.

וספר עמנו הרבה הרבה בענין זה, שטוב ללמד
 במהירות ולבלי לדקדק הרבה בלמודו, רק ללמד
 בפשיטות ובזריזות ולבלי לבלבל דעתו הרבה בשעת
 למודו מענין לענין, רק יראה להבין הדבר בפשיטות
 במקומו; ואם לפעמים אינו יכול להבין דבר אחד,
 אל יעמד הרבה שם, ויניח אותו הענין וילמד יותר
 להלן, ועל-פי-רב ידע אחר-כך ממילא מה שלא היה
 מבין בתחלה כשילמד בסדר בזריזות להלן יותר.
 ואמר, שאין צריכין בלמוד רק האמירה לבד, לומר
 הדברים בסדר, וממילא יבין, ולא יבלבל דעתו
 בתחלת למודו, שירצה להבין תכף, ולא יבין כלל, רק
 יכניס מחו בלמוד ויאמר בסדר בזריזות, וממילא
 יבין; ואם לא יבין, תכף יבין אחר-כך, ואם ישארו
 איזה דברים, שאף-על-פי-כן לא יוכל לעמד על
 פונתו — מה בכך, כי מעלת רבוי הלמוד עולה על
 הכל, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (עבודה-
 זרה) לגמור והדר לסבור; ואף-על-גב דלא ידע מה

שנא

סדר דרך הלמוד

קאמר, שְׁנאַמַר (תהלים קי"ט) גְרָסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה; כִּי
עַל־יַדֵּי רַבּוּי הַלְמוּד, שְׁיִלְמַד בְּמַהִירוֹת וַיִּזְכֶּה לְלַמַּד
הַרְבֵּה, עַל־יַדֵּי־זֶה יִזְכֶּה לְעֵבֵר כַּמָּה פְּעָמִים אֱלוֹ
הַסְּפָרִים שְׁלוּמַד לְגַמְרָם וְלַחֲזֹר לְהַתְחִיל וּלְגַמְרָם פַּעַם
אַחַר פַּעַם, וְעַל־יַדֵּי־זֶה מִמִּילָא יָבִין בַּפַּעַם הַשְּׁנִי
וְהַשְּׁלִישִׁי כָּל מָה שֶׁלֹּא הָיָה מִבֵּין בְּתַחֲלָה. וְדַבֵּר הַרְבֵּה
מְאֹד בְּעֵנִין זֶה.

וּבְאֵמַת הוּא דֶּרֶךְ וְעֵצָה טוֹבָה מְאֹד בְּעֵנִין הַלְמוּד,
כִּי עַל־יַדֵּי־זֶה יְכוּלִים לְזַכּוֹת לְלַמַּד הַרְבֵּה מְאֹד לְגַמֵּר
כַּמָּה וְכַמָּה סְפָרִים, וְגַם יִזְכֶּה לְהִבִּין הַדְּבָרִים יוֹתֵר
מֵאֲשֶׁר הָיָה לוֹמַד בְּדִקְדוּק גָּדוֹל, כִּי זֶה מְבַלְבֵּל מְאֹד
מִן הַלְמוּד; וְכַמָּה בְּנֵי־אָדָם פְּסָקוּ מִלְמוּדָם לְגַמְרֵי עַל־
יַדֵּי רַבּוּי הַדְּקִדּוּקִים שְׁלָהֶם, וּמְאוּמָה לֹא נִשְׁאַר בְּיָדָם,
אַבֵּל כְּשִׁירְגִיל עֲצָמוּ לְלַמַּד בְּמַהִירוֹת, בְּלִי דִקְדוּקִים
הַרְבֵּה, הַתּוֹרָה תִּתְקַיֵּם בְּיָדוֹ וַיִּזְכֶּה לְלַמַּד הַרְבֵּה מְאֹד
— גְּמָרָא, וּפּוֹסְקִים כָּלָם, וְתוֹרָה נְבִיאִים, כְּתוּבִים,
וּמְדַרְשִׁים, וְסִפְרֵי הַזֵּהָר, וְקַבְּלָה וּשְׁאַר סְפָרִים.

וְהִנֵּה בּוֹדָאֵי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּחֻכְמוֹת, וְאֵינוֹ מְסַתְּכֵל
עַל אַחֲרִיתוֹ וְתַכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי — בּוֹדָאֵי כָּל אֱלוֹ

הַדְּבָרִים הֵם אֶף לְמוֹתָר אֲצִלוּ, כִּי הוּא רוֹצֵה לְהִיּוֹת
לְמִדָּן וְגֵאוֹן וְרֵאשׁ-יְשִׁיבָה וְלְהִיּוֹת שְׂמוֹ וְרִיחוֹ נוֹדֵף
בְּכָל הָאָרֶץ, וְדוֹמָה בְּמַעֲשָׂיו לְאֲנָשֵׁי דוֹר הַפְּלָגָה,
הַבּוֹנִים מְגִדָּל וְרֵאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם, וְעַקֵּר סִבַּת מַעֲשֵׂיהֶם
הוּא מֵה שְׁפָתוֹב אַחֲר־כָּף: וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם; כִּכְתוּב
בְּזֶהֱרֵה הַקְּדוֹשׁ (בְּרֵאשִׁית כ"ה:) עַל פְּסוּק: אֵלֶּה תוֹלְדוֹת
הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ; שְׁחַמְשֶׁה מִיָּנַיִם יֵשׁ בְּעֶרְב־רֹב, וּמִן
הַשְּׁלִישִׁי מֵהֶם הוּא הַנִּקְרָא פֶת גְּבוּרִים, דַּעֲלִיָּהוּ
אֲתָמַר: הֵמָּה הַגְּבוּרִים אֲשֶׁר מַעוֹלָם אֲנָשֵׁי הַשָּׁם;
וְאֵינוֹן מַסְטֵרָא דְאֵילִין דְּאֲתָמַר בְּהוֹן: הֵבָּה נִבְנֶה לָנוּ
עִיר וּמְגִדָּל וְגו', וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם בְּבִנְיָן בְּתִי-כְּנִסְיֹת
וּבְתִי-מִדְּרָשׁוֹת, וְשׁוֹיֵן בְּהוֹן סִפְר־תוֹרָה וְעֵטְרָה עַל
רִישֵׁיהָ, וְלֹא לְשִׁמָּה אֶלָּא לְמַעַבְדַּ לְהוֹן שְׂמָא וְכוּ'; עֵיִן
שָׁם. וְעַל-כֵּן דְּבָרֵיו הַקְּדוֹשִׁים וְהַתְּמִימִים וְהָאֲמַתִּיִּים
שָׁל רַבְּנֵנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה, הֵם אֲצִלוּ לְלַעַג וּלְקָלָס,
וְאֵינוֹ חֲפִץ לְקַבְּלָם, וְעוֹד חוֹלֵק עַל זֶה וּמוֹנֵעַ אַחֲרֵים,
אֲבָל אֵלוֹ הַתְּמִימִים וְהַיְשָׁרִים, אֲשֶׁר מְסַתְּכָלִים הֵיטֵב
הֵיטֵב עַל אַחֲרִיתָם וּמְתַבּוֹנְנִים הֵיטֵב הֵיטֵב, אֲשֶׁר לֹא
לְעוֹלָם יַחֲיֶה הָאָדָם, וְיָבוֹא וְיִגִיעַ הַיּוֹם וְהַשַּׁעָה וְהָרִגְעָה,
שִׁיִּצְטָרֵף לְהַפְּשִׁיט גּוּפוֹ וְכוּ', וְנִשְׁמָתוֹ תַעֲלֶה אֶל-עַל,
אֵלֵיהֶם תִּטַּף דְּבָרֵי, יַעֲרֵף כְּמָטָר לְקַחֵי, תִּזְלַ כְּטַל

כי זה דבר ידוע, אשר כל בחור וכל אברך רצונו להיות מתמיד גדול ולזכות לסיים כל הש"ס וארבעת חלקי שלחן-ערוך וכו' וכו', אף עקר המניעה הוא מרבוי חכמות, שתכף-ומיד כשפותח את הגמרא, רוצה לירד עד עמקה ולהבין על-פי כל דברי הראשונים וכו', ומחמת שעל-פירוב הבחורים עדין אינם מוכנים לירד לעמקה וכו', כי עדין לא השתלמו כלל בבקיאות וכו', ובפרטיות בעתים הללו, שעובר על בחורים מה שעובר וכו', מרבוי הזהמא שנתפשט בעולם וכו', ועל-ידי-זה אין מחם בשלמות כלל לירד לעמקה וכו', ועל-כן מאחר שאינם מבינים תכף-ומיד מה שלומדים בפרטיות על-פי שיטות של הראשונים וכו', על-ידי-זה מתרחקים מהלמוד לגמרי, וגם מה שלומדים הוא רק מעט דמעט, כאלו כפאו שד מאימת הראש-ישיבה וכו', אבל על-פירוב מתבטלים לגמרי, כידוע דבר זה לכל המודה על האמת.

וכבר צעקו על זה הקדמונים — עין בספר "ארחות-צדיקים" לקדמון אחד בשער כ"ז, מעלת התורה — וזה לשונו: בדור הזה נשתכחה התורה מחמת כי הלומדים סבורים לעשות כמו הראשונים

להחזיק בפלפולים, אך אינם דומים להם כלל וכלל, כי להם היזה לבם פתוח כאולם ותורתם הייתה אמנותם, והיו ממיתים עצמם עליה יומם ולילה בהתמדה רבה, לכן השיגו וידעו בפלפולם, אבל עכשו אינו כן, אלא מבלבלים זה את זה ומבטלים רב היום, ועוסקים באותו למוד כחצי יום, והלמוד שלהם עראי דעראי והבטול קבע וכו', "וכל אחד רוצה ללמד תוספות וכל החדושים וחדושי חדושים קדם שיודע צורת התלמוד", ואם-כן איך יצליחו? כי כבר אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (עבודה-זרה י"ט): לעולם ליגרס אינש, ואף-על-גב דמשכח ואף-על-גב דלא ידע מאי קאמר. וכן אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שבת ס"ג): מעיקרא ליגמר אינש והדר לסבור. וכל זה אינם עושים עתה, רק תכף-ומיד רוצה לירד לעמק הענין וכו', ועל-כן מרב טרח הלמוד, העיון והפלפול, רבים פורשים מהלמוד לגמרי וכו', ואם היו מרגילים את עצמם בדרך שהורו אותנו חכמי התלמוד לחזור במשניות וגמרא בפשיטות לסיים בכל יום כף וכף פרקים וכו', אז מרב החזרה היו בקיאים בכל התלמוד בזמן קצר, וכן היזה נכנס בהם חשק ללמד, והיו מתאווים ללמד תמיד, פי היזה להם לב

להבין בקל, והיה בא האדם ללמד לעולם, אפלו נים
ולא נים תיר ולא תיר, והיו מוסיפים בכך יראת-
שמים שלמה, וגם היו מתרבים התלמידים והיו
עוסקים בתורה תמיד בשקידה רבה ונפלאה, אבל
עתה מרב טרח השמועות נעשית עליהם ההלכה
כמשא כבד, ולא יוכלו עוד להביט בה, ומתוך כך
עוסקים בשגעון ובליצנות ומבלבלים ומבטלים
ועוסקים במיני תחבולות לפטר את הזמן היקר,
ומכל-שכן שאין להם יראת-שמים וכו' וכו'; עיין שם.

וכל זה נכתב בספר לפני כמה מאות שנים, מכל-
שכן וכל-שכן מה נאמר אנן בדורותינו אלה, אשר
החשך נתפשט בעולם מאוד מאוד, והפריצות והתאוות
רעות עושים פריצות בנשמות נערי ישראל, ונכשלים
במה שנכשלים וכו', ובפרטיות בפגם הברית —
הוצאת זרע לבטלה — רחמנא לצלן, עד שיש
הרבה, שנפלו כבר בעמק הרע הזה, אשר כבר קשה
וכבד להם לצאת מזה החטא המגנה, ונופלים בכל
פעם יותר ויותר, רחמנא לצלן, ומחס מבלבל מאוד
מאד, ולבם סחרחר, ומלא עקמימות וקשיות וכו',
בודאי אינם מכשרים כלל תכף-ומיד לירד לעמק

העיון להבין הכל, כי מחם פגום מאד מאד, רחמנא
לצלן, אך מחמת שמבלבלין אותם ללמד בעיון וכו',
ואין להם הכלים לזה מחמת זה הם מתרשלים מאד
מאד מלמוד תורה הקדושה, כי הכל כבד אצלם, עד
שמבטלים את רב היום בפטפוטי דברים בטלים עם
גמרא פתוחה, והבטלה מביאה לידי שעמום (כתבות
נ"ט). ועל-ידי-זה בעצמו נופלים יותר ויותר, כי אין
יצר-הרע שולט אלא במי שהולך בטל, ונתמרר לבם
יותר ויותר וכו', וכשכא סוף היום, בשעה שצריכים
לעשות חשבון-הנפש — מה עשיתי ופעלתי בזה
היום וכו' על-פירב תמצא, שאין בידם אפלו פרק
משניות אחד ליום ודרך גמרא שלם ליום וסימן אחד
שלחן-ערוך ליום וכו', וכל זה מרבוי חכמות של
רבוי אור תכף-ומיד לירד לעמק העיון וכו', ובין כף
עובר הימים והחדשים והשנים של ימי הנעורים
בהבל וריק וכו', ומכל-שכן שאינם זוכים לסיים פעם
אחת עד ימי חתנתם ששה סדרי משנה וש"ס וארבעת
חלקי שלחן-ערוך וכו', ואדרבה, עוד לא עולה על
דעתם, שיכולים להגיע לזה באם יתנהגו בדרך האמת
הזה, שגלה לנו רבנו, זכרוננו לברכה, ללמד הרבה
בפשיטות, ויהיו רגילין לומר הרבה, פנכתב לעיל.

ועל-כן, אחי היקר, איעצך ויהיה השם עמך, שמלבד השעור, שיש לך בישיבה (כי את השעור הזה תקח לשעור עיון ותחזור עליו פעמים אין מספר, וכל מה שיקשה לך שאל נא את הראש-ישיבה והמשגיח וכו'), שתקבע לעצמך שעור פשוט בלמוד משניות כסדרן, שתפתח את המשניות מתחלת ברכות וכו' ותתחיל לחזור בזריזות פרק אחר פרק, מסכת אחר מסכת, ואף שבתחלה יקשה עליך הרבה דברים, אל תסתכל על זה כלל, רק להתמיד מאד מאד כסדרן, ואם תתנהג כן, אז ברכות הימים והשנים תהיה בקי בששה סדרי משנה, וכן תקבע לעצמך שעור פשוט בש"ס לפתח במסכת ברכות, ותתחיל לומר בזריזות דף אחר דף וכו', עד שתזכה לסיים, וכן בלמוד שלחן-ערוך וכו' וכו'. ואף שבתחלה יהיה הלמוד עליך לעל כבד ולמשא, וביותר שיעשו ממך ליצנות — גם זה נקרא למוד וכו' וכו', וכדומה פתויים שונים מה שהבעל-דבר יקים עליך וכו', אתה, בני חביבי, אחי חמדת לבבי, חוס על נפשך להגות בתורה יומם ולילה בדרך זה, ואז על-ידי רבוי החזרה ורבוי ההרגל, שתרגיל את עצמך כבר בימי נעוריך, אז תאחז כבר בזה כל ימי חיך, וזכור תזכר, כי עקר

עסק התורה צריך להיות לשם אל עולם, למוד לשמה, לשם נשמתו באורף נראה אור; וכמו שהלחם הוא מזון הגוף, כן ממש לכו לחמו בלחמי — התורה היא מזונא דנשמתא (עי' לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ח'), ועל-כך למה תיגע כל כחך על מזון גופך, ולא תיגע על מזון נשמתך, חיות נפשך, להאירה באור החיים, כי כל דבור של התורה הוא ממש מזון נפשך לנצח נצחים.

ועי' בתקוני זהר הקדוש (בהקדמה, דף י"ד): כל צדיק וצדיק אית ליה עולם בפני עצמו וכל מאן דזכה להלכה חד גרית עלמא חד כל-שכן מאן דזכה למסכתא חדא או לתרין או לשיתין דאתמר בהון (שיר-השירים ו'): ששים המה מלכות, דכל מסכתא מטרוניתא איהי בגרמה ופאה מאן דגרית לה בהאי עלמא וכו'; עי' שם. הינו אשרי מי שזוכה לסיים מסכת אחת, שהוא יורש עולם אחד, מכל-שכן כשזוכה לסיים כל השיתין מסכתות, שנכלל בהשכינה, שהיא המלכות וכו', ומקבל אצל אנשי-שלוֹמנו בשם רבנו, זכרונו לברכה, אשר מי שזוכה לסיים ש"ס, ממשיך על עצמו צלם אלקים, וזהו עקר השמחה

והחדוה בכל העולמות, ואין עוד שמחה כזו כשזוכה לסיים מסכת אחת, וכמאמר אבני (שפת קי"ח.): תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתא עבידנא יומא טבא לרבנן. ועין בשלחן-ערוך, יורה דעה, סימן רמ"ו, סעיף כ"ו, בדברי הרמ"א: כשיסיים מסכתא, מצוה לשמח ולעשות סעדה, ונקראת סעדת מצוה, ומקורו בפסקתא זוטא צו: כל המשלים מסכת, צריך לעשות יום-טוב; כי זהו עקר חדוה והנעם בהעולם הזה ובהעולם הבא, כשזוכה לשקד על דלתי התורה, גמרא ופוסקים בדרך וסדר של רבנו, זכרונו לברכה, ללמד בזריזות כסדרן דיקא.

ועל-כן, חמדת לבבי, העקר תראה להוציא את עצמך מהדמיון, ודע לך, שכל דבור של תורה ותפלה, זהו מזונך לעלמא דאתי, ואם למדת תורה הרבה, יש לו שכר הרבה לתן לך (אבות, פרק ב'), ואל תחשב אחרת, וכבר אמר רבנו, זכרונו לברכה, (שיחות-הר"ן, סימן כ"ג): אשרי מי שאוכל בכל יום כמה פרקים משניות ושונה אחר-כך כמה קאפיטליך תהלים ומתלבש במצוות, ורק זה הם אריכות ימך לעלמא דאתי, ועל-כן למה תצית את הבעל-דבר,

שְׁמַתְלִבֵּשׁ עַל־יְדֵי שְׁלוּחָיו, שְׁזֵה אֵינוֹ נִקְרָא לְמוֹד אוֹ כְּדוּמָה, כִּי כָּבֵד אָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֹנִם לְבִרְכָה (עֲבוּדָה זָרָה י"ט.): לְעוֹלָם לִיגָרִים אֵינִישׁ וְאֶף־עַל־גַּב דְּמִשְׁכַּח וְאֶף־עַל־גַּב דְּלֹא יָדַע מֵאֵי קָאֵמַר וְכוּ'; עֵינִ שָׁם וּבִזְהַר הַקְּדוּשׁ (קְדוּשִׁים פ"ה:): אֵית מֵאֵן דְּלָעֵי בְּאוּרִיתָא וּמְגַמְגֵם בָּהּ בְּגַמְגוּמָא דְּלֹא יָדַע, כָּל מְלָה וּמְלָה סְלֵקָא לְעֵילָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדֵי בְּהֵאֵי מְלָה וְכוּ'; עֵינִ שָׁם. וּבְפִרְטוּת שְׁעַל־יְדֵי רַבּוּי הָאֵמִירָה תִּזְכָּה, שְׁיִפְתַּח מִחַף וְדַעְתָּהּ, וְזָכַר מֵאֲמָרָם, זְכוּרֹנִם לְבִרְכָה (בְּמִדְרַשׁ־רַבָּה שִׁיר־הַשִּׁירִים, פֶּרֶק ב', סִימָן ו'): בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה וְלוּמְדֵיהָ יִנְצַל הָעוֹלָם; וּמִי יוֹדַע, אוּלַי עַל־יְדֵי שְׁאֲתָהּ תִּקְבַּע לְעַצְמָהּ חֵק קְבוּעַ לְטַחֵן בְּפִתְגָמֵי דְּאוּרִיתָא בְּכָל יוֹם וְיוֹם — מְקָרָא, מְשֻׁנָּה, גְּמָרָא, מְדָרַשׁ — כְּסִדְרָן. תִּזְכָּה לְהַצִּיל אֶת כָּל הָעוֹלָם, וּבְתַנָּא דְּבֵי אֱלִיהוּ זֹטָא, פֶּרֶק א', אֵיתָא: כִּיּוֹן שְׁקָרָא אָדָם תּוֹרָה וּנְבִיאִים וּכְתוּבִים, וְשֻׁנָּה מְדָרַשׁ, הִלְכוֹת וְאֲגָדוֹת, וְשֻׁנָּה הַגְּמָרָא וְשֻׁנָּה הַפְּלוּל לְשֻׁמָּה — מִיָּד רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה עָלָיו וְכוּ'; עֵינִ שָׁם.

אָחֵי הַיָּקָר, פְּטָפוּטֵי שְׁטוּתִים וְהַבְּלִים שֶׁל בּוּרִים וְרִיקִים תַּעֲמִיד כְּנֶגֶד אוֹרוֹת נְשֻׁגְבוֹת כְּאֵלוֹ; מַה לָּךְ

לצית אותם שאומרים לך, שאין זה למוד וכדומה וכו'?! יבוא היום, ונצטרף להכנס בפלטין המלך, ושם "וועט זיך אפ זוכין די [יחפש ה] פרקים משניות ודפים גמרא וסימנים שלחן-ערוך וקאפיטליך תהלים וואס מיר האבין אריין גכאפט [שחטפנו] בזה העולם העובר, המלא הבלים והבלי הבלים". ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (במדרש-קהלת, פרק ו', סימן י"ג): הואיל והבל הם ימיו של אדם וכצל הם, מה הנאה יש לו בחיים? אלא יתעסק בדברי תורה, שכלן חיים, ויתמיד בשקידה נוראה כל היום ובכל עת שיש לו זמן פנוי; וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ירושלמי ברכות, פרק ט', הלכה ה'): מה התינוק הזה צריך לינק בכל שעה שביום, כך כל אדם שבישראל צריך ליגע בתורה בכל שעות שביום וכו'; עין שם. ואל תחשב, שיש איזה עבודה גדולה מתורה. כי כבר אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ירושלמי פאה, פרק א'): אפלו כל מצוותיה של תורה אינן שוות לדבר אחד מן התורה וכו'; עין שם.

וצריך לעשות בלמוד תורה הקדושה התחלה חדשה ללמד בתשוקה חדשה, ותהיה חביבה עליו

תמיד, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ערובין נ"ד): דברי תורה חביבין על לומדיהן כל שעה ושעה כשעה ראשונה; ואף שעבר עליך עד עכשו מה שעבר, בפרט בפגם הברית — הוצאת זרע לבטלה וכו' וכו' — אל תפל בדעתך כלל, ועל-ידי שתצית את רבנו, זכרוננו לברכה, ותקבע לעצמך קביעות חזק בשעורים אלו לחזר הרבה כסדרן למודי התורה הקדושה — אין עליך כבר מה להתפחד, כי נשמתך תהיה מסובבת עם פרקים משניות ודפים גמרא וסימנים שלחן-ערוך וכו' וכו'. ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ירושלמי ראש-השנה, פרק ד', הלכה ח'): כיון שקבלתם עליכם על תורה, מעלה אני עליכם כאלו לא חטאתם מימכם. ואמרו (מנחות ק"י): כל העוסק בתורה, אינו צריך לא עולה ולא חטאת ולא מנחה ולא אשם, כי התורה מקשרת את האדם אליו יתברך. וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (חגיגה ג'): מה דרבן זה מכון את הפרה לתלמיה, אף דברי תורה מכונין את לומדיהן מדרכי מיתה לדרכי חיים וכו', כי (מדרש-רבה, פרשת נשא) נקראת התורה אור, שהיא מאירה את האדם מה יעשה, ולפי שהתורה מלמדת את האדם כיצד יעשה רצון המקום, לפיכך שָכַר

סדר דרך הלמוד שסג

התלמוד גדול. ואמר רבנו, זכרוננו לברכה (ספר המדות, אות למוד, סימן י'): כל ידיעה במשפטי התורה — הן מצוות שבין אדם לחברו והן מצוות שבין אדם לקונו — הידיעה הזאת בעצמה היא הצלחת הנפש, כי (מדרש רבה, פרשת ראה): הנפש והתורה נמשלו בנר הנפש, דכתיב (משלי כ'): נר ה' נשמת אדם; והתורה דכתיב (שם ו'): כי נר מצוה ותורה אור. אמר הקדוש ברוך הוא לאדם: הנה נרי בידך ונרך בידך, אם שמרת את נרי, אני משמר את נרך, ואם פבותה את נרי, אני מכבה את נרך וכו'; וכשתמיד בתורה, תאיר עליך אורו יתברך, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (סוטה כא'): תלה הכתוב את התורה באור לומר לך מה אור מגן, אף תורה מגנה, בהתהלךך תנחה אותך — זה העולם הזה, בשכבך תשמר עליך — זו מיתה.

ועל-כן רב בני-הנעורים הבחורים, ואפלו האברכים אחר חתנותם, מתרשלים בלמוד — הכל נמשך מחמרות יתרות לעשות הכל בהדור רב (עין לקוטי-הלכות, קריאת התורה, הלכה ו', אות ו'), וכן הלמוד רוצה ללמד בעיון רב ובהבנה טובה, ואם לא —

נסכם בדעתו הפגומה, שאין זה למוד כלל, ויען שאין מחו מוכן ללמוד כזה, שהוא מציר לעצמו, על-כן אינו לומד כלל. וכן הדבר נוהג אצל בעלי-פתים או זקנים, שעבר עליהם בימי חייהם צרות ונסיונות רבים, ומרב בלבולים וטרדות ועסקים שעובר עליהם, נסכם בדעתם: קיין למדן וועל איך שוין ממילא נישט זיין, [למדן ממילא אני לא אהיה], ועל-כן למה לי ללמד, וככה תמורת הלמוד קורא עתונים וספרים חיצוניים ומקבל השקפתו בחיים מלצים וכופרים ונואפים, רחמנא לצלן, ובין כך ובין כך מבלה את הזמן היקר, אשר בכל רגע מלבש בו אורו יתברך, אם יזכה להסתכל ולהתבונן בו.

ובאמת כשיזכה לישוב-הדעת, הלא בין היום ובין מחר עלי לעזב את זה העולם, ומה אשיב לשולחי דבר, כשישאל לי שומר הפתח: ערוך מקרא שקרית, משנה ששנית וכו', ומה גם שפכר אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (כתבות נ"ט): הבטלה מביאה לידי זמה, הבטלה מביאה לידי שעמום (שגעון); אבל אם זוכים להרגיל את עצמו ללמד בדרך רבנו, זכרנו לברכה, בתמימות ובפשיטות — אז לעולם

שסה

סדר דרך הלמוד

ירצה ללמד, ואם נעשה לו איזה בלבול וטרדא, אינו נופל בדעתו, רק מחכה שיעבר מעליו הבלבול או הטרדא, ואז ממשיך דרכו בלמוד עוד ועוד, כי הוא יודע, אשר רק זהו חלקו לנצח נצחים, וכל משנה או קפיטל תהלים או פרוטה לצדקה או דבור שדבר לפניו יתברך ברגע זה, לעולם לא יאבד, אף שכבר שכח מה שלמד ברגע ההוא, מה בכך? ! הרגע אינה נאבדת, רק כל יום וכל שעה וכל רגע עולה למעלה, כי הימים הם ספירות רוחניות אלקותו יתברך, ושום דבר אינו נאבד לעולמי עד ולנצח נצחים.

ועל-כן כשאתה בא לביתך אחרי עבודה קשה, שעבדת כל היום, פתח את המשניות ותאמר כמה פרקים וכן את הגמרא והשלחן-ערוך וכו' — כל מה שתבחר, ואם תאמר, שהדבר הזה הוא רק חוכא וטלולא, ואין זה נקרא למוד כלל — האם בשביל שאינך מבין הכל תשליך הכל אחר כתפך ותקח בידך יותר טוב עתון או תפתח את הרדיו או תשב במסבת מושב יצים ותדבר פטפוטי דברים בטלים וכו' וכו'? ! אדרבה! אם תרגיל את עצמך בדרך זה, תזכה להרגיש סוף כל סוף כל מיני אורות בלמוד תורה

הקדושה, וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (יבמות קי"ז): כתיב (משלי כ"ז): כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם — בדברי תורה כתיב. ופרש רש"י: לפי פנים ולב, שאתה נותן עליה לבך, עומד עליה וכו', עין שם. ואמר רבנו, זכרוננו לברכה (שיחות הר"ן. סימן י"ז): כשהתורה תראה לך אהבה, אז לא תרצה שום שכר עולם הבא, רק תרצה את התורה בעצמה וכו' — עין שם — כי כפי שאתה תראה פניך בתורה, כן התורה תתראה אליך. ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (גטין מ"ג): אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן וכו' — עין שם — ואף שהדבר הזה בא לו בקשי רב, הן בחור, שנפגם, חס ושלום, הרבה מאד בפגם הברית — הוצאת זרע לבטלה — רחמנא לצלן, ומחו מבלבל מאד, ואין לו שום עצה לשית לעצמו, והן לאברך, המטרד בפרנסה ועובד כל היום עבודה קשה, והן זקן, שכבר עברו ימיו עד עכשו בחשך — צריכים לזכר מאמרם, זכרונם לברכה (סנהדרין ק): כל המשחיר פניו על דברי תורה בעולם הזה, הקדוש-ברוך-הוא מבהיק זיוו לעולם הבא וכו', כל המרעיב עצמו על דברי תורה בעולם הזה, הקדוש-ברוך-הוא משביעו לעולם

הבא וכו'; עין שם. ואמרו (עבודה-זרה ב.): לעתיד לבוא מביא הקדוש-ברוך-הוא ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר למי שעסק בה, יבוא ויטל שכרו וכו'; עין שם.

ועל-כן מדוע תפל כָּבֵר כָּל-כֶּף בְּדַעְתָּךְ? ומדוע לא תציית את רבנו, זכרונו לברכה? וזכור תזכור, כי זה חלקך לנצח נצחים, וכשתרגיל את עצמך בדרך הקדוש והנורא הזה — דרך הלמוד של רבנו, זכרונו לברכה — אז לעולם תהיה עסוק באיזה למוד או תורה נביאים כתובים או משניות או גמרא או מדרש או שלחן-ערוך או זהר הקדוש וכו', ואפלו כשתהיה על הדרך או תשב בחנוות, יהיה לך מוכן תורה הקדושה, כי הלא נתברר לך, שרק זה חלקך לנצח נצחים.

והנה יש סבה גדולה מה שהעולם מתרשלים מלמוד תורה הקדושה — מפאת מדת השכחה, שנטבע בהרבה בני-אדם, ובפרטיות אלו אשר נפלו במקום שנפלו ונתלכלכו במה שנתלכלכו, ועל-ידי-זה קלקלו את מחם וכו', ואי אפשר להם לזכור מה שלמדו, ומאחר ששוכחים מה שלומדים, נדמה להם,

שְׁלֵרִיק יִגִּיעַם וְטִרְחָתָם, וְעַל-כֵּן הֵם מִתְרַשְׁלִים לְגַמְרֵי,
 עַד שֵׁישׁ הַרְבֵּה, שְׁכַל-כֶּךָ נִפְלוּ בְשִׁבִיל זֶה בְּדַעְתָּם, עַד
 שָׁאִין פּוֹתְחִים מִקְרָא, מִשְׁנָה, גְּמָרָא, מְדַרְשׁ וְכוּ' וְכוּ'
 — מְרַב שְׁכָרוֹן לָבָם וְקִצֵּר רוּחָם, שֶׁהֵם שְׁבוּרִים
 בְּעִצְמָם כְּחֵרֶס הַנֶּשֶׁבֶר וּמִתִּיאָשִׁים לְגַמְרֵי מִחִייהֶם,
 וּמְכַל-שֶׁכֶן וְכַל-שֶׁכֶן שֶׁפָּגַם הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה עוֹקֵר
 אֶת הַמַּח, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִכְנָס שְׁכָחָה בְּאָדָם, וּמִזֶּה בָּא,
 שְׁבַחֹרִים מִתִּיאָשִׁים מִלְמוּד, מֵאַחַר שֶׁתִּכְף-וּמִיד
 כְּשֶׁלְּמָדוּ אֵיזָה דְבַר, שׁוֹכְחִים הַכֹּל; וּבְאַמַּת אֵינוֹ כֵּן,
 כִּי אֵיתָא בְּדִבְרֵי רַבְּנֵנוּ, זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה (שִׁיחֹת-הַר"ן,
 סִימָן כ"ו): דַּע, שֶׁלְעֵתִיד מִזְכִּירִין אֶת הָאָדָם כָּל מָה
 שֶׁלְּמַד אָף אִם שָׁכַח; עֵינֵי שָׁם. וּמִקּוּרוֹ הוּא בְּשַׁעַר
 הַמְצוּוֹת לְהָאֵר"י, זְכוּרֹנוּ לְבִרְכָה (פְּרָשַׁת וְאֶתְחַנֵּן) וְזֶה
 לְשׁוֹנוֹ: בְּעֵינֵי הַשְׁכָּחָה אֲשֶׁר בְּאֲנָשִׁים, כִּי הִיא נוֹתֶנֶת
 עֲצָלוּת וְתַרְדֵּמָה לְהִמָּנַע מֵעֲסֹק הַתּוֹרָה בְּאִמְרָם כִּי
 הִנֵּה, חֵס וְשְׁלוֹם, נִמְצְאִים יִגְעִים לְרִיק וּלְבִטְלָה, כִּיֹּן
 יִשְׁהַכֵּל נִשְׁכַּח מֵהֶם וְכוּ' — דַּע לָךְ וְכוּ', וְאֶף-עַל-פִּי
 שְׁשׁוֹכַח מָה שֶׁלּוּמַד, אֵינוֹ יִגַּע לְרִיק, חֵס וְשְׁלוֹם, יַעַן
 כִּי בַּעוֹלָם הָבָא וְלְעֵתִיד לָבוֹא יִזְכִּירוּ לוֹ כָּל מָה
 שֶׁשָׁכַח וְכוּ' — עֵינֵי שָׁם — וּבְמִדְרַשׁ-רַבָּה קִהְלַת,

פָּרַק א', סימן ל"ד, איתא: זֶה שְׁפוּטָה שֶׁל תּוֹרָה —
 שְׁאָדָם לומד ומשכחה וכו', כי לטובתו אדם לומד
 תורה ושוכח, שאלו היה אדם לומד תורה ולא שכחה
 — היה מתעסק בתורה ב' וג' שנים, וחוזר ומתעסק
 במלאכתו, ולא היה משגיח בהם לעולם כל ימיו,
 אלא מתוך שאדם לומד תורה ושכחה, אינו מזיז את
 עצמו מדברי תורה; עין שם.

וספר רבנו, זכרוננו לברכה, משל נאה על זה
 הענין, על הלומד תורה ושוכח, ששכרו אנשים
 למלאות חביות, והחביות היו נקובים, וכל מה שהיו
 שופכים לתוך החביות, נשפף לחוץ, והטפשים
 אמרו: הואיל ונשפף לחוץ, למה לנו לגע ולמלאות,
 מאחר שאחר-כך נשפף; אבל החכם אמר: מה לי
 בזה?! הלא פורעין לי על היום, ושכרי לא יקפח
 מכל יום ויום, כי אני משכר לימים, ומה לי אם
 נשפף?! כמו כן אף-על-פי ששוכח למודו, שכרו לא
 יקפח מכל יום ויום, ובאמת כשהאדם שוכח מה
 שלומד, אז כשבא ללמד עוד פעם, הוא לומדו
 בחשק חדש, כי נעשים אצלו חדשות לגמרי, כאלו
 לא למד עוד בשום פעם, ובמדרש-רבה פרשת ויחי,

פֶּרֶק צ"ז, סִימָן ה': מֵה דְגִים הִלְלוּ גְדֻלִים בְּמִים; כִּיּוֹן
 שְׂיֹרְדֵת טְפָה אַחַת מִלְמַעְלָה — מִקְבְּלִין אוֹתָהּ
 בְּצַמָּאוֹן כְּמִי שֶׁלֹּא טָעְמוֹ טַעַם מִים מִימֵיהֶן. כִּי
 יִשְׂרָאֵל גְּדֻלִין בְּמִים בַּתּוֹרָה. כִּיּוֹן שֶׁהֵן שׁוֹמְעִין דְּבַר
 חֲדָשׁ מִן הַתּוֹרָה. הֵן מִקְבְּלִין אוֹתוֹ בְּצַמָּאוֹן כְּמִי שֶׁלֹּא
 שָׁמְעוּ דְּבַר תּוֹרָה מִימֵיהֶן — עֵינַי שָׁם — כִּי בְּכָל
 פְּעַם נַעֲשִׂים אֲצִלוּ חֲדָשׁוֹת לְגַמְרִי, וּמֵה גַם שֶׁאִף
 שְׂשׁוֹכַח בְּכָל פְּעַם, עַל-יְדֵי רַבּוֹי הַחֲזָרָה, שְׂיִזְכֶּה לְסִים
 פְּעַם אַחַר פְּעַם מִקְרָא, מִשְׁנָה, גְּמָרָא, מְדַרְשׁ וְכוּ' וְכוּ'
 — סוֹף כָּל סוֹף יִזְכֶּה, שֶׁהַתּוֹרָה תִּנְתֵּן לוֹ בְּמַתְנָה, כְּמוֹ
 שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבִרְכָה (יְרוּשְׁלָמֵי הַדְּוִרִית. פֶּרֶק
 ג', הִלְכָה ה'): כָּל אוֹתָן אַרְבַּעִים יוֹם שֶׁעָשָׂה מִשָּׁה בְּהַר,
 הָיָה לוֹמֵד תּוֹרָה וּמְשַׁכְּחָהּ, וּבְסוֹף נִתְּנָה לוֹ בְּמַתְנָה.
 כָּל-כֶּף לָמָּה? בְּשִׁבִיל לְהַחְזִיר אֶת הַטְּפָשִׁים [וּפְרָשׁ
 בְּפִנֵּי-מִשָּׁה לְהַחְזִיר אֶת הַטְּפָשִׁים, שְׂשׁוֹכְחִין מֵה
 שְׁלוֹמֵדִים, שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ: מֵה לָנוּ לֵיגַע בְּחָנָם.
 וְהַתְּשׁוּבָה מִמִּשָּׁה, שֶׁהָיָה הַזֶּה וְלוֹמֵד אִף שֶׁהָיָה
 מְשַׁכְּחַ עַד לְבְּסוֹף, שֶׁנִּתְּנָה לוֹ בְּמַתְנָה]. וְאָמְרוּ (סִנְהֶדְרִין
 ק.): כָּל הַמְרַעִיב עֲצָמוֹ עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁבִּיעוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֵּאמַר

(תהלים ל"ו): ירוינ מדשן ביתך, ונחל אדניך תשקם; והוא על דרך אדם רעב; שאוכל בתאבון ובחשק גדול, וכל מה שהוא רעב יותר, כמו־כן אוכל יותר — כמו־כן בלמוד התורה צריך להרעיב את עצמו, כאלו עוד לא למד כלל, ובאפן הזה יזכה ללמד בחשק חדש בכל פעם, ועל־ידי־זה יזכה, שיאיר עליו אורו יתברך מעדנא הנחלא עלאה בעולם הבא, וזה יהיה שעשועיו ושכרו, כי שם, בעולם העליון, יזכה להבין כל מה שלא זכה להבין בזה העולם, ומה גם שיאירו עיניו בהרזים והסתרי נסתרות שבהם. ועל־כן אסור לפל בדעתו כלל, אם שוכח מה שלומד.

אתה, בני חביבי, התמד כסדרן לסיים ולטיל בכל מקומות התורה הקדושה — מקרא, משנה, בבלי, ירושלמי, תוספתא וכל המדרשים וספרי הזהר הקדוש והתקונים ורמב"ם, טור ושלחן־ערוך וכו' וכו' — ואף שיש הרבה ענינים, שאינך מבין, ואתה שוכח — צריך שתדע, ששום דבר לא נאבד, ושם, בעולם העליון, תזכה להשיג הפנימיות שבהם. ואמרו במדרש (קהלת־רבה, פרק ב', סימן א'): רבי חזקיה בשם רבי יסמון בר זבדי אמר: כל התורה

שאתה למד בעולם הזה, הכל הוא לפני תורה
שבעולם הבא, לפי שבעולם הזה אדם לומד ושוכח,
אבל לעתיד מה כתיב תמן (ירמיה ל"א): נתתי את
תורתך בקרבם; ואמרו במדרש-תנחומא פרשת תבא:
אמר רבי אבא: לא היתה התורה צריכה לנתן
לישראל בעולם הזה; למה? — שהכל עתידין
להיות למדין תורה מפי הקדוש-ברוך-הוא לעולם
הבא — למה נתנה להם בעולם הזה? — שכשיבוא
הקדוש-ברוך-הוא ללמדם בעולם הבא, יהיו הכל
יודעין באיזה פרשה הוא עסוק; לפיכך אם שמוע
בעולם הזה, תשמעו לעולם הבא מפי הקדוש-ברוך-
הוא, עין שם. ואמרו בילקוט-ישעיה, רמז תע"ט:
אמר הקדוש-ברוך-הוא: בעולם הזה ישראל למדים
תורה מבשר-ודם, לפיכך משכחין אותה. נתנה על-
ידי משה שהיה בשר-ודם, וכשם שבשר-ודם עובר,
כך למודו עובר, שנאמר: התעייף עיניך בו ואיננו;
אבל לעתיד לבוא אין ישראל למדין אלא מפיו של
הקדוש-ברוך-הוא, שנאמר: וכל בניך למודי השם.
וכן הוא אומר: לא ילמדו עוד איש את אחיו ואיש
את רעהו, וכשם שהאלקים חי וקיים לעולם, כך
למודו, מה שלומדים ממנו, אינם שוכחים לעולם.

שנאמר: ויירשו בית יעקב את מורישיהם, ואין מורישיהם אלא תורה, שנאמר: תורה צוה לנו משה מורשה.

ועל-כן אל תפל בדעתך שאתה שוכח, כי כן צריך להיות וכנכתב לעיל, ואל תאמר, בני: מאחר שיש כל-כף הרבה ללמד, אם כן מתי אזכה להגיע לכל זה, כי כבר אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ויקרא-רבה, פרק י"ט, סימן ב'): מי שטפש אומר: מי יכול ללמד את התורה: נזקין — שלשים פרקים, כלים — שלשים פרקים; מי שפקח אומר: הריני שונה שני הלכות היום, שני הלכות למחר, עד שאני שונה את כל התורה כלה וכו'; עין שם. וכן הוא (במדרש-רבה, פרק י"ב, סימן י"א): למה נמשלה תורה בתאנה? — שרב האילנות: הזית, הגפן, התמרה — נלקטים כאחת, והתאנה נלקטת מעט-מעט; וכך התורה: היום לומד מעט, ולמחר — הרבה, לפי שאינה מתלמדת לא בשנה ולא בשתיים וכו'; עין שם. ואמרו בספרי, פרשת עקב: תלמיד-חכם למד שנים שלשה דברים ביום, שנים ושלשה פרקים בשבת שתי ושלש פרשיות; נמצא עשיר לאחר זמן, ועליו נאמר (משלי

י"ג): וְקוֹבֵץ עַל יַד יִרְבֶּה. וְזֶה שְׂאוֹמֵר: הַיּוֹם אֵינִי לומֵד, הַיּוֹם אֵינִי שׁוֹנֶה, לְמַחֵר אֲנִי שׁוֹנֶה (פְּרוֹשׁ שְׂדוּחֵךְ בְּכָל פַּעַם: לֹא עֲכָשׁוּ אֶלְמֵד, רַק לְאַחַר זְמַן אוֹ לְמַחֵר וְכו') — נִמְצָא אֵין בִּידוֹ כְּלוּם, וְעָלִיו הוּא אוֹמֵר (שָׁם י'): נִרְדַּם בְּקִיץ וְכו'; עֵין שָׁם.

וְעַתָּה, אַחֵי חֲבִיבֵי, בְּנֵי יִקְרִי, אַחֲרֵי כָּל הָאֱמֶת וְהַתְּמִימוֹת וְהַפְּשִׁיטוֹת הָאֵלֶּה, וְאַחֲרֵי הַיְשׁוּב־הַדַּעַת, שְׁתִּישָׁב אֶת עֲצֻמְךָ מֶה עָשִׂיתָ עַד עֲכָשׁוּ וְכו', וְאִיךָ נִפְגַּם מִחֵךְ וְכו' — בָּרַח לָךְ מִכָּל הַדְּמִיוֹנוֹת וְהַשְׁקֵר וְהַפְּתוּיִים, שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ, וּבָרַח לָךְ אֶל תּוֹךְ דְּלִתֵי הַתּוֹרָה, כְּאֲשֶׁר הוֹרְנוּ רַבְּנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, בְּתַמִּימוֹת וּבְפְשִׁיטוֹת גָּמוּר לְלַמֵּד תּוֹרָה לְשִׁמָּה לְשֵׁם נְשֻׁמָתוֹ, וְלֹא בְּשִׁבִיל כְּוִנָּה אַחֲרֵת, רַק לְדַבֵּק נְשֻׁמָתוֹ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּאַהֲבָה רַבָּה וּתְשׁוּקָה עֲצוּמָה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ — וְהַתּוֹרָה אֶחָד הוּא, וְכִמוֹ שְׂאָמְרוּ חַכְמֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה, בְּמִדְרַשׁ־רַבָּה, פָּרַשַׁת תְּרוּמָה, פָּרָק ל"ג, סִימָן א': אָמַר הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל: מְכַרְתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי, כְּבִיכּוֹל — נִמְכַרְתִּי עִמָּה, שְׁנֶאֱמַר: וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה; עֵין שָׁם. כִּי קִדְשָׁא־בְרִיךְ־הוּא וְאוֹרִיָּתָא חַד הוּא (זֶהר הַקְּדוֹשׁ, אַחֲרֵי ע"ג), כִּי הַתּוֹרָה הִיא הַיְכָלוֹת

שעה סדר דרך הלמוד

לגלוי אלקותו יתברך, ועל-כן כשלומד התורה באהבה ובתשוקה חזקה, זהו עקר שלמות הלמוד. ועין בספרי פרשת עקב: לאהבה את ה' אלקיכם — שָׁמָא תֵּאמַר: הֲרִינִי אֶלְמַד תּוֹרָה בְּשִׁבִיל שְׂאִקְרָא חֲכָם, בְּשִׁבִיל שְׂאִשְׁבּ בִּישִׁיבָה, בְּשִׁבִיל שְׂאִאֲרִיף יָמִים לְעוֹלָם הָבָא — תְּלַמּוּד לֹמַר: לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹקֵיכֶם — לְמַד מְכָל-מְקוֹם, וְסוּף הַכְּבוֹד לָבוֹא, וְתַעֲשֶׂה לְעִצְמְךָ שְׁעוּרִים קְבוּעִים בְּמִקְרָא, מִשְׁנָה, גְּמָרָא, מְדֻרָשׁ וְכוּ' וְכוּ' וְעוֹד מֵה שְׂתַבְּחַר, וְאַף שְׂבַתְחִלָּה יִהְיֶה כְּבֹד עָלֶיךָ דְּבַר זֶה מְאֹד, הֵן מְצַד חֲמִרָךְ, כִּי אַתָּה רָגִיל עַד עַכְשָׁיו לְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטָלִים וְלִיצְנוּת וְדַבּוּרִים שֶׁל מֵה בְּכָךְ, וְעַכְשָׁיו, כְּשֶׁאַתָּה בָּא לְהַרְגִיל אֶת עִצְמְךָ בַּתּוֹרָה, וְעַבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְהוּא הַפֶּךָ טְבֻעָךְ, עַל-כֵּן בָּא לְךָ הַדְּבָר כָּל-כָּךְ בְּקִשֵׁי וְכוּ', וְהֵן מְסַבֵּת הַלְצָנוּת מֵהַמְתַּנַּגְּדִים, שֵׁישׁ עַל דְּבַר זֶה מִבֵּית וּמִבְּחוּץ, וְכָל אֶחָד עִם מִחַ עֲקָם אוֹמֵר דְּעוֹת וְסִבְרוֹת הַפּוֹכוֹת, הַפֶּךָ הָאֵמֶת, וְעַל-יְדֵי-זֶה עוֹקְרִים נַפְשׁוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ וּמֵהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

[נאין כאן מקומו להאריך בזה מה שנעשה ברוב בני-הנעורים בדור הזה, שמעמידים משגיחים וראשי ישיבות,

אשר אינם ראויים לאותה אצטלא כלל. והם בעצמם עדין לא שמשו כל צרכן, וכל הרוצה לטל את השם, נוטל, ועל-ידי-זה אין להם שום השגה כלל מה שבחורים צריכים ובאיזה דרך להנהיגם, ומזה בא ויוצא, רחמנא לצלן, מה שבא ויוצא, כי הרב בני-הנעורים, שאין להם מח והבנה טובה, הולכים בטל וכו', וכל הלמוד הוא בשבילם לעל כבד ולמשא, ומזה בא שנפגמים יותר ויותר וכו', כי אין היצר-הרע בא אלא בלב פנוי מהתורה כי מי שבלבו תורה, אין היצר הרע שולט בו, שנאמר (תהלים ל"ו): תורת אלקיו בלבבו לא תמעד אשוריו; וכן משה אמר (דברים י"א): ושמתם את דברי אלה; וכן דוד אמר (תהלים קי"ט): בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך (עין כל זה בילקוט-משלי, רמז תתק"מ; עין שם) ומזה בא שכל-כף בני-הנעורים בורחים אחר-כך מהתורה ומהיהדות, כי לא היה מי שידריכם כלל, ותמיד היה להם צרות ויסורים, בזיונות ושפיכות-דמים מאלו המשגיחים והראשי-ישיבות, המשתררים עליהם בחנם, על לא דבר ברציחה וכו'. וכבר אמר רבנו, זכרוננו לברכה, (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס"א): שהם אינם יכולים להנהיג את עצמם, מפל-שפן איך ינהיגו אחרים וכו'?! עין שם.

ולך נא וראה מה שאמר אליהו הנביא (בתנא דבי
 אליהו רבה, פרק י"ג) אל ילמד אדם תורה ברבים אלא —
 אם־כן קרא תורה, נביאים וכתובים, ושנה משנה ומדרש,
 שנאמר (תהלים ק"ו): מי ימלל גבורות ה', ישמיע כל
 תהלתו; עין שם. וכן הוא בספרי פרשת עקב: כי אם
 שמור תשמרון את כל המצוה הזאת — שמא תאמר:
 הרי אני קורא פרשה קשה ומניח את הקלה; תלמוד
 לומר (דברים ל"ב): כי לא דבר ריק הוא מכם — דבר,
 שאתם אומרים ריקים הוא, לא ריקה הוא אלא מכם, כי
 הוא חייכם וארך ימיכם, שלא תאמר: למדתי הלכות די
 לי, תלמוד לומר: כי אם תשמרון את כל המצוה הזאת
 — כל המצוה. למד מדרש; הלכות ואגדות, וכן הוא
 אומר (שם ח') למען הודיעך, כי לא על הלחם לבדו יחיה
 האדם — זה מדרש; כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם
 — אלו הלכות ואגדות. וכן הוא אומר (משלי כ"ז): חכם,
 בני, ושמח לבו, ואשיבה חרפי דבר; ואומר (שם כ"ג):
 בני, אם חכם לבך, ושמח לבי גם אני; עין שם. ומי זה
 בדור הזה יכול להתפאר, שזכה לסיים ולטיל ולהיות בכל
 מקומות התורה הקדושה, עד שיכול ללמד ברבים, אם
 לא מי שצית את רבנו, זכרונו לברכה, ולמד בדרך
 שלו? !

ועל-כן מי יכול לחגור מתניו לדבר ברבים, כשפיתו ריק מלחם ושמלה, שהוא כל מיני למודי התורה הקדושה, כמו שכתוב (ישעיה ג'): ובביתי אין לחם ואין שמלה, לא תשימני קצין עם וגו' ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה, בילקוטי-ישעיה, רמז שצ"ד: ובביתי אין לחם ואין שמלה — אין בידי לא טעם משנה ולא גמרא; עין שם. האם בשביל שהוא בקי באיזה מסכתות וכמה פלפולים וכו' נקרא כבר גאון וכו', ויכול להנהיג בחורים ולשפף דמם כמים, אם אינם יכולים בבחינה, שבוחנים אותם? ! מה אתה יודע מה שעובר על בחורים בעתים הללו וכו', ודבר זה נוהג גם בין אנשי-שלומנו, שצריכים לידע שאחריות גדול לדבר עם בני-הנעורים, כי ברגע קלה יכולים לעקורם, חס ושלום, חס ושלום, מהשרש וכו'; ועל-כן מי שיודע בעצמו נגעי מכאוביו ואינו יכול לדבר עמם — יתן פיו בעפר, ואל יחליש דעת נפש אחד מישראל, כי צריך שידע, כי בנפשו הוא, ומי שם אותם לשר ומושל לרדות ולבזות ולהחליש דעת בניו אהוביו של השם יתברך, שהם בני-הנעורים? ! ואין כאן מקום להאריך בזה].

על-כל פנים יהיה איה שיהיה ואפלו עבר עליך כבר מה שעבר, באם תרגיל את עצמך ללמד בדרך

שעט סדר דרך הלמוד

רַבְּנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָהּ, בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גָּמוּר
לוֹמַר הַדְּבָרִים כְּסִדְרָן — מִקְרָא, מִשְׁנָה, גְּמָרָא,
מִדְרָשׁ וְכוּ' וְכוּ' — אִף שְׁפַתְחָלָה אֵין אַתָּה מִבֵּין הַכֹּל
וְכוּ', אִף-עַל-פִּי-כֵן חֲזַר וְחֲזַר, אֲזִ תִּזְכֶּה לְהַרְגִישׁ
עוֹלָמָךְ בְּחַיֶּיךָ, כִּי אֵין עוֹד נְעִימוֹת וְטוֹב בְּעוֹלָם כְּמוֹ
לְמוֹד תּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גָּמוּר לְשֵׁם
אֵל-עוֹלָם. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבָרְכָהּ, (זֶהר חֲדָשׁ
רוֹת): אִם תִּזְכֶּה לְאוֹרֵיתָא, כָּל אוֹת וְאוֹת יִהְיֶה מִלְּאָךְ
לְעוֹזְרֶךָ וְכוּ', וְאִף שְׁנַטְמַאתָ כְּבַר בְּמָה שְׁנַטְמַאתָ,
וּבְכַפְרֻטִּיּוֹת בְּפָגַם-הַבְּרִית — הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה —
רַחֲמָנָא לְצִלָן, אֵל תִּסְתַּכֵּל עַל זֶה, בְּנִי, כָּלֵל, כִּי רַבְּנוּ,
זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָהּ, אָמַר פַּעַם לְמוֹרְנוּ הָרַב רַבִּי נֶתָן,
זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָהּ, הַיּוֹדֵעַ אֶתָּה מַה גְּדוֹל כַּחַה שֶׁל
הַתּוֹרָה?! אִם אָדָם יִקְבַּע לְעַצְמוֹ לְלַמֵּד מִדֵּי יוֹם
בְּיוֹמוֹ כֶּף וְכֶף וְכוּ', אֲזִי הַתּוֹרָה בְּעַצְמָהּ תִּצְלִילֵנוּ מִן
הַבֶּץ. [דְּדוּ וּוִיִּסֵט דְּעַן דְּעַם כַּח פּוֹן דֵּי תּוֹרָה, אוֹיֵב אֵ
מְעַנְטֵשׁ זָאֵל זִיף קוֹבַעַ זִיין יַעֲדַעַן טַאָג צוֹ לְעַרְנַעַן כֶּף
וְכֶף וְכוּ' וְוַעַט דֵּי תּוֹרָה אִיהֶם אֲלִיין אַרוֹיס שְׁלַעַפִּין
פּוֹן בְּלֵאטִין] וְכוּ' וְכוּ', וּכְמֵאִמַר הַזֶּהר הַקְּדוּשׁ (וַיִּקְרָא
פ'): לֹא אֶתְדַכִּי בַר נֵשׁ לְעַלְמִין אֶלָּא בְּמִילִין דְּאוֹרֵיתָא,
בְּגִין כֶּף מִילִין דְּאוֹרֵיתָא לֹא מְקַבְּלִין טְמָאָה וְכוּ'.

וְאָמַר אֵלֵיהֶוּ הַנְּבִיא (תנא דבי אליהו רבא, פרק י"ח):
 דְּבַרֵי תוֹרָה מְקוּהָ טְהוּרָה הִיא לְיִשְׂרָאֵל בְּכֹל מְקוּמוֹת
 מוֹשְׁבוֹתָם; בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה גְדוּלָּה כְּחַה שֶׁל הַתּוֹרָה,
 שֶׁמְטַהֶרֶת אֶת פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בְּזִמְן שְׁעוֹשִׁין תְּשׁוּבָה
 אֲפִלוּ מֵעֲבוּדָה-זָרָה שְׁבִידִם, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל ל"ו):
 וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִים טְהוּרִים וְטַהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם
 וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם וְגו', וְאִין מִים אֶלָּא דְּבַרֵי תוֹרָה,
 שֶׁנֶּאֱמַר: אִמְרוֹת ה' טְהוּרוֹת וְגו'; עֵין שָׁם.

וּבַפְּרָטִי פְּרָטִיּוֹת עֲכָשׁוּ, בְּעוֹד בְּחֵרוּתְךָ, שְׂאִין
 עָלֶיךָ עַל הַפְּרִנְסָה, אִם תִּרְגִּיל אֶת עֲצֻמְךָ בְּדֶרֶךְ זֶה,
 לְחִזּוֹר הַרְבֵּה הַרְבֵּה פְּרָקִים מִשְׁנִיּוֹת וְדַפִּים גְּמָרָא
 וְסִימְנֵי שְׁלַח־עֲרוּךְ וְכו' וְכו' וְעוֹד מֵה שֶׁתִּקְבַּע
 לְעֲצֻמְךָ — אֲזִי לְעוֹלָם כָּבֵר תִּהְיֶה רְגִיל בְּזֶה, וְעַד
 זְקֵנָה וְעַד שִׁיבָה לֹא תִפְסִיק. וְאִמְרוּ בְּמִדְרַשׁ קֵהֶלֶת
 רַבָּא, פְּרָק י"א, סִימָן י"ד: שְׂמַח בְּחֹר בִּילְדוּתְךָ —
 מִי גָרַם לְךָ לְהִבְחַר בְּזִקְנוּתְךָ? — תוֹרָה שְׁלַמְדַת
 בִּילְדוּתְךָ וְכו', עֵין שָׁם. כִּי רוֹאִים בֵּין אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ,
 מִי שֶׁצִּיֵּת אֶת רַבְּנוּ, זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה, וְהִרְגִיל אֶת עֲצֻמוֹ
 לוֹמַר הַרְבֵּה הַרְבֵּה, עַל-יְדֵי-זֶה זָכָה בְּמִשְׁךָ חַיִּיו לְסִים
 פְּעָמִים אִין מִסְפָּר כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה — תוֹרָה, נְבִיאִים,

כתובים, משניות, בבלי, ירושלמי, תוספתא וכל המדרשים וספרי הזהר הקדוש והתקונים וכו' וכו' — ומרב החזרה הם זוכרים הכל, ואם אפלו יש שלא זכו לזכרון, על-כל-פנים שם, בעולם העליון, מחכה עליהם מה שמחכה; אשריהם ואשרי חלקם!

ואמר אליהו הנביא בתנא דבי אליהו רבא, פרק ד': ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, אשר ידעו ה' פנים אל פנים — מה אור פנים של מעלה קים לעולם ולעולמי עולמים, כך מאור פניו של משה נכנס עמו לבית-עולמו, שנאמר: ומשה בן מאה ועשרים שנה, לא כהתה עינו ולא נס ליחו; ולא משה בלבד, אלא כל תלמיד-חכם, שעוסק בתורה מקטנותו ועד זקנתו ומת — באמת לא מת, אלא הוא עדין בחיים לעולם ולעולמי עולמים, שנאמר (שמואל א' כ"ה): והיתה נפש אדוני צרוּרה בצרור החיים את ה' אלקיך; מקיש התלמיד-חכם הצדיק אל אלקים: מה אלקים יהא שמו הגדול מברך חי וקים לעולם ולעולמי עולמים, כך תלמיד-חכם שעסק בתורה כל ימיו ומת, הרי הוא בחיים ועדין לא מת, והוא חי לעולם ולעולמי עולמים; והיכן נשמתו? תחת פסא הכבוד; עין שם.

ועל-כן למה תפל כל-כף בדעתך מה שזה אומר
 או מה שזה לועג ממך? ! הלא אתה צריך להסתכל
 על עצמך, ואין עוד מבין עליך כמו אתה בעצמך,
 ואתה רואה שפורחים הימים והלילות, ואי אפשר
 לתפסן כלל, ועוד מעט בקרוב ממש כבר תחזור
 לעלמא דאתי וכו', ועל-כן תתישב בעצמך, באם
 שאין לך הבנה כל-כף טובה וכו', אתה פטור מלמוד
 תורה הקדושה?! תרגיל את עצמך ללמד בדרך
 הנעים של רבנו, זכרונו לברכה, ואז טוב לך מימי
 נערויך עד זקנויך, כמאמרם, זכרונם לברכה (במסכת
 סופרים, פרק ט"ז) התורה משמרת מכל רע מקטנותו
 ועד זקנתו ונותנת לו אחרית טוב ותקוה וכו'; עין
 שם. ואף שקשה וכבד עליך בתחלה מאד מאד,
 ונדמה לך, שאין זה למוד כלל, אהובי אחי, מקדם
 שזוכים להרגיש נעימות התורה, צריכים לקבל על
 עצמו בדרך על. ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה,
 במדרש-רבה, פרשת דברים, פרק נ', סימן ג': מה
 השמן, תחלתו מר וסופו מתוק — כן דברי תורה,
 אדם מצטער בהן בתחלה ועושה בהן אחרית טובה,
 שנאמר (איוב ח'): והיה ראשיתך מצער, ואחריתך
 ישגה מאד. ובאמת בתחלה כמה מיני מרירות

שפג סדר דרך הלמוד

עוברים על האדם, שהתורה מר לו בתחלתו, והטעם כי מרים הם מפני שמרגיש את מרירות עוונותיו, ובפרטיות פגמי הברית שפגם ולכלף את נשמתו, ועכשו כשפא לכבס את הנשמה מתחילים להרגיש הפאב, וזהו הספקות הרבים, שיש בדבר זה, האם זהו למוד? האם זהו דרך? אבל כשזוכה להתבונן: הלא עד עכשו עשה מה שעשה, איך יזכה להרגיש תכף-ומיד מתיקות ונעימות התורה!?

ועל-כן כשזוכה לסלק דעתו, ועושה עצמו כשור לעל וכחמור למשא — אז סוף הכבוד לבוא, שיזכה לאהבת התורה, וממש לא ירצה להפרד ממנה כלל, כי ירגיש, שזה חיות נפשו ממש, והתורה תכניס בך הכנעה אמתית, ובפרט כשתלמד בדרך רבנו, זכרוננו לברכה, ללמד בפשיטות, אז יתבטל ממך כל הישות, ותזכה לדבק עצמך באורו יתברך, המלבש באותיות התורה, וכשתזכה לבטול והכנעה באמת, אז תבוא לדבקות גדול לחזות בנעם הוי"ה ולבקר בהיכלו, ויאיר עליך שפע הדעת בהארה עצומה, ותזכה לאהב את כל אחד מישראל, ולא תהיה "בייזער למדן" [למדן קפדן], העוקר את האדם מעולם הזה ומעולם

הבא ממש, וגורם קטטות ומריבות עם כל אחד להראות שהוא אינו יודע כלום והוא אינו בא לקרסליו מרב פלפולו וחדודו וכו', ובוועט במי שרק מוצא; לא כן מי שלומד תורה לשמה, יושב בקרן-זוית, ושום ברִיה לא יודע ממנו, וזוכה לסיים מסכת אחר מסכת וכו', ומטיל בכל חלקי התורה הקדושה, ושום ברִיה אינו יודע ממנו; אשרי לו ואשרי חלקו!

ובאמת יש להאריך בזה מאד מאד, וראוי להאריך בזה, כי התורה הם חיינו וארך ימינו, אף כבר נתארך, על-כן אקצר, ואם ירצה השם, עוד חזון למועד להאריך בדבורים טובים וראיות ברורות והתחזקות עצום לצית את רבנו, זכרונו לברכה, ולא להקשות שום קשיות על זה כלל, ועל-כן מה שעבר עליך עד עכשו כבר עבר, על-כל-פנים קום עמד על רגליך וברח לך עכשו אל התורה הקדושה, ותקבע לעצמך שעור פשוט במשניות ובש"ס ובארבעת חלקי שלחן-ערוך ועוד מה שתבחר, וחזר וחזר דפים אחר דפים, עד שתזכה לסיים, ואז תתחיל עוד פעם, ואל יחלש דעתך מאחר שעבר עליך כבר כל-כך שנים וכו' ועדין לא זכיתי לזה, ומכל-שכן שעבר

עליך כמה שנים בבטלה וכו', אל תצטער ואל יחלש דעתך, כי כבר אמרו חכמינו, זכרונם לברכה, במדרש-רבה, פרשת תרומה, פרק ל"ג, סימן ח': כתיב (דברים ל"ג): תורה צוה לנו משה מורשה — אל תקרי מורשה, אלא ירשה — ירשה היא לישראל לעולם. משל לכן מלכים, שנשבה למדינת הים, אפלו לאחר כמה שנים אינו בוש לחזור, מפני שהוא אומר: לירשת אבותי אני חוזר; כך תלמיד-חכם, שהוא פורש מן התורה והלך והתעסק בדברים אחרים, אפלו לאחר כמה שנים הוא מבקש לחזור, אינו בוש, מפני שאומר: לירשת אבותי אני חוזר; עין שם. ועל-כן יכולים לעשות התחלה על-כל-פנים מרגע זה.

ויען שכל הקונטרס הזה נבנה ומיסד על התמדת הלמוד ושמירת הזמן, איך שצריכים לשמר מאד מאד את הזמן היקר, ואין לה אבדה כאבדת הזמן, אשר בשום ממון שבְעוֹלָם אי אפשר לקנות, וכשבא האדם ליום האחרון מחייו, ובשעה האחרונה היה משלים כל הון דעלמא, שישאר בחיים, ואין מועיל אז כלל, כידוע, והיות שעקר הזמן צריכים לנצל על

למוד התורה הקדושה ועבודת השם יתברך, כמו
שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה, במדרש שוחר-טוב,
תהלים ל"ט: מרפא לשון עץ חיים — זו התורה,
שנאמר: עץ חיים היא למחזיקים בה; מכאן אתה
למד, שלא נתן הקדוש-ברוך-הוא תורה לישראל
אלא כדי שלא יהיו עסוקין בלשון-הרע ולא בדברי
בטלה. וכן דוד אומר: מי רוצה לקנות העולם הבא?
אמרו לו: ומי יוכל לקנותו? אמר להם: בזול,
שנאמר: מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות
טוב, נצור לשונך מרע; עין שם. על-כן הארכתי פאן
אודות למוד תורה הקדושה, ולמי שיש מח בקדקדו
יבין ויודה, שדרך רבנו, זכרוננו לברכה, הוא האמת
והוא קל ונעים, על-כל-פנים השומע ישמע והחדל
יחדל, ואנחנו נפשנו הצלנו. טוב להודות להשם
יתברך על כל החסד חנם שעשה עמנו, חבלים נפלו
לנו בנעימים!

התעוררות ללמוד שלחן-ערוף בכל יום

רבנו, זכרוננו לברכה, הזהיר על למוד הפוסקים מאד מאד, יותר מכל הלמודים, ואמר, שראוי ללמד כל הארבעה שלחן-ערוף כלם מראשם עד סופם כסדר, אם יכול ללמד כל הארבעה שלחן-ערוף עם כל הפרושים הגדולים — מה טוב, ואם לאו, על-כל-פנים ילמד כל הארבעה שלחן-ערוף הקטנים [מחבר רמ"א באר היטב] (שהיה נדפס אז בכרכים קטנים), והוא תקון גדול מאד מאד, כי על-ידי חטאים נתערב טוב ורע, ועל-ידי למוד פוסק, שמברר הכשר והפסול המתר והאסור, הטהור והטמא, על-ידי-זה נתברר ונפרש הטוב מן הרע. ואמר, שכל איש ישראלי מחיב ללמד בכל יום ויום פוסקים חק ולא יעבר, ואף אם הוא אנוס ואין לו פנאי, ילמד על-כל-פנים איזה סעיף שלחן-ערוף באיזה מקום שהוא, אפלו שלא במקומו, שהוא עומד עתה בשלחן-ערוף, כי צריך ללמד איזה דין בשלחן-ערוף בכל יום ויום כל ימי חייו; וכשאינו אנוס,

ילמד כסדר כל הארבעה שלחן ערוך; מדי יום ביומו, וכשיגמר ויסים הארבעה שלחן-ערוך, יחזור ויתחיל ללמוד כסדר כל ימי חייו (עין שיחות-ה"ן סימן כ"ט).

והנה מבאר בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ח', כי יש ארבעה יסודות אש, רוח, מים, עפר; ולמעלה בשרשם הם ארבע אותיות הוי"ה, ולמטה הם מערבים טוב ורע (ועקר עבודת האדם — להפריד ולהפריש ולהבדיל ולבטל הרע מן הטוב באפן שיאיר בו תמיד ארבע אותיות הוי"ה). ולבוא לזה — להפריש ולהבדיל ולבטל הרע מהטוב — הוא על-ידי תורה ותפלה, ולמוד התורה יהיה ללון לעמקה של הלכה, הינו למוד פוסקים, כי יש בהתורה אחיזת הטוב והרע, שנאחזין מבחינת אסור והתר, טמא וטהור, כשר ופסול, שיש בהתורה, וכל זמן שאינו מברר ההלכה, הוא מערב טוב ורע, ועל-כן אינו יכול להפריש ולבטל הרע מהטוב, והוא בבחינת (משלי י"א) : ודורש רעה תבואנו; עד אשר הוא מעין ומברר הפסק-הלכה ומברר האסור והמתר וכו', דהינו על-ידי למוד פוסקים, אזי מפריש הטוב מהרע; עין שם.

וכתב מורנו הרב רבי נתן זכרוננו לברכה,
 בלקוטי-הלכות, פסח, הלכה ד': ידוע, שעקר גלות
 מצרים היה לתקן חטא אדם הראשון, שפגם בעץ
 הדעת טוב ורע, שבשביל זה היה עקר הגלות, שאז
 נתערב הכל טוב ברע, הן בכלליות העולם והן
 בפרטיות בכל אדם שנתערב דמיו ויסודותיו, שאחד
 מתגבר על השני וכו', ומתגבר חמרו העב והמגשם
 וכו', שמשם נמשך מחין דקטנות וכו'. והגאולה היתה
 בזכות התורה, כמו שכתוב (שמות ג'): בהוציאך את
 העם ממצרים תעבדון את האלקים על החר הזה
 וגו'; שאז האיר עליהם שעשוע עולם הבא, שהם
 הלכות התורה, כי ההלכות, שזוכין ללמד, בפרט מי
 שזוכה לחדש בהם, זה בחינת שעשוע עולם הבא,
 בבחינת (נדה ע"ג): כל השונה הלכות בכל יום מבטח
 לו, שהוא בן עולם הבא, כי כשנתחדש הלכה,
 נתחדש שכל וידיעה, והדעת הוא עקר שעשוע עולם
 הבא (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ב'), וקדשא-
 בריך-הוא ואורייתא חד הוא (זהר הקדוש אחרי ע"ג).
 ועל-כן כל מה שממשיכין על עצמן הלכות התורה,
 ממשיכים על עצמן נעם ערבות העולם הבא, שהוא
 השגת אלקות, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה

מדרש-רכה, פרשת תרומה, פרק ל"ג, סימן א': אמר
הקדוש-ברוך-הוא לישראל: מכרתי לכם תורתי,
כביכול נמכרתי עמה, שנאמר: ויקחו לי תרומה; עין
שם.

אך בעוד היותם במצרים בקשי השעבוד, נאמר
בהם (שמות א'): וימררו את חייהם בעבודה קשה
בחמר ובלבנים. ודרשו על זה חכמינו, זכרונם
לברכה (בתקוני זהר): בעבודה קשה — בקשיא בחמר
— בחמרא דשמעתתא; ובלבנים — בלבון הלכתא,
דהינו שעוד לא זכו לברור הלכה, והיה הכל מערב
— טוב ברע ורע בטוב, שזהו עקר הגלות המר, כי
באמת התורה היא טוב, כמו שכתוב (משלי ג'): כי
טוב סחרה וגו'; וכתוב (שם ד'): כי לקח טוב נתתי
לכם, תורתך אל תעזבו וגו'. והשם יתברך הוא טוב,
כמו שכתוב (תהלים כ"ה): טוב וישר ה' וגו'; וכתוב
(שם ל"ד): טעמו וראו, כי טוב ה' וגו'; וכתוב (שם
קמ"ה): טוב ה' לכל וגו'; וזהו עקר עבודתנו בהלכות
התורה — לגלות ולמצא אלקותו יתברך מפרטי
הבריאה, כי נקראת התורה אור, שהיא מאירה לאדם
מה יעשה, ולפי שהתורה מלמדת את האדם כיצד

שצא

סדר דרך הלמוד

יעשה רצון המקום, לפיכך שכר התלמוד גדול (מדרש-רבה פרשת נשא, פרק י"ד, סימן כ"ב), ואז במצרים, שהיה עדין קדם קבלת התורה, ולא זכו לברור ולפסקי הלכה, על-כן היה אז אריכת הגלות, ונתמדררו חיייהם מקשי השעבוד ורחוקים ממנו יתברך, כי פרעה היה אחז בהם בתקף גדול, כי פרעה הוא אחרי הדעת, והיה יונק מהמחין, ולא הניח את המחין לצאת ולהתגלות, פמובא בכתבים, הינו שהיה תופס את המחין והדעת, ולא הניח את הדעת להתפשט שיוכל לברר וללבן ההלכה למצא אלקותו יתברך, כי היה מבלבל את הדעת בקשיות.

אך השם יתברך הפליא חסדו עמנו והאיר על ישראל ההארה מקבלת התורה, שהוא שעשוע עולם הבא, שאז פסקה זהמתן (שבת קמ"ו) וזכו לצאת משם, עד שזכו לקבלת התורה, שהוא המשכת המחין ברור הלכה לידע איך ללכת ולהתנהג בכל דבר מפרטי עסקי העולם הזה ולקשרו וליחדו אליו יתברך ולמצא אלקותו יתברך בכל דבר ודבר מפרטי פרטי הבריאה, ועל-כן ה'ל'כ'ה' ראשי-תבות (תהלים ק): ה'ריעו ל'הוי"ה פ'ל ה'ארץ; הינו שעל-ידי

הלכות התורה מהפכים ועושים מגשמיים רוחניים, כגון צמר — לציצית, ועורות בהמה — לתפלין ולמזוזה, וספר-תורה וקרן — לשופר וכו' וכו', שאז על-ידי הלכות התורה כל הארץ שר ומריע להוי"ה, כי נתגלה אשר אין בלעדיו יתברך כלל, וזהו עקר תקון אדם הראשון ותקון כל העוונות — כשזוכים לברר לעצמו ההלכה ברורה לקיים רצונו יתברך, שאז נתברר הטוב מהרע, כי על-ידי קיום התורה "הטוב" שהוא אורו יתברך, נשאר "והרע" שהוא הסתרת אורו יתברך, נופל ונתבטל.

ועל-כן הזהיר רבנו, זכרונו לברכה כל-כף על למוד הלכות, כי זה עקר תקון חטא אדם הראשון — לברר לעצמו ההלכה, והם כלל כל התקונים של כל החטאים, ועל-כן אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מכלתא בשלח): ושמרת כל חקיו — אלו הלכות, וכן אמרו (תוספתא סוטה פ"ח): ובנית ביתך — אלו הלכות, כי ברור ופסקי הלכות הם חקיו יתברך, וביתו צריך להיות בנוי ומיסד על-פי ההלכה, הינו שכל ימי חייו לא יצא מדרך התורה. ועין בלקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן כ"א: כשמחדשים חדושי

תורה וכו' צריך להעמיד אנשי-חיל להעמידם לפניהם ולאחריהם, כדי שלא יקרב זר, וזה נעשה על-ידי למוד הפוסקים, שצריך ללמד פוסקים קדם החדוש שמחדש ואחר-כך. וכתב על זה בספר "שפת-הנחל", שהכונה הוא, מי שעוסק לחדש חדושין דאורייתא, צריך תמיד לאחז בהשלחן-ערוך, וכל מה שיחדש, צריך שיראה, שלא יהיה סתירה, חס ושלום, נגד השלחן-ערוך, אפלו כיהוא-זה, וכן לא יכון לחדש ולהמציא איזה הלכה חדשה, כמו שאמר רבנו, זכרונו לברכה, שהיצר הרע גדול אצל הלומדים לחדש הלכה חדשה, ומזה יוצא קלקולים רבים, שכל אחד בונה במה לעצמו, עד שנתרבה מחלקת בישראל.

ועל-כן אלו העוסקים בחדושין דאורייתא, צריך שיראו להעמיד את השלחן-ערוך מפניהם ומאחריהם, הינו שלא יזיזו כלל מהשלחן-ערוך. ועקר החדושים צריך להיות לחדש את האדם לחזקו ולאמצו ולהרימו, שיזכה לקיים את השלחן-ערוך ויזכה להתקרב באמת אליו יתברך, ואז, כשישים את השלחן-ערוך מלפניו ומאחוריו, אז ילך לבטח וקל

להבין, כי האנשי-חיל עומדים עם הכלי-זין [עין באבות דרב נתן, פרק כ"ט: כל מי שאין בידו הלכות, זה גבור ואינו מזיין] עין שם ועין בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפ"ו, שעל-ידי למוד פוסקים זוכין להיות מלך ומושל בארץ, ואז יכולין להעמיד ולהקים השערים, שטבעו בארץ, וכנכתב לעיל שעל-ידי, למוד הלכות נעשה בחינת (תהלים ק'): הריעו להוי"ה כל הארץ, כי מברר הטוב מהרע ומגלה, שאין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל — אלקותו יתברך.

והנה לזכות לזה, שיוכל ללון בעמקה של הלכה, הוא על-ידי תפלה, כי משם נמשך השכל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ח'), וזה מה שהזהיר רבנו, זכרוננו לברכה, גם-כן הרבה מאד מאד להתבודד עמו יתברך ולהיות רגיל ליחד לעצמו מקום מיחד, שאין שם בני-אדם, ויספר לפניו יתברך את כל לבו וכל מה שעובר עליו בפרטי פרטיות, ויבקש ויתחנן אליו יתברך וידבר עמו יתברך, כאשר ידבר איש עם רעהו והבן אל אביו, ובפרוש אמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ק'), שמקטן ועד גדול אי אפשר להיות איש

כשר באמת כִּי־אִם עַל־יְדֵי הַתְּבוּדוֹת — עַיִן שֵׁם —
 שִׁיחָה רָגִיל לְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ וּלְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ
 בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת גָּמוּר, וַיִּבְקֹשׁ וַיִּתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ
 יִתְבָּרַךְ, שִׁיזֻכָּה לְקִיָּם אֶת הַתּוֹרָה, שֶׁמַּעֲלַת זֶה הָעֲנִיָּן
 עוֹלָה לְמָקוֹם גְּבוּהָ וְנוֹרָא מְאֹד מְאֹד, וּמַעֲלָה
 שֶׁעֲשׂוּעִים גְּדוֹלִים כָּאֱלוֹ לְמַעֲלָה, אֲשֶׁר עוֹד לֹא עָלוּ
 שֶׁעֲשׂוּעִים כָּאֱלוֹ מִימּוֹת עוֹלָם (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב',
 סִימָן כ"ה), אֲךָ לֹא כָּל אֶחָד זוֹכֶה לְזֶה, כִּי דָבָר זֶה תְּלוּי
 בְּאֲמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת לִידַע אֲשֶׁר אֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת
 בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבָּרַךְ עוֹמֵד עַל־יְדוֹ, כִּי
 בְּכָל תְּנוּעָה וַתְּנוּעָה — שֵׁם אֱלוֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם מִמֶּשׁ,
 כִּי הַכֹּל לְכֹל — אֱלֻקוֹת גָּמוּר, רַק נִתְלַבֵּשׁ בְּלִבוֹשֵׁים
 אֱלוֹ, אֲשֶׁר לְמַרְאֵה עֵינֵינוּ.

וְזֶהוּ הַמַּחֲלָקֶת בֵּין שְׁנֵי הַיְצָרִין (עַיִן לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן,
 חֵלֶק א', סִימָן ס"ב): הַיְצָר טוֹב מְכַנִּיס אֲמוּנָה בְּלִב
 הָאָדָם לְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַיְצָר הָרַע מְכַנִּיס כְּפִירוֹת
 וְאַפִּיקוֹרְסוֹת וּסְפִקוֹת בְּלִב הָאָדָם, וּבְאֵמֶת אִם הִיָּה
 יוֹדַע הָאָדָם יְדִיעָה בְּלִב שָׁלֵם, שֶׁמֶלֶא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ
 (יִשְׁעִיָּה ו'), וְהַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עוֹמֵד בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה
 וְשׁוֹמֵעַ הַתְּפִלָּה, וְדַאי הִיָּה מִתְּפַלֵּל בְּהַתְּלַהֲבוֹת גְּדוֹל

והיה מדקדק מאד לכונן את דבריו [עין סנהדרין כ"ב:
המתפלל צריך שיראה עצמו כאלו שכונה כנגדו,
שנאמר (תהלים ט"ז): שויתי ה' לנגדי תמיד; עין שם],
ובשביל שהאדם אינו יודע זאת ידיעה בלב שלם,
בשביל זה אינו מתלהב כל-כף ואינו מדקדק כל-כף,
וכל אחד לפי מעוט שכלו וידיעתו כן התלהבותו
ודקדוקו, והידיעה היא מהיצר טוב שבלב, והסתרת
הידיעה היא מהיצר הרע שבלב, והסתרת הידיעה הן
הן אפיקורסות וקשיות, שהיצר הרע מקשה את לבו
לפל ברעה (משלי כ"ח).

והתקון לזה המחלקת שבלב — לתקן אותו
בפרשו, הינו כי עקר התהוות מחלקת היצר הרע,
פרשו מן המחלקת שבקדשה כשהשתלשלה מן
הרגא לדרגא, עד שנשתלשל למטה נתהוה ממנו
מחלקת היצר הרע בבחינת (הושע י'): חלק לבם;
ומטיל בו אפיקורסות ומסתיר ממנו שבילי השכל,
אשר אינו יודע להשיב, ומחלקת שבקדשה הוא
מחלקת תנאים ואמוראים שבגמרא, שזה אוסר וזה
מתיר, ומהשתלשלותם למטה נתהוה ממנו מחלקת
היצר הרע, וכשמתקן המחלקת שבקדשה, אזי

ממילא נתבטל מחלקת היצר הרע, כי אין אחיזתו אלא משם, ותקון המחלקת שבקדשה הן הלכות פסוקות, כי פסק-הלכה הוא השלום והכרעה של מחלקת התנאים ואמוראים ועל-ידי למוד הפוסקים הוא נתקשר להשלום שבקדשה ומתקן המחלקת שבקדשה, ואז נתבטל מחלקת היצר הרע שבלבו, ואז יכול לעבד את השם בכל לבבו — בשני יצרים, ונפתחו לו שערי השכל וכו'. וזה פרוש (תהלים קי"ט):

אודך בישר לבב בלמדי משפטי צדקה. לבב — דיקא בשני יצרים, אימתי? כד למדי משפטי צדקה — הינו על-ידי למוד הפוסקים; עין שם. כי בזה שלומד פוסקים, שהוא משפטי צדקה, על-ידי-זה זוכה לישרות לב, ואין לו שום קשיות עליו יתברך.

כי על-ידי למוד שלחן-ערוך נתיישר לבבו מכל העקמימיות וזוכה להמשיך על עצמו עריבות נעם זיו שכנית עוזו יתברך, ועל-ידי-זה זוכה להתפלל ולדבר עמו יתברך כי זה תלוי בזה, הינו שלחן-ערוך והתבודדות, "שהם שני יסודות חזקים בחסידות ברסלב", שעליהם הרבה רבנו, זכרונו לברכה, לדבר ולבקש את אנשי-שלומנו ואת כל ישראל, שיזכו

לקימם בכל יום, ללמד שעור כסדרן בשלחן-ערוך ולהתבודד עמו יתברך ולדבר ולפרש כל שיחתו וכל מה שעובר עליו לפניו יתברך. וכל מה שהאדם זוכה לכרח בכל פעם אליו יתברך ומדבר עמו יתברך בלשון שרגיל בו בתמימות ובפשיטות גמור, כמו-כן נזדכך מחו ונדעתו, וזוכה יותר ללון בעמקה של הלכה, ונתישב לו כל הקשיות בכלליות ובפרטיות ובפרטי פרטיות, הן שאין לו קשיות עליו יתברך ויודע, כי צדיק וישר ה', והן שאין לו קשיות בתורה, כי ההלכה ברורה לפניו, והן שאין לו שום קשיות על שום בר ישראל, ואינו מבלבל את עצמו משום בריה שבעולם, יהיה איך שיהיה, רק לבו ונדעתו מקשרים ומיחדים בו יתברך, כי (עין לקוטי-הלכות, כלאי בהמה, הלכה ד'): על-ידי למוד הלכות התורה, שנבנה על-פי שלש-עשרה מדות, שהתורה נדרשת בהם — על-ידי-זה ממשיכים על עצמן הארה מהי"ג מדות הרחמים, ששם נתגלה אחדות הפשוט לידע, כי הכל אחד, והוי"ה הוא האלקים, ואין כאן שום מחלקת כלל, כי הוא יתברך כביכול מחבר ומיחד שני הפכים בנושא אחד, כי הוא עושה שלום במרומו בין שני הפכים ממש, כמו שאמרו חכמינו,

זכרונם לברכה (חגיגה י"ב.): מאי שמים? ששם אש ומים. מלמד שטרפן הקדוש-ברוך-הוא זה בזה ועשה מהן רקיע; עין שם. וכן הוא במדרש-רבה (פרשת בראשית. פרק ד'. סימן ט'): נטל הקדוש-ברוך-הוא אש ומים ופתכן זה בזה, ומהן נעשו שמים; עין שם.

ועל-כן מסימין השלש-עשרה מדות, שהתורה נדרשת בהן, במדה זו של שני כתובים, המכחישין זה את זה, עד שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם, כי זהו עקר התקון של השלש-עשרה מדות, שהתורה נדרשת בהן, שהן בחינת הלכות התורה להמשיך על עצמו אורות משלש-עשרה מדות, הרחמים, להמשיך אחדות הפשוט ושלוש בכלליות ובפרטיות וכו', כי כל הקשיות והשנויים שיש בתורה וכל המחלקת הקדשה, שיש בין תנאים ואמוראים ובין צדיקים וכשרים אמתיים — הכל כדי לגלות, שכל הפעולות המשתנות נמשכין מאחד הפשוט יתברך, כי כל הפעולות המשתנות שבכל הבריאה, כלם נמשכין מאותיות התורה, כידוע, וכמו שכל אות יש לו תמונה משנה מחברו, וכן צרופי התבות משניין כל אחד מחברו, כמו-כן נמשכין כל הברואים המשנים

כל אחד ואחד מחברו, אבל באמת כל אותיות ותבות
 ופרשיות וכו' שבתורה, שמשנים כל אחת מחברו,
 דיקא על-גדס מכירין ויודעין אותו יתברך, כי בשביל
 זה נתנה התורה — כדי להכיר את מי שאמר והיה
 העולם, כי אורייתא שמא דקדשא-ברוך-הוא (תקוני
 זה, תקון י) ואי אפשר לדעת מאחדותו הפשוט
 יתברך כִּי-אם על-ידי התורה הזאת דיקא, שנתלבשה
 באותיות ודבורים אלו. ומחמת שבזה העולם אי
 אפשר להבין בשלמות דרכי התורה, על-כן נדמה
 כמה פעמים, שיש איזה שנויים וקשיות בתורה כגון
 שני כתובים, המכחישין זה את זה, שקדם שבא
 הכתוב השלישי המכריע, נדמה לנו, כאלו היה, חס
 ושלום, איזה שנוי בתורה, וכן כתוב אחד אומר:
 שבעת ימים תאכל מצות וכתוב אחד אומר: ששת
 ימים וכו'; וכן הרבה. וכל זה מחמת מעוט שכלנו,
 שאין אנו מבינים דרכי התורה על ברין, על-כן חמל
 עלינו השם יתברך ומסר לנו דרכי התורה על-ידי
 החכמים לדרשה בשלש עשרה מדות, שעל-ידי-זה
 הם מישבין כל השנויים ומכריעין בין הכתובים,
 המכחישין זה את זה, ועל-ידי-זה נמשך עלינו דעת
 לידע ולהאמין, שכמו שהתורה כלה אחד אף-על-פי

שְׁלֵפֵי קִטְנוֹת שְׂכָלְנוּ הָיָה לָנוּ כַּמָּה קִשְׁיוֹת וְשְׁנוּיִים בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ-כֵן כָּל הַשְׁנוּיִים שֶׁבְּעוֹלָם, שֶׁהֵם כָּל הַפְּעֻלוֹת מִשְׁתַּנּוֹת, כָּלֵם אֶחָד בְּשֶׁרֶשֶׁן, כִּי כָלֵם נִמְשָׁכִין מֵאֶחָד הַפָּשוּט יִתְבַּרֵךְ, וְקֵץ שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין זֹאת בְּשְׂכָלְנוּ; עֵינֵי שֵׁם. וְזֶהוּ מַעֲלֵת לְמוֹד שֶׁלְחָן-עֲרוּף, שֶׁהוּא הַלְכָה, שֶׁנִּקְרָא דְבַר הַיּוֹ"ה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (שַׁבַּת קל"ח): דְבַר ה' זֶה הַלְכָה.

וּבִפְרָט כְּשִׁזְכָּה גַם לְדַבֵּק אֶת עֲצֻמוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ עַל-יְדֵי תַפְלָה וְהַתְּבוּדוֹת, שֶׁאֵז מִמְשִׁיךְ אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ אֵלָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (סְפָרֵי פָרַשַׁת נִשְׂא): 'יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ — בְּשַׁעֲהַ שֶׁאֲתָה עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל, כִּי הַתַּפְּלָה הִיא הַמְשַׁכֶּת אוֹרוֹ יִתְבַּרֵךְ לְמַטָּה, כִּידוּעַ, וְאֵז, כְּשֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ עִמוֹ, אֵז זֹכָה לְבָרֵר הַיֵּטֵב אֶת הַהֲלָכָה; וְכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (סְנֵהֲדָרִין צ"ג): 'וְה' עִמוֹ — שֶׁהַלְכָה כְּמוֹתוֹ, הֵינּוּ בְּזֶה שֶׁמִּמְשִׁיכִין אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ עִמוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה זֹכִים לְכוֹן אֶת הַהֲלָכָה, וְעַל-כֵּן נֹאמַר זֹאת בְּיוֹתֵר אֶצֶל דָּוִד (כְּמוֹכָא שֵׁם בְּגִמְרָא), כִּי הוּא עָסַק הַרְבֵּה בַתַּפְּלָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה הִמְשִׁיךְ אוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ אֵלָיו.

ועל-כן זכה, שעל-ידי שהוי"ה עמו — הלכה כמותו. ובאמת לזכות לזה, שהוי"ה יהיה עמו והלכה תהיה כמותו, זהו תלוי כפי יגיעתו וטרחתו בעבודת השם יתברך בתורה ובתפלה באמת לאמתו, בלי שום פניה וכונה עצמית, כי (לקוטי-הלכות תלמוד תורה, הלכה ג'): צריך לעמל בתורה ביגיעה גדולה, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ס"ג): על-פסוק אדם כי ימות באהל: אין התורה מתקימת אלא במי שממית עצמו עליה, וכמו שכתוב (ויקרא כ"ו): אם בחקותי תלכו; ופרש רש"י: על-מנת שתהיו עמלים בתורה — עמלים דיקא. ועקר העמל והיגיעה, שצריכין לעמל ולהתיגע הרבה בתורה, הוא רק בשביל לברר עסק התורה, שיהיה הלמוד לשמה, לעשות נחת-רוח ליוצרו יתברך, ולא יהיה למודו, חס ושלום, בשביל תועלת עצמו, להתייגר ולקנטר, חס ושלום, ולא יעשה עטרה להתגדל בה ולא קרדם לחפר בה (אבות פרק ד'), ובפרטיות בלמוד ההלכה צריך שיהיה כונתו לשמים, על-מנת לשמר ולעשות ולקיים, ואל יזיז אפלו כיהוא-זה מהשלחן-ערוך, כי (ירושלמי שבת, פרק א'): הלומד שלא על-מנת לעשות, נוח לו שלא נברא, ואמרו (מדרש-רבא פרשת נשא, פרק

תג סדר דרך הלמוד

ו. סימן י"ד): לא המדרש עקר, אלא המעשה, לפי שהמעשה מכפר על האדם; עין שם.

וצריך לבקש הרבה מהשם יתברך. שיזכה לאסוקי שמעתתה אליבא דהלכתא, כי בזה צריכים לסיעתא דשמיא, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מגלה ו'): לאוקמי גרסא סיעתא מן שמיא הוא; עין שם. ולא ללמד בשביל כוננת עצמו להתיהר בגסות להתקרא רבי או חכם או מפרסם וכו' וכו', ואז, כשילמד באמת, יזכה, שהשם יתברך יהיה עמו, והלכה כמותו, ויזכה לברור הלכה, ולא די שהוא יתעורר וידבק עצמו עמו יתברך על-ידי למודו תורה לשמה, כ-אם גם שיזכה לעורר שאר נשמות ישראל אליו יתברך ולקרבים אל התורה ללמד על-מנת לשמר ולעשות ולקיים, כי (לקוטי-הלכות, בציעת הפת, הלכה ה'): זהו היתה עבודת דוד שעסק כל ימיו בתפלה שירות ותשבחות, והיה מלמד תורה לרבים, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ערוכין נ"ג): דוד דגלי מסכתא, כתיב ביה: יראיך יראוני וישמחו; כי תורתו היה תורת חסד, כמו שדרשו חכמינו, זכרונם לברכה (סכה מ"ט): על פסוק פיה פתחה בחכמה

ותורת חסד על לשונה — תורה על-מנת ללמדה
 נקרא תורת חסד (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפ"ג,
 ובמה שכתב על זה בספר "שפת-הנחל"), ועל-כן זכה
 שהיה מסיק שמעתתא אליבא דהלכתא, כנכתב לעיל.

כי זה עקר בחינת שמעתתא אליבא דהלכתא,
 דהינו שיזכה על-ידי עסק התורה לעורר שרשי
 נשמות ישראל שבתורה, עד שיגיע הארה על כל
 אחד מישראל להחזירו למוטב להורות לו דרך והלוח
 איך יזכה לצאת מהרע שלו ולהתקרב להשם יתברך
 שזהו עקר שלמות פסק ההלכה, כי לא המדרש הוא
 העקר, אלא המעשה, כי צריך לקרב נפשות, שגם-כן
 יקימו את הלכות התורה ועל שם זה נקראים הלכות
 לשון הליכה, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה
 (מגלה כ"ח:) אל תקרי הליכות אלא הלכות, הינו
 שעל-ידי ההלכות יזכה לילך בדרכי השם ולשוב
 אליו יתברך, שזהו עקר שלמות עסק התורה —
 שנזכה על-ידי הלמוד לשמר ולעשות ולקיים, כמו
 שאנו מתפללים בכל-יום: ותן בלבנו בינה להבין
 ולהשפיל, ללמד וללמד, לשמר ולעשות ולקיים; וכמו
 שכתוב (תהלים קי"א) שכל טוב לכל עושיהם; ודרשו

תה

סֵדֵר דֶּרֶךְ הַלְמוּד

חֲכָמֵינוּ, זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (בְּרִכּוֹת י"ז): לְלוּמְדֵיהֶם לֹא
נֵאמַר אֲלֵא לְעוֹשֵׂיהֶם — שְׁלֹא יֵהָא אָדָם קוֹרָא וְשׁוֹנָה
וּבוֹעֵט בְּאֲבִיו וּבְרַבּוֹ וְכוּ'; עֵינֵי שָׁם.

וְעַל זֶה צָעַק דָּוִד (תְּהִלִּים קי"ט): בְּמָה יִזְכֶּה נַעַר
אֶת אֲרָחוֹ לְשֹׁמֵר כְּדַבְּרֵיךְ; הֵינּוּ אֵיךְ זוֹכִין לְדֶרֶךְ וְאֲרָח
שְׁעַל-יְדֵי-זֶה הַנַּעַר, הַמְּנַעֵר מִכָּל טוֹב, הֶרְחוֹק מֵהַשָּׁם
יִתְבָּרֵךְ כְּמוֹ שֶׁרְחוֹק שְׂיִזְכֶּה גַם הוּא לְשֹׁמֵר כְּדַבְּרֵיךְ,
וּמַחֲמַת שְׁדוּד הִיָּה מִתְיַגֵּעַ עַל זֶה כָּל יָמָיו לְהִרְבּוֹת
כְּבוֹד שָׁמַיִם וּלְקַרֵּב רְחוֹקִים אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, עַל-כֵּן זָכָה
בְּאַמֶּת לְמִצָּא מְקוֹם הַבַּיִת-הַמְּקֻדָּשׁ, שְׁמִשָּׁם יוֹצֵאת
הַוִּירָאָה לְיִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה
(תַּעֲנִית ט"ז): לָמָּה נִקְרָא הַר הַמּוֹרֵיָה? שְׁמִשָּׁם הַוִּירָאָה
יִצָּא לְעוֹלָם; עֵינֵי שָׁם.

וְזֶהוּ: אוֹהֵב ה' שְׁעָרֵי צִיּוֹן מִכָּל מְשַׁכְּנוֹת יַעֲקֹב;
וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (בְּרִכּוֹת ח.): אוֹהֵב ה'
שְׁעָרִים הַמְּצַיְנִים בְּהִלְכָה מִכָּל בְּתִי-כְּנִסְיֹת וּבְתִי-
מִדְּרָשׁוֹת. וְהִדְבֵּר תְּמוּהָ, לְכַאוֹרָה, וְהֵלֵא בְּכָל הַבְּתִי-
מִדְּרָשׁוֹת עוֹסְקִים בְּהִלְכוֹת? אַךְ הָעֵנִין הוּא כְּנִכְתָּב
לְעִיל, שְׁעַקֵּר הַשְּׁלֵמוֹת בְּלִמּוּד הַהִלְכָה הוּא לְעוֹרֵר
שְׂרָשֵׁי נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וּלְקַרְבָּם וּלְהַחְזִירָם לְמוֹטָב

וְלִהְיוֹנִים בָּהֶם קִיּוֹם הַתּוֹרָה, שֶׁהוּא דְבַר הוֹי"ה, זו
 הַלְכָה, שִׁיזְכּוּ לְהַתְנַהֵג עַל-פִּי דִינֵי הַתּוֹרָה שֶׁבְּשִׁלְחָן-
 עֲרוּף, וְאֲשֶׁר זֶהוּ עֲבוֹדַת הַצְּדִיקִים הַגְּבוּהִים בְּיוֹתֵר,
 שֶׁהֵם דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ תָּמִיד וּפּוֹתְחִים שְׁעָרִים
 חֲדָשִׁים בְּהַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַד אֲשֶׁר הֵם
 מַחֲזִירִים לְמוֹטֵב אֶפְלוֹ הַגְּרוּעַ שֶׁבְּגְרוּעִים וּמְאִירִים בּוֹ
 לִילֵךְ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַלְכָה, וְזֶה בְּחִינַת שְׁעָרִים
 הַמְּצַיְנִים בְּהַלְכָה, שֶׁעַל-יְדֵי הַלְכוֹת הַתּוֹרָה
 נַעֲשִׂים צִיּוּנִים וְסִימָנִים לְהַכִּיר הַשְׁעָרִים לְהַשְׁגַּת
 אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, הֵינּוּ הַצְּדִיקִים לוֹמְדִים בְּדֶרֶךְ נִפְלָא
 כְּזֶה אֵת הַלְכוֹת הַתּוֹרָה וּמַחֲדָשִׁין בָּהֶם חֲדוּשִׁים
 נִפְלְאִים כְּאֵלוֹ, עַד אֲשֶׁר עַל-יָדָם דִּיקָא חוֹזְרִים אֵלָיו
 יִתְבָּרֵךְ, כִּי הֵם מְגַלִּים אֵת פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁבְּתוֹךְ
 הַהַלְכָה, וְעַל-כֵּן הַהַלְכוֹת הֵם מְצַיְנִים בְּהַשְׁעָרִים,
 שְׁמַגְלִים אֵת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 אוֹהֵבם יוֹתֵר מִכָּל בְּתִי-כְּנִסְיוֹת וּבְתִי-מִדְּרָשׁוֹת, כִּי לֹא
 הַמִּדְרָשׁ הָעֶקֶר, אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה, כִּי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 אוֹהֵב בְּיוֹתֵר לְמוֹד הַתּוֹרָה, שֶׁמְבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה,
 דֵּהֵינּוּ מִי שֶׁיְכוּל עַל-יְדֵי עֶסֶק תּוֹרָתוֹ בְּהַלְכָה לַעֲשׂוֹת
 וּלְצִיָּן שְׁעָרִים לְהִתְקַרֵּב עַל-יָדָם לְהִשָּׂם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת שְׁעָרֵי הַבַּיִת-הַמְּקֻדָּשׁ, שֶׁהוּא הַדַּעַת לִידַע אוֹתוֹ

סדר דרך הלימוד

תז

יתברך, ועל-פני חביב אצלו יתברך ביותר מקום שלומדים הלכה למעשה יותר מכל בתי-כנסיות ובתי-מדרשות שבעולם.

וכן הפליגו חכמינו, זכרונם לברכה, הקדושים במעלת העוסקים בהלכה, עד שאמרו (ירושלמי מועד-קטן, פ"ק ג', הלכה ה'): איזהו תלמיד-חכם! כל ששונה הלכות; עין שם. ובפרט כשזוכים ללמד עם עוד אחד הלכה, אין לשער ולספר מעלתו, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שבת ס"ג): שני תלמידי חכמים, המחדדין זה לזה בהלכה, הקדוש-ברוך-הוא מצליח להם, (עוד שם): שני תלמידי-חכמים, הנוחים זה לזה בהלכה, הקדוש-ברוך-הוא מקשיב להן, (עוד שם): שני תלמידי-חכמים, המקשיבים זה לזה בהלכה, הקדוש-ברוך-הוא שומען לקולן, (עוד שם): שני תלמידי-חכמים, המדגילים זה לזה בהלכה, הקדוש-ברוך-הוא אוהבן — עין שם — ובפרטיות כשאחד מחזק את חברו לקיום ההלכה, זה עולה על הכל, כי (קהלת ד'): טובים השנים מן האחד, אשר יש להם שכר טוב בעמלם, כי אם יפלו האחד יקים את חברו, ואלו האחד שיפל, אין שני להקימו. ודרשו על

זה חכמינו, זכרונם לברכה (קהלת-רבה, פרק ד'), שאם שכת הלכה אחת, חברו מחזיר ההלכה — עין שם — כי זהו עקר מעלת החברים יחד, שאחד מחזק את חברו ומסתכל עליו תמיד רק בעין טובה ורוצה בטובתו, כי (ברכות ס"ג.): אין התורה נקנית אלא בחבורה; עין שם. ואמרו (דרך-ארץ זוטא, פרק ב'): הקשב אזניך לדברי חברך; אם חפץ אתה להדבק באהבת חברך, הוי נושא ונותן בטובתו — עין שם — ואיזה טובה נצחית יש עוד בעולם מענין זה — לחזק את חברו ולהחזירו למוטב, ויקים את ההלכה, ומכל-שכן לעוררו ללמד הלכות בכל יום, שהוא רצונו 'תברך' !

וזה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ל.): מיום שחרב בית-המקדש, אין לו להקדוש-ברוך-הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, הינו שזה עקר פרושו של "הלכה" — שיזכה לילך בדרךיו 'תברך, וד' אמות הם סוד ד' אמות הינו הוי"ה, שזהו שעור מקומו של אדם, כי כל אדם יש לו ד' אמות, הינו שכל אדם יש לו בכל מקום ד' אמות להתקרב בהם להשם 'תברך, ואל אלו הד' אמות, הינו שיאיר

בו ארבע אותיות הוי"ה, פנכתב לעיל, בכל מקום — את זה זוכים על-ידי למוד הלכות ועל-ידי תפלה והתבודדות, שאז נזדכך חמרו העב, ונפרד הרע מהטוב ומאיר בו הארת נעם זיו — שכינת עזו בכל מקום, ויכול להתקרב אליו יתברך מכל מקום, וזה יקר מאד בעיניו יתברך, כי זהו עקר גדלתו — שיתקרבו כל הרחוקים, כי על-ידי למוד שלחן-ערוך מבטלין הרהורי עבודה-זרה (ספר-המדות, אות פוסק, סימן ג'), וזוכים לאמונה ברה, וכנכתב לעיל, וכשיש לו אמונה, אז ירא תמיד ממנו יתברך, [ועין שם, אות יראה, סימן ב' — מקום ההוראה היא מועלת ליראה, ובסימן ג' — על-ידי למוד שלחן-ערוך באים ליראה; עין שם].

ועל-פן צריכים לבקש הרבה ממנו יתברך בכל יום ויום, שיזכה ללמד שלחן-ערוך בכל יום ויום ובפרטיות שיזכה לקימו ועל-כל-פנים לא יזוז כלל מהשלחן-ערוך כי-הוא-זה. ועין ביורה-דעה, סימן רמ"ו, בש"ך, סעיף קטן ה' בשם הפרישה, שאותן בעלי-בתים, שאינם לומדים רק שלש או ארבע שעות ביום, לא ילמדו בש"ס לחוד, אלא ילמדו הלכות

פסוקות, כדי שידעו איך להתנהג למעשה. ועל זה אמרו (מגלה כ"ח): כל השונה הלכות בכל יום, מבטח לו, שהוא בן עולם הבא — עין שם — ובפרטיות אותן ההלכות, הנצרכים לו מאד, כגון שבת וכו', יתמיד בזה מאד, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (הגיגה י'): הלכות שבת הם פהררים התלויין בשערה, שהן מקרא מועט והלכות הרבה — עין שם — ובפרטיות הלכות החג קדם החג, שצריכים להזהר מאד ללמדן, כדי שיזכה לקיים מה שלמד, כמובא בתורת-כהנים פרשת אמר: מלמד שהיה משה אומר להם לישראל הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת; עין שם. וכן הוא במדרש-רבה שיר-השירים, פרק א', על-פסוק: נזכירה דודיך מיין — מיינה של תורה, כגון הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת; עין שם. ואשרי מי שזוכה ללמד ברבים הלכות, שהוא בכלל מזבי הרבים, ובפרטיות בענינים הנצרכים לרבים, ואל יתבייש כלל, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה, במדרש-רבה (פרשת מצרע, פרק י"ט, סימן ג'): פרשיותיה של תורה אף-על-פי שנראות כאלו הן כעורות ושחורות לאמרן ברבים, כגון הלכות זיבה ונגעים, גדה ויולדת, אמר הקדוש-

ברוך-הוא: הרי הן ערכות עלי; עין שם.

ועל-כל-פנים יהיה זהיר ללמד בעצמו שעור שלחן-ערוך כסדרן שיתחיל מהתחלת הארח-חיים וילמד כסדרן, עד שיזכה לסימו, ויתחיל יורה-דעה ואחר-כך אבן-העזר ואחר-כך חשן משפט, וכשיסיים יתחיל עוד פעם, וככה יתנהג כל ימי חייו. ורבנו, זכרונו לברכה, הזהיר על זה מאד ואמר, שהוא תקון גדול להאדם, והוא הנהגה כללית לכל ישראל, ובודאי הפונה היא כדי שנזכה לשמר ולעשות ולקיים, אבל בודאי יש עוד דברים בגו, כמו שאמר בפרוש על הנהגותיו, שמסר לאנשי-שלומונו (עין שיחות-הר"ן, סימן קפ"ה): כל הנהגה והנהגה, שאני מצוה לעשות, הוא סגלה ותקון ומועיל על מה שעבר ועל העתיד ולאחר ההסתלקות של האדם ולימות המשיח ולתחית המתים ולעתיד לבוא; עין שם. עמד וראה והשתומם והתפלא, עד היכן הדברים מגיעים.

ועל-כן מי שחס על נפשו ומי שחפץ בתקונו, יצית את רבנו, זכרונו לברכה, ויקבע לעצמו קביעות חזקה בלמוד שלחן-ערוך בכל יום ויום, וראוי לקבע לעצמו שני שעורים: שעור אחד פשוט, על-כל-פנים

מחבר רמ"א באר היטב תכף-ומיד אחר התפלה, בעודו מלבש בטלית ותפלין דרבנו תם, ויהיה מנח אצלו בכיס הטלית שלחן-ערוף קטן באפן שיזכה ללמד בכל יום איזה הלכות, ובפרט בתפלין דרבנו תם, שהוא ענין גדול, והשעור הזה יהיה כסדרן דיקא בכל יום ויום כמה סעיפים או כמה סימנים כפי הפנאי שיהיה לו, עד שיזכה לסיים ארבעת חלקי שלחן-ערוף, יתחיל עוד הפעם, וכן כל ימי חייו, ואל יפל בדעתו לחטף הכל בפעם אחת, רק בכל יום איזה הלכות, כמובא במדרש-רבה (פרשת מצרע, פרק י"ט, סימן ב'): מי שפקח, מהו אומר? הריני שונה שני הלכות היום ושני הלכות למחר, עד שאני שונה את כל התורה — עין שם — ושעור שני יהיה שעור עיון טור ובית-יוסף, ושלחן-ערוף עם המגינים ונושאי כליהם, איזה הלכה שמכרח לו מאד, כגון שבת ונדה וכו', או הלכות החג קדם החג וכדומה, שיחזר בהם הרבה מאד, עד שיהיה בקי בהלכה היטב, וכבר אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שבת קי"ד): איזהו תלמיד-חכם, שממנין אותו פרנס על הצבור? זה ששואלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר; עין שם.

סדר דרך הלימוד   תיג

ואל כל זה יכולים לזכות על-ידי רבוי החזרה, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה, מדרש-רבה (פרשת ויקרא, פרק ג', סימן א'): טוב מי ששונה הלכות ורגיל בהם ממי שהוא שונה הלכות ואינו רגיל בהם — עין שם — כי על-ידי רבוי החזרה והרגילות בהלכה יזכה לקימם, וגם על זה צריכים עוד תפלות רבות לשפך נפשו אליו יתברך כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות כ"ח.): כי הלכתא בעיא צלותא (ערובין ס"ה) ופרשו בספרים, שהוא לשון צלותא (תפלה), הינו שצריכים לבקש הרבה ממנו יתברך, שיזכה לקיים את התורה בתמימות ובפשיטות גמור, בלי שום חכמות, ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (מדרש-תנחומא, פרשת אמר): בזכות התורה, שאתם עוסקים, אני מקשיב ושומע תפלותיכם.

תם ונשלם, שבח לאל-עליון!

